T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(İSPANYOL DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

KÜBA DEVRİMİ VE DÖNEMİN TÜRK EDEBİYATINDA VE BASININDA YANSIMALARI (1953-1962 ARASI)

Yüksek Lisans Tezi

Elnur KHALILOV

Ankara-2014

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(İSPANYOL DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

KÜBA DEVRİMİ VE DÖNEMİN TÜRK EDEBİYATINDA VE BASININDA YANSIMALARI (1953-1962 ARASI)

Yüksek Lisans Tezi

Elnur KHALILOV

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet Necati KUTLU

Ankara-2014

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(İSPANYOL DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

KÜBA DEVRİMİ VE DÖNEMİN TÜRK EDEBİYATINDA VE BASININDA YANSIMALARI (1953-1962 ARASI)

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Necati Kutlu

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	**İmzası**
Prof. Dr. Mehmet Necati Kutlu	.....
Doç. Dr. Hayal Ebrem Atakan	.....
Doç. Dr. Ali Merthan Dündar	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Tez Sınavı Tarihi... 30.06.2014.....

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

Elnur KHALILOV

İmzası

……

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

İÇİNDEKİLER i
ÖNSÖZ iii
GİRİŞ 1

I. BÖLÜM
KÜBA TARİHİ

1.1. Küba'nın Coğrafi, Siyasi ve İdari Özellikleri 5
1.2. Kristof Kolomb (Cristóbal Colón) Öncesi Küba Adası 6
1.3. Küba Adası'nın Keşfi, İstilası ve Sömürgeleştirilmesi 6
1.4. Diğer Sömürgeci Devletlerin Saldırıları ve İç Çatışmalar 11
1.5. Bağımsızlık Arifesinde Küba 14
1.6. Küba'nın Bağımsızlığı İçin Yapılan Savaşlar ve Ada'nın İspanyol Egemenliğinden Amerika Birleşik Devletleri Güdümüne Geçmesi 20
1.7. Küba Gerçek Devrimci Partisi Dönemi ve Eduardo Chibás 25

II. BÖLÜM
KÜBA DEVRİMİ VE DÖNEMİN TÜRK BASININDA YANSIMALARI

2.1. 10 Mart 1952 Askeri Darbesi ve Batista Diktatörlüğü'ne Karşı Mücadele 29
2.2. Af ve 26 Temmuz Hareketi'nin Kurulması 36
2.3. Castro'nun Meksika'ya Gelişi, Ernesto Guevara ile Tanışması, Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Hazırlıklar 39
2.4. Özgürlüğe Yolculuk: Fırtınalı Sularda Granma ve İlk Çarpışmalar 48
2.5. Sierra Maestra'da Bir Gerilla ve İlk Zaferler 54
2.6. 10 Bine Karşı 321: Stratejik Zafer 80
2.7. İlk Devrimci Yasalar ve İlk Sorunlar 89

2.8. Sovyetlerle İlk Temas, Amerika Birleşik Devletleri ile İlişkilerin Bozulması ve Birinci Havana Bildirisi 112
2.9. Küba'nın Komünist Blokla İlişkiler Kurması ve Amerika Birleşik Devletleri ile İlişkilerin Daha da Bozulması 145
2.10. Domuzlar Körfezi Çıkarması.....151
2.11. Sosyalist Küba. 174
2.12. Küba'nın Amerikan Devletleri Örgütü'nden Çıkarılması ve 2. Havana Bildirisi 177
2.13. Amerika Birleşik Devletleri'nin Castro'yu Devirme Planları ve Ekonomik Ambargo 180
2.14. Küze krizi 184

III. BÖLÜM
KÜBA DEVRİMİ VE DÖNEMİN TÜRK EDEBİYATINDA YANSIMALARI

3.1. Nâzım Hikmet'in Küba Seyahati.....206
3.2. Saman Sarısı 207
3.3. Havana Röportajı.....220

SONUÇ.....230
ÖZET.....239
ABSTRACT.....240
KAYNAKÇA 241
EKLER.....251

ÖNSÖZ

Küba Devrimi'ni XX. yüzyılın en önemli ulusal kurtuluş hareketlerinden biri olarak kabul etmek mümkündür. Siyasal, toplumsal, kültürel ve ideolojik büyük değişimlerin yaşandığı devrim süreci, dünyanın o dönemdeki iki süper gücü olan Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile birlikte pek çok ülkeyi farklı boyutlarda etkilemiş ve bu ülkelerin edebiyatlarına, basın alanlarına farklı şekillerde yansımıştır. Öte yandan Küba Devrim'i hakkında bugüne dek olumlu ve olumsuz bakış açısıyla çok şey de söylenmiş ve yazılmıştır. Küba Devrimi'nin Türk basınında ve edebiyatında yansımalarını inceleyen herhangi bir yüksek lisans çalışmasının yapılmamış olması ise beni bu konuda bir araştırma yapmaya yönelten başlıca etmen olmuştur.

Her milletin tarihinde olduğu gibi Küba tarihinde de gerek karanlık gerek aydınlık dönemler olmuştur. XX. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nin Ada'yı mutlak egemenliği altına alması ve José Martí'nin (1853-1895) arzuladığı ulusal ve özgür Küba Devleti'nin kurulamamasının önemli bir kayıp olduğunu söylemek mümkündür. XX. yüzyılın ortalarında gelecek nesillere kendi devletlerinin tüm hakları haiz hukuki yurttaş olma imkânını güvence altına alan tam bağımsız Küba devletinin tekrar inşa edilmesinin Küba'nın en büyük başarısı olduğunu söyleyebiliriz.

Bu çalışmamızda Küba Devrimi'nin 1953-1962 yılları arasında Türk basınına ve edebiyatına – özellikle de dönemin en yüksek tirajına ve halk üzerinde yönlendirme gücüne sahip olan Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerince – nasıl yansıdığına ve gelişmelerin Türk toplumuna nasıl aktarıldığını ortaya çıkarmaya çalıştık. Elde edeceğimiz sonuçların toplumsal hafızamızdaki Küba Devrimi algısının oluşum aşamalarını daha iyi anlamaya yardımcı olmasını temenni ediyoruz.

TEŞEKKÜR

Bu araştırma konusunu bana vererek, Küba tarihine olan merakımı daha da artıran ve bu mesleği bir yaşam tarzı olarak bana sevdiren, çalışmamın hazırlanmasında her zaman bana destek vermiş olan hocam ve danışmanım Prof. Dr. Mehmet Necati Kutlu'ya teşekkürlerimi ifade etmeyi bir borç bilirim.

Ayrıca, akademik yönlendirmeleriyle bilgi sahibi olmama olanak sağlayan Doç. Dr. Hayal Şebnem Atakan'a ve Doç. Dr. Ali Merthan Dündar'a,

Tez çalışmamı okuyup, tavsiyelerini benden esirgemeyen değerli arkadaşlarım Hakan Yılmaz'a ve Furkan Dağ'a,

Maddi ve manevi anlamda fedakârlık ederek, yetişmem için büyük emek sarf eden ve başardığım her işte katkıları olan annem Sevda Halilova'ya ve babamVeysel Halilov'a,

Büyük bir sabırla her anlamda beni destekleyen, manevi güç veren eşim Günay Abbasova'ya

EN İÇTEN TEŞEKKÜRLERİMİ SUNARIM.

GİRİŞ

Basın, günümüzde toplumları yönlendirmede büyük bir güce sahiptir. Modern kitle iletişim araçlarının kısıtlı olduğu dönemlerde, basını oluşturan araçlardan biri durumundaki gazetelerin toplumları yönlendirme yolunda önemli bir yeri vardı. Toplumun günümüzdeki mevcut kitle iletişim araçlarından yoksun oluşu gerek yurt, gerekse de dünya haberlerini gazetelerden öğrenme zorunluluğu gerektiriyordu. Bunun yanında gazetelerin dönemin en güncel tanıkları olarak, kamuoyu ile ilgili araştırmalarda kullanılan yazılı kaynakların en önemlisi olduğunu söyleyebiliriz. Toplumun tümünü etkileyen önemli olayları araştırmak, ya da o olayın olduğu zamanki etkilerini ve meydana getirdiği tepkileri anlayabilmek için gazetelere başvurmak zorundayız. Bunu dikkate alarak dönemin saygın, tirajıyla o dönem en çok okunan ve günümüzde de yayın hayatını devam ettiren Cumhuriyet ve Milliyet Gazetelerini ana kaynak olarak seçmeyi uygun gördük. Bunların yanında Küba tarihi, Küba-Amerikan ve konumuzla bağlantılı olduğu için Amerikan-Türkiye ilişkileriyle ilgili yayınlanmış olan kitaplar çalışmamızda kullanılan kaynaklar arasında yer almaktadır. Ayrıca haftalık aktüalite mecmuası Akis de incelenmiş kaynaklar arasındadır.

Çalışmamıza Cumhuriyet ve Milliyet Gazetelerini temel almamızın en önemli sebebi Küba Devrimi hakkında en fazla haber ve köşe yazısı bulunması, gazetelerin Nadir Nadi (1908-1991), M. Piri, Ömer Sami Coşar (1919-1984) ve Milliyet gazetesinde Abdi İpekçi (1929-1979), Çetin Altan(1927-…), Sami Kohen (1928-…) gibi entelektüel yazar kadrosuna sahip olması ve tirajıyla o dönem en çok okunan, saygı duyulan gazetelerden olmalarıdır. Bu nedenle araştırmanın dayanağı olan yazılı belgelerin büyük kısmını Cumhuriyet ve Milliyet Gazetelerindeki haberler ve köşe yazıları oluşturmaktadır.

Bu tez çalışmasında Küba Devrimi'nin dönemin Türk basınına ve edebiyatına nasıl yansıdığı incelenmiştir. Jean Jacques Rousseau şöyle der: "*Bazen ok hedefe varmayabilir, niyet ise hedefini asla şaşırmaz.*" Bu çalışmayı gerçekleştirirken niyetim, birbiriyle bağlı iki görevi yerine getirmekti: Devrim sürecine nasıl gelindiğini göstermek ve özellikle 1959 yılının 1 Ocağ'ında Devrimin zafere ulaşması, 1961 yılının Nisan'ında yapılan Domuzlar Körfezi çıkarması ve 1962 yılının Ekim ayında patlak veren Küba Füze Bühranı dönemlerinde Küba'nın Dünya

kamuoyu gündemine oturmasının Türk Basınına nasıl yansıdığını incelemek ve yaşanan gelişmelerin Türk toplumuna nasıl aktarıldığını teferrüatıyla gözler önüne sermek.

Amerika Birleşik Devletleri 1898 yılında Küba'ya müdahale etmiş, bağımsızlığına kavuşan ülkeyi atadığı valiler ve seçtidiği "cumhurbaşkanları" ile yönetmeye çalışmıştır. Bu duruma karşı çıkan ülkedeki milliyetçi akımlar, Fidel Castro önderliğinde 1959 Devrimi'ni gerçekleştirmişlerdir. Ancak Amerika Birleşik Devletleri tarafından tehdit edilen Küba, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne yaklaşmış ve birlikte hareket etmeye başlamıştır. 1962 yılındaki Füze Buhranı sırasında Türkiye olaya istemse de dâhil olmuştur. Bu gelişmeler Küba'da insan hakları, hükümet rejimleri, siyasal sistem gibi birçok alanlarda araştırmaların yapılmasını da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda siyaset bilimi alanında olduğu gibi basın ve edebiyata da yansıyan gelişmelerin dönemin Türk basınına ve edebiyatına nasıl yansıdığının belirlenmesi de önem taşımaktadır. Konumuzu önemli kılan diğer bir husus da Türkiye'de bugüne kadar Küba Devrimi'nin dönemin basınına ve edebiyatına nasıl yansıdığı ile ilgili bir bilimsel çalışmanın yapılmaması olmuştur. Özellikle Küba Füze Bühranı döneminde Türkiye'nin doğrudan olaya müdahil olması ve Amerika Birleşik Devletleri ile yakın ilişkiler içinde olduğu gerçeğini de dikkate alırsak, gelişmelerin Türk toplumuna nasıl aktarıldığı konusunda bir tez çalışmasının yapılmasının bu açıdan önemli olcağını düşündük.

Çalışmamıza 1953-1962 yılları arasının seçilmesinin en önemli sebebi, 1953 yılının devrimin eylem olarak başladığı yıl olmasıdır. 10 Mart 1952 yılında Fulgencio Batista'nın yönetime el koyması ile genç avukat Fidel Castro yapılan askeri darbeye tepki göstermiş, 26 Temmuz 1953 tarihinde de iki askeri kışlaya saldırı düzenlemiş, kışlaları ele geçirdikten sonra doğu Küba'dan bütün ülkeye yayılarak rejimi yıkacak bir halk ayaklanmasının kıvılcımını çakmayı planlamıştır. Dolayısıyla 1953 yılında Fulgencio Batista'ya karşı ilk isyan niteliğinde tepki doğduğundan çalışmamızda başlangıç noktası olarak seçilmiştir. 1962 yılı ise Türk-Amerikan ilişkilerini de yakından etkileyen Küba Füze Buhranının patlak verdiği yıl olduğu için önemli görülmüştür.

Küba'nın 1950'li yıllarda şeker üretimine dayalı bir ekonomiye sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Şekere olan bu bağımlılık ve kuralları

Amerika Birleşik Devletleri tarafından belirlenen yıllık şeker kotası uygulanması, ülkenin Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerinin hassas bir denge üzerinde durmasını da beraberinde getirmiştir. Bunun yanı sıra elektrik, telefon, demiryolları gibi diğer belli başlı sektörlerde de Amerika Birleşik Devletleri kökenli sermayenin gözle görülür bir ağırlığının bulunması, XIX. yüzyılın sonlarında bağımsızlığını kazanmış olan ülkenin, 1950'li yıllarda "*de-facto*" bir Amerika Birleşik Devletleri sömürgesi durumunda olduğu yorumlarına yol açmıştır.[1]

Olayları daha sağlıklı kavrayabilmemiz için, ülkenin Devrime kadar olan tarihsel gelişimine değinmenin gerekli olduğunu düşündük. Çevremizde olup bitenlere ancak ayrıntılı yaklaştığımız takdirde, bu hadiseleri küresel tarihi süreç çerçevesinde anlamak ve analiz etmek çok daha kolay olmaktadır. Bu nedenle üç bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümü Küba tarihine ayrılmıştır. Ülkenin tarihini ele aldığımız bu bölümde, "*Küba'da neler olmuş ki, ülke 1959 devrimiyle sonuçlanan sürece girmiş?*" sorusuna da cevap bulmaktayız.

İkinci bölümde ise tezin asıl önemli iki konusundan biri olan Küba Devrimi'nin Türk basınındaki yansımaları ele alınmıştır. Bu bölüm, 1953 "*Moncada*" ve "*Carlos Manuel de Céspedes*" kışlalarına eş zamanlı saldırıdan 1962 füze krizine kadar olan süreçte, Küba Devrimi'nin Türk basınına nasıl yansıdığını kapsamaktadır. Bu bağlamda Temmuz 1953'den Ekim 1962'ye kadar olan tarih aralığındaki Cumhuriyet ve Milliyet Gazeteleri kronolojik sıra ile taranmış, Küba ile ilgili elde ettiğimiz haberlerin transkripsiyonu yapıldıktan sonra haberin gazetenin kaçıncı sayfasında ve hangi haber ajansı tarafından verildiği belirlenmiştir. Daha sonra devrim süreci ve devrim sonrası yaşanan gelişmeler ayrıntılı olarak ele alınmış, gelişmelere uygun haberlerin önemli kısımları çalışmaya dâhil edilmiş, haberin tamamı ise Ek kısmında verilmiştir. Bu haber ve köşe yazıları konu ile ilgili sadece bilgi içeriyorsa, yorum yapılmadan özgün haliyle araştırmanın içine dâhil edilmiştir. Yorum içerikli haberler ve özellikle köşe yazıları incelenirken, yazarların olaylara bakış açıları, kişisel değerlendirmelerinin tahlil edilmesine özen gösterilmiştir. Kullanılan haberlerin çoğunun dış kaynaklı olmaları ve her iki gazetenin de aynı

[1] Philip Brenner, Marguerite Rose Jiménez, John. M. Kirk, Leo Grande, M. A. William, ***Contemporary Cuban Reader: Reinventing the Revolution***, Maryland: Rowman & Littlefield, 1. Baskı, s. 5-6, nak, Nazım Sinan Odabaşı, ***Küba'da Sosyal Haklar: Bir Sosyal Gelişme Öyküsünün Değerlendirilmesi***, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s. 14.

kaynakları kullanmaları nedeniyle, bazı haberler tümüyle aynı içerikte olduğundan bir gazetenin haberine daha geniş şekilde yer ayrılmış, diğer gazetenin haberinin tamamı ise Ek'te verilmiştir.

Üçüncü bölümde ise dönemin Türk edebiyatında Küba Devrimi'nin yansımaları ele alınmıştır. Devrimin dönemin Türk edebiyatına nasıl yansıdığı ile ilgili sadece Nâzım Hikmet Ran'ın "*Saman Sarısı*" ve "*Havana Röportajı*" adlı iki şiiri bulunmuştur. Dolayısıyla çalışmamızda da Nâzım Hikmet Ran'ın bu iki şiiri üzerinde durulmuştur.

I. BÖLÜM

KÜBA TARİHİ

1.1. Küba'nın Coğrafi, Siyasi ve İdari Özellikleri

Granada Üniversitesi Latin Amerika Edebiyatı profesörü Ángel Esteban del Campo Küba tarihi hakkında şu tespitleri yapmaktadır: "*Âşığız; Biz Küba'ya ve iyi edebiyata aşığız. Küba XVI. yüzyıldan itibaren "Taşı Toprağı Altın Yer" oldu; XIX. yüzyılda "En Çok Arzulanan", XX. yüzyıldaysa "Devrimcilerin Ülkesi". İlk başta şekeri ve tütünü cezbetti; daha sonra da sahilleri ve iklimi. İspanya onu kaybetmek istemiyor, Amerika Birleşik Devletleri ise onu elde etme niyetinden hiç vazgeçmiyordu. Küba'nın tarihi işte bu; ne bir eksik ne bir fazla. Tam ortasında da bir devrim.*"[2]

Küba, 1600 irili ufaklı adadan oluşan, yengeç dönencesinin çok yakınında konumlanmış, Karayip ya da Antil Denizi'nde, Meksika Körfezi'nin girişinde yer alan bir takımadadır. Bu nedenle Küba'ya "*Körfez'in anahtarı*" denmektedir. Etrafında bulunan en yakın ülkeler doğuda Haiti ve Dominik Cumhuriyeti, güneyde Jamaika, kuzeyde Amerika Birleşik Devletleri (Florida Yarımadası) ve batıda Meksika'dır. Küba'nın kendisi ve 1978'e kadar Çamlar Adası (Isla de Pinos) olarak bilinen Gençlik Adası (Isla de la Juventud) adaların en önemlileridir.[3] Ada dar ve uzundur; batıdaki en uç nokta olan San Antonio burnundan doğudaki en uç nokta olan Maisí burnuna kadar 1200km uzunluğundadır; en geniş kısmı kuzeyden güneye 100-200km arasında değişir; en dar kısmı kuzeydeki Mariel limanı ve Mayana koyu arasında 30-40km'dir.[4] Ülke idari olarak 14 eyalet ve 169 belediyeye bölünmüştür. Eylül 2012 nüfus sayımı sonuçlarına göre Küba'da 11.163.934 insan yaşamaktadır[5] ve bu nüfusun yaklaşık %66'sının beyaz, %12'sinin siyah, %21,9'unun melez ve %0,1'nin de Asya kökenli olduğu bilinmektedir. Havana iki eyaletin başkentidir: Havana ve Havana Kenti. Burası ülkenin siyasi, yönetsel ve bilimsel

[2] Ángel Esteban, Stéphanie Panichelli, ***Gabriel García Márquez ve Fidel Castro: Bir Dostluğun Hikayesi***, (Çeviren: Süleyman Doğru) Doğan Kitap, 1. Baskı, İstanbul 2011, s. 11.

[3] José Cantón Navarro, ***Küba Tarihi: Bir Hakın Biyografisi***, (Çevirenler: Gözde Kök, Ali Somel) Yazılama Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 2011, s. 15.

[4] ***Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana*** (Avrupa ve Amerika'ya Dair Evrensel Resimli Ansiklopedi), Tomo XVI, Espasa-Calpe, S. A, Madrid 1925, s. 796.

[5] http://www.one.cu/estadisticapoblacion/estadisticapoblacion.asp (10.02.2014)

merkezidir.[6]1976'dan beri yürürlükte olan Cumhuriyet Anayasası'nda Devletin siyasi, toplumsal ve ekonomik temelleri şöyle belirtilmiştir: "*Küba bağımsız ve egemen işçilerin sosyalist bir devletidir; Küba Cumhuriyeti'nde egemenlik halkındır ve devletin tüm gücü halktan doğar. Devlet din özgürlüğünü tanır, saygı gösterir ve güvence altına alır. Küba Cumhuriyeti'nde dini kurumlar devletten ayrılır. Farklı inançlar ve dinler aynı saygıyı görürler.*"[7]

1.2. Kristof Kolomb (Cristóbal Colón) Öncesi Küba Adası

Adanın İspanyollar tarafından keşfinden en az 3500 yıl öncesine giden bir tarihi vardır.[8] İspanyollar geldiğinde adada, gelişmişlik düzeyleri birbirinden farklı, tarihçiler tarafından Tainolar (taínos), Siboneyler veya Ciboneyler (siboneyes o ciboneyes) ve Guanajatabeyler (guanajatabeyes) olarak tanımlanmış en az üç yerli grubu yaşıyordu. Bu yerli grupların kökenleri ile ilgili günümüze kadar kesin bir sonuç elde edilememiştir. Bu zamana kadar yapılan arkeolojik araştırmalarda bu grupların Küba'da ortaya çıktıklarına dair tek bir kanıt bulunamamıştır. Bu yerlilerden önce başka insanların Küba'da yaşadığına dair herhangi bir işaret yoktur.[9] Bu yüzden ilk yerleşimcilerin Güney Amerika'dan adaya göç ettikleri tahmin edilmektedir.[10]

1.3. Küba Adası'nın Keşfi, İstilası ve Sömürgeleştirilmesi

XV. yüzyıl sonunda İber yarımadası, ekonomik ve siyasi açıdan oldukça önemli bir çekim merkezi haline gelmiştir. Dünya çapında önemli tüccarların, bankerlerin, denizcilerin, bilim adamlarının ilgileri de bu dönemde İspanya ve Portekiz üzerinde yoğunlaşmıştır. Deniz keşifleri ve fetih hareketleriyle Amerika ve Afrika kıtalarını hükümdarlık alanları içine katan bu iki devletin bu yıllardaki tarihi, birer zenginlik ve zafer efsanesi şeklinde yazılmıştır. XV. yüzyıl sonunda gerçekleştirilen önemli keşfin etkileri büyük ölçüde XVI. yüzyılda yaşanmıştır.[11]

---

[6] J. C. Navarro, 2011, s.15.
[7] ***Gaceta Oficial de la República de Cuba*** (Küba Cumhuriyeti Resmi Gazetesi), La Habana, 31 Ocak 2003, s. 8.
[8] Ernesto E. Tabio, Estrella Rey, ***Prehistoria de Cuba*** (Tarihöncesi Küba), Editorial de Ciencias Sociales, La Habana, 1985, s. 19, nak, Ege, 2011, s. 7.
[9] J. C. Navarro, 2011, s. 21.
[10] Jorge Luis Curbelo Castellanos, ***Cuba y La Habana***, Limite Visiual, Madrid, 1999, s. 32-33, nak, Ege, 2011, s. 7.
[11] Mehmet Necati Kutlu, ***Tılsımdan İnanca: Başlangıcından XVII. Yüzyıla Kadar Latin Amerika Edebiyatı***, Cadde Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2004, s. 104.

İspanya için XVI. yüzyıl fatihler dönemi olmuştur. Yeni bir yüzyılın başlangıcından sekiz yıl önce, 1492 yılında Kristof Kolomb Amerika'yı keşfettiğinde, büyük ölçüde Fernando ve Isabel'in çabalarının sonucu olarak İspanya'nın birliği sağlanmıştı.[12] Büyük çoğunluğu yoksul köylülerden oluşan İspanyol halkı, nüfusun yüzde 2'sini oluşturan ama toprakların yüzde 95'ine sahip olan soylular için çalışıyordu. Katolik Kilisesi'ne bağlanan İspanya, Yahudileri sürgün etmiş ve Moroları (Mağriplileri) da kovmuştu. Dönemin modern dünyasının diğer devletleri gibi İspanya da altın peşindeydi. Çünkü her şeyi satın alabilmesi dolayısıyla topraktan daha kullanışlı olan altın artık zenginliğin yeni ölçüsü idi.[13]

Bu dönemde aralarında baharatların da bulunduğu bazı öncelikli ihtiyaç malzemeleri (karabiber, karanfil, tarçın vb.) bazı tıbbi malzemeler ve aralarında halıların, ipekli kumaşların ve kıymetli taşların bulunduğu bir takım lüks mallar Avrupa'ya Uzakdoğu'dan gelmekteydi. Kara yolları ve Akdeniz'in hâkimiyeti ise Türk ve İtalyan tüccarların elinde bulunuyordu. Bu ticaret yollarında oluşan zorluklardan ve artan fiyatlardan bunalan batı Avrupa ülkeleri ise, ticari faaliyetler üzerinde tesis edilmiş bulunan ve bir çeşit tekel niteliğinde olan bu durumdan kurtulma yollarını araştırmaya yöneldiler. Bu arayışlar çerçevesinde batı Avrupa ülkeleri Uzakdoğu ile bağlantı kurabilecekleri yeni yolların arayışı içine girdiler. Böylesi bir yolun da Afrika yoluyla sürekli batıya yelken açılarak bulunması olasıydı. Bu sorunlar ve çözüm önerileri, Osmanlı Devleti'nin İstanbul'u ele geçirmesinden (1453) sonra daha da önem kazanmıştır. Bu fetih sonrasında doğudan gelen ticaret yollarının hâkimiyetinde Türk ağırlığı daha da artmıştır.[14]

Bu dönemde Portekiz, Afrika'nın etrafı dolaşılmak suretiyle, doğuya ulaşacak bir yolun bulunması için, Kanarya adalarının güneyine yönelen bazı keşif hareketlerini desteklemiştir. Öte yandan, İspanya'nın Katolik Kralları Fernando ve Isabel ise Kristof Kolomb'un tasarısına onay vermişler ve bu suretle Portekizlilerinkinden değişik bir yolun arayışını maddi açıdan destekleme kararı almışlardır.[15]

[12] M. N. Kutlu, 2004, s. 104-105.
[13] Howard Zinn, ***Öteki Amerika 1***, (Çeviren: Seyfi Öngider) Aykırı Yayınları, İstanbul, 2000, s. 10.
[14] M. N. Kutlu, 2004, s. 105.
[15] ibid, s. 105.

Kristof Kolomb okyanus ötesi ilk yolculuğunu 3 Ağustos 1492. Cuma günü İspanya'nın güney illerinden Huelva'daki Palos limanından başlatmıştır.[16]

Kolomb, denizde 72 gün boyunca yol aldı. Dünya tarihinin akışını değiştirecek keşif, arkadaşları arasında Rodrigo de Triana adıyla tanınan Juan Rodriguez Bermejo'nun aynı yılın 12 Ekim günü karayı görmesiyle gerçekleşti. Varılan nokta bugün Küba adıyla tanıdığımız adanın kuzeyinde, yerlilerin Guanahaní dedikleri, bugün Bahama Takımadaları adıyla anılan Watling adasıdır. Kendilerince bölgeyi keşfeden İspanyollar buraya San Salvador ismini verdiler.[17] 27 Ekim 1492'de Kolomb, Büyük Antillerden olan Küba kıyılarına vardı.[18] Buraya İspanyol Kraliyet çiftinin ilk çocuğu Prens Juan'ın şerefine Juana ismini verdi. Daha sonra 1515'te, Kral Fernando'nun kararıyla adaya Fernandina ismi verilecekti. Ancak adanın ilk ismi olan Küba[19], her zaman geçerli kalacaktı.[20]

Kristof Kolomb Yenidünya'ya gerçekleştirdiği ikinci yolculuğunda Küba sahillerini Maisí burnundan güneye doğru seyretmiş ve günümüzde isimleri Guantánamo, Santiago ve Jagua olan limanlarda durmuştur.[21] Kolomb, bu kıyıların bir adaya ait olduğunu anlayamamış, bulunduğu bölgenin Asya kıyıları olduğunu düşünmüştür. Juana'nın (Küba) bir ada olduğunun ayrımına varan ilk kâşif ise, 1509 yılında Santo Domingo'dan yola çıkan İspanyol denizcisi Sebastián de Ocampo olmuştur.[22]

Kristof Kolomb'un ikinci yolculuğunda Yenidünya'ya gelen Diego Velázquez de Cuellar 1510 yılında Hernán Cortés, Bernal Díaz del Castillo ve Fray Bartolomé de las Casas'ın aralarında bulunduğu 90 kişilik bir birlikle Küba'nın doğu

---

[16] M. N. Kutlu, 2004, s. 106.
[17] ibid, s. 107-108.
[18] ***Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana*** (Avrupa ve Amerika'ya Dair Evrensel Resimli Ansiklopedi), s. 827.
[19] Küba kelimesinin kökeni çoğu bilim adamı için belirsiz olmasına rağmen, Küba'nın dünya kamuoyunda saygın profesör ve araştırmacılarından olan José Juan Arrom'un (1910-2007) 23 Nisan 1964 tarihinde Küba Dil Akademisi'ne kabülü günü yaptığı konuşma bahsi geçen kelimenin kökeni hakkında çok önemli bilgi vermektedir. J. J. Arrom kelimenin kökeni hakkında bilim adamlarıyla birlikte K. Kolomb ve Bartolome de Las Casas'ın da fikirlerine yer vererek çeşitli argümanlar sunmaktadır. Sonuç olarak örneklerle Küba kelimesinin İspanyollar gelmeden önce kullanıldığını, Arawak dilinde "*kara, karaya ait veya kara parçası*", Taino dilinde ise "*kara ve vilayet*" anlamına geldiğini belirtmektedir. (Rafael Hernández, Rafael Rojas, *Ensayo Cubano del Siglo XX: Antología* (XX yüzyıl Küba Deneme Yazısı: Seçki), Fondo de Cultura Económica, México, 2002, s. 80.)
[20] J. C. Navarro, 2011, s. 20.
[21] ***Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana*** (Avrupa ve Amerika'ya Dair Evrensel Resimli Ansiklopedi), s. 827.
[22] M. N. Kutlu, 2004, s. 109.

kıyılarında karaya çıktılar ve istilaya başladılar. Adanın fethi sürecinde direniş gösteren yerlilere son derece sert davranılmış, ilk direniş hareketlerinin önderi konumundaki Hatuey, yakalanmış ve diri diri yakılarak öldürülmüştür. Adada İspanyollar tarafından ilk yerleşim birimi de bu dönemde kurulmuş, kuzeydoğu bölgesinde kurulan bu yerleşim birimine Nuestra Señora de la Asunción de Baracoa adı verilmiştir. Bu harekât, sonraları Orta Amerika ve Güney Amerika üzerine gerçekleştirilecek büyük harekâtlar kadar yankı yaratmamış olmakla birlikte, sonuç olarak adadaki tüm yerli nüfusun ortadan kaldırılmış olması nedeniyle oldukça önemlidir. 2000'li yıllarda Küba'da yapılan çalışmalar, 1510 yılı itibarıyla adada yaşayan yerli nüfusun 112.000 civarında olması gerektiğini ortaya koymuştur. Aynı şekilde, bu nüfusun yaşam beklentisinin 20 ile 25 yıl civarında olduğu ve toplam sayının 115 yıllık dönemlerde ikiye katlandığı tespit edilmiştir. Eldeki belgeler, ilk İspanyol yerleşiminin tesis edilmesinden 32 yıl sonra adada yalnızca 893 yerli kaldığını göstermektedir. Bu rakam yerli nüfusun %99, 21'lik kısmının bu süre içinde yok olduğunu belirlemektedir. 32 yıllık süreç içinde doğan nüfus göz önünde bulundurulduğu takdirde bu yüzdenin daha da artacağı açıktır.[23]

İşgal ve sömürgeleştirme sürecinde, topraklar ve bu topraklarda yaşayan yerliler kontrol altına alındıkça daha önce bahsi geçen Nuestra Señora de la Asunción de Baracoa ile birlikte yeni müstemlekeler ve şehirler kurulmaya devam ediyordu: Sebastián de Ocampo tarafından Trinidad, Vasco de Figueroa tarafından Sancti Spíritus ve Puerto Príncipe, Manuel de Rojas tarafından Bayamo ve Santiago de Cuba, ve Havana.[24] İsmi geçen şehirlerin neredeyse hepsi, dış dünya ile özellikle de İspanya'yla ilişkileri geliştirmek amacıyla kıyı bölgelerinde kurulmuştu. İspanyollar başlangıçtaki temel işgücü kaynakları yerliler olduğu için, şehirlerin yakınlarında onların bulunduğu yerlere öncelik veriyorlardı. Bu şehirlerin tümünde uygulanan sisteme göre bir meydanın (Plaza de Armas) etrafına bir kilise, bir kışla ve bir belediye binası inşa ediliyordu. Bütün dar sokaklar bu meydana açılıyordu. Sokakların üzerinde, sahiplerinin servetine göre büyüklüğü değişen evler bulunuyordu. Her şehrin iki başkan ve üç encümen üyesinden oluşan bir belediye yönetimi bulunuyordu. Başkanlardan biri idari diğeri ise adli işlerden sorumluydu. En üst düzey yetkili, Kilisenin Hami Yardımcısı ve yerlilerin dağıtıcısı makamlarını

[23] ibid, s. 112.
[24] ***Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana*** (Avrupa ve Amerika'ya Dair Evrensel Resimli Ansiklopedi), s. 828.

da elinde bulunduran ada valisiydi. Valinin üzerinde yalnızca Española'daki İspanyol Yönetimi ve nihai olarak da İspanya Kralı bulunuyordu.[25]

Bu dönemde yerlilerin bir kısmı İspanyollar tarafından getirilen tifüs ve çiçek hastalığı sonucunda yok olmuştu. Diğer bir kısmı ise madenlerde altın arama, altın yıkama ve tarlalarda çalıştırılma sonucunda yok edilmişti. Karayip Adaları'nın bazı bölgelerinde, özellikle Küba, Santo Domingo ve Puerto Rico'da yerli halkın tamamı yok edilmişti. Antiller'in geri kalan bölgelerinde de İngilizler, Fransızlar ve Hollandalılar tarafından aynı soykırım yapılıyordu.[26] Bu süreçte İspanyollar yeni işgücü arayışına girerek siyah Afrikalılara yöneldiler. Düşük toplumsal gelişme düzeyleri ve köle avcılarına kolayca yakalanmaları onların yerlilerin yerini alacak ideal köleler olmalarını sağlamıştı. Ayrıca, siyahların yerlilerden dört kat daha üretken ve daha dayanıklı oldukları biliniyordu. İlk siyahî köleler La Española'ya 16. Yüzyılın hemen başında getirilmişti (1503) ve muhtemel ki, bunların bir kısmı oradan Küba'ya istilacılarla birlikte seyahat etmişti.[27] 22 Temmuz 1513 tarihinde İspanya Krallığı tarafından çıkarılan bir fermanda, kişi başına iki dukado[28] karşılığında verilen izinle siyahî kölelerin Yenidünya'ya götürülmesine izin verilmektedir.[29] Bundan sonra, köle emeği, yüzyılın sonunda, ilk şeker imalathanelerinin kurulduğu dönemde, toplam işgücünün önemli bir bölümünü oluşturacak biçimde giderek genişleyecektir.[30]

Karl Marx, "Kapital"in birinci cildinin "*Sanayici Kapitalistin Doğuşu*" adlı bölümünde bu konuya değinir ve şöyle der; "*Amerika'da altın ve gümüşün bulunması, yerli halkın kökünün kazınması, köleleştirilmesi ve madenlere gömülmesi, Doğu Hint Adaları'nın ele geçirilmeye ve yağmalanmaya başlanması, Afrika'nın, karaderi ticaretinin av alanı haline getirilmesi, kapitalist üretim çağının pembe*

[25] J. C. Navarro, 2011, s. 29.
[26] Luis Vitale, ***Historia Social Comparada de los Pueblos de América Latina*** (Latin Amerika Halklarının Karşılaştırılmalı Toplumsal Tarihi), Tomo I, Editado por Instituto de Investigación de Movimientos Sociales "Pedro Vuskovic" (Güemes110-La Reina, Santiago) y por Talleres de Impresos Atalí (Vicente Reyes 1290, Punta Arenas) Chile, 1997, s. 140-141.
[27] J. C. Navarro, 2011, s. 30.
[28] *Ducado*, farklı dönemlerde birçok Avrupa ülkesinde basılmış, 3.56g ağırlığında ve 0.997 saflığında olan eski bir altın sikke.
[29] José Luis Cortés López, ***Esclavo y Colono: Introducción y Sociología de Los Negroafricanos en La América Española del Siglo XVI*** (Köle ve Yerleşimci: XVI. yüzyıl İspanyol Amerikası Siyahî Afrikalılarının Takdimi ve Sosyolojisi), Ediciones Universidad de Salamanca, Salamanca – İspanya, 2004, s. 18.
[30] J. C. Navarro, 2011, s. 30.

renkli şafak işaretleriydi. Bu pastoral gelişmeler, ilkel birikimin belli başlı adımlarıydı."[31]

Yerli Amerikalılarla Avrupalıların karşılaşması dünya tarihinde önemli bir dönemi oluşturur. Ne Avrupalıların "*Eski Dünya*"sı, ne de onların "*Yeni Dünya*" adını verdikleri Amerika bundan böyle aynı olmayacaktı. Latin Amerika için, İspanyol ve Portekizlilerin işgali ve buraları sömürgeleştirmesi, ilk günahın derin ve silinemez izleri gibi, sonsuza uzanan sosyal bir egemenlik şablonu oluşturdu.[32]

1.4. Diğer Sömürgeci Devletlerin Saldırıları ve İç Çatışmalar

Avrupa'nın İngiltere, Fransa, İspanya, Hollanda ve Portekiz gibi sömürgeci güçleri dünya toprakları ve pazarları üzerinde bitmek bilmez bir egemenlik mücadelesinin içerisindeydiler. Amerika'nın fethedilmesinden sonra, İspanya fethedilmiş topraklar üzerinde mutlak ticari bir tekel uyguluyordu ve ithalat ve ihracatı yalnızca Yarımadayla ve tek bir limandan Sevilla'dan yapıyordu. Bu demirden tekel, diğer Avrupa ulusları ile İspanya arasındaki çatışmaları artırdı, korsanlığın[33] (corso) ve deniz haydutluğunun[34] (piratería) Yenidünya'ya da yayılmasına katkıda bulundu. Bunlar İspanya'yla mücadele etmek amacıyla yalnızca Amerika ile yapılan ticaret üzerinde değil kıtanın önemli servetleri üzerinde de hak iddia ediyorlardı. XVI. yüzyılın üçüncü on yılı itibariyle, Küba kendisini İngilizler, Fransızlar ve Hollandalıların kuşatması altında hissetmeye başlamıştı. Korsanlığı ve deniz uğruluğunu teşvik eden diğer bir etken ise Ada üreticilerinin çoğunun, özellikle de sığır yetiştiricilerinin memnuniyetsizliğine sebep olan, Krallık tarafından uygulanan tekelin ürünlerini çok düşük fiyata ve tek bir alıcıya satmaya zorlamasıydı. Bu nedenle, bu sektörler ile Küba kıyılarına uğrayan korsanlar arasında karaborsa ya da kaçakçılık diyebileceğimiz ve gelişmekte olan bir ticaret ilişkisi kuruldu. Küba'nın çeşitli bölgelerindeki İspanyol görevlileri ve öteki üst düzey

---

[31] Karl Marks, ***Kapital, Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tahlili***, I Cilt, Eriş Yayınları, 2003, s. 646.

[32] John Charles Chasteen, ***Latin Amerika Tarihi - Kanla ve Ateşle Yoğrulmuş Toprakların Öyküsü***, Çeviren: Ekin Duru, Say Yayınları, İstanbul, 2012, s. 21.

[33] *Corso (privateering; course)*, Denizlerde kralların ticaret gemileri kaptanlarına devlet adına düşman gemilerine saldırma ve elkoyma hakkı tanıyan harekât veya takip. (Prof. Dr. Hüseyin Pazarcı, *Uluslararası Hukuk Dersleri*, Cilt 1, Turhan Kitabevi Yayınları, 10. Baskı, Ankara, 2004, s. 49.)

[34] *Piratería (piracy; piraterie)*, Türkçeye "*deniz haydutluğu*" veya "*deniz eşkıyalığı*" diye çevirebileceğimiz bu eylem hiçbir otoriteye ve kanuna bağlı değildi. Hangi milletten ve dinden olursa olsun, bir ayrım yapmadan denizde yoluna çıkan her gemiye saldırıp zapt eder ve yolcuları soyardı. Elde edilen ganimetten kimseye bir pay ödeme mecburiyeti olmadığından kazanç çete üyeleri arasında paylaştırılırdı. (Ertuğrul Önalp, *Türklerin Esiri Cervantes*, Tiydem Yayıncılık, Ankara, 2011, s. 44-45.)

yetkililer de bu yasadışı faaliyete bulaştılar. Fakat bu deniz haydutları ile her zaman sadece barışçıl ilişkiler kurulmuyordu. Ada'nın La Habana, Santiago de Cuba, Puerto Príncipe, Baracoa, Cárdenas, Mariel vs. gibi başlıca kentleri defalarca deniz uğrularının saldırılarına maruz kaldı. İspanyol hükümeti, saldırıların süreklileşmesi karşısında çeşitli önlemler aldı; Kaçakçılığa karışan adalılara karşı ağır cezalar, sahillerde sıkı güvenlik önlemleri, mal yüklü gemilerin kendi başlarına ve savunmasız yolculuk etmesine izin vermeyen bir filo örgütlenmesi ve her şeyden önemlisi kentleri korumak için kalelerin inşası. Böylece, Havana'da La Fuerza, La Punta ve El Morro kaleleri ile Cojírnar ve La Chorrera müstahkem kuleleri ve Santiago de Cuba'da El Morro müstahkem kulesi inşa edildi.[35]

XVII. yüzyıl boyunca çeşitli sınıflar ve toplumsal kesimler arasındaki farklar kesinleşti. Adada yaşayanlar arasında en fazla sömürülen ve en kötü muamele gören yerliler ve siyahlardı. Buna karşın, İspanyolların ve onların kreoller[36] (criollos) olarak bilinen Küba doğumlu evlatlarının içerisinde de sınıf çelişkileri derinleşiyordu. Şeker plantasyonları, geniş arazileri, çiftlik hayvanları olan zengin köle sahipleri ile köle tüccarları ve ithalatçılar gibi büyük sektörler güçlü bir oligarşi[37] oluşturmaktaydı. Sömürge Valisi'nin liderliğinde İspanyol görevlileri kısa sürede zengin olmak derdindeydiler ve sık sık oligarşiyle çatışsalar da bir uzlaşmaya varıyorlardı.[38] Küçük ve orta üreticiler sömürgeci hükümetin tekelci fiyat politikaları

[35] J. C. Navarro, 2011, s. 33-34.

[36] *Criollo*, Amerika'daki eski İspanyol topraklarında ve kıtanın bazı Avrupa sömürgelerinde doğan çocuğa ve genel olarak Avrupalı ebeveynlerin evlatlarına denir. (www.rae.es) Criollo kelimesi diğer denizaşırı bölgelerde créole, creole, criolo şeklinde çeşitli dillerde varlık göstermekteydi. Ama bu terimin Yenidünya'nın beyaz yerlilerini adlandırmak için ne zaman kullanılmaya başlandığı tam belli değil. İlk kanıt, Lima Audencia'sının başkanı ve Perú valisi Lope García de Castro'nun söz konusu kelimeyi kullandığı isyancıların hoşnutsuzluklarını ve rahatsızlıklarını dile getirmek amacıyla Yenidünya Konseyine unvanladığı 2 Nisan 1567 tarihli mektubudur; "*Bu topraklar burada doğan, Kral tarafından hiçbir zaman tanınmayan ve tanınmayı beklemeyen kreollerle doludur*." Bu cümle criollo kelimesini mükemmel bir şekilde tanımlamakta ve aynı zamanda küçümseyerek bunlarla uzak bulunan akrabalılıklarını da belirtmektedir. (D. Roberto Levillier, *Gobernantes del Perú, Cartas y Papeles, Siglo XVI; Documentos del Archivo de Indias* (Perú Valileri, Mektuplar ve Belgeler, XVI. yüzyıl; Yenidünya Arşivi Belgeleri), Cilt III, Sucesores de Rivadeneyra. S. A., Madrid, 1921, s. 240.)

[37] *Oligarşi*, (Yunanca "azınlık yönetimi") Bir grup güçlü ailenin, sosyal ve ekonomik konumları sayesinde bir yöreye, eyalete ya da ulusal yönetime egemen olması. Latin Amerika'da birçok ülkede 1830 ve 1930 yılları arasında büyük toprak sahiplerinin oligarşisi hüküm sürdü. Bunun en çok rastlanılan seçeneği ise diktatörlük idi. (John Charles Chasteen, *Latin Amerika Tarihi - Kanla ve Ateşle Yoğrulmuş Toprakların Öyküsü,* Çeviren: Ekin Duru, Say Yayınları, İstanbul, 2012, s. 378.)

[38] J. C. Navarro, 2011, s. 34.

karşısında giderek daha ziyade rahatsız oldular ve muhalif bir çizgiye doğru kaydılar, birçok kez ayaklandılar.[39]

1492 yılının Kasımında İspanyollar tarafından Küba'da keşfedilen tütün[40], adanın en kazançlı ürünüydü. Sigara tiryakilerinin mücevheri olan ve daha sonra "*Havana purosu*" olarak adlandırılacak Küba tütününün[41] Avrupa'da yayılması Küba'nın önemini daha da artırdı. 1717 yılında Küba tütününün Avrupa'daki büyük popülaritesini göz önüne alan İspanya Hükümeti, ürünü devlet tekeli (estanco) altına almaya karar verdi ve satışını fiilen tekelleştirdi. Tütün üreticileri tekelden son derece rahatsız idiler ve Havana yetkililerine sürekli şikâyetlerde bulunuyorlardı fakat onlara kulak asan olmadı. 1717 ve 1720'deki ayaklanmalar sonucunda Kral, tütün üreticilerinin ürünlerini serbestçe satmalarına izin verdi.[42] Ancak 18 Aralık 1740 Kraliyet Kararnamesi ile tütün, şeker vs. ürünlerin tekelini sürdürecek olan Havana Kraliyet Ticaret Şirketi (Real Compañía de Comercio de La Habana) kuruldu.[43]

İngilizler, İspanyolların Amerika'daki en önemli yerleşimlerinden bazılarına daima sahip olmak istemişlerdi. Bu yerleşimlerden biri de Havana idi. 1741 yılında Amiral Edward Vernon beş bin askerle harekât için üs olarak kullanabileceği Guantánamo'da kıyıya çıktı ve burada konuşlandı. Santiago valisinin az sayıdaki askerlerinin saldırıları, humma ve böceklerin rahat vermemesi sonucunda Vernon 2000 zayiatla Jamaika'ya döndü.[44] 1761 yılında Fransa İngiltere ile savaş halindeyken, bu kavgaya İspanya da karıştı. İspanya Kralı III. Carlos ve akrabaları, Fransız Kralı ile "*Aile Anlaşması*" (Pacto de Familia) adı verilen anlaşmayı imzaladılar. Bu anlaşmaya cevaben, İngiltere İspanya'ya savaş açtı ve Havana'ya saldırmaya karar verdi. Haziran 1762'de güçlü bir İngiliz filosu Havana körfezine

---

[39] Mehmet Necati Kutlu, Şebnem Atakan, Erkan Yurtaydın, Özlem Kaygusuz, Nazan Çiçek, Gökhan Erdem, ***Osmanlı İmparatorluğu-Latin Amerika (Başlangıç Dönemi)***, Latin Amerika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara, 2012, s. 64.

[40] Juan Bosch, ***De Cristóbal Colón a Fidel Castro, El Caribe Frontera Imperial*** (Kristof Kolomb'dan Fidel Castro'ya, İmparatorluk Sınırındaki Karayipler), Editorial la Embajada de la República Dominicana en México: Miguel Ángel Porrúa, Ciudad de México, 2009, s. 59.

[41] Leslie Bethell, ***Historia de América Latina*** (Latin Amerika Tarihi), Cambridge University Press, Cilt V, Editorial Crítica, Barcelona, 1991, s. 155.

[42] J. C. Navarro, 2011, s. 35.

[43] Raquel Rico Linage, ***Las Reales Compañías de Comercio con América: Los Órganos de Gobierno*** (Kraliyet Ticaret Şirketleri ile Amerika: Hükümet Organları), Escuela de Estudios Hispano – Americanos de Sevilla, Sevilla – İspanya, 1983, s. 286.

[44] ***Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana*** (Avrupa ve Amerika'ya Dair Evrensel Resimli Ansiklopedi), s. 832.

geldi, kente saldırdı ve bir aydan fazla süren mücadele sonucunda kenti ele geçirdi. İngilizler başkentin 55 kilometre batısındaki Mariel limanından 105 kilometre doğusundaki Matanzas kentine kadar uzanan toprakları işgal ettiler. İngilizler İspanyollara ait Havana Kraliyet Ticaret Şirketinin tekeline derhal son verdiler, Küba ile diğer ülkeler arasındaki, özellikle de bizzat İngiltere'yle ve Amerikan kolonileriyle olan ticareti artırdılar. 1763 yılının Temmuz ayının başlarında imzalanan Versaille anlaşması sonucunda Havana'nın yeniden İspanyol yönetimine geçmesiyle birlikte, adada ticarete yeniden kısıtlamalar getirildi. Ne var ki, serbestleştirme için bir temel atılmıştı bile. İspanya'da III. Carlos'un gösterdiği "*Bilge Despotizmi*" (El Despotismo Ilustrado) ile birlikte Küba için de kesin bir ilerleme dönemi açılmış oldu. O yıllarda Küba'ya yollanan yöneticiler ticari tekeli tasfiye ettiler, vergileri azalttılar ve tarımın, ticaretin ve eğitimin geliştirilmesi için önlemler aldılar. 1764 yılında Küba'nın ilk gazetesi "*La Gaceta*" yayına başladı. 1773 yılında San Carlos Papaz Okulu kuruldu. Soylulara ait dini nitelikteki bu yüksek okul, 1728 yılında kurulan Havana Üniversitesi ile birlikte ülkenin en ileri öğrenim kurumunu oluşturuyordu.[45]

Adanın dış ticaret hacmi artarken, içişlerinde yeniden yapılanmaya gidildi, Pinar del Río ve Jaruco şehirleri kuruldu, yeni yollar yapıldı. 1774'de genel nüfus sayımı yapıldığında adanın nüfusu 171.620 kişi olarak belirlenmiştir. 22 ağustos 1791 tarihindeki Haiti'de yaşanan büyük köle ayaklanması ve onu takip eden iç savaş, kuzey komşusu Küba'yı yakından etkilemiştir. Bu dönemde Haiti'yi terk eden tüccarlar, Küba'ya yerleşmiş, adanın kalkınmasına ivme kazandırmışlardır. Küba'nın doğusundaki kahve ekim alanlarını genişletmişlerdir. Ekonomideki gelişme büyük ölçüde köle sayısının artmasıyla sağlanmıştır. 1770-1800 yılları arasında Küba'ya getirilen Afrikalı köle sayısı, önceki üç yüz yıl boyunca getirilenlerden fazlaydı.[46]

1.5. Bağımsızlık Arifesinde Küba

XVIII. yüzyılın sonlarında Küba toplumunun çelişkileri belirginleşmeye başlamıştır. İspanyol hükümeti üreticilerin serbest ticaret yapabilmesini yeniden yasakladı; fakat buna karşı o kadar şiddetli bir tepki ortaya çıktı ki, ada yöneticileri bu kararı uygulayamadılar. Ülkeye giderek daha fazla sayıda sevk edilmeleri

[45] J. C. Navarro, 2011, s. 36-37.
[46] İ. Ege, 2011, s. 10.

nedeniyle sayıları hızla artan ve özgürlükleri için giderek daha fazla mücadele etmeye başlayan siyahî nüfus, beyazlar arasında endişe yaratmaya başladı. Küba'ya ilham veren ve kölelerin azat edilmesine sebep olan Haiti'deki siyahî ayaklanmasının, kendi topraklarında da gerçekleşmesinden korkmaya başladılar.[47] 1793 yılında yapılan nüfus sayımına göre Küba'da 82,299 beyaz erkek, 71,260 beyaz kadın, 15, 845 özgür erkek mulato, 18,040 özgür kadın mulato, 9,366 özgür siyahî erkek, 10,900 özgür siyahî kadın, 5,769 köle erkek mulato, 6,366 köle kadın mulato, 41,955 erkek köle siyahî ve 10,500 kadın köle siyahî vardı.[48]

Kreol plantasyon sahipleri ile üreticilere yüksek faizli borç veren İspanyol tüccarlar arasında da çekişmeler vardı. Tüccarlar, plantasyon sahiplerinin ve yabancı tüccarların aleyhine, şeker, tütün, kahve vb.nin satışından büyük karlar sağlıyorlardı.[49]

Kuzey Amerika'daki 13 İngiliz Kolonisi'nin[50] bağımsızlıklarını ilan etmesi, 1789'daki Büyük Fransız Devrimi ve Haitili siyahî kölelerin başarıyla sonuçlanan ayaklanması gibi önemli uluslararası olaylar da özgürlük tohumunu yeşerten dinamikler arasındaydı. XIX. yüzyılın ilk on yılında, bağımsızlık ve özgürlük ülküsünü İspanya'nın Amerika'daki birçok sömürgesinde verilen kurtuluş mücadeleleri izledi.[51]

Küba'daki kreollerin büyük bölümü kölelikten yana düzenin sürdürülmesi ve siyahî ayaklanmasının önlenebilmesi için İspanya'nın gücünü yaşamsal olarak görüyorlardı. Ne zengin kreoller ne de siyahî köleler arasında milliyetçilik gelişmişti. O zamanlar siyahî kölelerin tek özlemi özgür olmaktı, kreoller ise ülkenin ilerlemesini sağlayacak siyasi, ekonomik ve toplumsal reformlar için İspanya'ya güveniyorlardı. Kreollerin istekleri şunlardı: Kölelik ve köle ticaretinin sürdürülmesi, Madrid'in dayattığı ticari tekele son verilmesi, öteki İspanyol sömürgelerine sunulan hakların kendilerine de tanınması ve ada üzerinde özerk bir yönetim kurulması.[52]

---

[47] J. C. Navarro, 2011, s. 39.
[48] ***Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana*** (Avrupa ve Amerika'ya Dair Evrensel Resimli Ansiklopedi), s. 833.
[49] J. C. Navarro, 2011, s. 39.
[50] *Koloni*, bir memleketteki göçmen topluluğu ve bu topluluğun yerleşmiş olduğu yer veya bir ülkedeki küçük yabancılar topluluğu. (İlhan Ayverdi, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları, II. Baskı, İstanbul, 2011, s. 689.)
[51] J. C. Navarro, 2011, s. 39.
[52] ibid, s. 39.

1800'lerin siyasi mücadelelerini belirleyen bağımsızlık, ilhak[53] ve reformizm gibi akımlar tam da XIX. yüzyılın başlarında şekillendi ve ayrıca bir süredir kölelerin hayata geçirmekte olduğu kendiliğinden ve yalıtılmış eylemler, bu yıllarda örgütsel olarak genişledi ve köleliğin ilgası[54] gibi anlamlı bir toplumsal karakter kazandı. Tüm bu akımlar yüzyıl boyunca eş zamanlı olarak varlıklarını sürdürdü. Fakat farklı aşamalarda esas anlam ve önemleri değişti.[55]

Bağımsızlık hareketi 1820'lere kadar çok zayıftı ve Küba'nın Amerika Birleşik Devletleri tarafından ilhakını savunan fikirler, birçok Amerika Birleşik Devletleri başkanının sözlerinden ve eylemlerinden de cesaret alarak, bu yıllarda ilk adımlarını attı. Bu aşamada reformcu görüşler hemen hemen tümüyle üstünlük sağlamıştı. Yüzyılın başlarında sömürge hükümetinin, adayı akıllıca yönetmeye, kreollerin çıkarlarını korumaya, kamu maliyesini etkin bir şekilde idare etmeye, kültürü geliştirmeye ve yerli toprak sahiplerinin temsilcilerini önemli konumlara yerleştirmeye başlamasıyla kreol üreticilerinin, reform politikasına güveni pekişti. Tütün tekeli ilga edildi ve Küba ile dünyanın geri kalanı arasında ticarete izin verildi. Küba şekeri ve tütünü, elverişli uluslararası koşulların da etkisiyle yüksek bir taleple karşılaştı, her iki ürünün fiyatı arttı, toplumsal gelir yükseldi ve Küba yeni bir refah dönemine adım attı. Bu koşullar altında Amerika'nın diğer sömürgelerinde verilen bağımsızlık mücadeleleri kreollerin ruhunu pek az etkiledi. 1812 yılında İspanyol Anayasasının[56] adada yeniden yürürlüğe girmesinin ardından, iki parti arasında siyasi mücadele başladı. Bu partilerden biri ulusal gelenekleri ve yaşam tarzlarını savunan, en gerici İspanyollar olan "*integrista*"lardı (aşırı muhafazakârlar). Bunlar her türlü reforma ve bağımsızlığa karşı çıkanlardı. İkinci parti ise kreol toplumun çıkarlarını temsil ediyor, liberal reformları savunuyor ve Fransız Devrimi ile bağımsızlığını kazanan İspanyol sömürgelerinin örnek teşkil etmesinden etkilenen gençleri peşinden sürüklüyordu. Integristalar ile kreoller arasındaki mücadele bir noktada öyle kızıştı

[53] *İlhak*, bir şeyi bir yere katma, ekleme, ilave etme veya bir yeri kendi topraklarına katma, hâkimiyeti altına alma. (İ. Ayverdi, 2011, s. 553.)
[54] *İlga*, ortadan kaldırma, hükümsüz bırakma, lağv ve feshetme. (İ. Ayverdi, 2011, s. s. 552.)
[55] J. C. Navarro, 2011, s. 39.
[56] *1812 İspanyol Anayasası*, Merkezi Halk Kurulu (La Junta Central Popular), Kurtuluş Savaşı sırasında teşkilatlandırdığı mücadele ile beraber 1812 yılında Kurucu Meclis'in (Cortes Constituyentes) Cádiz'de toplanmasını, ilk İspanyol Anayasasını kaleme almasını ve resmi olarak yayınlanmasını gerçekleştirdi. Bu Anayasa, liberal fikirlerden esinlenmişti. Ulusal egemenlik ve kuvvetler ayrılığı gibi iki temel ilke ve anayasal monarşi rejimi ile devleti tesis ediyordu. Bu Anayasa, mutlakıyetin yeniden tesisini isteyen ülkenin soylular, din adamları ve köylüler gibi birçok kesimi tarafından kabul edilmedi. (José Manuel Roldán, *Historia de España* (İspanya Tarihi), EDI-6, S. A. Madrid, 1986, s. 95.)

ki, "*Yaşasın bağımsızlık*" haykırışları işitilmeye ve her yerde ayrılıkçı afişler görülmeye başlandı. Modern ve ilerici görünüşleri sayesinde Mason locaları, bağımsızlık savaşçılarının bir sonraki hamlelerini planladıkları merkezlere dönüşmeye başladı. Ayrıca çok sayıda gizli örgütlenmeler ortaya çıktı: En önde geleni 1821'de Küba'yı bağımsızlığa kavuşturmak ve Cubanacán Cumhuriyetini kurmak amacıyla kurulan Bolívar'ın Güneşleri ve Işınları (Soles y Rayos de Bolívar) adlı örgütlenmeydi. Kurulmasından iki yıl sonra 1823'te örgütün önderleri yakalandı ve tutuklanıp sürgüne mahkûm edildi.[57]

1820'ler ile 1830'larda bir dizi bağımsızlık yanlısı girişim yaşandı. Bunlardan biri, 1824 yılında ayrılıkçı Kübalılara ve anayasayı savunan İspanyollara katılan asteğmen Gaspar Antonio Rodríguez önderliğinde gerçekleşti. Bir başkası, yurt dışındaki Kolombiyalı devrimcilerle bağlantı kuran ve 1826'da adaya çıkan Camagüey'li genç Kübalılar Francisco Agüero ve Andrés Manuel Sánchez'in önderliğinde yürütüldü. Diğerleri ise 1826'da birçok limana yanaşıp karaya çıkamadıktan sonra Jamaika'ya dönmek zorunda kalan Onüçler Seferi (Expedición de los Trece), 1829'da Meksikalı devrimcilerle ilişkisi olan ve işçilerle zanaatkârlar da dâhil olmak üzere farklı toplumsal sınıflara mensup insanlardan oluşan Büyük Kara Kartal Alayı (La Gran Legión del Aguila Negra) ve 1837'de Üçgen Zincir (Cadena Triangular) ve Özgürlük Güneşleri (Soles de la Libertad) idi. Tüm bu girişimler başarısızlıkla sonuçlandı ve önderlerinin birçoğu Küba'nın kurtuluşu için verdikleri mücadelenin bedelini yaşamlarıyla ödediler.[58]

Küba ulusalcılığının benimsenmekte olduğu dönemde presbiteryen[59] Rahip Félix Varela[60] ve şair José María Heredia[61] adlı iki kişi bağımsızlık mücadelelerinin

[57] J. C. Navarro, 2011, s. 40-41.
[58] ibid, s. 41-42.
[59] *Presbiteryen*, Hıristiyan dininde Protestanlık içinde doğrudan doğruya Calvin'in doktrininden doğmuş olan mezhebin üyesi. (İ. Ayverdi, 2011, s. 1004.)
[60] *Don Félix Francisco José María de la Concepción Varela y Morales (1788-1853)*, 20 Kasım 1788 yılında La Habana, Küba'da doğmuştur. Küçük yaşta yetim kalmış, bakımını dedesi üstlenmiştir. La Habana'daki Seminario de San Carlos kolejinde Latin dili, insani bilimler ve felsefe eğitimi almış, kısa zamanda okulun en çok sevilen öğrencisi olmuştur. 1820 yılında İspanyol General Don Rafael del Riesgo'nun Kral VII. Fernando'ya Anayasa'ya bağlılık andı içtirmesiyle liberaller hâkimiyete gelmiş, yeni Anayasal düzel 9 Mart 1820 yılında İspanya'da, 11 Nisanda ise Küba'da ilan edilmiştir. Bu gelişmeler F. Varela'nın da hayatını etkilemiş, İspanyol Meclisi'nde Küba'yı temsil edecek üç kişiden biri olarak seçilmiştir. 3 Kasım 1822 yılında Meclis'te diğer iki kişi ile birlikte yemin ederek görevine başlamıştır. Liberallerin hâkimiyete gelmesiyle Rusya, Prusya, Fransa ve Avusturya'dan oluşan Kutsal İttifak'la İspanya'nın ilişkileri kopmuş, Kral VII. Fernando'nun isteği üzerine Pireneleri aşan Fransız ordusu İspanya'yı işgal etmiş, mutlakiyet yeniden kurulmuştur. Sadakatsiz ve hain tebaa durumuna düşen Meclis'teki Yenidünya temsilcileri ülkeden kaçarak canlarını kurtarmıştır. F. Varela

ilk aşamasında öne çıktılar. La Habana'da San Carlos Papaz okulunda bir öğretmen olan Varela, öğretim yöntemlerini devrimcileştirerek eğitim tekniklerine yıkıcı bir darbe indirdi. Reformcu bir konum aldı ancak sömürgeci rejim altında ilerlemenin olanaksız olduğunu fark ederek bağımsızlık mücadelesi verdi. İspanyol sömürgelerinin bağımsızlığını destekleyerek tüm halklara özgürlük hakkı tanınmasını savundu. José María Heredia Küba'nın ilk devrimci şairiydi ve eleştirmenlere göre kendi döneminin en büyük Latin Amerika şairiydi. Daha 18 yaşındayken "*Soles y Rayos de Bolívar*" örgütünde memleketinin bağımsızlığı için mücadele etti. Yetkililer örgütü ortaya çıkardıklarında Küba'dan kaçmak ve Meksika'ya sığınmak zorunda kaldı. "*Niágara*" (Niagara) ve "*Himno al Desterrado*" (Sürgünlere Marş) şiirleri en iyi çalışmalarındandır.[62]

1830'da yeni bir reform dalgası başladı ama bu yılların reformcu teşebbüsleri tamamen başarısızlığa uğradı. İspanya, taleplerin herhangi birini karşılamadığı gibi, Kübalıları, temsilcilerini İspanyol Meclisine gönderme hakkından mahrum bıraktı. Dahası, Madrid, reformu dillendiren herkese baskı uyguladı. Sömürge ve metropol arasındaki çelişkiler ciddi biçimde derinleşti. Bu aşamada reformcu fikirlerin doğurduğu umutlar kaybedilmesine karşın köleliğin ilgası için önemli sayıda mücadele patlak verdi. Bunu iki temel etken besledi: Birincisi, beyaz kreollerin küçük bir kesiminin desteğiyle azat edilen köleler ve çok sayıda siyahî arasında mücadele bilincinin gelişmesi; ikincisi, İngiliz hükümetinin İspanya'ya yaptığı, köle

---

önce Cebelitarık'a, oradan da New York'a kaçmıştır. 17 Aralık 1823 yılında New York'a gelen F. Varela buraya yerleşmiş, özgürlükçü ve vatansever faaliyetlerine devam etmiştir. Daha sonra Filadelfia'ya yerleşen F. Varela, siyasi, bilimsel ve edebi çalışması olan 25-30 sayfalık dergi/ gazete "*El Habanero*"yu çıkarmaya başlamıştır. Gazetede insan hakları, dini hoşgörü ve eğitimin önemi gibi konular işlenmiştir. "*Instituciones de Filosofía Ecléctica*", "*Apuntes Filosóficos*", "*Lecciones de Filosofía*", "*Cartas a Elpidio*" en önemli eserleridir. (José Ignacio Rodríguez, *Vida del Presbítero Don Félix Varela* (Presbiteryen Rahip Don Félix Varela'nın Hayatı), Imprenta de O Novo Mundo, Nueva York, 1878, s. 1-230.)

[61] *José María Heredia y Heredia (1803-1839)*, 31 Aralık 1803 tarihinde Santiago de Cuba'da doğan Heredia babasının görevinden dolayı Caracas, México ve La Habana'da eğitim görmüştür. 1821 yılında La Habana'da hukuk üzere lisans eğitimini bitirmiş, 1823 yılında Santa María de Puerto Príncipe'de avukat olarak göreve başlamıştır. Bir süre sonra, "*Soles y Rayos de Bolívar*" örgütünün bir kolu "*Caballeros Racionales*"in üyesi olarak entrika ile suçlanmış ve Küba'yı terk etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'ne yerleşen Heredia Boston'da, New York'ta ve New Heaven'de yaşamış, daha sonra Meksika'ya gitmiştir. Burada Cumhurbaşkanı Guadalupe Victoria tarafından iyi karşılanmış, ölümüne kadar çeşitli kamusal görevlerde bulunmuştur. 1827 yılında Meksika'da Jacoba Yáñez'le evlenmiş, "*El Iris*", "*La Miscelánea*", "*El Conservador*" gibi gazeteleri yönetmiştir. "*Niágara*", "*Himno al Desterrado*" ve "*En El Teocalli de Cholula*" en tanınan şiirleridir. Heredia şiirinin temelini teşkil eden yurtseverlik, sıla hasreti, siyasi ve dini zorbaları lanetleme ve özgür Küba özlemi gibi çeşitli temalarda ortaya çıkmaktadır. (Emilio Carilla, *Poesía de la Independencia* (Bağımsızlık Şiiri), Biblioteca Ayacucho, Caracas, s. 70-74.)

[62] J. C. Navarro, 2011, s. 42.

ticaretine son vermesi konusundaki baskının yüreklendirmesi.[63] 1840'lı yıllarda kölecilik karşıtı eylemlerin ardı arkası kesilmedi ve 1844 yılında Küba tarihinde "*Merdiven Komplosu*" (La Conspiración de la Escalera) olarak bilinen entrika açığa çıkartıldı. Zanlılar, kendilerine isnat edilen suçları itiraf etmeleri için bir merdivene bağlanıyordu ve itiraf edene kadar kırbaçlanıyorlardı. Yüzlerce köle bu işkence sonucunda hayatını kaybetti, 80'i idam edildi, 400'ü sürüldü ve 1300'ü hapsedildi. Toplamda 4000'den fazla kişi tutuklandı. Bunların 2000'den fazlasını özgür siyahîler ve sadece 70'ni beyazlar oluşturuyordu. Bu olayın en ünlü kurbanı, şiirlerini Plácido takma adıyla imzalayan mulato Gabriel de la Concepción Valdés'ti.[64] Kölelik karşıtı ayaklanmaların meydana geldiği bu devirde İspanya'nın, İngiltere'nin uyguladığı köleliği ilga baskısına direnebilecek güçte olmaması ve Amerika Birleşik Devletleri'nin güney eyaletlerinde köleliğin sürmesi zengin kreollerin birçoğunu o bölgeye katılabilmeleri halinde, köleliğin sürmesini sağlayabileceklerini düşündüklerinden Küba'nın Amerika Birleşik Devletleri tarafından ilhak edilmesini savunmaya sevk ediyordu. Bununla birlikte, bazıları ilhakın adayı siyasi demokrasi yoluna sokacağını, ekonomik ve toplumsal ilerleme sağlayacağını düşünüyorlardı. Bunlar, sanayileşmiş olan Amerika Birleşik Devletlerine benzer biçimde, demokratik reformlarla gerçekleşecek bir kalkınma özlemi içindeydiler. Bunları sömürge, geri kalmış ve despot İspanya'dan bekleyemezlerdi ve Küba'nın bağımsızlığını kendi kendine kazanabileceğine inanmıyorlardı.[65]

Üçüncü Amerika Birleşik Devletleri başkanı olan Thomas Jefferson, 1805'ten itibaren stratejik nedenlerle Küba'yı ele geçirme niyetlerini dile getirmişti. 1823 Nisan'ında Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri bakanı John Quincy Adams "*olgun meyve*" teorisini ortaya attı. Bu teoriye göre "*Fiziksel yer çekimi gibi siyasi yer çekimi kuralları da vardır ve İspanya'dan ayrılan Küba, olgun meyve nasıl ağaçtan toprağa düşmek zorundaysa, Amerika Birleşik Devletleri'nin avucunun içine öyle düşecektir.*" Bununla birlikte Avrupalı devletlerin sömürgeci politikalarını bertaraf etme çabası sonucunda 1823 yılının Aralık ayında Monroe Doktrini ilan edildi ve Amerika Birleşik Devletleri'nin beşinci başkanı olan James Monroedoğrudan Küba, Puerto Rico ve öteki Avrupa sömürgelerine atfen, "*Amerika Amerikalılarındır*"

[63] ibid, s. 42-44.
[64] J. Bosch, 2009, s. 538.
[65] J. C. Navarro, 2011, s. 45.

(America for the Americans) deyimini kullandı.[66] Bu deyim, Amerika Birleşik Devletleri'nin genişleme planının başlangıcı ve Avrupa kapitalizminin kıtanın işlerine karışmaması konusunda bir uyarı niteliği taşıyordu.[67]

1845 ile 1855 yılları arasında Küba'da ilhak yanlısı çeşitli gizli örgütler türedi, Küba'da ve Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok gazete basıldı ve birçok eyalette başarısız komplolar ve ayaklanmalar gerçekleşti. İlhak yanlısı görüş, alınan yenilgilerin etkisini üzerinden atamadı, çok az sayıda takipçisi kaldı ve bunların sayısı da 1865'te Amerika Birleşik Devletleri'nde kuzeylilerin İç Savaş'ta yendiği güney eyaletlerinde köleliğin ilga edilmesiyle birlikte iyice azaldı. Reform yanlılarının, kölelik karşıtlarının ve ilhak savunucularının yaşadığı yenilgiler, ne beyaz kreollerin, ne de siyahîlerin, ister köle ister özgür olsunlar, İspanyol egemenliği altında emellerine ulaşamayacakları kanaatini pekiştirdi. Çoğu Kübalı artık yalnızca tek bir seçenek kaldığının farkına varmıştı; bağımsızlık için silahlı mücadele.[68]

1.6. Küba'nın Bağımsızlığı İçin Yapılan Savaşlar ve Ada'nın İspanyol Egemenliğinden Amerika Birleşik Devletleri Güdümüne Geçmesi

1867 Temmuzunda, ülkenin en zengin plantasyon sahiplerinden biri olan Francisco Vicente Aguilera önderliğinde, Bayamo Kenti Devrimci Komitesi kuruldu. Avukat ve toprak sahibi olan Carlos Manuel de Céspedes Manzanillo'da bir avukatlık bürosu açtı ve "*La Demajagua*" olarak bilinen araziyi satın alarak 10 Ekim 1868 sabahı "*La Demajagua*" şeker imalathanesinde bağımsızlık çağrısını ilan etti. İspanyol yönetimine karşı Küba'nın bağımsızlık mücadelesinin fitili böylece ateşlenmiş oldu. Ama 1874 yılın Şubatında Carlos Manuel de Céspedes'in ve 1873 Mayısında Binbaşı Ignacio Agramonte'nin ölmesi ile[69] Martí'nin ileriki yıllarda söyleyeceği gibi "*iç çatışmalardan yararlanan İspanya, asla silahla kazanamayacağı bir savaşı kazanabildi.*"[70] Silahlı Cumhuriyet hükümeti dağıtıldıktan sonra 10 Şubat

[66] J. C. Navarro, 2011, s. 45-46.
[67] L. Vitale, 1997, Tomo II, s. 81.
[68] J. C. Navarro, 2011, s. 46-48.
[69] J. C. Navarro, 2011, s. 54-56.
[70] José Martí, ***Obras Completas*** (Bütün Eserleri), Cilt I, Editorial de Ciencias Sociales, La Habana, 1991, s. 466.

1878 tarihinde bir Uzlaşma Komitesi, İspanyollar ile Zanjón Paktı adı verilen bir barış anlaşması imzaladı. Bununla da On Yıl Savaşı sona erdi.[71]

1886 yılının sonlarında José Martí, bütün gücüyle savaşın örgütlenmesi işine girişmiştir. 10 Ekim 1887 tarihinde New York'taki Mason Locası'nda Kübalı göçmenlerin gerçekleştirdiği bir toplantıda ateşli ve aydınlatıcı bir konuşma yapmıştır. Bu olayla birlikte Martí, göçmenleri bir araya getirip örgütlemeye ve Küba'nın nihai bağımsızlık mücadelesi için gerekli koşulların yaratılmasına kendisini adamıştır. Martí, On Yıl Savaşı'nın başarısızlıkla sonuçlanmasının nedenleri üzerinde çalışarak etkili bir hazırlığın gerekliliğini ortaya koyan sabırlı ve kararlı bir siyasi faaliyet yürütmüştür. Irksal önyargıların kökünün kazınması ve insanlar arası eşitliğin en ileri kavramlarla savunulması üzerinde çalışmıştır. Göçmenler ve adalı Kübalıların ortak çıkarlarına işaret etti. Bağımsızlık hedefinin sınıf düşmanlıklarına baskın gelmesini sağladı. Sınıf ve ırk eksenli hareketlerin tehlikelerine işaret etti ve ulusal kurtuluş davası arkasında kentli kitleleri ve kır işçilerini, yurtsever aydınları, küçük ve orta burjuvazinin hatırı sayılır bir kesimini ve önceki savaşın yıkımına uğrayan geçmişte servet sahibi olan Kübalıları bir araya getirmeyi başardı. "*Herkesle, herkesin iyiliği için*" (*Con todos y para el bien de todos*) sloganını tam da bu dönemde ortaya attı. Ona göre cumhuriyeti besleyecek iki kök bulunuyordu; erkeklerin ve kadınların emekleri ve anayurtta yeşeren fikirler. Kimsenin kimseyi sömürmeye hakkı olmadığını vurguluyordu. Bir işçi cumhuriyeti kurmayı arzuluyordu. Martí, emekçileri, özgürleştirici devrimin kök salmasını sağlamanın güvencesi olarak görüyordu. Amerika Birleşik Devletleri'ni emperyalist olarak nitelendiriyor; tekellerin ve Amerika Birleşik Devletleri finans sermayesinin rolünü teşhir ediyor; Latin Amerika halklarını Amerika Birleşik Devletleri'nin doymak bilmez yayılmacılığı karşısında uyarıyordu. Küba savaşına Amerika Birleşik Devletleri'nin müdahale olasılığını kesin olarak reddediyordu. Gelişmekte olan devrimin Latin Amerikalı ve evrensel karakterini net bir şekilde vurguluyordu. Kökeni, tarihi, çıkarları ve amaçları birbirinden çok farklı olan iki Amerika'nın varlığına dikkat çekiyordu: Bir yanda Anglo-Sakson Amerika'sı, diğer yanda "*Bizim Amerikamız*" dediği Río Grande'den Tierra del Fuego'ya kadar uzanan Amerika. Bizim Amerika, aynı kökenden gelen, aynı dile sahip, yıllar boyunca aynı yabancı egemenliğinin çilesini çekmiş, ortak düşmanlara karşı mücadele etmiş ve ortak

[71] J. C. Navarro, 2011, s. 57-58.

tehditlere maruz kalmış olan; tek bir ulus ruhunu taşıdıkları için ya hep beraber sağ kalacak ya da birlikte yok olacak olan halklardan oluşan Amerika.[72]

Martí, 1892'den itibaren tüm enerjisini Küba'nın bağımsızlığı hedefine vakfetti. 1894'ün sonlarında savaşın başlatılması için temel hazırlıklar tamamlanmıştı. 8 Aralık günü ayaklanma planının çerçevesi çizildi ve ayın 25'inde Martí, militan ve silah dolu üç gemiyi Küba'ya yolladı. Gemiler Florida yakınlarındaki Fernandina limanından hareket ettiler. Bununla beraber Amerika Birleşik Devletleri yetkilileri Küba davasıyla dayanışma içerisinde görünmelerine karşın İspanyol hükümetini destekliyorlardı. İspanyollar 1895 yılının Ocak ayında iki gemiyi ve çok sayıda silahı ele geçirdiler. Bu, yurtseverlerin mücadelesine ağır bir darbe indirdi. Ama bu başarısızlığa karşın planlar hızla hayata geçirilmeye devam etti ve adadaki Kübalı yurtseverler yeni seferlerle gelecek desteği beklemeden savaşı başlatmakla görevlendirildiler. 29 Ocak'ta ayaklanma işareti verildi. Bağımsızlık savaşının başlaması, artık kaçınılmazdı. 24 Şubat 1895 tarihinde bağımsızlık çığlığı, ülkenin birkaç köşesinde duyuldu. Adanın batı ve orta bölgelerinde birçok ayaklanma meydana geldi, bununla birlikte hepsi başarısızlığa uğradı. Santo Domingo'da Küba Devrimci Partisi temsilcisi olarak José Martí ve Kurtuluş Ordusu'nun Başkumandanı olarak Máximo Gómez tarafından imzalanmış olan "*Montecristi Manifestosu*"[73] adlı çok önemli bir belge, 25 Mart 1895 tarihinde halka açıklandı. Manifesto, ayaklanmanın amaçlarını tarif etmenin yanında, İspanyol hükümeti ve destekçilerinin kampanya tuzaklarını boşa çıkarmayı, bütün Kübalıların birliğini ve Devrim'e olan inançlarını güçlendirmeyi, Küba'da yaşayan İspanyollara kurtuluş davasına saygı gösterdikleri müddetçe yaşamlarından ve mülklerinden endişe etmemeleri gerektiği güvencesi vermeyi hedefliyordu. 1 Nisan 1895 tarihinde Tümgeneral Antonio Maceo ve onunla beraber gelen 22 kişinin ve 11 Nisanda José Martí, Máximo Gómez ve dört arkadaşının Ada'ya gelmesi ayaklanmayı en fazla

---

[72] ibid, s. 64-66.

[73] *Montecristi Manifestosu (Manifiesto de Montecristi)*, Dominik Cumhuriyeti'nin kuzeyinde, Başkomutan General Máximo Gómez Baez'in evinde José Martí tarafından kaleme alınan ve 25 Mart 1895 tarihinde Gómez ve Martí tarafından imzalanan Küba Devrimci Partisi'nin Küba halkına "*gereken savaş*" diye nitelediği bağımsızlık savaşının önemini, anlamını ve gerekçelerini açıklayan resmi belgedir. Martí, insanlığın iyiliği, sömürge sisteminin ortadan kaldırılması, Amerikada medeni ve bir birilerine saygılı milletlerin bir arada özgürce yaşadığı bir takımada oluşturmak için tüm Kübalıları yeni bir savaşa çağırmakta, bozguna uğratılması gereken gerçek düşmanın kim olduğuna dikkat çekerek, bağımsızlık savaşının kiçik programını, esaslarını belirtmektedir. (Rubén Pérez Nápoles, Martí: *El Poeta Armado* (Silahlanmış Şair), Algaba Ediciones, S. A., Madrid, 2004, s. 316. Manifesto'nun metni için Bk. José Martí, *Obras Completas* (Bütün Eserleri), Cilt 4, Editorial de Ciencias Sociales, La Habana, 1991, s. 93-101.)

cesaretlendiren olaydı. 5 Mayıs günü üç mambí lideri, Martí, Maceo ve Gómez Devrim stratejisini geliştirmek amacıyla San Luis eyaletindeki "*La Mejorana şeker*" imalathanesinde toplandılar. Toplantıda her birinin yerine getirmesi gereken görevleri ve batıya bir saldırı harekâtı düzenlemek konusunu gündeme aldılar. 19 Mayıs günü bağımsızlık davası, ileride Devrimin gelişimine olumsuz bir etkisi olacak olan, beklenmedik bir darbeyle karşılaştı. İspanyol birlikleri Gómez ve Martí'nin Oriente eyaletinde bulunan Dos Ríos'taki kamplarını buldular. Küba'nın kahramanı burada yaşamını yitirdi. Ölümü, bağımsızlık mücadelesi militanlarında, özellikle de bir araya getirip örgütlediği göçmen devrimciler arasında derin bir sarsıntı yarattı. Bu kayıp, Küba Devrimci Partisi'ni siyasi, ideolojik ve örgütsel olarak zayıflattı ve devrimin yurtsever, demokrat ve toplumsal ilerleme yönündeki hedeflerini engelledi.[74]

José Martí ölmeden önce 18 Mayıs 1895 tarihinde Manuel Mercado'ya yazdığı mektupta Amerika Birleşik Devletleri'nin nasıl tehlikeli emperyalist bir devlet olduğunun altını çizmiştir.[75]

La Mejorana toplantısından sonra Martí, Maceo ve Gómez'in başlattığı mücadele tüm ülkeye yayıldı. Bağımsızlık savaşının tüm ülkeye yayılması ile Adayı kaybetmek istemeyen İspanya, 10 Şubat 1896 tarihinde General Valeriano Weyler'i (1838-1930) Küba'ya gönderdi.[76] "*El Carnicero de Cuba*" (Küba Kasabı) ve "*El Sanguinario*" (Kanlı) namıyla tanınan bu general, bağımsızlık yanlısı güçlere karşı son derece acımasız uygulamalarıyla dikkat çekti.[77] 21 Ekim 1896 yılında Weyler'in verdiği beş maddelik bir emirle bu acımasızlık tepe noktasına ulaştı.[78]

Weyler'in "*Yeniden İskân Politikası*"[79] (La Política de Reconcentración de Weyler) sonucunda kırsal bölgelerden toplattırdığı Kübalılar kasaba ve kentlerdeki

---

[74] J. C. Navarro, 2011, s. 66-70.

[75] José Martí, **Cartas de Amistad** (Dostluk Mektupları), Editorial Arte, Caracas, 2003, s. 212-215. Mektubun tamamı için Bknz.: Ek 1.

[76] J. C. Navarro, 2011, s. 70-73.

[77] Benedict Anderson, ***Bajo Tres Banderas. Anarquismo e Imaginación Anticolonial*** (Üç Bayrak Altında. Anarşizm ve Anti-sömürgeci Muhayyile), Ediciones Akal, S. A., Madrid, 2008, s. 100.

[78] Emilio Roig de Leuchsenring, ***Weyler En Cuba: Un Precursor de La Barbarie Fascista*** (Weyler Küba'da: Faşist Barbarlığın Habercisi), Páginas, La Habana, 1947, s. 91. Emirin tam metni için Bknz.: Ek 2.

[79] "*Yeniden iskân*" uygulamasının, daha sonraları Nazi Almaniya'sında Yahudi Soykırımı için inşa edilen "*imha kampları*" (vernichtungslager) ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam Savaşı esnasında komünistlere karşı nüfus nakli ile mücadele etmek için geliştirdiği "*Stratejik Hamlet Programı*"nın (Strategic Hamlet Program) modern birer ifadesi olduğunu söyleyebiliriz. Bu konuda

özel kamplarda denetim altına alındı. Bu uygulama sonucunda 300 binden fazla insan ızdırap içinde açlıktan ve hastalıktan kentlerde ölmeye başladı. Ancak Weyler'in aldığı sert tedbirler İspanya'nın umduğu sonuçları doğurmadı, aksine binlerce kişiyi İspanya'ya karşı silahlanmaya sevk etti. Bununla birlikte dünya çapında İspanyol sömürgeciliği karşısında bir öfke dalgasının fitilini ateşledi ve savaşın seyri Kübalılar lehine ilerlemeye başladı. İspanyol hükümeti adayı elinde tutmaya yönelik son bir girişimde bulunarak 25 Kasım 1897'de Küba'da özerk bir rejimin kurulmasını öngören kraliyet kararnamesini yayınladı. Kararnameye göre 1 Ocak 1898'den itibaren Küba'da özerk rejim geçerli olacaktı. Özerk hükümet isyancılar tarafından kesin bir dille reddedildi. Amerika Birleşik Devletleri hükümeti, Havana'da özerk rejime karşı ayrılık yandaşlarının huzursuzluk çıkardığı bahanesi ve orada yerleşik Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarının haklarını korumak sözde gerekçesiyle Maine kruvazörünü Küba'ya göndermişti.[80] 15 Şubat 1898 tarihinde akşam saat 21^{40}-ta Havana körfezine demirlemiş olan Maine zırhlısı havaya uçuruldu ve mürettebattan 266 kişi hayatını kaybetti.[81] "*Maine*" olayı, Amerika Birleşik Devletleri'nin İspanya-Küba savaşına doğrudan müdahale etmek istediğinin açık bir işareti idi. İspanya, Amerika Birleşik Devletleri ile savaşa girmemek için elinden geleni yapıyor ve kışkırtmaya sebep olmamaya özen gösteriyordu. Sömürge hükümeti, Amerika Birleşik Devletleri'nin ülke içindeki savaşa müdahalesini önleme telaşıyla Amerika Birleşik Devletleri Başkanı William McKinley tarafından talep edilen fakat o ana kadar karşı çıktığı iki adımı atmaya karar verdi; barış ortamının sağlanması için "*yeniden iskân*" siyasetine ve bağımsızlık savaşçılarına dönük

---

hakkında tamamlayıcı bilgi için Bknz. Roger Daniels, *Asian America: Chinese and Japanese in The United States Since 1950* (Asya Amerikası: 1950 Yılından Beri Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Çinliler ve Japonlar), University of Washington Press, 3. Baskı, Washington, 1995, s. 228., Belinda Davis, Wilfried Mausbach, Martin Klimke, Carla MacDaugall, *Changing the World, Changing Oneself: Political Protest and Collective Identities in West Germany and the US in the 1960s* (Dünya'yı Değiştirme, Kendini Değiştirme: 1960'larda Batı Almanya'da ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Siyasi Protesto ve Kolektif Kimlikler), Berghahn Books, New York, 2010, s. 46-47., Robert Manne, *Left Right Left: Political Essays, 1977-2005* (Sol Sağ Sol: Siyasi Denemeler, 1977-2005), Black Inc., Melbourne – Australia, 2004, s. 61-63., Craig L. Symonds, *Decision at Sea: Five Naval Battles that Shaped American History* (Denizde Karar: Amerikan Tarihini Şekillendiren Beş Deniz Savaşı), Oxford University Press, Inc., New York, 2005, s. 151-153.

[80] J. C. Navarro, 2011, s. 74-76.

[81] Alan L. McPherson, ***Encyclopedia of U. S. Military Interventions in Latin America*** (Latin Amerika'da Amerika Birleşik Devletleri Askeri Müdahaleler Ansiklopedisi), ABC – CLIO, LLC, Santa Barbara, California, 2013, s. 596. Aynı konuda farklı kaynaklar için bkz.: John Lawrence Tone, *War and Genocide in Cuba, 1895-1898* (Küba'da Savaş ve Soykırım, 1895-1898), The University of North Carolina Press, USA, 2006, s. 240-242., Kenneth E. Hendrickson Jr, *The Spanish – American War* (İspanyol – Amerikan Savaşı), Greenwood Press, USA, 2003, s. 8-9, 20, 111-112., Emilio Roig de Leuchsenring, *Cuba No Debe Su Independencia a Los Estados Unidos* (Küba Bağımsızlığını Amerika Birleşik Devletlerine Borçlu Değil), Editorial Oriente, Santiago de Cuba, 1975, s. 105.

saldırganlığa son verilmesi. İspanyolların bu önerileri reddedildi ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Maine'nin bombalanmasının suçu İspanya'nın üstüne atıldı, bunun yanı sıra ülkede bir öfke dalgası yaratıldı. Başkan McKinley Kongre'den Küba-İspanya savaşına son verecek müdahale için yetki istedi.[82] 11 Nisan 1898 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri Senatosu ve Temsilciler Meclisi Kongre'de toplandı ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'ya müdahalesinin yolu açan tasarıyı onayladı.[83]

21 Nisan'da ortak karar doğrultusunda İspanyol hükümetine bir muhtıra iletildi ve Amerika Birleşik Devletleri ile İspanya arasındaki diplomatik ilişkiler kesildi. Birkaç saat içinde Amiral William T. Sampson komutasındaki Amerika Birleşik Devletleri askeri birliği bir dizi Küba limanını abluka altına aldı ve Başkan McKinley 150 bin gönüllüye silahlara sarılma çağrısında bulundu. 3 Temmuz'da, Amiral Pascual Cervera komutasındaki İspanyol askeri birliği Santiago de Cuba körfezinde yok edildi.[84]

10 Aralık'ta, savaşı sonlandıran ve İspanya sömürgelerini Amerika Birleşik Devletleri'ne teslim eden Paris Antlaşması imzalandı.[85] Amerika Birleşik Devletleri, 30 yıldan uzun bir süre boyunca kahramanca bağımsızlık savaşı veren Küba halkının iradesini tamamıyla yok sayarak, Küba temsilcilerinin barış görüşmelerinde yer almalarını ve Paris Antlaşması'nı imzalamalarını engelledi. 1 Ocak 1899 tarihinde Küba hükümeti Amerika Birleşik Devletleri'ne devredildi.[86] Böylece, 2 Aralık 1823'te, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı James Monroe tarafından beyan edilen "*Amerika, Amerikalılarındır*" doktrini, uygulamada "*Güney Amerika, Kuzey Amerika'nındır*" şeklini aldı.[87]

1.7. Küba Gerçek Devrimci Partisi Dönemi ve Eduardo Chibás

10 Ekim 1944'te Dr. Ramón Grau San Martín'in iktidara gelmesiyle, Küba Gerçek Devrimci Partisi (Partido Revolucionario Cubano Auténtico) dönemine

---

[82] J. C. Navarro, 2011, s. 76-77.
[83] Charles William Eliot, ***American Historical Documents, 1000-1904*** (Amerikan Tarihi Belgeleri, 1000-1904), The Collier Press, New York, 1910, s. 467-468. Tasarının tam metni için Bknz.: Ek 3.
[84] J. C. Navarro, 2011, s. 77.
[85] ***A Treaty of Peace Between The United States and Spain***, Washington, Government Printing Office, 1899, s. 5-11. Anlaşmanın tam metni için Bknz.: Ek 4.
[86] ibid, s. 78.
[87] Jean Paul Sartre, ***Jean Paul Sartre Küba'yı Anlatıyor***, Anadolu Yayınları, s. 33.

girilmiş oldu. Bu dönem, iki başkanlık evresinden oluşuyordu; Grau San Martín'in (1944-1948) ve Dr. Carlos Prío Socarrás'ın (1948-1952) iktidarları. İktidardaki iki yıl boyunca Auténtico yönetimi, ülkenin bağımsız bir eğilimle gelişmesi için uygun olacak ve özellikle işçilerin yaşam koşullarını iyileştirecek bazı önlemler aldı. Grau, seçim vaatlerini yerine getirerek bazı vergileri kaldırdı ve diğer bazı vergileri indirdi; kararnameyle kiraların artırılmasını ve kiracıların tahliye edilmesini yasakladı; spekülasyon yapan tüccarları cezalandırdı ve kamu çalışanları için asgari ücreti uygulamaya koydu. Grau'nun izlediği politikalar işçilere görece daha büyük fayda sağladı. İşverenlerin, işçileri keyfi bir şekilde işten atabilme rahatlığına son verdi; işçiler için işlerin düzenlenmesini sağladı; işçiler lehine çıkarılan yasaları reddeden büyük plantasyon ve şeker imalathanesi sahiplerine kararlı bir şekilde karşı durdu ve işçileriyle sorun yaşayan bazı işletmelerde hakemlik yapmayı bile başardı. Şekeri, Latin Amerika ülkelerine Amerika Birleşik Devletleri'nin ödediğinden daha yüksek bir fiyattan sattı ve elde edilen kazancı kırsal kesimde okulların yapımını ve buna benzer önemli projelerin başlatılmasını finanse etmekte kullanıldı. Bununla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri'nin II. Dünya Savaşı'nda adada kurduğu çok sayıdaki askeri üssü de millileştirdi. Ama 1946'dan itibaren, Grau'nun hükümeti gerici ve halk düşmanı bir rotaya saptı. Latin Amerika ülkelerine şeker satışından vazgeçildi, yıllar boyunca kanlı mücadelelerle işçilerin edindiği kazanımların önemli bir bölümü silinip atıldı. Ayrıca eski burjuva siyasetçiler hükümete girdi, çetecilik hızla yaygınlaştı ve hayat pahalılaştı.[88]

1940 seçimlerini Küba Gerçek Devrimci Partisi'nin (Partido Revolucionario Cubano Auténtico) adayı Carlos Prío Socarrás kazandı ve başkanlığı döneminde de yolsuzluk tüm hızıyla yayılmaya devam etti. 2. Dünya Savaşı'nın bitiminden sonra Amerika Birleşik Devletleri ürünlerinin Küba'ya yığılması, diğer bir deyişle aşırı ve korunmasız ithalat fabrikaların kısmen ya da tamamen kapatılmasına, işsizliğin patlamasına ve ücret kesintilerine yol açtı. Başkan Prío, ada ekonomisinin sorunlarını incelemek ve çözüm önerileri getirmek üzere bir grup Amerika Birleşik Devletleri uzmanının Küba'ya gelmesini Amerika Birleşik Devletleri'nden talep etti. Talep üzerine Francis Adam Trusow'un da bulunduğu 17 üyeli bir misyon Küba'ya gönderildi. Misyon, kamu kaynaklarının kötü kullanımı, hileli bütçe ve vergi

[88] J. C. Navarro, 2011, s. 149-151.

uygulamaları gibi ciddi yönetim zaafları yaşandığına ilişkin saptamalarda bulunarak iyileştirici bir dizi ekonomik, finansal ve sosyal önlemler getiriyordu. Ancak, iyileştirme çabalarının sorunun temellerini teşkil eden ülke yetkililerinde aranması, başka bazı sorunlara yol açtı; plan, Amerikalı şirketler için büyük avantajlar sağladı ve Amerika Birleşik Devletleri'ne bağımlılık ilişkilerini pekiştirdi. Sonuç olarak, emekçilerin ortaklaşa verdikleri mücadele, Prío'nun Truslow Planı'nı kendi iktidarında uygulamasını olanaksız hale getirdi. Ulusalcı söylemlerine ve Latin Amerika diktatörlüklerine karşı duruşlarına rağmen Auténtico hükümetleri, esas olarak Vaşington'un planlarına uygun hareket ettiler. Auténtico yönetimi altında hayat pahalılığı tavana vurdu. Ortaya çıkan toplumsal huzursuzluk halk eylemlerine dönüştü. Eylemler sertlikle bastırıldı, sivil hak ve özgürlükler ihlal edildi. Prío Socarrás, ülkede olumlu bir değişim yaşandığı izlenimi verme kaygısıyla, 1940 Anayasası'nı tamamlamaya dönük bazı yasaların onaylanmasını öngören bir "*yeni yollar*" politikası açıkladı. Bu çerçevede Prío, Küba kırsal kesiminin en önemli sorunlarından olan Tarım Reform Yasasını çıkarmaya başardı. Ama Yasa, büyük toprak sahiplerine dokunmadan ya da küçük çiftçilere herhangi bir kaynak sunmadan yüzlerce hektar araziyi bölüştürecek olan –fakat fiilen işlemeyen- bir Kırsal Danışma Bölümü oluşturulmasıyla sınırlı kaldı. Grau hükümetinin açıkça emek düşmanı ve gerici bir tutum sergilemesi sonucunda parti içerisinde ortaya çıkan farklı eğilimde olan gruplardan biri, 15 Mayıs 1947'de partiyi bölüp Küba Halkının Ortodoks Partisi (Partido del Pueblo Cubano Ortodoxo) adlı yeni bir siyasi örgütlenme oluşturdu. Örgütün liderliğini Eduardo Chibás yapıyordu. Ortodoks Program'da ekonomik bağımsızlık, sanayileşme, tarımsal üretimin çeşitlendirilmesi, temel kamu hizmetlerinin millileştirilmesi, bankacılık sistemi oluşturulması, üretim ve ihracat üzerinde devlet denetimi sağlanması, ırk ayrımcılığına son verilmesi, işçilerin yaşam standartlarının iyileştirilmesi, çetelerin ortadan kaldırılması, yönetsel ahlakın ve toplumsal sınıflar arasında dengenin sağlanması hedefleniyordu. Chibas, ülkenin içinde bulunduğu sıkıntının başlıca kaynaklarından biri olduğunu düşündüğü idari yolsuzluklara karşı mücadelesini, siyasi kampanyalarının merkezine yerleştirdi. Kullandığı sembol, yolsuzlukları temizlemek üzere bir süpürgeydi. Bu sayede, Küba Halkının Ortodoks Partisi kısa sürede dev bir kitle partisine dönüştü; en fazla üyeye sahip parti olmasa da dikkatleri en fazla toplayan parti haline geldi. Partinin kuruluşunun üçüncü yılında, 1950 seçimlerinde Chibás, Havana eyaletinden aldığı oylarla Kongre'ye senatör seçildi. Senato seçimlerinde o güne kadarki en yüksek oyu

alarak, 200 binden fazla oy alarak senatörlük koltuğuna oturdu. Chibás, zimmetine para geçirenleri, hırsızlıkları ve Auténtico hükümetinin başka ahlaksızlıklarını teşhir etme kararlılığıyla, hükümet temsilcilerinden Aureliano Sánchez Arango'yu alenen suçladı ve ulusal radyo ağında her pazar katıldığı ve çok dinleyicisi olan canlı radyo programında bunu somut verilerle kanıtlayacağını söyledi. Ancak verileri elde etmek konusundaki sözünü tutamadı ve elinde herhangi bir kanıt olmaması üzerine Pazar günkü radyo programında kısa ve dokunaklı bir konuşma yaptıktan sonra intihar etti. Chibás'ın ölümüyle büyük bir yıkıma uğrayan Küba Halkının Ortodoks Partisi, önderini kaybetmesinin ardından, eskisi gibi büyük bir parti olmaktan çıktı.[89]

[89] ibid, s. 152-160.

II. BÖLÜM

KÜBA DEVRİMİ VE DÖNEMİN TÜRK BASININDA YANSIMALARI

2.1. 10 Mart 1952 Askeri Darbesi ve Batista Diktatörlüğü'ne Karşı Mücadele

Yasalara göre 1 Haziran 1952 tarihinde Küba'da genel seçimler yapılacaktı. Küba (Gerçek) Devrimci Partisi, bir mühendis olan Carlos Hevia'yı, Birleşik Eylem Partisi Fulgencio Batista'yı, Küba Halk Partisi (Ortodoks) da Roberto Agramonte'yi aday göstermişti. Batista, geçmişte militarizmin, emperyalizmin ve oligarşik çıkarların temsilciliğini yapmış olması nedeniyle sevilmiyordu. Hiçbir değişim umudu da vermiyordu. Dolayısıyla Amerika Birleşik Devletleri'nin adaylardan yalnızca General Batista'ya güvenmesi söz konusuydu. Seçimlerde bir halk zaferini hüsrana uğratabilecek ve ülkenin oligarşik ve emperyalizm yanlısı düzenini koruyabilecek koşulları yalnızca onun yaratması mümkün görünüyordu. Böylece iktidarı yeniden ele geçirme hırsıyla yanıp tutuşan Batista, Waşington'un, Küba oligarşisinin ve en gerici askeri kesimlerin hizmetkârlığını üstleniverdi. Batista, bu şartlar altında, yaklaşmakta olan seçimlerde kazanmak konusunda en ufak bir şansı olmaması nedeniyle 10 Mart 1952 sabahı gerçekleştirdiği bir askeri darbeyle iktidara geldi. Küba halkı için açık ve vahşi bir devlet terörü dönemi böylece başladı.[90]

Darbeden birkaç saat sonra, genç avukat Fidel Castro bir manifesto yayınladı. Manifesto darbe liderlerinin niyet ve amaçlarını açıkça mahkûm ediyor ve Küba'da devlet terörünün hüküm süreceği bir döneme girildiği öngörüsünde bulunuyordu. Kübalıları diktatörlüğe karşı mücadeleye çağırıyor ve uyarıyordu: *"Bir kez daha bir tiranla[91] karşı karşıyayız; ama Mella*[92] *ve Guiteras*[93] *gibi insanlar da ortaya çıkacaktır. Anayurtta baskı var ama bir kez daha özgürlük günü gelecektir."*[94]

---

[90] ibid, s. 160-162.

[91] *Tiran*, 1. Eski Yunan'da mutlak iktidar sahibi yönetici. 2. İktidarı zorla ele geçirip kötüye kullanan kimse. 3. Gaddar, merhametsiz, zalim kimse. (İ. Ayverdi, 2011, s. 1258)

[92] *Julio Antonio Mella* (1903-1929), 8 Aralık 1922 tarihinde Havana Üniversitesi Öğrencileri Federasyonu'nu (Federación de Estudiantes de la Universidad de la Habana -FEU) ve 1925 yılında Küba Komünist Partisi'ni (Partido Comunista de Cuba) kurmuştur. 27 Kasım 1925 yılında 34 işçi hareketi üyesiyle birlikte "*terör eylemleri*" nedeniyle tutuklanmıştır. Serbest bırakılması için Aralık ayının 5'den 23'ne kadar açlık grevi yapmış, 18 günlük grevden sonra kefaletle serbest bırakılmıştır. Ölüm tehlikesi karşısında 1926 yılının Ocak ayında Küba'yı terk etmiş, önce Honduras'a daha sonra Guatemala ve Meksika'ya kaçmıştır. 10 Ocak 1929 tarihinde Ciudad de México'da vurulmuş, 11 Ocak günü Cruz Roja hastanesinde hayata gözlerini yummuştur. Bknz. Renate Marsiske, *Movimientos Estudiantiles en la Historia de América Latina* (Latin Amerika Tarihinde Öğrenci Hareketleri), III.

Fidel Castro, darbe olur olmaz, Batista ve adamlarının iktidarda kalmak için yasal ya da yasadışı her yola başvuracaklarının, burjuva politikacılarının diktatörlüğe karşı herhangi dikkate değer bir muhalefet sergilemeyeceklerinin, halk için tüm yasal ve barışçıl yolların kapatılacağını ve dolayısıyla diktatörlüğü yenmek ve ülkede gerçek demokratik bir yönetim kurmak için yapılabilecek tek şeyin devrimci şiddet kullanmak olduğunun farkına varmıştı. Devrimin başarıya ulaşmasının tek yolu silahlı bir halk ayaklanmasıydı. Ona göre bölgesel bir ayaklanmanın kıvılcımını çakmak amacıyla önemli bir askeri birliği ele geçirmek ve genel grev çağrısı yaparak mücadeleyi ulusal ölçeğe taşıyacak bir hareketlilik gerekiyordu. Fidel hedeflerini tek bir cümlede özetliyordu: *"Büyük motorun çalışmaya başlamasına yardım etmek için küçük bir motor gerekiyor."* Bu düşüncelerden hareketle, Oriente eyaletinin başkenti Santiago de Cuba kentinde bulunan "*Moncada*" kışlasına bir baskın düzenlenmesine karar verildi. Kışla, önem bakımından, 1000 kadar askeriyle ülkenin ikinci büyük askeri birliğiydi. Bununla birlikte "*Moncada*" eylemini desteklemek için, Bayamo'daki "*Carlos Manuel de Céspedes*" kışlasının eş zamanlı olarak ele geçirilmesi de verilen kararlar arasındaydı.[95]

Castro döneminde yazılan resmi "*Küba Tarihi*" kitaplarında 26 Temmuz 1953 devrimin resmi başlangıcını oluşturmaktadır. Bu harekât kapsamında gün ağarmadan önce, 135 savaşçı, askeri kıyafetler giydiler ve Fidel'in öncülüğünde eylem planı gözden geçirildi. Fidel, katılımcılara şu kısa konuşma ile hitap etti:

"Yoldaşlar: Birkaç saat içinde kazanacak ya da yenileceksiniz, fakat her ne olursa olsun, beni dinleyin, yoldaşlar! Ne olursa olsun bu hareket zafere ulaşacak. Yarın kazanırsak, Martí'nin rüyası daha çabuk gerçek olur. Tersi gerçekleşirse, eylem, bizim bayrağımızı ve yürüyüşümüzü ileri taşımak için Küba halkına örnek olur. Halk Oriente'de ve adanın her yerinde bizi destekleyecektir. Yüz yaşındaki

Cilt, Universidad Autónoma de México – Plaza y Valdés Editores, S.A. de C. V., Coyoacán – México, 2006, s. 105-136.

[93] *Antonio Guiteras* (1906-1935), Birleşik Devletler, Philadelphia'da doğdu ve çocukluğunu orada geçirdi. Ailesi, 1914'te babasının İngilizce öğretmenliği yaptığı Pinar del Río'ya yerleşti. 1933 Devrimi'nin önderlerinden biriydi. Geçici hükümetin üyesi olarak, sekiz saatlik işgünü ve asgari ücret yasalarını da içeren sosyal reformlar gerçekleştirdi. Ocak 1934'teki askeri darbenin ardından, Batista korkunç bir baskı dönemi başlattı ve 8 Mayıs 1935'te Guiteras katledildi. (I. Ramonet, 2006, s. 466)

[94] J. C. Navarro, 2011, s. 163.

[95] ibid, s. 171-173.

Havari'nin genç adamları! 1868'de ve 1895'te olduğu gibi burada Oriente'de Özgürlük ya da Ölüm diyerek ilk çığlığı atıyoruz."[96]

Sabah saat 05.15 sularında, 111 erkek ve iki kadın (Melba Hernández[97] ve Haydée Santamaría[98]) Moncada Kışlası'na doğru 26 Amerikan yapımı arabayla (Pontiac, Mercury 1950, Buick vb. gibi) yola koyuldular. Aynı anda 27 kişilik ikinci bir grup da, adanın batısı ile doğusu arasında askeri malzeme taşınan dar yolu kapatmak için daha batıda kalan Bayamo Kışlası'na saldırıya hazırlanıyordu. Karnaval zamanı olduğundan, Castro birçok askerin ya izinli olduğunu ya da yataklarında sarhoşluktan sızdığını düşünmüştü. Bir ileri kol kışlaya sızmayı başarmış ve şaşkın, yarı çıplak askerlerle dolu bir yatakhaneyi kontrol altına almayı başarmış olmasına rağmen her iki saldırı da savunma kuvvetlerinin yoğun ateşi karşısında kırıldı. Ön safta bulunan Fidel'in kendisi askerlere ateş ederek yoldaşlarını korumaya çalıştı. Etrafında bazıları vurulduğu halde o mucize eseri yara almadan kurtuldu. Huysuzlanan atlar ve havlayan bir bekçi köpeğinin alarma geçirdiği kışladaki askerlerin silahlarına sarıldığı Bayamo'da da bir başarı elde edilemedi. Takipten kurtulmak için son hızla kaçan asilerin birçoğu hemen yakalandı.[99] Fidel Castro, 26 Temmuz sabahında, bir grup savaşçıyla birlikte Siboney çiftliğine geri döndü ve daha sonra, 18 adamıyla birlikte savaşa dağlarda devam etmek üzere oradan ayrıldı.[100]

Moncada ve Carlos Manuel de Céspedes kışlalarına yapılan başarısız saldırı ile ilgili 28 Temmuz 1953 tarihli Milliyet Gazetesi'nde "*Kûba isyanı bastırıldı*" başlığı ile yer almıştır:

---

[96] ibid, s. 174.

[97] *Melba Hernández Rodríguez del Rey*, 1922 doğumlu avukat, 26 Temmuz 1953 eylemine Haydée Santamaría'yla birlikte katılan diğer kadın. Hapse atıldı. Fidel Castro'nun savunmasının basımı ve dağıtımı faaliyetine katıldı. Savaş boyunca Üçüncü Cephe müfettişliği yaptı. (I. Ramonet, 2006, s. 470)

[98] *Haydée Cuadrado Santamaría (Yeyé) (1922-1980)*, 27 Aralık'ta Encrucijada, Las Villas'da doğmuştur. Genç Ortodokslar militanıdır. Gizli olarak çıkarılan *Son los Mismos* ve *El Acusador* gazetelerinde çalkantı yaratacak eylemler düzenlemiştir. Moncada Kışlası Saldırısı'na katılmış, Saturnino Lora Hastanesi'nin ele geçirilmesinde hemşire olarak görev yapmıştır. Yakalanarak yargılanmış ve 37/53 maddesinden suçlu bulunmuştur. "*La historia me absolverá*"nın yayınlanması ve dağıtılmasında işbirliği yapmıştır. 26 Temmuz Ulusal Yönetimi üyesidir. 30 Kasım Ayaklanması'nın organizasyonuna katılmıştır. I Nolu Cephe 1 Nolu Kola dâhil olmuş, sürgünde bazı görevleri yerine getirmesi istenene kadar buradaki görevine devam etmiştir. Devrimin zaferinden sonra Casa de las Américas'ı kurmuş ve yönetmiştir. (Ernesto Che Guevara, *Bir Savaşçının Günlüğü*, (Çeviren: Berna Burcu Arıkan) Akılçelen Kitaplar, Ankara, 2012, s. 318-319.)

[99] Volkier Skierka, ***Fidel Castro, Biyografi***, (Çeviren: Ali Çakıroğlu) Hitkitap, İstanbul, 2007, s. 54-55.

[100] J. C. Navarro, 2011, s. 176.

"*Havana, 27 (AP)- Diktatör Cumhurbaşkanı Batista hükûmeti bugün Santiago ve Bayamo şehirlerindeki askeri garnizonlarda baş gösteren bir ihtilâl teşebbüsünü "bastırdığını" ileri sürmüştür.*

Batista bu konuda yayınladığı bir tebliğde âsilerin, halen menfada yaşıyan sabık Cumhurbaşkanı ile işbirliği kurduklarını belirtmiştir.

Buradaki garnizon komutanı Albay Chaviano'ya göre, bu sabah âsiler Havana'daki kışlaya hücuma teşebbüs ettikleri sırada vukua gelen çarpışmada 48 kişi ölmüş ve 29 kişi yaralanmıştır."[101]

Aynı tarihli Cumhuriyet Gazetesi Küba'daki gelişmeleri "*Küba'da ayaklanma*" başlığıyla şöyle haber yapmıştır:

"Havana 27 (a.a.) – Garnizon komutanı Albay Quaviano'nun bildirdiğine göre, Santiago de Küba'da vukua gelen ayaklanma sonunda 48 kişi ölmüş, 2 kişi de yaralanmıştır. Hükûmete göre, isyan bastırılmıştır."[102]

Bu başarısız saldırılardan beş gün sonra, on iki kişilik bir ordu devriyesi, Castro'nun küçük grubunu uykuda yakaladı. Castro bir kez daha ölümün soğuk nefesini ensesinde hissetmiş, ama devriye komutanı siyahî subay, Teğmen Pedro Manuel Sarría askerlerinin devrimcileri oracıkta öldürmelerini engellemişti. Başpiskopos Enrique Pérez Serantes ile birlikte bu teğmen Castro ve yanındakileri Moncada Kışlası komutanı Alberto del Río Chaviano'nun da elinden kurtararak, sağ salim cezaevine ulaştırdı.[103]

Castro, şehir hapishanesine geldiğinde, Albay Chaviano sorgulamayı kendisi üstlendi. Castro hiçbir şeyi saklamadı. Uzun uzadıya, yeni bir siyasi düzen getirmek için, Hareket'i nasıl organize ettiğini, Batista Hükümetini nasıl devirmeyi planladığını anlattı. Chaviano, safça, bu itirafların Castro'yu zedeleyeceğini ve ordunun itibarını arttıracağını düşünüyodu. Castro'nun ifadelerinin kopyalarını basına dağıttı, gazetecilerin Castro ile görüşmesine izin verdi, hatta Castro'nun radyoda konuşma yapmasına olanak verdi. Ama ortaya çıkan sonuç, Chaviano'nun beklediğinin tam tersiydi. Castro, halkın gözünde karanlık bir radikalden, yeni ve

[101] **Milliyet Gazetesi**, 28 Temmuz, 1953, s. 3.
[102] **Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Temmuz 1953, s. 3.
[103] V. Skierka, 2007, s. 55-56.

daha iyi bir Küba için vizyonu olan önemli bir siyasi kişiliğe dönüşüyordu. Yetkililer, sonunda Castro'yu halka tanıtmanın iyi bir fikir olmadığını anladılar. İsyancılar Santiago'nun kuzeyindeki bir hapishaneye yollandılar. Castro tek kişilik hücreye yerleştirildi ve görüşlerinin ve yaptıklarının basına yansımaması için sansür konuldu.[104] Santiago de Cuba'nın yerel mahkemesi, olağanüstü hal mahkemesine dönüştürüldü ve tutuklanan devrimcilere karşı açılan 1953 yılının 37 numaralı davasına ev sahipliği yaptı. Tarih, Eylül'ün 21'iydi.[105] Devrimcilerin yargılanması haberi, "*Küba'da hükümet darbesi[106] hazırlayanlar mahkemede*" başlığıyla 23 Eylül 1953 tarihli Milliyet gazetesinde şöyle yer almıştır:

"La Havana, 22 (A.A.) – Küba hükûmetine karşı komplo hazırlamaktan sanık 101 kişinin mahkemesine bugün başlanmıştır. Bu şahıslar geçen 26 Temmuzda Santiago ve Bayamo'daki askeri merkezlere karşı muhalefet unsurları tarafından yapılan silahlı tecavüzlere iştirakten sanıktırlar."[107]

İsyancılar, "*devletin anayasal güçlerine silahlı eylem düzenleyerek karşı gelmekten*" 20-25 yıl arası hapis cezası istemiyle yargılanıyordu.[108] Sonunda 32 sanık suçlu bulunurken 18'i beraat etti. Bu 18 kişi, jüri, 26 Temmuz'da Santiago ve Bayamo'daki saldırılara katıldıklarına dair kanıt bulamadığı için beraat etti. Cezalar, 15 ay ile 3 yıl hapis arasında değişiyordu. Kadın savaşçılar Haydeé Santamaría ve Melba Hernández 7 ay hapis cezasına çarptırıldılar.[109]

Moncada ve Carlos Manuel de Céspedes kışlalarına yapılan başarısız saldırıdan sonra diktatörlük güçlerinin başlattığı vahşi saldırı ve akılalmaz işkencelerin Küba tarihinin en kanlı sayfalarından biri olduğunu söyleyebiliriz. Fidel Castro'nun söylediği gibi "*Öldürme bir dakika, bir saat ya da bir gün değil, bir hafta*

---

[104] Leycester Coltman, **Yaşayan Devrimci Fidel Castro**, (Çeviren: Şebnem Kırmacı) Elips Kitap, 1. Baskı, Ankara, 2005, s. 99-100.
[105] J. C. Navarro, 2011, s. 176.
[106] *Hükümet Darbesi (Coup d'état)*, yasadışı ne anayasal olmayan bir eylemle yönetim yetkisinin âni ve cebrî olarak ele geçirilmesidir. Darbeler genellikle ordu tarafından veya onun yardımıyla gerçekleştirilir; az sayıda kansız darbe duyulmamış bir şey olmasa da, şiddet çoğu zaman darbelerin içinde mevcuttur. Hükümet darbesi, devrimlerden iki bakımdan ayrılır. İlki, darbelerin tipik olarak, genellikle devlet içindeki (örneğin bürokrasi, polis veya silahlı kuvvetler gibi) önemli kurumlardan nispeten küçük gruplarca gerçekleştirilmesi ve böylece kitlesel siyâsi eylem içermemesidir. İkinci olarak darbeler, ille de rejimi değiştirme ya da kapsamlı sosyal değişikliğe yol açma olmaksızın, hükümeti yahut yönetici grubu değiştirmeye çalışırlar. (Andrew Heywood, *Siyaset*, Editör: Buğra Kalkan, Adres Yayınları, Ankara, 2007, s. 547.)
[107] **Milliyet Gazetesi**, 23 Eylül, 1953, s. 3.
[108] L. Coltman, 2005, s.101.
[109] J. C. Navarro, 2011, s. 176.

sürüyordu. Cinayet için özel olarak eğitilmişlerin ellerinde darp, işkence, insanları çatıların tepesinden atmalar ve ateş etmeler bir an bile durmadı. Moncada kışlası bir işkence ve ölüm atölyesine çevrildi ve bazı haysiyetsiz adamlar askeri üniformalarını kasap önlüğüne dönüştürdüler. Duvarlara kan lekeleri saçılmıştı; Duvarlara gömülen mermilerin üzerine, doğrudan doğruya savaşçılarımızın suratlarına boşaltılan silahların iğrenç bir hatırlatıcısı olarak, deri, beyin ve saç parçacıkları yapışmış, barakaları çevreleyen çayırlıklar insan kanından yapış yapış olmuştu. Şu anda Küba'nın kaderine hâkim olan o eller, yoldaşlarımız için o ölüm yuvasının giriş yerine, tıpkı cehennemin kapısı üzerinde asılı olan şu sözleri yazmışlardı: "Buraya giren herkes, umutlarını terk etsin!""[110] İşkenceye uğrayanlar arasında Haydée Santamaría'nın kardeşi, Fidel Castro tarafından kurulan hareketin yöneticisi ve Moncada baskınının ikinci komutanı Abel Santamaría Cuadrado ve nişanlısı Boris Santa Coloma da vardı. Fulgencio Batista'nın askerleri Abel Santamaría'nın gözlerini çıkararak kız kardeşine göstermiş, nişanlısının ise testisini ezmişlerdir.[111]

Fidel Castro'ya özellikle sert bir muamelede bulunuldu. 1 Ağustos'ta Santiago belediye hapishanesine kapatılmasından itibaren, tüm yargı kuralları ve mahkeme kararları ihlal edilerek, tek kişilik hücrede, tam bir tecrit içinde tutuldu. Savunmasını üstlenen avukata onunla görüşmek ve işinin gereklerini yerine getirmek için ihtiyaç duyduğu bilgileri toplama yetkisi hiçbir zaman verilmediği için, kendi savunmasını kendisi yapmak zorunda kaldı.[112] Kendisinin devletin anayasal güçlerine değil, şiddet kullanarak ve anayasaya karşı gelerek iktidarı ele geçiren ve bunu her türlü suç, sömürü ve hileyle elinde tutan General Batista'ya karşı bir girişimde bulunduğunu belirtti. Moncada saldırısının "*aydın senaryo yazarlarının*" kim olduğu sorulduğunda ise, Castro sadece, José Martí'nin adını verdi ve Martí'nin diktatör ve adil olmayan bir hükümeti devirmeyi haklı çıkaran sözlerinden alıntılar yaptı.[113]

İşlemler çok çabuk ilerledi. Fidel'e, Moncada Saldırısını yönetip yönetmediği ve amacının hükümeti devirmek olup olmadığı soruldu. Fidel her iki soruya da

[110] Fidel Castro, **Tarih Beni Beraat Ettirecektir**, (Çevirenler: İnci Özgüden ve Doğan Özgüden) Yar Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2006, s. 270.
[111] Luis Vitale, ***Cuba: de la Colonia a la Revolución*** (Küba: Sömürgeden Devrime), Ril Editores, Santiago de Chile, 1999, s. 137.
[112] J. C. Navarro, 2011, s. 176-177.
[113] L. Coltman, 2005, s.101.

olumlu yanıt verdi. Albay Chaviano ve diğer tanıklar kısa ifadeler verdiler. İddia makamı iki dakika süren konuşması boyunca sanığın suçunu kabul ettiğini ve en yüksek ceza olan yirmi yılı hak ettiğini söyledi. Castro, iki dakikanın çeyrek asırlık bir süre için bir adamı mahkûm etmeyi haklı çıkarmak için yeterli bir zaman olmadığını belirtti. Hâkimlere kendisine anayasal hakkı olan savunma süresinin verilmesini ve müdahale edilmeden savunmasını yapmak istediğini söyledi. Sonra da tam iki saat süren bir konuşma yaptı.[114] Fidel'i sanıktan itham edene dönüştüren bu savunması, Küba Tarihi'nin en çarpıcı ve en önemli, aynı zamanda Castro'nun en bilinen konuşmasıdır. Castro, "*Tarih Beni Aklayacaktır*" başlığıyla tanınan bu savunmasını yaptıktan sonra 15 yıl hapis cezasına mahkûm edildi. "*Beni mahkûm edin, ne önemi var! Tarih beni aklayacaktır*" sözleriyle biten ve çok geçmeden "*Castroizm*"in yetkin politik manifestosu olarak ün kazanan savunmada Moncada Kışlası'nın ele geçirilmesinden hemen sonra ilan edilecek ve radyo ile halka yayınlanacak olan beş devrim kanunu şöyle idi:

"Uygulayacağımız ilk devrim kanunu, iktidarı halka devretmek ve halkın değiştirmeyi ya da yürürlükten kaldırmayı kararlaştıracağı bir zamana kadar da, 1940 Anayasasını, devletin anayasası olarak ilan etmek olacaktı.

Bu hususu yerine getirmek ve anayasayı ihlal etmiş olanları cezalandırmak için, ortada seçimleri yapacak herhangi bir kuruluş bulunmayacağından, devrim yönetimi, ülkenin tek meşru kuvveti olarak, anayasanın değiştirilmesi dışında kalan tüm yetkileri üzerinde toplayacaktı. Bu demekti ki, devletin kanun koyma, yürütme ve yargı kuvvetleri devrim yönetimine geçecekti. Ayaklanmış halk yığınları tarafından tutulan ve desteklenen bir hükümete, çoğunluğun rızası ile yolunda ilerleyebilmesi için, gereken her türlü yetkinin verilmesi gerekir. 10 Mart'tan bu yana anayasaya aykırı ve anayasanın dışında kalmış olan yargı kuvveti, o andan itibaren sona erecekti. Cumhuriyet anayasasının hükümleri altında tekrardan kuruluncaya kadar da, yargı kuvvetinde tam bir reform sağlamak için derhal harekete geçecektik. Aksi halde, bu ön tedbirleri almadan, mahkemelerin korunmasını hukuk düzenini bu derece şerefsizce felce uğratmış kişilerin ellerinde bırakmak, halka karşı yeni bir ihanet ve sahtekârlık olurdu.

[114] ibid, s.103.

İkinci devrim kanunu, ellerinde beş caballería[115] ya da daha küçük bir toprak parçası bulunan bütün şekerkamışı ekicilerine, yarıcılara, marabalara, arazide kira ile oturanlara ve topraksız göçmenlere ipoteksiz ve başkalarına devredilmemek üzere toprak dağıtılmasını ve bu toprakların eski sahiplerinin son 10 yıl içerisinde üzerinde yaşayanlardan aldıkları kiraları geri ödemelerini öngörmekte idi.

Üçüncü devrim kanunu, şeker fabrikaları dâhil, bütün büyük sanayi, ticaret ve madencilik işletmelerinin sağladıkları kârlardan işçi ve memurlarına yüzde otuz bir hisse verilmesi hakkını sağlayacaktı. Toprak reformu ile ilgili başka kanunlar düşünüldüğünden, tarım işletmeleri bu kanunun hükümleri dışında bırakılmıştı.

Dördüncü devrim kanunu, bütün şekerkamışı ekicilerine, şeker üretiminin yüzde 55'ini bölüşme ve üç yıl ya da daha uzun bir süreden beri bu işte çalışmakta olan küçük şekerkamışı ekicilerine en az kırk bin arrobaslık[116] bir pay verilmesi hakkını sağlayacaktı.

Beşinci devrim kanunu ise, daha önceki siyasi yönetimlere ait devirlerde, servetlerini zimmet ve sahtekârlık yolları ile sağlamış kişilerin bütün varlıklarına ve gayrimeşru kazançlarına devletin el koymasını öngörmekteydi. Aynı şekilde, bu kişilerin kanuni mirasçı ve vasilerinin tüm varlık ve gayrimeşru kazançlarına da yine bu kanun hükümleri altında el konacaktı. Bu işlemleri yerine getirebilmek için de, bu ülkenin ticaret sicillerinde kayıtlı ya da bu ülkede faaliyet göstermekte olan bütün şirket ve işletmelerin tüm kayıt ve belgelerini incelemek ve bu gibi suçları işleyip de halen yabancı ülkelerde bulunanların iadesini ve hukuken Küba Halkına ait olan varlıklarına ihtiyati haciz konmasını o ülkelerin hükümetlerinden isteyebilmek için kendilerine tam yetki verilmiş özel mahkemeler kurulacaktı."[117]

2.2. Af ve 26 Temmuz Hareketi'nin Kurulması

Castro, "3859 numaralı mahkûm" olarak, tutuklu yirmi dört yoldaşına katıldığı La Isla de Pinos (Çamlar Adası) hapishanesine götürüldü. Burada kendi devrimci hareketini yeniden inşa etmek üzere hiç vakit kaybetmeden işe girişti. 15 Nisan 1954'te, "*Bu ülkeyi bir uçtan bir uca devrimcileştirmeyi içtenlikle seviyorum!*" diye yazmıştı. "*Bazı akrabalarım, tanıdıklarımın yarısı, meslektaşlarımın üçte ikisi*

[115] *Caballería*: Küba'da kullanılan, 13.43 hektara tekabül eden bir arazi ölçüsü. (www.rae.es)
[116] *Arrobas*: 11,502 kilograma tekabül eden bir ağırlık ölçüsü. (www.rae.es)
[117] F. Castro, 2006, s. 250-252.

ve eski okul arkadaşlarımın beşte dördü dâhil, birkaç bin kişinin nefreti ve kötü niyeti beni durduramaz."[118] Castro, siyasi görüşlerini paylaşan arkadaşlarına ve onu destekleyenlere de sık sık mektup yazıyordu. Castro'nun amaçlarından biri "Hareket"in (ya da hareketten arta kalan ne varsa) kendi kontrolünden çıkmamasına odaklanmaktı. Hapishanede uygulanan sansür ve Moncada olayları sonrasında ülkede hâkim olan baskı havasında, kısa vadede "Hareket"i yeniden yapılandırmanın ya da yeni üyeler kazanmanın çok zor olduğunun farkındaydı. Ama yokluğunda liderliğinin gasp edilmemesini de garanti altına almaya çalışıyordu. Onu destekleyenleri kendisine başvurulmadan inisiyatif kullanmamaları yolunda uyardı. "*Eğer birileri kimseye danışmadan açıklamalar yapma hakkına sahip olduğunu düşünüyorsa, bu hiç de iyi bir fikir değil. Herkesin kendi bildiğinin en doğru olduğuna inandığı anarşik insanlarla dolu bir örgütten fazla bir şey beklenemez…*" Bazı arkadaşları geniş bir tabana yayılmış "*sivil bir hareket*"e katılmayı önerdiklerinde ise bunu reddetti. Böyle bir yapılanmanın "*çok fazla görüşü*" bir araya getireceğinden devrimci birlikten yoksun olacağına inanıyordu. Başka bir deyişle, böyle bir tutumun onun kontrolü altında olmayacağına karar verdiğini söylemek de mümkündür.[119]

Fidel ve yoldaşları cezaevinde cezalarını çekerken, ülkedeki durum da kötüleşti. Tiranlığın baskıcı organları halka karşı saldırganlığı şiddetlendirdi ve gazetelerle radyo programlarının yayınına son verdi. Tutuklamalar, işkence ve cinayetler giderek yaygınlaştı. Komünistlerin ve onlara sempati duyanlardan kamu sektöründe çalışanların işlerinden atılmaları emri verildi. Tiranlığa karşı güçlü bir düşünce ve eylem birliği doğmasına yardımcı olan meselelerden birisi, siyasi mahkûmlara özellikle de "*Moncada*" ve "*Carlos Manuel de Céspedes*" kışlalarına saldıranlara af çıkarılmasıydı.[120]

Kasım 1954'te Batista seçimlerin yapılacağı sözünü tuttu. Sonuç çok önceden belliydi ve işini ciddiye alan hiçbir politikacı Batista'nın yanında yer alıp onun oyununa katılma niyetinde değildi. Ancak seçimlere doğru yaklaşıldığında Castro'yu destekleyenler Moncada mahkûmlarına af çıkması için bir kampanya başlattılar. Haydeé Santamaría ve Melba Hernández hapishaneden çıktıklarından beri dur durak

[118] V. Skierka, 2007, s. 56.
[119] L. Coltman, 2005, s.108-109.
[120] J. C. Navarro, 2011, s. 179.

bilmeden af çıkarılması için gösteriler düzenliyorlardı. Miting alanları sık sık "*Fidel Castro!*" tezahüratlarıyla yankılanıyordu. Siyasi Suçlular İçin Af Komitesi kurulmuştu. Fidel, Meksika'ya kaçan iki Moncada gazisine (Antonio Ñico López ve Calixto García) Küba'ya geri dönmeleri haberini yolladı. Bunu yapmasındaki temel amaç, hükümeti utanç verici gerçeklerin tekrar gözler önüne serileceği bir dava açmaya ya da genel af çıkarmaya itmekti.[121]

Yazılı ve işitsel medya da sürece önemli katkılarda bulundu. Talep, mümkün olan her zamanda ve her türlü araçla dile getirildi; zamanla ulusal bir olay haline geldi. Mahkûmların serbest bırakılmaları için gönderilecek dilekçeye on binlerce imza verildi. Bazı muhafazakâr kurumlar bile af talep eden dilekçe hareketine katıldı.[122]

Haziran 1954'te Batista rejimi Kasım seçimlerinden önce imajını düzeltme çabasıyla bir af yasasını onayladı; ancak bu af, Devlet Güçleri mensuplarının zarar gördüğü şiddet eylemlerini gerçekleştirenleri kapsamıyordu. Yani Fidel Castro ve yoldaşları af kapsamında değildi.[123] 1955'in Mart ayında Kongrenin bazı üyeleri af yasasını tekrar masaya yatırdılar. Hükümet, Moncada mahkûmlarının yeniden bir ayaklanma çıkarmaya yeltenmemesi şartıyla af yasasını onaylayacağını belirtti. Bu durum Castro'nun hoşuna gitmedi. Bütün mahkûmlar, affin geçmişte yaptıklarını tanımamaları anlamına gelmediğini anlatan bir bildirinin altına imza attılar; "*Özgürlüğümüzün bedeli olarak gururumuzdan vazgeçmeyiz. Küçük düşmek yerine bin yıl hüküm giymeyi yeğleriz! Dürüstlüğümüzü feda etmek yerine bin yıl hapis yatarız!*"[124]

Batista af kampanyasını çok ciddiye almıyordu. Çok rahat bir durumdaydı. Ekonominin durumu iyiydi. Havana'yı göz alıcı gökdelenler süslüyordu. Dolup taşan casinolar, Havana'yı Latin Amerika'nın Las Vegas'ı yapmıştı. Batista, Amerika'dan kabul görmenin keyfini sürüyordu. Amerika Birleşik Devletleri Başkan Yardımcısı Nixon, Havana'da Batista'yı ziyaret etti ve yarışacağı hiçbir muhalefet partisi olmaması durumunu görmezden gelip seçimlerdeki başarısına kadeh kaldırdı. Onlara göre bu refah havası içinde, halkın yanlış bilgilendirilmesi sonucu sempati toplamış

[121] L. Coltman, 2005, s.113.
[122] J. C. Navarro, 2011, s. 180-181.
[123] ibid, s. 182.
[124] L. Coltman, 2005, s.114.

olan birkaç toy devrimci için ortamı bozmaya değmezdi, hükümet işi bitirmeye karar verdi. Kongrenin onayladığı koşulsuz af yasası Batista tarafından imzalandı. Hapishanede bir yıl yedi ay kaldıktan sonra, 15 Mayıs 1955'te Fidel Castro ile Santiago ve Bayamo'daki kışlalara baskın düzenlemiş olan diğer mahkûmlar serbest bırakıldı.[125] Bu afla, devrimci güçler ve halk 10 Mart 1952 darbesinden bu yana en önemli zaferlerini kazanmış oldular.[126]

Castro, hapishaneden çıkarken taraftarlarını bir kahraman gibi selamladı ve daha cezaevinin çıkış kapısında, Küba'da kalıp, mücadelesini burada sürdüreceğini ilan etti.[127]Castro, *Bohemia* dergisine ve başta *La Calle* olmak üzere çeşitli gazetelere makaleler yazdı, basına açıklamalarda bulundu ve kamusal toplantılara ve radyo programlarına katılmaya çalıştı. 12 Haziran 1955'te Fidel başını kendisinin çektiği bir grup devrimci ile birlikte 26 Temmuz Hareketi (M-26-7) adıyla kendi politik örgütünü kurdu.[128]

2.3. Castro'nun Meksika'ya Gelişi, Ernesto Guevara ile Tanışması, Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Hazırlıklar

Fidel'in yoğun faaliyetleri sürerken ve halk arasındaki popülaritesi artarken, diktatörlüğün siyaseten iflas etmekte olduğu açığa çıkıyordu. Hâlâ varlığını sürdürüyor olması, her şeyden önce, uyguladığı devlet terörüne bağlıydı ve herhangi bir yasal çalışmada diretmek anlamsızlaşmıştı. Bu şartlar altında rejim, genç avukatın kendisini ifade etme kanallarının tamamını kapatma yoluna gitti. 20 Mayıs'taki kitlesel bir öğrenci toplantısına izin vermedi ve Fidel'in üniversiteye gitmesini engelledi. Politik içerikli radyo haberleri ve radyo programlarının yayınları durduruldu.[129] Castro'nun günlük makaleler yazdığı *La Calle* gazetesi kapatıldı. Birkaç gün sonra, Castro hakkında haber vermeye devam eden *Alerta* gazetesi de komünistlerin kontrolü altında olduğu gerekçesiyle kapatıldı. Raúl Castro, bombalı bir saldırıda yer aldığı gerekçesiyle alenen suçlandı. Polisin, Fidel Castro'yu öldürmek için kaza planları yaptığı rivayetleri kulaktan kulağa dolaşmaya başladı. Raúl Castro'nun yakalanması emri verildi. Tutuklanacağı haberlerini alan Raúl, iltica

[125] ibid, s. 114.
[126] J. C. Navarro, 2011, s. 182.
[127] V. Skierka, 2007, s. 58.
[128] J. C. Navarro, 2011, s. 182-183.
[129] ibid, s. 183.

etmek için Meksika Büyükelçiliğine başvurdu ve başvurusu kabul edilince Küba'yı terk etti.[130]

Fidel, sıkı bir gözetim altında, faaliyetleri sınırlanmış ve fikirlerini serbestçe ifade etme ihtimali kalmamış ve sürekli bir tehdit altında bulunduğu halde 7 Temmuz 1955'de Meksika'ya gitmek üzere ülkeyi terk etti. Küba'dan ayrılmadan önce şöyle dedi: "*Sivil mücadeleler için bütün kapılar kapandığından, 1868 ve 1895'tekilerden başka bir çözüm kalmadı*"[131] ve yoldaşı Carlos Franqui'ye[132] Bohemia adlı popüler dergide yayımlanacak bir mektup yazdı:

"Martí gibi, haklarımızı talep etmek yerine almamızın, haklarımız için yalvarmak yerine, savaşmanın vaktinin geldiğine inanıyorum. Kübalıların sabrının bir sınırı vardır. Karayipler'de bir yerde yaşayacağım. Bu tür geziden geri dönüş olmayabilir. Geri dönüşüm, ancak tiranın kellesinin ayaklarımın dibinde yuvarlanmasıyla olacaktır."[133]

Fidel Castro Meksika'nın başkentine yerleşti ve sürgündeki Kübalı devrimcileri bir araya getirmeye başladı. Meksikalı arkadaşlarıyla iletişime geçti ve çeşitli halka açık toplantılara katıldı.[134] Fidel'in askeri eğitim verecek birine ihtiyacı vardı. Bunun için bu alanda uzman olan kişiye yanaşmıştı. Bu adam, Küba doğumlu, İspanyol İç Savaşı'na katılmış, tek gözlü bir asker ve maceraperestti: General Alberto Bayo. Askerlikten emekliye ayrılmış, Meksika'da bir üniversitede ders veren ve bir mobilya fabrikasını yöneten Bayo İspanyol Ordusu'nda rütbeli subay olarak görev yapmış, Faslı gerilla lideri Abdül Kerim'e karşı bir sömürge seferinde yer almış, daha sonra Franco'ya karşı cumhuriyetçi güçlerle birlikte savaşmıştı. Karayipler ve Orta Amerika'da yaşanan çeşitli savaşlarda danışmanlık ve eğitmenlik

[130] L. Coltman, 2005, s.115.
[131] J. C. Navarro, 2011, s. 183.
[132] *Carlos Franquí Mesa (1921-2010),* Gazeteci ve 40'lı yıllardan bu yana Komünist Partisi üyesidir. 50'lerin sonuna doğru 26 Temmuz Hareketine katılmış, diğer yandan da gizlice *Revolución* adlı gazeteyi yönetmeye devam etmiştir. İsyancı Ordunun 1 Nolu Koluna katılmış ve *Radio Rebelde*'nin yayınlarına dâhil olmuştur. Ocak 1959'da *Revolución*'un yöneticiliğine atanmış ve 1965'e kadar bu görevini sürdürmüştür. Daha sonra Tarihi Meseleler Ofisinin başkanı olmuş, 1968'de devrime ihanet ederek ülkeyi terk etmiştir. (E. C. Guevara, 2012, s. 303)
[133] V. Skierka, 2007, s. 59.
[134] J. C. Navarro, 2011, s. 183-184.

de yapmış ve tecrübelerini topladığı bir kitap da yazmıştı. Bayo tam da Fidel'in aradığı adama benziyordu.[135] Castro hakkında daha sonra şunları anlatacaktı:

"Delikanlı, bana gelecekte "bulacağı" adamlarla ve 'satın alacak parası olduğunda' teknelerle yapacağı çıkarmada Batista'yı yenmeyi umduğunu söylüyordu. Ne var ki, o sırada ne bir tek adamı ne de bir tek doları vardı… Şaşırtıcı değil mi? Gelecekteki askerlerine gerilla taktiklerini öğretmek için onlara yardım edip etmeyeceğimi soruyordu… Ama onu memnun etsem ne çıkardı ki? "Evet" dedim. 'Evet, Fidel, gerektiği anda bu çocukları eğitmeye söz veririm'"[136]

Eylül'de tarihi bir buluşma gerçekleşti: Fidel Castro, Ernesto (Che) Guevara ile buluştu. Arjantinli genç doktor Amerika Birleşik Devletleri'nin dayattığı Carlos Castillo Armas[137] rejiminin zulmünden kaçarak Guatemala'dan ayrılmış ve Meksika'ya yerleşmişti. Guevara, Guatemala'da, "*Moncada*" baskınında yer alan Kübalı devrimcilerden Antonio (Ñico) López'le[138] tanışmıştı. López, Fidel

---

[135] John Lee Anderson, ***Che Guevara: Devrimci Bir Hayat***, (Çeviren: Yavuz Alogan), İthaki Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2005, s. 185.

[136] V. Skierka, 2007, s. 59-60.

[137] *Carlos Castillo Armas (1914-1957)*, 1936 yılında Guatemala Şehri askeri akademisinden mezun olmuştur. 1944 yılının Kasım ayında devrik Cumhurbaşkanı Jorge Ubico'nun halefi General Federico Ponce'un görevden alınması için yapılan isyana katılmıştır. Castillo Armas, 1949 yılının Temmuz ayında suikaste kurban giden Genelkurmay Başkanı Albay Francisco Araña'nın destekçisi olmuştur. 1950 seçimlerinden kısa bir süre önce Kasım ayında Castillo Armas hükümete karşı isyan başlatmış, isyan başarısız olmuş, yaralanmış ve tutuklanmıştır. 1951 yılının yazında hapisten kaçarak Colombia Büyükelçiliği'ne sığınmıştır. Ülkeyi terk etmesine izin verilmiş, Honduras'a sürgüne gitmiş, 1950 yılında göreve gelen Cumhurbaşkanı Jacobo Arbenz Guzmán rejimine karşı muhalefete başlamıştır. 1954 yılının Haziran ayında Amerika Birleşik Devletleri Merkezi İstihbarat Teşkilatı tarafından desteklenen Guatemala'nın işgali planına liderlik etmiştir. Arbenz istifaya zorlanmış, Castillo Armas halefi Albay Carlos Enrique Díaz'a karşı isyanı devam etdirmiştir. Díaz, Albay Elfego Monzón liderliğindeki askeri cunta tarafından devrilmiş, Castillo Armas 2 Temmuz 1954 tarihinde cuntaya katılmayı kabul etmiştir. 8 Temmuz 1954 tarihinde Monzón'u geçici başkan olarak değiştirmiş, kalan cunta üyelerinin de 1 Eylül 1954 yılında istifa etmesiyle, Castillo resmen başkan olmuştur. Aşırı antikomünist olan Armas sola sempatisi olduğundan şüphelendiği hükümetdeki görevlileri ve sendikaları tasfiye etmiştir. Armas da selefinin tarım reform programlarını yeniden tasarlamış ve birçok araziyi gerçek sahiplerine iade etmiştir. Hükümetin 1956 yılında hazırladığı yeni Anayasa'ya göre Castillo Armas'ın dört yıl daha başkanlık yapması kabul edilmiştir. 26 Temmuz 1957 tarihinde Guatemala şehri başkanlık sarayında bir solcu sempatizan tarafından vurularak öldürülmüştür. (Harris M. Lentz, *Heads of States and Governments since 1945* (1945 yılından bu yana Devlet ve Hükümet Başkanları), Routledge, New York, 2013, s. 343.)

[138] *Antonio (Ñico) López Fernández (1934-1956)*, 2 Ekim'de La Lisa, Havana'da doğmuştur. Üniversite Öğrencileri Federasyonunun tüm gösterilerine katılmıştır (1952-1953). Castillo de El Príncipe'de hapis yatmıştır. Saldırı hazırlıkları yapılırken Havana'da bulunan La Plaza del Vapor hücresinde çalışmalarını sürdürmüş ve Carlos Manuel de Céspedes Kışlası'na düzenlenen saldırıya katılmıştır. Sürgünde olduğu sırada Guatemala Elçiliğine sığınmış ve daha sonra Meksika'da karşılaştığı Ernesto Che Guevara ile dostluk kurmuştur. 26 Temmuz Hareketi ulusal yönetiminin üyesidir ve Granma yatı isyancılarındandır. 8 Aralık'ta Boca del Toro'da öldürülmüştür. (E. C. Guevara, 2012, s. 307-308.)

Castro'dan ve Batista'ya karşı verilen mücadelenin etkileyici olaylarından bahsettiğinde Che üzerinde iyi bir izlenim bırakmıştı.[139]

Fidel'le Guevara'nın ilk sohbetleri, o günün tanıklarının daha sonraki ifadelerine bakılırsa, sekiz-on saat sürdü ve bu sohbet ikisi üzerinde de kalıcı bir etki bıraktı. Saat akşam 18.00'den gündoğumuna kadar siyaset, dünyanın genel gidişatı hakkında konuştular, Latin Amerika, dahası devrim konusundaki kişisel fikirlerini dile getirdiler. Konuşmaları daha çok Ernesto'nun Guatemala izlenimleri ve Küba'yı bekleyen devrim konusu üzerinde yoğunlaştı.[140]

Hayatının bu dönemine kadar insanlardan uzak duran ve duygularını gizleyen Guevara, Fidel'in büyüleyici kişiliğinden etkilenmişti. Ertesi gün günlüğüne şunları yazmıştı: "*Kübalı devrimci, zeki, genç ve kendinden emin Fidel Castro'yla tanışmak siyasi bir olaydı: Birbirimize tıpatıp benziyoruz.*"[141]

Eve gittiğinde eşi Hilda'ya şunları söylemişti: "*Ñico Guatemala'da Fidel'in Küba için Martí'den sonra gelen en hayırlı kişi olduğunu söylerken haklıymış. Devrimi gerçekleştirecek.*"[142]

Fidel Castro 10 Ekim 1955 yılında Amerika Birleşik Devletlerine gitti ve Philadelphia, Union City, New Jersey, Bridgeport, Connecticut, Miami, Tampa, Key West gibi kentlere başarılı bir gezi düzenledi. Gezinin amacı Kübalı göçmen toplulukları arasında konuşmalar yapmak ve para toplamaktı.[143] Amerika Birleşik Devletleri ile iyi ilişkileri olan Ortodoxo partisi lideri Juan Manuel Márquez[144] bu faaliyet sırasında onun yanındaydı. Bu arada Fidel Küba'daki Ulusal Yönetim Kurulu ile sürekli bir mesaj akışı sağladı ve onlara fonları artırmalarını emretti ve hareket üyelerinin görev ve yükümlülüklerini belirleyen yeni kurallar oluşturdu.[145] Fidel gittiği her yerde para toplanan gösteriler düzenledi, hareketi destekleyecek

---

[139] J. C. Navarro, 2011, s. 184.
[140] Paco Ignacio Taibo II, ***Namı-ı Diğer Che***, (Çeviren: Gürol Koca), Everest Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, 2008, s. 63.
[141] ibid, s. 63.
[142] ibid, s. 63.
[143] Norberto Fuentes, ***La Autobiografía de Fidel Castro: I. El Paraíso de los Otros*** (Fidel Castro'nun Otobiyografisi: I. Başkalarının Cenneti), Ediciones Destino, S. A., Barcelona, 2004, s. 657.
[144] *Juan Manuel Márquez Rodríguez (1915-1956)*, 15 Haziran'da Havana'da doğmuştur. 30'lu yıllarda Gerardo Machado diktatörlüğüne karşı geldiği için hapis yatmıştır. PPC'nin kurucusu, yöneticisi ve Marianao'daki başkanıdır. 26 Temmuz Hareketi militanıdır. Granma yatının yola çıkma hazırlıklarında son derece aktif bir rol üstlenmiş ve söz konusu yolculuğun ikinci lideri olmuştur. Las Colaradas'a ayak bastıktan sonra, 16 Aralık'ta öldürülmüştür. (E. C. Guevara, 2012, s. 309)
[145] J. L. Anderson, 2005, s. 185.

"*yurtsever kulüpler*" ve M-26-7 şubeleri zinciri kurdu. En etkileyici performansları 30 Ekim'de New York'un Palm Garden Salonu'nda 800 kişinin ve 20 Kasım'da Miami'de Flagler Tiyatrosu'nda 1000 davetli konuğun önündeydi. Her zaman şık giyimli, gri takım elbiseli ve yelekli, çizgili kravatlı olarak dinleyicilerin karşısına çıkan Castro, kendisini "*Martí'nin izinden yürüyen*" bir kişi olarak sunuyor ve söz veriyordu: "*Size tam bir kesinlikle söyleyebilirim ki, 1956'da ya özgür olacağız ya şehit!*"[146]

Fidel, Noel'den önce Meksika'ya döndü. Amerika Birleşik Devletleri'ne yaptığı gezi gayet başarılı geçmişti. Basında giderek daha çok yer alıyordu ve Küba'da da artık herkesin bildiği bir "*devrim*" başlatma niyeti, yeni bir ruh hali, büyük bir beklenti yaratmıştı.[147]

Kendi sözleriyle 1956 Fidel Castro'nun devrimi için belirleyici yıl olacaktı. Ocak ve Şubat aylarında Fidel'in gelecekteki savaşçıları Havana'dan Mexico City'e gelmeye başladılar. Onları barındırmak için kent çevresinde "*casa campamentos*" (kamp evleri) adı verilen altı ev kiralandı. Şubat ayının ortalarında yirmiden fazla müstakbel savaşçı evlere yerleştirilmişti. Çok sıkı disiplin ve gizlilik kuralları oluşturulduktan sonra eğitime başladılar.[148] Kampın sorumlusu Ernesto Che Guevara'ydı.[149]

Ciddiydiler, hem de son derece ciddiydiler, çünkü bitkin düşene kadar kürek çekip yürüyorlardı, çünkü grup son derece katı bir disiplin içindeydi, çünkü Batista'yı iktidardan düşürmek istiyorlardı, zavallı hindileri kindar bir istekle vurmaları bu yüzdendi, çünkü kapalı kapılar ardında Albay Bayo gayretkeş askerlerine son derece ciddi bir biçimde sabotaj, gerilla savaşı taktikleri, düzensiz ordu disiplini, atış türleri, hafif silah kullanımı, uçaklara ateş etme, kamuflaj vb. konularda dersler veriyordu.

Ernesto Guevara daha sonra not olarak şunları yazmıştı:

"O ilk dersleri dinlerken, isyancı komutanla ilk karşılaştığım sıralarda pek güçlü olmayan zaferin olabilirliği konusundaki inancım hemen güçlenivermişti.

[146] V. Skierka, 2007, s. 62.
[147] J. L. Anderson, 2005, s. 187.
[148] ibid, s. 188.
[149] J. C. Navarro, 2011, s. 192.

Daha baştan beri onu kendime yakın hissetmiştim; böylesine saf bir ideal uğruna yabancı bir ülkenin sahilinde ölmeye değeceği inancını paylaşan iki maceracı arasındaki bir sempati bağıydı bu."[150]

19 Mart 1956'da Bohemia'da yayımlanan bir manifestoda, Castro, *"26 Temmuz Hareketi'nin sıradan halkın, sıradan halk tarafından ve sıradan halk için tek devrimci muhalefet*" ve Ortodoks Parti'nin kurucusu Eduardo Chibás'ın gerçek mirasçısı olduğunu ilan etti.[151]

Bu arada Fidel'in Meksika'ya gidişinden beri Batista'nın polis teşkilatının Fidel'e suikast planı yaptığı çok iyi biliniyordu. Küba Büyükelçiliğindeki donanma ataşesinin bu olayın içinde olduğu ve bölgedeki çetecilerle temasa geçip suikast planını yürürlüğe koymak için Küba'dan bir tetikçi kiralandığı da biliniyordu. Ama haber Castro'nun kulağına da ulaşmış ve suikast planı suya düşmüştü. Ancak bu arada Küba Büyükelçiliğindeki yetkililer Meksikalı yetkililerle temas kurmuşlar, onlara Kübalılar hakkında ne bildiklerini sormuşlar, bilgi için para dahi teklif etmişlerdi. Küba Büyükelçiliği yetkilileri bu temaslardan elleri dolu dönmüştü.[152]

20 Haziran'a kadar işler yolunda gitti. O gün, silahlı Meksika polisi Fidel ve iki arkadaşını Mexico City'nin ana caddelerinden birinde tutukladı. Birkaç gün içinde hareketin kentteki üyelerinin neredeyse tamamı tutuklandı. Güvenli evler basıldı, dökümanlara el kondu ve silah zulaları açığa çıkarıldı.[153]

Hem Meksika hem Küba basını, Küba Büyükelçiliği'nden yapılan açıklamalardan yola çıkarak, aralarında Fidel Castro'nun da bulunduğu bir grup Kübalı komünistin, Batista Hükümetine karşı eylem hazırlığı içinde olmaları nedeniyle tutuklandıklarını yazdı. Castro, komünist olduğu iddialarını reddetti[154] ve hapishane hücresinden dışarı çıkardığı makale Temmuz ortasında Bohemia'da yayımlandı:

"Doğal olarak, Komünist Parti'yle hiçbir bağım olmadan komünistlikle suçlanmam, Küba'da açıkça izlediğim yolu bilen herkese saçma gözükecektir… Öte yandan, 1940 başkanlık seçimlerinde Komünist Parti'nin başkan adayıyken Batista

[150] P. I. Taibo II, 2008, s. 76.
[151] V. Skierka, 2007, s. 62.
[152] P I. Taibo II, 2008, s. 79.
[153] J. L. Anderson, 2005, s. 195.
[154] L. Coltman, 2005, s.122.

hangi ahlaki yetkiyle komünizmden söz etmek zorunda kalabilir?.. Seçim afişleri orak ve çekicin gölgesine sığınmışsa… mevcut bakanlarının ve güvendiği işbirlikçilerinin yarısından fazlası Komünist Parti'nin iyi tanınan üyesiyse?"[155]

Küba'da Fidel'in ve yoldaşlarının serbest kalmaları için bir halk seferberliği başladı. Havana'daki Meksika Büyükelçiliği önünde, kentin farklı yerlerinde ve başka şehirlerde gösteriler yapıldı. Meksika'daki halk kesimleri de dayanışma için harekete geçti.[156] Tutukluların durumu belirsizliğini korurken, Ernesto ailesine yazdığı 6 Temmuz 1956 tarihli mektubunda; halkını ezen, emperyalizm yanlısı diktatörlükten Küba'yı kurtarmak üzere Kübalı devrimcilere katılmaya karar verdiğini anlatmıştır. Bu görev uğruna hayatını kaybetme ihtimali karşısında, Che şöyle yazmıştır: "*Şimdiden ölümümü bir başarısızlık olarak görmüyorum, hatta Hikmet'in de dediği gibi "Yalnız yarı kalmış bir şarkının acısını toprağa götüreceğim..."*"[157]

Bu arada büyük bir nüfuzu ve prestiji olan eski Meksika Devlet Başkanı Lázaro Cárdenas[158] devrimcilerin lehine devreye girdi ve savaşçılar aşamalı olarak serbest kaldılar.[159] Belgeleri tam olan kişilerden de belirli aralıklarla polise gidip kayıt tutturmaları istendi. Batista adına hareket eden Amerikan Büyükelçiliği'nin isteği üzerine, Castro, Che Guevara ve Calixto García'nın[160], Panama'da yapılacak olan Pan-Amerikan zirvesine kadar tutuklu kalmalarına karar verildi. Batista, Castro serbest kalırsa Panama'ya gitmeyeceğini söylemişti. İşte bu sıralarda Bohemia, Fidel Castro'nun gölgesinden korkmak anlamına gelen "*fidelista complex*" (Fidel kompleksi) deyimini üretti. Panama konferansından sonra, Castro serbest bırakılırken, Che ve Calixto hapishanede kaldılar. Meksika polisi, Che ve Calixto'nun Guatemala'da ve diğer Latin Amerika ülkelerinde yıkıcı faaliyetlerde

---

[155] V. Skierka, 2007, s. 63-64.
[156] J. C. Navarro, 2011, s. 193.
[157] Ernesto Guevara Lynch, ***Mi Hijo El Che*** (Oğlum Che), Editorial Planeta, S. A., Barcelona, 1981, s. 19.
[158] *Lázaro Cárdenas* (1895-1970), 1934-1940 yılları arasında Meksika devlet başkanlığı yapan Meksikalı devrimci. Önemli bir tarım reformuna önayak oldu ve 1938'de petrolü ulusallaştırdı. (I. Ramonet, 2006, s. 473.)
[159] J. C. Navarro, 2011, s. 193.
[160] *Calixto García Martínez (1931-2010)*, 27 Aralık'ta Los Arabas, Matanzas'ta doğmuştur. Carlos Manuel de Céspedes de Bayamo Kışlası'na saldıranlardan biridir. Kosta Rika, Honduras ve Meksika'ya sürgüne gönderilmiştir. Granma yatı isyancılarındandır. Önce 1 Nolu Kola katılmış, daha sonra III Nolu Cepheye geçmiş ve komutan rütbesine terfi etmiştir. (E. C. Guevara, 2012, s. 304.)

bulundukları bilgisini vermişti.[161] Che'nin yolu kesilirken, Fidel bir an önce harekete geçme baskısı altındaydı. Meksika artık güvenli bir yer değildi; Fidel burada hem Meksika polisine hem de Batista ajanlarının saldırılarına açıktı. Bir önlem olarak adamlarını dağıttı, çoğunu Mexico City'den uzak bölgelere, gelişmeleri beklemeye gönderdi. Fidel'in içinde bulunduğu zor durumu anlayan Che ona kendisini bırakarak yoluna devam etmesini söyledi, ancak Fidel onu bırakmadı[162] ve nihayet elli yedi gün süren tutukluluk süresinin ardından Che ile Calixto hapishaneden çıktılar. Onların hapisten çıkarılması için yüklüce bir rüşvet verildiğine dair söylentiler vardı. Yıllar sonra Che şunları söyleyecekti:

"Fidel aslında, dostluk adına devrimci tavrından ödün verdiğini söyleyebileceğimiz şeyler yapmıştı. Ona durumumu şöyle özetlediğimi hatırlıyorum: Ben Meksika'da yabancıyım, burada yasadışı kalıyorum, bir sürü suçla itham ediliyorum. Ona benim için devrimi hiçbir şekilde bekletmemesi gerektiğini, beni bırakabileceğini; durumu anladığımı ve Meksikalı yetkililerin beni nereye gönderirlerse oradan kavgaya katılacağımı, benim için yapacağı bir şey varsa, bunun benim Arjantin dışında bir ülkeye gönderilmemi sağlamak olduğunu söyledim. Fidel'in kısa cevabını da hatırlıyorum: Seni bırakmayacağım. Olaylar bu şekilde gelişti, bizi o Meksika hapishanesinden çıkarmak için çok değerli zamanlar ve paralar harcandı."[163]

O sıralarda Che "*Fidel'e Şarkı*" (Canto a Fidel) adlı bir şiir yazdı. Şiiri eşi Hilda'ya gösterdi ve onu Küba'ya gitmek üzere denize açıldıklarında Castro'ya vermeyi düşündüğünü söyledi. Şiir acemice yazılmış ve fazla tumturaklı olmakla birlikte, Ernesto'nun o sırada Castro'ya beslediği duyguları ortaya koyuyor:

Haydi gidelim,
ateşli peygamberi şafağın,
gizli patikalardan ulaşalım
o yeşil timsahı kurtarmaya, aşkla sevdiğin.

Haydi gidelim,

[161] L. Coltman, 2005, s.122.
[162] J. L. Anderson, 2005, s. 200.
[163] P. I. Taibo II, 2008, s. 85.

isyankâr ve marslı yıldızlarla dolu
cepheyle aşağılamayı bozguna uğratarak
zafere erişmeye ya da ölümle buluşmaya yemin edelim.

Duyulduğunda ilk atış sesi ve uyandığında
çalılıklar bakirelere yaraşan bir şaşkınlıkla,
orada, yanıbaşında, olgun savaşçılar olarak,
bulacaksın bizi.

Saçıldığında sesin dört rüzgara doğru
adalet, ekmek, özgürlük, tarım reformu,
orada yanıbaşında, aynı vurgularla,
bulacaksın bizi.

Ve yerini bulduğunda bunca emeğin sonunda
zalime karşı doğruluğun uğraşı,
orada, yanıbaşında, mücadelenin getirdiklerini
korurken bulacaksın bizi.

Yaralı böğrünü yaladığı gün canavar
yurtsever bir mızraktır onu orada vuran,
orada, yanıbaşında, gururlu yüreklerimizle,
bulacaksın bizi.

Sanma ki bozabilirler bütünlüğümüzü
rüşvetle kuşanmış yaldızlı bitler,
tek istediğim bir tüfek, mermiler ve bir siper.
Başka hiçbir şey.

Ve şayet engellerse yolumuzu demir,
Amerika tarihine geçen
gerillaların kemiklerini örtmek için
bir mendil isteriz Kübalıların gözyaşlarından.
Başka hiçbir şey.[164]

Aksilikler, zaman kaybı ve kaynakların tükenmesine rağmen Fidel'in kararlılığı, inancı ve teşkilat kapasitesi sayesinde grup, yeni evler ve kamplar kurdular. Daha fazla silah edindiler ve yoğun önlemler aldılar. 1956 yılı boyunca, Kasım'a kadar, Fidel Meksika'daki bütün hazırlıkları yönetirken, bir yandan da diğer ülkelerdeki sürgünlerle ilgileniyor ve Küba'da olup bitenleri takip ediyordu. Fidel'in özellikle Küba basını ile yaptığı mülakatlar ve yazdığı makalelerle ortaya koyduğu siyasi ve ideolojik eserleri etkileyiciydi. Bunların büyük çoğunluğu, her zaman bütün olarak olmasa da, popüler Bohemia dergisinde yayınlanıyordu. Makam ve iltimas peşindeki burjuva partilerinin siyasi entrikalarını kınıyor, kendisi ve yoldaşları hakkında başlatılan karalama kampanyasının bütün iddialarını çürütüyor ve o yıl içinde silahlı bir halk ayaklanması başlatma konusundaki kesin kararını yineliyordu. Batista rejimini destekleyenlere ve tavırlarıyla suç ortağı haline gelenlere karşı acımasız bir dil kullanırken, kendisinin mücadele taktiklerini tam benimsemeseler dahi samimi bir şekilde Batista rejiminin devrilmesini görmek isteyen Kübalılar arasında birliği cesaretlendiriyordu.[165]

2.4. Özgürlüğe Yolculuk: Fırtınalı Sularda Granma ve İlk Çarpışmalar

1956 yılı Ekim ayı başlamak üzereydi ve hareket günü yaklaşıyordu. Tutuklamalar, silahlara el konulması ve eğitim alanlarının yitirilmesinin neden olduğu gecikme, adamların hazırlığının ivme kazanmasını zorunlu kılıyordu.[166] Ama Devrimcilerin hâlâ adaya çıkabilecekleri bir gemileri yoktu. Eski bir askeri Amerikan savaş gemisini alma girişimi sonuçsuz kaldıktan bir süre sonra[167] Castro en sonunda

[164] Ernesto Che Guevara, ***Şiirler*** (Çeviren: Adnan Özer), Yar Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2005, s. 37-39., Şiirin özgün, İspanyolca metni için Bknz.: Ek 5.
[165] J. C. Navarro, 2011, s. 193-194.
[166] ibid, s. 197.
[167] L. Coltman, 2005, s.125.

Meksikalı bir silah tüccarının bağlantılarını kullanarak[168], Meksika'nın Karayip kıyılarındaki Tuxpán limanında tam istediği gibi bir gemi buldu. Amerikalı eski sahibi tarafından kendi büyük annesine ithafen *Granma* (Büyükanne) adı koyulan ahşap yat ideal görünüyordu. Yatı 18.000 dolara satın aldı. Adamlarının toplanması ve malzemelerin barındırılması için yakınlardaki satılık bir eve kaparo yatırdı. Operasyonda görev alacak adamlar, çoğu Granma teknesinin yakınlarında olmak üzere, Mexico City'nin dışındaki çeşitli noktalara dağıldılar. Castro, güvenliğini sağlamak için hemen her geceyi başka bir yerde geçirmeye başladı.[169]

21 Kasım'da, Meksikalı yetkililer Castro ve arkadaşlarına ülkeden ayrılmak için üç gün süre tanıdılar. Böylece Castro hiç vakit kaybetmeden yola çıkma emrini verdi. Gizlendikleri yerlerden çıkıp, alelacele tamir edilen çıkarma gemisine yerleşen gerillalar, yiyecek, su ve silahları da gemiye yerleştirdiler.[170] Bu küçük askeri birliğin 2 tanksavar tüfeği, 90 tüfeği, 3 Thompson makineli tüfeği, 40 tabancası ve yiyecek olarak da 48 kutu yoğunlaştırılmış süt, 2000 adet portakal, 6 jambon, 1 kutu yumurta, 100 adet çikolata ve 10 libre (1 libre yarım kilograma eşittir) ekmekleri vardı.[171] 25 Kasim 1956'da, gece 1.30'da boyu 21 metre, eni ise 5 metre olan Granma nihayet Tuxpán de Pantepéc yakınlarındaki Poza Rica'dan seyir ışıkları sönmüş bir şekilde denize açıldı. 25 kişi taşıyacak biçimde inşa edilen eski eğlence teknesinde şimdi 82 gerilla sıkış tepiş yolculuk ediyordu. Fırtınalı, yağmurlu havada, iki adet altı silindir 250-PS motor, yolcularını 1235 deniz mili (2287,22 km) sürecek yolculukta belirsiz hedeflerine, Küba Devrimi'ne götürüyordu. Sardalye gibi istif olmuş adamlar, günler ve geceler boyu sürecek olan deniz tutmasıyla boğuşmalarından önce, Meksika Körfezi'ne girerlerken, tekneye vuran dalgalara Küba milli marşını[172] söyleyerek meydan okuyorlardı.[173] Fidel Castro yıllar sonra o günlerle ilgili şunları söyleyecekti:

---

[168] V. Skierka, 2007, s. 66.
[169] L. Coltman, 2005, s.125.
[170] V. Skierka, 2007, s. 66.
[171] Paul J. Dosal, ***Comandante Che: Guerrilla Soldier, Commander, and Strategist, 1956-1967*** (Comandante Che: Guerrilla Askeri, Komutan ve Stratejist, 1956-1967), The Pennsylvania University Press, USA, 2003, s. 1-2.
[172] *La Bayamesa*, Küba Ulusal Marşı, ilk kez 20 Ekim 1868 yılında, yani Bağımsızlık Savaşı'nın patlak vermesinden on gün sonra söylenmiştir. Bayamolu avukat ve müzisyen Pedro (Perucho) Figueredo, marşın müziğini bir önceki yıl bestelemiş ve kimseye bunun bir ilahi olduğunu söylemeden Corpus Cristi kutlamaları sırasında bölge kilisesinde dinletmiştir. Bağımsızlık birlikleri Bayamo şehrini ele geçirdiğinde ve halkı şehir meydanında topladığında Perucho Figueredo at sırtında "*Bayamo İlahisi*"nin, şimdiki ulusal marşın sözlerini doğaçlama olarak söylemiştir. Marşın şu anki sözleri, o anda uydurulan dizelerdir:

"Granma'yı sakin suda, üstelik üzerinde birkaç kişiyle test etmiştik. Hiç kimse seksen iki kişi binince, onların yaratacağı birkaç tonluk ağırlığın yanı sıra, üzerine silahların, suyun, yakıtın, yiyeceğin... ağırlığı da eklenince teknenin büyük oranda hız kaybedeceğini tahmin etmemişti. Tekne yavaşlamakla kalmamış, neredeyse suların içine gömülmüştü... Meksika Körfezi'nde ceviz kabuğu gibi yalpalaya yalpalaya ilerlemiştik."[174]

Plan 26 Temmuz Hareketi'nin Küba'daki kolu ile birlikte hazırlanmıştı. Frank País'in[175] önderliğinde adadaki 26 Temmuz Hareketi, Santiago de Cuba'daki ve diğer kentlerdeki savaşçılar da karaya çıkış zamanıyla çakışacak bir halk ayaklanması ile Granma yolcularına destek vermek üzere hazırlık içindeydiler. Granma yatının 25 Kasım'da yola çıktığı bilgisiyle, 30 Kasım'da adaya varmış olacağı hesaplanmıştı ve eylemlerin çoğu o gün için planlanmıştı. Hareket, ülkenin bütününde güçlerini hazır etti. 29'unda, Santiago'da ulaştırma işçileri greve gitti. 30'unda, şafak vakti, savaşçılar zeytin yeşili üniformalarını giyerek ve 26 Temmuz pazubantlarını takarak ilk kez Santiago sokaklarına çıktılar. Siboney fırkateynine saldırdılar ve Ulusal Polis karargahını ateşe verdiler. Bunların yanı sıra Deniz Polisi merkezini, liseleri, otelleri, katedrali ve başka binaları işgal ettiler. Grev, tüm kenti sarmıştı. Altmışın üstünde mahkum, Boniato hapishanesinden kaçtı ve bunların çoğu mücadeleye katıldı.[176] Bu haber "*Küba'da isyan çıktı*" başlığıyla 1 Aralık 1956 tarihli Cumhuriyet gazetesinde şöyle yorumlanmıştır:

"Havana 30 (a.a.) – Kübanın güney sahillerindeki Santiyago şehrinde isyan çıkmıştır.

Polisle sivil halk arasında başlıyan çarpışmaların şiddetle devam ettiği bildirilmektedir.

Bayamo halkı, savaşa hazırlan/ Bu şanlı vatan senin/ Korkma şerefli bir ölümden/ Vatan için ölmek yaşamaktır./ Zincirlerimizle yaşamak/ Yaşamaktır onursuzlukla ve boyun eğerek/ Kulak ver ulusun çağrısına/ Hazırlanın cesur çocuklar savaşmaya.(C. R. A. Hernández, 2010, s. 13-14.)

[173] V. Skierka, 2007, s. 66.

[174] P. I. Taibo II, 2008, s. 94.

[175] *Frank Isaac País García (David o Carlos) (1934-1957)*, 7 Aralık'ta Santiago de Cuba'da doğmuştur. Öğrenciler Birliği Başkanıdır. Kurtuluş Hareketi (Acción Libertadora), MNR, ARO ve ANA gibi çeşitli oluşumların içinde yer almıştır. 26 Temmuz Hareketinin Santiago de Cuba'daki kurucusu, ulusal lideri ve ulusal yönetim temsilcisidir. 30 Kasım Ayaklanması'nın operasyonlarını yönetmiştir. 30 Temmuz'da doğduğu şehir olan Callejón del Muro'da arkadaşı Raúl Pujol ile birlikte öldürülmüştür. (E. C. Guevara, 2012, s. 312.)

[176] J. C. Navarro, 2011, s. 198.

United Press Ajansının Küba ordusu Generallerinden Martin Diyotla yapılan telefon mükâlemesinde elde ettiği malûmata göre, hadiseler saat 10.40 da (GMT) isyancı grupların polis merkezlerine hücum etmelerile başlamıştır. Deniz polisi ve milli polise aid karakollar hücum olunan başlıca merkezleri teşkil etmektedirler. Birçok kişinin yaralandığı bildirilmektedir."[177]

Kent, birkaç saat boyunca fiilen, halkın desteğini ve sempatisini kazanan devrimcilerin elindeydi. Ancak, öğlen saatlerinde Batista güçlerinin silah ve adam bakımından üstünlüklerini pekiştirecek ek kuvvetin sevkiyatıyla birlikte, devrimciler geri çekilmek zorunda kaldılar.[178] Bununla birlikte Granma'nın aynı gün Oriente eyaletindeki Niquero'ya demir atması gerekiyordu. Ancak, yetmiş iki saat gecikmeli olarak 2 Aralık'ta Niquero'dan çok uzaklarda, tropik bitkileri barındıran bir kabusumsu bataklığın ortasında, Las Coloradas Sahili'nin yakınlarındaki Los Cayuelos'a yanaştı. Karaya çıkma plana göre gitmedi. Yaşanması zor olan arazi yüzünden, tropik bataklıkta mücadele eden asiler arka arkaya malzemelerinin bir kısmını bırakmak zorunda kaldılar ve birçok gruba ayrıldılar. Raul Castro o günü şöyle anlatıyor:

"Çamurlu bir yerde, yalnızca şimdiye dek gördüğüm en kötü bataklığa girmek için dolanıp durduk. O berbat tropik bataklıkta, o cehennemden kurtulmak için malzemelerimizin neredeyse hepsini bırakmak zorunda kaldık."[179]

Bu arada Batista ordu kaynakları devrimcilerin nereden karaya çıkacaklarını doğrulatma imkânı bulmuşlardı[180] ve karşı saldırı için hazırlardı. Felaket kaçınılmaz gibi görünüyordu; gerçekten de gerçekleşmesi çok uzun sürmeyecekti.[181]

Karaya ayak bastıktan sonra iki gruba ayrıldılar. Bitkin düşen isyancılar, yüklerinin bir kısmını daha geride bırakarak çalılık arazide zorlukla ilerlediler. Bu arada hükümetin uçakları sürekli olarak başlarının üzerinde uçuyor, çalılıkları makineli tüfek ateşiyle körlemesine tarıyordu. İki grup ancak iki gün sonra bir birini

[177] **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Aralık 1956, s. 3.
[178] J. C. Navarro, 2011, s. 198.
[179] Jorge G. Castañeda, ***Yoldaş***, İkon Kitap, 1. Baskı, İstanbul, 2009, s 122.
[180] P. I. Taibo II, 2008, s. 97.
[181] J. G. Castañeda, 2009, s. 122.

buldu ve bir köylünün rehberliğiyle iç bölgelere doğru büyük bir zorlukla ilerledi. Doğuya, Sierra Maestra sıradağlarına doğru gidiyorlardı.[182]

5 Aralık'ta, gece yarısından hemen sonra yürüyüş kolu bir şeker kamışı tarlasının yanında dinlenmek için mola verdi. Arkalarında bıraktıkları izleri umursamadan şeker kamışı içlerini oburca yediler. Şafak sökmeden Alegría de Pío denilen yere doğru yürüyüşe geçeceklerdi. Rehberleri onları terk etmiş, en yakın askeri müfrezeye yerlerini bildirmek üzere sessizce sıvışıp gitmişti. İsyancılar o günü, başlarına geleceklerden tamamen habersiz, tarlanın kıyısında, açıkta geçirdiler. Askerler saat 16.30'da saldırıya geçtiler. Sürpriz saldırı karşısında isyancılar paniğe kapılarak yaylım ateşi altında dört bir yana dağıldılar. Fidel ve yanındakiler, diğerlerine peşlerinden gelmelerini söyleyerek şeker kamışı tarlasından ormanın içlerine doğru kaçtılar. Bu arada adamlar askeri malzemeyi bıraktılar ve canlarını kurtarma telaşıyla kaçmaya başladılar.[183] Her şey neredeyse sona erecekti; Castro'nun yanındakilerden bazıları vurulmuş, Che omzundan ağır yaralanmış ve çok kan kaybetmişti.[184] Che, o günü savaş günlüğünde şöyle anlatıyor:

"Hatırladığım kadarıyla, Almeida[185] o kurşun yağmurunun ortasında verilen emirleri sormak için benim yanıma geldi; ancak o sırada ortada emir verecek kimse yoktu. Daha sonra öğrendiğime göre, Fidel o sırada boş yere, sadece bir patikayı geçerek ulaşılabilecek, yakınlardaki bir şekerkamışı tarlasında adamları toplamaya uğraşmış. Baskın haddinden fazla şiddetli, açılan ateş haddinden fazla yoğundu. Almeida, adamlarıyla ilgilenmek için kendi birliğinin yanına dönmüştü. İşte tam o sırada bir yoldaş bir mermi sandığını neredeyse ayaklarımın üzerine bırakınca ben de ne oluyor diye sandığı işaret ederek sordum. Dışa vuran korku yüzünden bugün de çok iyi hatırladığım bir yüz ifadesiyle "şimdi mermi sandığıyla uğraşmanın zamanı değil" gibisinden bir yanıt verdi. Hemen ardından da şekerkamışı tarlasına doğru giden patikaya koştu. Doktorluk görevimle, devrimci asker sorumluluğum arasındaki ikilem belki de ilk kez olarak orada karşımda net olarak belirdi. Önümde bir ilaç çantasıyla bir mermi sandığı vardı ve bunların ikisini aynı anda

[182] J. L. Anderson, 2005, s. 210.
[183] ibid, s. 210-211.
[184] V. Skierka, 2007, s. 67.
[185] *Juan Almeida* Bosque (doğ.1927), Devrim komutanlarından. Batista'ya karşı verilen mücadeleye, 10 Mart 1952 darbesinden sonra, Fidel Castro'yu tanıdığı üniveristede katıldı. Moncada baskınında yer aldı ve hapse mahkûm oldu. Granma çıkarmasını yapan grubun da içindeydi. Sierra'da sayısız çarpışmaya katıldı. 1958'de, İsyan Ordusu'nun Santiago de Cuba müfrezesinin komutanlığına atandı. Çok sayıda görev üstlendi. Küba Devrim Savaşçıları Derneği başkanıdır. (I. Ramonet, 2006, s.473.)

taşıyabilmem mümkün değildi. Çantayı orada bırakıp mermi sandığını aldım ve şekerkamışı tarlasıyla bulunduğum yeri ayıran açıklığa yöneldim. Faustino Pérez'i[186] *çok iyi hatırlıyorum, patikada diz çökmüş, makineli tabancasıyla ateş ediyordu. Hemen yakınımda, Arbentosa adındaki bir yoldaş şekerkamışı tarlasına doğru yürüyordu. İkimiz birden, daha öncekilerden farklı olmayan bir kurşun yağmuru altında kaldık. Göğsümden sert bir darbe aldığımı, boynumdan da yaralandığımı hissettim ve orada öleceğimi düşündüm."*[187]

Böylece devrimin ilk mücadelesi 5 Aralık'ta Alegría de Pío'da patlak verdi ve devrimcilerin plansız bir şekilde kaçışıyla sonlandı. Bu olay Cumhuriyet gazetesinde "*Küba isyanı bastırıldı*" başlığıyla kısaca şöyle yer almıştır:

"Havana 4 (a.a.) – Küba askeri kuvvetleri muhtelif bölgelerde baş gösteren isyanı bastırmışlardır. Adanın güney sahillerine çekilmiş bulunan âsi gruplarına uçaklarla hücum edilmektedir."[188]

Castro, arkadaşlarıyla iletişimini kaybetmişti. Diğerlerinin nerede olduğunu ya da hatta aralarında sağ kalan olup olmadığını bile bilmiyordu. Castro, koruması Universo Sánchez[189] ve doktor Faustino Pérez ile birlikte bir şeker kamışı tarlasında dört gün bekledi. Bu durumda bile Castro'nun vazgeçmeyeceği tek şey vardı: Fısıltıyla da olsa hiç durmadan konuştu.[190] Pérez daha sonra o üç günü şöyle anlatacaktı:

"Fidel, Sierra Maestra'da yolumuza devam etmemizi istiyordu. Arkadaşlarımızı bulacağımıza inanıyordu. Ona kalırsa, akşamüstü ya da ertesi sabah

---

[186] *Faustino Pérez Hernández* (1920-1992), 15 Temmuz'da Guayos, Sancti Spíritus'ta doğmuştur. Doktordur. García Bárcenas MNR militanıdır. Meksika'ya sürgüne gönderilmiştir. Granma yatı isyancılarındandır. 26 Temmuz Hareketi Faaliyet ve Sabotaj ulusal lideridir. Alegría de Pío'daki dağılmanın ardından Fidel'in yanında yer almıştır. 23 Aralık 1956'da bazı gizli görevleri yerine getirmek amacıyla aralarından ayrılmış, 28 Haziran 1958'de tekrar gerillanın 1 Nolu Koluna katılmış ve savaşı burada tamamlamıştır. Komutan rütbesine terfi etmiştir. Ocak 1959'dan sonra Kaçak Mallar Bakanı olarak atanmış, Hidrolik Kaynaklar Ulusal Enstitüsü başkanlığı yapmış, Bakanlar Kurulu başkan yardımcılığı görevini yürütmüş, Küba Komünist Partisi Merkezi Komite üyeliği ve Millet Meclisinde vekillik yapmıştır. 24 Aralık 1992'de Havana'da hayatını kaybetmiştir. (E. C. Guevara, 2012, s. 314.)

[187] Ernesto Che Guevara, ***Devrimci Savaştan Kesitler***, (Çeviren: Süleyman Doğru), Everest Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2008, s. 7-8.

[188] **Cumhuriyet Gazetesi**, 5 Aralık 1956, s. 3.

[189] *Universo Sánchez Álvarez (1919)*, 22 Mayıs'ta San José de los Ramos, Matanzas'da doğmuştur. 26 Temmuz militanı ve Granma yatı isyancılarındandır. Alegría de Pío'daki dağılmanın ardından Fidel'in yanında kalan savaşçılardan biri olmuştur.28 Aralık 1958'de komutanlığa terfi etmiştir. (E. C. Guevara, 2012, s. 318.)

[190] V. Skierka, 2007, s. 68.

yola çıkmalıydık. O bunları söylerken, ben belki bir ateşkes yapabileceğimizi düşünüyordum. Ama Fidel, devrim yolunda ilerlememiz için, yapmamız gereken mücadeleden bahsediyordu… Konuşmak için, kafalarımızı birbirine yapıştırıyor ve fısıldıyorduk çünkü ordunun etrafımızı çevirdiğinden emindik. Bu fısıltılar arasında Fidel, her zamanki coşkusuyla bize gelecekteki planlarından bahsetti. Sadece gelecek planlarından değil, aslında başka şeylerden de bahsetti. İlk defa Fidel'in başka şeylerden bahsettiğine tanık oldum, hayatın anlamından, bizim mücadelemizden, tarihten, bunun gibi şeylerden konuşuyordu… İlk defa Martí'nin bir lafını Fidel'in ağzından duydum: "Dünyanın tüm şaşaası bir mısır taneciğinin içine sığabilir." Martí'nin bu sözünü biliyordum ama böyle bir durumda ilk defa duyuyordum; hayatın bir devrimci için ne anlama geldiğini ve bir insanın kişisel hırsları için savaşmamasını, şöhret için bile savaşmaması gerektiğini anlatıyordu… Bir devrimcinin halkı için hareket etmeye kendini mecbur hissettiğini ama aynı zamanda bundan hoşnut olduğunu, başkaları için savaşmanın, halkı için savaşmanın, mağdur durumdaki için savaşmanın erdemini söylüyordu… Söylemek istediğim; beni en çok etkileyen şey farklı şeylerden konuşmasıydı. Ülkeyi düzenlemekle, Küba halkıyla, Küba'nın tarihiyle ve gelecekle ilgili şeyler. Devrim yapmanın gerekliliğiyle; gerçek bir devrim yapmanın! O günlerde Marksizimden, komünizmden konuşmazdık. Sosyal bir devrimden, gerçek bir devrimden bahsediyorduk…"[191]

2.5. Sierra Maestra'da Bir Gerilla ve İlk Zaferler

Müteakip günlerde, Castro gerilla kuvvetinin üçte ikisini, 61 kişiyi kaybetti. 16 Aralık'ta iki yoldaşıyla birlikte, nihayet Sierra Maestra'nın batı yamaçlarında zor erişilir bir bölgede bulunan Ramón Mongo Pérez'in[192] çiftliğine ulaştılar. Birkaç gün sonra Raúl ve dört kişi, bundan sonra da Che Guevara, Camilo Cienfuegos[193] ve Juan Almeida'nın da içinde yer aldığı sekiz kişilik bir grup daha ulaştı. Böylece 1956 Noel'inde 16 kişi oldular. Birkaç gün içinde beş kişi daha çıkageldi. Yeni yılda

[191] L. Coltman, 2005, s.131-132.

[192] *Ramón Pérez Montano* (Mongo) (?-1960), İsyancı Ordunun köylü destekçisidir. Alegría de Pío'daki dağılmanın ardından Fidel ve diğer isyancıları Cinco Palmas'daki çiftliğinde ağırlamıştır. 1960'da bir kazada hayatını kaybetmiştir. (E. C. Guevara, 2012, s. 314)

[193] *Camilo Cienfuegos Gorriarán (1932-1959)*, 6 Şubat'ta Havana'da doğmuştur. Granma yatı isyancılarındandır. İsyancı Ordu'nun 1 ve 4 Nolu Kollarına katılmıştır. Oriente düzlüklerine inerek mücadeleye katılan ilk birliğin lideridir. 16 Nisan 1958'de komutanlığa terfi etmiştir. 2 Nolu İstila Kolunun lideridir. Ocak 1959'da İsyancı Ordunun liderliğine getirilmiştir. 28 Ekim'de bir uçak kazasında hayatını kaybetmiştir. (E. C. Guevara, 2012, s. 299.)

dağlara geldiklerinde 82 kişilik ilk gruptan ancak 21'i kalmıştı.[194] İki şey Granma devrimcilerinin hayatta kalmalarını sağlamıştı: Yorgun gerillaların küçük grubuna sağ kalmalarının bir başarı ve vaat edilmiş kesin bir zafer olduğunu ilan eden Fidel Castro'nun irade gücü, öz güveni ve yerel köylülerin yardımları.[195]

İlk savaş günü yaklaşıyordu. Hükümetin onları yendiği iddialarını karşılamak ve yöredeki insanların onların savaş kabiliyetine güvenmelerini sağlamak ve tabii kendi morallerini de yükseltmek için isyancıların dikkate alınması gereken bir güç olduklarını kanıtlamaları gerekiyordu. Bu da tercihen merkezden uzak ve savunması zayıf bir garnizona sürpriz unsurundan da yararlanarak saldırıya geçmek anlamına geliyordu ve az sayıda jandarma tarafından savunulduğu bildirilen küçük bir sahil kışlası olan La Plata'nın Fidel'e mükemmel bir fırsat sağlayabileceği anlaşılıyordu.[196] 17 Ocak 1957'de gerçekleşen bu saldırı yarım saatten biraz fazla sürdü. Garnizon iki kayıp verdi. 5 asker yaralandı ve 3'ü de esir alındı. Burnu bile kanamayan gerilla güçleri, fişekliklerin, postalların, miğferlerin, bıçakların, giyeceklerin, başka malzemelerin ve yiyeceğin yanı sıra, sekiz tüfek, bir makineli tüfek ve bin kadar mermi ele geçirdi.[197]

Fidel Castro'nun deyimiyle gerillaların ilk "*çarpışmacıkları*"[198] sayısız sebepten dolayı çok önemliydi. İlk olarak, saldırı Küba'nın geri kalanına, özellikle de hareketin destekçilerine grubun hâlâ faal ve orduda zayiata sebep olabildiğini ilan etti. İkinci olarak, soğukkanlılık, azim ve cesaretle Aralık yenilgisini tersine çevirip zafere ulaştıklarını göstererek grubun moralini yükseltti. Son olarak, yerel köylülere isyancıların dikkate alınması gereken bir güç olduklarını, destekçileri koruyup hainleri cezalandırırken düşmana savaş açabildiklerini gösterdi.[199] Che, savaş günlüğünde bu çarpışmanın önemine değinerek şöyle yazıyor:

*"Sierra Maestra Dağları'nda, La Plata Nehri'nin ağzında yer alan küçük bir karakola yaptığımız ve bizim ilk zaferimiz olma özelliği taşıyan saldırının yankısı, gerçekleştirildiği elverişsiz bölgenin çok uzaklarına kadar ulaştı. Herkesin dikkati*ni

[194] V. Skierka, 2007, s. 68.
[195] J. G. Castañeda, 2009, s. 123.
[196] J. L. Anderson, 2005, s. 220.
[197] J. C. Navarro, 2011, s. 202.
[198] Ignacio Ramonet, ***Fidel Castro, İki Ses Bir Biyografi***, (Çeviren: Bülent Levi) Doğan Kitap, 1. Baskı, İstanbul, 2006, s. 143.
[199] J. G. Castañeda, 2009, s. 123.

çekip Başkaldırı Ordusu'nun varlığını ve mücadeleye hazır olduğunu cümle âleme gösterdi; bizim açımızdan da, nihai zafere ulaşma yolunda güvenimizi tazeledi."[200]

La Plata'daki eylem, hükümeti ve orduyu alarma geçirdi. Castro, hayattaydı ve tehlikeliydi. Ancak Sierra Maestra'nın coğrafi yapısı askeri birliklerin konuşlanması için zorluk teşkil ediyordu. Küçük bir gerilla kuvveti, kalabalık, silahlarla donanmış ve çevreyi tanımayan bir askeri birlikten çok daha hızlı hareket edebilirdi. Harekâtın ilk aylarında ordu iki taktik kullandı. Castro'yu havadan bombardıman yağmuruna tutmak için yeri hakkında istihbarat çalışmaları yapıldı ve ona yardım ettiğinden şüphelenilen köylülerin zorla yerleri değiştirildi. Castro'nun sağ kalabilmesinde ve kısa zaman içinde küçük ordusunu kuvvetlendirmesindeki en önemli etken, köylülerin yardımlarıydı.[201]

Sierra Maestra ve Küba'nın doğu kısmı yoksul, seyrek nüfuslu ve neredeyse tamamen kırsal bir bölgeydi. Arazi sayıca az toprak sahiplerine aitti; tarım şeker kamışı ve kahveyle sınırlıydı ve toplumsal göstergeler adadaki en fakir bölgelerin bile gerisindeydi. Yaklaşık olarak eşit oranlarda beyaz, siyah, melez köylüler belirsiz, zor ve çetin bir yaşam sürüyorlardı. Kaybedecek bir şeyleri yoktu ancak yaşam koşullarındaki kökten bir değişimle kazanacakları çok şey vardı. Kendilerinin de kabul ettikleri üzere, gerillalar hiçbir zaman az çok aralarında yaşayan böyle yoksul bir köylü topluluğuyla yakın temasa geçmemişlerdi. Duygusal bir karşılaşmaydı. Sierra'nın guajiro'larının (köylülerinin) dayanışmaları, basitlikleri ve yücelikleri birçokları için gerçek bir esin kaynağıydı. Raul Castro'nun sözleriyle, "*Sierralı bu köylülerin bize bakmak ve bizimle ilgilenmek zahmetine girmelerini görmek çok güzel. Küba'nın tüm yüceliği ve cömertliği burada toplanmış.*"[202]

İlk aylarda, isyancılar için şartlar oldukça zordu. Sürekli hareket halindeydiler: Yağmurun altında dağlarda yürüyorlar, bataklık dolu nehirleri geçiyorlar ve dikenli tarlalar arasında yollarını bulmaya çalışıyorlardı. İsyancılar profesyonel bir orduya karşı koyabilecek gibi görünmüyorlardı. Pis ve disiplinsiz bir görüntüleri vardı. [203] Şubat ayı ortalarında adamların çoğu hastaydı ve bir moral

[200] E. C. Guevara, 2008, s. 11.
[201] L. Coltman, 2005, s.134.
[202] J. G. Castañeda, 2009, s. 123-124.
[203] L. Coltman, 2005, s.135.

bozukluğu vardı. Fidel bir temizlik yapmaya karar verdi. Hasta ve morali bozuk olanlar bir guajiro çiftliğinde korunaklı bir iyileşme dönemi geçireceklerdi.[204]

Bu arada Santiago de Cuba ve Manzanillo ile bir ikmal hattı kurulduktan hemen sonra,[205] Castro 12 Şubat'ta[206] aralarında Frank País, Faustino Pérez, Armando Hart,[207] Haydeé Santamaría, Vilma Espín[208] ve Celia Sanchez'in[209] bulunduğu M-26-7'nin liderleriyle buluşmak için Sierra Maestra'dan ayrıldı[210] ve dört gün sonra, Epifanio Díaz'ın çiftlik evinde bir toplantı düzenledi. Bu buluşma, devrim için bir dönüm noktası niteliğindeydi.[211] Toplantıda, gerillayı güçlendirmek için bir savaşçı grubunun hazırlanmasına ve dağlardaki isyan hareketine desteğin

[204] J. L. Anderson, 2005, s. 228.
[205] V. Skierka, 2007, s. 69.
[206] P. I. Taibo II, 2008, s. 125.
[207] *Armando Hart Dávalos (1930)*, 13 Haziran'da Havana'da doğmuştur. Avukattır. 1947'den beri Genç Ortodoksların ve Rafael García Bárcenas tarafından yönetilen Devrimci Ulusal Hareketin bir üyesidir. 26 Temmuz Hareketinin kurucu militanlarından ve Oriente ilinin yönetici üyelerindendir. 30 Kasım Ayaklanması'na ve 26 Temmuz Hareketinin Sierra Maestra'daki ilk toplantısına (17/02/1957) katılmıştır. Bir yıl özgürlük kısıtlamasına mahkûm edilmiş ve 1957'de Havana'daki bir mahkeme binasından kaçmıştır. Ağustos 1958'de yakalanarak Pinos Adası'na gönderilmiş ve devrim zaferle sonuçlanana kadar burada kalmıştır. 1 Ocak 1959'dan itibaren çeşitli görevler üstlenmiştir. 1959'dan 1965'e kadar Milli Eğitim Bakanlığı yapmış, 1965'ten 1970'e kadar Küba Komünist Partisi'nin organizasyon sekreterliğini yürütmüş, Oriente'deki Partinin ilk sekreteri olmuş, Kültür Bakanlığı yapmış, Merkezi Komite üyeliği ve Küba Komünist Partisi'nin Siyasi Büro üyeliği görevlerini yürütmüştür. (E. C. Guevara, 2012, s. 305-306.)
[208] *Vilma Espín Guillois (1930-2007)*, Küba'nın kırsal doğu eyaletlerinin en büyük kent merkezi olan Santiago de Cuba'da eğitimli, seçkin bir ailede dünyaya gelmiştir. Oriente Üniversitesi'nde kimya mühendisliği eğitimi almıştır. F. Batista'nın 1952 yılında yaptığı darbeye karşı üniversite öğrencileriyle birlikte gösterilere katılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde Massachusets Teknoloji Enstitüsü'nde ek çalışmalarını bitirdikden sonra Küba'ya dönmüş, burada kimya mühendisliği üzerine çalışmalarına devam etmiştir. F. Batista'ya karşı gizli faaliyetlerini de bu çalışmalarla birlikte yürütmüştür. 26 Temmuz 1953 yılında Fidel Castro'nun Moncada Askeri Kışlası'na yaptığı saldırıdan sonra Frank País'in yer altı örgütünde Meksika'da sürgünde olan Fidel Castro'ya haber taşımıştır. 1957 yılının Nisan ayında 26 Temmuz Hareketi'nin doğu illerinin eşgüdümcüsü olarak görevlendirilmiştir. Bununla birlikte Devrimci Ulusal Hareket, Oriente Ulusal Hareketi gibi çeşitli örgütlerde faaliyette bulunmuştur. 'Deborah' kod adı ile yürüttüğü faaliyeti deşifre olduktan sonra İsyancı Ordu'nun sıralarına katılmıştır. 'Marianela' takma adıyla İsyancı Ordu'nun II Nolu Cephesine silah taşımış, bu sırada Raúl Castro'yla tanışmış ve 1959 yılında Devrimin zaferinden sonra Raúl Castro'yla evlenmiştir. Devrim sonrası Küba'nın en etkili kadınlarından biri olmuştur. 1960 yılında Kübalı Kadınlar Federasyonu'nu (La Federación de Mujeres Cubanas) kurmuştur. Bununla birlikte Küba Komünist Partisi Merkezi Komitesi ve Siyasi Büro'da önemli görevlerde bulunmuştur. 1960 yılından hayatını kaybettiği 2007 yılına kadar FMC'ye başkanlık etmiştir. (Bernard A. Cook, *Women and War: A Historical Encyclopedia From Antiquity To The Present* (Kadın ve Savaş: Geçmişten Günümüze Tarihsel Ansiklopedi), ABC-CLIO, California, 2006, s. 171.)
[209] *Celia Manduley Sanchez (1920-1980)*, 9 Mayıs'ta Media Luna'da doğmuştur. Esir oldukları dönemde Moncada yanlılarına yardım etmiştir. 26 Temmuz Hareketinin Manzanillo'daki kurucularındandır. Granma yatı isyancılarının karşılanmasında görev almıştır. Frank País'le birlikte Sierra Maestra'ya çıkan grupları organize etmiştir. Ekim 1957'den itibaren genel komuta kademesinin bir üyesidir. Devrimin zaferinden sonra Başkumandan Fidel Castro ile birlikte çeşitli görevler yapmış, 11 Ocak'ta Havana'da hayatını kaybetmiştir. (E. C. Guevara, 2012, s. 318.)
[210] L. Coltman, 2005, s.136.
[211] P. I. Taibo II, 2008, s. 125.

önceliklerinin belirlenmesine karar verildi.[212] Bununla birlikte mücadeleyi dağlardan kasaba ve köylere taşımak ve diktatörlüğe karşı ülke çapında bir yeraltı direniş stratejisini formüle etmek de alınan kararlar arasındaydı. Sonuç, Castro'nun Sierra Maestra'dan ilk Manifestosuydu. 26 Temmuz Hareketi'nin sempatizanları çok geçmeden Küba halkına dağıtmaya başlamışlardı bildiriyi. Üslubu, zaferden emin bir tarzda yazılmıştı:

"Devrim'i silahla yenmeyi başaramayan rejim, çıkarma birliğimizin ve benim imha edilmiş olduğumuz gibi korkakça yalanlar yaymaya başladı. Hemen hemen üç aylık bir hazırlıktan sonra, "imha edilmiş" kuvvetin, Niquero ile Pilón arasında binden fazla askerin katıldığı bir kuşatmayı yarıp geçtiğini söyleyebiliriz… Safları Sierra Maestra'lı köylülerce sürekli olarak takviye edilen bu "imha edilmiş" kuvvet, hava kuvvetlerinin ve dağ topçusunun saldırılarına karşı da yiğitçe direnmiştir. Her türlü modern silahla; bazukalar, havanlar, her model ve çaptan makineli tüfekle donatılmış olan üç bin askere karşı hemen hemen her gün başarıyla savaşmıştır. Ordunun umutsuz çabaları Sierra Maestra'yı bombaların düştüğü, hiç durmadan makineli tüfek ve silah seslerinin yankılandığı bir cehenneme çevirmiştir."[213]

Manifesto, Batista rejimine karşı hemen hemen bütün ülkeyi harekete geçirdi; sivil itaatsizlik türünden eylemlerin yanı sıra şiddet eylemleri de görülürken para-militer örgütlenmeler de yayılıyordu. Ülkenin her tarafında direniş örgütleri kurup, mali kaynak yaratmak için canla başla uğraşılıyordu. Kasaba ve köylerdeki devrimci gruplar, devlet kuruluşlarına karşı sabotaj eylemlerinin tırmandırarak, ülkenin başlıca gelir kaynağı olan şeker kamışını tahrip ediyorlardı. İyi bir örnek ortaya koymak için Castro, ateşe verilecek ilk şeker kamışı tarlalarının Birán'da kendi ailesininkiler olmasına dikkat etmişti.[214]

Bu sıralarda Batista'nın Amerika ile olan ilişkileri her zamankinden daha iyiydi. Amerika, diktatöre son teknoloji ürünü sayısız askeri malzeme yardımı yapmıştı. Amerikan Büyükelçisi, Küba'ya yedi adet Sherman tankı hediye etmiş ve Castro'yu "*ajitatör*" diye nitelemişti. Amerikan Deniz Kuvvetleri, görkemli bir

[212] J. C. Navarro, 2011, s. 203.
[213] V. Skierka, 2007, s. 69-70.
[214] ibid, s. 70.

şekilde Havana'yı ziyaret etmiş ve Castro'nun kamplarını bombalamaya çalışan Küba Hava Kuvvetleri Komutanına yüksek Amerikan nişanı takılmıştı.[215]

Buna rağmen, Amerikan halkı tam ters tarafa karşı sempati duymaya başlamıştı. Castro, La Plata'daki başarısından sonra Havana'ya bir elçi yollayarak Faustino Pérez'den İsyancı Ordu'yu ve aktivitelerini kamuoyuna tanıtmaları için yabancı gazetecileri Sierra Maestra'ya getirmesini istemişti. Batista Küba'daki gazetelere sansür uygulayabiliyordu ama yabancı gazetelerin Küba'yla ilgili haberlerini sansürlemeye gücü yetmiyordu.[216] Böylece Faustino Pérez, New York Times'ın Havana muhabiri Ruby Phillips'le temasa geçmiş ve ona özel bir röportaj teklifinde bulunmuştu. R. Phillips teklifi New York'a iletmiş, hemen onay almıştı. New York ofisi söyleşiyi Herbert Matthews'a[217] vermişti. H. Matthews medya camiasında uluslararası şöhrete sahip, özellikle yirmi yıl önce İspanya İç Savaşı'yla ilgili yaptığı muhteşem haber dizisiyle tanınan ve o sıralarda gazetenin başyazarı olan elli yedi yaşında bir gazeteciydi. F. Pérez, 17 Şubat 1957'de New York Times'dan H. Matthews'u Castro'yla gizli olarak Sierra'da buluşturdu.[218] Matthews daha önceden tasarlanmış şekilde karşılandı, Castro'nun amacı İsyancı Ordu'yu olduğundan daha büyük göstermekti. Castro, en etkileyici ve ikna edici tavırlarını takınmıştı. Sonuç Castro için büyük başarıydı.[219] Röportaj, 24 Şubat 1957'de *"Gizlendiği yerde görüştüğümüz Kübalı asi; Castro hâlâ hayatta ve hâlâ dağlarda mücadele ediyor"* başlığıyla, elinde ender bulunan bir dürbünlü tüfek tutan Fidel'in fotoğrafıyla birlikte New York Times'ın ön sayfasında yayınlandı.[220]

---

[215] L. Coltman, 2005, s.136.

[216] ibid, s. 136.

[217] *Herbert Matthews*, Küba'daki tüm basın gerillayla ilgili haberlere sansür uyguladığı ve Batista'nın propagandacıları, Alegría de Pío çarpışmalarında Fidel Castro'nun öldüğünü iddia ettikleri sırada Sierra'ya çıkan ilk uluslararası gazeteciydi. O dönemde Matthews elli altı yaşındaydı ve New York Times'ın Latin Amerika'yla ilgili konulardaki editörüydü. 1935'te İtalya bu ülkeyi işgal ettiğinde Etiyopya, iç savaş boyunca İspanya ve İkinci Dünya Savaşı'nda gazetesinin Avrupa muhabiriydi. 17 Şubat 1957'de Fidel Castro'yla bir röportaj yaptı ve New York Times'da üç haber yayımladı. İlki 24 Şubat'ta ilk sayfadan, "*Gizlendiği yerde görüştüğümüz Kübalı asi*" başlığıyla yayımlandı. Diğer iki haber, 25 ve 26 Şubat günleri yer aldı. İkincisinde, Batistacıların reddettiği görüşmenin gerçek olduğunu göstermek üzere Matthews'un Castro'yla çekilmiş bir fotoğrafı yayımlandı. Bu fotoğraf kısa süre içinde tüm dünyadaki iletişim araçlarında dolaşmaya başladı. Fidel Castro'nun gerillaları Matthews sayesinde böylesi uluslararası bir etki ve F. Castro de adalet isteyen bir devrimci imajı elde etti. (I. Ramonet, 2006, s. 473.)

[218] P. I. Taibo II, 2008, s. 126.

[219] L. Coltman, 2005, s.136.

[220] V. Skierka, 2007, s. 71.

Matthews, yazısında hâkim olan direniş iklimini, özellikle adanın iki önemli şehrindeki direnişleri tarif ediyor ve Fidel'i lider olarak tanıtıyordu. Fidel'in öldüğü ve kuvvetlerinin dağıtıldığı açıklamalarının ardından Times'ta yayımlanan bu hikâye Batista rejimine ağır bir darbe indirmişti.[221] Haber, Küba ve bütün Latin Amerika'da muazzam bir sansasyon yarattı. Bu haberle şansı değişen Fidel, bir direniş kahramanı ve sembolüne dönüşmüştü. Başlangıçta, Batista'nın savunma bakanı röportajın tamamen hayal mahsulü olduğunu söylemişti. Ama Matthews'un belirttiği gibi, "*bunun üzerine gazetem Fidel'le birlikte olduğum bir fotoğrafı daha yayımlamıştı.*"[222] Castro ile ilgili olarak ise şöyle yazmıştı: "*Güçlü kuvvetli, 1.80 boyunda, esmer, değirmi yüzlü, seyrek sakallı, tam bir erkek. Haki bir üniforma giyiyor ve yanında gurur duyduğu dürbünlü bir tüfek taşıyor. Adamlarında elliden fazla bu tip tüfek olduğu anlaşılıyor ve Castro askerlerin bu silahlardan korktuklarını söylüyor. 'Onları bu silahlarla bin yarda uzaktan avlayabiliyoruz,' dedi. Bu adamın çok güçlü bir kişiliği var. Adamlarının ona neden taptıkları, bütün Küba gençliğinin onu neden örnek aldığı anlaşılıyor. İşte eğitimli, görüşlerini sonuna kadar savunmaya hazır, ideal sahibi bir adam; cesur ve dikkat çekici niteliklere sahip bir liderlik.*"[223]

Böylece Fidel'in ölmediği ve Küba'da devrimin bir gerçeklik olabileceği, Küba'nın ve tüm dünyanın gözünde kesinlik kazandı.[224] Bununla birlikte röportaj, asilere paha biçilmez değerde bir propaganda imkânı sağladı ve Castro efsanevi bir kişilik olarak kendi dönemini başlattı.[225]

Castro, her ne kadar Sierra Maestra dağlarından şehirlerde devrimci eylemler düzenlenmesi için çağrılar yapıp bildiriler yazsa da aslında şehirlerdeki militan devrimcilerin çoğu onun kontrolü altında değildi ve ona bağlılık göstermek zorunda da değillerdi. Bu isimlerin başında, sık sık bombalama ve kundaklama eylemleri düzenleyen, Öğrenci Birliğinin ve Devrimci Direktörlüğün Başkanı olan José Antonio Echeverría[226] geliyordu. J. A. Echeverría, diktatörlük rejimini ortadan

[221] P. I. Taibo II, 2008, s. 126-127.
[222] V. Skierka, 2007, s. 71.
[223] J. L. Anderson, 2005, s. 240.
[224] J. C. Navarro, 2011, s. 203.
[225] V. Skierka, 2007, s. 71.
[226] *José Antonio Echeverría Bianchi* (1932-1957), Matanzas'a bağlı Cárdenas'ta doğdu. 1955'te Üniversite Öğrencileri Federasyonu başkanlığına seçildi. Bir sonraki yıl, Havana Üniversitesi'nin önde gelen öğrenci liderlerinden biri olarak Devrimci Direktörlüğü kurdu. Bir halk ayaklanması

kaldırmanın en çabuk ve etkili yolunun diktatörü fiziksel olarak ortadan kaldırmak, yani öldürmek olduğuna inanıyordu. Castro'nun dağlarda yürüttüğü ve yavaş ilerleyen gerilla hareketine ise kuşkuyla ve hafife alarak bakıyordu.[227]

13 Mart'ta, "*tiranlığın beyin takımını yok etmek*" taktiği doğrultusunda, Küba Devrimci Partisi'nin (Gerçek) bazı militanlarının ve başka örgütlerden savaşçıların desteklediği Devrimci Direktörlük, Batista'yı ortadan kaldırmak amacıyla cumhuriyetin başkentinde bulunan Başkanlık Sarayı'na saldırdı. Bu amaca ulaşılırsa, tiranlığı kesin olarak yenilgiye uğratmak üzere sokakları işgal etmeleri için halka çağrı yapılacaktı. Böylece başkentteki başlıca askeri üsler işgal edilecek ve başka eylemler başlatılacaktı. Devrimciler, Saray'ın üçüncü katına ulaşmayı başarmalarına karşın, büyük olasılıkla ofisinin içinde bulunan gizli bir merdivenden kaçmayı başaran Batista'yı öldüremediler.[228] Otuz beş Devrimci Direktörlük militanı sarayda öldürüldü. Eylem sonrasında yakalanıp işkenceyle öldürülen muhaliflerin ve masum insanların sayısı buna dâhil değildi. Ele geçirilen bir radyo istasyonundan halka seslenmeyi deneyen Echeverría da binayı terk ettikten sonra sokakta polis tarafından öldürüldü. [229] 15 Mart 1957 tarihli Milliyet gazetesinde "*Küba'da bir ayaklanma oldu*" başlığıyla çıkan haberde konuyla ilgili şu görüşlere yer verilmiştir:

"HAVANA, 14 – Cumhurbaşkanı Fulgencio Batista'yı esir etmeğe veya öldürmeğe matuf bir talebe ayaklanması, tankların desteklediği askeri birlikler tarafından bastırılmış, hadise 40 can kaybına sebebiyet vermiştir. 60 kadar da yaralı vardır.

Hükûmet, memlekette bugün, vaziyetin normal olduğunu bildirmiştir."[230]

Cumhuriyet gazetesi ise bu darbe girişimi haberine "*Küba'da isyan*" başlığıyla yer ayırmıştır:

"Havana 14 (AP-R) – Dün gene bir ihtilâlci grupu, Cumhurbaşkanlık sarayını basmak ve Cumhurbaşkanı Batistayı esir etmek istemişler, fakat muvaffak olamamışlardır. Bunlar silahları ile taarruz etmişler, saray muhafızları mukabele

---

başlatarak Batista'yı devirmek amacıyla 13 Mart 1957'de başkanlık sarayına saldıran müfrezeyi örgütledi. O gün gerçekleştirilen eylemler sırasında öldü. (I. Ramonet, 2006, 470.)

[227] L. Coltman, 2005, s.137.

[228] J. C. Navarro, 2011, s. 205.

[229] L. Coltman, 2005, s.137-138.

[230] **Milliyet Gazetesi**, 15 Mart 1957, s. 3.

etmiş, 40 kişi kadar ölmüştür. Şehrin diğer merkezlerinde de ihtilalci talebelerle asker çarpışmıştır."[231]

Fidel Castro, suikast girişimiyle hiçbir alakası olmadığını şu sözlerle açıklamıştı: "*Gereksiz yere kan akmıştır. Diktatörün yaşayıp yaşamadığı önemli değil… Ben, terörizme karşıyım. Bu tür yolları lanetliyorum. Hiçbir şey böyle çözülmez.*"[232]

Aslına bakarsak, Echeverría'nın ölümü Castro'nun işine yaramıştı. Hem potansiyel bir rakibi ortadan kalkmıştı hem de Castro'nun Batista'ya karşı olan muhalefetin lideri olmasını sağlamıştı. Ancak, Castro'nun Echeverría'nın Batista'yı öldürüp yerine geçmek istemesini eleştirmesinin altında kişisel rekabet ve onun başarılı olmasından korkmaktan daha çok kendine göre bir mantık yatıyordu. Castro'nun, iktidara gelene kadar en büyük korkusu bir suikast ya da darbe sonucu Batista'nın yerine halk tarafından kabul görecek yeni birinin geçmesi ama sistemde radikal bir değişiklik olmamasıydı. Böyle bir gelişme Castro'nun yapmak istediği gerçek devrime engel olabilirdi.[233]

Günler ilerledikçe şans artık Castro'dan yana dönmüştü. Potansiyel rakipleri bir bir elenip yok oldular. Mayıs ayında, eski başkan Prío tarafından finanse edilen silahlı bir grup, tıpkı Castro'nun Granma ile yaptığına benzer bir şekilde, Oriente'nin kuzey kıyısına çıktı. Köylülerden biri orduya durumu ihbar edince hepsi öldürüldü.[234] Bu ayaklanma girişimi, onları getiren yatın isminden hareketle "*Corinthia*" seferi olarak bilinmektedir.[235]

Bu arada, gerilla kuvvetlerine kentlerden destek gelmeye başlamıştı. Savaşçılar bölgeyi ve araziyi tanıdılar ve kırsal bölgedekilerle daha yakın ilişkiler geliştirdiler. Büyük bir sömürüye maruz kalan çiftçiler ve tarım işçileri, isyan birliklerini doğal müttefikleri ve savunucuları olarak görüyor ve içlerinden giderek artan sayıda insan gerillaya katılıyordu. Bunun üzerine gerilla, başlangıçta basit bir yapı oturttu. Yürüyüş kolu kendisini takım ve bölüklere böldü. Kalıcı bir üs edinmeden, vur-kaç taktiğiyle hareket savaşı yürüttü. Bu taktikler, zaferle sonuçlanan

[231] **Cumhuriyet Gazetesi**, 15 Mart 1957, s. 5.
[232] L. Coltman, 2005, s.138.
[233] ibid, s.138.
[234] ibid, s.138.
[235] J. C. Navarro, 2011, s. 206.

ilk çatışmalardan sonra gerillaya, isyan müfrezesiyle savaşan güçlü düşman kuvvetlerinden kendilerini sakınma şansı verdi.[236]

Oriente'nin güney kıyısındaki El Uvero'da, denizin kenarında konuşlanmış bulunan garnizonun zapt edilmesinin büyük stratejik, psikolojik ve maddi önemi vardı. Altı gerillanın öldüğü ve dokuzunun da yaralandığı, ordunun ise 14 ölü ve 19 yaralı verdiği, 14 askerin esir düştüğü zorlu çatışma neredeyse üç saat sürdü. Çok sayıda silah, mühimmat, ilaç ve çeşitli tipte teçhizat ele geçirildi. 28 Mayıs 1957'de gerçekleştirilen bu eylemle, başlıca araç olarak silahlı mücadelenin uygunluğu doğrulanmış, savaşçıların inancı güçlenmiş ve Batista ordusunun moraline ağır bir darbe indirilmiş oldu.[237] Fidel Castro bu olayı "*son derece riskli bir eylem*" olarak nitelendirir ve ekler: "*Dağda bulunduğumuz yere, ilin kuzey bölgesinde gerçekleşen bir çıkarmanın (Corinthia çıkarması) haberi gelmişti. İlk günlerdeki maceralarımızı, çektiğimiz acıları anımsayıp, çıkarmayı yapanlara destek olmak üzere cüretkâr bir eylem gerçekleştirmeye karar verdik. Deniz kıyısında çok iyi mevzilenmiş bir birliğe saldıracaktık. Çarpışma neredeyse üç saat sürdü. Korkunçtu.*"[238] Che ise savaş günlüğünde bu çarpışmanı şöyle değerlendirmiştir:

"Bu muharebe, pek bir korunma önlemi almadan saldıran gerillalara karşı yetersiz savunma koşullarıyla direnmeye çalışan askerler arasındaki bir çarpışma oldu; orada her iki tarafın da büyük bir cesaret gösterisi sergilediğini kabul etmek gerekir. Bizim açımızdan bu zafer ayrıca, gerillamızın rüştünün ispatı anlamına geliyordu. Bu çarpışmadan itibaren, elde ettiğimiz başarıya paralel olarak, moralimiz, kararlılığımız ve nihai zafere ulaşacağımıza dair inancımız inanılmaz arttı. Daha sonraki aylar bizim için zorlu bir imtihan olsa da, artık düşmanı nasıl alt edeceğimizin sırrına sahiptik. Büyük yerleşim yerlerine uzak, küçük karakolların kaderi üzerinde bu olayın belirleyici bir etkisi oldu ve bunlar kısa zaman içinde kapatıldılar."[239]

Çarpışmadan sonra kol, ölülerini gömmek için tekrar Sierra'ya çıktı. Kısa süren cenaze töreninde Fidel, zor günlerin artık kapıda olduğunu söyledi. Ordunun gerillaların peşlerine kuvvetlerini yollayacağı kesindi. Fidel'in komutasındaki

[236] ibid, s. 203.
[237] ibid, s. 203.
[238] I. Ramonet, 2006, s. 145-146.
[239] E. C. Guevara, 2008, s. 93.

ordunun ana unsuru bölgeden mümkün olduğunca uzaklaşmaya çalışacak, Che ise komuta yetkisine sahip olduğu yaralılardan oluşan küçük bir kolla geride kalacaktı.[240]

Bu eylemi takiben, hükümet Sierra Maestra bölgesindeki askerlerini geri çekti. Bu Castro'nun elinden kolay hedeflerin alınması anlamına geliyordu ama aynı zamanda artık "*kurtarılmış bölge*" olarak anılan dağlardaki hâkimiyetini de artırdı. Askeri merkezlerin boşaltılmasıyla halk Fidel Castro'yu tek yetkili otorite olarak görmeye başladı. El Uvero'daki zafer Castro'nun itibarını ülke genelinde artırmıştı. O, artık ülkede en çok tanınan ve en popüler olan muhalefetin odağıydı. Fidel Castro artık halkın gözünde kendini tehlikelere atan maceraperest genç adam değil, elli silahlı asker tarafından sıkı korunan askeri merkezi ele geçirmeyi başarmış bir gerilla lideriydi.[241]

Haziran'ın tamamı, El Uvero saldırısında yaralanan gerillaların tedavisi ve Fidel'den ayrılan küçük kolun örgütlenme çalışmalarıyla geçti.[242]

Temmuz ayı boyunca, deneyimsiz İsyancı Ordu, dikkate değer bir gelişmişlik düzeyine ulaştı: Sierra Maestra'daki konumu sağlamlaşmaya ve gerillanın göçebe dönemi geride kalmaya başladı.[243] Temmuz ayının başlarında İsyancı Ordu'nun nüfusu iki yüzü geçmişti.[244]

İsyancı Ordu'nun sağladığı bazı askeri zaferler, savaş gücüne yeni katılımların artışı ve dağlardaki kurtarılmış bölgeler, hareketin Küba'nın başka yerlerinde hiçbir ilerleme sağlamadığı gerçeğini değiştiremiyordu. Castro'nun ulusal operasyonlar koordinatörlüğüne getirdiği özgüveni yüksek bir genç olan Frank País'e göre, 26 Temmuz Harekâtı bir lider sorunundan mustaripti. País, yazdığı bir dizi coşkulu mektupta, Castro'ya karargâhında birçok burjuva liberal-reformist politikacının bulunması gerektiğini anlatmaya çalıştı: "*Seni, etrafını toy delikanlıların sardığı… ama ciddi ve sorumlu unsurların desteğinden yoksun… hırslı*

[240] P. I. Taibo II, 2008, s. 143.
[241] L. Coltman, 2005, s.138-139.
[242] E. C. Guevara, 2008, s. 105.
[243] J. C. Navarro, 2011, s. 204.
[244] L. Coltman, 2005, s.139.

bir kişi olarak göstermeye çalışan taraflı açıklamaları duymuşsundur… Bir devrimde ne keyfi toplantılar düzenlenebilir ne de her şey tek kişide merkezleşebilir."[245]

Fidel, iki saygın Ortodoks Partisi üyesiyle, Raul Chibás[246] ve Felipe Pazos'la[247] ittifak kurarak daha yüksek bir zemine ulaşmayı ve hangi tarafı tutacağını bilemeyen Kübalı ılımlıların geniş desteğini sağlamayı umuyordu.[248] Bu amaçla Chibás ve Pazos'un da aralarında bulunduğu dört Ortodoks Partisi önde geleni, Castro'yla buluşmak üzere Sierra Maestra'ya gittiler.[249] Mükemmel bir taktisyen olan Castro, País'in bazı tavsiyelerine yeni bir Sierra Maestra manifestosunda uydu.[250]

Bildiri temel olarak, "*bütün muhalefet partilerini, bütün sivil toplum kuruluşlarını ve bütün devrimci güçleri kapsayan sivil bir devrimci cephe*" ilkesine dayanıyordu. "*Ortak bir mücadele cephesi içinde devrimci sivil bir cephe oluşturulması*", "*geçici hükümete başkanlık etmeye uygun bir kişinin belirlenmesi*" gibi bir dizi öneri sıralanırken, "*Küba'nın içişleriyle ilgili herhangi bir konuda başka bir ülkeden aracılık yapmasının kesinlikle talep edilmeyeceği ve böyle bir aracılık teşebbüsünün reddedileceği*", "*Cumhuriyet'in geçici olarak herhangi bir askeri cunta tarafından yönetilmesinin kesinlikle kabul edilmeyeceği*", "*ordunun politikadan tamamen uzaklaştırılacağı ve silahlı kuvvetlerin dokunulmazlığının garanti altına alınacağı*" ve "*seçimlerin bir yıl içinde yapılacağı*" önemle vurgulanıyordu.[251]

Geçici hükümetin ülkeyi yönetirken bağlı kalması gereken program "*bütün politik, sivil ve askeri tutukluların serbest bırakılmasını*", "*sesli ve yazılı basının mutlak haber alma özgürlüğünün yanı sıra Anayasa tarafından güvence altına alınan bütün bireysel ve siyasal hakların teminat altına alınmasını*", "*bütün geçici belediye*

[245] V. Skierka, 2007, s. 74-75.
[246] *Raúl Chibás Rivas (1914)*, (Ortodoks) Küba Halk Partisi'nin militanı ve Eduardo Chibás'ın kardeşidir. 1957'de Sierra Bildirisi'ni imzalamıştır. İsyancı Ordunun I Nolu Cephesinin 1 Nolu Koluna katılmıştır. Komutan rütbesine terfi etmiştir. Devrimin zaferle sonuçlanmasıyla birlikte ülkeyi terk etmiş ve Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmiştir. (E. C. Guevara, 2012, s. 299)
[247] *Felipe Pazos Roque (1912)*, Ekonomist. Amerika Birleşik Devletleri'nde Küba Kurtuluş Meclisine katılmıştır. 26 Temmuz Hareketi ile işbirliği yapmış ve Temmuz 1957'de Sierra Bildirisi'ni ve aynı yılın kasım ayında Miami Anlaşması'nı imzalamıştır. Devrimin zaferinin ardından Küba Merkez Bankası Başkanı olmuş, 1960'da Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmiştir. (E. C. Guevara, 2012, s. 313)
[248] J. L. Anderson, 2005, s. 258.
[249] L. Coltman, 2005, s.139.
[250] V. Skierka, 2007, s. 75.
[251] E. C. Guevara, 2008, s. 117.

başkanlarının o yörelerin sivil kurumlarına danışılarak belirlenmesini", "*bütün devlet kurumlarında her türlü yolsuzluğun ortadan kaldırılmasını ve buralarda etkinliği artırıcı önlemlerin alınmasını*", "*devlet kademelerindeki atama ve terfilerin belli kurallara bağlanmasını*", "*sanayi sektöründeki bütün sendika ve federasyonlarda özgür seçimlerin özendirilmesi suretiyle sendika politikacılığının tabana yayılmasını*", "*iktidarı ele alır almaz yoğun bir okuma-yazma kampanyasının yanı sıra her vatandaşın ülke ve topluma karşı görev ve haklarını öğrenmesini temel alan bir sivil eğitim seferberliğinin başlatılmasını*", "*devlete ya da özel şahıslara (bu durumda eski sahiplerine belli bir tazminat ödeyerek) ait işlenmeyen toprakların dağıtımını ve bütün icracıların, ortakçıların, yoksul köylülerin toprak sahibi olmasını hedefleyen bir Tarım Reformu'nun temellerinin oturtulmasını*", "*paramızın değerinin istikrarını gözeten ve ulusal varlıkların üretken yatırımlarda kullanılmasını amaçlayan sağlıklı bir finansal politikanın uygulanmasını*", "*sanayileşme ve istihdam yaratma sürecinin hızlandırılmasını*" öngörüyordu.[252]

Bunların dışında üzerinde özellikle durulan iki nokta daha vardı: "*Birincisi: Bütün dünyaya Küba halkının bir özgürlük sloganının etrafında birleşebileceğini göstermek ve tarafsızlık, yetenek, dürüstlük gibi erdemleri kendi kişiliğinde toplayarak bu sloganı gerçeğe dönüştürebilecek kişiye destek olmak için Geçici Cumhuriyet Hükümeti'nin başına geçmeye uygun kişinin daha şimdiden belirlenme gereksinimi; zira Cumhuriyet'i yönetme kapasitesine sahip insanların sayısı Küba'da hayli fazladır.*"[253]

"*İkincisi: Bu kişi politik bir kimlik taşımayan sivil toplum kuruluşlarının bütünlüğü tarafından belirlenecektir; böyle bir desteği arkasına alan Geçici Devlet Başkanı kendisini hiçbir siyasi partiye borçlu hissetmeyeceği için seçimlerin temiz ve tarafsız bir ortamda gerçekleştirilmesinin garantisi olacaktır.*"[254]

Fidel, Chibás ve Pazos'un desteğini sağlamaya çalışmıştı ve kendi gerçek özlemleri kadar radikal olmayan bir manifestoyu imzalamış olmasına karşın, bu ona ancak kısa vadede yardımcı olabilirdi. Bu anlaşma, Fidel'in hayatı boyunca imzaladığı diğer pek çokları gibi, ilk fırsatta bozulabilecek taktik bir ittifaktan

[252] ibid, s. 117-118.
[253] ibid, s. 118.
[254] ibid, s. 118-119.

ibaretti.[255] Che Manifesto'dan memnun kalmamıştı. Bunun bir taktik olarak gerekli olduğunu söyleyerek şöyle devam ediyordu: "*Varılan uzlaşma bizi çok tatmin etmemişti, ama o an için gerekliydi ve ileriye doğru bir adımdı. Devrimci gelişim için bir engel oluşturduğu andan itibaren yürürlükte kalması mümkün değildi, ama o sırada biz bu uzlaşmanın gereklerini yerine getirmeye hazırdık. Bunun henüz bir başlangıç programı olduğunu ve mücadele çabalarımızı sınırlayacağını biliyorduk, ama aynı zamanda Sierra Maestra'da kalarak istediklerimizi gerçekleştiremeyeceğimizin de bilincindeydik. İşte bu yüzden, daha bir süre boyunca kendi karanlık emelleri için ve en önemlisi Kuzeyli efendilerine sıkı sıkıya bağlı kendi burjuvazileri aracılığıyla emperyalizmin Küba'daki egemenliğinin sürmesi için, bizim askeri gücümüzü ve halkın Fidel Castro'ya karşı duymaya başladığı büyük güveni kullanmaya çalışacak olan bir kısım "dostumuza" güvenmek zorundaydık.*"[256]

Bu arada, bütün isyancı subaylar Fidel tarafından isyancılar adına Frank País'e gönderilecek bir mektubu imzalarken, sıra Che'ye geldiğinde Fidel ona rütbe yerine "*comandante*"[257] yazmasını söyledi.[258] Che bu olayla ilgili olarak savaş günlüğünde şöyle yazar: "*Daha sonra 4. Kol adını alacak olan Gerilla Ordusu'nun 2. Kol'unun başına "comandante" olarak atanmam işte böyle resmiyetten uzak ve beklenmedik bir anda gerçekleşti. Her insanın içinde olan bir miktar kibir yüzünden o gün kendimi dünyanın en gururlu insanı hissediyordum.*"[259]

Artık "*kumandan*" olmuş olan Ernesto Che Guevara, Turquino Zirvesi'nin doğusunda El Hombrito'da operasyonlara başladı. İki kol zaman zaman ayrı eylemler gerçekleştiriyor, bazen de çatışmaya birleşerek giriyordu.[260]

Küba'da Hareket ve devrimci mücadele en büyük darbelerden birini savaşın birinci yılında 30 Temmuz 1957'de Frank País'in Santiago de Cuba'da tutuklanması ve sokak ortasında öldürülmesiyle yedi.[261]

---

[255] J. L. Anderson, 2005, s. 258.
[256] E. C. Guevara, 2008, s. 119-120.
[257] *Comandante*, 26 Temmuz Hareketi'nin askerî yapılanmasındaki en yüksek rütbedir. Binbaşı, komutan, kumandan anlamına gelmektedir. Oysaki burada kastedilen komutan, kumandandır.
[258] J. L. Anderson, 2005, s. 259.
[259] E. C. Guevara, 2008, s. 121-122.
[260] J. C. Navarro, 2011, s. 204.
[261] Fidel Castro Ruz, ***La Victoria Estratégica*** (Stratejik Zafer), Oficina de Publicaciones del Consejo de Estado, La Habana, 2010, s. 2.

31 Temmuz'da, Santiago sakinleri genç devrimcinin cenazesi için caddeleri doldurdular. Grev için atılan slogan kısa zamanda bütün kente yayıldı. İşçiler fabrikalarda ve diğer iş yerlerinde iş bıraktılar. Ticari kuruluşlar kepenk indirdi ve caddelerde göstericiler akmaya başladı. Grev eylemleri, bütün baskılara rağmen, ticari kuruluşlara ve kamu binalarına sabotajlar, radyo istasyonlarının işgali ve hatta bazı yerlerin "*ölü şehir*" ilan edilmesiyle birlikte eyaletin kalan kısmına da yayıldı. Hareketin, başlangıçta göründüğü gibi tiranlığı yenmeye muktedir bir halk ayaklanmasına dönüşmesini engelleyen beklenmeyen ve kendiliğinden karakteri bir yana, eylemler bir hafta boyunca çeşitli yerlere yayılmaya devam etti.[262]

Bir hafta boyunca devam eden dev protestolar 3 Ağustos 1957 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki "*Küba'da ihtilal*" başlıklı haberde şöyle yer almıştır:

"Havana 2, (a.a.) – Gittikçe diktatörlüğe kayan rejime karşı ayaklanmış bulunan Kübada 45 gün için sıkı tedbirler alınmış ve Anayasanın halka tanıdığı bütün haklar ilga edilmiştir. İsyanla mücadele etmek için Cumhurbaşkanı Fulgencio Batista, yetkileri tamamile eline geçirmiştir.

Bu arada basına sıkı sansür konmuş, radyo sadece müzik yayınları ile vazifelendirilmiştir.

Hükûmetin almış olduğu bu tedbirleri tenkid eden B. Amerikanın Büyük Elçisi aleyhinde hükumet sözcüsü basın geniş bir kampanyaya girişmiştir.

Diğer taraftan B. Amerika Büyük Elçisinin ziyaret ettiği Belediye Sarayının önünde toplanan iki yüz kadar kadın "Hürriyet isteriz, kahrolsun diktatörlük, yaşasın B. Amerika" diye bağırmışlardır. Polis kadınları şiddet kullanarak dağıtmıştır. Polisin bu hareketini B. Elçi "iğrenç" olarak vasıflandırmıştır. Küba Dış İşleri Bakanı B. Elçinin bu konuşmalarından dolayı hükumetinin protestosunu kendisine bildirmiştir."[263]

Diktatörlüğe karşı devam eden protestolar 4 Ağustos 1957 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Küba Anayasası 45 gün için lağvedildi*" başlığıyla yer almıştır:

[262] J. C. Navarro, 2011, s. 206.
[263] **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Ağustos 1957, s. 3.

"Havana 3 (AP. – a.a.) – Kübadaki hükumete karşı isyan hareketi devam etmekte ve Başkan Fulgencio Batista'ya karşı gittikçe artan bir mukavemet müşahade edilmektedir.

Dün gece bir toplantı yapan Küba kongresi anayasanın sağladığı garantilerin 45 gün için lağvedilmesini 11 e karşı 134 oyla kabul etmiştir.

Ayrıca âyan meclisine B. Amerika B. Elçisi Earl Smith'i, Küba iç işlerine müdahale etmekle itham eden bir karar tasarısı verilmiştir.

Diğer taraftan bildirildiğine göre, Doğu Küba vilayetlerinde ihtilalci kuvvetlerle hükumet kuvvetleri arasında vukua bulan çarpışmada, ihtilalcilerden 13, hükumet kuvvetlerinden de 2 kişi ölmüştür. İhtilalcilerden bir kısmı da esir alınmıştır.[264]

Hükümet güçleri ile asiler arasındaki çarpışmalar 5 Ağustos 1957 tarihli Milliyet gazetesinde "*Küba'da şiddetli çarpışmalar oldu*" başlığıyla yer almıştır:

"HAVANA, A.P. - Doğu Küba'da âsilerle hükûmet kuvvetleri arasında şiddetli çarpışmalar olmaktadır.

Uçakların da kullanıldığı çarpışmalarda kırk kişinin öldüğü bildirilmektedir.

Doğu eyaletlerinde hükûmet aleyhtarı grevler ve pasif mukavemet yapılmaktadır. Bazı bölgelerde nümayişler de vukua gelmiştir.

Havana'da ticarethanelere müteaddit telefonlar edilmiş kapalı kalmaları istenmiştir. Açılan dükkânların bombalanacağı veya ateşe verileceği tehditleri de savrulmaktadır."[265]

Yine aynı tarihli "*Küba'da çarpışmalar dinmedi*" başlığıyla Cumhuriyet gazetesinde yer alan haberde hükümet aleyhtarı grevlerin devam ettiği ve çok sayıda ölünün olduğundan bahsediliyor:

"Havana 4 (A.P.) – Doğu Küba'da Manzanillo'dan gelen raporlara göre dün ordu birlikleri ile ihtilalciler çarpışmışlardır. Raporda, çarpışmalar esnasında uçakların kullanıldığı bildirilmektedir.

---

[264] **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Ağustos 1957, s. 3.
[265] **Milliyet Gazetesi**, 5 Ağustos 1957, s. 3.

Teyid edilemiyen raporlara göre ölü sayısı 40 ı bulmaktadır.

Doğu eyaletlerinde hükumet aleyhtarı grevler ve pasif mukavemet yapılmaktadır. Bazı bölgelerde nümayişler de vukua gelmiştir.

Havanada ticarethanelere müteaddid telefonlar edilmiş ve yarın kapalı kalmaları istenmiştir. Açılan dükkânların bombalanacağı veya ateşe verileceği tehdidleri de savrulmaktadır.

Küba halkı gittikçe diktatörlüğe kaymakta olan idareye karşı ayaklanmıştır."[266]

Batista rejimine karşı mücadelenin yoğunluğu ve silahlı gücün kendisinden daha değerli olan unsurların giderek büyüyen bütünleşmesi, en mükemmel biçimlerinden birine, 5 Eylül 1957'de Cienfuegos Ayaklanması'nda büründü.[267] İsyancılar kentteki deniz üssüne ve polis karargâhlarına saldırmışlardı. Deniz üssündeki isyancı subayların, çeşitli eylem gruplarının ve siyasi parti üyelerinin de aralarında bulunduğu öteki gruplardan adamların yanı sıra çok sayıda 26 Temmuz Hareketi savaşçısı da saldırıya katılmıştı. Ancak iş planlandığı gibi gitmemişti. Ayaklanma son anda Havana'da ertelenmiş ve Cienfuegos ayaklanması tek başına kalmıştı. İsyancılar o sabah kente hâkim oldular, ancak öğleden sonra rejim Santa Clara garnizonundaki tankları gönderdi ve Amerikan B-26 bombardıman uçakları onları havadan vurmaya başladı. İsyancılar yakınlardaki Escambray dağlarına kaçacak yerde kentte kalmak gibi ölümcül bir hata yaptılar ve katledildiler.[268]

6 Eylül 1957 tarihli Cumhuriyet gazetesi Cienfuegos'taki Ayaklanmaya "*Küba'daki isyan genişliyor*" başlığıyla yer vermiştir:

"New-York 5 (R) – Küba'daki isyan genişlemektedir. Deniz kuvvetleri bugün asî lidere iltihak etmiş ve Küba'nın merkezindeki bir şehri ve polis karargâhını ele geçirmiştir. Sokaklarda "Başkan Batista düştü" diye bağırışmalar duyulmaktadır. Hükumet kuvvetleri 115 kilometre mesafede bulunan Havana'dan asilerin üzerine sevkedilmiştir."[269]

---

[266] **Cumhuriyet Gazetesi**, 5 Ağustos 1957, s. 3.
[267] J. C. Navarro, 2011, s. 207.
[268] J. L. Anderson, 2005, s. 271.
[269] **Cumhuriyet Gazetesi**, 6 Eylül 1957, s. 3.

7 Eylül 1957 tarihli Milliyet gazetesi ise ayaklanmaya "*Küba isyanı dün bastırıldı*" başlığıyla hükümet açıklamasıyla birlikte yer vermiştir:

"HAVANA, A.P. - Küba deniz üssünde çıkan isyan kanlı bir şekilde bastırılmıştır. Güney Küba'nın Cienfuegez üssünü ele geçirmek için ayaklanan âsilere karşı, hükûmet tank ve uçaklar sevketmiş çarpışmalar bütün gün devam etmiştir. Şehrin polis merkezini ele geçiren âsileri uçaklar bombalamış bu sebebten Cienfuegez harap olmuştur.

Çarpışmalarda âsilerin 49-50, hükûmet kuvettlerinin de 12-13 ölü verdikleri bildirilmektedir.

HÜKÛMETİN AÇIKLAMASI

Yapılan açıklamada Küba donanma mensuplarının üniformalarını giymiş olan âsilerin erkenden Cienfuegez deniz üssüne hücum ederek "uykuda olan birçok donanma mensubunu katlettikleri" bildirilmiştir.

Hükûmet tarafından neşredilen beyanatta âsi mukavemetinin ezildiği ve nizamın temin edildiği ileri sürülmüştür.

Âsilerin reisi Fidel Castro'nun elinde bulunan Sierra Maestra'daki durum hakkında sorulan bir sual üzerine hükûmet sözcüsü "burada da temizleme hareketleri yapılmaktadır" demiştir."[270]

Bu o zamana kadar Küba'da yaşanan en büyük ve en kanlı eylem olmuştu. Dolayısıyla Batista da Cienfuegos olayının yankılarıyla yüzleşecekti. Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı için, isyanı bastırmak amacıyla Amerika Birleşik Devletleri silahlarını kullanması Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'yla yaptığı savunma anlaşmalarının açık ihlaliydi. Tanklar ve B-26 bombardıman uçakları Küba'ya iç ayaklanmaları bastırmak için değil yarıküre savunması için verilmişti. Amerikalılar Küba silahlı kuvvetlerinden açıklama istediler ve yapılan açıklamayı yeterli bulmayınca, rejime gelecekte yapacakları askeri yardımları askıya almaya düşünmeye başladılar.[271]

[270] **Milliyet Gazetesi**, 7 Eylül 1957, s. 3.
[271] J. L. Anderson, 2005, s. 272.

Cienfuegos ayaklanması muhalefetin askerler arasında da var olduğunu gözler önüne serdi. İsyan çıkaran denizciler hem Amerikan Büyükelçiliği hem de M-26-7 ile ilişki içindeydiler. CIA, M-26-7 de dâhil olmak üzere tüm muhalefet gruplarına yakınlaşma çabası içindeydi. Castro, Amerika'nın niyetlerinden çok büyük şüpheler duymasına rağmen Che Guevara'nın da dediği gibi zamanı gelmeden Sam Amca'ya[272] cepheden göğüs germenin hiç de akıllıca bir fikir olmadığına katılıyordu. Fidel bu kapsamda Santiago'daki adamlarına, Amerikan diplomatlarının yaklaşması hâlinde nasıl davranacakları hakkında emirler verdi. Bu, Castro'nun uluslararası diplomasi sahnesine ilk girişiydi ve talimatlarını dikkatlice yazmıştı:

"Amerikan diplomatlarıyla görüşmeyi kabul ederiz, tıpkı Meksikalı ya da başka bir ülkenin diplomatlarıyla görüşmeyi kabul edeceğimiz gibi… Amerikalıların bizimle olan görüşme talebi, ülkenin savaş durumunda olduğunu tanınmaları anlamına gelir. Bu da despotizme karşı bir zafer daha kazandığımızın göstergesidir. Ulusal egemenliğimizi ve saygınlığımızı ne olursa olsun koruyacağımıza inanıyorsak korkacak hiçbir şey yok demektir. Eğer, bizden bir şeyler talep ederlerse reddedeceğiz. Görüşlerimizi bilmek isterlerse, korkmadan açıklayacağız. Ya Küba'nın zaferinden sonra dost olmayı talep ederlerse? Fevkalade! Bu, verdiğimiz savaşın sonucunda resmen tanınacağımız anlamına gelecektir. Dostane bir şekilde ara buluculuk yapmayı teklif ederlerse, bu savaşta, bunun kesinlikle mümkün olmayacağını söyleyeceğiz onlara…"[273]

İlerleyen aylarda, bazı küçük çapta baskınlar dışında büyük olaylar yaşanmadı. Castro, ileri giderek, bulunduğu sağlam konumu sarsmak istemiyor, hiçbir yenilgi riskini göze almıyordu. Tüm enerjisini, adamlarını eğitmeye ve iletişim ağını kuvvetlendirmeye vermişti.[274]

1957 Ekim'in sonuydu ve Che bölgede sürekli bir gerilla varlığını destekleyecek bir "*endüstriyel altyapı*" kurmak istiyordu. İddialı niyetleri Havana Üniversitesinden iki eski öğrencinin gelişiyle destek buldu. Öğrenciler Río Hombrito'dan hidroelektrik enerjisi üretmek için bir baraj inşa etmeye başladılar. Öteki görevleri *El Cubano Libre* (Özgür Kübalı) adından bir gerilla gazetesinin çıkarılmasına yardımcı olmaktı. Kasım ayı başlarında, özellikle bu amaç için dağlara

[272] *Sam Amca (Uncle Sam)*, Amerika'ya verilen çok bilinen takma isim.
[273] L. Coltman, 2005, s.141.
[274] ibid, s.141.

getirilen 1903 model bir teksir makinesiyle ilk sayıyı basacaklardı. Che, El Hombrito için uygun bir toplumsal altyapı oluşturmayı tasarlıyor ve temel sağlık hizmeti verecek bir hastane kurmayı düşünüyordu. Kısa süre içinde ekmek fırınına ek olarak, küçük bir domuz ve kümes hayvanları çiftliği ve bir ayakkabı yapım atölyesi ile saraçhane çıktı ortaya. Bu arada silah yapım atölyesi de hızla gelişiyordu.[275]

Arjantinli gazeteci Jorge Ricardo Masetti birkaç ay sonra gazetede şunları yazacaktı:

"İsyancı ordunun gelişinden kısa bir süre sonra Sierra'da ilk kez okullar kuruldu. Taşra halkı hayatlarında hiç kiliseye gitmemişti: Dağlarda kilise yoktu. Halk cahildi, ama çok zekiydi. Hayatlarında ne ekmek ne de et yemişlerdi. Hayatlarında sürekli peksimet yemişlerdi, ama ekmeğin nasıl bir şey olduğunu akıllarına bile getirmemişlerdi, ta ki Guevara'nın askerleri ilk campesino fırınlarını inşa edene kadar. Sığırları görüyor, etlerinin lezzetli olduğunu biliyorlardı, ancak isyancılar köylerine gelip büyükbaş hayvanları onlara dağıttıktan ve kesimlerini gerçekleştirdikten sonra bifteği tadabildiler. Hâlbuki halkın yüzde 90'ı çok verimli bir ada olan Küba'nın en verimli bölgelerinde dünyaya gelmişti."[276]

Gerilla grubunun Sierra Maestra'da yerleşiklik kazanması ve ülke çapında ayaklanma hareketinin yükselişi, devrimci hareketi durdurmak ve Fidel Castro'nun önderliğine son vermek amacıyla, burjuva muhalefeti cephesinde (siyasi partiler ve toplumsal kuruluşlar) uzlaştırma girişimlerinin yeniden gündeme gelmesine neden oldu.[277]

Ekim'de, Miami'de, Batista'ya karşı bir mücadelenin koordine edilmesi için yedi siyasi partinin ve muhalif grubun temsilcilerinin katıldığı bir toplantı düzenlendi. Katılımcılar, Kurtuluş Konseyi'ni kurup, Batista'nın diktatörlüğüne bir nokta koymak için birleşmiş bir eylemi öngören Miami Antlaşması'nı imzaladılar. Bu anlaşmada İsyancı Ordu'dan hiç bahsedilmiyordu. Küba'nın silahlı kuvvetlerini, özgürlüğe destek olmaları için kendileriyle birleşmeye çağırıyorlardı. Anlaşmanın gizli bir bölümünde, Batista devrildiğinde "*devrimcilerin cumhuriyetin ordusuna silahlarıyla beraber katılacağı*" yazıyordu. Anlaşmayı, M-26-7 adına, Sierra Maestra

[275] J. L. Anderson, 2005, s. 277.
[276] P. I. Taibo II, 2008, s. 164.
[277] J. C. Navarro, 2011, s. 208.

Manifestosu'nu da imzalayan Felipe Pazos ve Hareket'in Miami'deki temsilcisi Lester Rodriguez imzaladı. Bunların Miami'deki görevleri Hareket için para toplamak ve mültecilerin desteğini sağlamaktı. Anlaşmalara imza atmak ya da siyasi karar almak gibi bir yetkileri yoktu. Yönetime ya da Castro'ya danışacak yolu ve zamanı bulamamışlardı. Ayrıca Fidel'in İsyancı Ordu'nun geleceği hakkında belli bir vizyonu vardı: İsyancı Ordu ulusal orduya dâhil olmayacaktı. Batista Hükümetinin yerine geçecekti. Ama bu açık bir şekilde telaffuz edilemezdi. Bu durum incelik ve diplomasi gerektiriyordu. Katı olmak zorundaydı ve hareketinin muhalif gruplardan sadece bir tanesi olarak küçültülmesine izin vermemeliydi. Buna karşın hâlâ farklı fikirlerden insanların desteğine ihtiyacı vardı ve iktidar hırsı olan birisi olarak öne çıkmamalıydı. Castro en sonunda, Miami Anlaşması'nı tanımadığını yazdığı uzun bir mektup kaleme aldı. Meydan okuyan bir üslupla, gerekirse tek başına savaşacağını yazmıştı. Bu uzun mektubun son cümlesinde, tıpkı bir devlet adamı gibi şayet tüm şartlarına uyulursa iş birliği yapabileceği yazıyordu.[278]

Miami Anlaşması, hoş görülemeyecek eksiklerle doluydu. Küba'nın iç işlerine yabancı müdahalesine, en alt seviyede bir vatanseverliğin gerektirdiği şekilde bile karşı çıkmıyordu. Latin Amerika'daki örneklerin gösterdiği gibi kalıcı olmalarına ve felaketlere yol açmalarına rağmen, Miami Anlaşması geçici bir askeri cunta fikrini reddetmiyordu. Kendi kendini tayin eden Kurtuluş Konseyi, kendi kendine, Batista'nın yerine geçecek hükümetin yapısına karar verme hakkını tanıyordu. Bu kesinlikle kabul edilemezdi.[279] Fidel, Felipe Pazos yerine herhangi bir siyasi bağı olmayan yargıç Manuel Urrutia Lleo'yu geçici hükümetin başkanı olarak desteklediğini açıkladı. Devrimin önderi birlik görüşmelerine kapıları tamamen kapatmıyordu; fakat bu görüşmelerin, devrimci Küba halkının meşru temsilcileri olarak isyancı savaşçıların ortaya koyduğu ilkelere saygı temelinde olması gerektiğini tekrarladı. Fidel, bu koşulların kabul edilmemesi durumunda "*bugüne kadar yaptığımız gibi, her çatışmada düşmanın elinden aldığımız silahlardan daha fazlası olmadan, çileli halkımızın desteğinden başka bir yardım almadan ve ideallerimizin bize sağladığından daha fazla desteğimiz olmadan mücadeleye kendi*

[278] L. Coltman, 2005, s.142-143.
[279] ibid, s.143.

başımıza devam ederiz" uyarısında bulundu. "*Onurlu bir şekilde ölmek için, refakatçiye ihtiyacımız yok*" diye de ekledi.[280]

Bu karşı çıkış, hiçbir ciddi başarı elde edemeden dağılan Miami Paktı'nın kaderini belirledi. Bu olay, Fidel Castro ve İsyancı Ordu'nun Küba devrimci hareketinin tek gerçek öncüsü olduğunu ve bu öncü olmadan kimsenin Küba'nın sorunlarını çözmeyi hayal bile edemeyeceğini gösterdi.[281]

İsyancı Ordu'nun Sierra Maestra'da iyice yerleşiklik kazanması ve sayısının giderek artması Türk basınına da yansımaktaydı. Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinin "*Küba'da isyan genişliyor*" başlığıyla 25 Kasım 1957 tarihli haberi buna örnek teşkil etmektedir:

"NEW YORK, A.P. - New York Times gazetesinin bildirdiğine göre, Küba'daki isyan gelişmekte ve Fidel Castro'nun Sierra Maestra dağlarındaki âsi kuvvetleri her gün biraz daha artmaktadır. Son zamanlarda yarısı orduya mensup olan 2000 kişi daha isyancılara katılmıştır.

Gazetenin âsilerin karargâhını ziyaret eden bir muhabirin yazdığına göre, silah bakımından da ehemmiyetli gelişmeler sağlanmış, külliyetli miktarda stoklar vücuda getirilmiştir. Bunların bir kısmı Amerikadan gizlice kaçırılmış olmakla beraber, büyük bir kısmı ordu kuvvetlerine mensup ileri karakolların basılması suretiyle ele geçirilmiştir."[282]

Aralık 1957'de Fidel savaşı Sierra Maestra'dan aşağılara taşımak istemişti. İsyancı gruplar gizlice Llano'ya inerek taciz saldırılarında bulunmaya, Manzanillo'ya kadar giderek garnizondaki askerlere ateş etmeye, yolda rastladıkları şeker kamışı kamyonlarını ve yolcu otobüslerini ateşe vermeye başladılar. Savaşı yayma hedefine hizmet ettiği açık olan bu strateji aynı zamanda dikkatleri, isyancıların bölge üzerindeki denetimlerini hızla artırmakta oldukları Sierra Maestra'dan başka yönlere çekmeyi sağladı. Yeni yıla tedirginlik içinde ama durgun bir ortamda girildi. Ordu

[280] J. C. Navarro, 2011, s. 209-210.
[281] ibid, s. 210.
[282] **Milliyet Gazetesi**, 25 Kasım 1957, s. 5.

yeni saldırılarda bulunmuyor, isyancılar da büyük ölçekli saldırılardan kaçınıyorlardı.[283]

1958 yılı başladığında da kentlerde ve kasabalarda yer altındaki mücadele büyümeye devam ediyordu. İsyancı Ordu, eylem alanını genişletiyor, düşman mevzilerini vurmak için dağlardan inmeye devam ediyor ve Batista'nın tanınan tüm taraftarlarının mal ve mülklerine sabotaj eylemleri düzenliyordu. Bütün bunlar halk ayaklanmasını daha üst bir düzeye taşıdı. Ülke çapında, özellikle de Matanzas'tan Oriente'ye, devrimciler şeker kamışı tarlalarını ateşe veriyor, tiranlığın uşaklarını öldürüyor, patlayıcı madde yerleştiriyor, rejime karşı propaganda ve kitle hareketliliğini arttırıyordu. Devrimci bir grev için beklentiler artmıştı.[284]

Bu arada Fidel, bir ordu bölüğünün sürekli olarak yerleştiği Pino del Agua'ya saldırmaya karar vermişti. Batista, Oriente bölgesi dışında bütün Küba'da sansürü kaldırmıştı ve Fidel manşetlere geçecek kadar ses getiren bir darbe indirmek istiyordu.[285] Bu, artık iyi bir biçimde korunan kışlaları ele geçirmekten ziyade bir yıldırma ve pusu operasyonu olacaktı.[286] Saldırı 16 Şubat 1958 yılında şafakla birlikte başladı. Fidel'in planı düşman kampını kuşatmak, saldırıya geçerek nöbetçi noktalarını imha etmek ve gelecek olan takviye kuvvetlere pusu kurmaktı.[287] Kısmi bir başarı sağlandı. Olaylar tam olarak planlandığı gibi gelişmedi, çünkü düşman, kasabaya giden anayollardan birinden, zorla kendine kalkan yaptığı orada yerleşik kadın ve çocuklardan ördüğü duvarla kendini koruyarak ilerlemişti. Harekât sona erdiğinde, ordu, çoğu kadın ve çocuk 13 köylüyü öldürmüştü. Batista'nın ordusu 25 kayıp vermiş, aynı sayıda asker yaralanmış, 5 kişi de esir alınmıştı. Bunun yanı sıra, 30 tüfek, 5 makineli tüfek ve gizli bir mühimmat deposu ele geçirildi. İsyancıların kaybı bir kişiydi ve üç de yaralıları vardı. O andan itibaren, İsyancı Ordu hareket savaşı ile mevzi savaşını, ikincisini daha baskın olarak kullanmak üzere birleştirdi.[288]

[283] J. L. Anderson, 2005, s. 305.
[284] J. C. Navarro, 2011, s. 210.
[285] J. L. Anderson, 2005, s. 307.
[286] P. I. Taibo II, 2008, s. 180.
[287] J. L. Anderson, 2005, s. 308.
[288] J. C. Navarro, 2011, s. 211.

Birkaç gün sonra, 24 Şubat'ta, isyancıların radyo istasyonlarından biri olan Radio Rebelde'nin yayınları başladı. Bu radyo 4. Yürüyüş Kolu Karargâhı'nın yanında, La Mesa adlı bir yerde bulunuyor ve Che tarafından idare ediliyordu.[289]

Pino del Agua'dan sonra koşullar, operasyon bölgesinin, yeni gerilla kolları oluşturularak ve yeni savaş cepheleri açılarak adamakıllı genişletilmesine olanak verdi.[290] Fidel Castro 1958 yılının 27 Şubat günü Raúl Castro Ruz'u ve Juan Almeida'yı kendi kollarına comandante olarak atadı.[291] Mart ayının ilk günlerinde yeni comandante olmuş Raúl Castro Ruz ve Juan Almeida Bosque'nin komutası altında iki yeni kol oluşturuldu.[292] Fidel, Raúl'un "*Frank País*" birliğine Altıncı Kol ve Almeida'nın "*Santiago de Cuba*" birliğine Üçüncü Kol adını verdi. Raúl, Guantánamo Körfezi'ndeki Amerikan deniz üssüne bitişik kuzeydoğu Oriente'deki Sierra Cristal'de bir "*İkinci Doğu Cephesi*" açarken; Almeida, Sierra Maestra'nın Santiago kentine yakın doğu bölgesinde "*Üçüncü Doğu Cephesi*"ni kuracaktı. Camilo'nun harekât alanı ise Pino del Agua'da aldığı yaralar iyileşince belirlenecekti.[293]

1958 başlarının devrimci yükselişi ile eş zamanlı olarak, hükümetin seçim manevraları, siyasi partilerin ve burjuva kurumlarının uzlaştırma çabaları yeniden ortaya çıktı. Batista, başkanlığı, kendisinin bir numaralı yandaşı olan Dr. Andres Rivero Agüero'ya devretmeyi kabul ederek genel seçim çağrısı yaptı. 1 Mart'ta, Katolik Kilisesi hiyerarşisi, bir ulusal birlik hükümeti kurulmasını savunan bir Piskoposluk belgesi aracılığıyla, diktatörlük temsilcilerini de içeren pasifist anlaşmalara dâhil oldu. Katolik piskoposların önerisini hayata geçirebilmek için yerli oligarşinin tanınmış temsilcilerinden oluşan bir sözde Ulusal İttifak Komisyonu oluşturuldu.[294]

Fidel Castro, bu şüpheli anlaşmayı şiddetle reddetti ve kendisinin barışçıl bir çözümü kabul etmesi için yerine getirilmesi istediği şartları özetledi. Fidel, ortaya koyduğu ölçütleri bir ulusal basın konferansında açıklamak ve Batista'ya, Sierra

[289] ibid, s. 211.
[290] ibid, s. 211.
[291] Ramón Pérez Cabrera, ***La Revolución: Pilares del Socialismo en Cuba*** (Devrim: Sosyalizmin Küba'daki Temel Sütunu), Lulu Press, USA, 2013, s. 70-122.
[292] F. C. Ruz, 2010, s. 4.
[293] J. L. Anderson, 2005, s. 309.
[294] J. C. Navarro, 2011, s. 213.

Maestra'da olup bitenlerle ilgili gerçeğin bilinmesi için gazetecilere izin vermesi çağrısında bulundu. Böyle bir izin verilmedi. Diğer olaylarda olduğu gibi, Batista, anlaşmaya, anayasal güvenceleri askıya alarak ve basına sansür uygulayarak nokta koydu.[295] Bununla birlikte Havanalı bir yargıç Batista'nın en kötü şöhretli iki adamını cinayetle suçladı. Batista, iddiayı reddederek ve yargıcın ülkeyi terk etmesine yol açacak davranışlar sergileyerek karşılık verdi.[296]

Bu tutum, Batista'ya destek konusunda Amerika Birleşik Devletleri hükümeti içinde var olan görüş ayrılıklarını pekiştirdi. Bunun üzerine Amerika Birleşik Devletleri Küba'ya silah sevkiyatını askıya aldı. Washington'un sert tutumu, isyancıların artan sabotaj faaliyetleri, Küba'daki sivil kurumların artan istifa çağrıları üzerine Batista haziranda yapılacak seçimlerin Kasım ayına ertelenmesini önererek sorunu iyice ağırlaştırdı.[297]

Bu sıralarda silahlı ayaklanmaya eşlik eden devrimci bir grevin Batista diktatörlüğüne son noktayı koyacağı fikri olağanüstü bir ağırlık kazanmıştı. Mart ayında, dağlarda süren gerilla savaşının dikkat çekici biçimde ilerlemesi ve etkili olması, kent ve kasabalarda grevler ve kitle hareketleri ile ayrıca Venezuela gibi ülkelerde halkın elde ettiği bazı başarılar pek çok insanı yüreklendirmişti.[298]

12 Mart günü uzun süreli bir genel grevin ve rejime karşı "*topyekûn savaş*"ın başlaması için hazırlık yapılmasını öngören ortak bir manifesto yayınlandı. Manifestonun altında Fidel Castro'nun ve Hareket'in ova bölgesi sorumlusu Faustino Pérez'in imzaları bulunuyordu. Bu belgede, grevin nasıl idare edileceğine ilişkin talimatlar yer alıyordu.[299] Hedef, ülkenin bütünüyle felç edilmesinden başka bir şey değildi: 1 Nisan'da vergiler ödenmeyecek; 5 Nisan'da hükümetin yürütme organında yer alan herkes hain, silahlı kuvvetlere katılan herkes cani ilan edilecek; yargıçların görevlerinden istifa etmeleri istenecekti. Grev çağrısı radyodan duyurulduğu anda, isyancılar Havana'da ve ülkenin her yerinde silahlı saldırıya geçeceklerdi. Cezaevinden henüz çıkan Faustino Pérez Havana'daki grevi örgütlerken, Fidel

[295] ibid, s. 213-214.
[296] J. L. Anderson, 2005, s. 316.
[297] ibid, s. 316.
[298] J. C. Navarro, 2011, s. 214.
[299] ibid, s. 215.

ordusunu topyekûn bir ayaklanmaya dönüşmesini beklediği bu eyleme hazırlıyordu.[300]

Cumhuriyet gazetesi, 18 Mart 1958 tarihinde "*Küba'da isyan çıktı*" başlıklı haberiyle yayınlanan manifesto ve planlanan grevle ilgili şöyle haber yapmıştır:

"Havana 17 (A. P.) – Asi lider Fidel Castro bugün Küba halkı ile "Cumhurbaşkanı Fulgencio Batista rejiminin istibdadı" arasında topyekûn bir harb hali mevcud olduğunu ilan etmiştir.

Castro, Oriente eyaletinin dağlık bir mıntakasında kurduğu genel karargahından 22 maddelik bir "ültimatom" neşretmiş, Batistanın 5 nisana kadar makamından çekilmemesi halinde asi kuvvetlerin Küba adasının her tarafında harekata girişeceklerini kaydetmiştir.

Castro aynı zamanda halkı 1 nisandan itibaren hükumete vergi vermemeğe çağırmış, bu tarihten itibaren vazife başında kalacak idarecilerin ileride ihanet suçundan yargılanacaklarını söylemiştir.

Castro, bütün silahlı kuvvetler mensublarını Batistayı terkle kendisine iltihaka davet etmiş, ihtilal hareketine katılacak bütün subayların derhal terfi ettirileceklerini bildirmiştir."[301]

9 Nisan 1958'de, saat 11.00'de, iki ulusal radyo istasyonu beklenmedik biçimde grev çağrısı yaptı. Havana'da ve ülkenin başka yerlerinde çok sayıda eylem gerçekleştirildi. Birkaç saat boyunca hayat kısmen felç edildi, sabotajlar ve halk gösterileri yapıldı, M-26-7 milisleri orduyla çatıştı. Eylemlerin en fazla başarı elde ettiği Sagua la Grande kenti, devrimci güçlerce ele geçirildi ve hayat tamamen felç edildi. Devrimci güçler, 24 saat boyunca mevzilerini kesinkes koruyarak rejimin birlikleriyle savaştılar ve onları geri çekilmek zorunda bıraktılar. İsyancı Ordu, o zamanki olanakları elverdiği ölçüde, genel grev girişimine tam destek verdi. Bütün bunlara rağmen, grev iyi gitmedi. Çok sayıda insan ordu, polis ve diğer baskıcı güçler tarafından dövüldü, tutuklandı ve cinayete kurban gitti.[302]

[300] J. L. Anderson, 2005, s. 316-317.
[301] **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Mart 1958, s. 3.
[302] J. C. Navarro, 2011, s. 215.

Milliyet gazetesi bu hareketli günleri yakından takip etmiştir. Gazete 13 Nisan 1958 tarihindeki "*Küba'da isyan*" başlıklı haberinde grevle ilgili ayrıntılara yer vermektedir:

"A. P. - Küba'da, asi lider Fidel Kastro, Cumhurreisi Batista'ya bir ultimatum verdikten sonra geniş çapta bir isyan harekâtına girişmiştir. Hükûmet kuvvetleri, şimdiye kadar, Fidel Kastro'nun kuvvetlerine karşı üstünlük temin ettiklerini ileri sürmekte ve isyanın komünistler tarafından tahrik edildiğini belirtmektedirler. Fidel Kastro'nun kuvvetleri, hükûmet kuvvetlerine ait silah ve malzeme depolarını berhava etmekte ve büyük zararlara sebebiyet vermektedirler. Cenubî Amerika'da girişilen bu son hareketin de, diktatörlükle itham edilen Batista'nın devrilmesiyle sona ereceği anlaşılmaktadır."[303]

Bu yenilgi, devrimci harekete büyük bir darbe indirdi, ama bir yandan da paha biçilmez bir deneyim kazandırdı. Fidel, böyle hataların bir daha tekrarlanmaması konusunda uyarıda bulunarak başarısızlığın nedenlerini ayrıntılarıyla analiz etti ve halka duyduğu her zamanki güvenle şu vurguyu yaptı: "*Tiranlığa karşı mücadelede önemli bir silah olan genel grevden vazgeçmiş değiliz… Bir muharebe kaybedildi ama savaş değil.*"[304]

2.6. 10 Bine Karşı 321: Stratejik Zafer

Batista önüne çıkan fırsatı kaçırmak istemiyordu. Grevin başarısızlığa uğraması ona uzun zamandan beri yapmaya çekindiği bir girişimi başlatmak için cesaret verdi: Castro'nun dağlardaki kalelerinin hepsine saldırı düzenleyecekti. Batista, 20 Mayıs 1958'de başlayan genel saldırı için 14 tabur ya da 10 bin asker seferber etmişti.[305] Operasyon Fase Final yani Nihai Aşama Harekâtı ya da Fin de Fidel yani Fidel'in Sonu'ndan esinlenilerek FF planı olarak adlanıyordu.[306] Ağır topçu, zırhlı araçlar, helikopter, uçaklar ve donanmanın firkateynleri desteğindeki üç muharip kuvvet Sierra Maestra'ya saldırmış, biri güney kıyısına çıkarma yapmış,

[303] **Milliyet Gazetesi**, 13 Nisan 1958, s. 1.
[304] J. C. Navarro, 2011, s. 215-216.
[305] V. Skierka, 2007, s. 77.
[306] F. C. Ruz, 2010, s. 10.

diğer ikisi kuzey ve kuzey batıdan ilerlemeye başlamıştı. Hedef, düşmanı kuşatmak ve imha etmekti.[307]

Bu sırada Castro'nun komutasında silah ve özellikle cephane bakımından yetersiz sadece 321 kişi vardı. Kardeşi Raúl'un komutasında bir diğer cephede 150 kişi daha vardı. Hükümet birliklerine General Eulogio Cantillo ve General Alberto del Río Chaviano komuta ediyordu.[308]

Meydan muharebesine girecek durumda olmayan Castro esnek gerilla taktiklerine güveniyordu: Gerillalar askerleri pusuya çekiyor, güçlü mayınlar yerleştiriyor, dar geçitlere pusu kuruyor, balta girmemiş ormanlarla kaplı dağları, tek tek askerler için birer ölüm tuzağına dönüştürüyordu. Her yerde pusuya yattıkları izlenimi yaratan asiler, üçte ikisi acemi olan hükümet askerleri üzerinde terör estiriyor, morallerini sürekli bozuyordu. Sadece asilerin gerçek gücü gizemini korumakla kalmıyor, bunun ötesinde ordu saflarında disiplin de bozuluyordu. Çok geçmeden havanın Castro'nun lehine döndüğünün işaretleri belirdi.[309]

Küba ordusunun isyancıları sürekli sıkılan bir ilmeğin içinde kapana kıstırmak için hazırladıkları büyük planların, savaş alanının topografyasını yeterince dikkate almadıklarını gösteriyordu. Sierra Maestra'nın sık ormanlarında, dar ve derin vadilerinde saldırıya geçen ordu birlikleri ya sıkışıp kalıyor ya da kendi aralarında teması kaybediyorlardı. İsyancılar için bu durum, gerektiğinde zemin kazanmak ve birbirinden kopan birlikleri kuşatma altına almak anlamına geliyordu. Kısa süre içinde adeta isyancılar saldırıya geçmiş gibi bir durum ortaya çıktı.[310]

Dört aydır Sierra Cristal'de bulunan Raúl kendi savaş gücünü hızla oluşturmuş ve bütün doğuda varlığını hissettirmişti. Sierra Maestra'daki ağabeyi gibi tam ölçekli bir kara saldırısıyla karşı karşıya olmasa da Raúl'un güçleri de Batista'nın uçakları tarafından dövülüyordu.[311] Bunun ötesinde sivil halk yangın bombalarına, roketlere ve bunların neden olduğu büyük bir yıkıma da maruz kalıyordu. Bu uçaklar sık sık Guantánamo'daki Amerika Birleşik Devletleri'nin Deniz Üssü'nde yakıt ikmali yapıyordu. Bu olaylar karşısında, Kumandan Raúl

[307] V. Skierka, 2007, s. 77.
[308] ibid, s. 78.
[309] ibid, s. 79.
[310] J. L. Anderson, 2005, s. 331.
[311] ibid, s. 331.

Castro, bölgede yaşayan Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarının yakalanması emrini verdi. Bu emir yerine getirildi. Toplam 49 kişi tutuklandı. Bu kararın amacı Batista'yı bölgeyi bombalamaktan vazgeçirmek ve dünyanın dikkatini bu vahşi saldırılara çekmekti. Fidel Castro kısa bir süre sonra, Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerin çetrefilli bir hal almasını engellemek için tutukluların salıverilmesini emretti. Fakat istenilen hedefe ulaşılmıştı.[312]

Rehin alınan Amerikalıların serbest bırakılması haberi "*Castro Amerikalıları serbest bıraktı*" başlığıyla 4 Temmuz 1958 tarihli Milliyet gazetesinde yer almıştır:

"A.P. - Küba'lı âsi lider Fidel Castro'nun adamları tarafından kaçırılan Amerikalı ve Kanadalılar dün serbest bırakılmışlardır. Castro ve adamlarının elinde kaldıkları müddet zarfında çok iyi muamele gördüklerini söyleyen Amerikalı ve Kanadalı inşaatçıların serbest bırakılmasına, Küba'daki Amerikan elçi önayak olmuştur."[313]

Bu arada hükümet birlikleri ile gerilla arasında savaş devam ediyordu. Tüm savaşın en önemli eylemlerinden biri olan, Batista ordusuna ait bir taburun kuşatıldığı ve yenilgiye uğratıldığı "El Jigüe" muharebesi, 11 Temmuz ile 20 Temmuz arasında yaşandı.[314] Düşman komutanı Binbaşı José Quevedo'nun teslim olduğu 20 Temmuz günü Caracas Anlaşması Radio Rebelde'den ilan edildi. M-27-6 adına Fidel tarafından imzalanan anlaşma, sekiz muhalif grubu bir araya getiriyor, gruplar silahlı ayaklanmayla Batista'ya karşı ortak bir strateji izleyeceklerini bildiriyor ve hemen bir geçici hükümet kurmayı taahhüt ediyorlardı. En önemlisi, "*Sierra Maestra Ortak Manifestosu*" Fidel Castro'nun "*devrimci güçlerin başkomutanı*" olarak sahip olduğu yetkiyi tanıyordu.[315]

Temmuz ayı boyunca, İsyancı Ordu kaybetmiş olduğu mevzileri geri almaya başladı. Ağustos'ta düşman kuvvetlerinin Mayıs'ta büyük taarruzlarını başlattıkları ve Sierra Maestra'da varlık gösteren son kuvvetlerinin bulunduğu Las Mercedes de

[312] J. C. Navarro, 2011, s. 217-218.
[313] **Milliyet Gazetesi**, 4 Temmuz 1958, s. 3.
[314] J. C. Navarro, 2011, s. 217-218.
[315] J. L. Anderson, 2005, s. 333.

ele geçirildi.[316] 20 Ağustos 1958'de, Radio Rebelde'de Castro'nun gururlu sesi duyuldu:

"Sierra Maestra'nın Birinci Cephesi'nde kesintisiz 76 gün süren çarpışmalardan sonra, İsyancı Ordu tiranlığın en önemli kuvvetlerini geri püskürtüp, hemen hemen imha etmiştir… Bu sonuç otuzdan fazla çatışma ve altı büyük çarpışmayla elde edilmiştir. İsyancı birlikler ülke topraklarının diğer bölgelerine doğru her yönde ilerleyecektir. Artık hiçbir şey ya da hiç kimse onları durduramaz."[317]

Çarpışmalar, ordunun bin civarında kayıp vermesi ile sonuçlandı. Bu kayıpların arasında 300'den fazla ölü ve 443 esir vardı. İsyancı kuvvetlerden 27 kişi ölmüş ve 50 kişi de yaralanmıştı.[318] Che Guevara savaş günlüğünde kazanılan zaferi şöyle anlatıyordu:

"Bu arada saldırı normal seyrini sürdürdü ve iki buçuk aylık savaşın neticesinde düşman ölü, yaralı, esir ve firari olmak üzere binden fazla asker kaybetti. Aralarında bir tank, on iki tane havan topu, on iki tane üçayak mitralyöz, yirmiden fazla makineli tüfek ve sayısız otomatik silahın da bulunduğu altı yüzden fazla silahı ele geçirdik. Ayrıca, çok miktarda cephane ve değişik türde araç gereci ele geçirirken savaşın sonunda Kızıl Haç'a teslim edilecek olan dört yüz elli tane esir aldık.

Batista Ordusu, Sierra Maestra'ya düzenlediği bu son saldırıdan omurgası kırılmış olarak çıktı, ama henüz tam olarak yenilmiş değildi. Mücadeleyi sürdürmek gerekiyordu."[319]

Castro ve savaşçıları doğuda kalır, Raúl ve Almeida ile birlikte hükümet kuvvetlerine tacizi sürdürürken, Che Guevara ve Camilo Cienfuegos yaklaşık 600 gerilladan oluşan bir kuvvetle savaşı adanın merkezine taşıdı. Havana'dan Santiago'ya giden tek batı-doğu yolunu kesmeyi ve demiryolu ulaşımını işlemez hale getirmeyi başarmışlardı. Bu eylemlerle birlikte ülke tam bir kaosun içine sürüklenmişti. Ama asıl dönüm noktası, 29-31 Aralık arasında, Che Guevara ve 300

[316] J. C. Navarro, 2011, s. 218.
[317] V. Skierka, 2007, s. 81.
[318] J. C. Navarro, 2011, s. 218.
[319] E. C. Guevara, 2008, s. 296.

gerillanın stratejik öneme sahip, 150 bin nüfuslu Santa Clara kentini ele geçirmesiydi. Harekât sırasında, ellerindeki 10 tanka rağmen moralleri çökmüş 2500 askerin bulunduğu koca bir garnizonu esir almışlardı. Ayrıca 19 vagonunda 400 asker ve çok sayıda ağır silah taşıyan bir zırhlı treni de kuşatıp, havaya uçurmakla tehdit ederek ele geçirmeyi başarmışlardı.[320]

Castro'nun korktuğu üzere, zaferlerine ortak olmak için Küba Genelkurmayı Amerika Birleşik Devletleri ile işbirliği içine girmişti. Washington'da Eisenhower'ın adamları umutsuzca Castro'yu tarafsızlaştırmaya çalışıyorlardı. En sonunda Batista rejiminden desteklerini çekerek alternatif aramaya yöneldiklerinde bir politik çıkmazdan diğerine savrulmuşlardı. Amerika Birleşik Devletleri'nin baskısıyla 3 Kasım 1958'de yapılan seçimleri muhalefetin boykotu yüzünden tam bir fiyaskoya dönüşmüş ve Batista'nın yandaşları bu durumda bile seçimlere hile karıştırmak için ellerinden geleni yapmışlardı. Batista yanlısı silik bir adayın, Andrés Rivero Agüero'nun "*zaferi*" herkesin alay konusu olmaktan öteye gidemeyecekti. Santa Clara'nın Che Guevara ve Camilo Cienfuegos tarafından ele geçirilmesi, iç savaşın sonucunu belirlemiş olduğundan, seçilen Başkan şöyle ağız tadıyla koltuğuna bile oturamamıştı. Tüm ülkede ordu silah bırakıyor, eski rejimin yöneticileri ise sadece kendi paçalarını ve paralarını kurtarmayı düşünüyordu. Artık üç bin kişilik bir kuvvete komuta eden Fidel ve Raúl Castro beş bin askerin savunduğu Santiago'yu neredeyse kurşun atmadan ele geçirdiler. Ardından yöneldikleri Havana yolunda da direnişle karşılaşmayacaklardı.[321]

Bu arada Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliği'nin katılımı ile yapılan gizli planların bir parçası olarak, Oriente eyaletinin doğusundaki Ordu Operasyon Başkanı General Eulogio Cantillo, ulusal krize son vermek amacıyla Fidel Castro'yla bir anlaşmaya varmak için[322] Palma Soriano yakınlarında Ingenio Oriente adlı eski bir işletmede görüştü.[323] 28 Aralık'ta yaptıkları toplantıda, General Cantillo, 31 Aralık'ta Oriente'de bir askeri ayaklanma organize etme ve hükümetin kontrol ettiği

[320] V. Skierka, 2007, s. 81-82.
[321] V. Skierka, 2007, s. 84.
[322] J. C. Navarro, 2011, s. 227.
[323] I. Ramonet, 2006, s. 151.

mevzileri terk etme kararı aldı.[324] Fidel Castro bu görüşme konusunda; "*son harekât üzerinde anlaştık*" der ve ekler:

"Subay olan bir kardeşini görmek bahanesiyle Havana'ya gitmek istedi… sonunda General Cantillo Havana'ya gitti. Ama benim üç şartım vardı; o da kabul etti. Dedim ki: "Peki, madem gitmek istiyorsunuz, gidin. Ancak, Amerika Birleşik Devletleri büyükelçiliğiyle temas istemiyoruz." Özel bir neden yoktu ama bu tür olayların nasıl yürüdüğü konusunda deneyimliydik. "Başkentte darbe istemiyoruz." Belki de bunu, başkentte darbe meselesini ilk şart olarak öne sürmüştük. "Batista'nın kaçmasına yardım etmenizi istemiyoruz." Üç şartımız buydu, General kabul etti ve Havana'ya doğru yola çıktı.

Günler geçti, ondan hiç haber almıyorduk. Beni Santiago'daki garnizonun komutanıyla temasa geçirmişti. Mektuplar yazıldı. Özetle, ne dediysek tersini yaptı: İlk olarak, 31 Aralık 1958 günü Batista'yla akşam yemeği yedi; bir sürü generalle birlikte kaçmak üzere bindiği uçağa kadar ona eşlik etti. İkinci olarak, başkentte bir darbe yaptılar ve hükümetin başına Yüksek Mahkeme'nin en yaşlı üyesini, Carlos Piedra isimli bir yargıcı getirdiler. Üçüncü olarak da, tabii ki Amerika Birleşik Devletleri elçiliğiyle temasa geçmişlerdi… Alçakça bir ihanet!"[325]

Batista, İsyancı Ordu'nun üç doğu eyaletindeki zaferi ve ordunun mutlak demoralizasyonu ile birlikte, silahlı kuvvetlerin liderliğini General Cantillo'ya devretti ve sabahın ikisi gibi, yaklaşık 40 akrabası ve dostuyla birlikte kendisini bekleyen DC-4'e bindi ve sürgün için Dominik Cumhuriyeti'ne doğru uçtu.[326]

Batista'nın kaçtığını radyodan duyan Fidel Castro 1 Ocak 1959 günü neler yaptıklarını şöyle anlatır:

"26 Temmuz 1953'teki Moncada baskınından beş yıl, beş ay ve beş gün sonraydı. Bunlar kesin tarihler. Moncada baskınından sonra geçen zaman bu: iki yıl cezaevinde, iki yıla yakın yurtdışında, iki yıl da savaşarak.

1 Ocak günü radyodan Batista'nın kaçtığını ve başkentte darbe yapıldığını duyduğumuzda hemen kendi radyo istasyonumuza gittik ve "Devrimci genel grev!"

[324] J. C. Navarro, 2011, s. 227.
[325] I. Ramonet, 2006, s. 151-152.
[326] V. Skierka, 2007, s. 84.

sloganını ileri sürdük. Birliklerimize talimat verdik: "Kesinlikle durmak yok, ateşkes yok!" Sıfır ateşkes. Bütün birliklere ilerleme ve çarpışma emri verildi.

Herkes, radyo ve televizyonlarda çalışanlar bile bizim kısa dalga, bir kilovatlık 'Radio Rebelde' istasyonumuza bağlanıyordu. Böylelikle, ülkenin tüm radyo ve televizyonlarında zincirleme konuştum. Bütün güçlere talimatlarını biz veriyorduk. Böylelikle de tüm halkın sempatisini kullanabildik.

1 Ocak günü Camilo ile Che'ye "Havana'ya doğru ilerleyin" dedim. Camilo'ya dedim ki: "Sen Columbia'ya[327] *gidiyorsun." Che'ye de "Sen La Cabaña'ya." O sıralarda Santa Clara'yı ele geçirmekle meşguldüler. Ama tabii, planlar suya düşüp genel grev başlayınca, organize olmak için neredeyse tam bir güne ihtiyaçları oldu. Sanırım gece vakti çabucak çıktılar yola. O sırada onlara şöyle dedim: "Olabildiğince çabuk Merkez Karayolu'ndan ilerleyin." Batista'nın adamlarının morali son derece bozuktu… Che ile Camilo iki kol oluşturup Havana'ya vardılar. Varmaları zaman aldı ama hedeflerini ele geçirdiler. Kimse direnmedi, tek bir kurşun bile sıkmaları gerekmedi. Havana'daki adamlarımız neredeyse her yeri ele geçirmişti. Rakibimizin morali tamamen çökmüş, tüm ülke durmuş, şehir başkaldırmıştı. Her yerde başkaldırılar oluyordu."*[328]

Türk basını Küba'da yaşanan gelişmeleri kapsamlı şekilde ele almıştır. Cumhuriyet gazetesi 1 Ocak tarihli "*Küba'daki iç harbte 3000 kişi öldü*" başlıklı haberinde son gelişmeleri aktarmıştır:

"Havana 31 (R) – Küba Cumhurbaşkanı ve asi Fidel Castronun kuvvetleri arasında iki günden beri cereyan etmekte olan kanlı çarpışmalar sonunda 3000 kişinin öldüğü bildirilmektedir. İktidarı elinde bulunduran diktatör, Santa Clara vilayetine yeni takviye birlikleri sevketmektedir. Fidel Castro ise Santa Clara'nın idaresini elinde bulundurduğunu belirtmektedir."[329]

Milliyet gazetesi Küba Diktatörü Batista'nın kaçması haberine 2 Ocak "*Diktatör Batista Küba'dan kaçtı*" başlıklı haberinde yer vermiştir:

---

[327] *Ciudad Militar Columbia (Columbia Askeri Şehri)*, Devrim'den sonra ismi Ciudad Escolar Libertad (Özgür Öğretim Şehri) olarak değiştirilen askeri kamp.
[328] I. Ramonet, 2006, s. 152-154.
[329] **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Ocak 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 6.

"Batista yanında Başvekili ve Hükûmete mensup 50 kadar şahsiyetle beraber uçakla evvelâ Dominik Cumhuriyetine, oradan da Florida'ya geçmiştir.

General Batista, 1959 senesinin ilk gününde devrilen ilk diktatör olmuştur."[330]

Aynı tarihli Cumhuriyet gazetesi de Küba Cumhurbaşkanı'nın ülkeden kaçışını "*Yeni yılın ilk günü bir diktatör devrildi*" başlıklı haberiyle okuyucularına duyurmuştur:

"Havana 1 (Radyo) – Küba Cumhurbaşkanı diktatör Batista bugün memleketinden uçakla Dominik Cumhuriyeti başkentine kaçmıştır. Aynı uçakta Batista'nın aile efradı ile yakın arkadaşları da bulunmaktaydı. Batista, daha önce parlamentoya hitaben "daha fazla kan dökülmemesi için memleketini terk ettiğini" söylemiştir."[331]

Dönemin Cumhuriyet gazetesi köşe yazarlarından Ömer Sami Coşar "*Dış Politika*" adlı köşesinde 2 Ocak 1959 tarihli "*Bir diktatör kaçarken…*" başlıklı yazısında Batista'nın kaçışını analiz etmiş, Dominik Cumhuriyeti lideri Trujillo ve ihtilal karşısında Amerika Birleşik Devletleri'nin izlediği politika üzerinde durmuştur. [332]

Devrimin zaferi, halk tarafından büyük bir heyecanla karşılandı. Las Villas'tan gelen Kumandanlar Ernesto Che Guevara ve Camilo Cienfuegos yönetimindeki isyan kolları 2 Ocak günü kente girdiklerinde coşkuyla alkışlandılar ve Havana'ya girişleri onları heyecanla karşılayan yüz binleri bir araya getirdi. Bu arada Fidel Castro Geçici Devrim Hükümeti'ni Santiago de Cuba'da ilan etmişti. Kararlaştırıldığı gibi, geçici Başkan, bir yargıç olan Dr. Manuel Urrutia Lleó idi.[333] 3 Ocak 1959 tarihli Milliyet gazetesi bu gelişmelere "*Âsi talebe Castro Kûba'ya hâkim oldu*" başlıklı haberinde yer vermiştir:

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-25 aydan beri Kûba'daki Batista hükûmetine karşı çarpışan âsi lider Fidel Castro ve adamları, dün muvaffakiyetlerinin son

[330] **Milliyet Gazetesi**, 2 Ocak 1959, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 7.
[331] **Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Ocak 1959, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 8.
[332] **Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Ocak 1959, s. 3. Yazı için Bknz.: Ek 9.
[333] J. C. Navarro, 2011, s. 231.

safhasını de gerçekleştirmiş ve yaşlı adamı Manuel Urrita'yı geçici başkan ilân etmişlerdir."[334]

3 Ocak 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesi de bu gelişmelere "*Küba demokratik rejime kavuşuyor*" başlıklı haberinde yer vermiştir:

"Castro, memleketten kaçan General Batista hükumetinin yerini almak üzere basında eski Adalet Bakanı ve yargıçlardan Dr. Manuel Urrutia'nın bulunduğu yeni bir hükumet ilan etmiştir.

Fidel Castro, yeni Cumhurbaşkanı seçimlerinden sonra demokratik bir rejim kurulacağını bildirmiştir."[335]

Milliyet gazetesi yazarlarından Sami Kohen 3 Ocak 1959 tarihli "*Kûba'da Diktatörlüğe Paydos*" başlıklı yazısında Devrimin zeferi ile ilgili kapsamlı bir analiz yapmış, devrilen diğer Latin Amerika ülkelerindeki dikatatörlüklerle Küba'nın durumunu karşılaştırmış ve "*Batista'nın şiddet politikası, âsi lider Castro'nun 2 yıllık mücadelesinin zaferle sonuçlanmasını kolaylaştırdı*" demiş ve şöyle devam etmiştir:

"Aralık 1956 da, Fidel Castro adında bir "maceraperest"in, 81 kişilik "çetesi" ile birlikte, Meksika'dan gelerek Kûba'yı "istila ettiği" haberini duyduğu zaman, diktatör Fulgencio Batista bir kahkaha koyvermiş ve yanındakilere "Beni bunlar mı devirecek" diye sormuştu.

Bu sualin cevabını iki sene sonra hâdiseler vermiştir. Yaşadığı müddetçe iktidarda kalacağını sanan Batista artık tutunamıyarak Kûba'dan kaçmak zorunda kalmıştır. 32 yaşındaki Castro ise, 2 senelik mücadelesinin meyvasını almış, Hükûmet merkezi Havana'ya, muzaffer bir milli kahraman olarak girmiştir.

Bu suretle 6 milyon Kûba'lı için hür ve demokratik bir idareye kavuşmak şansları tekrar belirmektedir."[336]

Başkan Manuel Urrutia'nın liderliğinde kurulan ilk hükümet hemen hemen tamamen burjuva-liberal kampın temsilcilerinden oluşuyordu. Başbakan, Havana

[334] **Milliyet Gazetesi**, 3 Ocak 1959, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 10.
[335] **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Ocak 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 11.
[336] **Milliyet Gazetesi**, 3 Ocak 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 12.

Barosu'nun ilk başkanı ve Castro'nun üniversitedeki eski profesörü José Miró Cardona'ydı. Dışişleri Bakanı, partinin lideri ve eski başkan adaylarından Eddy Chibás'ın varisi Roberto Agramento'ydu. Yeni hükümetin uluslararası ün sahibi iki ekonomi uzmanı, Maliye Bakanı Rufo López Fresquet ve Merkez Bankası Başkanı Felipe Pazos özellikle Washington'da memnuniyet yaratmıştı. 26 Temmuz Hareketi, on beş bakandan oluşan hükümette sadece ılımlı kanadından dört bakanla temsil ediliyordu: Eğitim Bakanı Armando Hart ve Castro'nun Sierra'da üç yoldaşı. Castro'nun yanında şeker kamışı tarlasından sağ çıkan Doktor Faustino Pérez, zimmete geçirilen devlet mülkiyetinin yerine konulmasından sorumlu devlet bakanı olmuştu. Sierra'da "*kurtarılmış bölgeler*"de toprak reformu yasasını hazırlamış olan Humberto Sori Marín ise tarım bakanlığı koltuğuna oturmuştu. Az çok komünist bir geçmişe sahip tek bakan Cienfuegos'lu Osvaldo Dórticos Torrado'ydu. O da Miró Cardona gibi Barolar Birliği'nin eski başkanıydı ve şimdi devrimci yasamadan sorumlu bakan olarak atanmıştı. Komünist PSP dışarıda kalmıştı.[337]

Fidel Castro hükümette yer almamış, resmen silahlı kuvvetlerin başkomutanı konumuyla yetinmiş ve en yakın üç çalışma arkadaşını (Raúl, Che ve Camilo Cienfuegos) arka planda tutmuştu. Hem askeri hem de siyasi olarak devrimin zaferini sağlamlaştırmak açısından yeterli güçleri vardı. Castro'nun hükümette yer almasına ihtiyacı yoktu, çünkü gerçekte hükümet bizzat kendisiydi.[338] Bu gelişmeler 7 Ocak 1959 tarihli Milliyet gazetesinde "*Küba'da Yeni Hükümet işbaşına geçti*" başlıklı haberde yer almıştır:

"HAVANA, AJANSLAR - Geçici Başkan Manuel Urrutia dün örfi idareyi kaldırmış ve Jose Miro Cardona'yı Başvekil tayin etmiştir. Yeni kabine ilk toplantısını yapmıştır. Yeni Hükûmet programına göre yakında umumî seçimler yapılacak, insan haklarını tahdit eden bütün hükümler kaldırılacak, bu arada basına tam bir serbesti verilecek, kumar salonları kapatılacaktır."[339]

2.7. İlk Devrimci Yasalar ve İlk Sorunlar

Devrimden hemen sonra savaşçıların mücadelesinin merkezinde durmuş olan ekonomik bağımsızlık, siyasi egemenlik, gerçek demokrasi ve sosyal adalet gibi eski

[337] V. Skierka, 2007, s. 93.
[338] ibid, s. 93.
[339] **Milliyet Gazetesi**, 7 Ocak 1959, s. 5.

tasarıların hayata geçirilmesi için olmazsa olmaz bazı tedbirler alındı. Üyelerinin (senatörler, temsilciler, valiler, belediye başkanları, meclis üyeleri) makamlarını hileli yollarla elde etmiş oldukları diktatörlüğün siyasi ve idari aygıt ile birlikte, Cumhuriyet Kongresi de ortadan kaldırıldı. Diktatörlükle suç ortaklığı yaptıkları için zaten gözden düşmüş olan geleneksel siyasi partiler, kendiliğinden dağıldı. Fulgencio Batista'yla işbirliği yapan kirli siyasetçiler 30 yıl boyunca herhangi bir resmi devlet makamına gelmekten men edildi. Devrimci Hükümet diktatörlük döneminde işlenen suçlar ve cinayetler için örnek oluşturacak cezalar vermeye karar verdi. Küba tarihinde, yurtsever ve devrimci savaşçıların işkencecileri ve katilleri hiçbir zaman cezalandırılmamıştı. Bu kez halk bir değişiklik bekliyordu: Tüm ülke katillerin ölümünü istiyordu. Devrimci mahkemeler kuruldu ve sanıklara tam güvence veren kamu davaları görüldü. Ölüm cezası da dahil olmak üzere, uygun cezalar verildi.[340] Cumhuriyet gazetesi bu gelişmelere 8 Ocak 1959 tarihli "*Küba'da yeni mahkemeler kuruluyor*" başlıklı haberinde yer vermiştir:

"Havana 7, (Radyo) – İhtilal hükumeti, diktatör Batista'nın maksadlı olarak kurmuş olduğunu açıkladığı bütün ceza mahkemelerini lâğvetmiştir. Hâlen Dominik Cumhuriyetine sığınmış bulunan Batista ve taraftarlarını yargılamak üzere ihtilal mahkemeleri de kurulmak üzeredir."[341]

8 Ocak'ta Havana'ya giren Castro, kilise çanlarıyla, fabrika düdükleriyle, gemi sirenleriyle ve top atışlarıyla karşılandı. Başkanlık Sarayı'nın balkonundan halka kısa bir konuşma yaptı. Esas büyük hitabını Columbia Kışlasına saklıyordu. Colombia üssüne giriş ve çıkışlar her zaman çok sıkı bir kontrol altında tutulmuştu. Castro'nun konuşma yapacağı gün bir yenilik yapılarak, sembolik bir mesaj göndermek amacıyla üssün kapıları ardına kadar sivil halka açıldı. Castro konuşurken barış sembolü beyaz güvercinler uçuruldu. Bunlardan bir tanesi Castro'nun omuzuna kondu. Bundan çok etkilenen Küba halkının, Castro'nun Tanrı, azizler ya da Afro-Karayipli ruhlar tarafından korunan kutsal bir figür olduğuna dair inanışı iyice yoğunlaştı.[342] Fidel'in, Havana'ya bir zafer alayıyla girmesi 10 Ocak

[340] J. C. Navarro, 2011, s. 232.
[341] **Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Ocak 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 13.
[342] L. Coltman, 2005, s.163.

1959 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Kübalı âsi lider Castro orduda binbaşı*[343] *kalıyor*" başlıklı haberde yer almıştır:

"Havana 9 (R.) – Küba'da ihtilal çıkararak Batista'nın dikta rejimini deviren âsi lider Fidel Castro, iktidarı eline almağa niyeti olmadığını ve Orduda Binbaşı olarak kalmayı istediğini belirtmiştir."[344]

Bu arada Cumhuriyet ve Milliyet gazeteleri 11 Ocak 1959 tarihli "*Yeni Küba Hükûmetini tanıdık*" ve "*Kûba'da kurulan hükûmeti tanıdık*" başlıklı haberlerinde Türkiye Cumhuriyetinin yeni kurulan Küba Hükümetini tanıdığını okuyucularına duyurmuştur:

"Ankara, 10 (Telefonla) – Dış İşleri Bakanı Zorlu, Küba Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanına yolladığı bir telgrafla Türkiyenin yeni Küba Hükumetini resmen tanıdığını bildirmiştir."[345]

Devrimin zaferinden sonraki ilk haftalar ve aylarda, halkın her şeyin önüne geçen tek talebi vardı: Batista'nın kiralık işkenceci ve katillerinin defterini dürmek! Medya, eski rejim kurbanlarının haberleriyle doluydu. Korkunç trajedilerle birlikte, akla hayale gelmeyen işkence aletleri ve yöntemleri anlatılıyordu. Ölü ve kayıpların anneleri ve eşleri intikam sloganlarıyla sokaklarda yürüyüş yapıyorlardı. [346] Castro, halkına, işkence ve cinayetlerden sorumlu olanların hükümet tarafından cezalandırılacağı sözünü vermişti. Devrimci mahkemeler İsyancı ordunun subayları tarafından oluşturulmuştu ve hızlıca iş başı yapmışlardı. Burada uygulanan adalet Kübalılara yabancı olmamasına rağmen dış ülkelerde, özellikle Amerika'da çok yadırganıyordu. Kısa bir süre içinde yargılara varılması ve yine kısa zaman içinde cezaların uygulamaya konulması yabancı ülkelerden gelen gözlemcileri çok şaşırtıyordu. Raul Castro'nun askeri komutasında olduğu mahkemede Batista'nın yetmiş bir askeri ölüm cezasına çarptırıldı ve kurşuna dizildi. Adamların kurşuna dizilmesini gösteren bir bant kaydı uluslararası bir şoka sebep oldu. Amerikalı parlamento üyeleri ve bazı medya kuruluşları, yeni hükümetin adaleti yerine getirmek yerine dişe diş kana kan politikası güderek intikam peşinde olduğunu ifade

[343] Gazete, "comandante" kelimesinin Türkçe karşılığı olan binbaşı diye çevirmiştir. Daha önce açıkladığımız gibi burada kastedilen "komutan" veya "kumandan"dır.
[344] **Cumhuriyet Gazetesi**, 10 Ocak 1959, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 14.
[345] **Cumhuriyet Gazetesi**, 11 Ocak 1959, s. 1.
[346] V. Skierka, 2007, s. 97.

ederek hükümeti eleştirdiler ve Küba'dan şeker ithal etmeyi durdurmanın olası sonuçlarından bahsetmeye başladılar. Castro, bu eleştirilere büyük öfkeyle cevap veriyordu.[347] Bu gelişmeler 18 Ocak 1959 tarihli Milliyet gazetesinde "*Küba'da Batistacıların idamına devam ediliyor*" başlıklı haberde yer almıştır:

"HAVANA, A.P.-Havanadaki Cumhurbaşkanlığı sarayı önünde gösteri yapan 2.000 işçi ve talebe, ihtilal mahkemelerinin faaliyetlerine devam etmelerini ve suçluların kurşuna dizilmesini talep etmiştir. Nümayişçilerin bazılarının ellerinde taşıdıkları dövizlerde şu cümleler okunmaktaydı: "Amerikalılar, iç işlerimize burnunuzu sokmayın!", "İdamlara devam edelim!"

Castro taraftarları idamlara devam edilmesi için böylesine nümayişler yaparken Küba'da kurşuna dizilenlerin sayısı da dün akşam 205'e yükselmiştir. İhtilâl lideri Fidel Castro dün yaptığı bir konuşmada Birleşik Amerikayı ve Washington'un Güney Amerika memleketlerine karşı takip ettiği siyaseti tenkit etmiştir. Castro şöyle demiştir:

"Birleşik Amerika, başka Güney Amerika memleketlerinde yaptığı gibi, Küba'nın iç işlerine müdahale edemez. Böyle bir şeye teşebbüs edecek olursa netice feci olacaktır. Eski diktatör Batista taraftarlarının memlekette ne korkunç cinayetler işlediklerini bilmeyen kalmamıştır. Şimdi bu katillerden birkaç yüz tanesinin idam edilmesiyle adalet yerini bulacaktır. Bu bizim dâhili bir meselemizdir.""[348]

Aynı gelişmeler 17 Ocak 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Küba ile Amerika'nın arası açılıyor*" başlıklı haberde yer almıştır:

"Havana 16 (a.a.) – Küba'da iktidarı ele geçiren ihtilalcilerin lideri Fidel Castro, Havana'da "Rotary Club" üyeleri önünde konuşarak, Batista tarafdarlarının idam edilmesi karşısında Birleşik Amerika'dan yöneltilen bazı ithamlara temas etmiş ve "biz Birleşik Amerika ile münasebet kurmak istiyoruz, fakat kendimizi Amerikaya tâbi kılmak niyetinde değiliz" demiştir.

Castro sözlerine şunları da eklemiştir:

[347] L. Coltman, 2005, s.167-168.
[348] **Milliyet Gazetesi**, 18 Ocak 1959, s. 5.

"Biz Batista'nın yaptığı gibi gizlice öldürmüyoruz. Suçluları tevkif ediyor, sonra da yargılıyoruz."

Castro, bunlardan başka, "Dominiklilerle Nikaragualıların da diktatörlerini devireceklerini" söyledikten sonra "bizim onlarla görülecek hesabımız var, çünkü Batistaya silah sattılar" demiştir."[349]

Cumhuriyet gazetesi yazarı Ömer Sami Coşar "*İhtilalden sonra…*" başlıklı yazısında Küba'da yapılan idamları geniş şekilde ele almıştır:

"Diktatör Batista'ya karşı mücadeleyi muvaffakiyetle sona erdirenler, dikta devrinde Batista'nın emri ile cinayetler işleyenleri, halka işkence yapanları veya son dahili harb sırasında Fidel Castro taraftarıdır diyerek bunları gruplar halinde öldürüp, toplu halde çukurlara atanları yakalamışlar ve gayet kısa "askeri mahkeme duruşmaları" sonunda da temizlemişlerdir. Bazı haberlere göre 200, bazılarına göre de 500 Batista ajanı bu şekilde kurşuna dizilmiştir.

İhtilalin kanlı bir tasfiye hareketine giriştiğini, normal duruşma yollarını takip etmediğini, yapılan kısa duruşmaların da gizli olduğunu belirten şikayetlerde bulunanlara karşı ihtilalcilerin cevapları şu olmuştur: "- Batista devrinde katiller siyasi cinayet işlenmesi için kullanılmış, gizli polis ordusu halka işkence yapmıştır. İhtilalin devam ettiği sırada ise Batista'nın kumandanları, yakaladıkları ihtilalcileri bir çukurun başında kurşuna dizmişler, oraya atmışlar ve üstünü de örtmüşlerdir. Biz ise duruşmayı yapıyor ve işkence etmeden kurşuna dizerek tasfiye ediyoruz.""[350]

Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Feridun Ergin "*Tekikler - Düşünceler*" isimli köşesinde 18 Ocak 1959 tarihli "*Bir diktatörün düşündürdükleri*" başlıklı yazısında Küba'nın ihtilalden önceki durumuna ışık tutarak Batista'nın başkan olduğu dönemde yaptıklarına değinmiş, Fidel Castro'nun mücadalesinden bahsetmiş ve genel bir Küba analizi yapmıştır:

"Küba diktatörlüğünün yılışık tarzı, iki hakikatin daha iyi anlaşılmasını temin etmektedir. Bu hakikatlerden birincisi, hürriyet ve demokrasi havasını teneffüs etmiş olan memleketlerde, şiddet kullanarak ve hileye başvurarak bir iktidar zümresinin

[349] **Cumhuriyet Gazetesi**, 17 Ocak 1959, s. 5.
[350] **Cumhuriyet Gazetesi**, 17 Ocak 1959, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 15.

bilamüddet tutunamıyacağıdır. Fakat diktatörlerin ikbal devrelerini uzatmak üzere aldıkları tedbirler, milletin kendilerine karşı gösterdiği reaksiyon ve suçlardan alınan intikam, derin içtimaî yaraların açılmasına ve ağır iktisadi zararlar doğmasına sebebiyet vermektedir. Muhterisler, iktidar mevkiine ne kadar sıkı sarılmak isterlerse, arkalarında bıraktıkları ıztırabın kesafeti o nisbette artmaktadır."[351]

Bu arada Batista döneminin işkencecilerinin davalarının hızlı bir biçimde görülüp infaz edilmeleri nedeniyle gelişmekte olan Devrim ile Amerika Birleşik Devletleri hükümeti arasında yaşanan gerginlik iyice ortaya çıkmaya başlamıştı. Suçluların iade edilmesi talebini ileten ve Miami'ye bağladığı yatında bu iş için ayırdığı on yedi milyon dolarla Havana'dan cevap bekleyen Senatör Manferrer'in talebi reddedilmişti. Sonra, Senatör Wayne Morse devrimi düşmanlarını ayrım gözetmeksizin kurşuna dizmekle suçlamış, bu suçlama Newsweek dergisinde de yayımlanmıştı.[352]

Aslında o sırada devrimci adalet uygulamalarına karşı kamuoyunda açık bir muhalefet yoktu. Tam aksine, Batista'nın canileri iğrenç cinayetler işlemişlerdi ve Küba kamuoyunda bir linç havası vardı ve medya yargılamalara ve mahkûm olanların idamlarına ayrıntılı biçimde ve olumlayarak yer veriyor, işlenen suçları ayrıntılı biçimde sayıp döküyordu. Arada Batista'nın rüşvet ve yolsuzluklarını açığa vuran Küba gazeteleri onun yardakçılarının yarattıkları dehşet ve vahşete ilişkin ürkütücü açıklamalar ve korkunç fotoğraflar yayımlıyordu. Bohemia duruşmalara aşırı derecede uzun yazılarla yer veriyor, yargılanmayı bekleyen zanlılarla iğneleyici mülakatlar yayımlıyor, idamları bir kamerayla izliyor ve haberleri manşetten veriyordu.[353] Bütün bu gelişmeler Türk basınında da yankı buluyordu. Cumhuriyet gazetesi Küba'da yaşananları 18 Ocak 1959 tarihli "*Küba'da idamlar devam ediyor*" başlıklı haberiyle veriyordu:

"Havana 17 (AP) – Asi lider Fidel Castro, şimdiki idamlar serisi sona ermeden önce ortalama 450 kişinin ölmüş olacağını söylemiştir.

[351] **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Ocak 1959, s. 2. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 16.
[352] P. I. Taibo II, 2008, s. 304.
[353] J. L. Anderson, 2005, s. 385.

Batista rejimi sırasında halka karşı suç işleyen 205 kişi şimdiden kurşuna dizilmiştir. Dün buradaki Cumhurbaşkanlığı sarayı önünde gösteri yapan 2000 işçi ve talebe, ihtilal mahkemelerinin faaliyetlerine devam etmelerini ve suçluların kurşuna dizilmesini taleb etmiştir"[354]

İngiliz tarihçi Hugh Thomas'ın belirttiğine göre, 20 Ocak tarihinde, medyada her gün eski rejimin gizli mezarlıklarının ortaya çıkarıldığı haberlerinin, eski rejimin silahsız gençlere yaptığı işkence ve tecavüzlerle, işlediği cinayetlerle ilgili haberlerin yer aldığı bir ortamda iki yüz Batista yanlısı asker ve polis kurşuna dizilmişti. Gizli mezarların yeri gösteriliyor, Batista ordusunun Sierra Maestra'ya gerçekleştirdiği saldırı sırasında savunmasız campesinolara yaptığı kıyımlarla ilgili dosyalar yeniden açılıyordu. Chicago Tribune muhabiri Jules Dubois Amerika Birleşik Devletleri basını adına bir davayı izlemişti; davalı olan polis şehirlerdeki isyanlar sırasında en az on yedi gence işkence ettiğini ve onları öldürdüğünü itiraf etmişti.[355]

Castro, halkın desteğini kamçılayıp ölüm cezalarının uygulanması için kalabalıklara sloganlar arttırdıkça, yurt dışından gelen olumsuz tepkiler de artıyordu. Casto, 22 Ocak günü Havana'da bir miting esnasında savaş suçlularının kurşuna dizilmesini isteyenlerin ellerini kaldırmalarını istedi. Katılan herkes ellerini havaya kaldırınca da "*Diplomatik heyetlerdeki beyler, tüm kıtadaki gazeteciler, buyurun bakın, bir milyon Kübalı, halk adına, bütün sınıflar ve ırklar adına karara varmıştı!*" diye haykırdı. [356]

Bu küçük gösterinin ardından yine yabancı ülkelerden gelen eleştirilere meydan okurcasına, Spor Sarayı'nda halka açık bir mahkeme kurdurdu. Savunma avukatları ellerinden geleni yapmaya çalışmalarına karşın, salon sık sık seyircilerin sanıklara yaptıkları hakaretlerle çınlıyordu. Sanıkların en azılısı, sayısız vukuatı olan Binbaşı Sosa Blanco'ydu. Castro geleneksel hukuk sitemini aşağılarcasına, mahkemenin, sivil hedefleri bombardımana tutan bir grup pilotun beraat etmesi kararını bozdu ve tekrar bir duruşma yapılmasını emretti. Yapılan duruşmada pilotlar suçlu bulundu ve uzun hapis cezalarına çarptırıldılar. Castro, bu konu hakkında söylediği bir cümle ile birçok insanın takdir yetkisinin hukuki işleyişin yerine

[354] **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Ocak 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 17.
[355] P. I. Taibo II, 2008, s. 304.
[356] L. Coltman, 2005, s.168.

geçtiğini kesinleştirdi: "*Devrimci adalet yasal hükümler üzerine değil, ahlaki inançlar üzerine kurulmuştur.*"[357]

Fidel Castro'nun daha sonra "*bir hata yapıldı ve çok insanın katıldığı bir mahkeme kuruldu. Gerçekten de bu, adalet fikriyle örtüşmeyen bir sirk gösterisine dönüştü*"[358] dediği büyük ses getiren bu duruşma 24 Ocak 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Küba'da Batistacıların yargılanmasına başlandı*" başlıklı haberde yer almıştır:

"Havana 23 (Radyo) – Kübada Batista rejimi taraftarlarının yargılanması sabaha kadar devam etmiş ve bir stadyomda yapılan muhakeme 30.000 kişi tarafından takip edilmiştir. Muhakemeler ayrıca televizyon ve radyo ile de yayınlanmıştır."[359]

Milliyet gazetesi de 24 Ocak 1959 tarihli "*Küba'da 600 "Harb suçlusu" alenen muhakeme ediliyor*" başlıklı yazısıyla Spor Sarayında yapılan duruşmayı haber yapmıştır:

"WASHİNGTON, RADYO - Havanadaki 15.000 kişilik spor sarayında dün "Harp suçluları"nın aleni muhakemesi başlamış ve bir binbaşı idama mahkûm edilmiştir. 51 yaşındaki binbaşı, yağma suçlarından mahkûm olmuştur.

600 kişi daha buna benzer suçlarla yargılanacaktır. Küba'nın yeni lideri Fidel Castro bugün Venezuella'ya gidecek ve Karakas'taki bir merasimde hazır bulunacaktır."[360]

Halkın çoğunluğu, Castro'nun tavrını kabul ediyor hatta benimsiyordu. Castro'nun bu tavrı, halka özgürleştikleri hissini verdi. Castro, halkını sadece Batista'nın boyunduruğundan değil, aynı zamanda kuralları ve işleyişi olan ama adaleti sağlamayan eskimiş bir hukuki düzenin boyunduruğundan da kurtarmıştı. Eski sistemde adam öldürmüş bir kişi, para, güçlü ve kurnaz avukatlar sayesinde ceza almadan kurtulabilirdi ama parası olmayan birinin hiç şansı yoktu. Yıllarca polisle iş birliği içinde olan Amerikan mafyası, kumar ve kadın ticaretinin başını

[357] ibid, s.168-169
[358] I. Ramonet, 2006, s. 166.
[359] **Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Ocak 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 18.
[360] **Milliyet Gazetesi**, 24 Ocak 1959, s. 3.

çekmiş ve dokunulmazlıkları sayesinde hiç ceza almamışlardı. Halkın, Fidel'in ahlaki inanç ve değerlerine çok daha fazla saygısı vardı.[361]

Castro, büyük bir miting sırasında Küba'nın düşmanlarının kendisini öldürerek Devrim'i yok etme hevesi içinde olduklarını söyledi. Başarılı olamayacaklardı. Eğer öldürülürse, Devrim'in başına kendisinden çok daha radikal olan adamlar gelecekti. Gelecekle ilgili hiçbir soru işareti bırakmamak için kardeşi Raul'u siyasi vekili ve varisi olarak atadı. Kayırma suçlamalarına maruz kalmamak için akrabalığı olmayan birini atamayı tercih edeceğini ama bu işi yapacak en iyi adamın kardeşi olduğunu söylüyordu.[362]

Fidel, tahtının vârisini açıkladıktan sonra yurt dışına ilk gezisini yapmak üzere yola koyuldu. Kendini Caracas'ta yapılacak olan diktatör Pérez Jimenez'in devrilmesinin ilk yıldönümü törenlerine davet ettirerek, Venezuelalıların, İsyancı Ordu'ya savaşın son aylarında verdiği manevi ve askeri destek için teşekkür etti. Caracas'ta halk tarafından çok iyi karşılandı. Seçilmiş Başkan Romulo Betancourt, Fidel Castro'nun, Venezuela'da seçimlere katılsa ezici bir çoğunlukla kazanacağını söyledi. Halka sayısız konuşma yapan Castro, bu konuşmalarda Venezuela'yı Küba ile olan bağlarını kuvvetlendirmeye davet etti ve Amerika'nın menfaatlerinin Latin Amerika'nın ilerlemesini önlediğini dile getirdi.[363] Castro'nun Venezuela'daki temaslarına 26 Ocak 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Güney Amerika'daki üç diktatöre cephe alınıyor*" başlıklı haberde yer verilmiştir:

"Caracas 25 (Radyo) – Kübanın ihtilalci lideri Fidel Castro, bugün burada, Lâtin Amerikadaki bütün demokrat milletleri, Dominik Cumhuriyeti, Nikaragua ve Paraguaydaki hâlihazır diktatörlük rejimlerini devirmek için müşterek bir gayrete davet etmiştir."[364]

Bu arada 7 Şubat'ta Urrutia hükümeti Fulgencio Batista tarafından askıya alınmış olan 1940 Anayasası'nı değiştirilmiş hali olan Temel Yasa'yı (Ley Fundamental) çıkardı. Çıkarılan bu yasayla Millet Meclisi (Congreso) feshedildi, yönetimin en yüksek organı olarak, yasama erkini ve Anayasa'yı değiştirme yetkisi olan Bakanlar Kurulu (Consejo de Ministros) oluşturuldu. Cumhurbaşkanlığı

[361] L. Coltman, 2005, s.169.
[362] ibid, s.174
[363] ibid, s.174
[364] **Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Ocak 1959, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 19.

seçimleri iptal edildi, İsyancı Ordu'nun "*devrimci yasaları*" uygulanmaya başlandı.[365] Bununla birlikte çıkarılan yasanın "*vatandaşlık*" bölümünün "*doğuştan Küba vatandaşı olma*" başlıklı 12. maddesine "*31 Aralık 1958 tarihinde devrilen tiranlığa karşı verilen mücadelede İsyancı Ordu bünyesinde iki ve daha fazla yıl hizmet etmiş, en az bir yıl 'Comandante' rütbesine sahip olmuş ve bu yaptıklarını yasanın öngördüğü biçimde ispat edebilenler Küba vatandaşlığına kabul edilir.*"[366] fıkrası eklendi. Bu kararın sadece bir kişi için, bir saygı ve sevgi ifadesi olarak Komutan Ernesto Guevara için çıkartıldığı besbelliydi.[367]

Tasarı yeni Küba hükümetinin ilk kriziyle çakıştı. Fidel milli piyangoyu yasaklayan kararname konusunda ahkâm kesmesi ve iktidarın ele geçirilmesinden sonra kapatılması emredilmiş olan genelev ve gazinoların yeniden açılması için alınan kararı reddetmesi üzerine, Urrutia kabinesiyle sürekli bir anlaşmazlık halindeydi. İşsiz kalan çalışanlar öfkeli gösteriler yapıyorlardı ve Fidel'in o sırada isteyebileceği en son şey ise, kendi tabanı olarak gördüğü emekçiler ile anlaşmazlığa düşmekti. Küba hayatının görünen bölümünü oluşturan gösterişli "*eğlence sektörü*"nün reformdan geçirilmesi, ancak bunun evreler halinde, ortadan kaldırılan mesleklere mensup olanlara yeni iş alanları açılarak yapılması gerekiyordu. Fidel kabinenin kararını geri almasını istedi. Aksi halde kendi çözümünü dayatmaktan çekinmeyecekti. Kabine istese de istemese de Fidel'in kendi bildiğini okuyacağını anlayan Başbakan Miró Cardona istifa etti; onun yerini alan kişi Fidel Castro'dan başkası olmayacaktı.[368]

Görevi "*kabul eden*" Fidel, Urrutia'dan "*hükümet siyasetini yönetmek*" için kendisine özel yetkiler vermesini istedi. Urrutia bu talebi kabul etti. Hemen sonra yüksek kamu görevlerinde bulunma yaşını otuz beşten otuza indiren bir yasa çıkarıldı. Böylelikle, o sırada otuz yaşında olan Che ve otuz iki yaşında olan Fidel bakanlık görevi yapmaya ehil hale geldiler. 16 Şubat günü Fidel, Küba'nın yeni başbakanı olarak ant içti ve yaptığı teşekkür konuşmasında Kübalılara değişim vaat etti. Şubat ayının sonunda Devlet Başkanı Urrutia, göstermelik bir şahsiyet haline

---

[365] Armando Navarro Vega, ***Cuba, El Socialismo y sus Éxodos*** (Küba, Sosyalizm ve Göçleri), Palibrio, USA, 2013, s. 175-176.

[366] Lionel Antonio de la Cuesta, ***Constituciones Cubanas Desde 1812 Hasta Nuestros Días*** (1812'den Günümüze Küba Anayasaları), Ediciones Exilio, New York, 1974, s. 403.

[367] Taibo II, **a.g.e.**, s. 310.

[368] J. L. Anderson, 2005, s. 393.

gelmişti; Fidel tartışmasız biçimde Küba'nın gerçek lideriydi.[369] F. Castro'nun Küba Başbakanı olması haberi 15 Şubat 1959 tarihli Milliyet gazetesinde "*Fidel Castro Başvekil oldu*" başlığıyla yer almıştır:

"HAVANA, A.P. - Fidel Castro politika hayatına atılmağa karar vermiş ve ihtilâl hükûmetinin istifası üzerine Başvekilliği üzerine almıştır.

Eski Başvekil Miro, Castro'ya gönderdiği istifa mektubunda kendisinin vazifeden çekilmesinin ve yerine bizzat Castro'nun geçmesinin uygun düşeceğini bildirmiştir."[370]

Aynı tarihli ve aynı konulu haber Cumhuriyet gazetesinde "*Castro, Küba Başbakanlığını üzerine aldı*" başlığıyla verilmiştir:

"Havana, 14 (Radyo) – Küba İhtilal Hükumetinin Reisi Mirocardona, kabinesinin bütün üyeleri ile birlikte, bir müddetten beri kızıl hastalığından yatmakta olan Cumhurbaşkanı Urritia'ya istifasını takdim etmiştir. Urritia'nın istifayı kabul etmesi üzerine, Küba İhtilalini başaran ve bütün mücadeleyi idare eden Fidel Castro nihayet politika sahnesine atılmış ve Başbakanlığı üzerine almıştır. Mirocardona Urritia'ya gönderdiği mektupta, yerine bizzat Castro'nun geçmesinin uygun düşeceğini bildirmiştir. Keyfiyeti açıklıyan İç İşleri Bakanlığı, Castro gibi bir Başbakanla, Kübanın bütün meselelerine en kısa zamanda hal çaresi bulunabileceğini kaydetmiştir."[371]

Fidel, Amerikan Gazete Editörleri Derneği'nin Nisan ayı içinde Washington'da toplanacak yıllık toplantısında açılış konuşması yapmak üzere Amerika Birleşik Devletleri'ne davet edilmişti. Başkan Eisenhower tarafından karşılandığında süper güç Amerika ile iyi geçinen diğer Latin Amerikalılardan biri olarak görüleceği endişesini arkadaşlarıyla paylaşan Castro, bu daveti kabul edip etmeme konusunda çelişkiye düşmüştü. Bununla birlikte anti-emperyalist inançlarını bugüne kadar yeterince gösterdiği kanaatindeydi. İlk gezisini Latin Amerika ülkelerinden birine yaparak geleneği de yıkmıştı. Zaten Amerika'ya olan ziyareti

[369] ibid, s. 393.
[370] **Milliyet Gazetesi**, 15 Şubat 1959, s. 3.
[371] **Cumhuriyet Gazetesi**, 15 Şubat 1959, s. 3.

resmi bir ziyaret değildi; Amerikan hükümeti yerine Amerikan kamuoyunu muhatap alacağı bir gezi olacaktı.[372]

15 Nisan günü Fidel ekonomiden sorumlu en muhafazakâr ve Amerikancı bakanların ve mali danışmanların da yer aldığı geniş bir heyet eşliğinde Washington'a uçtu.[373] Komünist ve aşırı solculardan hiçbirini geziye dâhil etmemişti. Gittiği her yerde kalabalıkların toplandığı ve büyük bir ilgi ile karşılaştığı bu gezi, Amerika'da büyük yankı uyandırdı. Başkan Eisenhower, Castro'nun ülkesinde bulunacağı beş gün boyunca başkent dışında olmayı seçti, Dışişleri Bakanı Dulles da sağlık gerekçeleriyle görevinden istifa etmişti. Amerikan hükümeti, Castro'nun Amerikan karşıtı söylemlerini çoğaltmamak için Castro'yu hiçe sayıyor gibi görünmek istemezken, beri yandan Başkan'ın, Castro ile görüşmesinin yaratacağı bir "*kabul etme mesajı*"nı da vermek istemiyordu. Dışişleri Bakanlığı ise nispeten daha şeffaf bir politika güderek, olası bir yardım konusunda gerçekleşecek konuşmalara istekli bir tavır sergiledi. Ancak Castro, herhangi bir yardım konuşmasını kabul etmeye yanaşmadı. Washington'a "*dilenci bohçalarını alıp gelen Latin Amerikalı liderlerden biri*" olmadığını göstermeye kararlıydı. Diğer yandan heyetinde yer alan ekonomi uzmanları ise bu geziye neden dâhil edildiklerini anlamakta güçlük çekiyorlardı.[374]

Castro'nun Amerika Birleşik Devletleri'ni ziyaret amacı, Castro yanlısı lobiyi güçlendirmek ve bu sayıca küçük kamuoyunu çoğaltarak dünya sahnesinde bir yankı uyandırmak ve Karayipler'in Amerika'nın malı olduğu varsayımını herkesin gözü önünde yok etmekti. Castro'nun yaptığı espiriler bile iğneli tondaydı. Dışişleri Bakanlığının Küba'dan sorumlu uzmanıyla tanıştırıldığında, "*Ben de sanıyordum ki Küba'dan ben sorumluyum*" demişti. Bu geziyi gerçekleştirmede en büyük hedefi, insanlar üzerinde bir etki bırakmaktı. Castro, çok iyi bir aktördü ve her büyük aktör ve sanatçı gibi sanatını ortaya koymaktan, rol yapmaktan keyif alıyordu.[375]

Fidel Amerikalıların devrim karşısında duydukları korkuyu gidermek için elinden geleni yaptı. Küba'daki yabancı sermayeye dokunmayacağı konusunda bir kez daha güvence verdi ve tarım reformu yasasının sadece ihmal edilen ya da

[372] L. Coltman, 2005, s.177.
[373] J. L. Anderson, 2005, s. 410.
[374] L. Coltman, 2005, s.177-178.
[375] ibid, s.178.

kullanılmayan toprakları etkileyeceğini ısrarla belirtti. Amerikalı turistleri ülkesine davet etti ve Küba'nın en büyük şeker alıcısı olan Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'nın şeker kotasını artıracağını umduğunu ifade etti. [376]

Castro'nun Başkan Yardımcısı Nixon'la yaptığı uzun görüşme, karşılıklı güvensizlik ve husumeti artırmaktan başka bir işe yaramadı. Castro, Küba halkının devrimci mahkemelerin işleyişinin arkasında olduğunu ve seçimlerin yapılması konusunda hevesli olmadıklarını belirtince, Nixon gerçek bir liderin çoğunluğu takip etmektense doğru olanı yapması gerektiğini söyledi. Castro'nun ekonomik reformlar konusundaki fikirlerini beğenmeyen Nixon,[377] ona Puerto Riko valisinin siyasetlerini uygulaması tavsiyesinde bulunmuştu. Vali ekonomik durumu iyileştirmek için bölgesindeki özel yatırımları teşvik etmişti. Küba'nın küçük ve Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğiyle ayakta duran Puerto Riko'dan ders alabileceği düşüncesi bir hakaretti ve Fidel, buna Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'ya müdahale hakkına sahip olduğu Platt Düzenlemesi günerinin "*sona erdiği*"ni söyleyerek tepki gösterdi. Bu toplantıdan çıktığında Fidel, Amerikalıların ancak Küba'nın egemenliği pahasına onların emrine girmesi halinde tatmin olacaklarına dair kesin bir kanaat edinmiş olmalı.[378]

Castro'nun Washington'daki temasları 19 Nisan 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Küba'da 513 kişi idam edildi*" başlıklı haberde yer almıştır:

"Havana 18 (A.P) – Sabık diktatör Batistanın 3 eski adamı daha bugün harb suçlusu sıfatı ile La Cabana kalesinde kurşuna dizilmek suretile idam edilmişlerdir.

Bunlarla idam edilen eski rejim mensuplarının sayısı 513 ü bulmuştur.

Halen Amerikada bulunan Küba Başbakanı Fidel Castro, Kübanın Amerika ile olan an'anevi dostluğunu devam ettirmek ümidinde olduğunu söylemiştir.

Washington'da Amerikan Gazete Başmuhabirlerinin bir toplantısına hitaben yaptığı konuşmada Fidel Castro, memleketinin belli başlı ihtiyacının endüstrileşme

[376] J. L. Anderson, 2005, s. 410.
[377] L. Coltman, 2005, s.179.
[378] J. L. Anderson, 2005, s. 411.

ve Kübadaki işsizlere iş imkânı sağlıyacak Amerika ile ticaret anlaşması imzalamak olduğunu bildirmiştir."[379]

Fidel Washington'dan New York'a geçti, burada da bir sıra konuşmalar yaptı. Castro'nun New York'daki temasları 26 Nisan 1959 tarihli Milliyet gazetesinde "*Castro New York'ta öldürülüyordu*" başlıklı haberde yer almıştır:

"NEW –YORK, A.P. - "Cantral Park" ta tertip edilen bir mitingde konuşan Küba Başbakanı Fidel Castro'ya suikast yapmağa hazırlanan bir genç, elinde elyapısı bir bomba olduğu halde yakalanmıştır.

Tevkif olayı, Castro konuşmasını bitirip oteline döndükten sonra polis tarafından açıklanmıştır.

Takriben 35.000 kişinin katıldığı bu mitinge giden Castro 1000 kadar polis tarafından himaye edilmiştir."[380]

Castro, Amerika ziyaretinin ardından olaysız ve sorunsuz bir gezi yaptığı Kanada'ya geçti. Fakat, kardeşi Raúl Castro Küba'ya dönmesi için ısrar ediyordu. Raúl, Fidel'in kapitalistlere taviz vermediğini kanıtlaması için, 1 Mayıs kutlamalarında, büyük bir anti-emperyalist konuşma yapmasını istedi. Ama Fidel, Amerika'nın başını başka bir şekilde ağrıtmayı planlıyordu. Sırasıyla, Trinidad, Brezilya, Arjantin ve Uruguay'a gitti. Amacı Buenos Aires'te yapılacak bir Latin Amerika ekonomi konferansına katılmaktı. Konferansta, bölgesel bir ortak Pazar kurulmasıydı ve Amerika Birleşik Devletleri'ne 30 milyar dolarlık bir katkıda bulunma çağrısı yaparak iddialı bir kalkınma planı önerdi. Latin Amerika için yapılacak "*Marshall Planı*"nın, eninde sonunda alanı da vereni de memnun edeceğini açıkladı. Amerikalılar bu önergeyi gerçekçi olmadığı gerekçesiyle reddettiler. Castro bu girişiminde Latin Amerikalılardan da beklediği desteği bulamadı. Latin Amerikalı liderlerin çoğu, Amerika'nın koruyucu kanatları altında kendilerini güvende hissettiklerinden Castro'nun kışkırtıcı çizgisini benimsemek istemediler.[381] Fidel'in bu fikrinin iki yıl sonra yeni bir Amerikan Başkanı, John F. Kennedy tarafından biraz değiştirilerek ortaya atılması ise oldukça ironiktir. Kennedy'nin yirmi milyar dolarlık planına "*Kalkınma İçin İşbirliği*" deniyordu. J.F. Kennedy'nin planı, elbette,

[379] **Cumhuriyet Gazetesi**, 19 Nisan 1959, s. 1.
[380] **Milliyet Gazetesi**, 26 Nisan 1959, s. 3.
[381] L. Coltman, 2005, s.179.

Küba'nın yeni liderinin çağrısına yanıt vermeyi değil, tam tersine yarıkürede Küba tarzı yeni devrimlerin önlenmesini amaçlıyordu.[382]

Castro'nun Amerika Birleşik Devletlerindeki temaslarını bitirip Kanada'ya geçmesi ve orada yapacağı görüşmelerin teferruatı, 27 Nisan 1959 tarihli Milliyet gazetesinde "*Castro, Kanada'ya hareket etti*" başlığıyla verilmiştir:

"BOSTON, A.P.- Küba başbakanı Fidel Castro Amerikadaki iki haftalık ziyaretini tamamlayarak Montreal'e hareket etmiştir.

Castro, Arjantinde yapılacak olan 21 memleket ekonomik konferansına katılacak olan Küba heyetine bizzat başkanlık etmek üzere Buenos Aires'e hareket etmeden evvel Montreal'de kalacaktır."[383]

Köklü devrim değişiklikleri her zaman Castro'nun aklındaydı. Ekonomi konusunda çok az şey biliyordu ama bu, onun anılan konu hakkında açık ve güçlü hedefleri olmadığı anlamına gelmiyordu. Piyasa güçlerinin ayarlanabileceğini ama bastırılamayacağını söyleyen, Amerika'da eğitim görmüş ekonomik danışmanların görüşlerine zerre kadar saygısı yoktu. Castro'ya göre piyasa güçleri hem ahlaki hem de rasyonel açıdan bir olumsuzluktu. Castro'nun gözünde piyasa, zayıfı güçlüye yem eden, Küba gibi ülkeleri bağımlı kılan; ucuza ihracat yapmak zorunda bırakan ve pahalı olanları ithal etmeye mecbur eden bir orman kanunuydu. Piyasa güçlerinin yaratacağı sonuçların, rasyonel planlamadan ve merkezci yönetimin yaratacağı sonuçlardan daha kârlı olacağını varsaymak oldukça soyut bir yaklaşımdı. Serbest girişimciler tarafından atılan sloganlar aslında Küba'daki yabancı sermayeli büyük şirketlerin, sefaletle boğuşan Kübalı işçilerin sırtından daha fazla para kazanmak için söyledikleri sözler değil miydi?[384]

Bu inançlarında çok katı olan Castro, Küba'da süregelen sosyal adaletsizlikleri ve eşitsizlikleri düzeltmeyi hedefleyen en önemli kanunu çıkarmaya mufaffak oldu. Böylece, 7 Mayıs'ta Havana'ya dönen Fidel, 10 gün sonra 17 Mayıs'ta hükümet üyeleri ile isyancı komutanların, isyancı ordusunun Sierra Maestra'nın göbeğinde yer alan La Plata'daki eski karargâhında topladı. Orada

[382] J. L. Anderson, 2005, s. 416.
[383] **Milliyet Gazetesi**, 27 Nisan 1959, s. 5.
[384] L. Coltman, 2005, s.181.

Tarım Reformu Yasası imzalanarak bir kanun metni haline getirildi.[385] Bu yasa 100 binden fazla köylü aileye yarar sağlıyor ve Küba'daki emperyalist tahakküme ve nefret edilen eski latifundio sistemine ölümcül bir darbe vuruyordu. Küçük çiftçiler hariç, şirketlerin ve yabancı uyrukluların Küba'da toprak sahibi olma hakları ellerinden alınıyordu. Ayrıca, bir şirket ya da kişinin sahip olabileceği toprak miktarı 30 caballería (402 hektar) ile sınırlanıyordu. Bu sınır, şeker kamışı, pirinç ya da başka ürünlerin ekiminde, toprağın tamamen işlenmesi koşuluyla 100 caballería'ya çıkarılabiliyordu.[386]

Yasaya göre, 30 caballería'dan küçük topraklara ancak, sahibi tarafından işlenmeyip başka çiftçilere, yetiştiricilere ve topraksız köylülere kiralandıysa ya da kullanım hakkı devredildiyse el konulabiliyordu. Bu toprakları sahipleri yerine işleyen bu insanlar, toprağın yasal sahibi haline geliyorlardı. Bir kişi tarafından işlenmekte olan toprak 2 caballería'yı geçmiyorsa, bedelsiz olarak ona devrediliyordu. 2 caballería'dan 5 caballería'ya kadar olan arazileri almak isteyen kişi, ilk 2 caballería'yı bedelsiz alıyor, geriye kalanın bedelini ise ödemesi isteniyordu. Bu ödeme taksitli de olabiliyordu.[387]

Kamulaştırılan toprakların sahiplerine 20 yıllık bir dönem içinde kullanabilecekleri "*Tarım Reformu Tahvilleri*" veriliyordu. Tek geliri topraktan gelen kiralar olan dul ve yaşlı insanlara, bu kiralar kadar aylık nakit ödeme yapılmaya başlandı. Bu aylık ödemeler daha sonra onlara ömür boyu yapılacaktı. Yasanın uygulamalarına karşı çıkan ya da ülkeyi terk eden malikler ise tazminattan mahrum bırakılıyorlardı.[388]

Ücretli işçi çalıştıran büyük toprak sahiplerinin çiftlikleri millileştirildi ama faaliyetleri durdurulmadı. Büyük tarımsal üretim birimleri olarak işlev görmeye devam ettiler. Bunlar daha sonra şeker kamışı üretimi için devlet çiftliklerine ve kooperatif çiftliklere dönüştürüldü. Kısa bir süre sonra kooperatifler de devlet çiftliği oldu. Devlet çiftlikleri aslında Küba tarımında geleceğin sosyalist mülkiyetinin embriosunu teşkil ediyordu. Yasa, tedbirlerin uygulanmasını güvence altına alacak şekilde yetkilendirilen "*Ulusal Tarım Reformu Enstitüsü*"nün (INRA – Instituto

[385] P. I. Taibo II, 2008, s. 316.
[386] J. C. Navarro, 2011, s. 235.
[387] ibid, s. 235.
[388] ibid, s. 235.

Nacional de la Reforma Agraria) kurulmasını da öngörüyordu. Bir süre sonra Fidel Castro bu enstitünün başkanlığına atandı.[389]

Pratikte, reform, kanunun lafzından çok "*ahlaki inanç*" ve Castro'nun üst sınıf denilen toprak sahiplerinin gücünü azaltma kararlılığı meselesine dönüştü. Castro, INRA çalışanlarına Devrim'in romantik bir şey olmaktan çıktığını söyledi. Artık, yürekten devrime inananlar ve "*sahip olduğun her şeyi bırak ve beni takip et*" diyebilenler kalacaktı. Castro, Katoliklerin bir toplantısında daha açık bir şekilde dini bir karşılaştırma yaptı ve İsa'nın öğretilerinin de ilk başlarda büyük direnişlerle karşılaştığını söyledi. İfadesi şöyleydi: "*İsa'nın öğretileri yüksek sınıflar tarafından kabul edilmedi ama Filistinli insanların kalplerinde filizlenmeye başladı.*"[390]

Gerçekten de Castro'nun dediği gibi oldu. Alınan ekonomik tedbirler, ilk başlarda Castro'nun ekonomik statükoyu bozmadan demokrasiyi onaracağını ümit eden çoğu zengin Kübalıyı yabancılaştırdı. Ama bu tedbirler Castro'yu nüfusun geri kalan kısmında çok popüler bir lider hâline getirdi. Kısacası zenginler dışında herkes daha iyi bir konuma gelmişti. Köylü ya da kentli işçilerin çoğunun gelirleri arttı ve masrafları azaldı.[391] Toprağın onu işletenlere ait olması ilkesine dayanan bu yasa, en eski zamanlardan beri var olan üretimin çeşitlendirilmesine duyulan ihtiyaca cevap veriyor, ekonomik kalkınma sağlıyor, işsizlik, yoksulluk ve cehaleti ortadan kaldırıyordu. Raúl Castro'nun sözleriyle: "*Bu tarım reformu olmadan, ekonomik bağımsızlık, endüstriyel gelişme ve sosyal refah söz konusu olamazdı.*"[392]

Bu arada, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı, 11 Haziran 1959 tarihinde verdiği notayla, alınan önlemlerden duyduğu "*kaygı*"yı ifade ederek, ekonomik reformlardan etkilenen Amerikan vatandaşlarına derhal uygun bir tazminat ödenmesinde ısrar etti. Kübalılar ise bunu "*milli duygularına hakaret*" saydılar. 15 Haziran'da verdikleri cevapta, Batista'nın devlet kasalarını boşaltmasının, bu tür bir ödemeyi imkânsız kıldığını ve bunun Amerika Birleşik Devletleri'ne kaçırılan varlıklarla ödenmesi gerektiğini açıkladılar.[393] Böylece, Amerika'nın bu isteğine

[389] ibid, s. 235.
[390] L. Coltman, 2005, s.182.
[391] ibid, s.182.
[392] J. C. Navarro, 2011, s. 236.
[393] V. Skierka, 2007, s. 103.

karşılık kibar ve diplomatik bir dille süslenen son derece uzun ve sert mesajlarla cevap verildi.[394]

Bu esnada, hükümetteki ılımlılar, Castro'nun attığı adımlar ve özellikle komünistlerin yönetimde gittikçe artan etkileri konusunda endişelenmeye başladılar. Ilımlı Kübalılar, emperyalistlerle aynı saflardaymış gibi bir izlenim vermemek için, reformlara istedikleri gibi karşı çıkamıyorlardı.[395] Tarım reformlarını gelişigüzel ve ağır olmakla eleştiren ve eski dönem ya da doğrudan Batista yanlısı siyaset güden bakanlar, Mederos, Roberto Agramonte, Humberto Sorí Marín ve Angel Fernández gibi 26 Temmuz Hareketi'nin nispeten sağcı üyeleri bu dönemde kabineden ayrıldılar. Onlardan boşalan yerlere M-26-7'nin sosyalist olmayan ama sol görüşlü üyeleri geldiler; Sierra'da bulunmuş olan kişilerle bir de Konsey'den bir kişi: Raúl Roa, Serafín Ruiz de Zárate, Pedro Miret ve Pepín Naranjo.[396]

Böylece bazı anti-komünistler gemiyi terk etmeye başladılar. Haziran ayının sonlarına doğru, Amerika'nın tarafına geçen Hava Kuvvetleri Komutanı Pedro Luis Díaz Lanz, Silahlı Kuvvetler içinde Raúl Castro'nun başını çektiği ve giderek büyüyen komünizm eğilimini ortaya koydu. Cumhurbaşkanı Urrutia, kamuoyuna Diaz Lanz'ın Amerika'nın tarafına geçtiğini açıkladı ve yaptığı uzun konuşmada komünizme saldırarak, Diaz Lanz'ın korkması için geçerli bir sebebi olduğunu da ima etti. Bu konuşma Castro'yu çok kızdırdı. Cumhurbaşkanı Urrutia kapalı kapılar arkasında daha açık konuştu. Daha da ileri giderek, sekreterine, komünizm eğilimleri arttığı takdirde görevinden istifa edeceğini söyledi. Raúl Castro ve Ramiro Valdes'in elindeki istihbarat ağı sayesinde Urrutia'nın bu kişisel endişeleri Castro'ya kadar ulaştı. Díaz Lanz'ın Amerika'nın tarafına geçmesi Castro'yu bağlılık ve sadakat konularında çok hassaslaştırmıştı. Bununla beraber, Castro Revolución gazetesinin editörü Carlos Franquí'ye gizli bir şekilde ertesi günkü 17 Temmuz tarihli gazeteyi normalden büyük boyutta basmasını ve kocaman puntolarla Castro'nun istifa ettiği başlığını atmasını istedi. Castro, ne Franquí'ye istifa ettiğine dair bir açıklama yaptı ne de gazetede ayrıntılı bir açıklamanın yer almasını istedi.[397] Castro'nun istifa

[394] L. Coltman, 2005, s.183.
[395] ibid, s. 182-183.
[396] P. I. Taibo II, 2008, s. 319.
[397] L. Coltman, 2005, s.183.

konusu 18 Temmuz 1959 tarihli Milliyet gazetesinde "*Fidel Castro istifa etti*" başlığıyla yer almıştır:

"NEW YORK, RADYO VE AJANSLAR - Kübada 26 Temmuzda ihtilal hareketi ile iş başına gelen Başvekil Fidel Castro, yerini Dr. Orataya bırakarak istifa etmiştir.

Bu karar halk nezdinde geniş aksülamel yaratmış ve halk istifayı protesto etmiştir.

Küba Silahlı Kuvvetleri Kumandanı Raul Castro, "Kardeşinin istifa sepeblerini radyoda halka açıklayacağını, halkın sükûnetini muhafaza etmesini, yapılacak izahların inandırıcı olacağını" açıklamıştır."[398]

Castro daha sonra televizyona çıkarak halkı için yapılan sosyal düzenlemelere arka çıkmayan Cumhurbaşkanı Urrutia'nın davranışları yüzünden istifa etmek zorunda kaldığını açıkladı. Urrutia'nın hükümet tarafından önerilen reformları geciktirdiğini ve reformlara engel olduğunu söyledi. Urrutia, Castro'nun konuşmasını televizyondan büyük bir şaşkınlık ve endişeyle seyretmişti. İlk önce televizyon kanalını arayıp bir açıklama yapmak istediğini söyledi ve talebi kabul edildi. Ancak, sarayın önünde toplanan kalabalığı görünce kendini savunmaktan vazgeçti. Bunun yerine bir istifa mektubu yazdı, sarayın yan kapılarından birinden çıkıp giderek, Venezuela Büyükelçiliğine sığındı. Devrim'in yeni ve radikal çizgisine en çok uyum gösterenlerden biri olan Devrimci Kanunlar Bakanı Osvaldo Dórticos, Bakanlar Kurulu tarafından Urrutia'dan boşalan göreve atanarak Cumhuriyetin yeni Cumhurbaşkanı oldu (Dórticos, Castro'nun Küba başkanlığını bizzat üstlendiği 1976'ya kadar bu görevde kaldı).[399] 19 Temmuz 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesi bu gelişmeleri "*Küba Cumhurbaşkanı dün istifa ettirildi*" başlığıyla okuyucularına duyurmuştur:

"Londra, 18 (Radyo) – Kübada beş aylık ihtilal devresinden sonra birden patlıyan siyasi buhran Başbakan Fidel Castro'nun yerine Cumhurbaşkanı Urrutia'nın bu sabah istifasile nihayetlenmiştir."[400]

---

[398] **Milliyet Gazetesi**, 18 Temmuz 1959, s. 5.
[399] L. Coltman, 2005, s.184.
[400] **Cumhuriyet Gazetesi**, 19 Temmuz 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 20.

Aynı tarihli Milliyet gazetesi de Küba'daki gelişmeleri "*Küba'da Başkan istifa etti, Castro kaldı*" başlığıyla okuyucularına duyurmuştur:

"HAVANA, AJANSLAR - Kûbada Başkan Dr. Manuel Urrutia dün istifa etmiş, ihtilâl lideri sakallı Fidel Castro tekrar memleketin Kuvvetli adamı olarak ortaya çıkmıştır."[401]

Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Ömer Sami Coşar, son zamanlardan Fidel Castro'nun komünist olmasıyla ilgili çıkan haberleri konu alarak 20 Temmuz 1959 tarihli "*Komünist mi değil mi?*" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Coşar, yazısında Urrutia ile Castro arasında çıkan ihtilafı irdelemiş ve Küba'da komünist bir rejimin kurulma ihtimali üzerinde durmuştur:

"Bundan birkaç gün evvel Birleşik Amerika Senatosunun Araştırma Komitesi önüne getirilen Kübalı bir havacıya "Havana'da en kuvvetli komünist kimdir?" sualini tevcih ediyorlar ve kendisinden şu cevabı alıyorlardı:

" – Fidel Castro'nun ta kendisi!""[402]

Castro, kendi geleceğinin, Moncada olaylarının yıldönümü olan 26 Temmuz günü sonradan adı Devrim Meydanı olan Plaza Civica'da yapılacak büyük halk toplantısında kararlaştırılmasına izin vereceğini söyledi. On binlerce köylü bu buluşma için kendi olanaklarıyla Havana'ya akın etti. Castro gelmeden önce yarım milyondan fazla insan meydanda toplanmıştı. Castro konuşmasını yapmak için kürsüye gelirken, halk on dakika boyunca tezahürat yaptı. Castro'nun dört saat süren konuşması sık sık destek veren tezahüratlarla kesildi. Castro halkın ısrarları sonucu Başbakanlık görevine geri dönmeyi kabul etti. Castro'nun çağrısı üzerine köylüler ellerindeki palaları (machete) havaya kaldırıp Devrim'i tehdit edecek olanların kafasına indirmeye kararlı olduklarını ima eden fırtınalı bir gösteri yaptılar.[403] 26 Temmuz günü yaşanan bu gelişmeler ve Castro'nun Başbakan olarak kalmasını Milliyet gazetesi 28 Temmuz 1959 tarihli sayısında "*Castro Başvekil olarak kalıyor*" başlığıyla haber yapmıştır:

---

[401] **Milliyet Gazetesi**, 19 Temmuz 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 21.
[402] **Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Temmuz 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 22
[403] L. Coltman, 2005, s.184.

"HAVANA, AJANSLAR - Dr. Fidel Castro, Kûbanın Başvekili olarak kalmağa karar vermiştir. Karar yeni Reisicumhur Osvaldi Dorticos tarafından açıklanmıştır."[404]

Cumhuriyet gazetesinin aynı tarih ve içerikli "*Castro, Başbakanlıkta kalacağını bildirdi*" başlıklı haberi ise şöyledir:

"Londra 27 (R) – Küba ihtilal lideri Fidel Castro bugün beklendiği gibi Başbakanlık vazifesini tekrar uhdesinde yürüteceğini kendisine teazhürat yapan binlerce taraftarına dün akşam ilan etmiştir."[405]

Cumhuriyet gazetesi yazarı Ömer Sami Coşar 29 Temmuz 1959 tarihli "*Amerikan mallarına el koyma*" başlıklı yazısında, Castro'nun Amerikalılara ait iki yüz bin hektarlık çiftliklerin Tarım Reformu Yasası çerçevesinde devletleştirileceğini ve dolayısıyla yakın günlerde Küba ile Amerika arasında gerginliklerin çıkabileceğini öngördüğü bir tahlil yapmıştır:

"Dün Castro açık bir lisanla izah ediyordu ki, Kübalılara olduğu gibi Amerikalılara da "toprak reformu"nu aynen tatbik edecektir. Bu açıklama, son haftalar içinde Havana'daki siyasi buhranı da izah ediyor.

Küba için toprak reformunun büyük önem taşıdığı inkar edilemez, 6 milyon nüfusu olan bu memleketin halkının yüzde doksanı toprakla meşgul olmakta, buradan hayatını kazanmaktadır. Ekime müsaid arazinin büyük kısmı ise Amerikan şirketlerinin elindedir.

Bu vaziyet karşısında Birleşik Amerikanın tepkisi ne olacaktır?

Küba'da Amerikan mallarına tahvil karşılığı el koyma yoluna gidilmesi ile patlak verecek olan gerginliği Beyaz Saray nasıl geçiştirecektir? Castro'nun sözlerinden de seziliyor ki, Küba ihtilal lideri büyük komşusundan "yüzlerce milyon dolarlık" bir yardım temin etmek ümidindedir. Bunun için de toprak reformunu bir koz olarak kullanacaktır."[406]

---

[404] **Milliyet Gazetesi**, 28 Temmuz 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 23.
[405] **Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Temmuz 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 24.
[406] **Cumhuriyet Gazetesi**, 29 Temmuz 1959, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 25.

Castro, sadece Küba burjuvazisini yabancılaştırmakla kalmamış, Karayipler'deki birçok hükümetin de düşmanlığını kazanmıştı. En başından beri, bölgedeki sağ kanat diktatörlüklerden kaçan mültecilere "*ev sahipliği*" yapacağı sözünü veren Castro, mülteci grupların, Panama, Nikaragua ve Dominik Cumhuriyeti'ne karşı yapılacak ayaklanmalar için Küba'da eğitilmesine olanak tanıdı. Kendisi her ne kadar Küba'da bu tür faaliyetlerin olmadığını söylese de kimse onun bu sözlerini ciddiye almıyordu.[407]

Dominik Cumhuriyeti lideri General Trujillo, Castro'dan öç almaya kararlıydı. General Trujillo, Küba'da, hayvancılıkla geçinen bazı Castro karşıtı toprak sahipleriyle temasa geçti. Tertipçiler, Castro'nun kumandanlarından ikisini kendi taraflarına çektiklerini sanıyorlardı ama aslında bu adamlar, Castro'nun bilgisi doğrultusunda Trujillo'yu tuzağa düşürmek için yem olarak ortaya atılmışlardı.[408] Eski İkinci Cephe komutanları Eloy Gutierrez Menoyo ve Amerikalı William Morgan da hazırlanan savaş hilesine katılmışlardı.[409] Castro'nun talimatları üzerine sahte isyancılar, Ciudad Trujillo'ya bir telsiz mesajı yollayarak Trinidad'ı ele geçirdiklerini bildirdiler ve ondan yakınlardaki bir havaalanına silah yollamasını istediler. Castro ve korumaları, hemen yakındaki havaalanına gidip saklanarak beklediler. Bir uçağın mühimmat yığdığını saklandıkları yerden seyrettiler. Daha sonra, cephane, yedek silah ve Batista'nın dokuz adamını taşıyan ikinci bir uçak alana indi. Bu dokuz kişi gizli buluşma noktası olarak belirledikleri bir eve girdiler. Adamlarıyla bütün bu olanları izleyen Castro bir süre bekledikten sonra bizzat kendisi, adamları tutuklamak üzere evin ön kapısından içeriye girdi. Bu olayın ardından, Küba'nın değişik bölgelerine yayılmış binden fazla tertipçi tutuklandı.[410]

14 Ağustos 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesi Trinidad'daki "*çarpışmalarla*" ilgili "*Küba'da, Castro aleyhtarlığı genişliyor*" başlıklı bir haber geçmiştir:

"Londra 13 (Radyo) – Küba Başbakanı Fidel Castro dün akşamüzeri beklenmedik bir anda helikopterle Trinidad bölgesine hareket etmiştir. Trinidad'da

[407] L. Coltman, 2005, s.190.
[408] ibid, s.190.
[409] J. L. Anderson, 2005, s. 428.
[410] L. Coltman, 2005, s.190.

halen hükumet kuvvetlerile bir asi grupu arasında şiddetli çarpışmalar devam etmektedir."[411]

Trujillo'nun gönderdiği bir uçak dolusu silahın Fidel Castro tarafından ele geçirilmesi ile ilgili haberler ise 15 Ağustos 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Küba'da karışıklık artıyor*" başlığıyla verilmiştir:

"Havana, 14 (R) – Küba ordusu tarafından bugün resmen açıklanan bir habere göre, bugün Las Villas şehri civarında Dominik Cumhuriyetinden Küba âsilerine silah getiren bir uçak ele geçirilmiştir."[412]

Castro, onu devirmek için planlanan girişimlere karşı en büyük desteğin halk olduğunu düşünüyordu. Castro'nun arkasında köylüler, işçiler ve öğrencilerin desteği vardı. Başbakan, ona karşı olan bu ilgiyi ve bağlılığı sık sık alanlarda ve televizyonda yaptığı konuşmalar yoluyla ayakta tutuyordu. Trinidad'da yaşanan olaydan sonra da Castro televizyona çıkmış ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından desteklenen Devrim'e yapılan bu saldırının nasıl bastırıldığını halka anlatmıştır. Cumhuriyet gazetesi 16 Ağustos 1959 tarihli "*Küba Başbakanı Castro Amerika'yı itham etti*" başlıklı haberde Castro'nun bu konuşmasını okuyucularına aktarmıştır:

"Havana, 15 (Radyo) – Bugün bir televizyon programında kendisine karşı girişilen mukabil-ihtilal teşebbüsünün nasıl bastırıldığını anlatan Küba Başbakanı Castro, Amerikalı idarecileri fırsatçılara yardımla suçlamıştır."[413]

Şili'nin başkenti Santiago'daki konfransta, Küba Dışişleri Bakanı, suçlamalar karşısında "*Küba Devrimi'nin ne sağ ne de sol olduğunu*" yüksek sesle açıklamıştı. Bununla, devrimin, her ikisinin de üstünde olduğunu kastetmişti. Sonra Başbakan Fidel Castro'nun bir süre önce söylediklerini de şu sözlerle tekrarlamıştı:

"Dünya'da tartışılmakta olan iki politik ve ekonomik ideoloji ya da pozisyon arasında kendi durumumuzu muhafaza ediyoruz. Biz buna hümanizm diyoruz, çünkü metodları insancadır, çünkü biz, insanoğlunu bütün korkulardan, direktifler ya da dogmatizmlerden kurtarmak istiyoruz. Toplumu zorlamadan ya da yıldırmadan tamamen değiştiriyoruz. Dünyanın bugün karşı karşıya bulunduğu büyük problem,

[411] **Cumhuriyet Gazetesi**, 14 Ağustos 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 26.
[412] **Cumhuriyet Gazetesi**, 15 Ağustos 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 27.
[413] **Cumhuriyet Gazetesi**, 16 Ağustos 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 28.

halkları sefilleştiren kapitalizm ile insanın kutsal tanıdığı özgürlükleri ezerek ekonomik sorunları halleden komünizm arasında bir seçim yapılmasıdır. Gerek Kübalılar, gerekse Latin Amerikalılar bu özgürlükleri feda etmeden maddi ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir devrimi kutsal sayar ve desteklerler. Bunu demokratik yoldan başardığımız takdirde, Küba devrimi dünya tarihinde klasik bir örnek olacaktır.

Bizim özgürlük anlayışımız, sosyal adaleti bir yana atıp, sadece seçimlerden söz eden reaksiyonerlerinkinden farklıdır. Sosyal adalet olmadan demokrasi olmaz ve insanlar sefaletin pençesinden kurtarılamaz. Bunun içindir ki biz gerek sağdan, gerekse soldan bir adım daha öndeyiz. Bu bir hümanist devrimdir. Çünkü o insanı kişiliğinden etmez, onu esas kabul eder. Kapitalizm insanları, komünist devlet ise totaliter kavramı ile insan haklarını feda eder. Bunlardan herhangi biriyle uzlaşmamamızın nedeni budur. Her halk kendi politik düzenini, kendi ihtiyaçlarına göre kendisi kurmalıdır. Bu, dışarıdan zorlanmamalı veya kopya edilmemelidir. Bizimki, bağımsız bir Küba devrimidir. Müziğimiz gibi Kübalıdır. Bütün halkları aynı müziği dinleterek aldatmak mümkün müdür? İşte bunun için diyorum ki, bu devrim kızıl değildir, ama zeytin yeşilidir. Zeytin yeşili bizim rengimizdir, devrim ordusu tarafından Sierra Maestra'nın bağrından kopartılıp getirilmiş bir devrimin rengidir."[414]

2.8. Sovyetlerle İlk Temas, Amerika Birleşik Devletleri İle İlişkilerin Kötüleşmesi ve Birinci Havana Bildirisi

Bu arada, 1 Ekim 1959 tarihinde TASS haber ajansının temsilcisi ve KGB istihbarat servisinde üst düzey bir gizli ajan olan Aleksandr Alekseyev[415] Fidel

[414] Wright Mills, ***Dinle Yankee***, (Çevirenler: İnci Özgüden ve Doğan Özgüden) Yar Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2006, s. 115-116.

[415] *Aleksandr İvanoviç Alekseyev (1913-1998)*, Gerçek soyismi Şitovdur. 1913 yılında Kostromskaya vilayetinde doğmuştur. Moskova Devlet Üniversitesi'nde Fransız ve İspanyol dili eğitimi almış, İspanya İç Savaşı'na (1936-1939) katılmıştır. Büyük Vatanseverlik Savaşı başladıktan sonra kamu güvenliği organlarında görevlendirilmiştir. Moskova'nın Almanlar tarafından ele geçirilme durumunda Aleksandr İvanoviç Şitov ajan olarak orada kalacaktı. O zamanda soyismini "Alekseyev"e değiştirdi. 1941-1944 yıllarında Sovyetlerin İran Büyükelçiliği'nde, sonra ise muttefikler tarafından özgürlüğe kavuşturulan Kuzey Afrika'da çalışmıştır. 1944-1951 yıllarında Sovyetler'in Fransa Büyükelçiliğinde ataşe olarak, 1951-1953 yıllarında ise Sovyet Bilgi Bürosu'nda çalışmıştır. 1954-1958 yıllarında Sovyetlerin Arjantin Büyükelçiliği'nde çalıştığı sırada Alekseyev'in istihbarat faaliyetleri Latin Amerika'nın tümünü kapsamaktaydı. 1958-1960 yıllarında Sovyetler Birliği Bakanlar Kurulu'nun Yabancı Ülkelerle Kültürel İlişkiler Komitesi'nde çalışmıştır. 1959 yılının Ekim ayında ülke yönetimi ile temas kurmak için SSCB Devlet Güvenlik Komitesi tarafından Küba'ya gönderilmiş, Fidel Castro'nun güvenini kazanan kişilerden biri olmuştur. 1962 yılında SSCB'nin

Castro ile görüşmek için Havana'ya geldi. Komünist gazete Hoy'un muhabirleri tarafından karşılanan Alekseyev Eski Havana'daki ucuz ve mütevazı Hotel Sevilla'ya yerleştirildi. Ertesi gün Sosyalist Halk Partisi görevlileri Carlos Rafael Rodríguez ve Raúl Valdés Vivo'yla buluştu ve siyasal durum hakkında bilgi aldı. Bu ikisi, Alekseyev'i Blas Roca ve diğe Politbüro üyeleriyle tanıştırmak istedi. Ancak Alekseyev bu öneriyi reddederek, tanınmış bir aktrist, komünist, sadık bir Fidel yanlısı ve Sierra Maestra'da Radio Rebelde'de haber sunucusu olarak çalışan Violeta Casals'ı görmek istedi. Alekseyev onunla yaz aylarında Moskova'da tanışmış ve Che'yle ilişki kurmasına yardımcı olmasını istemişti. V. Casals, bir TASS muhabirinin Che ile görüşmek istediğini söyledi ve Che, Sovyet "*gazeteci*" ile görüşmeyi kabul etti.[416]

Alekseyev, Che ile 13 Ekim günü sabaha karşı saat ikide Che'nin bürosunda görüştü. Konuşmaları şafak sökene kadar sürdü ve sonuna doğru Che şöyle dedi: "*Devrimimiz gerçekten ilerici, anti-emperyalist ve anti-Amerikandır ve halk tarafından gerçekleştirilmiştir… Ancak küresel devrimci hareketin ve özellikle Sosyalist blokun ve Sovyetler Birliği'nin yardımı olmaksızın bu devrimi sonuca ulaştıramayız ve sürdüremeyiz.*" Che bunun kişisel görüşü olduğunu vurgulamayı da ihmal etmedi. Alekseyev bu konuda Castro'nun ne düşündüğünü merak ediyor ve Castro'yla görüşmek istiyordu.[417]

Üç gün sonra, 16 Ekim günü öğleden sonra Alekseyev, Başbakan'ın kendisiyle INRA merkezinde, "*arkadaşça bir toplantı*" yapmak istediğini duyunca oldukça şaşırmıştı. Alekseyev, hediye olarak bir şişe Rus vodkası ve bir kavanoz havyarı paketleyip Castro ile görüşmeye gitti. Castro, Alekseyev'i INRA Başkanı Nuñez Jiménez ile karşıladı. Alekseyev, Castro ile olan görüşmesi esnasında ilk olarak Sovyet hükümetinin ve halkının, kendi şahsına ve Küba halkı için yaptıklarına büyük bir hayranlık duyduğunu ifade etti. Alekseyev'in bu sözleri, sadece diplomatik nezaket sözleri değildi. Bu sözlerin arkasında resmi bir mesaj yatıyordu: Rus

---

Küba'daki Olağanüstü ve Tam Yetkili Büyükelçisi olarak atanmıştır. Küba'dan döndükten sonra 1968-1974 yılları arasında Dışişleri Bakanlığı'nın Merkez Teşkilatı'nda çalışmış, 1974-1980 yıllarında ise SSCB'nin Malagasiyk Cumhuriyeti'ndeki Büyükelçisi (1976 yılından Madagaskar Demokratik Cumhuriyeti) olarak görev yapmıştır. 1980 yılında diplomatik görevinden istifa etmiş, Novosti Haber Ajansı'nda çalışmaya başlamıştır. (Клим Дегтярев, Александр Колпакиди, *Внешняя разведка СССР*, Эксмо, *Москва*, 2009, с. 147-148. (Klim Degtyarev, Aleksandr Kolpakidi, *Vneşnaya Razvedka SSSR* (SSCB Dış İstihbratı), Eksmo, Moskova, 2009, s. 147-148.))

[416] J. L. Anderson, 2005, s. 432.

[417] ibid, s. 432.

hükümeti, Castro'yu önemli bir devrimin lideri olarak kabul ediyordu ve kendisini komünist olmadığına dair yaptığı açıklamaları ile değerlendirmiyordu.[418]

Nezaket sözlerinden sonra Fidel pakette ne olduğunu sordu. Alekseyev paketi açıp havyar ve vodka çıkardı. Fidel hemen denemek istediğini söyledi. Vodka içmeye ve bisküviyle havyar yemeğe başladılar. Neşelenen Fidel, N. Jiménez'e dönerek, o anda aklına gelmiş gibi sordu: "*Nuñez, şu Sovyet malları ne güzel değil mi? Daha önce hiç tatmamıştım. Bence Sovyetler Birliği'yle ticari ilişki kurmaya değer.*" Alekseyev hemen yanıtladı: "*Elbette Fidel, gayet iyi olur. Ancak ben kültürel ilişkilerle, daha önemlisi, diplomatik ilişkilerle de ilgileniyorum.*" Alekseyev, Fidel'in bu sözlere hemen karşılık verdiğini söylüyordu: "*Hayır, ben böyle düşünmüyorum, henüz değil. Formaliteler önemli değil. Ben böyle şeylere karşıyım. Kremlin'in elçisi olarak buraya geldiniz. Böylece ilişki kurduğumuzu söyleyebiliriz. Ama şimdilik bunu halka söyleyemeyiz. Halk hazır değil, burjuva Amerikan propagandasıyla Komünizme karşı zehirlendiler.*"[419]

Toplantı sona erdiğinde Alekseyev görevini yerine getirmişti. Bu neredeyse kendiliğinden gerçekleşmiş, Fidel, Alekseyev'in vodkasını yudumlarken Sovyet-Küba ticaret ilişkilerini yenilemeye karar vermişti. Fidel'in yaygın anti-Komünist şartlanmaları nedeniyle Kübalılarla "*yavaş yürüme*"nin gereğine dair açıklamasından sonra, yine Alekseyev'in dediğine göre, N. Jiménez araya girmiş ve Fidel'e, Alekseyev'in kendi hükümetine Meksika'daki Sovyet ticaret fuarını Havana'ya taşımayı önermesinin iyi bir fikir olabileceğini söylemişti. N. Jiménez New York'a yaptığı seyahat sırasında, Sovyet Başbakan Yardımcısı Anastas Mikoyan'ın açılışını yaptığı fuarı gezmiş ve çok etkilenmişti. Alekseyev, N. Jiménez'in Fidel'e, "*Bunun için uğraşmaya değer*" dediğini hatırlıyordu. "*Amerikalıların Sovyetler Birliği'nin geriliğine dair propagandasının gerçek olmadığını Küba halkı kendi gözleriyle görür.*"[420]

Fidel, Alekseyev'e bu konuda ne düşündüğünü sordu. Fuarın getirilmesi iyi olmaz mıydı? Alekseyev, evet, dedi. Bunun iyi olacağını düşünüyordu, ancak bu işi düzenlemek biraz zor olabilirdi. Sovyet fuarının seyahat programı önceden hazırlanmıştı ve Küba listede yer almıyordu. Ülkenin katı bürokrasisi dikkate

[418] L. Coltman, 2005, s.193.
[419] J. L. Anderson, 2005, s. 433.
[420] ibid, s. 434.

alındığında programı değiştirmek zor olacaktı. Ancak Fidel, Nuñez'in fikrini kesinlikle benimsemişti ve mutlaka olumlu bir yanıt istiyordu. "*Fuarın gelmesi gerekir*" dedi Akeseyev'e ısrarla. "*Ve Mikoyan buraya gelip fuarı açmalı. Elbette, her şey planlanmıştır, ama fuar buraya gelmeli! Biz devrimcileriz! Meksika'ya git ve Mikoyan'a bunun ne tür bir devrim olduğunu anlat. Buraya gelmesine değer.*"[421]

Birkaç gün sonra Alekseyev Mikoyan'la Mexico City'de görüşmek üzere uçaktaydı. Havana'daki görevini önemli ölçüde gerçekleştirmişti. Che'nin başlangıç hızı vermesi ve Fidel'in onaylamasıyla Küba'yı Sovyet yörüngesine yönelten siyasal kaderin çarkları dönmeye başlamıştı.[422]

Ne var ki, bazı bakanlardan sonra muhalefet ordunun saflarında da görülmeye başlandı. 19 Ekim'de Raúl Castro'nun Devrimci Silahlı Kuvvetler Bakanlığı'nın başına getirilmesinden iki gün sonra, Camagüey Eyaleti'nin güçlü komutanı, Castro'nun Ortodoks Parti'den eski yoldaşı ve Sierra Maestra'daki mücadelenin halk kahramanlarından Huber Matos bir istifa dilekçesi sundu. Hiyerarşik sıralamaya göre hemen üstü olan Raúl'a değil özellikle Fidel'e gönderdiği bu mektupta, asi orduya komünistlerin sızmasından şikâyet ediliyordu. Aslında bu, Raúl'un ideolojik yaklaşımına bir meydan okumaydı ve Fidel de küplere binmişti. Komplo şüphesiyle hemen Camagüey'e giderek Matos ve taraftarı 40 subayın tutuklanmasını emretti. Daha sonra düzenlenen bir mahkemede Matos, devrime ihanetten suçlu bulunarak 20 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Hatta Raúl Castro onun devrime verdiği büyük hizmetlere rağmen kurşuna dizilmesini istemiş, ama Fidel, Che Guevara'nın esprili itirazından sonra bu öneriyi reddetmişti. Che'nin sözü şöyleydi: "*Bu gidişle sanırım alayını kurşuna dizmek zorunda kalacağız.*"[423]

Matos'un tutuklanması haberi, 22 Ekim 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Castro ihtilâlinin kahramanlarından biri tevkif edildi*" başlıklı bir haberde yer almıştır:

[421] ibid, s. 434.
[422] ibid, s. 434.
[423] V. Skierka, 2007, s. 106.

"Havana 21 (a.a.) – Fidel Castro'nun idareyi eline alması ile sonuçlanan Küba ihtilalinin en belli başlı kahramanlarından biri olarak bilinen Camaguey eyaleti askeri şefi Binbaşı Huberto Matos, bugün ihanet suçu ile tevkif edilmiştir."[424]

Castro, iktidardaki on ayın sonunda, kendine bir sürü düşman edinmişti. Attığı her adımda, bir koruma ordusu ona eşlik ediyordu. En yakın çalışma arkadaşları bile onun geceyi nerede geçireceği konusunda bir fikre sahip değillerdi. Güvenlik servisine öldürüleceğine dair sayısız bilgi ulaşıyordu. Bazıları CIA tarafından desteklenen anti-komünist ve orta sınıfa mensup binlerce insan, Castro Hükümeti devrilince geri dönmek umuduyla ülkelerini terk edip Florida'ya akın etmişti. Sürgündeki bu gruplar, Fidel Castro'nun bir an önce devrilmesi için Amerika Birleşik Devletleri'nin de desteğiyle ülkede sabotajlar, karışıklıklar çıkarıyorlardı; fabrikalar bombalanıyor, şeker kamışı tarlaları ateşe veriliyordu.[425]

1959 yılının Ekim ayında Amerika Birleşik Devletleri topraklarından Küba'ya yapılmış bir tecavüz saldırısı 24 Ekim 1959 tarihli Milliyet gazetesinde birinci sayfadan veriliyordu. "*Havana bombalandı 2 ölü, 45 yaralı var*" başlıklı haber şöyledir:

"WASHİNGTON, RADYO-Küba Başvekili Fidel Castro dün televizyonda yaptığı 5 saatlik bir konuşmada, Amerika'da üslenmiş olan uçakların, evvelki gece Havana'yı bombardıman ettiklerini bildirmiştir.

Castro, 2 kişinin öldüğünü, 45 kişinin de yaralandığını ilave etmiştir. Hadiseyi müteakip Havana'da işçiler miting yaparak Amerikayı protesto etmiştir."[426]

Cumhuriyet gazetesi ise aynı içerikli ve aynı tarihli "*Amerikan uçakları Havana'yı bombalamış!*" başlıklı haberde "*Küba Başbakanı, geçen Çarşamba günü Amerikan uçaklarının Havana'yı bombalayıp makineli tüfekle ateş açtıklarını iddia etti*" der ve şöyle devam eder:

"Havana, 23 (R) – Küba Başbakanı Fidel Castro, kendisine yapılmak istenen bir suikastten kurtulduktan sonra bugün beş saat süren bir televizyon konuşmasında

[424] **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Ekim 1959, s. 5.
[425] L. Coltman, 2005, s.193.
[426] **Milliyet Gazetesi**, 24 Ekim 1959, s. 1. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 29.

Amerikan uçaklarının geçen Çarşamba günü Küba'nın Başkenti Havana'yı bombaladıklarını ve makinalı tüfekle ateşe tuttuklarını açıklamıştır."[427]

Bu arada H. Matos'un yakalanmasından sonra, Camagüey'deki komutayı Camilo Cienfuegos devralmıştı. 28 Ekim akşamı, Havana'da yapılacak toplantıya gitmek üzere bindiği Cessna 310 uçağıyla kalkışından kısa bir süre sonra telsiz irtibatı kesilmişti. Bir söylentiye göre, uçağın pilotu acemiydi.[428] İki haftalık yoğun ve endişe verici arama çalışmaları sonuç vermedi ve tüm Küba halkı en sevdiği önderlerinden birinin kaybına ağladı. O zamandan beri, her 28 Ekim günü halk, kitlesel olarak Havana'da ve diğer kentlerde deniz kıyısına gelerek, devrimci kahramanın anısına suya çiçekler atar.[429]

Bu acı olayla ilgili 31 Ekim 1959 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Küba'da Ordu Başkomutanı kayboldu*" başlıklı haberinde "*Binbaşı*[430] *Camilo Cienfuegos'un aranması işi ile Başbakan Fidel Castro bizzat meşgul oluyor*" der ve ekler:

"Havana, 30 (R) – Küba Ordu Başkomutanı Binbaşı Camilo Cienfuegos bir uçuş sırasında kaybolmuştur. Başbakan Castro, Başkomutanın aranması işini şahsan üzerine almıştır. Ordu Başkomutanının yanında iki arkadaşı vardı ve Camaguey'den Havana'ya uçakla gitmekte idi. Başkomutanın aranması faaliyetinde Küba'nın bütün uçak ve helikopterleri kullanılmaktadır."[431]

Devrim ender lider kadrolarından birini yitirdi, tıpkı daha önce yitirdiği Juan Manuel Márquez, José Antonio Echeverría, Frank País ve René Ramos Lotour gibi.[432]

Cumhuriyet gazetesi yazarı Ömer Sami Coşar 7 Kasım 1959 tarihli "*Amerikan aleyhtarlığı*" başlıklı yazısında Amerika kıtasında yayılan Amerikan aleyhtarlığını ve Küba'dan sonra Panama'da da Amerika karşıtı fikirlerin ortaya çıkma sebeplerini tahlil etmiştir:

---

[427] **Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Ekim 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 30.
[428] V. Skierka, 2007, s. 106-107.
[429] J. C. Navarro, 2011, s. 239.
[430] Gazete, "comandante" kelimesinin Türkçe karşılığı olan binbaşı diye çevirmiştir. Daha önce açıkladığımız gibi burada kastedilen "*komutan*" veya "*kumandan*"dır.
[431] **Cumhuriyet Gazetesi**, 31 Ekim 1959, s. 3.
[432] P. I. Taibo II, 2008, s. 333.

"Temenni edilir ki, Amerikalı idareciler, yalnız kendi kıtalarında değil, fakat dünyanın diğer yerlerinde de bir Amerikan aleyhtarlığının yayılmakta olduğunu realist bir şekilde tetkik etsinler ve âşikâr olan bazı hatalarını da tashihe gitsinler. Her şeyden önce de, kendi kendilerine verdikleri "üstünlük" pâyesini bir tarafa bıraksınlar. Malûm yapının kurulmasında rol oynadıkları Birleşmiş Milletler Teşkilatının anayasasında "İnsanın ana haklarına, şahsın haysiyet ve kıymetine, erkek ve kadınlar için olduğu gibi büyük küçük milletler için de hak eşitliğine olan iman" bilhassa ilan edilmiştir."[433]

Bu olaylar sürüp giderken, 1959 yılının Kasım ayına gelinmişti ve Fidel iktidarını güçlendirmeye devam ediyordu. Kendi yürütme komitesini dayatarak ve üyelerin delegeler için oy kullanma hakkını kaldırarak 26 Temmuz anti-Komünistleri aleyhine Küba İşçiler Konfederasyonunda (CTC- Confederación de Trabajadores de Cuba) birliği sağlamayı başardı ve böylece CTC'nin evreler halinde Küba Komünist Partisi'nin eline geçmesi için gerekli koşulları oluşturdu. Ulusal Devrimci Milis gücünün kurulduğu ilan edildi. Bu, Che'nin Küba'yı bir gerilla toplumuna dönüştürme düşünün gerçekleştirilmesi yönünde atılan ilk adımdı.[434]

26 Kasım 1959'da Ernesto Che Guevara, Küba vatandaşlığı belgesini aldı. Aynı gün hükümet onun Küba Ulusal Bankası'nın Başkanlığına getirildiğini açıkladı. Che yıllar sonra konuya şöyle açıklık getirecekti:

"*Devrim hükümeti iktidara geldikten sonra bankanın başkanlığı ve başkan yardımcılığı görevleri tekrar daha önce askeri darbe sırasında o görevde bulunmuş olan kişilerin, Dr. Felipe Pazos ile Dr. Justo Carrilo'nun eline geçti. Devrim oluş halindeyken bir darboğazın varlığı açıkça görülebiliyordu: Ekonomi programlarının ve devrimin hızlı büyümesinin önü kesilmişti, buna neden olan tümüyle kredi kurumlarıydı. Ancak çoğumuzun Dr. Pazos'un entelektüel becerilerine beslediği güven onun yerine bankacılık konusunda hiçbir şey bilmeyen, devrim hükümetinin önerileri doğrultusunda hareket eden, pek de entelektüel bir kişi sayılmayacak biri getirilene kadar epey bir gecikmeye neden oldu.*"[435]

[433] **Cumhuriyet Gazetesi**, 7 Kasım 1959, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 31.
[434] J. L. Anderson, 2005, s. 441.
[435] P. I. Taibo II, 2008, s. 335.

Bu arada TASS muhabiri Aleksandr Alekseyev Küba'dan gizli bir görevle Meksika'ya gelmiş ve doğruca Mikoyan'la görüşmeye gitmişti. "*Ona Fidel'den, Che'den, Raúl'den ve devrimden söz ettim. Büyük bir ilgiyle dinledi. Mikoyan gençliğinde Bolşevik devrimin içinde yer aldığı için, gençlik günlerini, o dönemin devrimci romantizmini hatırlamıştı.*" Alekseyev ona Fidel'in önerisini de aktarmıştı. "*Sadece fuar istemiyor. Fidel görüşmek de istiyor.*" Mikoyan onu dinledikten sonra, kendisinin de Fidel gibi "*formaliteler*"e karşı olduğunu söyledi, ancak Sovyet başbakan yardımcısı olarak Moskova'nın diplomatik ilişki kurmadığı bir ülkeye seyahat edemezdi. Hemen Moskova'ya bir telegraf çekti ve Alekseyev'i durumu açıklaması için Moskova'ya gönderdi. "*Moskova, fuarın Meksika'dan Küba'ya taşınmasını kabul etti*" diyordu Alekseyev; "*çünkü Kruşçev o sırada Küba devrimine âşık olmuştu. Nedenini tam olarak bilemiyorum ama tahminlerime göre Amerikalılara karşı yeni bir piyon bulduğu için çok mutluydu.*" Moskova fuarın 28 Kasım 1959'da yapılmasını kararlaştırdı. Ama bu tarih, Havana'da toplanan bir Katolik Kongresi'yle çakışıyordu ve Fidel o sırada muhafazakârları kızdırmak istemiyordu. Dolayısıyla fuar ve Mikoyan'ın ziyareti ertelendi. Katolik din adamlarının kongresi yüzünden Mikoyan'ın ziyaretinin ertelenmesi ruhbanın Komünizme muhalefetinin açık bir kanıtıydı. Papazlar hiyerarşisi o zamana kadar kamuoyuna yönelik bir bekle ve gör tutumunu sürdürmüş olmalarına karşın, kilise devrim içindeki eğilim konusunda giderek endişeleniyordu.[436]

1959 yılı Aralık ayında Fidel Küba'daki gerici basına savaş açtı. Muhafazakâr günlük gazete *Avance*'ye, gazetenin editörünün ülkeden kaçması üzerine müdahale edildi. Fidel onu Díaz Lanz'ın suçlamalarını bastığı için karşı devrimin yanında saf tutmakla suçlamıştı. Küba'nın ikinci televizyon kanalı 12'ye de müdahale edildi. El Mundo devralındı. Sonraki adımlar, muhalif Diario de la Marina'nın ve Küba'daki diğer bağımsız basın kuruluşlarının kapatılması olacaktı.[437]

Cumhuriyet gazetesi yazarı Ömer Sami Coşar Küba'daki basına yapılan müdahaleleri "*Vaadler…*" başlıklı yazısında gündeme getirmiş, Arjantin'de General Peron'un ve Batista'nın basına sansür uygulamalarıyla Fidel Castro'nun Küba'sınıdaki basına yapılan müdahaleleri karşılaştırmıştır:

[436] J. L. Anderson, 2005, s. 436-441.
[437] ibid, s. 446.

"Arjantin'le Küba'da iktidar-basın münasebetlerinin çok gergin bir manzara arzetmekte olduğu görülüyor.

Ne gariptir ki hürriyete kavuşmak için mücadele etmiş ve nihayet diktatörleri devirmiş olan bu iki memlekette de bugün yine bir iktidar-basın mücadelesine şahit olmaktayız. Çünki dikta rejimini, hürriyet vaadleri ile kendilerine bağladıkları halkın yardımı ile devirmiş olanlar kısa zamanda, eski rejimin metodlarını benimsemişlerdir. Tatlı buldukları iktidardan ayrılmamak için, bir zamanlar takbih eyledikleri metodlara dört elle sarılmışlardır.

Peron'ları, Batista'ları kurtarmamış olan bu usul, hiç şüphe edilmesin ki bunları da kurtarmıyacaktır."[438]

Fidel 1960'ı "*Tarım Reformu Yılı*" ilan ettiyse de, "*Karşılıklı Meydan Okuma Yılı*" daha uygun bir isim olabilirdi. Ocak 1960'da Fidel bütün şeker plantasyonlarına ve büyük sığır çiftliklerine el konmasını öngören kararnameyi imzalayarak bu kuruluşları devletin yönettiği kooperatifler haline getirdi. Bundan sonra Amerika Birleşik Devletleri-Küba ilişkileri hızla bozulmaya başladı. Aynı zamanda Küba'nın toplumsal gelişmesinde de belirgin bir hızlanmaya tanık olundu. Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Herter'in Amerikan mülklerine tazminat ödenmeksizin "*yasadışı el konulması*" nedeniyle protesto notası göndermesi üzerine misillemeler başladı. Küba'nın Amerikalılara ait olanlar da dâhil olmak üzere ülkedeki bütün büyük sığır çiftliklerine ve şeker plantasyonlarına el koymasından sonra Amerika Birleşik Devletleri'nden kimliği belirsiz uçaklar Küba'nın şeker kamışı tarlalarını bombaladı.[439] Yıkıcı gruplar, sabotajlar, akınlar, komplolar ve diğer karşı devrimci faaliyetler bundan sonra katlanarak arttı. Devrim'in itibarını sarsma kampanyaları ve Kübalıların, özellikle de meslek sahiplerinin ülkeyi terk etmeleri için teşvik faaliyetleri yoğunluk kazandı.[440]

1960 yılının Ocak ayının başlarında yaşanan bu millileştirme hareketi 8 Ocak 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Küba'da millîleştirme hareketi*" başlığıyla haber yapılmıştır:

---

[438] **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Aralık 1959, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 32.
[439] J. L. Anderson, 2005, s. 449-450.
[440] J. C. Navarro, 2011, s. 239.

"New York, 7 (a.a.) – Santiago'dan alınan haberlere göre, Fidel Castro Hükümeti, Amerikan Şeker Şirketi 'Manati'ye ait 28.000 hektar araziye el koymuştur.

Küba Hükümeti, mezkûr araziye şeker kamışı dikilmemiş bulunmasını sebep göstererek bu kararı aldığını bildirmektedir.

Büyük bir kısmı ağaçlık olan bu arazi 'Manati' şirketinin Kübadaki emlakının yarısına tekabül etmektedir."[441]

İç siyasal gerekler de Washington'un tepkisini alevlendiriyordu. Başkan Eisenhower başkanlık döneminin son yılındaydı ve yerine geçmek isteyen kişiler erken bir başkanlık kampanyasına başlamışlardı. Seçim kampanyasını başlatan Başkan Yardımcısı Richard Nixon Küba'yı miting sloganı olarak kullanıyor, Castro'yu eylemlerinden ötürü cezalandırılacağı konusunda uyarıyordu. Amerika Birleşik Devletleri ile olan şeker kotasının azaltılması bu cezalardan biri olacaktı. Fidel her zamanki gibi meydan okuyarak karşılık verdi; 19 Ocak günü INRA ülkedeki bütün latifundio'ların, ister Kübalılara ister yabancılara ait olsun derhal kamulaştırılacağını ilan etti. Bu kararla bütün büyük tarım işletmeleri devrimin eline geçti.[442]

Ocak ayının son haftasında gittikçe şiddetlenen krizden çıkış için son bir girişimde bulunuldu. 21 Ocak günü Eisenhower iki ulus arasındaki ilişkilerin daha da kötüleşmesini önlemek için müzakere çağrısı yaptı. Aynı gün Havana'daki maslahatgüzar Daniel Braddock, Arjantin Büyükelçisi Julio Aurelio Amoedo'dan kendi hükümetiyle Castro arasında aracılık yapmasını istedi. Amoedo teklifi kabul etti ve Amerikan önerisini görüşmek için Fidel'le görüşmeye gitti: Eğer Fidel Amerikan karşıtı saldırılarından vazgeçer ve Büyükelçi Philip Bonsal'la görüşürse, Washington Küba'ya kapsamlı ekonomik yardımı düşünecekti. Önce reddeden Fidel, daha sonra yumuşayarak Amoedo'ya basın kampanyasını durduracağını söyledi. Küba'nın görünüşteki Devlet Başaknı Osvaldo Dórticos ertesi gün Küba'nın Amerika Birleşik Devletleri ile "*geleneksel dostluğu*"nu güçlendirmek istediğine dair resmi bir demeç verdi.[443]

---

[441] **Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Ocak 1960, s. 3.
[442] J. L. Anderson, 2005, s. 450.
[443] ibid, s. 450.

Bu hamleler üzerine ateşkes gerçekleşti. Fidel 28 Ocak'ta yaptığı bir sonraki konuşmasında Amerika Birleşik Devletleri'nden hiç söz etmedi. 31 Ocak günü Küba hükümeti uzun süredir devam eden dedikoduları doğrulayarak Sovyet Başbakan Yardımcısı Anastas Mikoyan'ın yakında ülkeyi ziyaret edeceğini açıkladı.[444]

Sovyet Başbakan Yardımcısı Anastas Mikoyan, yanında Sovyetler Birliği'nin Meksika elçisi olan otuz yaşındaki oğlu Sergey Anastasoviç Mikoyan (Sergo) ve özel yardımcısı, koruması ve çevirmeni olan genç bir KGB görevlisi Nikolay Leonovla birlikte 4 Şubat 1960 günü Havana'ya geldi.[445]

5 Şubat 1960 tarihli Milliyet gazetesi Sovyet Başbakan Yardımcısının Küba'ya gelişini "*Mikoyan Küba'da*" başlıklı haberiyle duyurmuştur:

"MOSKOVA, A.A. - Rus Başvekil yardımcısı Anastas Mikoyan, Castro'nun davetlisi olarak dün Kuba'ya hareket etmiştir. Mikoyan Havana'da Rus Sergisini açacaktır."[446]

Bahse konu Sovyet ticaret fuarı büyük ilgi topladı. Üç haftalık süre içinde fuarı yüz bin Kübalı ziyaret etti; Sputnik'in bir benzerini, Sovyet ev modellerini, fabrikaları, spor tesislerini, traktörleri, çiftlikleri ve sanayi ürünlerini gördüler. Bunlar Nikita Kruşçev'in Amerikalılara, uzak olmayan bir gelecekte onları "*gömeceğini*" söylediği ulusun teknolojik kazanımlarıydı. Bundan sonraki dönemde, 1960'ların başında ülke dışına çıkmamış ortalama Kübalı için bu iddiaların büyük bir geçerliliği vardı. Üstelik Sovyetler uzaya içinde bir köpek bulunan araç gönderip yörüngeye oturtan ilk ulustu.[447]

Mikoyan'ın ziyareti devam ederken Amerika Birleşik Devletleri'nden kalkan küçük uçakların Küba'daki şeker atölyelerine ve şeker kamışı tarlalarına saldırıları devam etti. Şubat sonunda bu uçaklardan birisi Küba topraklarında düştü. Ölen pilotun kimliğini gösteren belgeler onun bir Amerikan yurttaşı olduğunu kanıtlıyordu. Fidel bu olayı saldırıları bizzat Amerika Birleşik Devletleri'nin düzenlediğini gösteren bir kanıt olarak kullandı. Konuya ilişkin haberler üzerine CIA Direktörü Allen Dulles, Eisenhower'a bu konuda bilgi verilmediğini, ancak ölü

[444] ibid, s. 450.
[445] ibid, s. 435.
[446] **Milliyet Gazetesi**, 5 Şubat 1960, s. 5.
[447] J. L. Anderson, 2005, s. 451.

pilotun ve sabotaj görevi yapan diğer pilotların CIA tarafından kiralanmış adamlar olduğunu kabul etti. Eisenhower gümrük işlemlerinin durdurulmasını ve Amerika Birleşik Devletleri'nden Küba'ya yapılan yasadışı uçuşların soruşturulmasını emretti. Ama hemen ardından Dulles'ı Castro'yu devirmek için daha kapsamlı bir plan hazırlamaya yöneltti.[448]

20 Şubat 1960 tarihli Milliyet gazetesinin Küba'da yaşanan bu gelişmeleri "*Küba'yı bombalamak isteyen Amerikan uçağı düştü*" başlığıyla verdiği haber şöyledir:

"NEW YORK, RADYO-Hususi bir Amerikan uçağının Havanada bir şeker fabrikasını bombalamak isterken düştüğünü iddia eden Kûba Başvekili Fidel Castro'nun bu iddiasını Amerikan hükûmeti de teyid etmiştir.

Amerikan Hariciyesi, hudut muhafızlarının uçağı durdurmaya muvaffak olamadıklarını açıklamıştır."[449]

Sovyetler Birliği ile bir ticaret anlaşması imzalandı. Sovyetler 1960 yılında Küba'da yarım milyon ton şeker satın almayı kabul etmişti. Bundan sonraki dört yıl boyunca yılda bir milyon ton şeker satın alacaktı. Şekerin karşılığı nakit olarak değil, petrol dâhil Sovyet ürünleriyle ödenecekti. Anlaşmanın beşinci ve son yılında Moskova nakit ödeme yapacaktı. Küba aynı zamanda makine ve fabrika aksamı satın almak için %2.5 gibi düşük oranlı ve on yıl vadeli faizle yüz milyon dolar kredi alacaktı. Böylece Che'nin "*sanayileşme*" tasarısının finansmanı da sağlanmış oluyordu.[450]

26 Şubat 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesi Sovyetlerin bu yardımını "*Ruslar Küba'ya 100 milyon dolar veriyor*" başlıklı haberiyle duyurmuştur:

"Havana 25 (a.a.) – Küba Başbakanı Fidel Castro radyo ile yayınlanan bir konuşması sırasında Sovyetler Birliği ile Küba arasında varılan son anlaşmalara temasla, Küba'ya açılacak olan yüz milyon dolarlık kredinin Küba'nın demir ve çelik sanayinin inkişafı işinde kullanılacağını bildirmiştir."[451]

---

[448] ibid, s. 451.
[449] **Milliyet Gazetesi**, 20 Şubat 1960, s. 1.
[450] J. L. Anderson, 2005, s. 451.
[451] **Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Şubat 1960, s. 3.

Fidel ve Che yaptıkları işten memnundular. Bu anlaşmaların Küba'nın "*iktisadi bağımsızlığı*" yönünde atılmış bir adım olduğuna inanıyorlardı. Bunun dışında Fidel Castro Amerikan emperyalizmine meydan okumak için her türlü bedeli ödemeye hazırdı. Kendini zamana karşı yarışıyormuş gibi hissediyordu. Er ya da geç, Amerika, Küba Devrimi'ni yıkmaya çalışacaktı. Her yönden gelen Amerikan istilasını yenemezdi. Ama böyle bir istilanın bedelini hem askeri hem ekonomik yönden ağırlaştırmayı başarırsa, Amerikalıları başka yollar bulmaya yöneltebilirdi. Milis kuvveti, Amerikan Deniz Kuvvetlerini durduramazdı ama eğer sayıları yeterince fazla ve iyi silahlanmış olursa, bu Amerika'yı en azından caydırırdı. Aynı şekilde Sovyetler Birliği'yle yapılan ticari anlaşma bir güvenlik garantisi sağlamasa da Sovyetler'in Küba'ya verdiği siyasi ve ekonomik desteğin simgesiydi. Bu siyasi ve ekonomik destek, Amerika'nın Küba'ya karşı yapacağı olası bir hareketin diplomatik sonuçlarını ve risklerini artıracaktı. CIA, Küba Devrimi'ni uluslararası tepkiler ve yankılara sebep olmadan, Guatemala Devrimi'ni yok ettiği gibi tereyağından kıl çekermişçesine sessiz sedasız yok edemeyecekti.[452]

Milliyet gazetesi yazarı Sami Kohen 25 Şubat 1960 tarihli "*Rekabet gezileri*" başlıklı yazısında Amerikan Başkanı Eisenhower'in ve Sovyet Başbakanı Kruşçev'in dış ülkelere yaptıkları ziyaretlerini ve dış yardımlarını mercek altına almıştır. Bununla birlikte son dönemlerde Sovyetlerle Küba arasından yapılan anlaşmalara değinmiş ve genel bir analiz yapmıştır.[453]

Bu arada, Avrupa bankaları konsorsiyumunun 100 milyon Amerikan doları tutarındaki kredisini bloke edip, uluslararası piyasalara müdahale eden Amerika Birleşik Devletleri, Küba'ya Batı silahlarının satılmasına engel olmaya çalıştı. Ancak Amerika Birleşik Devletleri'nin bu politikasını dikkate almayan Belçika silah satışına devam etti. 4 Mart 1960'da, Belçika'dan silah ve cephane getiren Fransız şilebi La Coubre, Havana rıhtımında havaya uçtu. Arka arkaya gelen iki şiddetli patlama sonucunda aralarında liman işçilerinin ve itfaiye erlerinin de bulunduğu seksen bir kişi öldü ve yüzlerce kişi yaralandı. Belçikalı bir uzman patlamanın nedeninin büyük bir olasılıkla sabotaj olduğunu söylüyordu.[454]

---

[452] L. Coltman, 2005, s.194-195.
[453] **Milliyet Gazetesi**, 25 Şubat 1960, s. 2. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 33.
[454] V. Skierka, 2007, s. 113-114.

Bu feci olayı 6 Mart 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Küba'da bir gemi infilâk etti, 100 ölü var*" başlığıyla birinci sayfadan vermiştir. Gazete, "*Gemi, Belçika'dan Küba'ya silâh getirmişti. Castro "Bu, bir sabotajdır" dedi*" demiş ve eklemiştir:

"Havana, 5 (A.P.) – Belçikadan Küba'ya silah getirmiş olan bir Fransız yük gemisi dün bir Havana limanındayken infilak etmiştir.

Resmi makamların tahminlerine göre, bu infilak sırasında gemide ve rıhtımda takriben 100 kişi kadar ölmüş ve 200 kişi yaralanmıştır. Castro hükümeti bunun bir sabotaj olabileceği üzerinde durmuştur. Fidel Castro acele olarak bir kabine toplantısı yapmış ve askeri kuvvetlerle polislere hazırol emri vermiştir."[455]

Aynı tarihli ve aynı içerikli haberi Milliyet gazetesi de birinci sayfada "*İnfilaktan sonra*" başlığıyla vermiştir:

"Evvelki akşam Küba'nın Havana limanında, iki milyon mermi ve diğer mühimmattan müteşekkil hamulesi yangın neticesinde infilak eden Fransız bandıralı "Le Coubre" şilebinde ve rıhtımda 100 kişi ölmüş, 200 kişi de yaralanmıştır. İnfilak neticesinde 4000 tonluk gemi parçalanarak batmış, Küba Başvekili Fidel Castro, infilakın bir suikast neticesi olduğunu ima ederek "barbarca ve kalleşçe bir tertip" tabirini kullanmıştır. "Le Coubre" un infilakından bir müddet sonra, yine limanda Amerikan şileplerinin yanaştığı rıhtımda bir infilak daha olmuş ve 5 kişi yaralanmıştır."[456]

Bu bir felaketti ama Fidel Castro her felaketten bir fırsat yaratmayı bilirdi. Castro, bu patlamayı, Devrim'in düşmanlarının, özellikle Amerika'nın merhametsizliğinin delili olarak görüyordu. Amerikan'ın bu işin içinde olup olmadığına dair kesin bir kantı yoktu. Ama başka kim Devrim'in savunma mekanizmalarını yok etmek gücüne, arzusuna ve imkânına sahip olabilirdi ki? Castro, bu patlamadan sorumlu tuttuğu Amerika'yı hitap yeteneğinin tüm silahlarını kullanarak yereden yere vuran konuşmalar yaptı. İşte o günlerdeki konuşmalarından

[455] **Cumhuriyet Gazetesi**, 6 Mart 1960, s. 1.
[456] **Milliyet Gazetesi**, 6 Mart 1960, s. 1.

birinde, hep tekrarlayacağı efsanevi bir slogan geliştirdi: "*Patria o muerte, venceremos!*" (Vatan ya da ölüm, kazanacağız!).[457]

Castro'nun Amerika'yı suçlaması 7 Mart 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Castro, Amerika'yı itham etti*" başlığıyla verilmiştir:

"Havana, 6 (a.a.) – Küba Başbakanı Fidel Castro dün akşam Birleşik Amerikaya şimdiye kadar yaptığı hücumların en şiddetlilerinden birini yapmıştır. Küba Başbakanı verdiği beyanatta, Amerikan hükümetini, Havana limanında Küba ordusu için getirdiği silah ve cephane yükünü boşaltırken infilak eden Fransız şilepi "La Coubre" hadisesinden sormulu tutmuş ve Amerikalıları sabotajla itham etmiştir.

Amerika hükümetinin, Küba'nın "geri dönmek istiyen caniler"e karşı savunması için lüzumlu silahları tedarik etmesine mani olmak için "büyük nüfuzunu" kullandığını ifade eden Castro, Amerikanın Brüksel ataşemiliteri ve başkonsolosunu, Kübaya silah satmaması hususunda Belçika hükümeti üzerinde baskı yapmakla suçlandırmıştır."[458]

7 Mart 1960 tarihli Milliyet gazetesi ise "*Amerika Kûba'nın ithamlarını reddetti*" başlıklı haberinde Amerika Dışişleri Bakanlığı sözcüsünün açıklamalarına yer vermiştir:

"WASHİNGTON, A.A.- Birleşik Amerika hariciye vekâleti sözcüsü "Cephane yüklü bir geminin Havana limanında infilak etmesi hadisesinde Amerikan hükumetinin parmağı bulunduğu yolunda Kûba Başvekili Castro'nun ithamlarını kat'i surette ve şiddetle yalanlıyorum." demiştir.

Sözcü şunları ilave etmiştir: "Heyecan tesirile, Kûba Başvekilinin, teessür duyduğumuz bir facianın mesuliyetini hükûmetimize yüklemeye teşebbüs etmesini esefle kaydetmek lazımdır. Amerikan hükûmeti bu her türlü esastan ari ithamları diplomatik yoldan şiddetle protesto edecektir.""[459]

Castro'nun, Amerikalıları sabotaj ve cinayetle suçlaması, Amerikan hükümeti için bardağı taşıran son damla oldu. 17 Mart 1960'da, Başkan Eisenhower, Castro'yu devirmek için bir yıl öncesinden yapılan gizli planın başlaması için onay verdi.

[457] L. Coltman, 2005, s.195.
[458] **Cumhuriyet Gazetesi**, 7 Mart 1960, s. 3.
[459] **Milliyet Gazetesi**, 7 Mart 1960, s. 3.

Kübalı mültecilerden oluşan paramiliterler eğitilerek silahlandırılacak ve adayı işgal edeceklerdi. Bu arada Küba'nın içinde silahlı muhalif gruplar desteklenecek ve küçük gruplardan oluşan mülteciler tarafından küçük saldırılar düzenlenecekti.[460]

La Coubre'nin Havana rıhtımında havaya uçmasının üzerinden çok geçmeden Fidel, Alekseyev'i aradı ve onunla görüşmek istediğini söyledi. "*İlk kez*" diyordu Alekseyev, "*Fidel silahlardan söz etti. O patlamanın ardından Amerikan müdahalesinin kaçınılmaz ve çok yakın olabileceğini söyledi. "Halkı silahlandırmak zorundayız" dedi ve Sovyetler Birliği'nin ihtiyacı olan silahları kendilerine satmasını istedi. Hafif makineli tüfekler gibi silahlardan söz etti ve şöyle dedi: "Bu silahları bir denizaltıyla getirebilirsiniz. Sahillerimizde pek çok mağara var. Onları kimsenin bilemeyeceği yerlere gizleyebiliriz. Kruşçev'e bir mesaj gönder".*" O sırada bir Sovyet ticaret heyeti Havana'da bulunuyordu ve heyetin içinde Kremlin'le doğrudan temas kurabilecek bir kriptograf vardı. Alekseyev, Fidel'le konuştuktan sonra doğruca kriptografın yanına gitti. "*Fidel'den Kruşçev'e doğrudan bir mesaj gönderdim. Bürokrasiden ötürü yanıtın haftalar sonra geleceğini sanıyordum. Ertesi gün Kruçev'den yanıt geldi. Şöyle diyordu:* "*Fidel, Küba'nın savunulması ve muhtemel bir saldırı hakkındaki endişelerinizi paylaşıyoruz ve ihtiyaç duyduğunuz silahları size göndereceğiz. Ancak Küba egemen bir ulus olduğuna ve ihtiyaç duyduğunuz silahı gizlemeye gerek görmeksizin satın alabileceğinize göre, onları saklamanızın ve bir denizaltıyla göndermemizin ne gereği var?" Yanıt buydu. Ve silahlar gelmeye başladı.*"[461]

8 Mayıs günü Fidel Moskova ile yeniden diplomatik ilişki kurulduğunu ilan etti. İsyancıların zaferinden sonra sola doğru keskin bir dönüş yapan eski Directorio lideri Faure Chomón, Küba'nın yeni büyükelçisi olarak Moskova'ya uçtu. Moskova da diplomatik örtü altında faaliyet gösteren kıdemli bir KGB adamını, Sergey Kudriatzov'u elçi olarak Küba'ya gönderdi. TASS muhabiri kimliğine artık ihtiyaç duymayan Alekseyev elçiliğin birinci sekreteri ve her zamanki gibi KGB örtüsü olarak kültür ataşesi oldu. [462]

Fidel ve Kruşçev arasındaki mesaj alışverişinin ardından bir Sovyet askeri heyeti sessizce Havana'ya geldi. "*Doğrudan konuya girdik*" diyordu Alekseyev.

[460] L. Coltman, 2005, s.195-196.
[461] J. L. Anderson, 2005, s. 454.
[462] ibid, s. 454.

"*Fidel, Raúl, Che, herkes oradaydı. Ne istiyorlarsa söylediler. Uçaksavar toplarına ve uçaklara, toplara, T-34 tanklarına, Sovyetler Birliği'nde kullanım dışı kalan eski silaha ihtiyaçları vardı. Gerçek bir ticari ilişki olmasa da, bir başka heyet geldi ve fiyat konuşuldu.*" Haziran ya da Temmuzda Sovyet silahları ve askeri danışmanları gizlice Küba'ya gelmeye başladı. Alekseyev'e göre Fidel hâlâ Amerika Birleşik Devletleri'nin tepkisinden kaygılıydı. Sovyetler de öyle. Bu yüzden bazı Sovyet danışmanları ülkeye Çek pasaportuyla giriyorlardı.[463]

Bu arada Mikoyan'la yapılan takas anlaşması uyarınca Küba'ya petrol taşıyan ilk Sovyet tankerleri Atlantik'i geçiyorlardı. Küba'da rafinerileri olan Amerika Birleşik Devletleri'nin Esso ve Texaco'su ile İngilizlerin Shell'i o zamana kadar adaya Venezuela'dan petrol ikmali yapmışlardı. Ancak Küba bir süredir borçlarını ödemiyordu. Zamanla kabaran fatura elli milyon doları bulmuştu. Ulusal Banka'nın başkanı olarak Che Guevara faturayı ödemesi gereken kişiydi. Ancak Esso'nun Amerikalı yöneticisi çok soğuk karşılandı ve Che'ye borçları sorduğunda açık bir yanıt alamadı.[464]

Che artık Amerika Birleşik Devletleri petrol şirketleri karşısında kendini daha güvenli hissediyordu. Alekseyev'e petrol şirketlerine asla kabul edemeyecekleri bir teklifte bulunmayı düşündüğünü söyledi. Teklifi reddetmeleri ona tesislere el koyma bahanesi sağlayacaktı. Alekseyev ihtiyatlı olmasını tavsiye etti, ancak Che kararını uyguladı. 17 Mayıs günü Amerikan petrol şirketlerine, borçları ödeyebilmesi için her şirketin ülkeye gelen Sovyet petrolünden üç yüz bin varil satın alması ve bu petrolü kendi rafinerisinde işlemesi gerektiğini söyledi. Şirketler hemen cevap vermeyip önce Washington'a danıştılar. Hükümet Che'nin önerisini reddetmelerini tavsiye etti.[465]

Fidel de Che'nin Amerikan petrol şirketlerini çökertme planına destek veriyordu. Ya Küba'nın istediği gibi Sovyet petrolünü alacak ve işleyeceklerdi ya da mülklerine el konulacaktı. Fidel, Amerika Birleşik Devletleri'ne Küba'daki bütün mülklerini kaybetme riskiyle karşı karşıya olduğu uyarısında bulundu. Washington tehdidinden vazgeçmediği takdirde Küba kotasından kesilen her libre şeker karşılığında bir şeker atölyesine el koyacaktı. 29 Haziran günü, iki Sovyet tankerinin

[463] ibid, s. 454-455
[464] ibid, s. 460.
[465] ibid, s. 461.

Küba'ya demirlediği gün, Texaco'nun Küba'daki tesislerine el konulmasını emretti. Küba bir hamlede kendisini elli milyon dolarlık borçtan kurtarmış ve bir petrol işleme endüstrisi kazanmıştı.[466]

1 Temmuz 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesi Küba'nın Amerika Birleşik Devletleri petrol şirketlerine el konulması haberini "*Küba, Amerikan petrol tasfiyehanesine el koydu*" başlığıyla okuyucularına duyurmuştur:

"Havana, 30 (a.a.) – Öğrenildiğine göre, Küba'nın "Texaco" Amerikan petrol tasfiyehanesine el koyma kararından sonra bu tasfiyehane tesisleri işçi milislerinin muhafazası altına alınmıştır.

"Texaco" bu ay içinde Küba'nın Sovyet Rusyadan satın aldığı ham petrolü işlemeyi reddeden üç yabancı tasfiyehaneden biridir. Diğer iki tasfiyehane, İngilizlere ve Hollandalılara müştereken ait olan "Shell" ile yine Amerikalılara ait olan "Esso"dur. Venezüella Petrolünü işliyen bu tasfiyehaneler, Küba'nın Rusyadan ithal ettiği petrolü tasfiye etmeyi kabul etmemişlerdir.

Fidel Castro geçen hafta yaptığı bir konuşmada, yabancı tasfiyehanelerin Küba devletinin petrollerini işlemeğe, kanunen mecbur olduklarını ve hareketlerinin "kanun dışı" sayılacağını söylemişti."[467]

3 Temmuz'da Amerika Birleşik Devletleri Kongresi Başkan Eisenhower'a Küba'nın şeker kotasını kaldırma yetkisi verdi; Fidel Küba'daki bütün Amerikan mülklerinin ulusallaştırılmasına izin veren bir yasa tasarısıyla buna tepki gösterdi. 6 Temmuz'da Eisenhower Küba şeker kotasını yılın geri kalan bölümü için iptal etti.[468] Bu 700 bin tonluk bir siparişin iptali demekti. Bu Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'dan yaptığı toplam şeker ihracatındaki payını yüzde 59'dan (2,4 milyon ton) yüzde 35'e düşürdü.[469]

Bu gelişmeler, 8 Temmuz 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Castro, Amerika'yı Küba'yı mahvetmekle itham etti*" başlıklı haberde yer almıştır. Haberde,

[466] ibid, s. 461.
[467] **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Temmuz 1960, s. 3.
[468] J. L. Anderson, 2005, s. 461-462.
[469] V. Skierka, 2007, s. 114.

Fidel Castro'nun ve Eisenhower'in demeçlerine yer verilmiş, ayrıca Küba İşçi Federasyonunun da hükümeti desteklediği bildirilmiştir:

"Havana, 7 (a.a.) – Küba Başvekili Fidel Castro, bugün televizyonla yayınlanan ve iki saatten fazla süren konuşmasında, Birleşik Amerikaya yeniden şiddetle hücum etmiştir.

Birleşik Amerikanın Küba'dan şeker ithal kotasından bir indirme yapmak suretiyle Küba halkını "açlığa ve mahvolmağa" sürüklemek istediğini ileri süren Castro, Amerikalılara hitaben: "Şeker kotasını ortadan kaldırabilirsiniz, fakat ihtilali baltalayamazsınız" demiştir."[470]

Bu kez Kruşçev açıktan oyuna katıldı. 9 Temmuz'da, "*mecazi anlamda*" konuşurken, "*ihtiyaç olması halinde, Sovyet topçusunun Küba halkını füze ateşiyle destekleyebileceği*"ni belirterek ve Amerika Birleşik Devletleri'nin artık Sovyet'lerin kıtalararası yeni kuşak balistik füzelerinin menzili içinde olduğuna işaret ederek Amerika Birleşik Devletleri'ni uyardı.[471]

Kruşçev'in bu açıklaması 10 Temmuz 1960 tarihli Milliyet gazetesinde "*Kruçev, Kûba işinde Amerika'yı tehdit etti*" başlığıyla şöyle duyurulmaktadır:

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-SOVYET Başvekili Kruşçev dün Kûba meselesiyle ilgili olarak Birleşik Amerika'ya karşı yeni bir tehdit savurmuştur.

Kruşçev, komünist dünyasının Küba'ya karşı girişilen iktisadi ablukayı ihlâs ettirmeğe yardım edeceğini de belirtmiştir."[472]

Fidel Castro, Kruşçev'in sözlerinin anlamını iyice abartarak tansiyonu daha da yükseltti. O günlerde, hasta olmasına rağmen, hasta yatağından kameralara Küba'nın arkasında Sovyetler Birliği'nin olduğunu ve füzelerin mecazi anlamda değil gerçekten var olduğunu açıkladı.[473] Che ise, "*Küba artık tarihin en güçlü askeri gücü tarafından korunan, Karayipler'in merkezindeki şerefli bir adadır*" diye açıklama yaptı.[474]

---

[470] **Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Temmuz 1960, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 34.
[471] J. L. Anderson, 2005, s. 462.
[472] **Milliyet Gazetesi**, 10 Temmuz 1960, s. 5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 35.
[473] L. Coltman, 2005, s.197.
[474] J. G. Castañeda, 2009, s.208.

Eisenhower, Kruçev'in tehditlerini kınadı ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Batı Yarıküre'de "*uluslararası Komünizmin hâkim olduğu*" bir rejime izin vermeyeceğini söyledi. Kruşçev'in açıkça böyle bir rejim kurmaya çalıştığını söylüyordu. Hemen ertesi gün Kruşçev Sovyetler Birliği'nin Amerikan şeker kotasından düşülen yedi yüz bin ton şekeri satın alacağını açıkladı.[475]

12 Temmuz 1960 tarihli Milliyet gazetsindeki "*Rusya Kûba'dan şeker alacak*" başlıklı haber Kruçev'in Küba'ya verdiği desteği şöyle açıklamıştır:

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-Amerika'nın Kûba'dan almağı reddettiği 700.000 ton şekeri Rusya ithal edecektir. Bu haberi veren Küba Cumhurbaşkanı O. Dorticos, Kruşçev'in Dr. Fidel Castro'ya mektupla kararını bildirdiğini açıklamıştır."[476]

Şeker üretiminin adanın başlıca ekonomik faaliyeti olarak milyonlarca insanın tek geçim kaynağı olması ve dolayısıyla Küba'dan şeker alımının durdurulması kararıyla, Amerika Birleşik Devletleri'nin, Küba halkının böylesi bir taarruza dayanamayacağı ve kaçınılmaz olarak teslim olacağı konusunda güveni tamdı. Castro, Sovyetler Birliği'nin şeker alımı ve petrol tedariki konusundaki teminatına güvenerek her bir saldırıya, uygun biçimde cevap veriyordu. Fidel Castro, Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'yı şeker kotasından mahrum bırakmasından birkaç gün önce şu uyarıyı yapmıştı: "*Şeker ithalatındaki payımızı elimizden alacaklar, fakat biz de şeker imalathanelerini onlardan alacağız.*" Böyle de oldu. 6 Ağustos 1960'ta, 36 şeker imalathanesi, petrol rafinerisi, telefon ve elektrik şirketleri, tüm Amerika Birleşik Devletleri mülkiyeti millileştirildi.[477] 6 Ağustos 1960 tarihinde Birinci Latin Amerika Gençlik Kongresi'nin kapanış konuşmasında Devrimci Hükümet'in Başbakanı Kumandan Fidel Castro Ruz tarafından millileştirildiği duyurulan şirketler şunlardır:

1. Küba Elektrik Şirketi (Compañía Cubana de Electricidad);
2. Küba Telefon Şirketi (Compañía Cubana de Teléfonos);
3. Esso Standard Oil, A.Ş., Küba Bölümü (Esso Standard Oil, S.A., División de Cuba.)

[475] J. L. Anderson, 2005, s. 462.
[476] **Milliyet Gazetesi**, 12 Temmuz 1960, s. 7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 36.
[477] J. C. Navarro, 2011, s. 241-242.

4. Teksas Batı Hint Adaları Şirketi (Texas Company West Indian);

5. Sinclair Küba Petrol Şirketi, A.Ş. (Sinclair Cuba Oil Company, S.A.);

6. Merkezi Cunagua, A.Ş. (Central Cunagua, S.A.)

7. Atlantik Körfezi Şeker Şirketi, A.Ş. (Compañía Azucarera Atlántica del Golfo, S.A.)

8. Merkezi Altagracia Şirketi, A.Ş. (Compañía Central Altagracia, S.A.)

9. Miranda Şeker Devletleri (Miranda Sugar States);

10. Küba Şirketi, A.Ş. (Compañía Cubana, S.A.)

11. Küba Amerikan Şeker İmalathanesi (The Cuban American Sugar Mill);

12. Küba Ticaret Şirketi (Cuban Trading Company);

13. Yeni Tuinicú Şeker Şirketi (The New Tuinicú Sugar Company);

14. Fransisko Şeker Şirketi (The Francisco Sugar Company)

15. Céspedes Şeker Şirketi (Compañía Azucarera Céspedes)

16. Manatí Şeker Şirketi (Manatí Sugar Company);

17. Punta Alegre Şeker Satış Şirketi (Punta Alegre Sugar Sales Company);

18. New York Baraguá Sanayi Şirketi (Baraguá Industrial Corporation of New York);

19. New York Florida Sanayi Şirketi (Florida Industrial Corporation of New York);

20. New York Macareño Sanayi Şirketi (Macareño Industrial Corporation of New York);

21. Genel Şeker Devletleri (General Sugar States);

22. Küba Camagüey Şeker Şirketi (Compañía Azucarera Vertientes Camagüey de Cuba);

23. Guantánamo Şeker Şirketi (Guantánamo Sugar Company);

24. Birleşik Meyve Şirketi (United Fruit Company);

25. Soledad Şeker Şirketi, A.Ş. (Compañía Azucarera Soledad S.A.);

26. Merkezi Ermita, A.Ş. (Central Ermita, S.A.);[478]

Fidel Castro'nun Latin Amerika Gençlik Kongresi'ndeki konuşması sırasında duyurduğu Amerika Birleşik Devletleri şirketlerinin millileştirilmesi haberi 8

[478] Antonio Núñez Jiménez, ***En Marcha con Fidel: 1960*** (Fidelle İlerlemekte: 1960), Fundación Antonio Núñez Jiménez de la Naturaleza y el Hombre, La Habana, 2003, s. 200-201. Fidel Castro'nun 6 Ağustos 1960 tarihinde Birinci Latin Amerika Gençlik Kongresi'nde yaptığı konuşmanın tamamı için Bkz.: http://www.cuba.cu/gobierno/discursos/1960/esp/f060860e.html

Ağustos 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Küba'daki bütün Amerikan tesisleri millîleştirildi*" başlıklı haberle Türk okurlarına duyurulmuştur:

"Washington, 7 (R) – Hükümetçe kabul olunan bir kararnameyi bizzat açıklıyan Başkan Fidel Castro, Küba'da bulunan Kuzey Amerika şirketlerine ait elektrik, petrol, şeker ve meyvacılık tesislerinin millileştirildiğini bildirmiştir. Bunların değeri 800 milyon dolar tutmaktadır."[479]

Milliyet gazetesi ise aynı tarihli ve aynı içerikli haberi "*Küba'daki Amerikan Şirketlerinin hepsi dün millîleştirildi*" başlılı haberle duyurmuştur:

"HAVANA, A.A. – RADYO - Küba'da bulunan Amerikan şirketlerinin hemen hemen hepsinin millîleştirildiği dün Başkan Fidel Castro tarafından açıklanmıştır.

Millîleştirilen elektrik, petrol, şeker ve meyvecilik şirketlerinin değeri bir milyar doları bulmaktadır. Castro bu münasebetle Amerikaya şiddetle çatan bir konuşma yaparken sesi kısılmış ve nutkuna kardeşi, silahlı kuvvetler kumandanı Raul Castro devam etmiştir."[480]

Bu arada Cumhuriyet gazetesinin yazarı Dr. Feridun Ergin 14 Ağustos 1960 tarihli "*Düşünceler*" başlıklı köşesinde 26 Kasım 1959'da Ernesto Che Guevara'nın Merkez Bankası Başkanlığına getirilmesiyle ilgili o meşhur "*economista*" "*comunista*" anekdotunu "*Talih ve tesadüf*" başlığıyla okuyucularına duyurmuştur.[481]

Amerika Birleşik Devletleri, Küba'nın kendi mülklerini millileştirmesi sorununu Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine ve Amerika Devletleri Örgütüne taşımıştı. Ağustos'un ortalarında Amerika Devletleri Örgütü (OAS- Organisation of American States) Dışişleri Bakanları Costa Rica'da toplandı.[482]

Cumhuriyet gazetesi yazarı M. Piri 22 Ağustos 1960 tarihinde "*Lâtin Amerikada O.E.A. konfernası*" başlıklı yazı kaleme almış ve konfransta müzakere edilecek konulara değinmiştir.[483]

Bahse konu konferansta, "*kıta dışı bir güç*"ün yarıküreye her türlü müdahalesini kınayan San José Bildirisi yayınlandı. Küba'nın Sovyetler Birliği'yle gittikçe gelişen ortaklığının kastedildiği açıktı.[484]

---

[479] **Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Ağustos 1960, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 37.
[480] **Milliyet Gazetesi**, 8 Ağustos 1960, s. 3.
[481] **Cumhuriyet Gazetesi**, 14 Ağustos 1960, s. 2. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 38.
[482] L. Coltman, 2005, s.197.
[483] **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Ağustos 1960, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 39.

25 Ağustos 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesi, Castro'nun Costa Rica'da alınan kararlara ve Birleşmiş Milletlere olan tepkisini "*Fidel Castro, Amerikan tahakkümünden şikâyetçi*" başlığıyla vermiştir. Haber şöyledir:

"Havana, 24 (a.a.) – Başbakan Fidel Castro, Küba Kadınları Milli Federasyonunun bir toplantısında yaptığı konuşmada Amerika Devletleri Teşkilatına ihtarda bulunarak, "Bu teşkilata dâhil olsa da, olmasa da Küba mücadeleyi kazanacaktır" demiştir. Küba'nın Sovyetler Birliği ve Komünist Çin ile dostluğundan bahseden Castro, Amerika Birleşik Devletlerine hücumlarda bulunarak şöyle demiştir:

"Küba, artık hiçbir zaman Birleşmiş Milletlerde Amerika Birleşik Devletlerinin talimatına göre oy vermiyecektir. Oyumuzu kendi vekarımızın gerektirdiği gibi kullanacağız ve Sovyetler Birliği ile Komünist Çin'in dostu olacağız. Amerika bize hücumlarda bulunduğu halde bu iki memleket dostumuz olduklarını gösterdiler.""[485]

Fidel San José Bildirisi'ne tepki olarak 2 Eylül 1960 tarihinde Havana Bildirisi olarak bilinen açıklamayı yaptı. Birinci Havana Bildirisi olarak bilinen bu açıklamada insanın insan tarafından istismar edilmesi ve gelişmemiş ülkelerin emperyalist finansal sermaye tarafından sömürülmesi kınanmıştır.[486]

Fidel Havana Bildirisi'nin ardından Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun açılış toplantısına katılmak için 18 Eylül 1960'ta New York'a bir yolculuk yaptı. Castro'yu buz gibi bir tavırla karşılayan Amerika resmi çevreleri, büyük nefretlerini gizlemeye bile gerek görmemişlerdi. Amerika Birleşik Devletleri yetkilileri, Baltık gemisiyle New York limanına gelen Nikita Kruşçev'i aşağılayıcı bir şekilde kötü karşılamaları yetmezmiş gibi, Castro'ya da "*cehennem azabı yaşatmaya*" yemin etmişlerdi sanki. Castro'nun adının geçtiği her yerde ortaya çıkan nefret seliyle karşılaştırıldığında, afişlerde ve basında çıkan yazılarda Kruşçev'e atfedilen katil, cellât, kasap gibi sıfatlar neredeyse saygı ifadeleri gibi kalıyordu. Oysa daha önceki yıl New York'ta kaldığı tam beş gün boyunca büyük sevgi gösterileri ile karşılanmış

---

[484] J. L. Anderson, 2005, s. 468.

[485] **Cumhuriyet Gazetesi**, 25 Ağustos 1960, s. 3.

[486] Fidel Castro, **Havana Bildirileri**, (Çeviren: Sabri Murat Şaşzade), Doruk Yayımcılık, 1. Baskı, İstanbul, 2012, s. 107-115. Bildirinin tam metni için Bknz.: Ek 40.

olan Castro, şimdi en büyük zevki Amerikalıların boğazına bıçak dayamak olan sakallı alçak, serseri ve kart zampara denilerek yerden yere vuruluyordu.[487]

Küba, Birleşmiş Milletler üyesi olmasına rağmen, başlangıçta, 85 kişilik heyetin koca New York'ta kalabileceği bir otel bulamadı. Büyük zorluklarla Shelburn Oteli kalabalık Küba delegasyonunu ağırlamayı kabul etti ama delegasyon otele vardığında, otel çalışanları Küba heyetinden depozito ödemelerini istedi. Bunu duyunca çılgına dönen Castro, oteli hışımla terk edip, Manhattan'dan doğru Birleşmiş Milletler binasına gitti ve Genel Sekreter Dag Hammarskjold'a, otel yönetimi kendilerine makul bir şey önerene kadar Birleşmiş Milletler binasını terk etmeyeceğini söyledi. Hammarskjold'a, adamlarının açık havada uyumaya alışık olduğunu; gerekirse Central Park'ta uyuyacaklarını söyledi.[488] Sonunda Kübalı heyet, Harlem'in tam göbeğindeki 125. Cadde'de bulunan Theresa Oteli'ne yerleşti. Theresa Oteli, otuz yıldır Kuzey'deki siyah politikanın beyniydi. Böylece Castro, ezilen siyah Amerikalılarla dayanışma halinde olduğunu gösteriyordu. Normalde, hiçbir beyaza bu otelde oda verilmezdi. Irklar arası bütünleşmeyi savunan propagandist Castro'nun risk alıp, orada kalmayı başarması, siyah halka bir mesaj ve Beyaz Amerika'ya tehlikeli bir hakaret olarak anlaşılıyordu.[489]

Amerikan medyası ise halkı kandırmak için türlü yalanlara başvuruyor, Kübalıların en sonunda bir geneleve tıkıldıklarını, odalarında toplu seks yapıp, horoz dövüştürdüklerini bile anlatıyordu. Ama bu arada Castro karargâhını kurmuştu bile. Başka hiçbir devlet ya da hükümet başkanına bu kadar ilgi göstermeyen kalabalık bir gazeteci ordusu tarafından kuşatılmış, mahallenin cadde ve sokaklarında binlerce siyah ve Latin asıllı tarafından alkışlanıyordu. Fidel Castro kendisini görmeye gelen gazetecilere ve çevredeki Malcolm X gibi hükümet karşıtı oluşumların üyelerine çok sıcak davrandı. Bununla birlikte Hindistan Başbakanı Jawaharlah Nehru'yu, Mısır Cumhurbaşkanı Cemal Abdül Nasır'ı bu otelde kabul etti.[490]

Kruşçev, New York'a gelince hemen Castro'yla buluşmak istedi. Ama, Castro, Sovyet liderin yaşına saygısından ve Sovyetler'in süper güç konumundan dolayı, buluşmak için kendisi onu ziyarete gitmeyi teklif etti. Ama Kruşçev,

[487] V. Skierka, 2007, s. 116.
[488] L. Coltman, 2005, s.198.
[489] V. Skierka, 2007, s. 117.
[490] ibid, s. 117.

Harlem'de buluşmanın yaratacağı etkileri düşündü; bu, Amerika'nın, Küba'ya ve ülkelerindeki zenci azınlığına karşı kötü tutumunu gözler önüne sereceği bir fırsat yakalaması demekti. Kameraların ışığı ve patlayan flaşlar altında altmış altı yaşındaki Kruşçev, otuz dört yaşındaki Küba lideri Castro'yu kucakladı. Gazetecilere, Fidel Castro'nun, Küba halkının özgürlük ve bağımsızlık savaşını yöneten kahraman bir lider olduğu açıklamasını yaptı. Kruşçev, bir gazetecini, Fidel Castro'yu komünist olarak görüp görmediğini sorması üzerine, Fidel Castro'nun komünist olup olmadığı hakkında bir fikri olmadığını ama kendisinin kesinlikle bir *fidelista* (Fidel'e inan kişi) olduğunu söyledi.[491]

21 Eylül 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesi bu ses getiren görüşmeyi "*Hrutçef Castro ile görüştü*" başlığıyla haber yapmıştır:

"New York, 20 (A.P) – Sovyet Başbakanı Hrutçef, bugün öğleyin Rusyanın Birleşmiş Milletler delegasyonunun Park Avenue'deki merkez binasından çıkmış ve Küba Başbakanı Fidel Castroyu Harlem zenci mahallesindeki otelinde ziyaret etmiştir.

Sovyet Şefi, Harlem'e gitmek üzere otomobille 125 inci sokak ve 7 nci caddeden geçmiştir.

Hrutçef'in beklenmedik çıkışı karşısında polis alelacele tertibat almak zorunda kalmış ve Sovyet Başbakanının yanına derhal otomobil ve motosikletle bindirilmiş memurlar katılmıştır."[492]

Kruşçev, ertesi gün, bir başka fotoğraf fırsatını değerlendirerek Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun önünden boylu boyunca yürüyerek yine Castro'yla coşkulu bir şekilde selamlaştı.[493] 22 Eylül 1960 tarihli Milliyet gazetesi Kruçev'le Castro'nun bu samimiyetini "*Yanak yanağa*" başlıklı haberle vermiştir:

"Radyo-Birleşmiş Milletler Genel Kurul toplantılarına katılmak üzere New York'a gelmiş bulunan Rus Başbakanı Kruşçev ve Küba Başbakanı Castro sık sık görüşmekte, birbirlerine çok samimi davranmaktadırlar."[494]

---

[491] L. Coltman, 2005, s.198.
[492] **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Eylül 1960, s. 3.
[493] L. Coltman, 2005, s.198.
[494] **Milliyet Gazetesi**, 22 Eylül 1960, s. 1.

25 Eylül 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesi Sovyet Başbakanı Kruçev'in Küba lideri Castro'yu akşam yemeğine davet ettiğini ve Castro'nun davete geç kaldığını "*Castro, Hrutçef'i yarım saat bekletti*" başlıklı haberde vermiştir. Haber şöyledir:

"New York, 24 (a.a.) – Dün akşam yemeğine Sovyet Başbakanı Hrutçef tarafından davet edilen Küba Başbakanı Fidel Castro, bu davete pek geç gelmiş ve Hrutçef'i yarım saat kadar kapıda bekletmiştir. Hrutçef, Castro'yu beklemek üzere kapı önüne çıktığı sırada, gazetecilerle konuşmuş, Amerikan delegesi Wadsworth'un, kendi yaptığı konuşmaya yönelttiği tenkidler hakkındaki bir suale cevaben: "Akıllıca konuşmalar olduğu gibi aptalca konuşmalar da vardır" demiştir. Wadsworth'un sözleri için bu sıfatlardan hangisini kullandığını soran gazetecilere, "siz başınızı sadece şapka giymek için mi, yoksa düşünmek için mi kullanırsınız?" diyerek cevap vermiştir."[495]

26 Eylül'de söz sırası Fidel Castro'ya geldi. Dört saat yirmi dokuz dakika konuştu. Hiçbir şekilde Amerika Birleşik Devletleri'nin suratına kapıyı çarpmadı, bir komünist gibi de hareket etmedi. Tersine, dünya komünizminin gönülsüz bir müttefiki olarak, Küba tarzı halk cephesini tek yol olarak gördüğü izlenimi yarattı. Bunun nedeninin de, Washington'un sürekli saldırganca eylemleriyle adayı yarı-sömürge konumunda tutmaya çalışması olduğuna insanların inanmasını istiyordu. Kanıtları yer yer demagojik olabilir ama sadece yalanlardan da ibaret değil… Castro, daha sonra üzerinde düşünecekleri bir hayli malzeme bırakmıştı dinleyicilerine…[496]

Fidel Castro'nun dört buçuk saat süren bu tarihi Birleşmiş Milletler konuşmasını 28 Eylül 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Castro B. M. De 4 saat irticalen konuştu"* başlıklı haberde vermiştir:

"Birleşmiş Milletler, 27 (a.a.) – Konuşmasının başından beri devam ettirdiği sakin haliyle Birleşik Amerika'ya hücum eden Castro demiştir ki:

"Küba'daki Amerikan müesseseleri, memleketimizi İspanyol sömürgesinden Kuzey Amerika sömürgesine çevirdi. Küba Birleşik Amerika büyükelçilerinin emirler verebildiği bir sömürge idi. Biz bunu bu kürsüden açıklamaktan utanmıyoruz, çünkü bugün artık milletimize emir veren hiçbir büyükelçiliğin kalmadığını söyliyebilecek

[495] **Cumhuriyet Gazetesi**, 25 Eylül 1960, s. 3.
[496] V. Skierka, 2007, s. 119.

durumda olduğumuz için utanacak değil övünecek bir durumdayız. Artık milletimiz kendi kendini idare etmektedir."[497]

Kruşçev, her halükarda Castro'nun Sovyetler Birliği'ne olan yaklaşımının ideolojik olmaktan çok fırsatçılıktan kaynaklandığını varsayıyordu. Kruşçev, buna rağmen, Castro ile New York'ta buluştuğunda yanındakilere gizlice, Fidel Castro'nun "*Latin Amerika'da sosyalizmin simgesi*" olacağını söyledi. Kruçev, Amerika düşmanlığının Castro'yu "bir demirin mıknatısa yapışacağı gibi" Sovyetler Birliği'ne iteceğine inanıyordu.[498]

Castro, Havana'ya, New York'ta gördüğü muamelenin siniri ve hıncıyla döndü. Kamulaştırmalardan zarar gören Amerikalı işverenler Amerika Birleşik Devletleri yetkililerini Castro'nun geldiği türboprop uçağına haciz koymaya ikna etmişlerdi. Castro'nun uçağı Amerikan şirketlerine borcu olduğu gerekçesiyle alıkonuldu. Bu sırada Sovyetlerin uzattığı dost elinin yararı görülmüştü. Kruşçev, Küba liderine Havana'ya dönecek uçağı tahsis etmişti. Castro Sovyet İlyuşin uçağıyla Havana'ya döndü.[499]

Castro, Amerika'nın Devrim'i yıkmak için başlatacağı bir işgalin artık kaçınılmaz olduğu düşüncesindeydi. Castro'nun, Kruçev'le yaptığı konuşmanın ardından Kübalı yetkililer, Sovyetler Birliği ve Çekoslovakya'dan alınacak silah ve tank gibi askeri malzemeler için gizli görüşmeleri başlattılar. Castro, iç güvenliği sağlamak için 28 Eylül günü Devrim Savunma Komiteleri (CDR- Comités de Defensa de la Revolución) adında yeni bir güvenlik ağı kurdu. Bu, ulus çapında bir sivil örgütler şebekesi olacak, Küba'daki her kent ve kasabanın her binasında oturanlar devrimci kararnamelerin uygulanmasını sağlayan ve Devlet Güvenlik aygıtı için bir destek şebekesi oluşturan komiteler kuracaklardı.[500]

Ekim ayı başlarında Kübalılardan ve Amerikalılardan oluşan silahlı bir grup Oriente bölgesinde hükümet birlikleriyle silahlı bir çatışmaya girdi.[501] Oriente bölgesinde yaşanan bu gelişmeleri 8 Ekim 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Küba'ya istilâcı kuvvet çıkarılmış*" başlıklı haberde duyurmuştur:

---

[497] **Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Eylül 1960, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 41.
[498] L. Coltman, 2005, s.199.
[499] V. Skierka, 2007, s. 120.
[500] J. L. Anderson, 2005, s. 469.
[501] ibid, s. 469-470.

"Havana, 7 (a.a.) – Bugün Küba ordusunun yayımladığı bir bildiride, Küba'nın Oriente eyaletindeki kuzey kıyısına dün 27 kişilik bir karşı-ihtilalci topluluğunun çıktığı bildirilmektedir. Bildiride açıklandığına göre, köylüler ve milis kuvvetleri, topluluğun lideri olan Armentino Feria'yı öldürmüş, bir kişiyi yaralamış, öbürünü de ele geçirmiştir. Aralarında üç de kuzey Amerikalı bulunan geri kalan istilacılar takibedilmektedir.

Bildiride bu topluluğun karaya çıktıktan sonra elli kadar köylüyü esir ettikleri ve tepelik bir yere doğru ilerlerken, Küba kuvvetlerinin müdahalesiyle karşılaştığı, çarpışmaların başlaması üzerine köylülerin kaçıp kurtuldukları açıklanmaktadır.

Bildiride, ayrıca, Küba ordusunun bu karşı-ihtilalci topluluğa ait bir Birleşik Amerika bayrağı, cephane taşıyan üç katır, yedi tüfek ve Amerikan ordusuna ait bir talimatname ele geçirdiği ileri sürülmektedir."[502]

Sierra Maestra'da çektikleri sıkıntılardan yeterince ders çıkaran Fidel bölgedeki milislere isyancıları yiyecek ve istihbarat kaynaklarından tecrit etmek için bölgede yaşayan köylüleri kitle halinde tahliye etmelerini emretti. Çok geçmeden isyancıların çoğu bölgeden uzaklaştırıldı ya da yakalanarak yargılanmaları için mahkemeye sevk edildi.[503]

12 Ekim 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesi Oriente bölgesine çıkan Kübalı ve Amerikalılardan oluşan silahlı grubun yargılanmasını "*Küba'da âsiler muhakeme ediliyor*" başlıklı haberle duyurmuştur:

"Havana 11 (a.a.) – Fidel Castronun iktidarı ele almasından beri cereyan eden muhakemelerin en büyüğü bugün Sauta Clara'da başlayacaktır. İhtilal Mahkemesi, 114 ihtilal aleyhdarı şahsı muhakeme edecektir.

Küba Başbakanı Castro, dün yaptığı bir konuşmada, "kendi vatandaşlarını yabancı malı silahlarla öldürmeye kalkışanların cezası ölüm olacaktır" demiştir.

Biri kadın olan 114 asinin yakalanması için, Las Villas bölgesinde, ordu birlikleri ve 3000 silahlı jandarma, 29 gün uğraşmışlardır. Yakalananlar arasında,

[502] **Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Ekim 1960, s. 3.
[503] J. L. Anderson, 2005, s. 470.

Castro tarafından devrilmiş olan Batista'nın ordusuna mensup 19 subay bulunmaktadır.

Geçen hafta içinde de, Küba ordusu, içlerinde üç Amerikalının bulunduğu 17 kişilik bir asi grupunun, aynı eyalette karaya çıktığını, Başkanlarının öldürülüp, ikisinin ise yakalandığını bildirmişti."[504]

Aynı tarihli Milliyet gazetesi ise silahlı grupların yargılanmasını "*Kûba'da ihtilal aleyhtarı 114 kişi yargılanıyor*" başlığıyla haber yapmıştır:

"HAVANA, A.A.-Fidel Castro'nun iktidarı ele almasından beri en büyük muhakeme dün Santa Clara'da başlamıştır. İhtilal mahkemesi 114 ihtilal aleyhtarı şahsı yargılamaktadır. Bunların 19 u subay, 11i de kadındır."[505]

Silahlı grupların yargılanmasının sonucunu "*Küba'da 13 idam kararı daha çıktı*" başlıklı haberle 14 Ekim 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesinde şöyle verilmiştir:

"Havana, 13 (R) – Huzursuzluğun hüküm sürdüğü Küba'da, askeri mahkemelerden ikisinde yargılanan ihtilal aleyhtarlarından 13'ü dün gece idama mahkûm edilmiştir. Bunlardan birisi Amerikalıdır. Diğer bir Amerikalının ise 15 ila 30 yıl arasında ağır hapsi istenmiştir.

İdam hükümleri bugün (Türkiye saatiyle yarın) San Juan vadisinde infaz edilecektir.

Amerikan Büyük Elçiliği, vatandaşı hakkındaki infazın durdurulması için teşebbüse geçmiştir.

Ayrıca 2 kadın da 15'er sene ağır hapis cezasına mahkûm edilmiştir."[506]

Milliyet gazetesi ise aynı içerikli ve aynı tarihli haberi "*Kûba'da Castro aleyhtarı 13 kişi idam edildi*" başlığıyla vermiştir:

"HAVANA, AJANSLAR-Kübanın muhtelif bölgelerinde 12 Kübalı ile 1 Amerikalı, Castro rejimine karşı gelmek suçu ile idam edilmiştir.

[504] **Cumhuriyet Gazetesi**, 12 Ekim 1960, s. 3.
[505] **Milliyet Gazetesi**, 12 Ekim 1960, s. 3.
[506] **Cumhuriyet Gazetesi**, 14 Ekim 1960, s. 3.

Yedi Kübalı ile 1 Amerikalı Santiago Mahkemesi tarafından, diğer 5 Kübalı Santa Clara'da ölüm cezasına çarptırılmıştır. İki kadın da 15'er sene hapse mahkûm olmuştur."[507]

Bu sırada Küba toplumunda en şiddetle hissedilen ihtiyaçlardan biri, 1953'te Moncada saldırısının ardından Fidel Castro'nun çerçevesini çizdiği programda ifade edildiği üzere, kamusal gereksinimin hiçbir zaman karşılanamadığı konut sorununun çözülmesiydi. Oturduğu evin veya dairenin bir gün sahibi olmak, Küba'da herhangi bir kiracı için neredeyse gerçekleşmesi olanaksız bir hayaldi. Devrim'in ilk yaptığı işlerden biri, bu yaygın özlemin gerçek olması için çalışmaya girişmek olmuştu. Ev kiraları zaten düşürülmüştü, atıl arsaların sahiplerinin bu arsaları kendi evlerini inşa etme arayışında olan kişilere satmaları yasayla zorunlu kılındı ve iddialı bir konut inşası programı ile birlikte, Ulusal Tasarruflar ve Konut Enstitüsü (Instituto Nacional de Ahorro y Viviendas) kuruldu. Fakat bu bağlamda atılan en önemli adım, 14 Ekim 1960'da çıkarılan Kentsel Reform Yasası (La Ley de Reforma Urbana) oldu. Yasayla, Kübalılar, yüzde 50 oranında indirilen kiraları ödeyerek, evlerinin borç taksitlerini kapatıyorlar ve evlerin 1940'tan önce ya da sonra inşa edilmiş olmasına bağlı olarak, 5 ila 20 yıl içinde ev sahibi oluyorlardı.[508]

14 Ekim'de, Fidel Castro, 1953 Moncada kışlası baskını sırasında Devrim'in aklında olan programını hayata geçirdi. Böylece Küba sermayesine ait ve devrimci sürecin daha da gelişmesinin önünde engel oluşturan büyük şirketler millileştirildi.[509]

Cumhuriyet gazetesi Küba'da yapılan büyük çaptaki bu kamulaştırma harekâtını "*Küba'da bankalar devletleştiriliyor*" başlığıyla haber yapmıştır:

"Havana, 14 (a.a.) – Küba Bakanlar Kurulu bugünkü toplantısında bütün bankaların ve kilit noktası teşkil eden sanayi kollarının devletleştirilmesini karar altına almıştır."[510]

19 Ekim günü Washington Küba'ya ticaret ambargosu koyarak pek çok Amerikan şirketinin etkilendiği uygulamalara tepki gösterdi. Adaya yiyecek ve tıbbi

[507] **Milliyet Gazetesi**, 14 Ekim 1960, s. 3.
[508] J. C. Navarro, 2011, s. 236.
[509] ibid, s. 242.
[510] **Cumhuriyet Gazetesi**, 15 Ekim 1960, s. 3.

malzeme hariç her türlü ihracat yasaklandı.[511] Bu, Küba'ya uygulanan ekonomik ambargonun ya da ablukanın başlangıcı oldu. Bu ablukanın, ilk anda Küba ekonomisi üzerinde feci bir etkisi oldu. Amerika'dan gelen ithalata bağlı olarak çalışan imalathaneler ve montaj fabrikaları kapatıldı. Bir yıldır süren ekonomik canlılık baş aşağı oldu. Fidel Castro, her zamanki gibi bu zor durumu siyasi bir avantaja dönüştürmeyi başardı. Küba halkı, işten çıkarılmalarının hıncını ve öfkesini yaşıyor ve Amerika'yı suçluyordu. O günlerde televizyonda bir konuşma yapan Castro, Küba halkının aylarca hatta yıllarca zorluk çekeceğini ama Küba'nın sefalet içinde kalmayacağını ve boyun eğmeyeceğini söyledi.[512]

Cumhuriyet gazetesi yazarı Oğuz Türkkan 21 Ekim 1960 tarihli "*Amerika Mektupları*" başlıklı "*Büyük oyunun son perdesi*" adlı yazısında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu toplantısı zamanı New York'ta cereyan eden olayları kaleme almıştır.[513]

22 Ekim 1960'ta Komutan Ernesto Che Guevara, Héctor Rodríguez Llompart, Alberto Mora ve Raúl Maldonado'nun da yer aldığı bir heyetin başında Madrid ve Prag üzerinden Doğu Avrupa'ya gitti. Kredi, yardım ve abluka altındaki Küba malları için bir çıkış yolu bulmak, böylece ada halkının ekonomisini ayakta tutabilmek amacındaydılar.[514]

23 Ekim 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesi bu yolculuğu "*Castro'nun sağ kolu sayılan Che Guevara Moskova'ya gidiyor*" başlığıyla vermiştir. Haberde, "*Che, Moskova'da Küba-Rusya ticaret münasebetlerini inceliyecek*" demiş ve eklemiştir:

"Havana, 22 (a.a.) – Fidel Castro rejiminin en nüfuzlu adamı sayılan Küba Merkez Bankası Başkanı Ernesto Che Guevara, bugün, Prag yolu ile Moskova'ya hareket etmiştir.

Bir heyetle beraber yolculuk eden Guevara'nın seyahati 1,5 ay sürecek, Çekoslovakya ve Sovyetler Birliğinden başka, Komünist Çin, Kuzey Kore ve Doğu Almanya'yı da ziyaret edecektir.

---

[511] J. L. Anderson, 2005, s. 471.
[512] L. Coltman, 2005, s.200-201.
[513] **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Ekim 1960, s. 2. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 42.
[514] P. I. Taibo II, 2008, s. 356.

Uçağa binmeden önce hava alanında basın mensupları ile konuşan Guevara, "Sovyet idarecileri ile Küba-Sovyetler Birliği ticaret anlaşmasının 1961 yılında ne şekilde yürütüleceği konusunu inceliyeceğiz" demiştir.

Havana iktisadi çevreleri, Küba'nın en nüfuzlu adamının Moskova'daki ikameti sırasında Amerika'nın satın almaktan vazgeçtiği Küba şekerini Sovyetlere satma çarelerini arıyacağını işaret etmektedirler."[515]

Che, Prag'da Çekoslovakya Başbakanı Antonín Novotny ile görüştükten sonra heyet, ulaştırma sanayii için yirmi milyon dolar olan ilk kredisini aldı. Ama asıl önemli müzakere Moskova'da gerçekleşti. Heyet oraya 29 Ekim'de gitti. Müzakereler iki gün sonra, Lenin Müzesi'ne gerçekleştirilen resmi ziyaretten sonra başladı. Sovyet Devlet Başkanı Nikita Kruşçev konuşmayı şu sözlerle açtı: "*Küba'nın istediği her şey sağlanacaktır.*" Müzakereler 31 Ekim ile 14 Kasım arasında yapıldı. 17 Kasım'da Che Çin'deydi. Çin'de varılan anlaşma Kübalılar için çok yararlı olmuştu: 15 yılda faizsiz ödenmek üzere altmış milyon dolarlık yardım ve Küba şekerinin bir kısmının satın alınması.[516]

Milliyet gazetesi yazarı Sami Kohen Küba'nın son aylarda Komünist blokuna gittikçe yaklaşmasını irdelemiş ve "*Orta Amerika'da huzursuzluk*" başlıklı bir yazı kaleme almıştır:

"Kûba'nın son aylarda Komünist blokuna gittikçe yaklaşması ve Birleşik Amerikaya karşı tamamen cephe alması karşısında, zihinlerde beliren istifham şu olmuştur: Castro Komünist midir?

Bu suale umumiyetle verilen cevap, genç ihtilalcinin Komünist olarak kayıtlı bulunmamakla beraber, takip ettiği politikanın onların metodlarına yakın olduğu ve Moskova'nın uzun-vâdeli maksatlarına hizmet ettiğidir.[517]

18 Aralık'ta Moskova'da nihai anlaşmaya varıldı. Anlaşmaların ağırlık bölümünü şeker ihracatı oluşturuyordu. Che kilosu sekiz sentten (ki bu fiyat dünyadaki piyasa fiyatından yüksekti) yıllık dört milyon ton şeker satışı garantilemişti. Bu satışın çoğu SSCB ile Çin'e yapılacaktı (2.7 milyon tonu SSCB, 1

[515] **Cumhuriyet Gazetesi**, 23 Ekim 1960, s. 3.
[516] P. I. Taibo II, 2008, s. 356-358.
[517] **Milliyet Gazetesi**, 8 Aralık 1960, s. 2. Yazanın tamamı için Bknz.: Ek 43.

milyon tonu da Çin satın alacaktı). Çin ileriye yönelik önemli bir pazardı Küba için, çünkü ülkenin kişi başına düşen şeker tüketimi fazlaydı ve toplam yedi milyon ton olan hasadın tamamını emebilecek kapasitedeydi.[518]

Yapılan bu anlaşmaları Cumhuriyet gazetesi "*Küba-Sovyetler Birliği yeni ticaret anlaşması*" başlığıyla duyurmuştur:

"Havana, 17 (AP) – Küba ve Sovyetler Birliği Cuma günü 168 milyon dolarlık ticari anlaşmanın bir kısmını teşkil eden kontratlar imzalamışlardır.

Bu anlaşmalar Kübanın ekonomik kıralı Ernesto Guevara'nın Rusya ve Sovyet bloku memleketlerine yaptığı seyahatlerin sonucudur.

Diğer taraftan Eisenhower Küba şekerine boykot etmiş ve 1961 in ilk dört ayı için hiç şeker talebinde bulunmamıştır.

Bu durum Küba için 800.000 tonluk bir satış eksikliği demektir. Küba bu durum için de Rusyaya güvenmektedir."[519]

Yapılan anlaşmaların ardından ortak bir Sovyet-Küba bildirgesi yayımlandı. Bildirgede Küba, Sovyet ekonomik yardımı nedeniyle şükranlarını ifade ediyor ve Küba'nın saldırgan karşısında bağımsızlığını koruma çabasına SSCB'nin tam desteğini vurguluyordu. Moskova bildirgesi, Küba'yı Amerikan kıtası ve aynı zamanda Asya ve Afrika halkları için bir örnek olarak yüceltiyordu.[520]

22 Aralık'ta heyet Prag üzerinden Küba'ya döndü. Çekoslovak hükümeti Küba'ya vaat ettiği yirmi milyon dolarlık önceki krediyi iki katına çıkararak kırk milyon yapmıştı. Bu kredi temel olarak araç, traktör, motosiklet ve kamyon motoru yapımı için verilmişti. Che, yapılan anlaşmaların, heyetin yeteneğinin veya pazarlık gücünün başarısının bir sonucu olmaktan ziyade siyasi bir arka planın – Amerika Birleşik Devletleri'nin amaçladığı izolasyon karşısında gösterilen dayanışmanın – sonucu olduğunu açıkça belirtmişti. İçinde bulunulan durum öyle bir durumdu ki, Kore, Vietnam ve Moğolistan gibi şekere ihtiyacı olmayan ülkeler bile Amerika Birleşik Devletleri'nin gelecekte satın alma anlaşmasını ihlal etmesi durumunda sırasıyla yirmi bin, beş bin ve bin ton şeker almayı vaat etmişlerdi. Gezinin net

[518] P. I. Taibo II, 2008, s. 359.
[519] **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Aralık 1960, s. 3.
[520] J. L. Anderson, 2005, s. 476.

sonucu şuydu: Küba'nın bundan sonra üreteceği şekerin büyük bir kısmının alıcısı hazırdı; buna karşılık müzakere heyeti petrol kaynakları, madencilik ve nikel üretimi konularında teknik yardım elde etmiş, düşük faizli kredilerle yirmi bir sanayi tesisini satın almış ve yüz tesis için kontrat imzalamıştı.[521]

2.9. Küba'nın Komünist Blokla İlişkiler Kurması ve Amerika ile İlişkilerin Daha da Kötüleşmesi

Fidel Castro 1961 yılının Eğitim Yılı olacağını açıklamıştı. Yurt dışındaki bazı kişiler ve örgütler tereddütlerini dile getirseler de, Devrimci hükümet, okuma yazma sorununu bir yılda, 1961'in Ocak ayından Aralığa kadar çözme üzere kolları sıvadı. Çoğunluğu kentli olan yüz bin öğrenci adanın her köşesine gitmek ve bilmeyenlere okuma yazma öğretmek için gönüllü oldu. Bu gönüllüler, daha sonra karşıdevrimci haydutlar tarafından öldürülen bir öğretmenin anısına, "*Conrado Benítez*" Tugayları olarak isimlendirilecek olan müfrezeler biçiminde organize edildiler. Tugaylar, okuma yazma öğretmeye gönüllü olan 120 bin sıradan Kübalı ve 12 bin 700 genç işçi ile tamamlandı. Bu eğitim gücü, 35 bine yakın sertifikalı öğretmen tarafından eğitildi ve onların pedagojik açıdan denetiminden geçti. Bu girişim tek başına 300 binden fazla insanı harekete geçirdi.[522]

Küba 1961 yılının ilk gününde genel askeri seferberlik ilan etti ve ülkenin yeni Sovyet tankları ve diğer silahlarıyla Havana sokaklarında güç gösterisi yaptı.[523] Devrimin önderliği, Ocak 1959'dan beri yapılan her Amerika Birleşik Devletleri saldırısını ve müdahalesini kınamaktaydı. Bu kınamalar, askeri bir müdahalenin açık hazırlıkları karşısında daha sert bir karakter kazandı. Bunlar Amerikan Devletler Örgütü, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası platformlara taşındı. Aynı zamanda, Devrim her türlü ihtimale karşı ülkeyi askeri olarak da hazırlamaktaydı. Askeri okullar kuruluyor ve bu okullarda olağanüstü durum dersleri verilmeye başlanmıştı.[524]

Küba'daki bu gelişmeler ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'ya saldırıya hazırlığı meselesinin Küba Dışişleri Bakanı Raúl Roa tarafından Birleşmiş

[521] P. I. Taibo II, 2008, s. 360.
[522] J. C. Navarro, 2011, s. 243.
[523] J. L. Anderson, 2005, s. 478.
[524] J. C. Navarro, 2011, s. 244.

Milletler Güvenlik Konseyine taşınması haberi 2 Ocak 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Küba, Amerikan işgalinden korkuyor*" başlığıyla yer almıştır:

"Birleşmiş Milletler (New York) 1 (a.a.) – Küba Dışişleri Bakanı Raul Roa, Güvenlik Konseyine başvurarak Birleşik Amerikanın Küba'yı işgale hazırlandığını iddia etmiş ve bu meseleyi incelemek üzere Konseyin derhal toplanmasını istemiştir."[525]

Milliyet gazetesi ise aynı tarihli ve aynı içerikli haberi "*Kûba Amerikanın istilâya hazırlandığını iddia etti*" başlığıyla şöyle vermiştir:

"NEW YORK, A.A., RADYO-Kûba hükumeti Amerika'nın Kûba'yı işgale hazırlandığını iddia ederek Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin acele bir toplantı yapmasını istemiştir.

Amerika'nın Kûba'yı her an işgale hazır olduğu hususundaki iddia üzerine gazetecilerin sorularına cevap veren Beyaz Saray basın sözcüsü Hagerthy böyle bir şey olmadığını söylemiştir."[526]

3 Ocak 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesi ise "*G. Konseyi Küba'nın şikâyetini inceliyecek*" başlıklı haberde Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'yı işgal etmeyi düşündüğü ithamını incelemek üzere Güvenlik Konseyinin toplanacağını duyurmuştur:

"Birleşmiş Milletler, 2 (AP) B. M. Pazar günü, Küba'nın A. B. Devletlerinin Küba'ya tecavüz etmeyi düşündüğü hakkındaki ithamını incelemek üzere Güvenlik Konseyini Çarşamba günü toplantıya çağırmıştır.

Toplantı talebi cumartesi gecesi Küba elçisi Raul Roa tarafından yapılmıştır. Roa, Kübanın A. B. Devletlerinin silahlı tecavüzünden korunmasını istemiştir. Elçi, Amerikanın birkaç saat içinde Kübaya hücum etmek üzere olduğunu iddia etmiştir. A.B.D. resmi kaynakları bunu tamamen yalan olarak vasıflandırmaktadır."[527]

[525] **Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Ocak 1961, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 44.
[526] **Milliyet Gazetesi**, 2 Ocak 1961, s. 3.
[527] **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Ocak 1961, s. 3.

Castro, 3 Ocak'ta Amerikan Büyükelçiliğinde çalışan 300 kişinin yüzde sekseninin casus olduğunu söyleyip, büyükelçiliğin çalışan sayısının Washington'daki Küba Büyükelçiliğinin çalışan sayısına indirilmesini emretti.[528]

Castro'nun Washington'a Havana'daki elçilik heyetini on bir kişiye, Küba'nın Washington'daki elçilik personeliyle aynı sayıya indirilmesini söylemesi haberini 4 Ocak 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Castro, Amerikan elçilik memurlarını memleketi terk etmeye dâvet etti*" başlığıyla vermiştir:

"Havana, 3 (AP) – Fidel Castro, A.B.D. nin Küba ile siyasi münasebetleri kesmesini bile göze alarak, 11 kişiden başka bütün Amerikan sefaret erkânının 48 saat içinde memleketi terk etmesini bildirmiştir."[529]

Görevden ayrılmak üzere olan Eisenhower için bu bardağı taşıran son damla oldu. Ertesi gün, 3 Ocak 1961'de, başkanlık makamını John F. Kennedy'e teslim etmeden önce bürosunda yaptığı son işlerden biri Amerika Birleşik Devletleri ile Küba arasındaki diplomatik ilişkileri kesmek oldu. Böylece Amerika Birleşik Devletleri diplomatik ilişkilerini tamamıyla kopardı ve tüm çalışanlarını geri çekti.[530] Cumhuriyet gazetesinin 5 Ocak 1961 tarihli "*Amerika Küba ile diplomatik münasebetlerini dün kesti*" başlıklı haberi bu içerikteydi:

"Washington, 4 (R) – 20 Ocakta vazifesi sona erecek Cumhurbaşkanı Eisenhower bugün, Amerikanın sol temayüllü Küba ile diplomatik münasebetlerini kestiğini açıklamıştır. Başkent Havana'daki sefarethane ile diğer Küba şehirlerindeki Amerikan konsoloslukları kapatılacaktır."[531]

Aynı tarihli Milliyet gazetesi ise gelişmeleri "*Amerika Kûba ile münasebetini kesti*" başlıklı haberle duyurmuştur:

"WASHİNGTON, A.A. – A.P. – RADYO-Birleşik Amerika, Kûba ile diplomatik münasebetlerini kesmiş ve bu memleketteki elçilik erkâniyle 3500 kişiyi bulan Amerikan kolonisine derhal Amerika'ya dönmelerini bildirmiştir.[532]

---

[528] L. Coltman, 2005, s. 202.
[529] **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Ocak 1961, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 45.
[530] L. Coltman, 2005, s. 202.
[531] **Cumhuriyet Gazetesi**, 5 Ocak 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 46.
[532] **Milliyet Gazetesi**, 5 Ocak 1961, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 47.

İlerleyen günlerde diğer Latin Amerika ülkeleri de Küba ile olan ilişkilerini kesmeye başladılar. Cumhuriyet gazetesi bu gelişmeleri "*Lâtin Amerika, Amerika Birleşik Devletleri'ni destekliyor*" başlığıyla okuyucularına duyurmuştur:

"New York, 5 (AP) – Lâtin Amerika hükümet çevreleri ve gazeteleri genel olarak A.B.D. nin Küba ile diplomatik münasebetlerini kesmesini tasvip etmektedir. Uruguay'ın da Perşembe günü Küba ile münasebetlerini kesmesi beklenmektedir. Şimdilik Amerika cumhuriyetlerinden üçü Küba ile diplomatik münasebetlerini kesmiş bulunmaktadır. Diğer dört cumhuriyetin ise zaten Havana'da diplomatik temsilcisi yoktur.

Peru bundan beş gün önce münasebetlerini kesmiş bulunuyordu. Honduras ve Kosta Rika da aynı şekilde hareket etmişlerdi."[533]

Milliyet gazetesi ise bu gelişmeleri "*Amerika devletleri de Kûba ile münasebeti kesiyor*" başlığıyla duyurmuştur:

"HAVANA, A.P.-Amerikalı diplomatların dün Havana'dan ayrılmasıyla 60 yıldan beri devam eden Amerikan-Kûba münasebetleri son bulmuştur.

Cenubî Amerika hükûmet çevreleri ve gazeteleri, Amerikan hükûmetinin Kûba ile diplomatik münasebetlerini tasvib etmişlerdir. Uruguay'ın da aynı şeyi yapması beklenmektedir. Şimdiye kadar 3 Cenubî Amerika devleti Kûba ile münasebetlerini kesmiştir. Peru geçen haftanın sonunda Havana'dan bütün Elçilik erkânını çekmiştir."[534]

Bu arada Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Amerika'nın Küba'yı istilaya hazırlandığı iddiası üzerine Küba'nın şikâyetini müzakere etmeye başlamıştı. 7 Ocak 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesi müzakereyi "*Delegemiz Küba-Amerikan münasebetlerinin kurulmasını diledi*" başlığıyla vermiştir:

"Birleşmiş Milletler 6 (A.P) – Küba'nın Amerikanın Küba'yı işgale hazırlandığı hakkındaki iddialarını görüşen Güvenlik Konseyi oturumunda Türk delegesi Turgut Menemencioğlu söz alarak şunları söylemiştir: "Küba Hükümeti A.

[533] **Cumhuriyet Gazetesi**, 6 Ocak 1961, s. 3.
[534] **Milliyet Gazetesi**, 6 Ocak 1961, s. 3.

B. Devletlerine karşı yaptığı ithamı ispat edecek hiçbir delil göstermemiş esasen Birleşik Devletler de bu ithamı reddetmiştir.

Türk delegasyonu bu hususta Güvenlik Konseyinin bir faaliyette bulunması lüzumuna kani değildir."

Bundan sonra Turgut Menemencioğlu iki memleket arasındaki dostane münasebetlerin yeniden kurulması temennisinde bulunarak sözlerine son vermiştir."[535]

Milliyet gazetesi ise bahsi geçen gelişmeleri "*Güvenlik Konseyi Kûba'nın iddiasını reddetti*" başlığıyla haber yapmıştır:

"NEW YORK, A.P., RADYO-Güvenlik Konseyi Kûba'nın, Amerikanın bu memleketi işgale hazırlandığı hakkındaki iddiasını reddetmiştir. Söz alan delegelerin çoğu Kûba'nın iddiasını ispat edecek herhangi bir emare görmediklerini ifade etmişlerdir.

Güvenlik Konseyinde 1961 devresi için ilk defa olarak yerini alan Türk delegesi Turgut Menemencioğlu, Kûbanın iddiasını ispat edemediğini Konseyin bu hususta karar almasına ihtiyaç olmadığını söylemiş ve iki memleket arasında dostluğun kurulması temennisini izhar etmiştir."[536]

Amerika Birleşik Devletleri Küba hükümetiyle diplomatik ilişkilerini kestikten birkaç gün sonra adanın yakınlarında, 40 binden fazla asker ve içlerinde 2 nükleer denizaltı da bulunmak üzere 150 gemiden oluşan bir deniz gücüyle askeri manevraların yürütüldüğünü duyurdu.[537] Bu askeri manevralarla ilgili Milliyet gazetesinin "*Amerikan donanması Kûba açıklarında manevra yapıyor*" başlığıyla duyurduğu haber şöyledir:

"WASHİNGTON, A.P. – RADYO-150 parçalık bir Amerikan filosu Kûbayı çevreleyen Karaib denizinde manevralara başlamıştır. Amerikanın Kûbadaki Guantanamo üssü bu manevralarda kullanılmaktadır. Amerikan donanması,

[535] **Cumhuriyet Gazetesi**, 7 Ocak 1961, s. 3.
[536] **Milliyet Gazetesi**, 10 Ocak 1961, s. 3.
[537] J. C. Navarro, 2011, s. 244.

manevraların Amerikanın Kûba ile münasebetlerini kesmesi arasında bir alâka bulunmadığını bildirmiştir."[538]

Bu sıralarda Amerika Birleşik Devletleri 35. Başkanını, John F. Kennedy'yi seçmişti. Yeni Başkan, yemin etmeden bir gün önce, 19 Ocak sabahı Eisenhower, Oval Ofis'te genç Başkana ulusal güvenliğin hilelerini kısaca anlattı: Nükleer silahlar ve gizli operasyonlar. Kennedy'yi Birleşik Devletler'in Küba'daki gerilla operasyonlarına verdiği destekle ilgili olarak Eisenhower'in görüşünü sorduğunda, Ike, oradaki mevcut hükümetin devam etmesine izin vermeyeceklerini belirtmişti.[539] Kennedy'nin yemin ettiği 20 Ocak günü son Amerikan diplomatları da elçiliği boşaltmışlardı.[540]

Artık Sovyet teknisyenleri, Rusça dil öğretmenleri, iktisatçılar ve askeri danışmanlar Küba'ya gelmeye başlamışlardı. Arnavutlar, Macarlar, Çinliler ve Kuzey Vietnamlılar elçilik açtılar. Doğu bloku ticaret heyetleri ülkeye gelip gitmeye başladı. 17 Ocak günü Fidel bin Kübalı gencin tarım kolektiflerini incelemek üzere SSCB'ye gönderileceğini ilan etti. Çeşitli Amerikan etkilerinin yanı sıra – söz gelimi Noel Baba yasaklanmıştı – İngilizce öğrenimi de artık teşvik edilmiyordu. Yeni Küba'da öğrenilen ikinci dil artık Rusça'ydı. Sovyet üslubu artık Küba hayatına nüfuz etmeye başlamıştı. Hükümet bu simgesel dönüşüme önderlik ediyordu. SSCB'deki GOSPLAN'ı örnek alan bir merkezi planlama dairesi, JUCEPLAN kuruldu. Caddeler, tiyatrolar ve fabrikalar Camilo Cienfuegos ve Patrice Lumumba gibi yerli ve yabancı devrimci kahramanların isimleriyle kutsandı.[541]

Milliyet gazetesi yazarlarından Sami Kohen "*İki "K" arasında*" adlı yazısında John F. Kennedy'nin Amerikan Başaknı seçilmesinden sonra Küba ve Sovyetler Birliğinin Amerika ile olan gergin ilişkilerinin az da olsa düzelebileceğini kayd etmiştir. S. Kohen iki süper gücün dünya genelinde olan anlaşmazlıkları tahlil ettiği bir yazı kaleme almıştır. Kohen, "*Başkan John F. Kennedy'nin işe başlamasından sadece birkaç gün sonra, siyasi ufukta bazı ümit ışıkları belirmeğe başlamıştır. Washington'daki değişiklik, dünya başkentlerinde, milletlerarası*

[538] **Milliyet Gazetesi**, 7 Ocak 1961, s. 3.
[539] Tim Weiner, ***Küllerin Mirası: Bir CIA Tarihi***, (Çeviren: Selim Yeniçeri), Koridor Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2008, s. 209.
[540] J. L. Anderson, 2005, s. 480.
[541] ibid, s. 482.

havanın tedricen düzelebileceği hakkında ihtiyatlı bir nikbinlik yaratmıştır" demiştir.[542]

23 Şubat 1961'de Küba hükümeti Sanayi Bakanlığı'nı kurdu. Bu bakanlık Sanayileşme Bölümü'nün denetimi altındaki kamulaştırılmış tesisler ile sonradan kurulmuş yüzlerce tesisin sorumluluğunu üstlenmişti. Ernesto Guevara, Sanayi Bakanı tayin edilmişti. Yeni kurulan bakanlık, orta ölçekli işletmelerin yokluğu nedeniyle merkezi bir yapıyı tercih etmiş, bazı sosyalist ülkelerdekinin aksine işletmelere özerklik tanımayan merkezi bir mali yönetim biçimini seçmişti. Bakanlık ayrıca modernleştirilmesi imkânsız el işçiliğine dayalı sektörden de sorumluydu. Örneğin, on beş bin kişinin çalıştığı ayakkabı sanayine makine sokulamıyordu, çünkü bu binlerce el emekçisinin işinden olması demekti. Aynı şey tütün sanayii için de geçerliydi. Fabrikalarda işçi fazlası varken, buna karşılık şeker kamışı kesecek veya kahve çekirdeklerini toplayacak işçi yoktu. İlkesel olarak bakanlık, her geçen gün daha fazla ürün talep eden bir ülkenin ihtiyaçlarını karşılamak için kâr getirmeyen ve tıkanmış sanayilerin işlemesini sağlamak zorundaydı. Güvenilir yöneticiler bulmaya ve teknisyen eksikliğiyle mücadele etmeye çalışırken Che kendini liman krizinin içinde buluvermişti. Limana o güne kadar beş bin tondan fazla yük taşıyan gemiler yanaşmamıştı, ama artık her şeyin değişmesi gerekiyordu. Birçok sorunun yanı sıra ihraç edilecek malları barındıracak yeterlikte depo alanı olmaması gibi bir başka sorun da vardı. Teknik alanda ise işler daha da kötüydü. Örneğin, iki jeolog vardı. Bir yıl sonra Latin Amerika, Rusya ve Polonya'dan gönüllü olarak iki yüz jeolog gelmesi bekleniyordu ama ihtiyaç duyulan sayı iki bindi.[543]

Havada müdahale kokusu vardı ve ülke kendini kuşatılmış gibi hissediyordu, kaçınılmaz olanın gerçekleşmesini bekliyordu. 13 Mart 1961 yılında et, süt, ayakkabı ve diş macunu karneyle satılmaya başlanmıştı.[544]

2.10. Domuzlar Körfezi Çıkarması

CIA ise bir an önce Fidel Castro'yu ortadan kaldırmaya niyetliydi. Sovyetler Birliği'nin, Küba'ya askeri yardım yaptığı, silahların ve savaş uçaklarının ülkeye

[542] **Milliyet Gazetesi**, 26 Ocak 1961, s. 2. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 48.
[543] P. I. Taibo II, 2008, s. 364-366.
[544] ibid, s. 367.

girmekte olduğu ve Kübalı pilotların MIG savaş uçakları üzerine eğitim almaları için Sovyetler Birliği'ne yollandıkları bilinen bir gerçekti. Sürgündeki dağınık Castro karşıtları, aralarındaki farklılıkları bir kenara itip, geniş tabanlı Demokratik Devrim Cephesi adı altında bir örgüt kurmayı başarmışlardı. Mülteciler arasından seçilen gençler Guatemala'daki eğitim kamplarına yollanıyordu. CIA, Guatemala'daki eğitim kamplarında, 2506 Tugayı adı altında bir birlik oluşturdu. Tugaydaki subayların çoğu, Batista'nın ordusunda görev yapmış olan eski askerlerdi. Ama CIA, eski diktatörlüğün geri getirilmesine destek veriyormuş gibi görünmek istemiyordu. Bunun için Demokratik Devrim Cephesine seçilen siyasi liderler çoğunlukla demokratlar ve düş kırıklığına uğramış eski Castro destekçilerinden oluşuyordu. "*Başkan*" ise Castro iktidarı ele geçirdikten sonra kısa bir süre Başbakanlık yapmış olan Miro Cardona isimli avukattı.[545]

24 Mart 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesi bu gelişmeleri "*Küba'nın istilası düşünülüyor*" başlıklı haberle duyurmuştur:

"New York, 23 (A.P.a.a.) – Yeni birleşen Castro aleyhtarı sürgünler sözcüsü, vakit geçirmeden yapılacak bir istila hareketinin Küba'yı kurtarabileceğini söylemiştir.

İstila planı hakkında sorulan suallere Varona, "Bu, bir askeri sırdır. Ancak çok kısa bir zaman içinde Küba'yı kurtarabileceğimizi umuyoruz. Küba'daki çarpışmalar yakın zamanda çok şiddetlenecektir" demiştir."[546]

Castro'nun, mülteci grupların hepsinin içinde casusları vardı ve Guatemala'daki eğitim kampı da dâhil tüm aktivitelerden haberdardı. Ancak CIA, planlama aşamasını çok sıkı tutuyordu. Demokratik Devrim Cephesinin Küba'daki liderlerine askeri operasyonlar hakkında bilgi verilmiyordu. Bazı liderler, CIA'in planlarının dışında tutuldukları için çok öfkeliydiler. Diğerleri bunun bir güvenlik tedbiri olduğunu düşünüp bu durumu kabullenmişlerdi. Castro sık sık halka seslenerek, her an bir işgal yapılmasını beklediğini ama kendisinin de bunun ne zaman ve nerede olacağı hakkında bilgisi olmadığını söylüyordu. Ordusunu, doğu,

[545] L. Coltman, 2005, s. 201.
[546] **Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Mart 1961, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 49.

merkez ve batı olmak üzere üç noktaya yerleştirdi. Castro, gerçek işgal başlamadan aldatıcı bir manevrayla adanın bir ucuna saldırı düzenleneceğini düşünüyordu.[547]

Castro'nun 8 Nisan günü işçiler konfederasyonunun bir toplantısında yaptığı ve işgalle ilgili endişelerini dile getirdiği konuşma 9 Nisan 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesine "*Castro gizli Amerikan servislerini itham etti*" başlığıyla basına yansımıştır:

"Havana, 8 (a.a.) –Küba Başbakanı, "emperyalizmin kuklaları" olarak tavsif ettiği Guatemala ve diğer ülkelerde kurulan ücretli asker eğitim merkezlerinin boşuna faaliyet göstermediğini işaret etmiş ve gizli Amerikan servislerini itham etmiştir."[548]

Castro'nun nelerin tezgâhlandığını bilmesiyle ve bunu açıklamasıyla birlikte New York Times gazetesi de Küba'nın işgal edileceği haberini yayınlamıştı. Bunun üzerine Kennedy, öfkeyle, Castro'nun "*buraya ajan göndermesine gerek yok ki*" demişti. "*Tek yapacağı gazetelerimizi okumak!*" 12 Nisan'da yaptığı bir basın toplantısında Kennedy "*hiçbir koşulda, Küba'ya Amerika Birleşik Devletleri silahlı kuvvetlerinin bir müdahalesinin olmayacağını*" ilan etti. "*Ve bu yönetim… hiçbir Amerikalının Küba içinde herhangi bir eyleme karışmamasını sağlamak için elinden geleni yapacaktır.*" "*Batista benzeri bir rejim kurmak için… Küba'nın istila edilmesi amaçlı komplolar tezgâhlayan*" bir Amerika Birleşik Devletleri yurttaşıyla ilgili yapılan bir soruşturmaya değinerek, bunun "*ülkemizin Küba içinde o tür bir yönetimi yeniden kurmak isteyebilecek olanlara karşı ne düşündüğünü göstereceğini*" söylemişti. Gelecek günlerde özellikle önem kazanan son bir nokta, başarısızlık halinde çıkarmayla hiçbir ilişkisinin olmadığını peşinen açıklamasıydı: "*Küba'daki temel sorun, Amerika Birleşik Devletleri ve Küba arasında değildir, Kübalıların kendi içlerindedir*" diyordu.[549]

Kennedy'nin bu basın toplantısını 14 Nisan 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Kennedy Kübaya teminat veriyor*" başlığıyla şöyle haber yapmıştır:

"Washington, 13 (Radyo-A.P) – Cumhurbaşkanı Kennedy dün yaptığı basın toplantısında, Amerikanın Kübaya silahlı bir müdahalede bulunmıyacağını

[547] L. Coltman, 2005, s. 202.
[548] **Cumhuriyet Gazetesi**, 9 Nisan 1961, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 50.
[549] V. Skierka, 2007, s. 125.

açıklamıştır. Ayrıca, hükümetinin Kübadaki kargaşalıklara herhangi bir Amerikalının katılmaması için gereken bütün gayreti sarfedeceğini açıklamıştır."[550]

Kennedy 19 Ocak 1961'de Başkan Eisenhower'den aldığı miras hakkında kuşkuları olmasına rağmen CIA ve Genelkurmay Başkanları tarafından ikna edilmişti. Adamları, tıpkı Guatemala'da olduğu gibi planın işleyeceğini iddia ediyordu. Amerika'nın menfaatlerini korumak adına yapılacak bir harekette yer almayı göze alamama gibi bir tavır, Kennedy'nin başkanlığa adım attığı ilk günlerde çok negatif sonuçlar doğurabilirdi. Hem sonra, bu iş için eğitilmiş binlerce Kübalı mülteci ne olacaktı? Hayal kırıklığına uğramış ve kızgın bir şekilde, Kennedy'nin zayıflığının ve komünizmin yayılmasına karşı yetersiz kaldığının birer kanıtı olacaklardı. Kennedy'nin bu operasyona dur demek için hiçbir şansı yoktu. Sadece, Amerika'nın katılımını saklayacak şekilde birkaç ufak değişiklik yaparak başlama emrini verdi.[551]

CIA ve Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı, Playa Larga ve Playa Girón arasında yaklaşık 50 kilometre uzunluğunda bir sahil şeridinde, Zapata bataklıklarının hemen önündeki Bahía de Cochinos'ta (Domuzlar Körfezi) karar kılmadan önce birkaç muhtemel çıkarma alanı belirlemişlerdi. Bu nedenle, çıkarma *Zapata Operasyonu* olarak bilinecekti. Dört bin kilometre uzunluğundaki Küba kıyı şeridi içinde Castro'nun en iyi bildiği bölgenin bu ücra ve ıssız bölge olduğundan Washington'dakilerin haberi yoktu. Aslında Küba lideri başlıca pirinç üretim merkezi olması planlanan bu alanı sık sık ziyaret ediyordu.[552]

CIA'in çıkarmadan sorumlu yetkilisi Richard M. Bissel'e göre Domuzlar Körfezi'ndeki geniş kumsallar, yönetimin yeni bir siyasi gereksinimini karşılıyordu: Kübalı işgalciler inişten sonra bir uçak pistini ele geçirmek ve yeni bir Küba hükümeti için politik bir köprübaşı oluşturmak zorundaydılar. Bissel, başkana bu operasyonun başarıyla sonuçlanacağı konusunda garanti verdi. En kötü olasılık, CIA'in asilerinin Castro'nun güçleriyle kumsallarda karşılaşması ve dağlara doğru ilerlemesiydi. Ama Domuzlar Körfezi'ndeki bölge, çamur ve ağaçlar yüzünden geçit vermez bir düğümdü. Washington'daki hiç kimse bunu bilmiyordu. CIA'in elinde

[550] **Cumhuriyet Gazetesi**, 14 Nisan 1961, s. 3.
[551] L. Coltman, 2005, s. 202.
[552] V. Skierka, 2007, s. 126.

bulunan ve bataklıkların gerilla bölgesi olarak kullanılacağını düşündüren kabataslak gözlem haritaları, 1895'te çizilmişti.[553]

İşgali yapacak olan tugay, büyük toplar ve beş tankla desteklenen bir paraşütçü ve beş piyade taburu olmak üzere 1.400 adamdan oluşuyordu. Tugay, 1961 yılının Nisan ayı başlarında Guatemala'dan Nikaragua'nın Cabezas limanına doğru yola çıktı. Nikaragua Başkanı General Somoza, tıpkı Guatemalalı meslektaşı gibi CIA'e, Kübalı mültecilere yardım etmek ve Castro'dan kurtulmak niyetindeydi. Somoza, Cabezas limanına gidip tugaya iyi şanslar diledi, şakayla karışık Castro'nun sakalından bir tutam getirmelerini söyledi. Tugay, 13 Nisanda, yedi gemiyle Amerikan Deniz Kuvvetleri gemilerinin uzaktan refakati eşliğinde yola çıktı. CIA tarafından, United Fruit Şirketi'nden kiralanan gemilerin çoğu değişik ülkelere aitti. Filonun başındaki bir gemi saptırma amacıyla yol alıyordu. Bir başka gemi ise Küba'nın en doğu ucuna çıkıyormuş izlenimi vermek için Florida'dan yola çıktı.[554]

14 Nisan Cuma günü Havana'daki karargâhında bulunan Castro'ya, Guantánamo açıklarında şüpheli bir geminin görüldüğü mesajı geldi. Castro ve ordu komutanları Oriente'de (Doğu) bir işgal gerçekleşmesinin an meselesi olduğuna kanaat getirdiler. Bunun üzerine Castro, Oriente bölgesinde bulunan on iki tabura kıyıya doğru gitmeleri emrini verdi. Olası tüm noktaların iyi korunduğunu anlayan operasyonun başındaki subay, saptırma amaçlı karaya çıkma operasyonunu gerçekleştirmeme kararı aldı.[555]

Çıkarmadan önce, CIA'in gerilla savaşı uzmanı Jacob Donald Esterline, "*Bir felaket istemiyorsanız, Castro'nun hava kuvvetlerini olduğu gibi yok etmek zorundayız*" demişti Bissel'e.[556] 15 Nisan Cumartesi günü sabahın erken saatlerinde, ana filonun Küba kara sularına varması beklenen tarihten iki gün önce, Küba içinde bir askeri isyan görüntüsü vermek için Küba Hava Kuvvetleri amblemleri taşıyan sekiz Amerikan B26 bombardıman uçağı Nikaragua'daki, Puerto Cabezas bölgesindeki bir üsten Küba'ya doğru havalandı. Uçaklar Havana'daki Campo Libertad, Cienfuegos'daki San Antonio de los Baños ve Santiago de Cuba'daki hava alanlarına saldırdılar. Ana hedefleri, Küba Hava Kuvvetlerinin uçaklarını yerle bir

[553] T. Weiner, 2008, s. 211.
[554] L. Coltman, 2005, s. 202-203.
[555] ibid, s. 203.
[556] T. Weiner, 2008, s. 212.

edip, işgal kuvvetlerinin karaya çıkmasını sağlamaktı. Uçaksavarlar, saldırıyı gerçekleştiren bombardıman uçaklarına ateş açmalarına rağmen hiçbirini vuramadılar. Üslerde bulunan yedi asker ölürken, elli ikisi de yaralandı. Ancak, saldırı tam anlamıyla başarıya ulaşamamıştı. Vurulan bazı hedefler servis dışı olan, kullanılmayan uçaklardı.[557]

Miami'de, Küba'daki askeri hava alanlarının Castro'nun uçakları tarafından bombalandığı haberleri verildi. Bu hikâyeyi güçlendirmek için bir B26 uçağı Nikaragua'dan Florida'ya uçtu. Uçağın kanatlarına, Küba Hava Kuvvetlerine aitmiş süsü verilmek için kurşun delikleri açıldı. Uçağın pilotu, Miami'ye mültecilerin arasına karışmadan önce kendi üssünü bombaladığını söyledi.[558] Ne var ki, uçaklar konusunda uzman olan bir gazeteci, metal burnundan tanıdığı uçağın Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetleri'ne ait olduğunu ortaya çıkarmış (Küba B26'larının burunları pleksiglasttı) ve hileyi açıklamıştı. Daha da rahatsız edici olanı, Amerika Birleşik Devletleri'nin Birleşmiş Milletler'deki temsilcisi Adlai Stevenson'un yalan söyleyerek Amerika Birleşik Devletleri'nin hava saldırılarıyla hiçbir ilgisinin olmadığını açıkladığı anlarda gerçeğin ortaya çıkmış olmasıydı.[559]

Küba'daki havaalanlarına yapılan bu saldırı, Küba Dışişleri Bakanı Raul Roa'nın Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda bombardımanlardan Amerika'yı sorumlu tutması ve Birleşmiş Milletler'de yaşananlar 17 Nisan 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "*Küba'nın Amerika hakkındaki şikâyeti G. Kurulda görüşülüyor*" başlığıyla duyurulmaktadır:

"Birleşmiş Milletler (New York) 16 (a.a.) – Siyasi Komisyon Küba'nın dün sabah bazı Küba hava alanlarına yapılan hücumların Amerika tarafından desteklendiği yolundaki şikayetini görüşmüştür."[560]

Milliyet gazetesi ise aynı gelişmeleri "*Kûba'nın bombardımanı B. M.'de dün görüşüldü*" başlığıyla haber yapmıştır:

"WASHİNGTON, RADYO, A.A.- Bombardımandan Amerikanın mes'ul olduğuna dair Küba şikâyeti, B.M. siyasi kurulunda görüşülürken Amerikan delegesi

[557] L. Coltman, 2005, s. 203.
[558] ibid, s. 204.
[559] V. Skierka, 2007, s. 127.
[560] **Cumhuriyet Gazetesi**, 17 Nisan 1961, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 51.

Stevenson, iddiaları reddetmiş ve bombardımanı intikam almaya çalışan Kübalı pilotların idare ettiğini bildirmiştir."[561]

Castro, kısa bir süre sonra, bu hikâyelerin tamamıyla düzmece olduğunu ve pilotlarından hiçbirinin kayıp olmadığını söyledi. Castro, ilk başlarda bu bombalama olaylarının uzun zamandır beklenen işgalin başlangıcı olduğunu düşündü. Ordu olağanüstü alarm durumuna geçti ve polise, devrim karşıtı şüpheli herkesin tutuklanması emri verildi. Ancak, saatler geçtiği halde bu saldırıların devamı gelmedi. Castro, bu saldırıların kendi kuvvetlerinin moralini bozmak için yapıldığını anlamıştı. Bunun üzerine, dikkatini psikolojik savaş tekniklerini kullanmaya verdi. Televizyona çıkarak, kendi adamlarının karşı tarafa geçtiği haberlerini alaya aldı ve saldırının Amerika tarafından yapıldığını belgeleyen boyanmış uçak fotoğraflarını gösterdi. Amerikalıların Pearl Harbour bombardımanında yaşadığı öfke ve infiali hatırlattı. Amerikalıların Küba'ya yaptıkları sinsi saldırının "*Pearl Harbour'a yapılandan çok daha hain ve korkakça bir saldırı*" olduğunu söyledi.[562]

Fidel Castro, 16 Nisan 1961 tarihinde Küba Cumhuriyeti'nin farklı bölgelerine yapılan bombalama sonucunda ölen askerler için yapılan cenaze töreninde çok önemli bir açıklama yaptı: "*Onların affedemediği şey, bizim burada, onların burunlarının dibinde sosyalist bir devrim yapmamızdır, Birleşik Devletlerin burnunun dibinde!*"[563] diye haykıran Castro, bu sözlerle ilk defa Devrim'i sosyalist olarak adlandırdı. Devrim'i "*mağdur tarafından, mağdurla beraber, mağdur için demokratik ve sosyalist*" diye tanımladı.[564] Böylece Kübalılar, düşmanlarıyla girecekleri kavgaya saatler kala, bu kavgayı Sosyalizm için verecekleri bilincine ulaştılar.[565]

2506. Tugayı taşıyan filo Küba'nın orta kısmının güney kıyılarına, Castro'nun askerleri tarafından yakalanmadan varmayı başardı. Birlikler, ay ışığının olmadığı bir gecenin karanlığından yararlanarak Zapata yarımadasının içine doğru yer alan Domuzlar Körfezi'nin sahiline çıkmaya başladılar. Bazı gecikmeler ve

---

[561] **Milliyet Gazetesi**, 17 Nisan 1961, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 52.

[562] L. Coltman, 2005, s. 204.

[563] Fidel Castro, José Ramón Fernández, ***Playa Girón/ Bahía de Cochinos: Primera Derrota Militar de Washington en América*** (Girón Plajı/ Domuzlar Körfezi: Amerika Kıtasında Washington'un İlk Askeri Yenilgisi), Pathfinder Books Ltd, USA, 2001, s. 60.

[564] L. Coltman, 2005, s. 204.

[565] J. C. Navarro, 2011, s. 245.

aksilikler olmasına karşın birlikler karaya çıkmayı başardılar. Sığ sulardaki mercan kayalıkları ve gecenin karanlığı, birliklerin işini zorlaştırsa da, ciddi anlamda bir silahlı çatışma ile karşılaşmadılar. Milislerin olduğu bir jipin içinden karaya ilk adım atan birliklere doğru ateş açılmasına karşın bunlar, gemiden yapılan ağır silahlı saldırıyla susturuldular. Karaya çıkma noktaları, Başkan Kennedy'le yapılan son dakika görüşmeleri sonucunda saptanmış, yerleşimin yok denecek kadar az olduğu yerlerdi. Sahildeki kara parçası Küba ana karasından devasa Zapata bataklığıyla ayrılan dar bir şeridi kapsıyordu. Kennedy, bu operasyonun bir cephe saldırısından çok bir süzülme harekâtı olarak görülmesinden yanaydı. Bölge coğrafyasının saldırı başlamadan önce birliklerin hazırlanması için yeterli zamanı vermesini umuyordu. İstihbarat birimleri, bu uzun ince kara parçasının diğer bölgelerden çok daha zayıf bir şekilde korunduğunu tesbit etmişlerdi. İstihbarat bu konuda doğru tespitte bulunmuştu. Nitekim, tugayın yaklaştığını gören askerlerin, alarm vermek için bir telsiz bulmaları tam bir saatlerini aldı.[566]

Gece yarısı saat tam üçü çeyrek geçe gelen telefonda, Castro, birliklerin Domuzlar Körfezi'nde Playa Larga ve Playa Girón'a ilerledikleri haberini aldı. Daha sonra gelen raporlarda paraşütçülerin, bataklığı kesen üç yol ağzını kontrol altına almak için karanın on mil içerisinde iniş yaptıkları bildirildi. Castro'nun beklediği bu değildi. Sahip olduğu en kuvvetli askeri birlikleri doğuya, nüfusun yoğun olduğu yerlere yollamıştı.[567]

Castro, bu manevranın gerçek bir saldırı başlangıcı mı yoksa saptırma mı olduğunu düşünmeye başlamıştı. Daha sonra, ülkenin başka hiçbir bölgesinde karaya çıkma olayı olmadığı haberlerini aldı. Havana'nın güneyinde bulunan askeri okulların kumandanı olan José Ramón Fernandez'e telefon açtı ve Fernandez'e, Zapata yarımadasına en yakın askeri birlikleri uyandırıp, vakit kaybetmeden, bölgedeki ekibe saldırmaları emrini verdi. Castro, Fernandez'e destek olmak için tank ve top arabaları yollayacağını ama tugayın saldırıya geçmeden baskı altına alınmasının hayati önem taşıdığını belirtti. Castro'nun korkusu, işgalcilerin, Amerika tarafından mümkün olan en kısa sürede tanınacak olan geçici bir hükümet kurulduğuna dair anons yapmalarıydı. Bu senaryo dâhilinde, hükümet dış güçlerden

[566] L. Coltman, 2005, s. 204-205.
[567] ibid, s. 205.

yardım isteyecek ve bu da Amerika'nın, Küba'yı resmi olarak işgal etmesine zemin hazırlayacaktı.[568]

Castro, daha sonra Hava Kuvvetlerinden elinde kalanları, yani kullanılabilir durumdaki sekiz savaş uçağını harekete geçirmek için işe koyuldu. Şafak sökmeden yapılacak hiçbir şey yoktu; bu zamana kadar da işgalci kuvvetlerin tümü karaya çıkmış olacaktı. Ancak Castro, bu sırada işgal kuvvetlerine büyük destek olacak olan işgal gemilerine saldırmanın ve onları batırmanın çok önemli olduğuna karar verdi.

Saat tam dört buçukta, Havana dışındaki hava üslerinden birinde Sea Fury uçaklarından birinin pilotuna Fidel Castro'nun onunla konuşmak istediği haberi geldi. Castro, kıdemli pilota durumu açıkladıktan sonra, "*Benim için o gemileri yerle bir etmelisin!*" dedi. Şafak sökerken, üsteki kullanılabilir durumda olan üç savaş uçağı, iki Sea Fury ve bir tane B26 bombardıman uçağı havalandıktan kısa süre sonra Domuzlar Körfezi'ndeki iki geminin ve açıklardaki diğer gemilerin yerlerini tespit ettiler. İlk atışta füzeleri hedeflerini bulamadı. İkinci atışta, koydaki iki gemiyi vurmayı başardılar. Bunlardan biri *Houston* adlı büyük bir şilepti. Gemiden ayrılan bir tabur karaya ulaşmıştı ama uçaklar gemiyi vurduğunda ikinci bir tabur hâlâ gemideydi. Karaya çıkma noktasından oldukça uzaklarda bir yerlerde bulunan gemiden kaçan bazı adamlar karaya yüzmeye çalışırken boğuldular. Koydaki, *Barbara J* adlı diğer bir gemi, Amerikalı "*danışmanları*", yani CIA'nin adamlarını barındırıyordu. Bir füze tarafından vurulduktan sonra su almaya başlayan gemi, güneye doğru dümen kırıp kaçmaya başladı.[569]

Küba Hava Kuvvetlerinin uçakları üstlerine yakıt ikmali ve silah donanımı için geri döndüler. Sabah dokuz buçukta, Playa Girón açıklarındaki gemileri vurmak üzere ikinci bir saldırı başlattılar.[570] Yüzbaşı Carreras'ın gönderdiği roket, *Rio Escondido* adlı geminin gövdesine isabet etti ve elli beş galon uçak benziniyle dolu varilleri havaya uçurdu. Çıkan yangın, depodaki üç bin galon uçak benzinini ve 145 ton cephaneyi tutuşturdu. Bütün mürettebat hayatta kalma umuduyla yüzmek için suya atladı. Şilep, Domuzlar Körfezi'nin üzerinde yarım mil yükselen bir mantar bulutuyla havaya uçtu. On altı mil ötede, tugayın ölüleriyle ve yaralılarıyla dolu bir kumsalda, CIA komandosu Rip Robertson, Castro'nun atom bombası attığını

[568] ibid, s. 205.
[569] ibid, s. 205-206.
[570] ibid, s. 206.

düşündü.[571] Bu bombalama olayını takiben hâlen karadaki birliklere malzeme indirmekte olan diğer gemiler, birliklere gece karanlığında geri dönecekleri sözünü verip açıldılar.[572]

İşgal kuvvetleri on beş tane B26 bombardıman uçağıyla destekleniyordu. Orta Amerika'daki üslerinden havalanan bu uçakların Küba semalarına varmaları üç saatten fazla süren bir yolculuk gerektiriyordu. Plana göre Girón kasabası yakınlarında bir hava pistini kullanacaklardı. Playa Girón'da karaya çıkan taburlar kısa süre içinde kasabayı ve pisti ele geçirdiler ama uçak yakıtlarının ve diğer malzemelerin imha edilmiş olmasından dolayı bu pisti kullanamadılar. Bu şartlar altında, B26 bombardıman uçakları, Orta Amerika'ya yakıt ikmali için geri dönmek zorunda kaldılar. Uçakların arkasında bulunan makineli tüfekler, yedek yakıt bulundurmak için sökülmüştü ve bu onları saldırılara karşı savunmasız bırakıyordu. Dört B26 bombardıman uçağı, Castro'nun, daha süratli ve kıvrak üç T-33 jet talim uçağı tarafından vuruldu. CIA tertipçileri, T-33'lerin savaş uçağı olarak kullanılmayacağını varsaymışlardı: Tabii ki bu uçaklara makineli tüfek yerleştirildiğinden ve bunun da hantal B-26'ları vurmayı kolaylaştırdığından haberleri yoktu.[573]

Saat sabah sekizde, Kaptan Fernandez iki taburunu, aynı zamanda İsyancı Ordu'nun bir üssü olan Zapata bataklığının kuzeyinde Avustralya şeker fabrikasında toparladı. Castro, sabırsızlanarak durmadan Fernandez'e telefon edip haber almaya çalışıyor ve saldırı başlatılması için baskı yapıyordu. Castro'nun Zapata bölgesini kalkındırmak için yaptığı projelerden biri de şeker fabrikasından Playa Larga'ya uzanan bir yol inşa edilmesiydi. Bu yol, Palpite adlı bir kasabanın içinden geçiyordu. Planlara göre, tugayın paraşütçülerinin Palpite'yi işgal etmiş olmaları gerekmesine karşın, paraşütçüler birkaç mil uzaktaki bir bataklığa inmek zorunda kalıp hedeflerine varamamışlardı. Castro, Fernandez'e, Palpite'yi ele geçirmesi emrini verir vermez Fernandez harekete geçti.[574]

Beş yüz kadar adamının Palpite'yi, herhangi bir zorlukla karşılaşmadan ele geçirdiği haberini alan Castro, Fernandez'e yolun daha aşağısına Playa Larga'ya

[571] T. Weiner, 2008, s. 215.
[572] L. Coltman, 2005, s. 206.
[573] ibid, s. 206.
[574] ibid, s. 206-207.

inmeleri emrini verdi. Bu aşamada birlikler, kısa bir süre sonra daha önce Playa Larga'ya inmiş olan tugayın ikinci taburuyla karşı karşıya geldiler. Castro'nun adamları hemen saldırıya geçtiler. Ancak, yolun her iki yönünü kaplayan bataklık iki tarafın çok dar bir mesafede çarpışmasına sebep oluyordu. Castro'nun birlikleri yenilgiye uğruyor ve ağır kayıplar veriyordu. Bu, Castro açısından kötü bir başlangıçtı. Ama birliklerin işgalcilere karşı verdikleri direniş adeta intihar saldırısı olduğundan, bu da karşı taraf açısından iyi bir başlangıç olmamıştı. İşgalcilere, birliklerin iyi eğitim görmedikleri ve zorla silah altına alınan adamlar oldukları ve iyi silahlarla donanmış disiplinli bir kuvvetin saldırısı karşısında dağılacakları bilgisi verilmişti. Ama, tam tersine tugayın makineli tüfeklerle açtığı ateş altında, komutanlarını kaybeden bu adamlar pes etmemişlerdi.

17 Nisan sabahı yaşanan bu olayları, Milliyet gazetesi "*Kûba'da dâhili harb patladı*" başlığıyla duyurmaktadır:

"WASGINGTON, A.P., A.A., RADYO-Menfadaki Kûbalılar Castro'yu devirmek üzere dün adaya çıkartma yapmışlardır.

Guatemala'da üslenmiş binlerce silahlı Castro aleyhtarı, deniz ve hava yolu ile Matanzas ve Oriente eyaletlerine çıkmış ve mukavemet görmedikleri noktalarda ilerlemişlerdir. Bazı bölgelerde asilerle Castro'nun milis kuvvetleri arasında şiddetli çarpışmalar cereyan etmektedir."[575]

Cumhuriyet gazetesi ise gelişmeleri "*Castro aleyhtarları Küba'yı istilâya başladı*" başlıklı haberiyle duyurmaktadır:

"Washington, 17 (R.-a.a.) – New York'taki bir radyo istasyonu bugün saat 19.00 daki (gmt) yayınında, Küba radyosundan naklen, Küba'nın Kuzey eyaletinde bir istila kuvvetinin karaya ayak bastığını ve istilacı kuvvetlerle Küba birlikleri arasındaki ateş teatisinin gittikçe şiddetlenmekte olduğunu bildirmiştir."[576]

Milliyet gazetesi yazarı Sami Kohen 18 Nisan 1961 tarihli "*Kûba'da iç harbin sebepleri*" başlıklı yazısında, Küba'da yaşananları tam da Amerikanın istediği

[575] **Milliyet Gazetesi**, 18 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 53.
[576] **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 54.

gibi bir iç savaş olarak yorumlamış, Fidel Castro'yu diktatör kesilmekle suçlamış, Küba'yı komünistler için bir sıçrama tahtası haline getirdiğinden bahsetmiştir.[577]

Bu şartlar altında Castro, komutayı tamamen eline almaya karar verdi. Helikoptere binmesinin tehlikeli olduğunu düşünerek, 17 Nisan'ı 18 Nisan'a bağlayan gece arabaya atlayıp uçarcasına tam üç saatte Havana'nın doğusuna, Avustralya şeker fabrikasına gitti. Fabrikaya gittiğinde müdürün ofisinde karargâhını kurdu. Gün boyunca, Girón'un doğusunda bulunan büyük bir askeri üst olan Cienfuegos'tan birlikler ve militanlar kıyıya akın etmeyi sürdürdü ve Playa Larga'da bulunan taburlarla karşı karşıya geldiler. Kısa bir süre önce Sovyetler Birliği'nden Küba'ya gelen tanklar, Havana'dan yola çıktı ve içindeki askerler yol boyunca tankların nasıl kullanılacağını öğrendiler. Stalin tanklarını gören birliklerin morali yerine gelmişti. Ancak, tugayın tankları da oldukça etkiliydi ve Castro'nun adamlarının ulaşabileceği varsayılan yollara ateş açtılar. İki taraf da canlarını dişine takarak çarpıştı ve iki gün süren çarpışmalar boyunca bir üstünlük sağlanamadı. Castro, koyda daha ne kadar birlik kaldığını bilmediği için başka bir hücumla karşılaşmayı ve adamlarının ölmesini göze alamadı.[578]

Bombalama olayından sonra, Başkan Kennedy, Birleşik Devletler Donanması'ndan Amiral Burke'ü aradı ve CIA'i felaketten kurtarmasını istedi. "*Kimse ne yapacağını bilmiyordu; operasyonu yöneten ve operasyondan tam anlamıyla sorumlu olan CIA bile, ne yapacağını veya neler olduğunu bilmiyordu,*" dedi amiral, 18 Nisan'da. "*Bu konuda bir hayli cahil tutulduk ve gerçekleri sadece kısmen biliyoruz.*"[579]

18 Nisan günü yaşanan gelişmeleri ve Kruşçev'in, Amerika'nın Küba aleyhine giriştiği askerî tecavüzü durdurmazsa Rusya'nın Küba'ya yardım yapacağını söylemesi haberleri 19 Nisan 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Küba olayı dünya siyasetinde gerginlik yarattı*" başlığıyla duyurmaktadır:

"New York, 18 (Radyo-a.a.-A.P) –Sovyet şefi Hrutçef, Amerika Cumhurbaşkanı Kennedy'ye bugün gönderdiği bir mesajda, "Küba aleyhinde girişilen askeri tecavüz hareketine derhal son vermesini" istemiştir. Hrutçef

[577] **Milliyet Gazetesi**, 18 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 55.
[578] L. Coltman, 2005, s. 207-208.
[579] T. Weiner, 2008, s. 215.

devamla, aksi halde Rusyanın, askeri tecavüzü defetmesi için Küba'ya ihtiyacı olan bütün yardımı yapmakta kendini muhtar telâkki edeceğini belirtmiştir."[580]

Aynı gelişmeleri 19 Nisan 1961 tarihli Milliyet gazetesi ise "*İstilâ hareketine son verilmediği takdirde: Rusya Castro'ya yardım edecek*" başlığıyla haber yapmıştır:

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-KÛBA'da dün asilerle Castro'nun emrindeki kuvvetler arasında şiddetli çarpışmalar cereyan ederken Rusya, Amerika'yı bu "tecavüz"e son vermeğe davet etmiştir.

Sovyet Başbakanı Kruşçev, Başkan Kennedy'ye gönderdiği bir mesajda, Rusyanın "Tecavüzün püskürtülmesi için bütün yardımı yapmağa kararlı olduğunu" belirtmiş ve şöyle demiştir: "Sovyet hükûmeti milletlerarası gerginliğin azalmasını samimiyetle arzu etmektedir. Fakat başkaları durumu bozarlarsa biz de onlara en geniş ölçüde cevap vereceğiz.""[581]

Yine aynı, 19 Nisan tarihli Milliyet gazetesinde yayınlanan "*Castro "Ekmek ve Hürriyet" temin edemedi*" başlıklı yazıda ise "*Köylülere sağlanan bâzı imkânlara rağmen iktisadî zorluklar ve kaldırılan hürriyet yeni bir ihtilâle sebeb oldu*" demiş ve şöyle devam etmiştir:

"Castro toprağı köylüye vermeği vaad etmişti. Ancak pratikte, şeker kamışı tarlaları istihsal azalacağı için ailelere bölünerek verilememiştir. Neticede toprağın pek azı tevzi edilmiştir. Büyük arazi devlet malı olmuştur. Eskiden toprak sahibi için çalışan köylü bu sefer yeni patron olan devlet için çalışmağa başlamıştır. Mamafih birçok köylüler devamlı iş buldukları, daha iyi evlerde oturdukları ve parasız ilaç temin ettikleri için bu değişikliği iyi karşılamışlardır."[582]

Bu günlerdeki gerçek vaziyet ise şöyleydi: Castro'nun kuvvetlerine sürekli olarak adam ve malzeme yardımı geldi, Tugay ise tam tersine, destek aldıkları gemilerle ilişkileri kesilmiş bir halde cephane ve hatta yemek sıkıntısı çekiyordu. Tugayın gelişiyle, çıkması beklenen halk ayaklanması hâlâ baş göstermemişti. Tugaya bağlı B-26 savaş uçakları, Castro'nun adamlarının bulunduğu noktalara

[580] **Cumhuriyet Gazetesi**, 19 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 56.
[581] **Milliyet Gazetesi**, 19 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 57.
[582] **Milliyet Gazetesi**, 19 Nisan 1961, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 58.

sayısız bombardıman yapmalarına rağmen yeterli derecede başarı sağlayamadılar. Pilotların, Amerika'ya ikmal için yapılan uzun yolculuklar sonucunda yorulmaları üzerine, kontrolü dört Amerikalı gönüllü devraldı. CIA, tugayın moralini yerine getirmek için Amerikan müdahalesinin an meselesi olduğu haberini verdi. Güçlü bir Amerikan uçak gemisi açık denizde pozisyon almıştı ama Başkan Kennedy, gemideki uçakların Castro'nun tanklarını bombalamak ve tugayın gemilerini koruyup, malzeme yardımı yapılmasını sağlamak için havalanması teklifini reddetti.[583]

19 Nisan günü yaşanan gelişmeleri, 20 Nisan 1961 tarihli Milliyet gazetesi "*Kruşçev'in Kûba ile ilgili tehdidine karşı Kennedy'nin cevabı sert oldu*" oldu başlıklı haberinde duyurmaktadır:

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-BAŞKAN Kennedy, Rus Başbakanı Kruşçev'in Kûba konusundaki mesajına dün, beklendiğinden çok daha sert cevap vermiştir.

Kennedy, "Dışarıdan herhangi bir müdahale olduğu takdirde" Amerika'nın harekete geçeceğini ihtar etmiş ve şöyle demiştir:

"Kûba'daki durumu dünyanın başka taraflarını alevlendirmek için bir vesile olarak kullanmayacağınızı umarım. Hangi memlekette vatandaşların seçme hakkı yok edilirse, o memlekette hürriyet için bu gibi mücadeleler doğar. Castro'nun diktatörlüğünden kurtulmak isteyenlerin gayesi, vatandaşlarına hürriyet savaşında yardım etmektir. Bunların arasında, Castro'nun kendi adamları dahi bulunmaktadır.""[584]

Cumhuriyet gazetesi ise 19 Nisan günü yaşanan gelişmeleri "*Amerika ile Rusya arasında Küba yüzünden sert çatışma*" başlıklı haberinde vermiştir.[585]

Milliyet gazetesi yazarı Sami Kohen 20 Nisan 1961 tarihli "*Kûba'da kardeş kavgası*" başlıklı analiz yazısında "*Fezaya gidiş rüyadan çıkıp hakikat olmak üzere, ama şu yeryüzünde huzur ve sükûnet hâlâ bir hayal… Sükûneti bozan birkaç müzmin çıbanbaşı mevcut: Kongo, Laos, Kûba… Daima bunlardan biri muhakkak havayı*

[583] L. Coltman, 2005, s. 208.
[584] **Milliyet Gazetesi**, 20 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 59.
[585] **Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Nisan 1961, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 60.

bulandırıyor. Dünya bloklara bölünmüş bir halde olduğu için, bu memleketlerde olup bitenler milletlerarası bir mesele ve tehlike oluveriyor" demiştir.[586]

20 Nisan 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Günün Portreleri*" başlıklı yazısında M. Cardona ile Fidel Castro arasında olan eski yakın ilişkiyi incelemiştir:

"Castro ile Cardona, Oriente eyaleti halkındandırlar. Yalnız aileleri ayrı ayrı sınıflara mensuptur. Castro, o bölgenin en zengin çiftçi ailelerinden birinin oğludur. Miro ise daha mütevazı bir ailenin çocuğudur. Yalnız, her ikisinin aldığı terbiyede, din tarafı son derece kuvvetlidir. Castro, sonraları koyu bir din aleyhtarı, bir Allah inkârcısı, bir papaz katili olmuş, Cardona ise, onun başvekili olduktan sonra bile, dini bütün bir Katolik kalmıştır."[587]

Fidel Castro'nun inancı ile ilgili olarak Brezilyalı Dominiken tarikatı rahibi Frei Betto ile yaptığı söyleşiye göz atmakta fayda var. Çünkü Fidel Castro'nun sosyalizmde inanç, din, devlet ve Kilise gibi konularda etraflıca konuştuğu, kendi özel ve politik inanç dünyasıyla yaşadığı deneyimlerini, derin düşüncelerini açtığı tek kişi Frei Bettodur. Frei Betto'ya, "*Katolik inançlarıyla hiçbir sorun*" olmadığını söylüyor, "*sorunların Katolik kurumlardan kaynaklandığında*" ısrar ederek şöyle konuşuyor:

"*Küba Kilisesi popüler değildi. Halkın, işçilerin, nüfusun dar gelirli kesimlerinin Kilisesi değildi… Nüfusun yüzde 70'inin kırsal bölgelerde yaşadığı ülkemizde, hiçbir kilise yoktu… Kırsal bölgelerde bir tek papaz bulamazdınız!.. Güya, Katolik bir toplumdu ve çocukların vaftiz edilmesi adetti… ama ne gerçek bir din eğitimi ne de dini ibadet vardı. Küba'da din, temelde özel okullar yani, tarikatların işlettiği okullar aracılığıyla yayılıyor, geliştiriliyordu. Bu okulların öğrencileriyse zengin çiftçilerin, eski aristokrasi üyelerinin… üst orta sınıf ve genelde orta sınıf çocuklarıydı… Ayrıca, ruhbanın önemli bir kesimi yabancı kökenliydi, daha çok gerici, sağcı, İspanyol milliyetçisi hatta Falanjist fikirler savunan İspanyollardı.*"[588]

---

[586] **Milliyet Gazetesi**, 20 Nisan 1961, s. 2. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 61.

[587] **Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Nisan 1961, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 62.

[588] V. Skierka, 2007, s. 354-360. Geniş bilgi için Bkz.: Frei Betto, ***Fidel Castro y Religión: Conversaciones con Frei Betto*** (Fidel Castro ve Din: Frei Betto ile Söyleşiler), Oficina de Publicaciones del Consejo de Estado, La Habana, 1985.

Sonuç kaçınılmazdı. Tugay Komutanı Pepe San Roman, CIA'in komuta merkezine telsiz bağlantısı ile tek seçeneklerinin tahliye olduğunu belirtti. San Roman, tugayın gemilere geri alınmasının Amerikan uçaklarının desteği olmadan mümkün olmayacağını söyledi. Sonuç vermeyen birkaç müzakereden sonra CIA üssünden gelen bir ses San Roman'a, "*Üzgünüm Pepe, yapabileceğinin en iyisini yaptın. İyi savaştın ama şu andan itibaren bizle ilişkiyi kes ve adamlarını dağıt. İyi şanslar. Bir daha burayı arama*" dedi.[589] 19 Nisan öğleden sonra saat iki sularında, San Roman CIA'e küfretti, telsizini fırlattı ve savaştan vazgeçti.[590] Bundan sonra birkaç adam Escambray dağlarındaki işgalci bir grupa katılma umuduyla bataklığı yüzerek geçmeye çalıştı. Diğerleri küçük botlarla denize açıldılar. Ama kaçmanın imkânı yoktu.[591] Çarpışmalar çıkarma kuvvetinin cephanesinin tükendiği altmış beşinci saatin sonunda bitmişti.19 Nisan, sabah erken saatlerde, malzeme ikmali yapamayan ve 20 bin Küba askerince kuşatılan Tugay 2506 teslim olmuştu. Toplam 114 kişi ölmüş ya da boğulmuş, geri kalan 1189'u esir alınmıştı.[592] "*Otuz yedi yıl içinde ilk kez,*" diye yazmıştı çıkarma yapan Tugaya komuta eden iki CIA görevlisinden biri olan Grayston Lynch, "*ülkemden utanıyordum.*"[593]

Dinlenen telsiz konuşmalarına dayanarak, o sırada Küba tarafının, çoğunluğu hava hücumlarında olmak üzere, 1800 kayıp verdiği söyleniyordu. Daha sonra, Kübalılar resmen sadece 176 ölü ve 300 yaralı verdiklerini açıkladılar.[594]

Aynı gün, Robert Kennedy kardeşine kehanet sayılabilecek bir telgraf gönderdi. "*Artık kartlarımızı açma zamanı geldi; bir iki yıl sonra durum bundan çok kötü olacak,*" diye yazmıştı. "*Rusya'nın Küba'da füze üsleri kurmasını istemiyorsak, bunu durdurmak için neler yapmayı göze alabileceğimize şimdi karar versek iyi olur.*"[595]

Milliyet gazetesi, 2506 Tugayının 1189 adamının Castro'nun kuvvetlerine teslim olması ve çarpışmaların sona erdiği haberini "*Castro "istilacılar yok edildiler" dedi*" başlığıyla duyurmuştur.

---

[589] L. Coltman, 2005, s. 208.
[590] T. Weiner, 2008, s. 215.
[591] L. Coltman, 2005, s. 208.
[592] V. Skierka, 2007, s. 130.
[593] T. Weiner, 2008, s. 216.
[594] V. Skierka, 2007, s. 130.
[595] T. Weiner, 2008, s. 216.

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-FİDEL Castro dün yayınladığı bir tebliğde, "istilâcıların tamamile yok edildiğini ve kalıntılarının da bataklıklarda kısıldıklarını" bildirmişdir.

Bildiride, son âsi kuvvetlerinin adanın güneyindeki Giron plajında kuşatılıp denize döküldükleri, bir kısım asilerin de kurtulmaları imkânsız olan bataklık bölgeye kaçtıkları belirtilmiştir.

Castronun emrindeki Rus yapılı "Mig" uçakları, asilerin kaçmasını önlemek için, bütün deniz araçlarını batırmıştır. Ayrıca, istilacıları imha etmek için "Stalin" tipi ağır tanklar kullanılmaktadır. Son temizlik hareketine, Kûbaya "müşavir" olarak gelen Sovyet ve Kızıl Çin askeri personelinin de katıldıkları söylenmektedir."[596]

Cumhuriyet gazetesi ise 20 Nisan günü yaşanan gelişmeleri "*Küba'da durum karışık; F. Castro başka, âsiler başka türlü konuşuyor*" başlıklı haberi ile şöyle duyurmuştur:

"New York, 20 (Radyo-AP-a.a.) – Durumun hâlâ karışık olduğu Küba üzerindeki kalın esrar perdesi bugün de kalkmamıştır. Zira Küba'da sadece komünist memleketlerin gazetecilerinin faaliyet göstermelerine müsaade edilmektedir. Diktatör Castro'nun kontrolündeki Havana Radyosu ile asilerin gizli istasyonları ve muhtelif memleketlerdeki kaynakları, birbirini tutmıyan iddialar ileri sürmeğe gene devam etmişlerdir. Çarpışmaların nasıl bir manzara arzettiği ve hangi tarafın ağır bastığı hakkında edinilen malumat tatmin edici değildir."[597]

20 Nisan günü Kennedy'nin Amerikan Gazeteleri Yazı işleri Müdürleri Cemiyetinde yaptığı konuşma 21 Nisan 1961 tarihli Milliyet gazetesinde "*Kennedy, "Kûba'yı Komünistlere terke niyetimiz yok*" dedi" başlığıyla duyurulmaktadır:

"WASHINGTON, A.P. – RADYO-BAŞKAN Kennedy, "Kûba'yı Komünistlere terk etmeye asla niyetimiz yok. Amerikan kıt'asındaki milletlere, komünistler dış müdahalede bulundukları takdirde kendi milletimizin güvenliğini temin için taahhütlerimizi yerine getirmekte tereddüt etmiyeceğiz. Birgün kendimizi müdafaa

[596] **Milliyet Gazetesi**, 21 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 63.
[597] **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 64.

etmek mecburiyetinde kalırsak, Budapeştenin kanlı sokaklarında hakiki yüzlerini gösterenlerden "müdahalede bulunma" dersi almaya niyetimiz yoktur." demiştir."[598]

21 Nisan 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Amiral Afif Büyüktuğrul "*Günün Konuları*" başlıklı köşesinde şu anda Küba'da yaşanan olayları tahlil etmiş ve yazısında "*Sovyet Rusya neden dolayı ileri karakol, daha doğrusu ileri taarruz mevzii olarak Küba'yı seçmiştir?*" ve "*Küba yüzünden bir dünya harbi çıkar mı?*" sorularına cevap aramıştır:

"Adanın kara ve deniz olmak üzere iki stratejik önemi vardır. Kara bakımından ehemmiyeti Amerikanın sanayi merkezlerine kuvvetli roket ve hava taarruzları yapmak durumunda bulunuşudur. Küba'nın stratejik önemi büyüktür. Hususiyle bu adaya hâkim olan bir kuvvet kolaylıkla Haiti ve diğer adaları da alıp stratejik durumunu büsbütün takviye edebilir. "[599]

Milliyet gazetesi, 21 Nisan 1961 günü yaşanan gelişmeleri "*Kûba'lı âsiler çetin savaşa hazırlanıyor*" başlığıya duyurmuştur. Haber şöyledir:

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-FİDEL Castro, asileri imha etmekle kazandığı zaferin 1 Mayısta büyük şenliklerle kutlanacağını bildirmiştir. Kûbalı genç diktatör, hâlen Matanzas eyâletinde bulunmaktadır. Kendisi askerî harekâtın başında bulunmuştur."[600]

Cumhuriyet gazetesi ise 21 Nisan 1961 günü yaşanan gelişmeleri "*Castro'nun Küba'da duruma tekrar hâkim olduğu bildiriliyor*" başlıklı haberle duyurmuştur:

"New York 21 (R. a.a. A.P.) – Fidel Castro aleyhtarlarının Küba sahillerine yaptıkları çıkarma harekâtının neticesi hakkında, asiler tarafından henüz kesin bir açıklama yapılmamış olmasına rağmen Miami'deki siyasi çevreler, harekâtın bu safhasına bitmiş nazariyle bakmaktadırlar."[601]

---

[598] **Milliyet Gazetesi**, 21 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 65.
[599] **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Nisan 1961, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 66.
[600] **Milliyet Gazetesi**, 22 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 67.
[601] **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Nisan 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 68.

Dönemin Cumhuriyet gazetesi genel yayın yönetmeni Nadir Nadi, 22 Nisan 1961 tarihli "*Bir Çıban Başı*" başlıklı yazısında Sovyetler Birliği, Küba ve Amerika Birleşik Devletleri arasında yaşananları kendi bakış açısıyla tahlil etmiştir:

"Küba'ya yerleşecek komünist, ya da komünistimsi bir idare Birleşik Amerikanın kalçasına şüphesiz kocaman bir iğne gibi batacaktır. Birleşik Devletlerin Güney Amerikadaki prestijini bir yana bırakınız, adanın stratejik önemi bile Kuzey hesabına başlıbaşına bir tehlikedir."[602]

Yine Cumhuriyet gazetesi yazarlarından M. Piri "*Psikopat Castro*" başlıklı bir yazı kaleme almış ve yaşanan gelişmeleri kendine göre değerlendirmiştir. Yazı şöyledir:

"Castro bütün psikopatlar gibi, ihtilali kazandı, fakat zaferi hazmedemedi. Umumî efkârın siniri ile oynıya oynıya elindeki oyuncak patladı.

Şimdi Cuba'da muharebeler devam etmektedir ve inkişaflar Castro'nun lehine değildir. Castro zafer sarhoşluğu içinde mahv-u perişan olan insanların ne birincisidir, ne de sonuncusu olacaktır."[603]

Cumhuriyet gazetesi yazarlarından B. Felek ise 22 Nisan 1961 tarihli yazısında Kennedy'nin Sovyet notasına verdiği cevabı "*erkekce*" olarak değerlendirmiş ve şöyle devam etmiştir:

"Truman'ın Kore müdahalesinden beri dünyada erkekce bir ses işitilmez olmuştu. "Kennedy" Rusyanın Küba iç harbi dolayısıyla Amerikaya gönderdiği "Amerika Kübaya müdahalede devam ederse biz de silahla işe karışırız" mealindeki notasına verdiği cevapta erkekce konuşuyor. "Rusya silahla müdahale ederse karşısında Amerikan silahlarını bulur" diyor. Aman biraz erkekce konuşalım yahu!"[604]

23 Nisan 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki "*Amerikan idarecileri Küba hâdisesinde ikiye ayrıldılar*" başlıklı yazı Kennedy'nin Dışişleri Bakanı'nın tavsiyelerini dinlemediğini, Batı Avrupa gazetelerinin de istila teşebbüsünün Kennedy'nin prestijine darbe indirdiğini belirtmiş ve şöyle devam etmiştir:

---

[602] **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Nisan 1961, s. 1-3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 69.
[603] **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Nisan 1961, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 70.
[604] **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Nisan 1961, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 71.

"New York, 22 (R., AP., a.a.) – New York Times bugün Devlet Başkanı Kennedy'nin, Dışişleri Bakanı Dean Rusk ve Hariciye Müsteşarı Chester Bowles'un tavsiyeleri hilafına, Kübalı asileri yetiştirmek ve silahlandırmaya devam etmek yolunda bir karar verdiğini açıklamıştır."[605]

23 Nisan 1961 tarihli Milliyet gazetesi, Kruşçev'in Kennedy'ye verdiği cevabı "*Kruşçev, Kennedy'ye cevabında "kılıç şakırdatmayalım" dedi*" başlığıyla duyurmuştur:

"MOSKOVA, A.P.-Rus Başbakanı Kruşçev, Başkan Kennedy'ye gönderdiği cevabi mesajda "Sovyet hükûmetinin beynelmilel durum muvacehesindeki tutumunda değişiklik yoktur. Dünyanın en kudretli iki devleti olan Sovyetler Birliği ve Birleşik Amerikanın birbirlerine kılıç şakırdatmamaları veya askerî ve iktisadi üstünlükleriyle övünmiye kalkışmaları sadece beynelmilel gerginliğin artmasına yol açabilir. Bu itibarla Birleşik Amerika ile münasebetlerimizi buna meydan vermiyecek bir tarzda kurmak istiyoruz. Sizinle ve diğer dünya memleketleriyle silahsızlanma ve diğer meselelerde anlaşmaya varmayı samimiyetle arzulamaktayız" demiştir."[606]

Bu sıralarda, Castro zaferini anlatmaya girişmişti. Televizyona çıkarak, bir öğretmen edasıyla tam dört saat süren bir konuşma yaptı. Haritalar, çizelgeler ve diğer belgelerle zaferin nasıl kazanıldığını enine boyuna anlattı. Ele geçirilen CIA belgelerinden, Küba Ordusu'nun eğitim ve donanımdan yoksun olduğuna dair bölümleri okudu. Emperyalistlerin, lojistik ve cephane gibi sadece maddi faktörleri göz önünde bulundurduğunu, bunun tam tersine devrimcilerin, halk, halkın kararlılığı, özgürlük ve adalet arzuları gibi manevi faktörlerin önemini bildiklerini söyledi. Amerikanın Küba'yı yönetmeye ne hakkı vardı? Amerika'nın kültürü Küba'nın kültüründen çok farklıydı. Kübalılar sakız çiğnemez ve İngilizce konuşmazlardı. Amerika Birleşik Devletleri'nin büyük bir askeri gücü vardı ama Küba çok daha önemli şeylere sahipti: Gurur, cesaret ve saldırıya karşı direnme azmi. Küba, köpekbalığı Amerika tarafından avlanacak sardalyelerden biri değildi. Küba, köpekbalığının hazmedemeyeceği bir deniz kestanesiydi.[607]

[605] **Cumhuriyet Gazetesi**, 23 Nisan 1961, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 72.
[606] **Milliyet Gazetesi**, 23 Nisan 1961, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 73.
[607] L. Coltman, 2005, s. 209.

Castro'nun televizyonda konuşmasını, Cumhuriyet gazetesi "*Kastro, bugün televizyonda konuştu*" başlığıyla şöyle duyurmuştur:

"Miami, 23 (THA) – Küba Başbakanı Fidel Castro, bugün Radyo ve televizyonda Kübalılara hitab etmiş ve geçen haftaki istila hakkında intibalarını anlatmıştır. Bu, Başbakanın istilanın başlangıcından beri ilk defa halk tarafından görülüşüdür.

Kastro, konuşmasında rakiplere aman verilmiyeceği hakkında Küba Hükümetinin beyanını teyid etmiştir."[608]

Milliyet gazetesi yazarı Çetin Altan 24 Nisan 1961 tarihli "*Kûba ve Kennedy'nin gafi"* başlıklı yazısında Küba meselesinin Türk basınında ters şekilde ortaya konulduğunu söylemiş ve Türkiye ile karşılaştırmıştır. Ç. Altan şöyle demiştir:

"Sosyal neticelerini düşünmeden ötedenberi Kûba'yı istismar edip durdu Amerika… Batista devrilip Castro başa gelince, onu da ele geçireceğini zannetti. Fakat Ruslar buna meydan vermediler ve memleketteki sosyal dengesizlikten doğan hoşnutsuzluğu kullanarak Castroyu kendilerinden yana çektiler.

Rusyanın böyle sosyal durumlardan nasıl faydalandığı ve kendi perdesi içindeki peykleri inim inim inletirken sokulmak istediği yerlerde nasıl bir kurtarıcı rolüne büründüğü malûm.[609]

Amerikan politikasının en büyük hatası geri memleketlerde işine gelen hükûmetleri tutup sosyal dengesizlikler yaratmak ve bir gün iş ihtilale varınca Amerikanın bencilliğine kızanların Rusyanın kucağına düşmesine meydan vermek… Küçük çıkarlar yüzünden geleceği hesaplayamadığı için Amerikan politikası, Asyada da, Afrikada da boyuna açık verdi."[610]

Domuzlar Körfezi fiyaskosundan sonra, Başkan Kennedy "*yönetimin sorumlu lideri*" olarak alınan sonucun tüm sorumluluğunu üstlendi. Bu, CIA'nin de fikriydi: Eğer Amerika Birleşik Devletleri uçak gemisi Essex ve refakat gemisine Küba kıyılarının 50 mil açığında hareketsiz kalmaları emri verilmişse, bunun suçu Beyaz

[608] **Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Nisan 1961, s. 3.
[609] Çetin Altan sıkı komünist bilinir ama burada değil!
[610] **Milliyet Gazetesi**, 24 Nisan 1961, s. 2. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 74.

Saray ve Dışişleri Bakanlığı'nındı. Gerçekten de birçok CIA görevlisi ve Kübalı sürgün, Kennedy'nin özellikle yoğun hava saldırıları biçiminde Amerika Birleşik Devletleri kuvvetlerinin müdahalesine baştan izin vermeyi reddetmesini hiç affetmemişti. Oysa Soğuk Savaş'ın genel politik koşullarını ve dengelerini doğru değerlendirememişlerdi. Örneğin, Sovyetler Birliği'nin Batı Berlin'i Demokratik Alman Cumhuriyeti'ne katma fırsatını kaçırmayacağını hesaba katan Amerika Birleşik Devletleri Başkanı, NATO müttefiklerini gözeterek, bunu kışkırtabilecek herhangi bir askeri eyleme girişemezdi.[611]

26 Nisan 1961 tarihli "*Kennedy mesuliyeti sırtladı*" başlıklı Cumhuriyet gazetesinde yer alan haber Kennedy'nin sorumluluğu aldığını şöyle duyurmaktadır:

"Washington, 25 (a.a. - AP) – Kennedy, dün gece Beyaz Saray basın sözcüsü Piere Salinger tarafından okunan bir demecinde, Amerikanın Cumhurbaşkanı olarak, Kübada son günlerde cereyan eden olaylarla ilgili olarak Amerikan hükümetinin takip ettiği siyasetten tek sorumlunun kendisi olduğunu bildirmiştir. Cumhurbaşkanı bu demecinde, kendisinin bu sorumluluğu belirtmekten hiçbir vakit geri kalmadığını ve bugün de bunu herkesin bilmesi için bir kere daha tekrarladığını bildirmektedir."[612]

Cumhuriyet gazetesi "*Dış Politika*" köşesinde "*Kennedy'nin itibarı!*" başlıklı yazıda şöyle bir inceleme yapmıştır:

"Dâvanın başında Castro'ya hak verenler çok değildi, fakat olayların inkişafı esnasında İngiltere bile Amerikayı müdafaa edemez oldu, çünkü Küba istilası Amerikanın sırtında kaldı. Amerika Hariciyesi de çok müşkül bir duruma düşmüş bulundu. Castro, istilacılarla başa çıkınca, bu Kennedy politikasının mağlubiyeti demekti. İşbaşına yeni gelmiş, ümitleri üzerine toplamış olan bu genç adam, şimdi kırılan itibarını acaba nasıl tamir edecekti?"[613]

Tugayın esir edilmesinden sonra, esirlerin hiçbiri başlangıçta istilaya katılmaktan yargılanmadı, çünkü Castro askeri zaferini dünya sahnesinde büyük bir propaganda zaferine dönüştürmeye hevesliydi.[614] Mahkûmlar dört gün boyunca

[611] V. Skierka, 2007, s. 131.
[612] **Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Nisan 1961, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 75.
[613] **Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Nisan 1961, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 76.
[614] V. Skierka, 2007, s. 130.

gazetecilerden oluşan bir panel tarafından sorguya çekildiler ve bu süreç televizyonda canlı olarak yayınlandı. Castro, mahkûmlar ne derse desin bunun kendisi açısından artı bir puan olacağı kanısındaydı. Bazı mahkûmlar meydan okumaya devam edip Castro'yu seçimleri yapmadığı için eleştirdi. Bu açıklamalar, en azından bu kişilerin kötü muamele görmediğini ortaya koyuyordu. Diğerleriyse, Küba'daki durum hakkında yanlış bilgilendirildiklerini ve işgalin gerekli olduğuna inandırıldıklarını söyleyerek kendilerini ele verdi. 25 Nisan günü Castro, bizzat sorgulamayı yönetmeye başladı ve elinde mikrofonla mahkûmların arasında dolaşarak onlara sorular sordu. Bir mahkûma "*Dürüst ol,*" dedi. "*Eminim, tarihte bir ilk yaşadığının farkındasın. Bütün ülkenin ve bütün dünyanın gözleri önünde devirmeye geldiğiniz hükümetin başındaki insanla tartışma imkânı verilen ilk mahkûmlardansın!*"[615]

Castro, 2506. Tugayı mahkûmlarına olabildiğince yüce gönüllü davrandı. Esirler arasında Batista rejimi günlerinden aranan katiller de vardı. On dördü Batista dönemindeki faaliyetleri nedeniyle hüküm giymişti: Beşi kurşuna dizilecek, dokuzu ise otuz yıllık hapis cezasını çekecekti.[616]

28 Nisan 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki "*Küba bütün esirleri idam etmiyecek*" başlıklı haber, esirlerle ilgili gelişmeleri şöyle duyurmuştur:

"Havanada, hükümete yakın çevreler, Küba'da son istila hareketine katılıp da esir düşen herkesin Fidel Castro tarafından ölüm cezasına çarptırılacağı hakkında Amerikan basınındaki söylentileri yalanlamışlar ve "sadece asilerin elebaşıları ve askeri liderlerinin kurşuna dizileceğini, geri kalan esirlerin ise hapsedileceği veya çalışma kamplarına gönderileceğini" ifade etmişlerdir."[617]

30 Nisan 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Dış Politika*" köşesinde "*Değnek kısa geldi*" başlıklı yazıda "*Cezayir işi, De Gaulle'ün itibarını ne derece artırdı ise Küba meselesi de Kennedy'nin prestijine o derece darbe vurdu*" demiştir.[618]

Zaferden sonra, Girón kumsalına, "*Girón; Yanquí emperyalizminin Latin Amerika'daki ilk yenilgisidir*" yazan dev bir levha asıldı. Gerçekten de, Girón ve

[615] L. Coltman, 2005, s. 209.
[616] V. Skierka, 2007, s. 130.
[617] **Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Nisan 1961, s. 3.
[618] **Cumhuriyet Gazetesi**, 30 Nisan 1961, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 77.

Domuzlar Körfezi'nde yaşananlar başta Latin Amerika olmak üzere, dünyada şok etkileri yarattı. Birdenbire, kıtadaki devrimci değişimlerin olabilirliğine yeni bir bakış açısı hâkim olmaya başladı. Latin Amerika ülkelerinin çoğunda, kırsal kesimde yoksulluk, suçların kol gezdiği varoşlara göç, işsizlik, enflasyon ve ekonomik gelirde eşitsilik gibi sorunlar yaşanıyordu. Resmi olarak demokrasinin var olduğu Latin Amerika ülkelerinde bile güç, genelde rüşvetçi ordu mensuplarının desteklediği, sayıları az ama zengin bir kesimin elinde toplanmıştı. Bütün bunlara nasıl bir son verilebilirdi? Renksiz ve yabancı bir ideoloji olan Sovyet komünizminin albenisi çok azdı. Ama, Fidel Castro farklıydı. O, sosyalizmi milletçilikle ve Latin Amerika'nın isyancı geleneğiyle harmanlamayı başarmıştı. Bu güçlü bir karışımdı. Domuzlar Körfezi'nde olanlarla bunu kanıtlamıştı: Amerika Birleşik Devletleri gibi süper bir güç tarafından yönetilen saldırıya karşı durmayı başarmıştı. Kruşçev'in tahmin ettiği gibi, başta öğrenciler olmak üzere Latin Amerika'daki binlerce insan için Küba Devrimi umudun simgesi oldu. Aynı sebeple, var olan siyasi düzenlerde iktidarı elinde tutanlar için bir panik başladı.[619]

Domuzlar Körfezi zaferi, Küba halkının kendi güçlerine duyduğu güveni pekiştirdi, uluslararası dayanışmanın değerini gösterdi ve ilerici dünyanın gözünde Küba Devrimi'nin itibarını arttırdı.[620] Zaferle Castrocular adeta yeni doruklara tırmanmaya başladılar. Domuzlar Körfezi olayları hayallerin gerçekleşmesi olarak algılanmıştı. Küba, onca yıldır, büyük kuzey komşusu Amerika tarafından aşağılanmış ve ağabeylik taslayan bir merhametle yaklaşılan bir ülke olmuştu. Şimdi ise ilk defa, ciddiye alınacak bir konuma gelmişti. Kübalı Davud, Golyat'a karşı gelmiş ve büyük zafer kazanmıştı.[621]

2.11. Sosyalist Küba

Fidel Castro, Domuzlar Körfezi zaferinden sonra Amerikalılara ikinci tokadı 1Mayıs kutlamalarında Küba Devrimi'nin sosyalist olduğunu resmen açıklamasıyla indirdi. Aynı zamanda, önceden almış olduğu, 1940 Anayasası uyarınca genel seçimlere gitme kararından da vazgeçmişti: "*Devrimin böyle saçmalıklarla*

[619] L. Coltman, 2005, s. 210.
[620] J. C. Navarro, 2011, s. 246.
[621] L. Coltman, 2005, s. 210.

oyalanacak zamanı yok, Devrim, sahte demokrasi kavramını halkın doğrudan yönetimiyle değiştirmiştir."[622]

Cumhuriyet gazetesi Castro'nun Devrim'i Sosyalist ilan etmesini "*Castro dün, Küba'nın "peyk"liğini ilân etti*" başlıklı haberiyle duyurmuştur:

"1 Mayıs Bayramı dolayısıyla Havana'nın Civic Plaza'sında toplanan yüz binlerce kişi Castro'nun kararını alkışlarla tasvip etmiştir. Son istila hareketine temas eden Castro, "Eğer Mr. Kennedy sosyalizmi sevmiyorsa, biz de emperyalizmi sevmiyoruz, kapitalizmi sevmiyoruz" demiştir."[623]

Milliyet gazetesi ise bu gelişmeleri "*Castro diktatörlüğünü halka tasvip ettirdi*" başlıklı haberiyle duyurmaktadır:

"KEY WEST, A.P., A.A.-Başbakan Fidel Castro televizyonla yayınlanan bir konuşmasında Kûbayı "Sosyalist bir Cumhuriyet" ilan etmiştir. Sakallı diktatör, Kûbada bundan sonra seçim yapılmıyacağını da açıklamıştır.

Castro'nun bu kararını, hitap ettiği binlerce kişi tezahüratla tasvip etmiştir. Castro konuşmasının bir yerinde "Seçimlere ihtiyaç var mı?" diye sormuş, kalabalıkda "hayır, hayır" diye bağırmıştır. Bunun üzerine Castro, iktidarı değiştirmeği hedef tutacak hiçbir harekete müsaade etmiyeceğini söylemiştir.

Kûbalı lider, birkaç gün içinde bütün yabancı okulları kapatacağını ve yabancı tabalı din adamlarını da memlekette çalıştırmayacağını bildirmiştir."[624]

Cumhuriyet gazetesi başyazarı Nadir Nadi, Castro'nun Küba'yı sosyalist bir devlet ilan etmesini "*Küba peyk olurken*" başlıklı yazısında değerlendirmiştir:

"1 mayıstanberi Küba'da Demirperde tipi bir komünist idaresi resmen yürürlüktedir. Bu idarenin Moskova ile sıkı bir işbirliğine girişeceğine şüphe yoktur. Bugün Monroe doktrini temelinden sarsılmış, bir yabancı devlet Amerikanın bir köşesine parmağını değdirmiştir."[625]

---

[622] V. Skierka, 2007, s. 134-135.
[623] **Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Mayıs 1961, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 78.
[624] **Milliyet Gazetesi**, 3 Mayıs 1961, s. 1.
[625] **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Mayıs 1961, s. 1-3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 79.

Esirler konusu dolayısıyla Küba hâlâ Kennedy'nin en hassas noktasıydı. Kennedy onların serbest bırakılması konusunda ahlaki bir sorumluluk duyuyor, Fidel de bu durumdan mümkün olduğu kadar yararlanmaya çalışıyordu. Zaten Castro, en başından beri, esirleri tutmak istemediğini söylemişti. Castro esirleri beş yüz traktör ve buldozer karşılığında serbest bırakmayı teklif etti.[626]

19 Mayıs 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesi bu teklifi "*Castro esirleri satışa çıkardı*" başlıklı haberiyle duyurmuştur:

"New York, 18 (Radyo) – Küba diktatörü Fidel Castro, bugün Havana'da çiftçi ve ziraat işçilerine hitaben verdiği demeçte Amerika'ya yaptığı garip bir tekliften bahsetmiştir. Anlattıklarına bakılırsa Castro, Washington'a, geçen ayki çıkarma hareketi sırasında esir edilen ihtilalcilerden 1,000 ini, 500 Amerikan traktörü ile değişmeyi ileri sürmüştür. Diktatör, 1000 esirin arasında, düşük diktatör Batista taraftarlarının bulunmıyacağını da açıklamıştır. Son olarak bazı mevkuf din adamlarının, ücret talep edilmeden Amerika'ya iade olunacaklarını kaydetmiştir."[627]

Önce Kennedy'nin Castro'nun esir mübadilesi için yaptığı traktör teklifini kabul etmiyeceği açıklandı. Daha sonra buldozer yerine traktör vermek istedi. Fidel buldozer konusunda ısrar etti, daha sonra para istedi. Haziran ayı içinde görüşmeler kesilene kadar sıkı pazarlık devam etti ve tutsaklar cezaevinde kaldı.[628]

Cumhuriyet gazetesi, Le Figaro gazetesinin muhabiri Max Clos'un "*Sakallılar diyarında üç hafta*" adı altında hikâye ettiği Havana'da yaptığı bir tetkik gezisini 16 – 24 Haziran 1961 tarihleri arasında yazı serisi şeklinde kendi sayfalarına taşımış ve okuyucularını Küba ihtilalini hakkında bilgilendirmiştir.[629]

Milliyet gazetesi yazı işleri müdürü Abdi İpekçi 2 ay süren bir dünya turunu tamamlamış, başı dertte ülkelerle huzur içinde yaşayan diyarları gezmiş, görmüştür. Küba'ya yaptığı gezi ile ilgili hazırladığı yazılar 6 – 15 Ağustos 1961 tarihlerinde "*Bir Devriâlemin İntibaları*" başlığı altında Milliyet gazetesinde yayımlanmıştır.[630]

---

[626] J. L. Anderson, 2005, s. 494.
[627] **Cumhuriyet Gazetesi**, 19 Mayıs 1961, s. 3.
[628] J. L. Anderson, 2005, s. 494.
[629] **Cumhuriyet Gazetesi**, 16 – 24 Haziran 1961, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 80-88.
[630] **Milliyet Gazetesi**, 6 – 15 Ağustos 1961, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 89-98.

2.12. Küba'nın Amerikan Devletleri Örgütü'nden Çıkarılması ve İkinci Havana Bildirisi

Domuzlar Körfezi fiyaskosundan sonra Kennedy New York Times muhabiri James Reston'a "*Hiç şüphesiz rakibim benim deneyimsiz ve muhtemelen budala olduğum, belki de en önemlisi cesaret sahibi olmadığım sonucuna vardı,*" demişti. Kennedy, o zamandan beri cesareti olmayan deneyimsiz bir lider algılamasını kafalardan silmeye uğraşıyordu.[631] Bu amaçla Kasım 1961'de, çok gizli bir şekilde, John ve Bobby[632] Kennedy kardeşler, gizli operasyonlar için yeni bir planlama hücresi kurdular. Burası RFK'nin yeriydi ve tek bir görevi vardı: Castro'yu ortadan kaldırmak.[633] Bu, CIA'nin bir başka devlete karşı giriştiği o zamana kadarki en yoğun operasyondu. Mongoose (Firavun Faresi) Operasyonu adını en büyük ve en zehirli yılanlara bile saldırıp öldürme yeteneğiyle ünlü kahverengi Asya memelisinden almıştı. Operasyona 400 CIA ajanı, birkaç yüz deniz motoru ve 50 milyon doları aşan bir yıllık bütçe tahsis edilmişti.[634] Bobby "*Küba sorunu Amerika Birleşik Devletleri yönetimi açısından en öncelikli konudur, bu konuda zaman, para, çaba ya da insan gücü esirgenmemelidir*" diye bir yargıda bulunmuştu.[635] Kardeşinin tavsiyesiyle, Başkan, operasyonun başına, Eisenhower yönetimi sırasında Güneydoğu Asya'da "*özel operasyonlar*" uzmanı olan Tuğgeneral Edward Lansdale'i atadı. Lansdale, Robert Kennedy'nin doğrudan gözetimi altında Pentagon'a yerleşti.[636] RFK'nin emriyle, Lansdale CIA için bir yapılacaklar listesi hazırladı: Katolik Kilisesi ve Küba'nın yer altı dünyası Castro'ya karşı kışkırtılacak, rejim içeriden parçalanacak, ekonomi sabote edilecek, gizli polis kontrol altına alınacak, biyolojik veya kimyasal silahlarla ekinler yok edilecek ve Kasım 1962'deki bir sonraki kongre seçimlerinden önce rejim değiştirilecek.[637]

Castro, Aralık 1961'de, kendisinin ve Devrim'in sadece sosyalist değil aynı zamanda tamamıyla komünizme bağlı olduğunu söyledi. Bir televizyon röportajı

---

[631] Michael Dobbs, ***Geceyarısına Bir Kala – Nükleer Savaşın Beşiğinde Kennedy, Kruşçev ve Castro***, (Çeviren: Erhun Yücesoy), Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2010, s. 24.

[632] İngilizcede Bobby ya da Bob, Robert isminin kısaltması olarak kullanılır. Bobby isminin geçtiği yerlerde JFK'nin kardeşi Robert Francis Kennedy kastedilmektedir.

[633] T. Weiner, 2008, s. 222.

[634] V. Skierka, 2007, s. 144.

[635] M. Dobbs, 2010, s. 26.

[636] V. Skierka, 2007, s. 145.

[637] T. Weiner, 2008, s. 222.

sırasında ise yaşadığı entelektüel gelişmeyi açıkladı. Eğer komünist ise bunu niye daha önce açıklamamıştı? Fikrini mi değiştirmişti ya da eskiden komünist olduğu iddialarını reddetiğinde yalan mı söylemişt? Castro, bu sorulara tarihten örnek vererek cevap veriyordu. Lenin XVIII yüzyılda dünyaya gelmiş olsaydı hiçbir şey başaramayacaktı. Her devrimin doğru şartlar ortaya çıkana kadar beklemesi gerektiğini söyledi. "*Ben mutlak olarak Marksizme inanıyorum… On yıl boyunca mücadele ettikten sonra, Moncada olayları sırasında bugünkü anlayışıma sahip miydim? Hayır. Komünizm hakkında ön yargılarım var mıydı? Evet. Emperyalist propagandanın ve komünizme karşı olan tepkinin etkisi altında mıydım? Evet. Komünistlerin hırsız olduğunu mu düşünüyordum? Hayır, asla. Her zaman komünistlerin onurlu ve mütevazı insanlar olduğunu düşündüm.*" Bir ay sonra iyice vurgulayarak kendini komünizme adadığını söyledi: "*Ben Marksist-Leninist'im ve ölene kadar da böyle kalacağım.*"[638]

Cumhuriyet gazetesi yazarı M. Piri "*Kastro artık komünist!..*" adlı yazısıyla Castro'yu neyin komünist yaptığını şöyle tahlil etmiştir:

"17 Nisanda Amerikada hazırlanan bir çıkarma hareketi de akim kalınca, artık bağlar tamamiyle kopmuş oldu ve Washington ile Havana arasında mücadele kızıştıkça, mutedil insanlar arkaya ve gölgeye sürüklendiler, buna mukabil komünistler yavaş yavaş onların yerini doldurmağa başladılar.

Yani Amerikanın kendi menfaatlerini korumak için başvurduğu tedbirler, tepki yaparak, solları ve komünistleri iş başına getirdi.

İşte Castro'yu da komünist yapan mekanizma bu oldu."[639]

Castro'nun Marksizm-Leninizmi benimsemesi üzerine Washington'un baskısıyla sadece birkaç hafta içinde 13 Latin Amerika hükümeti Havana ile diplomatik ilişkisini kesti. 1962 Ocağında, Uruguay'daki Punta del Este'de gerçekleştirilen Amerika Devletleri Örgütü zirvesinde, Che Guevara'nın etkili müdahaleleri 21 üyeli örgütten 14 oyla, yani üçte iki çoğunlukla Küba'nın ihracını

[638] L. Coltman, 2005, s. 216-217.
[639] **Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Ocak 1962, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 99.

önleyemedi. Kararın gerekçesi "*Marksizm-Leninizm ile ilişkiler"*in *"Amerikan devletleri arasındaki sistem*"e aykırılığıydı.[640]

1 Şubat 1962 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki "*Çekişme Washington lehine neticelendi*" başlıklı haber Küba'nın Amerika Devletleri Teşkilâtından İhraç Edildiğini şöyle duyurmaktadır:

"Punta del Este, 31 (a.a.) – "Amerika Devletleri Teşkilatı" Dışişleri Bakanlarının sekizinci istişarî toplantısının genel komisyon toplantısı bugün, Venezüella Dışişleri Bakanının başkanlığında açılmıştır. Komisyon, Amerikalılararası sistemin komünizm karşısındaki tutumuyla ilgili on karar tasarısını ve Küba'nın "Amerika Devletleri Teşkilatı"ndan çıkarılmasını görüşmüştür. Küba'nın teşkilattan çıkarılması teklifi 14 oy almıştır, yani kararın kabulü için gerekli 2/3 çoğunluk sağlanmıştır."[641]

Küba'nın Amerikan Devletleri Teşkilatından ihraç edilmesinden sonra Cumhuriyet gazetesi yazarı M. Piri "*Punta del Este kararları ve Kastro*" başlıklı bir yazı kaleme almış ve genel olarak şöyle bir değerlendirme yapmıştır:

"Punta- del- Este'de toplanan Latin Amerika Milletleri, komünizme karşı müttehit bir hareket hattı takip etmeğe karar vermişler ve bu hususlarda ittifaka ulaşmışlardır."[642]

Castro, Amerika'nın kışkırtması sonucu, Amerikan Devletleri Örgütü'nün aldığı, Küba'yı örgütten çıkarma ve bütün ilişkilerini koparma kararına karşı meydan okuyarak 4 Şubat'ta yaptığı konuşmasında halka İkinci Havana Bildirisini açıkladı. Bu Bildiriyi 1953'teki "*Tarih Beni Aklayacaktır*"la karşılaştırak olursak, 1953'teki savunmanın büyük ölçüde Batista diktatörlüğüne odaklı toplumsal bilinç ve ulusalcı liberalizm çizgisinde olduğunu görmekteyiz. Bu Bildiride ise 1960'da başlayan antiemperyalizm aracılığıyla Marksizm tarafından açıkça bildirilen bir tarih yorumuna doğru kayan, tarihsel tahlilin temelini açıkça sosyal kavramların oluşturduğunu görmekteyiz. [643]

---

[640] V. Skierka, 2007, s. 145.
[641] **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Şubat 1962, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 100.
[642] **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Şubat 1962, s. 3. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 101.
[643] F. Castro, 2012, s. 117-152. Bildirinin tamamı için Bknz.: Ek 102.

Bu radikal Bildiri, Ruslar tarafından sorumsuz ve provoke edici bir tavır olarak nitelendirildi. Bu yerli komünist partiler için işleri zorlaştıran ve baskı yaratılması için zemin hazırlamaktan başka bir işe yaramayacak bir çağrıydı. Kamuoyunun gözü önünde Ruslar, Castro'ya destek veriyormuş gibi bir izlenim verseler de özel görüşmelerinde memnuniyetsiliklerini açıkça dile getiriyorlardı. Castro yıllar sonra, "*Sovyetler'den gelen azarların boyutlarına inanamazsınız. Devrimci hareketi desteklemeye kesinlikle karşıydılar… Sovyetler Birliği'nden bize gelen tek şey edişeleriydi,*" diyecekti. Sovyet yetkililer artık kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda bile Küba'yı komünist cephenin bir parçası olarak görmediklerini açık açık ifade ediyorlardı. Küba'dan, sosyalist Küba olarak değil, Küba Cumhuriyeti olarak bahsediyorlardı. Castro, kabul görmek için bu mesajı almış gibi görünmek ve Sovyetler'deki çizgiye ayak uydurmak zorundaydı. Gerçekten de, kişilik olarak Castro, Sovyet hükümetinin hoşlandığı, güvenilir ve sabir bir duruşu olan sosyalist yardakçılarına hiç benzemiyordu. Castro, José Meneses'in tarif ettiği gibi, "*disiplinsiz, bağımsız, heyecanlı, bohem, vizyon sahibi, sinirli, kurallara uymayan ve gururlu*" bir kişiğe sahipti.[644]

2.13. Amerika Birleşik Devletleri'nin Castro'yu Devirme Planları ve Ekonomik Ambargo

20 Şubat'ta, General Lansdale "Genişletilmiş Özel Grup"a ya da SGA'ya – Special Group (Augmented) – Küba'da altı aşamalık bir darbe planını gösteren 26 sayfalık çok gizli bir rapor sundu. Lansdale'in çok gizli bu memorandumu zaman çizelgesini şöyle planlıyordu:

1. Evre. Eylem, Mart 1962. Nüfuz etme harekâtı.

2. Evre. Takviye, Nisan – Temmuz 1962. Küba içerisinde devrim için gerekli operasyonları etkin hale getirme ve eşzamanlı olarak Küba dışından hayati politik, ekonomik ve askeri türden desteği sağlamak.

3. Evre. Teyakkuz, 1 Ağustos 1962. Nihai politik kararların denetlenmesi.

4. Evre. Direniş, Ağustos – Eylül 1962. Gerilla operasyonlarına geçiş.

[644] L. Coltman, 2005, s. 217.

5. Evre. Ayaklanma, 1962 Ekim ayının ilk iki haftası. Ayaklanmayı başlatıp, Komünist rejimi devirme.

6. Evre. Final, 1962 Ekim ayı boyunca. Yeni bir hükümetin kurulması.

Lansdale'in ustaca tasarlanmış propagandayla desteklenen, küçük ölçekli gerilla operasyonlarıyla Castro karşıtı bir ayaklanmayı kışkırtma fikri, bizzat Castro'nun Amerika Birleşik Devletleri destekli selefi Fulgencio Batista'yı devirmedeki başarısından esinlenmişti. Ne yazık ki, Kennedy yönetimi için, Castro'nun devrimi ile Lansdale'in planladığı girişim arasında birçok farklılık vardı. Fidel'in zaferi hızlı ve çarpıcıydı ama öncesinde uzun süren bir hazırlık dönemi vardı. Fidelista devirmi için gerekli enerji ve itici güç Küba'nın dışından değil içerisinden gelmişti. Dahası, başarılı bir devrimci olarak Fidel rejimini kendisi gibi insanlara karşı nasıl koruyacağını biliyordu. Dolayısıyla, Küba'yı karşıdevirmci bir müdahaleye karşı koruyacak muhbirlerle ve bekçilik yapan devrim komiteleriyle dolu bir devlete çevirmişti. Bununla birlikte, bizzat Kennedy'ler tarafından dayatılan kısıtlamalar da vardı. Kennedy'ler makul gerekçelerle inkâr edilebilecek ve sonunda ucu Beyaz Saray'a dokunmayacak bir devrim istiyorlardı. Sonuç itibarıyla Kennedy'lerin elde ettikleri, aşamaları, dikkatlice etiketlenmiş dosyaları, farklı hedeflere ulaşmak için tarihleri ve bitmek tükenmek bilmeyen bir yazışma seliyle, kâğıt üzerinde tamamlanmış bir devrimdi.[645]

Castro, bu sıralarda kamuoyunun gözü önünden çekilmişti. Domuzlar Körfezi'nda kazandığı zaferin etkileri geçmişti. Kendini depresif ve sinirli hissesiyordu. Sovyetler'e yaranmak için elinden geleni yapmış ama Ruslar onu ortada bırakıvermişlerdi. Verdiği büyük sözlere rağmen ekonomi hızlı bir düşüşe geçmişti. "*Tarım Reformu işliyor*" sloganı durmaksızın tekrarlanıyordu ama devletin işlettiği bazı çiftlikler, hayvanların hepsi yendiği için hemen hemen hiçbir şey üretmiyordu. Belirli ürünlerin satın alma miktarı sınırlandırılmıştı ve giderek bu ürünlerin sayısı da artıyordu. Sanayi de zor durumdaydı. Ekonomik ve sosyal sorunların yüküyle boğuşan Fidel, aynı zamanda güç sahibi olmanın getirdiği yalnızlıkla da boğuşuyordu. Etrafı korumalar ve yüzüne gülen ama onun dert ortağı olmayan bürokratlarla çevriliydi. Celia Sanchez bile artık üstlendiği görevlerin sona erdiğini ve etkisinin azaldığını düşünüyordu. Fidel artık Che Guevara'yla olan

[645] M. Dobbs, 2010, s. 29-31.

ilişkilerinin eskisi gibi olmadığını ve aralarındaki yakınlık ve güvenin azaldığını hissediyordu. Che, karışık ekonomiyi düzeltmek için elinden geleni yapıyordu. Che'nin işi Fidel'in beklenmedik anlarda inisiyatifi eline almasıyla ve taktik değiştirmesiyle daha da zorlaşıyordu. Che daha önceleri Fidel'den çok daha fazla Sovyet yanlısı olmasına rağmen şimdi Castro'nun Küba'yı Sovyetler Birliği'nin tropik bir kopyasına dönüştürme çabalarından hiç hoşlanmıyordu. Fidel'in aksine Moskova'nın komünist Çin'e yaptığı sözlü saldırıları desteklemiyordu. Che'nin, Fidel'in Sovyet yanlısı tavrından kısmen uzak durması Fidel'in hissettiği duygusal yalnızlığı daha da artırıyordu.[646]

Castro'nun kamuoyunun gözünden çekilip ortalarda görünmemesi Türk basınının da dikkatini çekmiştir. 25 Şubat 1962 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Fidel Castro nerede?*" başlığıyla verdiği haberde bu konuyu irdelemiştir:

"New York, 24 (A.P) – Fidel Kastro nerededir? Bu suali Havana'da herkes sormaktadır. Küba Başbakanı sakallı Kastro 13 gündenberi meydanda görünmemektedir.

Bir habere göre Kastro gizli olarak Moskova'ya gitmiş bulunmaktadır. Sovyet makamları bu hususta hiçbir açıklama yapmamışlarsa da bu ihtimalin de üzerinde ciddiyetle durulmaktadır."[647]

26 Şubatta "*Fidel Castro muamması devam ediyor*" başlıklı haberinde ise Castro'nun ortalıkta görünmemesine rağmen bütün memlekette adının devamlı olarak dillerde dolaşmasına değinmiştir. Amerika kaynaklı haber şöyledir:

"Miami (Florida), 25 (AP) – Kastro ortada görünmemekle beraber ismi Küba'da devamlı olarak anılmaktadır. Çok sevilen sakallı liderin ismi bilhassa gençlik teşekküllerinde anıldığında çılgınca alkışlar kopmaktadır."[648]

7 Şubat 1962'de Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin Küba'ya uygulamağa başladığı ambargo[649] dolayısıyla tarımsal üretimde keskin düşüş ve tüketici malları kıtlığı yaşanmaya başladı. 1962 Mart'ında hükümet, yiyecek maddelerini ve diğer temel malları vesikaya bağladı. O andan itibaren Kübalılar

[646] L. Coltman, 2005, s. 217-218.
[647] **Cumhuriyet Gazetesi**, 25 Şubat 1962, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 103.
[648] **Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Şubat 1962, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 104.
[649] http://cuba-embargo.procon.org/

haftalık tahsisatlarının kaydedildiği karneler ellerinde olduğu halde uzun besin maddesi kuyrukları oluşturmak zorunda kalmaya başladılar.[650]

Küba'da yaşanan kıtlığı 14 Mart 1962 tarihli Milliyet gazetesi "*Kûba'da kıtlık*" başlıklı haberiyle şöyle duyurmaktadır:

"KEY WEST (Florida) A.P.-Küba Başbakanı Fidel Castro yiyecek maddelerinin vesikaya tabi tutulduğunu açıklamıştır. Adam başına ayda üç kilo pirinç, 1,5 kilo fasulye, 1 sabun, 1 kutu temizleme tozu, 300 gram et verilecektir."[651]

Cumhuriyet gazetesi ise Küba'da yaşanan kıtlığı "*Castro, Küba'daki kıtlıktan Amerika sorumludur, dedi*" başlıklı haberiyle duyurmaktadır. Castro'nun ve Amerika Dışişleri Bakanlığı sözcülerinden Joseph Reap'ın demeçlerine yer verilen haber şöyledir:

"Washington, 14 (a.a.) – Birleşik Amerika Dışişleri Bakanlığı sözcülerinden Joseph Reap, Küba'da hüküm sürmekte olan kıtlıktan Amerika'nın mesul olduğu hakkında Castro'nun ileri sürdüğü ithamları reddetmiş ve "komünizm gittiği her yere açlığı da beraber götürür" demiştir."[652]

Bütün bunlara rağmen Fidel Castro bir kez daha dayanıklığını ortaya koydu. Moralini düzeltip kendini bir kez daha siyasi kavgaların ortasına atmayı başardı. Şimdi, yeni bir yaklaşım tarzı geliştirmişti. Kendini Sovyet yanlısı "*eski komünistlerin*" eline çok fazla güç verdiği için suçluyordu. Çizmeyi aşmaya başlamışlar ve neredeyse hükümetin lokomotifi olmuşlardı. İstihbarat raporları, halkın komünistleri asık suratlı, yargılayıcı, sert ve haşin olarak tanımladıklarını ortaya çıkarıyordu. 1962'nin Martında Castro, en tanınmış eski komünistleri görevlerinden alarak ve kamuoyunda "*mezhepçiliklerini*" eleştirerek bir kere daha kimin patron olduğunu gösterdi. Castro, "*mezhepçiler*" dediği komünistlerin Devrim'in tarihini kendilerine uydurmak için yeniden yazma çabalarını alaya alıp eleştirmişti.[653]

Mart ayının sonlarında yaşanan bu gelişmeleri Cumhuriyet gazetesi "*Castro, Kübalı bir komünisti dün itham etti*" başlığıyla duyurmaktadır:

---

[650] J. L. Anderson, 2005, s. 506.
[651] **Milliyet Gazetesi**, 14 Mart 1962, s. 5.
[652] **Cumhuriyet Gazetesi**, 15 Mart 1962, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 105.
[653] L. Coltman, 2005, s. 218-219.

"Havana, 27 (A.P) – Küba Başbakanı Fidel Castro, radyo – televizyonda yaptığı bir konuşmada, Kübalı komünist liderlerden Anibal Escalante'yi "memleketin tümüne hakiki kargaşalık" getirmekle itham etmiştir."[654]

Castro, giderek daha fazla kültürel farklılığa izin vermeye başladı. Hükümetin komünist olmayan üyeleri Devrim'in yeni bir tür diktatör rejimi olmadığına, aksine özgürlüğü desteklemesine memnun olmuşlar, umutlanmışlardı.[655]

2.14. Füze Krizi

Castro, Sovyetler Birliği'ne yaklaşmak için çabalıyor ama Ruslar kendilerine pahalıya patlayacak tehlikeli bir ilişkiye girmemek adına tepkisiz ve görmezden gelen tavırlarını koruyorlardı. Ancak zamanlamanın bir cilvesi ile, Castro sabrını kaybedip sırtını Sovyetler'e döndüğü anda, Ruslar birdenbire çok daha iyimser ve ilgili bir tavır içine girmeye başladılar. Bunun nedeni Sovyet hükümetinin, Kruçev'in baskıları doğrultusunda Sovyetler Birliği'nin uluslar arası arenadaki itibarını ve etkisini artırmak için başlattığı gizli bir planın uygulamaya konulmasıydı.[656]

Kruşçev'in anılarında yazdığına göre, 1962 ilkbaharında Sovyet – Küba ilişkileri o kadar yakındı ki, yeni kazandığı müttefiğini kaybetmek "*Marksizm – Leninizme feci bir darbe olurdu… Ve ayrıca bütün dünyadaki, ama özellikle Latin Amerika'daki duruşumuza ağır zarar verirdi.*" Nisan'da Kruşçev, Küba'ya nükleer füzeler konuşlandırma fikrini ilkin Savunma Bakanı Malinovski'ye açtı. Daha sonra şöyle yazacaktı:

"Küba'yı korumak dışında, füzelerimiz Batı'nın "güç dengesi" demekten hoşlandığı şeyi de eşitleyecekti. Amerikalılar ülkemizi askeri üslerle kuşatıp, bizi nükleer silahlarıyla tehdit etmişlerdi… Artık Amerikalıların da kendi toprağının ve halkının tehdit altında olmasının ne demek olduğunu öğrenmesinin tam zamanıydı."[657]

Sovyetler Birliği'nin kuruluşundanberi, Rus liderler kendilerini Batı dünyasının düşmanlığı ile etrafları sarılmış ve tehdit edilmiş olarak görmüşlerdi. Batı ülkeleri 1919 yılında yeni komünist devleti yıkmak için müdahalede bulunmuşlardı.

---

[654] **Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Mart 1962, s. 3. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 106.
[655] L. Coltman, 2005, s. 219.
[656] ibid, s. 219.
[657] V. Skierka, 2007, s. 147.

İkinci Dünya Savaşı sırasında, Hitler'in orduları Moskova'nın eteklerine varmış ve yirmi milyon Sovyet vatandaşı hayatını kaybetmişti. Savaştan sonra Stalin, demir yumruğunu, Kızıl Ordu'nun ele geçirdiği Doğu Avrupa ülkelerinin üzerinde tutmuş ama Batı ülkeleri Amerika Birleşik Devletleri'nin yönetimi altında Sovyetler'e karşı ittifaklar kurmuşlardı. NATO, Sovyetler Birliği'nin kuzeybatı komşusu olan Norveç'ten, güneybatı komşusu olan Türkiye'ye kadar uzanan geniş bir ülkeler topluluğundan oluşuyordu. Güney'de Merkezi Antlaşma Örgütü (Central Treaty Organisation – CENTO) ve Güenydoğu Asya Antlaşması Örgütü (South East Asia Treaty Organisation – SEATO) ile çevirlmişti. Bu çember, Japonya ve Pasifik'teki devasa Amerikan askeri mevzilenmesi ile daha da daralıyordu.[658]

Kendilerini güvensiz ve savunmasız hisseden Sovyet hükümetleri birbirileri ardına başta nükleer silahlar ve füzeler olmak üzere askeri silahlar üretmek için büyük kaynaklar ayırdılar. Bu konuda da oldukça başarılı oldular. Kruşçev, Sovyetler'in etkinliğini ve güvenliğini iyice pekiştirmek için Kızıl Meydan'da büyük füzeleri sergiledi ve korkutucu etkilerinden bahsetti. Bu, Kruşçev'in dostlarını etkilerken düşmanlarını ayağa kaldırdı. Bazı Amerikalılar bomber gap ve missile gap adıyla anılacak ve Sovyetler'in üstün bir askeri teknolojisi olduğu mitine inanıyor ve endişe duyuyorlardı. İşin gerçeği Sovyetler Birliği'nin asla Amerikan teknolojisi, ordusu ve sanayi gücüyle yarışamayacağıydı. Amerikalıların Batı Avrupa'da ve sınırını paylaştığı Türkiye'de, savaş başlıkları Sovyetler Birliği'ne doğru çevrilmiş nükleer silahları vardı. Ayrıca Amerika denizaltı ve bombardıman uçağı donanımında da Sovyetler'den üstündü. Üstüne üstlük Sovyetler Birliği'nin etrafı sarılmışken, çevresi Atlantik ve Pasifik okyanuslarıyla korunan Amerika nispeten güvenilir bir konumdaydı.[659]

Nisan 1962'nin sonunda Aleksandr Alekseyev, Nikita Kruşçev tarafından derhal Moskova'ya çağrıldı. Alekseyev, Moskova'ya indiğinde aşırı endişeliydi. Sovyet Dışişleri Bakanlığı'nın bölüm şeflerinden biri onu havaalanında bekliyordu. Yüksek rütbeli bir görevlinin onu karşılamaya gelmesi normal değildi. Ertesi sabah Alekseyev eskort eşliğinde Kremlin'e götürüldü, Kruşçev'in yardımcısının odasına alındı. Odada yüksek rütbeli iki Merkez Komite sekreteri vardı: Yuri Andropov ve KGB şefi Aleksandr Şelepin. Şelepin onu kendi çalışma odasına götürdü ve

[658] L. Coltman, 2005, s. 219-220.
[659] ibid, s. 220.

Sovyetler Birliği'nin yeni Küba Büyükelçiliğine getirildiğini açıkladı. Bu kararı bizzat Nikita Kruşçev vermişti. Konuşurlarken Kruşçev aradı ve Alekseyev'in derhal kendi çalışma odasına gelmesini istedi. Kruşçev odasında yalnızdı. Bir saat kadar baş başa konuştular. Başbakan, Alekseyev'in elçiliğini doğruladı. Alekseyev tevazu göstererek bu göreve uygun olmadığını söyledi. Karşılaştığı sorunlar dikkate alındığında Küba'nın iktisattan anlayan bir büyükelçiye ihtiyacı vardı. Oysa kendisi bu konuda "*cahil*" biriydi.[660]

"*Bu önemli değil,*" dedi Kruşçev. "*Önemli olan, Fidel'le, liderlikle dostane ilişkilerinin olması… Sana inanıyorlar. Önemli olan bu.*" İktisatçılara gelince, Fidel'e istediği kadar uzman verecekti. Mayıs aynının sonuna doğru Kruşçev, Alekseyev'i tekrar çağırdı. 21 Mayıs günü gerçekleşen toplantıda bu kez Sovyet liderinin yanında birkaç üstdüzey görevli daha vardı: Sovyetlet Birliği Komünist Partisi Merkezi Komitesinin sekreterleri Frol Kozlov ve Leonid Brejnev, Merkezi Komitesi Prezidyumu üyeleri Nikolay Kosigin ve Anastas Mikoyan, Savunma Bakanı Mareşal Rodion Malinovski ve birinci vekili Mareşal Andrey Greçko, General Epişev ve Genelkurmay Başkanı birinci vekili General Semion İvanov.[661]

"*Tuhaf bir konuşmaydı,*" diyecekti Alekseyev yıllar sonra. "*Kruşçev bana Küba ve Kübalı yoldaşlar hakkında sorular sordu. Her biri hakkında bilgi verdim. Daha sonra Kruşçev hiç beklemediğim bir şey söyledi: "Yoldaş Alekseyev, Küba'ya yardım etmek, Küba devrimini kurtarmak için Küba'ya nükleer roketler yerleştirmeye karar verdik. Ne düşünüyorsunuz? Fidel nasıl tepki gösterir? Kabul eder mi, etmez mi?*"" Alekseyev Kruşçev'e Fidel'in bu teklifi kabul etmeyeceğini söyledi çünkü kendisi uzun süre kamuoyu önünde devrimi Küba'nın bağımsızlığını sağlamak için gerçekleştirdiklerini söylemişti. Amerikalı askeri danışmanları kovmuşlardı, eğer Sovyet roketlerinin kendi topraklarına gelmesini kabul edecek olurlarsa, kendi ilkelerini ihlal etmiş olacaklardı. Uluslararası kamuoyunun, özellikle Küba'nın ciddi bir güven sorunu yaşadığı Latin Amerikalı komşularının gözünde de aynı şey olacaktı. "*Bu nedenlerden ötürü,*" dedi Alekseyev sonuç olarak, "*kabul edeceklerini sanmıyorum.*"[662]

[660] J. L. Anderson, 2005, s. 506-507.
[661] ibid, s. 507.
[662] ibid, s. 507-508.

Kruşçev, Fidel'in teklifi kabul etmemesi halinde Özbekistan Parti Sekreteri Şerif Raşidov ile Stratejik Roket Kovvetleri komutanı Mareşal Sergey Biryuzov'u Fidel'le konuşmaları için Alekseyev'le birlikte Havana'ya göndereceğini söyledi. "*Onu savunmak için kullanabileceğimiz başka bir yönetme yok,*" dedi Kruşçev. "*Amerikalılar sadece güçten anlarlar. Onlara Türkiye'ye verdikleri ilacın aynısını verebiliriz. Kennedy pragmatiktir, bir entelektüeldir, durumu kavrayacak ve savaş açmayacaktır, çünkü savaş savaştır. Jestimiz kesinlikle savaştan kaçınmayı amaçlamaktadır, çünkü ancak bir aptal savaşı başlatabilir… Ancak biz bunu yapmayacağız, sadece onları biraz korkutacağız… Aynı şeyi bizim de yapabileceğimizi hissetmelerini sağlayacağız… Biz Türk hapını nasıl yuttuysak onlar da bu hapı öyle yutacaktır.*"[663]

24 Mayıs'ta, Politbüro Castro'ya füzelerin konuşlandırılması teklifini götürmeye oybirliğiyle karar verdikten sonra, üst düzey bir Sovyet heyeti, 29 Mayıs'ta dolambaçlı bir rota izleyerek, Batı Afrika'daki Conarky'den gizlice Havana'ya uçtu. Grupta, "*mühendis Petrov*" sahte kimliğiyle seyahat eden Sovyet Stratejik Roket Kuvvetleri Komutanı Biryuzov, Özbekistan Komünist Partisi birinci sekreteri Raşidov, Küba Büyükelçisi Alekseyev ve birkaç uzman vardı. Aynı gün heyet, Fidel Castro ile görüştü. Castro, "*42 füze konuşlandıracaklarını öğrendik. Şahsen ben füzelerin Küba'ya konuşlanmasından hoşlanmadım. Eğer bu, sadece bizim savunmamızla ilgili bir sorun olsaydı, füzeleri kabul etmezdik. Ama füzelerin buraya yerleştirilmesinin doğuracağı tehlikeler yüzünden olduğunu düşünmeyin sakın. Tersine, bunları Latin Amerika'da Devrim'in imajını zedeleyebileceği için kabul etmezdik. Sonunda, bu aynı zamanda bir ahlaki sorundu da. Düşündüm ki, eğer Sovyetlerin bizim davamız için savaşmasını, bizim için risk almasını umuyor ve onlar da bizim adımıza savaşa girmeye bile hazırlanmışlarsa, füzelere burada izin vermemek ahlakdışı ve korkakça olurdu,*" diyor. Ve ertesi gün Moskova'dan gelen heyete, "*Eğer bu, sosyalist kampı güçlendirmeye ve ayrıca Küba Devrimi'ni savunma amacına hizmet ediyorsa… gerekli saydığınız, belli bir sayıda füzenin ülkemize yerleştirilmesine hazırız*" diye ekliyor.[664]

En başta, bu, uzun zamandır Küba'yı güven altına alma isteğini garantileyecek bir öneriydi. Ruslar bir kere Küba'ya nükleer başlıklı füzelerini ve

[663] ibid, s. 508.
[664] V. Skierka, 2007, s. 148.

birliklerini yerleştirdiler mi muhtemel bir Amerikan işgaline karşı koymak durumunda kalacaklardı. İkincisi, Sovyetler Birliği'nin anlaşma önerisinin bir parçası, Küba'ya aralarında MIG savaş uçakları ve uçaksavar silahlar olmak üzere gelişmiş askeri cihazlar vaat ediyordu. Üçüncü olarak, Castro sosyalist cephedeki dengeleri olumlu yönde etkileyecek güce sahip olacaktı. Castro için, bu son madde en önemli şeydi. Neyin tehlikede olduğunun ve olayın büyüklüğünün bilincindeydi. Uluslararası arenada, Küba'nın üstlendiği rol çok mağrur görünmese de, Sovyetler Birliği'nin uluslararası arenada konumunun güçlenmesiyle, sosyalizmin konumunu her yerde kuvvetlendirebileceğini düşünü.[665]

Castro'nun anlaşmaya varmasından sonra, Sovyetler ve Kübalı yoldaşları hemen füzelerin yerleştirileceği bölge üzerinde çalışmaya başladılar. Bu arada Fidel, Alekseyev'e bu ilişkiyi resmileştirmek için bir askeri pakt gerektiğini, anlaşmayı imzalaması için Raúl'u Moskova'ya göndereceğini söyledi. Merkez Komite danışmanlarından Vitali Korionov'a göre Fidel'in üzerinde tartışılmasını istediği hedefler listesinde, füzelerin varlığı kamuoyu tarafından öğrenildiği zaman Sovyetlerin Amerikalılarla görüşmeler yapmaları da yer alıyordu. Fidel, Washington'dan müdahale etmeyeceği konusunda güvence alındıktan sonra, Guantánamo Körfezi'ndeki Amerika Birleşik Devletleri deniz üssünün de sökülmesini istiyordu.[666]

Castro'nun anlaşmaya varmasından sonra, 10 Haziran 1962'de, Yüksek Sovyet Prezidyumu o zamana kadar Sovyet tarihinin en gösterişli yardım programına karar verdi. Sovyetler Birliği'nin kontrolündeki bu silahlarla Kruşçev, Karayip adasını Varşova Paktı dışındaki ilk nükleer güç haline getirmek istiyordu. Daha sonra düzeltildiği belli olan ilk plan, 40 mobil fırlatma rampasının monte edilmesini öngörüyordu: 16 adet 2200 deniz mili (4.074 km) menzilli R-14 (SS5) tipinde IRBM (orta-uzun menzilli balistik füze) ve 24 adet 1100 deniz mili (2.037 km) menzilli R-12 (SS4) tipinde MRBM (orta menzilli balistik füze). Bu rampalardan her birinde iki füze – biri yedek – ve bir nükleer başlık bulunacaktı. Her nükleer başlık üç megaton TNT eşdeğerinde, kabaca Hiroşima'ya atılan atom bombasından (13,5 kiloton) 225 kat güçlü patlama gücüne sahip olacaktı. Ayrıca füzeleri Küba'ya 50.874 mevcutlu bir ordu (Sovyet Silahlı Kuvvetlerinden subay, asker, askeri danışman ve eğitim

[665] L. Coltman, 2005, s. 222.
[666] J. L. Anderson, 2005, s. 509.

uzmanları) ile birlikte gönderme fikri oluşmuştu. Bu ordu içinde, 2500 mevcutlu ve 250 zırhlı araca sahip dört seçkin motorize birlik, bir istihbarat alayı, bir keşif taburu, bir teknik tabur, en son model T-55 tanklarıyla donatılmış iki tank taburu, bir helikopter alayı, bir nakliye uçağı filosu, 42 MIG-21 avcı uçağından oluşan bir filo ve 42 İlyuşin-28 tipinde hafif bombardıman uçağı olacaktı. [667]

2 Temmuz 1962'de Raúl Castro, operasyonun karışık lojistiğini ve Küba ordusuna verilecek askeri yardım konularını görüşmek üzere Moskova'ya gitti.[668]

4 Temmuz 1962 tarihli Cumhuriyet gazetesi Raúl Castro'nun Rusya seferini "*Küba Silahlı Kuvvetler Bakanı Moskovada*" başlıklı haberiyle şöyle duyurmaktadır:

"Moskova, 3 (a.a.) – Tass Ajansının bildirdiğine göre, Küba Başbakanı Fidel Castro'nun kardeşi ve Küba Silahlı Kuvvetler Bakanı Raul Castro, Sovyetler Birliği Savunma Bakanının davetlisi olarak dün uçakla Moskovaya gelmiştir.

Ajansın ilave ettiğine göre, yüksek rütbeli Küba askeri liderlerinin refakatinde Moskovaya gelen Raul Castro, hava alanında Sovyetler Birliği Savunma Bakanı Rodion Malinovsky ve diğer yüksek rütbeli Sovyet Subayları tarafından karşılanmıştır."[669]

Raúl büyük bir özenle ağırlandı: Onuruna verilen akşam yemeğine Kruşçev ve devletin önde gelen yetkililerinin hemen hepsi katılırken, televizyonda bir konuşma yapması istendi. Küba ordusu için istediği askeri malzemelerin hepsini neredeyse eksiksiz olarak kabul ettirdi.[670]

7 Temmuz'da Mareşal Malinovski Kruşçev'e Savunma Bakanlığının sevkiyat için hazır olduğu bilgisini verdi. Ve 12 Temmuz'da ilk gemiler henüz bilmedikleri kıyılara doğru yola çıktılar. Askerlerin nereye ve niçin nakledildikleri hakkında hiçbir fikirleri yoktu. Sadece bir şeyde hemfikirdiler: bu bir silahlı yardımdı ve kime verileceği bilinmiyordu.[671] Düşmanı yanıltmak için görev, Sibirya'nın doğu ucundaki bir şehrin ismiyle anılarak Anadir Operasyonu kod adını almıştı. Tersanede dolanan

---

[667] V. Skierka, 2007, s. 148-149.
[668] J. L. Anderson, 2005, s. 509.
[669] **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Temmuz 1962, s. 3.
[670] L. Coltman, 2005, s. 223.
[671] Rubén G. Jiménez Gómez, "*Octubre de 1962: La Mayor Crisis de la Era Nuclear*", **Granma Gazetesi**, 5 Mayıs 2012.

herhangi bir Amerikan casusunu kandırıp, filonun dondurucu Kuzey'e doğru yola çıktığını düşünmesi için, nakliye gemilerine kayak takımları ve valenki diye bilinen keçe botlar yüklenmişti. Ailelerle iletişim kurulması yasaklanmıştı. Birlikler yolculuğa çıkmaya hazırlandığı sırada Sovyet Genelkurmayı'ndan bir temsilci askerlere "*Anavatanınız sizleri unutmayacak*" dedi.[672]

Raúl'un gezisinden bir ay sonra, nükleer füze anlaşmasının son detaylarını bağlamak için[673], Che Guavara (sözde çelik fabrikasının modernizasyonunu tartışmak için) 27 Ağustos'ta Birleşik Devrim Örgütü'nün Başkanı Emilio Aragonés'le birlikte Moskova'ya gitti. Kruşçev'le 30 Ağustos'ta Kırım'daki yazlık evinde görüştüler.[674] Anlaşma metninin başlığı şöyleydi: "*Küba Cumhuriyeti Hükümeti ile SSCB Hükümeti Arasında, Saldırı Halinde Küba'nın Ulusal Topraklarının Savunulması için Askeri İşbirliği Anlaşması*" Ancak Kruşçev imza atmadı ve bunu birkaç ay sonra Küba'ya geldiğinde yapacağını söyledi.[675] Böylece anlaşma taraflardan birinin imzası olmadan yapılmıştı.[676]

10 Eylül 1962 tarihli Milliyet gazetesi Che'nin Moskova'daki temaslarını "*Küba Amerika'ya meydan okuyor*" başlıklı haberiyle şöyle duyurmuştur:

"HAVANA, A.A.-Moskova'ya yaptığı seyahatten üç gün önce dönen Küba Sanayi Bakanı Ernesto Guevara, "Sovyetleri Küba'ya yaptıkları askeri yardımın bir dönüm noktası teşkil ettiğini ve ayrıca Sovyetlerin artık Amerika'dan daha kuvvetli hale geldiğini" iddia etmiştir.

Ernesto Guevara, 2 Eylülde Moskova'da yayımlanan Sovyet Rusya – Küba ortak bildirisinin "Doğu-Batı kuvvetler oranının yön değiştirdiği bir an'a tesadüf ettiğini" ileri sürerek "Sovyetler tarafındaki kefenin ağır basmağa başladığını" söylemiştir.

Guevara'ya göre, Kruşçev'le birlikte imza koydukları bildiri, Kuzey Amerika'nın tehditlerine karşı Küba'nın savunma hakkını tanıyan bir belgedir."[677]

---

[672] M. Dobbs, 2010, s. 47.
[673] L. Coltman, 2005, s. 223.
[674] P. I. Taibo II, 2008, s. 407.
[675] J. L. Anderson, 2005, s. 511.
[676] P. I. Taibo II, 2008, s. 407.
[677] **Milliyet Gazetesi**, 10 Eylül 1962, s. 3.

Üç ay boyunca yaklaşık 4500 mil uzaklıktaki adaya asker ve malzeme taşıyan 85 kargo ve yolcu gemisinden oluşan bir filo, Atlantik'i en az 159 defa geçti. Bu, Sovyetler Birliği'nin o güne kadar gerçekleştirdiği en büyük ve en gizli lojistik operasyonlardan biriydi.[678]

Sovyetlerin savaşa hazır hale gelmeleri üç aylarını almıştı. Sovyetler'in adadaki yayılma ve konuşlanmalarının boyutları CIA'in en büyük kaygılarının çok ötesine geçmişti. 20 Ekim Cumartesi günü öğleden sonra başkana brifing veren Savunma Bakanı McNamara, Küba'daki Sovyet askerlerinin sayısının "*altı bin ila sekiz bin arasında*" değiştiğini tahmin ediyordu. CIA analistleri Atlantik'i geçen Sovyet gemilerinin sayısını gözlemleyerek ve güvertelerdeki mevcut boşlukları hesaplayarak bu rakama ulaşmışlardı. Bu hesaplamalarda eksik bir unsur vardı: Amerikalı askerlerin hiçbir zaman katlanamayacakları koşullara Sovyet askerlerinin tahammül etme yeteneği. 23 Ekim geldiğinde, 42,822 Sovyet askeri Küba'ya varmıştı.[679]

16 Ekim 1962, Salı sabah 11:50'de Merkezi Haber Alma Teşkilatı'nın baş fotoğraf yorumcusu başkanın omzunun üzerinden eğildi. Elinde bir işaret değneği tutan Arthur Lundahl, dünyayı nükleer bir savaşın eşiğine getirecek sırrı açığa çıkarmaya hazırdı. Sır, büyük siyah bir kutunun içinde saklı tutulan brifing panolarının üzerine asılmış üç adet siyah beyaz fotoğrafta yatıyordu. Fotoğraflar, çok güçlü bir optik yakınlaştırma merceğinin yardımıyla doğrudan havadan ve belli ki çok uzak bir mesafeden çekilmişti. Yüzeysel bir incelemede arzilerin, ormanların ve kıvrılarak uzayıp giden kasaba yollarının pürüzlü görüntüleri nerdeyse pastoral, zararsız ve kendi halinde bir tasvir ortaya koyuyordu. Arazilerden birinde tüpe benzeyen objeler vardı. Diğerlerinde ise yan yana muntazam halde dizilmiş oval şekilli beyaz noktalar görülüyordu. Fotoğrafların önemini anlaması için başkana yardımcı olmak üzere, Lundahl fotoğraflara noktaları ve siyah lekeleri gösteren oklarla uyarı işaretleri koymuş ve okların yanına "*füze taşıma yükleme aracı*", "*füze römorku*" ve "*çadır alanları*" yazan başlıklar atmıştı.[680]

Başkan resimlere baktı. "*Kruşçev bunu neden yaptı?*" diye yüksek sesle düşündü. Kimse bilmiyordu. Ama Bakan Rusk'ın iyi bir tahmini vardı: "*Biz, onun*

[678] V. Skierka, 2007, s. 150.
[679] M. Dobbs, 2010, s. 49-93
[680] ibid, s. 19-20.

Amerikan nükleer silahlarının tehdidi altında yaşadığı ölçüde onun nükleer silahlarının tehdidi altında yaşamıyoruz," dedi. "*Ayrıca, Türkiye gibi yakın ülkelerde de nükleer silahlarımız var.*"[681] Başkan, Küba ve Türkiye arasında bariz farklar olduğunu düşünüyordu. Birleşik Devletler, şimdi Sovyetler'in Küba'ya konuşlandırdığı R-12 füzelerine benzer orta menzilli balistik füzeleri Türkiye'ye sağlamayı ta 1957 yılında kabul etmişti. Bu füzeler 1962 yılı başlarında tümüyle kullanıma hazır hale gelmişti. NATO ülkeleri arasında Türkiye'ye yerleştirilecek füzelerin kamuoyunda uzun uzadıya tartışılması Küba'daki Sovyet füzelerinin etrafındaki esrar perdesiyle çelişiyordu.[682]

Ex Comm'un (Ulusal Güvenlik Konseyi Yürütme Komitesi) 15-20 üyesi arasında beş seçenek vardı: 1- Derhal bilinen tüm füze sahalarını imha edecek bir hava saldırısı; 2- öteki askeri tesislerle birlikte, füze sahalarına karşı yoğun hava saldırıları; 3- ikinci seçenek artı Amerikan askerlerinin çıkarılarak adanın işgal edilmesi ve Castro rejiminin devrilmesi; 4- ani askeri saldırılar yerine, tüm stratejik silahlar sökülüp, geri çekilinceye kadar Küba'ya giden tüm askeri deniz ulaşımına mutlak abluka uygulamak; 5- Sovyetler Birliği'yle bir politik anlaşmaya varmak için, Küba'daki Sovyet füzelerinin geri çekilmesi karşılığında Türkiye ve İtalya'daki orta menzilli Amerika Birleşik Devletleri füzelerinin çekilmesini pazarlık konusu etmek.[683]

Genel politik durumun elverişsiz niteliği düşünüldüğünde, ilk üç seçenek nükleer savaşın hızla tırmandırılması gibi büyük bir risk taşıyordu. Müzakerelere dayalı bir çözüm içeren beşinci seçenek, füzeleri konuşlandırarak ikiyüzlü davranan SSCB güven temelini ciddi biçimde zedelediği gerekçesiyle reddedildi. Dördüncü seçenek, sürdürülebilir bir ara formüldü, çünkü Sovyetler Birliği'nin ablukayı kırmaya çalışması halinde birinci, ikinci veya üçüncü seçeneklere açık kapı bırakıyordu. Savunma Bakanı McNamara abluka önerirken, Genelkurmay derhal askeri saldırıdan yanaydı.[684] Masanın öte yanında oturan Bobby, Moskova'ya daha sert bir tepki verilmesi gerektiğini ileri sürüyordu. Adalet bakanının, düşüncelerini rahatça konuşarak ifade etmekten çok münakaşacı tavrı ağır basıyordu. Eğer Kruşçev

[681] T. Weiner, 2008, s. 243.
[682] M. Dobbs, 2010, s. 34.
[683] V. Skierka, 2007, s. 153.
[684] ibid, s. 153-154.

savaş istediyse, belki de "*kayıpları göze alıp, savaşa girmenin*" zamanı gelmişti. Küba'yı işgal etmek için bir bahane bulmak çok zor olmayacaktı. Bobby'nin aklından 1898 yılındaki İspanyol-Amerika Harbi geçiyordu. Derin düşüncelere dalmış bir ifadeyle "*belki de işin içine bulaşmamızı sağlayacak başka bir yol vardır*" dedi Bobby. "*Bilirsiniz işte, Maine gemisini tekrar batırmak ya da ona benzer bir şeyler…*"[685]

Ancak Başkan Kennedy, Domuzlar Körfezi tecrübesinden sonra askeri danışmanlarının söyledikleriyle hareket etmemeyi öğrenmişti. Bir hava saldırısı ve işgal için gerekli hazırlıkların yapılması emrini verdi ama sonra kararını değiştirip Sovyetlere kıyısından ucundan dönme şansını tanımak için denizden kuşatma yapmak üzere harekete geçti. Kennedy, Küba'ya yapılacak sürpriz bir harekâtla beraber Sovyetlerin ağır kayıplar vereceğine ve bunun kaçınılmaz olarak Kruşçev'i harekete geçireceğine ve belki de Rus Başbakan'ın Berlin'de başlatacağı saldırının dünya çapında nükleer bir savaşa yol açacağına inanıyordu.[686]

Küba Füze Krizi olarak bilinen kriz 22 Ekim günü patlak verdi. Başkan Kennedy, televizyonda canlı bir yayında Amerika Birleşik Devletleri ulusuna seslendi. Pazartesi akşamı, Washington saatiyle 19.00'da yaptığı konuşma dünyayı şoke etmişti. Her şeyden önce, Küba'da nükleer füzeler için fırlatma rampalarının inşa edilmiş olduğunu belirterek, Sovyetler Birliği'nin dünyaya yalan söylediğini, Birleşmiş Milletler Sözleşmesini ihlal ettiğini ve dünya barışını tehlikeye attığını öne sürdü. Sonra, adanın askeri ablukaya alınacağını ve bunun ancak tüm nükleer silahlar geri çekildikten sonra kaldırılacağını ilan etti.[687] "*Batı Yarıküredeki herhangi bir ulusa karşı Küba'dan fırlatılacak herhangi bir nükleer füzeyi, Sovyetler Birliği'nden Birleşik Devletler'e karşı yapılmış bir saldırı olarak addetmek ve böyle bir saldırıyı Sovyetler'e karşı tam bir misilleme sebebi olarak görmek bu ulusun politikası olacaktır*" dedi. On yedi dakikalık konuşmanın sonuna doğru, Kennedy doğrudan "*Küba'nın esaret altında yaşayan halkına*" hitap etti: "*Artık liderleriniz Küba'nın ideallerinden ilham alan Kübalı liderler değildir. Onlar, Küba'yı nükleer savaşın hedefindeki ilk Latin Amerika ülkesi konumuna getiren uluslararası bir komplonun*

[685] M. Dobbs, 2010, s. 35.
[686] L. Coltman, 2005, s. 224.
[687] V. Skierka, 2007, s. 155.

kuklaları ve aracılarıdır…"[688] Sonunda, "*Dünya barışına yönelik bu acımasız ve provaktif tehdide*" son vermesi için Kruşçev'e çağrı yaptı.[689]

23 Ekim 1962 tarihli Cumhuriyet gazetesi bu gelişmeleri okuyucularına "*Amerikan Kuvvetleri Dün Küba'yı Abluka ettiler*" başlıklı haberiyle duyurmuştur:

"Washington 23 (a.a. ve Radyo) – Başkan Kennedy, bugün Amerikan Millî Güvenlik Kurulu, Kabine Kongre liderleri ile yaptığı toplantıdan sonra saat 23.00 (GMT) de (Türkiye saati ile sabaha karşı 2 de) yaptığı radyo ve televizyon konuşmasında Küba'nın abluka edildiğini ilan ederek Amerika Birleşik Devletlerinin, Küba'nın mütecaviz bir kızıl ülke olmasına mâni olmak üzere sevkedilmekte olan askeri malzemenin bu memlekete ulaşmasına mani olunacağını açıklamıştır."[690]

23 Ekim salı akşamı Kennedy, Birleşik Devletler Donanması'na, "*saldırı silahlarıyla birlikte*" Küba'ya doğru yol alan Sovyet gemilerinin yolunu kesme ve gerekirse "*gözaltına alma*" yetkisi tanıyan iki sayfalık bildiriyi imzaladı. Abluka ertesi sabah Washington saatiyle 10.00'da yürürlüğe girecekti. Kennedy, karara uluslararası bir meşruluk boyutu katmak için, diplomatlarınca Amerikan Eyaletler Teşkilatı'nın 19'a 0'lık bir oylamayla onayı temin edilene dek bildirinin yayınlanmasını geciktirdi.[691]

24 Ekim 1962 tarihli Milliyet gazetesi ablukanın uygulamaya konmasını ve Sovyetler Birliği'nin Kennedy'nin demecine verdiği cevabı "*Taraflar birbirini "Atom harbi" ile tehdit ediyor*" başlıklı haberinde şöyle duyurmaktadır:

"Sovyet hükumeti dün yayınladığı bir bildiride Kennedy'nin kararını bir tecavüz hareketi olarak vasıflandırmış ve bu tedbirin "dünya çapında bir atom savaşının patlamasına sebep olabileceği" tehdidini ifade ettikten sonra şöyle demiştir: "Amerikan hükumeti, Başkan Kennedy tarafından Küba hakkında tasarlanan tedbirleri gerçekleştirmekle, dünyanın kaderi konusunda ağır bir

[688] M. Dobbs, 2010, s. 74-75.
[689] V. Skierka, 2007, s. 155.
[690] **Cumhuriyet Gazetesi**, 23 Ekim 1962, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 107.
[691] M. Dobbs, 2010, s. 95.

sorumluluk yüklenmektedir. B. Amerika, bir savaşa yol açtığı takdirde, en güçlü ve en kesinde mıkabele edecektir."[692]

Cumhuriyet gazetesi ise 23 Ekim'deki gelişmeleri "*Bir taraftan Moskova Hükümeti, diğer taraftan Küba ile Amerika, Güvenlik Konseyini acele toplantıya çağırdılar*" başlıklı haberiyle duyurmaktadır:

"Tass Ajansının bildirdiğine göre, Sovyet Hükümeti "Birleşmiş Milletler yasasının çiğnenmesi ve Birleşik Amerikanın barış için meydana getirdiği tehdit konusunda" Güvenlik Konseyinin derhal toplantıya çağırılmasını istemiştir.

Rusyadan önce Amerika ile Küba da Küba buhranı ile alakalı olarak Güvenlik Konseyini toplantıya çağırmış bulunmaktaydılar."[693]

Bu arada kriz Türkiye'yi de yakından ilgilendirdiğinden Milliyet gazetesi "*Ankara'da dün Kûba ile ilgili üç ayrı toplantı yapıldı*" başlıklı haberle Türkiye'de yaşanan hareketliliği şöyle duyurmuştur:

"ANKARA, ÖZEL-ÇANKAYA Köşkünde dün Kûba olayları ile ilgili iki saat süren bir toplantı yapılmıştır. Toplantıya Başbakan, Dışişleri Bakanı ve Genelkurmay Başkanı katılmıştır."[694]

24 Ekim 1962 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Dünya hükümetleri karar için ne dediler?*" başlıklı haberiyle dünya kamuoyunun krize nasıl tepki verdiyini duyurmaktadır.[695]

Kennedy, 24 Ekim gecesi Küba'da neler olup bittiğinden haberdar olsaydı, daha da telaşa düşerdi. Özel ajanlar, üç R-12 füze birliğine çok gizli hedef verilerini teslim etmek üzere adaya yayılmıştı. Füzelerin fırlatılmaya hazır olduğundan emin olmak için, gecenin karanlığından istifade edilerek provalar yapılıyordu. R-12 füzeleri, Amerikan istihbarat analistlerinin sandığından daha uzun bir menzile sahipti. Washington'a erişmelerinin yanı sıra, Sovyet hedef belirleyicileri, New York'u da vurabilecekleri varsayımı üzerine çalışıyorlardı. CIA, Kennedy'ye, New York'un R-12'nin menzili dışında olduğu bilgisini vermişti. Füzeleri düzgün

[692] **Milliyet Gazetesi**, 24 Ekim 1962, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 108.
[693] **Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Ekim 1962, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 109.
[694] **Milliyet Gazetesi**, 24 Ekim 1962, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 110.
[695] **Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Ekim 1962, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 111.

hedeflemek için, Sovyet hedef belirleyicileri rakımı dâhil, füze üslerinin tam konumlarını bilmek durumundaydı. Küba'da ayrıntılı yerölçüm araştırmaları hiç yapılmamıştı. Dolayısıyla Sovyetler neredeyse en baştan başlayarak, topografik veri toplamak için, ülkenin bir yanından öte yanına kule ağı inşa etmeye başladılar. Castro'nun Batista'dan ganimet olarak edindiği 1:50000 ölçeğindeki eski Amerikan askeri haritalarından faydalanabilmek için, büyük emek sarf ederek Sovyet koordinat sistemini Amerikan sistemine göre ayarladılar. Kesin astronomik gözlemler için, saniyenin binde birini ölçümleyebilecek kadar hassas bir saate ihtiyaç vardı. Moskova'dan gelen sinyal çok zayıf olduğundan, Amerikan zaman sinyallerinden faydalandılar. Bilgisayarlar ve hesap makineleri ilkel olduğundan, matematiksel hesaplamaların çoğu elle yapılmak zorundaydı. Bağımsız çalışan iki hedef belirleyici tarafından hesaplamaların iki defa sağlaması yapılıyordu. Her R-12 füze birliğinin on ikişer hedefi vardı: ilk başta sekiz füze ateşlenecek, ikinci tur ateşleme için dört füze yedekte tutulacaktı.[696]

Ciddi bir uluslararası kriz yaşandığı sırada, Nikita Kruşçev kendi halkıyla doğrudan temas kurmaya gerek görmemişti. Kruşçev'in esas amacı günlük, olağan meseleleri gündemde tutmaktı. Kendisini ziyaret eden Amerikalılara karşı dostça davranmak için kendi tarzının dışında hareket ediyordu. Kruşçev'i en son Westinghouse Electric International firmasının başkanı William Knox ziyaret etmişti. Knox, olası üretim anlaşmalarını tetkik etmek üzere Moskova'da bulunuyordu. Süper güç temsilciliği için bir elektrik firmasının başkanı tuhaf bir seçimdi. Sovyetlerin yerleşik fikirlerine göre, Knox'un en önemli özelliği Amerika'nın yönetici sınıfının somut bir örneği olmasıydı. Gırtlağına kadar Marksist ideolojiye batmış Kruşçev, şirket başkanlarının perde arkasında, ipleri çeken kuklacılar gibi Amerika Birleşik Devletleri hükümetini idare ettiklerine inanıyordu. Dolayısıyla, Kruşçev Knox aracılığı ile Washington'a, dimdik ayakta olduğuna dair bir mesaj göndermek istiyordu. Kruşçev, ilk defa, Sovyetler Birliği'nin Küba'ya nükleer başlıklı füze konuşlandırdığını kabullendi, ancak füzelerin adada yalnızca savunma amaçlı bulunduğu konusunda ısrarcıydı. Kruşçev, her şeyin silahı bulunduran insanın dürtüsüne bağlı olduğu yönünde bir açıklamada bulundu. "*Eğer ben de aynı şekilde saldırmak için size bir tabanca doğrultursam, bu bir saldırı silahıdır. Fakat eğer beni vurmanıza engel olmayı amaçlıyorsam, bu bir savunma silahıdır, öyle değil*

[696] M. Dobbs, 2010, s. 144.

mi?" Küba'da orta menzilli füzelerin varlığını doğrulayan Kruşçev, bunun ardından, kısa menzilli cruise füzelerini zikretti. Eğer Kennedy, Sovyetler Birliği'nin Küba'ya ne tür silahlar konuşlandırdığını gerçekten bilmek istiyorsa, tek yapması gereken şey bir istila emri vermekti; böylece çabucak istediği bilgiye ulaşırdı. Fakat bu arada, Guantánamo Deniz Üssü "*ilk gün imha edilirdi.*"[697]

Kruşçev, Knox'a "*dünyayı yok etmek gibi bir merakım yok. Fakat eğer hepimizin Cehennemde bir araya gelmesini istiyorsanız, bu size kalmış*" dedi. Bunun ardından Kruşçev, güç koşullar altında yaşayan ve keçisiyle aynı yeri paylaşmak zorunda kalan bir adama dair, sevdiği bir anekdotu aktarır. Adam burnunun dibindeki kokuyu sevmemesine rağmen, sonunda kokuya alışır. "*Ruslar*" diye sürdürür Kruşçev, "*Türkiye, Yunanistan ve İspanya gibi NATO ülkeleri şeklinde bir keçiyle çok uzun bir zamandan bu yana yaşamaktadırlar." Şimdi Amerikalılar, Küba'daki kendi keçilerine alışmak zorundaydılar. "Bundan hoşnut değilsiniz ve sevmiyorsunuz ama onunla yaşamayı öğreneceksiniz.*"[698]

24 Ekim günü yaşanan gelişmeleri Milliyet gazetesi "*Rusya harbe yol açacak her türlü hareketten kaçınacak*" başlığıyla şöyle aktarmaktadır:

"MOSKOVA, A.P., A.A.-Sovyet Başbakanı Kruşçev, Kûba olayları ile ilgili olarak Rusya'nın pervâsız bir karar vermiyeceğini, Amerikanın hareketleri dolayısıyla de tahrik olmayacağını bildirmiştir."[699]

Bu arada, Castro televizyonda bir konuşma yaptı. Amerika'nın tarih boyu Küba'ya karşı savurduğu tehditleri ve saldırıları sıraladığı uzun bir konuşmanın sonunda, bu düşmanlığın Kennedy'nin "*mutlak ambargo*" uygulaması ile doruğa çıktığını söyledi. Küba'nın, emperyalistlerden izin almadan kendini savunmaya ihtiyacı olduğu silahları almaya hakkı olduğunu söyledi. Kennedy'nin Küba'daki silahların taarruz silahları olduğu sözleriyle alay etti. Aklı başında olan hiç kimse Küba'nın Amerika'ya saldıracağını düşünmezdi. Taarruz silahları asıl Domuzlar Körfezi'ndeki çarpışmalarda işgalciler tarafından kullanılmıştı. Küba'daki tüm silahlar savunma silahlarıydı. Bu silahların tek amacı ülkeyi saldırıdan korumaktı. "*Biz ne yaptık? Biz kendimizi koruduk. Sadece bu. Emperyalistler bize saldırdıktan*

[697] ibid, s. 115-116.
[698] ibid, s. 116-117.
[699] **Milliyet Gazetesi**, 25 Ekim 1962, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 112.

sonra ne yapmamızı bekliyorlardı, insanlarımızın teslim olup beyaz bayrağı çekeceğini mi?"[700]

Castro, Kennedy'nin, krizi Küba'dan orta Atlatik'e çevirmeye çalıştığını biliyordu. Olayların nasıl gelişeceği artık Küba hükümetinin kontrolünden çıkmıştı. Artık sadece Sovyet yetkililerin kararlarına ve çizecekleri yola bağlıydılar. Ancak, Castro ilk başlarda Sovyetler Birliği'nin Amerika'nın isteklerine boyun eğmiyeceğini düşündü. Ona göre güçlü bir ülkenin bu şekilde aşağılanmaya göz yumması düşünülemezdi. Üstelik Amerikalılar, Rusların sadece Küba'ya konuşlandırdığı tipte silahları İtalya, İngiltere, Türkiye gibi ülkelerin izniyle zaten yerleştirmişlerdi. Castro, Sovyetler'in çözülmemesi için elinden geleni yaptı. Ama Sovyetler, Castro'nun söylediği hiçbir şeyi yapmadılar. Kruşçev, tansiyonu yükseltmenin değil, düşürmenin yollarını arıyordu. Nükleer savaş başlarsa Küba'nın yerle bir olacağı apaçık ortadaydı. Ama hâlâ Küba'da bir moral çöküntüsü yaşanmıyordu. İnsanların çoğu Castro'nun inandığı gibi boyun eğmektense ölümüne savaşmayı göze almış görünüyorlardı.[701]

Kennedy ve Kruşçev gergin bir ortamda anlaşmanın yollarını aradıkları sırada Castro bir kenara itilmişti. Kruşçev'e, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Birmanyalı U Thant'a ve diğer devlet adamlarına uzun mesajlar gönderiyordu. Ama artık bu mesele, iki süper güç arasındaki ölüm kalım meselesiydi. Castro'nun sonucu etkilemek için yapacağı pek fazla bir şey yoktu.[702]

Kennedy'nin uyguladığı abluka tehlikeli sonuçlar doğuracak bir hamleydi. Ama bu hamle çözümün anahtarı oldu. U Thant ve bir grup tarafsız ülke, Kruşçev'e, görüşmeler bitene kadar ablukaya karşı koymamasını rica ettiler. Bu Sovyetlerin prensipte geri adım atmadan dünya barışı içim uçurumun kıyısından dönmesine imkân verdi. 24 Ekim'de Atlantik Okyanusu'nda askeri araçları taşıyan gemilerin bazısı yavaşlayıp, bazısı durdu, bazıları da geri dönüp geldikleri yere doğru rota değiştirince tüm dünya rahat bir nefes aldı.[703]

[700] L. Coltman, 2005, s. 225.
[701] ibid, s. 225.
[702] ibid, s. 225.
[703] ibid, s. 225.

24 Ekim günü yaşanan bu gelişmelere 25 Ekim 1962 tarihli Cumhuriyet gazetesi "*Küba'daki abluka hattında beklenen Sovyet gemilerinden bazısı rotalarını değiştirdiler*" başlıklı haberinde yer vermiştir:

"Amerikan Savunma Bakanlığının bugün sabaha karşı saat 03 te yaptığı açıklamaya göre, Küba'ya gitmekte olan Sovyet gemilerinin bazısı yol değiştirmişlerdir. Bu gemilerden rotalarını Küba'dan başka bir istikamete çevirmelerinin Amerikanın Küba'ya sokulmasını yasak ettiği silahlarla yüklü gemiler oldukları sanılmaktadır."[704]

24 Ekim günü Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun yaptığı iki toplantı ve Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in demecini 25 Ekim 1962 tarihli Milliyet gazetesi "*Bakanlar Kurulu dün de iki toplantı yaptı*" başlıklı haberiyle şöyle duyurmaktadır:

"ANKARA, ÖZEL-BAKANLAR Kurulu dün saat 10 da ve 17.30 da yaptığı iki toplantıda, Kûba olaylarını görüşmüştür.

Genel Kurmay Başkanı Cevdet Sunay iki toplantıya, Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel de öğleden sonrakine iştirak etmişlerdir."[705]

24 Ekim 1962 günü Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı İsmet İnönü'nün Meclisteki konuşmasını Cumhuriyet gazetesi "*İnönü dün Millet Meclisi ile Senatoya izahat verdi*" başlıklı haberiyle şöyle duyurmaktadır:

"Ankara, 24 (Cumhuriyet-Teleks) –Başbakan İsmet İnönü, Amerika Birleşik Devletlerinin, Küba hakkındaki kararı müvacehesinde Türkiyenin durumuna dair şu konuşmayı yapmıştır:

"Muhterem arkadaşlar,

Bildiğiniz gibi, müttefikimiz Amerika Birleşik Devletleri, kendi aleyhine taarruz hazırlıkları yapıldığı endişesi ile Küba'ya karşı abluka ilan etmiştir.

Birleşik Amerika milletinin sulh içinde yaşamayı samimiyetle arzu eden büyük bir millet olarak ihtilafların sulh yolu ile halledilmesine çalışmakta, iyi niyet sahibi olduğuna emniyetimiz vardır.

---

[704] **Cumhuriyet Gazetesi**, 25 Ekim 1962, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 113.
[705] **Milliyet Gazetesi**, 25 Ekim 1962, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 114.

Bütün temennimiz ve ümidimiz, dünya ölçüsündeki ihtilafın barış vasıtalariyle halledilmesidir. Milletlerarası ihtilafların barış yolu ile hallini candan arzu ediyoruz. Vahim tehlikelere maruz kalmış bir millet olarak aynı kaderde bulunan milletlerle tamamiyle tedafüi ittifaklarımız vardır. Biz, tehlike karşısında bulunduğumuz vakit, müttefiklerimizden tesanüt vazifelerini yapmalarını istiyeceğimiz gibi, müttefiklerimizden biri, bizden vazifemizi ifa etmemizi talep ettiği vakit biz de mükellefiyetimizi elbet yerine getireceğiz. Bugünkü vaziyette Birleşik Amerikanın şikâyetini ve ciddi endişesini sadık bir müttefik olarak ehemmiyetle göz önünde bulunduruyoruz."[706]

Milliyet Gazetesi yazarı Sami Kohen 25 Ekim 1962 tarihli "*Harp çıkacak mı?*" başlıklı yazısında "*Amerika'nın abluka kararından sonra ortaya çıkan tehlikeli durum karşısında şimdi herkesin endişe ile sorduğu sual şudur: Kûba meselesi yüzünden bir dünya harbi çıkabilir mi?*" diye sormuş ve şöyle devam etmiştir:

"Şüphesiz kimse bu soruya kat'i bir cevap veremez. Başkan Kennedy dahi kararını açıklarken bundan sonraki gelişmeleri kestirmenin zor olduğunu söylemiştir. Amerikan Hükumeti kararını verirken harp riskini de göze almıştır. Şimdi Ruslar da aynı riski göze alarak icap ederse Sovyetlerin Amerikaya karşı nükleer bir harbe girişeceğinden bahsediyorlar."[707]

Gerçek ruh hali ne olursa olsun hiç şüphesiz Kruşçev olayların bu noktaya gelmesinden rahatsızlık duymaktaydı. Yakın geçmişte konvansiyonel bir savaşa tanıklık etmişti ve nükleer bir savaş deneyimi yaşamaya hiç niyeti yoktu. Komünist Parti idari komiseri sıfatıyla 1942 Mayıs'ındaki Harkov muharebesinde, inatçı politik liderlerin hataları yüzünden tüm bir ordunun boş yere ziyan olduğunu görmüştü. Büyük Kurtuluş Savaşı sırasında Sovyetler 30 milyon civarında kayıp vermişlerdi. Savaş pilotu olarak Luftwaffe ile girdiği çatışmada uçağı düşürülen büyük oğlu Leonid de yaşamını yitirenlerden biriydi. Nükleer bir savaşın daha büyük kayıplara yol açması neredeyse kesindi. Başkan, ülkesini başka bir savaşa sürüklememek için yetkisi dâhilinde her şeyi yapmaya kararlıydı. Fakat artık olayların hem kendisinin ve hem de Kennedy'nin kontrolünden çıkma tehlikesinin olduğunu da idrak etmişti. Sorun kısmen Sovyet füzelerinin Küba'ya yerleştirilmiş olmasından ötürü

[706] **Cumhuriyet Gazetesi**, 25 Ekim 1962, s. 1-5. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 115.
[707] **Milliyet Gazetesi**, 25 Ekim 1962, s. 2. Yazının tamamı için Bknz.: Ek 116.

Amerika'nın vereceği tepkiyi yanlış hesaplamasından kaynaklanmaktaydı. Kruşçev, tıpkı kendisinin Amerikan nükleer silahlarının Türkiye ve İtalya'ya yerleştirilmiş olmasına göz yumduğu gibi Kennedy'nin de en nihayetinde istemeyerek de olsa Küba'daki Sovyet füzelerini kabulleneceğini varsaymıştı. Amerikalılar rahatsız olacak ve hatta öfkelenecek ama dünyayı nükleer bir savaşın eşiğine getirmeyeceklerdi.[708]

Kruşçev, Prezidyum'daki toplantı masasında oturan çalışma arkadaşlarına bakarken onları olası bir geri çekilmeye karşı hazırlaması gerektiğinin farkındaydı. "*Füze rampalarını kaldırmak*" zorunda olduğu sonucuna varmıştı. Fakat bu kararı alırken bunu öyle bir uygulamaya koymak istiyordu ki asıl hedefine yani Küba devrimini savunma hedefine ulaştığını iddia edebilsin. Kruşçev'in durumu tanımladığı haliyle, geri adım atan Moskova değil Washinngton'du.[709]

Kruşçev Prezidyum'a hitaben "*Küba'yı ulusların ilgi odağı haline getirdik"* dedi. *"İki karşıt düzen kafa kafaya geldi. Kennedy füzelerimizi Küba'dan çekmemizi söylüyor. Bir de cevap veriyoruz: "Amerika'nın Küba'ya saldırmayacağına dair bize sağlam güvenceler verin." Bu hiç de fena değil.*" Bir pazarlık mümkündü. İşgal olmayacağı yolunda bir garanti verilmesi karşılığında "*R-12'leri geri çekip diğer füzeleri orada bırakabiliriz.*" Bu "*korkaklık*" değil yalnızca sağduyuydu. "*Küba'yı güçlendirip iki üç yıl boyunca savunacağız. Birkaç yıl zarfında Amerika Birleşik Devletleri için işler daha da zorlaşacak.*" Şimdi önemli olan krizi "*patlama noktasına*" getirmekten kaçınmaktı. "*Zaman akıp gidecek. Eğer gerekirse füzeler orada yeniden ortaya çıakcak.*"[710]

25 Ekim günü yaşanan gelişmeleri 26 Ekim 1962 tarihli Milliyet gazetesi "*Amerika ve Rusya anlaşma yoluna girdi*" başlıklı haberiyle şöyle duyurmaktadır:

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'ın Kûba ihtilâfını barış yoluyla hâl için girişmiş olduğu gayretler sonuç verme yoluna girmiştir. Başkan Kennedy ile Sovyet Başbakanı Kruşçev, B. M. Genel Sekreterinin

[708] M. Dobbs, 2010, s. 150.
[709] ibid, s. 150.
[710] ibid, s. 151.

barış çağrısına verdikleri cevaplarda konuyu barışçı yollarla halletmek istediklerini bildirmişlerdir."[711]

26 Ekim sabah 4.00'de Moskova'daki Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliğine iletilen Amerika Birleşik Devletleri Başkanına yazdığı uzun mektupta, Kremlin lideri eğer Amerika Birleşik Devletleri kendisinin Küba'ya bir istilaya girişmeyeceği ya da üçüncü bir tarafça girişilecek olan bir istilayı desteklemeyeceğini ilan ederse Küba'ya doğru yola çıkan Sovyet gemilerinin artık hiçbir silah taşımayacağını kabul ve ilan etti. "*O zaman Küba'daki askeri uzmanlarımızın varlığı gereksiz hale gelir.*" Bu formülasyon Sovyetlerin füzelerini geri çekmeye istekli olduğunu gösteriyordu. Çünkü eğer uzmanlar ayrılır ve "*ateşleme anahtarları*"nı yanlarına alırlarsa, füzeler kullanılamazdı. Sovyet liderliğini oluşturan diğer unsurların baskısı altındaki Kruşçev ertesi gün Başkan Kennedy'ye bir "*paket anlaşma*" öneren ikinci mektubunu gönderdi:[712]

"*Küba'yla ilgili endişeleriniz var. Küba'nın sizi endişelendirdiğinden bahsediyorsunuz, çünkü ada, Amerika Birleşik Devletleri'nin kıyılarından yalnızca doksan mil uzaklıkta. Oysa Türkiye bizim hemen yanı başımızda. Gözcülerimiz sınırda bir aşağı bir yukarı gezip, nöbet tutarken birbirlerini izliyorlar. Kendi ülkeniz için güvenlik talep edip, saldırı silahı olarak gördüğünüz silahların kaldırılmasını isterken, bizim de aynı tür taleplerde bulunmaya hakkımız olduğuna inanmıyor musunuz?..*

Bu nedenle şu teklifi yapıyorum: Saldırı silahı kategorisine soktuğunuz silahları Küba'dan kaldırmayı kabul ediyoruz. Bu taahhüdü Birleşmiş Milletler'de açıklamayı kabul ediyoruz. Sizin temsilcileriniz, Amerika Birleşik Devletleri'nin, Sovyet devletinin kaygılarını göz önünde bulundurarak, benzer silahların Türkiye'den kaldırılacağı yönünde bir beyanda bulunacaklar."[713]

Bu tür bir füze pazarlığında en azından dünya kamuoyu önünde berabere kalmayı kendine yediremeyen Kennedy, konuyu danışmanlarıyla tartışarak, sadece 26 Ekim tarihli ilk öneriyi kabul etmeye karar verdi. Kruşçev'e cevabının en önemli bölümü şuydu: Nükleer silahlar Birleşmiş Milletler gözetiminde kaldırıp, Sovyetler

[711] **Milliyet Gazetesi**, 26 Ekim 1962, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 117.
[712] V. Skierka, 2007, s. 159.
[713] M. Dobbs, 2010, s. 252.

Birliği gelecekte de Küba'ya bu tür silahlar yerleştirmeyeceği garantisi verir vermez, Amerika Birleşik Devletleri karantinayı kaldıracak ve Küba'yı istila etmeyeceğini açıklayacaktı. Ama bununla da kalmadı, Kennedy Türkiye'deki Jüpiter füzelerinin de geleceğini de masaya koymaya karar verdi. Aynı akşam, kardeşi Robert'i gönderdiği Sovyet Büyükelçisi Dobrinin'e sözlü olarak, Jüpiterlerin beş ay içinde geri çekileceğini iletti.[714]

28 Ekim 1962 tarihli Cumhuriyet gazetesi bu önemli gelişmeleri "*Sovyet Rusya Küba meselesine nihayet Türkiye'yi de karıştırdı*" başlıklı haberiyle şöyle duyurmaktadır:

"Londra, 27 (a.a. – A.P. ve radyolar) – Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'ın müdahalesiyle gevşeme belirtileri gösteren Küba olayı yeni bir safhaya girmiştir. Sovyet Başbakanı Nikita Kruşef bugün Başkan Kennedy'ye hitaben bir demeç vermiş ve Küba'daki Sovyet üslerine karşılık Amerikan üslerinin de Türkiyeden çekilmesini istemiştir. Kruçef "Küba'daki ve Türkiye'deki üslerin 2 veya 3 hafta içinde aynı anda tahliyesini" teklif etmiştir."[715]

Milliyet gazetesi ise yaşanan gelişmeleri "*Kruşçev Türkiye'deki üsleri pazarlık konusu yapıyor*" başlıklı haberiyle şöyle duyurmaktadır:

"MOSKOVA, A.P., A.A.-SOVYET Başbakanı Kruşçev, dün Başkan Kennedy'ye gönderdiği bir mesajda, Birleşik Amerika'nın kendi füzelerini Türkiyeden çekmesi halinde, Rusya'nın da Kûba'dan taarruz silahlarını geri çekeceğini bildirmiştir."[716]

28 Ekim Pazar günü saat 9.00'da, Kruşçev Kennedy'ye gönderdiği mektupta füzeleri Küba'dan çekmeyi ve Birleşmiş Milletlerin süreci denetlemesini resmen kabul ediyordu.[717] Böylece, Füze Krizi sona ermiş oluyordu.

Milliyet gazetesi bu önemli gelişmeyi "*Tehdit etmiyoruz, sulh istiyoruz diyen Sovyet Başbakanının önemli kararı: Rusya Kûba'daki üslerini söküyor*" başlıklı haberiyle şöyle duyurmaktadır:

---

[714] V. Skierka, 2007, s. 159.
[715] **Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Ekim 1962, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 118.
[716] **Milliyet Gazetesi**, 28 Ekim 1962, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 119.
[717] V. Skierka, 2007, s. 159.

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-SOVYET Başbakanı Kruşçev dün Küba'daki üslerin sökülmesini ve füze ve roketlerin Rusya'ya geri getirilmesini emretmiştir.

Kruşçev, bu emri dünya sulhunun istikbalini düşünerek vermiş olduğunu bildirmiştir.

Başkan Kennedy de Kruşçev'in kararını memnuniyetle karşıladığını açıklamış ve Kûba buhranının başlangıcından beri ilk defa olarak özel çiftliğinde istirahate çekilmiştir."[718]

Anlaşmanın Küba'da duyulduğu gün olan 28 Ekim'de, Fidel Castro, uzlaşmayla ilgili görüşü alınmayan Küba hükümetinin konumunu anlatan bir resmi beyanatta bulundu. Küba, Amerika Birleşik Devletleri saldırganlığına karşı gerçek bir güvence olarak beş şart öne sürüyordu. "*Beş husus*" olarak bilinen bu şartlar şöyleydi:

- Ekonomik ablukanın ve dünyada Amerika Birleşik Devletleri tarafından Küba'ya uygulanan ticari baskıların sona erdirilmesi.

- Tamamı Amerika Birleşik Devletleri'nden ya da Amerika Birleşik Devletleri'ne suç ortaklığı yapan ülkelerden kaynaklanan bütün yıkıcı faaliyetlere, hava yoluyla veya ülkeye gizlice sızdırılarak silah ve patlayıcı sevkiyatının sona erdirilmesi, paralı askerler eliyle ülkenin işgaline, casus ve sabotörlerin sızdırılmasına son verilmesi.

- Amerika Birleşik Devletleri'nden ve Puerto Riko'daki üslerden gelen korsan akınlarına son verilmesi.

- Amerika Birleşik Devletleri'nin Guantánamo deniz üssünden çekilmesi ve işgal edilen bu toprağın Küba'ya geri verilmesi.

Füze krizi bir kez daha, dünyaya, Amerika Birleşik Devletleri'nin küstahlığını ve diğer ülkelerin egemenliğine hiçbir saygısının olmadığını gösterdi. Aynı zamanda, Küba ve Sovyet çıkarlarının, çatışmanın barışçıl çözümünde, Küba'nın egemenliğinin korunmasında ve bir nükleer felaketin önlenmesinde olduğunu gösterdi. Fidel Castro'nun, "*Küba Devrimi'nin savunması dış güçlere dayanarak*

[718] **Milliyet Gazetesi**, 29 Ekim 1962, s. 1-7. Haberin tamamı için Bknz.: Ek 120.

değil, Küba halkının gönüllülüğüne ve yurtseverliğine dayanarak yapılabilir" demekte ne kadar haklı olduğunu kanıtladı. Son olarak, çatışma, tehlikeler karşısında boyun eğmeyen, özgürlük ve onurlu bir yaşam için savaşmaya hazır Küba halkının yüksek moralini, soğukkanlılığını, birliğini ve cesaretini kanıtladı. Küba, yine Fidel Castro'nun sözleriyle Küba'nın nükleer füzeleri olmasa da "*yok edilemeyen ve hiçbir zaman yok edilemeyecek olan uzun menzilli ahlaki füzeleri*" olduğunu gösterdi.[719]

[719] J. C. Navarro, 2011, s. 252-253.

III. BÖLÜM

KÜBA DEVRİMİ VE DÖNEMİN TÜRK EDEBİYATINDA YANSIMALARI

3.1. Nâzım Hikmet'in[720] Küba Seyahati

Dönemin Türk Edebiyatında Küba Devrimi'nin yansımaları ile ilgili sadece Nâzım Hikmet'in "*Saman Sarısı*" ve "*Havana Röportajı*" adlı iki şiiri bulunmuştur. Dolayısıyla çalışmamızda Nâzım Hikmet'in Küba yolculuğu ve bahsi geçen iki şiir üzerinde durulacaktır.

Bazı kaynaklarda Nâzım Hikmet'in, 1961 yılında Dünya Barış Komitesi bürosunun görevlisi olarak, Fidel Castro'ya Uluslararası Barış Ödülü'nü vermek üzere Havana'ya gittiği yazılmaktadır.[721] Böyle bir bilgi bazı kaynaklarda geçmesine karşın Prof. Dr. Mehmet Necati Kutlu "*Nâzım Hikmet Havana'da*" adlı eserinde bu konuyu şöyle açıklamaktadır:

"Küba José Martí Milli Kütüphanesinden temin edilen 13 Mayıs 1961 tarihli "*Hoy*" (Bugün) gazetesinde yayımlanan bir fotoğraf ve hemen altında yer alan haber, Nâzım'ın 1961 yılı Mayıs ayında Havana'da bulunduğunu teyid etmektedir. Aynı haberde yer alan "Dünyaca ünlü Türk şairi Nâzım Hikmet, Milletlerle Dostluk Enstitüsü'nün davetlisi olarak dünden beri Havana'da bulunuyor ifadesi ise Nâzım'ın Havana'ya varış tarihinin 12 Mayıs 1961 olduğunu açık bir şekilde ortaya koyuyor.

Nâzım'ın Küba'da kalış süresine gelince ise yukarıda bahsettiğimiz 13 Mayıs 1961 tarihli gazete haberinin sonunda bulunan "Bu çerçevede, (şair) Küba'da

---

[720] *Nâzım Hikmet*, (Selanik, 17 Ocak 1902 – Moskova, 3 Haziran 1963) Bahriye Mektebi'ni bitirdi (1919), Hamidiye Kruvazörü'ne stajyer bahriye subayı olarak atandı. 1920'de sağlık kurulu kararıyla askerlikten çıkartıldı. Ocak 1921'de Milli Mücadele'ye katılmak üzere Anadolu'ya geçti. Cepheye gönderilmedi, bir süre Bolu'da öğretmenlik yaptıktan sonra Eylül 1921'de Batum üzerinden Moskova'ya gitti, Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi'nde okudu. 1924'te Türkiye'ye döndü, bir yıl sonra yeniden Moskova'ya gitti, 1928'e kadar kaldı. 1928'de döndüğünde bir süre tutuklu kaldı. Şiirleri ile ilgili açılan pek çok davada beraat eden Nâzım Hikmet, 1933 ve 1937'de örgütsel faaliyetleri nedeniyle bir süreliğine tutuklandı. 1938'de bu kez "*orduyu ve donanmayı isyana teşvik*" suçlamasıyla tutuklandı ve toplam 28 yıl 4 ay hapis çezasına mahkûm edildi. 14 Temmuz 1950'de çıkan Genel Af Yasası'ndan yararlanarak, 15 Temmuz'da serbest bırakıldı. Yasal olarak yükümlülüğü olmamasına karşın, askerliğine karar alınmasını hayatına yönelik bir tehdit gördüğü için 17 Haziran 1951'de İstanbul'dan ayrıldı, Romanya üzerinden Moskova'ya gitti. 25 Temmuz 1951 tarihinde, Bakanlar Kurulu Kararıyla Türk vatandaşlığından çıkartıldı. Ölümüne kadar pek çok ülkeye seyahatler yaptı, konferanslar verdi, şiirlerini okudu. Moskova'da Novodeviçiy Mezarlığı'nda gömülüdür.

[721] Vera Tulyakova Hikmet, ***Nâzım'la Son Söyleşimiz***, (Çeviren: Ataol Behramoğlu), Everest Yayınları, İstanbul, 2002, s. 115.

yaklaşık olarak iki hafta kalacaktır," ifadesi bu konuya açıklık getirmektedir. Aynı gazetede Nâzım'dan söz eden son haberin 4 Haziran 1961 tarihli olması ve bu yazının "Birkaç gün önce son dönemlerin belki de en iyi Türk şairi sayılan ve hiç şüphesiz yaşayan şairlerin en önemlilerinden biri olan Nâzım Hikmet'le görüşmek üzere ICAP oteline gittik"şeklinde bir cümleyle başlaması, daha önce aynı gazetede çıkmış olan haberi teyid etmektedir. Bu bilgiler ışığında Nâzım Hikmet'in iki haftadan biraz fazla bir süre Havana'da kaldığı ve muhtemelen Mayıs ayının son günlerinde ya da Haziran ayının ilk günlerinde ülkeden ayrıldığını söylemek yanlış olmayacaktır.[722]

3.2. Saman Sarısı[723]

Araştırmacı Hikmet Akgül ise aynı konuya şöyle yaklaşmıştır:

"Nâzım Hikmet 1961 yılında yeni bir yolculuğa başlıyor. "Saman Sarısı" bu süreçte ortaya çıkıyor. Şiirin sonunda bu yolculuğun güzergâhı şair tarafından çizilmiştir. Bu güzergâhta ilk defa gittiği, devrimini yeni yapmış bir ülke dikkati çekiyor: Küba, Küba Devrimi, devrimin insanlarda yarattığı coşku, 60 yaşındaki Nâzım'ı militan tarafından yakalamıştır. Küba Devrimi ve bunun Nazım'a yansıması, yani coşkun ruh hali şiirin bütününe sinmiştir.

"Saman Sarısı" bir yanıyla bir toplamdır; Nâzım'ın hayatının ve sanatının yansıdığı, bütün bir hayatının bir film şeridi gibi göz önünden aktığı bir nehir… "Saman Sarısı" şairin şiir serüveninin genelinde bir doruğu işaret etmektedir.

Nâzım'a "Saman Sarısı"nı, bu biçimi ve içeriği ile yazdıran, bu güzergâhın en can alıcı noktası olan Küba'dır. Ne güzergâhtaki diğer kentler – mesela meşhur Paris – ne de şiirin ithaf edildiği Vera, böyle bir şiirin arka planı olarak değerlendirilemez.

Paris'i önceden de görmüştür. Vera ile olan ilişkisi ise burada ancak bir yan motif, bir leitmotiftir. Oysa Nâzım, Küba'da, yeni bir devrimi, bir devrimin insanlarda yarattığı coşkuyu, heyecanı, ümidi görmüştür. Bu, Nâzım'ın, Sovyetler Birliği'nin ilk yıllarında çok iyi tanık olduğu devrim sürecidir. Gitmiş ve devrimin

[722] Mehmet Necati Kutlu, ***Nâzım Hikmet Havana'da***, Çizgi Yayınları, İstanbul, 2003, s. 43-45.
[723] Nâzım Hikmet, ***Son Şiirleri (1959-1963)***, Yapı Kredi Yayınları, 17. Baskı, İstabul, 2013. S. 72-85.

insanlarda yarattığı coşkuyu yakından görmüştür. Küba'nın coşkulu insanları arasında 19 yaşındaki Nâzım da vardır."[724]

Şiir şöyledir:

Vera Tulyakova'ya derin saygılarımla

I

Seher vaktı habersizce girdi gara ekspres
kar içindeydi
ben paltomun yakasını kaldırmış perondaydım
peronda benden başka da kimseler yoktu
durdu önümde yataklı vagonun pencerelerinden biri
perdesi aralıktı
genç bir kadın uyuyordu alacakaranlıkta alt ranzada
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kırmızı dolgun dudaklarıysa şımarık ve somurtkandı
üst ranzada uyuyanı göremedim
habersizce usulcacık çıktı gardan ekspres
bilmiyorum nerden gelip nereye gittiğini
baktım arkasından
üst ranzada ben uyuyorum
Varşova'da Biristol Oteli'nde
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığım yoktu
oysa karyolam tahtaydı dardı
genç bir kadın uyuyor başka bir karyolada
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
ak boynu uzundu yuvarlaktı
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
oysa karyolası tahtaydı dardı
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyorduk gece yarılarına
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığımız yoktu

[724] Hikmet Akgül, ***Nâzım Hikmet, Siyasi Biyografi***, Chiviyazilari Yayınevi, İstanbul, 2002, s. 322-324.

oysa karyolalar tahtaydı dardı
iniyorum merdivenleri dördüncü kattan
asansör bozulmuş yine
aynaların içinde iniyorum merdivenleri
belki yirmi yaşımdayım belki yüz yaşımdayım
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyorduk gece yarılarına
üçüncü katta bir kapının ötesinde bir kadın gülüyor sağ elimde kederli bir
gül açıldı ağır ağır
Kübalı bir balerinle karşılaştım ikinci katta karlı pencerelerde
taze esmer bir yalaza gibi geçti alnımın üzerinden
şair Nikolas Gilyen Havana'ya döndü çoktan
yıllarca Avrupa ve Asya otellerinin hollerinde oturup içtikti yudum
yudum şehirlerimizin hasretini
iki şey var ancak ölümle unutulur
anamızın yüzüyle şehrimizin yüzü
kapıcı uğurladı beni gocuğu geceye batık
yürüdüm buz gibi esen yelin ve neonların içinde yürüdüm
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarılarına
çıktılar önüme ansızın
oraları gündüz gibi aydınlıktı ama onları benden başka gören olmadı
bir mangaydılar
kısa konçlu çizmeleri pantolonları ceketleri
kolları kollarında gamalı haç işaretleri
elleri ellerinde otomatikleri vardı
omuzları miğferleri vardı ama başları yoktu
omuzlarıyla miğferlerinin arası boşluktu
hattâ yakaları boyunları vardı ama başları yoktu
ölümlerine ağlanmayan askerlerdendiler
yürüdük
korktukları hem de hayvanca korktukları belli
gözlerinden belli diyemem
başları yok ki gözleri olsun
korktukları hem de hayvanca korktukları belli
belli çizmelerinden

korku belli mi olur çizmelerden
oluyordu onlarınki
korkularından ateş etmeğe de başladılar artsız arasız
bütün yapılara bütün taşıt araçlarına bütün canlılara
her sese her kıvıltıya ateş ediyorlar
hattâ Şopen Sokağı'nda mavi balıklı bir afişe ateş ettiler
ama ne bir sıva parçası düşüyor ne bir cam kırılıyor
ve kurşun seslerini benden başka duyan yok
ölüler bir SS mangası da olsa ölüler öldüremez
ölüler dirilerek öldürür kurt olup elmanın içine girerek
ama korktukları hem de hayvanca korktukları belli
bu şehir öldürülmemiş miydi kendileri öldürülmeden önce
bu şehrin kemikleri birer birer kırılıp derisi yüzülmemiş miydi
derisinden kitap kabı yapılmamış mıydı yağından sabun saçlarından sicim
ama işte duruyordu karşılarında gecenin ve buz gibi esen yelin içinde sıcak
bir fırıncala gibi
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarılarına
Belveder yolunda düşündüm Lehlileri
kahraman bir mazurka oynuyorlar tarihleri boyunca
Belveder yolunda düşündüm Lehlileri
bana ilk ve belki de son nişanımı bu sarayda verdiler
tören memuru açtı yaldızlı ak kapıyı
girdim büyük salona genç bir kadınla
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
ortalıkta da ikimizden başka kimseler yoktu
bir de akvareller bir de incecik koltuklar kanapeler bebekevlerindeki gibi
ve sen bundan dolayı
bir resimdin açık maviyle çizilmiş belki de bir taş bebektin
belki bir pırıltıydın düşümden damlamış sol mememin üstüne
uyuyordun alacakaranlıkta alt ranzada
ak boynun uzundu yuvarlaktı
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığın yoktu
ve işte Kırakof şehrinde Kapris Barı
vakıt hızla ilerliyor gece yarılarına yaklaşıyoruz

ayrılık masanın üstündeydi kahve bardağınla limonatamın arasında
onu oraya sen koydun
bir taş kuyunun dibindeki suydu
bakıyorum eğilip
bir koca kişi gülümsüyor bir buluta belli belirsiz
sesleniyorum
seni yitirmiş geri dönüyor sesimin yankıları
ayrılık masanın üstündeydi cıgara paketinde
gözlüklü garson getirdi onu ama sen ısmarladın
kıvrılan bir dumandı gözlerinin içinde senin
cıgaranın ucunda senin
ve hoşça kal demeğe hazır olan avucunda
ayrılık masanın üstünde dirseğini dayadığın yerdeydi
aklından geçenlerdeydi ayrılık
benden gizlediklerinde gizlemediklerinde
ayrılık rahatlığındaydı senin
senin güvenindeydi bana
büyük korkundaydı ayrılık
birdenbire kapın açılır gibi sevdalanmak birilerine ansızın
oysa beni seviyorsun ama bunun farkında değilsin
ayrılık bunu farketmeyişindeydi senin
ayrılık kurtulmuştu yerçekiminden ağırlığı yoktu tüy gibiydi diyemem
tüyün de ağırlığı var ayrılığın ağırlığı yoktu ama kendisi vardı
vakıt hızla ilerliyor gece yarıları yaklaşıyor bize
yürüdük yıldızlara değen Ortaçağ duvarlarının karanlığında
vakıt hızla akıyordu geriye doğru
ayak seslerimizin yankıları sarı sıska köpekler gibi geliyordu
ardımızdan koşuyordu önümüze
Yegelon Üniversitesi'nde şeytan taşlara tırnaklarını batıra batıra dola-
şıyor
bozmağa çalışıyor Kopernik'in Araplardan kalma usturlabını
ve pazar yerinde bezzazlar çarşısının kemerleri altında rok end rol oynu-
yor Katolik öğrencilerle
vakıt hızla ilerliyor gece yarılarına yaklaşıyoruz

vuruyor bulutlara kızıltısı Nova Huta'nın
orda köylerden gelen genç işçiler madenle birlikte
ruhlarını da alev alev döküyor yeni kalıplara
ve ruhların dökümü madenin dökümünden bin kere zordur
Meryem Ana kilisesinde çan kulesinde saat başlarını çalan borozan gece yarısını çaldı
Ortaçağdan gelen çığlığı yükseldi
şehre yaklaşan düşmanı verdi haber
ve sustu gırtlağına saplanan okla ansızın
borazan iç rahatlığıyla öldü
ve ben yaklaşan düşmanı görüp de haber veremeden öldürülmenin acısını düşündüm
vakıt hızla ilerliyor gece yarıları ışıklarını yeni söndürmüş bir vapur iskelesi gibi arkada kaldı
seher vaktı habersizce girdi gara ekspres
yağmurlar içindeydi Pırağ
bir gölün dibinde gümüş kakma bir sandıktı
kapağını açtım
içinde genç bir kadın uyuyor camdan kuşların arasında
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
kapadım kapağı yükledim sandığı yük vagonuna
habersizce usulcacık çıktı gardan ekspres
baktım arkasından kollarım iki yanıma sarkık
yağmurlar içindeydi Pırağ
sen yoksun
uyuyorsun alacakaranlıkta alt ranzada
üst ranza bomboş
sen yoksun
yeryüzünün en güzel şehirlerinden biri boşaldı
içinden elini çektiğin bir eldiven gibi boşaldı
söndü artık seni görmeyen aynalar nasıl sönerse
yitirilmiş akşamlar gibi Vıltava suyu akıyor köprülerin altından
sokaklar bomboş

bütün pencerelerde perdeler inik
tıramvaylar bomboş geçiyor
biletçileri vatmanları bile yok
kahveler bomboş
lokantalar barlar da öyle
vitrinler bomboş
ne kumaş ne kıristal ne et ne şarap
ne bir kitap ne bir şekerleme kutusu
ne bir karanfil
şehri duman gibi saran bu yalnızlığın içinde bir koca kişi yalnızlıkta on kat
artan ihtiyarlığın kederinden silkinmek için Lejyonerler Köprü-
sü'nden martılara ekmek atıyor
gereğinden genç yüreğinin kanına batırıp
her lokmayı
vakıtları yakalamak istiyorum
parmaklarımda kalıyor altın tozları hızlarının
yataklı vagonda bir kadın uyuyor alt ranzada
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
elleriyse gümüş şamdanlarda mumlardı
üst ranzada uyuyanı göremedim
ben değilim bir uyuyan varsa orda
belki de üst ranza boş
Moskova'ydı üst ranzadaki belki
duman basmış Leh toprağını
Birest'i de basmış
iki gündür uçaklar kalkıp inemiyor
ama tirenler gelip gidiyor bebekleri akmış gözlerin içinden geçiyorlar
Berlin'den *beri kompartımanda bir başımayım*
karlı ovaların güneşiyle uyandım ertesi sabah
yemekli vagonda kefir denen bir çeşit ayran içtim
garson kız tanıdı beni
iki piyesimi seyretmiş Moskova'da
garda genç bir kadın beni karşıladı

beli karınca belinden ince
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
tuttum elinden yürüdük
yürüdük güneşin altında karları çıtırdata çıtırdata
o yıl erken gelmişti bahar
o günler Çobanyıldızına haber uçurulan günlerdi
Moskova bahtiyardı bahtiyardım bahtiyardık
yitirdim seni ansızın Mayakovski Alanı'nda yitirdim ansızın seni oysa
ansızın değil çünkü önce yitirdim avucumda elinin sıcaklığını senin
sonra elinin yumuşak ağırlığını yitirdim avucumda sonra elini
ve ayrılık parmaklarımızın birbirine ilk değişinde başlamıştı çoktan
ama yine de ansızın yitirdim seni
asfalt denizlerinde otomobilleri durdurup baktım içlerine yoksun
bulvarlar karlı
seninkiler yok ayak izleri arasında
botlu iskarpinli çoraplı çıplak senin ayak izlerini birde tanırım
milisyonerlere sordum
görmediniz mi
eldivenlerini çıkarmışsa ellerini görmemek olmaz
elleri gümüş şamdanlarda mumlardır
milisyonerler büyük bir nezaketle karşılık veriyor
görmedik
İstanbul'da Sarayburnu akıntısını çıkıyor bir romorkör ardında üç
mavna
gak gak ediyor da vak vak ediyor da martı kuşları
seslendim mavnalara Kızıl Meydan'dan romorkörün kaptanına sesleneme-
dim çünkü makinası öyle gümbürdüyordu ki sesimi duyamazdı
yorgundu da kaptan ceketinin düğmeleri de kopuktu
seslendim mavnalara Kızıl Meydan'dan
görmedik
girdim giriyorum Moskova'nın bütün sokaklarında bütün kuyruklara
ve yalnız kadınlara soruyorum
yün başörtülü güler yüzlü sabırlı sessiz kocakarılar
al yanaklı kopça burunlu tazeler şapkaları yeşil kadife

ve genç kızlar tertemiz sımsıkı gayetle de şık
belki korkunç kocakarılar bezgin tazeler şapşal kızlar da var ama onlardan bana ne
güzeli kadın milleti erkeklerden önce görür ve unutmaz
görmediniz mi
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kara paltosunun yakası ak ve sedef düğmeleri kocaman
Pırağ'da aldı
görmedik
vakıtlarla yarışıyorum bir onlar öne geçiyor bir ben
onlar öne geçince ufalan kırmızı ışıklarını görmez olacağım diye ödüm kopuyor
ben öne geçtim mi ışıldakları gölgemi düşürüyor yola gölgem koşuyor önümde gölgemi yitireceğim diye de bir telâştır alıyor beni
tiyatrolara konserlere sinemalara giriyorum
Bolşoy'a girmedim bu gece oynanan operayı sevmezsin
Kalamış'ta Balıkçının Meyhanesine girdim ve Sait Faik'le tatlı tatlı konuşuyorduk ben hapisten çıkalı bir ay olmuştu onun karaciğeri sancılar içindeydi ve dünya güzeldi
lokantalara giriyorum estırat orkestraları yani cazları ünlülerin
sırmalı kapıcılara bahşiş sever dalgın garsonlara
gardroptakilere ve bizim mahalle bekçisine soruyorum
görmedik
çaldı geceyarısını Stırasnoy Manastırı'nın saat kulesi
oysa manastır da kule de yıkıldı çoktan
yapılıyor şehrin en büyük sineması oralarda
oralarda on dokuz yaşıma rastladım
birbirimizi birde tanıdık
oysa birbirimizin yüzünü görmüşlüğümüz yoktu fotoğraflarımızı bile
ama yine de birbirimizi birde tanıdık şaşmadık el sıkışmak istedik
ama ellerimiz birbirine dokunamıyor aramızda kırk yıllık zaman duruyor
uçsuz bucaksız donmuş duruyor bir kuzey denizidir
ve Stırasnoy Alanı'na şimdi Puşkin Alanı kar yağmaya başladı
üşüyorum hele ellerim ayaklarım

oysa yün çoraplıyım da kunduralarımla eldivenlerim kürklü
çorapsız olan oydu bezle sarmış postallarında ayaklarını elleri çıplak
ağzında ham bir elmanın tadı dünya
on dördünde bir kız memesi sertliği avuçlarındaki
gözünde türkülerin boyu kilometre kilometre ölümün boyu bir karış
ve haberi yok başına geleceklerin hiçbirinden
onun başına gelecekleri bir ben biliyorum
çünkü inandım onun bütün inandıklarına
sevdim seveceği bütün kadınları
yazdım yazacağı bütün şiirleri
yattım yatacağı bütün hapislerde
geçtim geçeceği bütün şehirlerden
hastalandım bütün hastalıklarıyla
bütün uykularını uyudum gördüm göreceği bütün düşleri
bütün yitireceklerini yitirdim
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kara paltosunun yakası ak ve sedef düğmeleri koskocaman
görmedim

II

On dokuz yaşım Beyazıt Meydanı'ndan geçiyor çıkıyor Kızıl Meydan'a
Konkord'a iniyor Abidin'e rastlıyorum da meydanlardan konuşu-
yoruz
evveli gün Gagarin en büyük meydanı dolaşıp döndü Titof da dolaşıp
dönecek hem de on yedi buçuk kere dolanacak ama daha bundan
haberim yok
meydanlarla yapılardan konuşuyoruz Abidin'le tavan arasındaki otel
odamda
Sen ırmağı da akıyor Notr Dam'ın iki yanından
ben geceleyin penceremden bir ay dilimiymiş gibi görüyorum Sen
ırmağını rıhtımında yıldızların
bir de genç bir kadın uyuyor tavan arasındaki odamda Paris damlarının

bacalarına karışmış
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
saman sarısı saçları bigudili mavi kirpikleriyse yüzünde bulut
çekirdekteki meydanla çekirdekteki yapıdan konuşuyoruz Abidin'le
meydanda fırdönen Celâlettin'den konuşuyoruz
Abidin uçsuz bucaksız hızın renklerini döktürüyor
ben renkleri yemiş gibi yerim
ve Matis bir manavdır kosmos yemişleri satar
bizim Abidin de öyle Avni de Levni de
mikroskobun ve füze lumbuzlarının gördüğü yapılar meydanlar renkler
ve şairleri ressamları çalgıcıları onların
hamlenin resmini yapıyor Abidin yüz elliye altmışın meydanlığında
suda balıkları nasıl görüp suda balıkları nasıl avlayabilirsem öyle görüp
öyle avlayabilirim kıvıl kıvıl akan vakıtları tuvalinde Abidin'in
Sen ırmağı da bir ay dilimi gibi
genç bir kadın uyuyor ay diliminin üstünde
onu kaç kere yitirip kaç kere buldum daha kaç kere yitirip kaç kere
bulacağım
işte böyle işte böyle kızım düşürdüm ömrümün bir parçasını Sen ırmağına
Sen Mişel Köprüsü'nden
ömrümün bir parçası Mösyö Düpon'un oltasına takılacak bir sabah çise-
lerken aydınlık
Mösyö Düpon çekip çıkaracak onu sudan Paris'in mavi suretiyle birlikte
ve hiçbir şeye benzetemiyecek ömrümün bir parçasını ne balığa ne
pabuç eskisine
atacak onu Mösyö Düpon gerisin geriye Paris'in suretiyle birlikte suret
eski yerinde kalacak.
Sen ırmağıyla akacak ömrümün bir parçası büyük mezarlığına ırmakların
damarlarımda akan kanın hışırtısıyla uyandım
parmaklarımın ağırlığı yok
parmaklarım ellerimle ayaklarımdan kopup havalanacaklar salına salına
dönecekler başımın üstünde
sağım yok solum yok yukarım aşağım yok
Abidin'e söylemeli de resmini yapsın Beyazıt Meydanı'nda şehit düşenin

ve Gagarin Yoldaşın ve daha adını sanını kaşını gözünü bilmediğimiz Titof Yoldaşın ve ondan sonrakilerin ve tavan arasında yatan genç kadının

Küba'dan döndüm bu sabah

Küba meydanında altı milyon kişi akı karası sarısı melezi ışıklı bir çekirdek dikiyor çekirdeklerin çekirdeğini güle oynaya

sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin

işin kolayına kaçmadan ama

gül yanaklı bebesini emziren melek yüzlü anneciğin resmini değil

ne de ak örtüde elmaların

ne de akvaryumda su kabarcıklarının arasında dolanan kırmızı balığınkini

sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin

1961 yazı ortalarında Küba'nın resmini yapabilir misin

çok şükür çok şükür bugünü de gördüm ölsem de gam yemem gayrının resmini yapabilir misin üstat

yazık yazık Havana'da bu sabah doğmak varmışın resmini yapabilir misin

bir el gördüm Havana'nın 150 kilometre doğusunda deniz kıyısına yakın bir duvarın üstünde bir el gördüm

ferah bir türküydü duvar

el okşuyordu duvarı

el altı aylıktı okşuyordu boynunu anasının

on yedi yaşındaydı el ve Mariya'nın memelerini okşuyordu avucu nasır nasırdı ve Karayip denizi kokuyordu

yirmi yaşındaydı el ve okşuyordu boynunu altı aylık oğlunun

yirmi beş yaşındaydı el ve okşamayı unutmuştu çoktan

otuz yaşındaydı el ve Havana'nın 150 kilometre doğusunda deniz kıyısında bir duvarın üstünde gördüm onu

okşuyordu duvarı

sen el resimleri yaparsın Abidin bizim ırgatların demircilerin ellerini

Kübalı balıkçı Nikolas'ın da elini yap karakalem

kooperatiften aldığı pırıl pırıl evinin duvarında okşamaya kavuşan ve okşamayı bir daha yitirmeyecek Kübalı balıkçı Nikolas'ın elini

kocaman bir el

deniz kaplumbağası bir el

ferah bir duvarı okşayabildiğine inanamayan bir el
artık bütün sevinçlere inanan bir el
güneşli denizli kutsal bir el
Fidel'in sözleri gibi bereketli topraklarda şekerkamışı hızıyla fışkırıp yeşerip ballanan umutların eli
1961'de Küba'da çok renkli çok serin ağaçlar gibi evler ve çok rahat evler gibi ağaçlar diken ellerden biri
çelik dökmeğe hazırlanan ellerden biri
mitralyözü türküleştiren türküleri mitralyözleştiren el
yalansız hürriyetin eli
Fidel'in sıktığı el
ömrünün ilk kurşunkalemiyle ömrünün ilk kâadına hürriyet sözcüğünü yazan el
hürriyet sözcüğünü söylerken sulanıyor ağızları Kübalıların balkutusu bir karpuzu kesiyorlarmış gibi
ve gözleri parlıyor erkeklerinin
ve kızlarının eziliyor içi dokununca dudakları hürriyet sözcüğüne
ve koca kişileri en tatlı anılarını çekip kuyudan yudum yudum içiyor
mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin
hürriyet sözcüğünün resmini ama yalansızının
akşam oluyor Paris'te
Notr Dam turuncu bir lamba gibi yanıp söndü ve Paris'in bütün eski yeni taşları turuncu bir lamba gibi yanıp söndü
bizim zanaatları düşünüyorum şiirciliği resimciliği çalgıcılığı filan düşünüyorum ve anlıyorum ki
bir ulu ırmak akıyor insan eli ilk mağaraya ilk bizonu çizdiğinden beri
sonra bütün çaylar yeni balıkları yeni su otları yeni tatlarıyla dökülüyor onun içine ve kurumayan uçsuz bucaksız akan bir odur.
Paris'te bir kestane ağacı olacak
Paris'in ilk kestanesi Paris kestanelerinin atası
İstanbul'dan gelip yerleşmiş Paris'e Boğaz sırtlarından
hâlâ sağ mıdır bilmem sağsa iki yüz yaşında filân olmalı
gidip elini öpmek isterdim
varıp gölgesinde yatsak isterdim bu kitabın kâadını yapanlar yazısını

dizenler nakışını basanlar bu kitabı dükkânında satanlar para verip
alanlar alıp da seyredenler bir de Abidin bir de ben bir de bir saman
sarısı belâsı, başımın.

Tiren, Varşova – Krakof – Pırağ – Moskova
-Paris – Havana – Moskova 1961

3.3. Havana Röportajı[725]

Küba Devrimi hiçbir dış destek almadan, tamamen silahlı mücadele ve halkla bütünleşmenin devrime dönüşmesinin başarılı bir örneğidir. Şiirde ilk dikkati çeken husus, hoşnutsuz ve ezilen halkın, Batista'ya karşı mücadele eden, içlerinde Komünist Partisi'nin de bulunduğu örgütleri değil, eline silah alarak dağa çıkan gerillaları seçmesidir. Küba örneğinde halkın refahı ve mutluluğu için eline silah alıp ölümüne mücadele eden küçük bir örgütlenmeye halk desteği muhteşem olmuştur. İşte Nâzım'ı etkileyen de budur.[726] Nâzım Hikmet bu tarihi ziyaretin izlenimlerini, katıksız bir devrimci coşku içindeki bir halka dair bakışını şiirselliği ön plana çıkan bir tonda "Havana Röportajı" isimli şiirinde toplamıştır. Bu şiirde, devrimci şairin bu ziyaretten nasıl keyif aldığı açıkça görülebilmektedir:

I

Pırağ - Havana uçağı Küba bale takımını bekliyor
sosyalist şehirlerde dans ettiler altı ay
sıcak denizlerdeki adalardan çığlıklarla kalkan renkli kuşlardılar.
alışamadım bir türlü,
uçak yerden kesilirken kazaların çeşidi gelir aklıma
hele kemeri bağlarken…
katkısız mavideyiz
Moskovalı bir kızcağız oturuyor yanımda, jeolog
ufacık tefecik de şipşirin de gökgözlü bir bal damlası
Küba Ural'dan biraz gençtir diyor
iki milyon yıl daha genç
ama toprakaltı zenginliği
bin bir gece definesi Ural'ınki gibi

[725] N. Hikmet, 2013, s. 86-97.
[726] H. Akgül, 2002, s. 328.

toprağın altında dolaşıyorum köklere kemiklere çarpıyor başım madenler
yığın yığın renk renk pırıldıyor karanlıkta

bizimkiler petrol arıyor Atlantiğin dibindeki Küba toprağında diyor
burgular deliyor denizin dibini sallanan uzun otların arasında ve balıklar
patlak gözlü göbekli diken diken balıklar çarpıyor dalgıç başlığımın
camına
bulacağız diyor Küba petrolsüz edemez bulacağız
petrolü bulacaklar güvenim var ama Nataşacık sıcaklara nasıl dayanır

Kazakistan'da iki yıl çalıştım diyor ısı kırk beş kırk sekiz ilerimde mühendisler
Bakülü Brünolu Peşteli Varşovalı Pekinli Vaymarlı
çelik dökmek istiyor Fidel Kastro tropik güneşleriyle yağan yağmurlar
gibi çeliği dökmek
kurtulmak istiyor fidel şekerin zindanından

altımızda Avrupa ama Küba bale takımı saatlerini bağrışa çağrışa Havana
saatına göre ayarladı evlerinin serin taşlıklarına girdiler koşa koşa
bense bir türlü akıl erdiremiyorum gündüzü mü kovalıyoruz
geceyi mi
uzalıyor mu ömrümüz
kısalıyor mu
görüyorum avrupa kıyılarının çizgisini geçiyoruz
çizgi köpük içinde
görüyorum Atlantiğin üstündeyiz
içimde bir garipseme
büyük toprağımdan ilk kopuşum bu

Okyanus'ta pupa yelken kalyonlar yüzüyor kendilerinden iri yel güllerinin
ve deniz kızlarının arasında ve ceylan derisine çizilmiş hartaların
uzaklara çağırışı karışıyor içimdeki garipsemeye

ortalık ufuksuz

mavi morardı karardı
elleri kancadan ve tek gözleri tepelerinde ve de çok zalim birtakım yaratığın egemenlik ettiği çok küçük bir yıldıza indi uçağımız geceleyin
geceleyin uçağımız Santa Mariya adasına indi altı saatlik bir uçuştan sonra
Portekizce konuşuluyor
Angola'yı düşündüm
San Salvator do Kongo'ya yakın kahve pılantasyonlarında başlayıp yayıldı ayaklanmalar

yedi haftada bu hayvanların otuz binini öldürdük gelecek ay yüz bin daha öldüreceğiz yağmurlar hele bir dinsin
Portekizli subay Luanda'da böyle konuştu

ay doğarken havalandı uçağımız
Santa Mariya aşağıda denizin orta yerinde eli böğründe kalakaldı
boyası artık yitirilmiş eski bir şamandıranın kederi çalkalanıyor Atlantiğin sularında ayışığında

uyudum
uyandım
tanımadığım yıldızlarla dolu ortalık
hızla da ağarıyor yıldızlar
Küba bale takımının kızları saçlarını tarıyor sürme çekiyor boyuyor dudaklarını ve sabah mahmurlukları bu sımsıkı kapalı daracık yerde bir limonluk baygınlığıyla olgunlaştırıyor onları

güneş doğdu
aşağıda derinlikler koyu lacivertten açık yeşile
mercan adaları korkunç yılanlar gibi büklüm büklüm uzanıyor camgöbeği aydınlığın üstünde

küba kıyıları koylarıyla göründü
koylar gümüş leğenler gibi yan yana dizili
Küba koylarının suları rahattır ve bütün denizlerde yüzen bütün gemileri

aynı gün aynı gece barındırabilir
biliyorum bir cennet yameşidir Küba adası Meksika körfezinin sepetinde
yılan yoktur Küba'da akrepler de ağulu değil
vahşi hayvan da yok Sapata bataklıklarındaki timsahları saymazsan boyları da yedi metreye kadar arkalarına geçip sopayı indirdin mi işleri tamam
bir de köpek balıkları Kohimar kayalıklarında
bir portakal çekirdeği atarsın terli sıcak toprağına sabahleyin Küba'nın bir portakal bahçesi bulursun akşamüstü

hikâye insanoğlu üstüne insanoğlunun gençliği umutları üstüne
hikâyeyi benden güzel anlattılar benden güzel anlatacaklar
hikâyeyi dost düşman işitmeyen kalmadı

Batista kulluğundaydı Şahmeran'ın
şekerkamışı milyonerlerinin Yankisinin de yerlisinin deve tütün ve kahve milyonerlerinin Yankisinin de yerlisinin de ve tanklı uçaklı elli binlik bir ordunun ve de yiğitleri hadım ettiktenve de gözlerini oyduktan sonra döve döve öldüren kışlaların ve önlerinde sırtüstü cesetler çürüyen karakol kapılarının ve her gece karakol duvarlarını yırtıp dışarı fırlayarak sıcak karanlıklarda kanlı kuşlar gibi çırpınan çığlıkların ve Frankist papazların ve kumarhanelerin ve de eroin toptancılarının ve gangsterlerin Yankisinin de yerlisinin de ve orospuların yalnız bir Havana'da on beş binve karaya vurmuş bir köpek balığı gibi çürüyenin ve baygın ağır çiçek kokularıyla karışık leş kokusunun generali Batista tümü altı milyon nüfusunun dört milyonu aç ve yüz bini verem ve Yankilere son on yılda bir milyar dolardan çok kâr getiren Küba'da Birleşik Amerika Devletleri elçisinin Birleşik Amerika Devletleri kara hava ve deniz kuvvetlerinin Birleşik amerika devletleri dolarının yıllardır kulluğundaydı

956'nin Kasımında Fidel de içlerinde 82 kişi Granma gemisinden denize indi
956'nın Kasımında Küba kıyılarına sokulan Granma gemisinden denize

inip yarı bellerinekadar suya gömülü ve silâhlarını başlarının üstüne tutarak
ve ansızın ve bir anda açılan top ve mitralyöz ateşi altında karaya çıkıp
ve karanlıkları polis köpekleri gibi koklayan araştıran ışıldaklardan sakınarak
ve sarıldınız teslim olun seslerini ve iri kurbağaları çiğneyip bataklıklara
ve şekerkamışı tarlalarına dalarak ve palmiyelerle hindistancevizi ağaçlarının
ardı sıra tepeleri tırmananlar Sierra dağında buluştu

Fidel de içlerinde 82'nin 12'si sağ kalmıştı
Fidel de içlerinde 12 kişiydiler 56'nın Kasımında
Fidel de içlerinde 150 kişiydiler Aralığında 56'nın
Fidel de içlerinde 500 kişiydiler Şubatında 57'nin
Fidel de içlerinde 1000 oldular 5000 oldular Fidel de içlerinde Fidel de içlerinde bir
milyon yüz milyon bütün insanlık oldular yıktılar Batista'yı 959'un Ocağında
ve 50 binlik orduyu ve şekerkamışı milyonerlerini yerlisini de Yankisini de ve
tütün ve kahve milyonerlerinin yerlisini de Yankisini de ve kışlaları ve
önlerinde cesetler çürüyen karakolları ve eroin toptancılarını ve kumarhaneleri
ve Birleşik Amerika Devletleri hava deniz ve kara kuvvetlerini ve Birleşik
Amerika Devletleri dolarını
ve Küba'nın havasında ağır çiçek kokularına karışık leş kokusu dağıldı yani Birleşik
Amerika Devletleri korkusu

Havana'ya yaklaşıyoruz dedi hostes
palmiyeler palmiyeler diye haykırdı birisi
anne anne diye haykırıyor sandım

Küba bale takımı lumbuzların camlarında kocaman kelebekler gibi çırpınıyor
tümü on sekiz saatlik bir uçuştan sonra toprağa betona değil aydınlığa inip konduk
aydınlığın içinde gördüm onları aydınlıkla sarmaş dolaş üç kişiydiler iki erkek bir
kadın
biri sakallı
gençtiler
hangisi ak hangisi melez hangisi kara seçemedim
sakallısı ak mı kara mı melez mi seçemedim

seçemedim kadın kara mıydı ak mıydı melez miydi
gözleri birbirine öylesine benziyordu ki her şeyleri de öylesine gözlerinde ki
derilerinin renklerini birbirinden ayırt etmek olmuyor
zaten bu eritip dağıtıp yoğurup yaratan güneşte kanlar ve deriler birbirine karışmış
türküler ve oyunlar gibi
üçü de soluk mavi gömlekli nefti pantolonluydu
kemerlerinde sapları işlemeli tabancalar ellerinde mitralyetler
birisi de beresini derleyip apoletinin altına sokmuş
akı mı karası mı melezi mi seçemedim
sonradan onlara günün gecenin her saatinde en olmadık yerde rastladım
kimi kere kamyonlar dolusuydular kimi kere bir kişi
bir keresinde Yazarlar Birliği Sarayı'nın kapısında nöbetçiydiler
iki kız on dörder yaşında
Küba kızları bizim Anadolu kızları gibi tez büyüyor
mitralyetleri ateşe hazır
ve yeşil bereleri kara kaşlarına eğik azıcık

bir keresinde kıvır kıvır ak saçlı bir zenciydi dev gibi
ve bankanın kapısına yaslanmıştı
ve mitralyeti yerde açık bacaklarının arasında
bir keresinde şiirlerimi okudu televizyonda tabancasını belinden çıkarmadan
Küba'nın en büyük aktrisiydi

ak bir Kadillakla girdik Havana'ya
otomobilin böylesine ömrümde ilk biniyorum
araba değil okyanus
milyoneri Miyami'ye kaçmış
çarın tahtı geldi aklıma
on dokuzumda kremlin'de üstüne oturup resim çektirdimdi kılıflıydı

II
vıcık vıcık terli bir ten fanilası gibi yapışıyor sırtıma sıcak
otelin 24'üncü katından bakıyorum şehre gece vaktI
içine güneş vurmuş bir deniz gibidir gördüğüm

sarı mavi turuncu yeşil balıkların ışıltısı kıvıl kıvıl
ve dev böcekler ak sedefleriyle
ve yarı hayvan yarı bitki uzun tüylü kırmızı çiçekleriyle kayalar
otelin 24'üncü katından dinliyorum şehri gece vakti
şehir türkülere gömülü
toprağın taşın yaprağın içinde türküler
türküler titreyen sıcak gibi toprağın taşın yaprağın içinde
havanın içinde azot filan gibi türküler
türküler yemişlerin kabuğu eti çekirdeği
çiçeklerin kokusu türküler
türküler İspanya Arabistan Afrika
türküler gözlerinde ve kalçalarında kadınların
türküler erkeklerin sıcak elleri
türküler oyunların ayakları belleri omuzları
asansörle iniyorum hole
asansörde köylü kızlar Oriente ilinden Bayamo köylüklerinden
şehre dikiş öğrenmeye gelmişler
Havana Libere (hür havana) otelinde duvarlarında milyonerlerden gölgeler kalmış
apartımanlarda oturuyorlar
otelin eski adı Hilton
24 milyona çıkmış
asansörde köylü kızlar Bursa ilinden Ankara köylüklerinden kızlar İstanbul'da işiniz
ne kızlar sizi nasıl bıraktılar Hilton'a
Hilton Hilton değil gayrı diyorlar hür İstanbul'a çevrildi adı çoktan
ve gülüyorlar ağızlarını örtüp kınalı elleriyle
ağalar da kaçtı Amerikanla birlikte
ya toprak
bölüştük

holde İvanof'u gördüm Aleksey Vasilyeviç'i
meşin ceketini omzuna atmış
belinde nagant
ayaklarında çizmeler
sırma bıyıkları kaytan

Petrograt'ta Kışlık Saray'a nasıl girdiklerini anlatıyor zenci nöbetçiye
Fidel Kastro'nun fotoğrafı altında
oysa 41'de öldü Aleksey Vasilyeviç savunurken Moskova'yı
41'de öldü Aleksey Vasilyeviç kır bıyıkları kana batık
kar yağıyor
kızaklar geçiyor Tiverskoy Caddesinin tahta döşemesini örten karlara yol yol çizerek
Kafkaslı alizade girdi hole lezginkası astıragan kalpağı hançeri ve göğsünde gümüş
başlı fişekleri bir de Vırangel yadigârı hâlâ da sızlayan iki yarasıyla
ha desen başlayacak Şeyh Şamil dansına ve Havanalı kızların ağızlarında kalacak
parmakları
oysa Alizade'yi üç ay önce Bakü'de gördüm iki renkli Volga otomobilinden indi
kocalmış
zoru zoruna tanıdım

holde delegeler
dün gelenler Havana'ya
Arjantinli Şilili Ekvatorlu Brezilyalı İtalyan Hintli Madagaskarlı Finlandiyalı
Çekoslovakyalı
Fransız Jan Piyer konuşuyor Martinik delegesiyle
oysa biliyorum Jan Piyer Madrid kapılarında öldü Hitler'in tanklarıyla ezilip
oysa duruyor karşımda Jan Piyer yüzü genç bir elma gibi
kırışıksız
kızarmış da
soğuktan olacak
bu 1922 yılında Moskova'da soğuk sıfırın altında 27
bu 1961 yılında Havana'da sıcak sıfırın üstünde 35

III

dolaşıyorum Havana sokaklarını
asfaltla ağaçları birbirine karıştırıyorum
otomobillerle asfaltı birbirinden ayırt etmek olmuyor
yağmurla güneşi
ak bulutlarla masmavi yüzme havuzlarını

kadınlarla yemişleri birbirine karıştırıyorum
çocuk bahçeleriyle hürriyeti
hürriyetle bu şehrin insanlarını birbirinden ayırt etmek olmuyor
mitralyetlerle kapıları birbirine karıştırıyorum sütünlu sütunsuz demir tahta cam
büyük küçük bütün sokak kapılarıyla mitralyetleri mitralyözleri
kum torbalarından barikatlarla Atlantiği birbirine karıştırıyorum
Amerikan uçak gemilerinin hayaletini gözleyen tanyerleriyle kum torbalarından
barikatları birbirinden ayırt etmek olmuyor
köylü analarla Cumhurbaşkanı sarayını birbirine karıştırıyorum
Hoze Marti'nin anıtları heykelleri büstleriyle Fidel'in fotoğraflarını birbirine
karıştırıyorum hele taş basma resimlerini
Fidel'le türküleri birbirine karıştırıyorum Enternasyonal marşıyla çaçaçayla
paçangayla Fidel'i
somos sosyalitas palante palante
bir alanda art arda tek sıra dizilip ellerini birbirinin sırtına koyup rumba oynayan
yüz
bin kişiyle fidel'i birbirine karıştırıyorum
Fidel'le Havana'yı birbirinden ayırt etmek olmuyor
Marks'a rastlıyorum kitap kapaklarında ananaslarla mameylerin arasında ve Sierra
dağından yeni inmiş ulu sakalıyla Marks'a rastlıyorum
Lenin'e rastlıyorum her gün biraz daha sık rastlıyorum Lenin'e güneşli duvarlarda
minicik kızıl yıldızların ve ispanyolcanın içinde
yüksek tahta tribünde uzatmış kolunu ileriye konuşuyor Kızıl Meydan'da Küba
bayraklarının arasında Lenin
Nikita'ya rastlıyorum türkülerin kafiyesinde
ve takma köpek balığı dişleriyle Kenedi'ye rastlıyorum
ambalaj kâatları parçalarına rastlıyorum bankaların fabrikaların filan kapılarına
çivilenmiş
ve üzerlerinde Nacionalizado yazılı çoğu kere kırmızı mürekkeple
ve köylülere rastlıyorum
sağ ellerinde toprakların tapuları ve kooperatif cüzdanları sol ellerinde ve bir düşün
içindeymişler gibi bir halleri var
devrimin diktiği 50 milyondan çok ağaçla on binden çok okulun kimisine rastlıyorum

mimarlara rastlıyorum
güneşten aydan yıldızlardan daha doğrusu çok ama çok daha mutlu yaşanan bir dünyadan diyelim ki yirmi birinci yüzyılımızın ortalarından gelen ve bıyıkları yeni terlemiş mimarlara rastlıyorum
bahçeler ve yapılar yapıyorlar ama insan gözünün bugüne dek yeryüzünün hiçbir yerinde görmediği biçimlerle renklerle rahatlıklarla
yapılar hazır elbiseler gibi değil diyelim ki bir balıkçı evi ev değil cevahir kutusu ötekine benzemiyor
meğerse ne kadar çok ne kadar da güzel ve de hemencecik söylenecek sözleri varmış sosyalist devrim mimarlarının küba'da işçilere köylülere aydınlara
ve nasıl da sıcağı serinliğe ve karanlığı aydınlığa çevirmesini biliyorlar

işçilere rastlıyorum
hiç kimse onlar gibi böylesine güvenle geçmedi sokaklarından Havana Havana olalı beri
ve ben her gün biraz daha gencim Havana'da
her gün biraz daha yitiriyor ağzım dünyanın acılığını
her gün biraz daha yumuşuyor çizgileri avuçlarımın ve çok uzaklardaki kadının beni ama yalnız beni düşündüğüne inanıyorum her gün biraz daha
ve her gün biraz daha keyifli türkü söyleyerek geçiyorum Havana sokaklarından
somos sosyalitas palante palante

1961 yılında havana'da başlanıp moskova'da bitirildi.

SONUÇ

1953-1962 yılları arasında basın ve edebiyat aracılığıyla Türk kamuoyunda Küba'ya karşı oluşan bakışı ortaya koymaya çalıştığımız bu çalışmamızda, Cumhuriyet ve Milliyet Gazetelerinde Küba ve Küba Devrimi ile ilgili çıkan haber ve köşe yazılarının tahlilini yaptık. İncelemelerimiz sonucunda, 1953-1962 yılları arasında yıllara göre Küba ve Küba Devrimi'ne dair yayınlanan haber ve köşe yazılarının işlediği konuları ve konuyla ilgili yazı kaleme alan yazarları şöyle belirtmek mümkündür:

1953 Senesi: Bu sene içerisinde Küba ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde 1, Milliyet gazetesinde ise 2 haber vardır. Haberler hükümete karşı yapılan darbe girişimini basit bir komplo haberi gibi yansıtmış, Fidel Castro'nun ismi bile geçmemiştir. Temmuz ayında Cumhuriyet gazetesinde Anadolu Ajansı kaynaklı ve Milliyet gazetesinde Associated Press kaynaklı verilen haberler ayaklanmanın olduğu ve bastırıldığı ile ilgili, Eylül ayında Milliyet gazetesinden Anadolu Ajansı kaynaklı verilen haber ise darbe yapmak isteyenlerin mahkemeye çıkarılması ile ilgilidir. Haber siyasi içerikli değil bilgi içeriklidir.

1954-1955 yılları arasında Küba ile ilgili çıkan 6 haberin ikisinin kışlaya yapılan saldırı ile ilgisi olmadığından çalışmamıza dâhil edilmemiştir.

1956 Senesi: Bu sene içerisinde Küba ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde 2, Milliyet gazetesinde ise 1 haber mevcuttur. Aralık ayında Cumhuriyet gazetesinde Anadolu Ajansı kaynaklı haberler Küba'da isyan çıktığı ve isyanın bastırıldığı ile ilgili siyasi içerikli olmayan haberlerdir. İki haber de konumuzla ilgili olduğu için çalışmamıza dâhil edilmiştir. Bu haberler Küba'nın güney sahillerinde isyan çıktığı bilgisini vermektedir. Milliyet gazetesindeki haberin ise konumuzla ilgisi olmadığından üzerinde durulmamıştır.

1957 Senesi: Bu sene içerisinde Küba ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde 7, Milliyet gazetesinde ise 4 haber mevcuttur. Cumhuriyet gazetesinde çıkan 7 haberin 5'i çalışmamıza dâhil edilmiştir. Anadolu Ajansı, Associated Press ve Reuters kaynaklı haberler Küba'da isyan çıkması ile ilgili haber niteliğindedir. Haber Küba'da isyanın genişlediğini ve bunun sonucunda Fulgencio Batista'nın Küba

Anayasası'nı lağv ettiği bilgisini vermektedir. Milliyet gazetesinde Associated Press kaynaklı çıkan ve çalışmamıza dâhil edilen 4 haber de Küba'da bir ayaklanma olduğunu ve isyanın genişlediğini bilgisini içermektedir.

1958 Senesi: Bu sene içerisinde Küba ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde 5, Milliyet gazetesinde ise 9 haber mevcuttur. Cumhuriyet gazetesinde çıkan haberin 1'i, Milliyet gazetesinde çıkan haberin ise 2'i çalışmamıza dâhil edilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde Associated Press kaynaklı Mart ayında çıkan haber Küba'da isyan çıktığını, Fidel Castro'nun bütün silahlı kuvvetler mensuplarını Batista'ya karşı birleşmeye davet ettiğini, Milliyet gazetesindeki haberler ise Küba'da isyanın yayıldığını duyurmaktadır.

Gördüğümüz gibi 1953'ten 1959'a kadar yaşananlar Türk basınına hafif başkaldırı olarak yansımış, 1953 Moncada kışlası saldırsına basit bir isyan olarak yer ayrılmıştır. Herbert Matthews'un Küba'daki isyancılar üzerine New York Times'te yazdığı yazılardan sonra Fidel Castro'nun ismi dünya basını ile birlikte Türk basınında da yer almaya başlamış, Devrimin zafere ulaşmasıyla Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerinin en önemli yazarları Küba Devrimi üzerinde durmuşlardır.

1959 Senesi: Bu sene içerisinde Küba ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde 49, Milliyet gazetesinde ise 41 haber çıkmıştır. Çıkan haberler Reuters, Anadolu Ajansı, Associated Press, Türk Haberler Ajansı, Telefon, Radyo ve ismi verilmeyen çeşitli ajanslar kaynaklıdır. Cumhuriyet gazetesinde çıkan 49 haberin 9'u köşe yazısı, 40'ı haber niteliğinde olan yazılardır. Cumhuriyet gazetesinde çıkan 49'haberin 27'i çalışmamıza dâhil edilmiştir. Çalışmamıza dâhil edilen 27 haberin 6'nı Ömer Sami Coşar'ın ve 1'ni Feridun Ergin'in köşe yazıları oluşturmaktadır. Cumhuriyet gazetesi yazarı Ömer Sami Coşar 1959 yılının Ocak ayında Fulgencio Batista'nın Küba'dan kaçmasına "*bir diktatör kaçarken…"* başlıklı yazısında değinerek "*yeni yılın ilk günü bir diktatörlük daha çökmüştür*" diyerek Fulgencio Batista rejimini Arjantindeki Peron rejimi ile karşılaştırarak eleştirmiştir. Öte yandan aynı yazar daha sonra Diktatör Batista'ya karşı mücadeleyi başarıyla sona erdiren Fidel Castro ve arkadaşlarının Fulgencio Batista'nın emriyle cinayet işleyenleri, halka işkence yapanları ve İsyancı Ordu'nun yakalanan askerlerini gruplar halinde öldürenleri yargılayarak idam etmelerine de eleştirel bir şekilde yaklaşmamıştır. Ancak 1959 yılının Temmuz ayında Fidel Castro'nun Amerika Birleşik Devletleri ile yavaş yavaş

arasının açılmaya başlamasıyla Ömer Sami Coşar, "*Fidel Castro, ihtilali yürütürken devlete, şeklen de olsa demokratik bir çehre vermek istemiştir*" diyerek Fidel Castro'yu eleştirmiştir. Yine Temmuz ayında kaleme aldığı bir yazısında Amerika Birleşik Devletleri'nin Amerikan şirketleri aracılığıyla Latin Amerika ülkelerinde iktisadi sömürü yaptığını söyleyerek, "*Küba için toprak reformunun büyük önem taşıdığı inkâr edilemez*" diye vurgulamıştır. 1959 yılının Kasım ayında kaleme aldığı yazısında da "*uzun yıllar boyunca Birleşik Amerika, kendisiyle aynı kıtada bulunan devletlere daha çok 'elverişli iş sahaları' nazarı ile bakmıştır*" diyerek Amerika Birleşik Devletleri'ni eleştirmiş, yalnız Amerika kıtasında değil, dünyanın diğer yerlerinde de bir Amerikan karşıtlığının olduğunu belirtmiş, Amerika Birleşik Devletleri'nin kendi kendilerine verdikleri "*üstünlük*" pâyesini bırakmaları gerektiğinin altını çizmiştir. 1959 yılının Aralık ayında kaleme aldığı yazısında ise Fidel Castro'yu Fulgencio Batista rejiminin metotlarını benimsemekte suçlamış, Castro'yu "*yeni diktatör*" diye nitelendirmiş, basın özgürlüğünün kısıtlanması konusuna vurgu yaparak "*Peron'ları, Batista'ları kurtarmamış olan bu usul, hiç şüphe edilmesin ki bunları da kurtarmayacaktır*" diyerek Fidel Castro'nun da devrileceği kanısına varmış ve bunu kaydetmiştir.

Milliyet gazetesinde çıkan 41 haberin ise 13'ü çalışmamıza dâhil edilmiştir. Çalışmamıza dâhil edilen 13 haberin 1'ni Sami Kohen'in köşe yazısı oluşturmaktadır. Sami Kohen Devrimin zaferine "*Küba'da Diktarörlüğe Paydos*" başlıklı yazısında değinmiş, Küba'nın Fulgencio Batista'dan kurtarılması ile Latin Amerika'da hürriyetine kavuşan ülklerin sayının 10'u bulduğunu ve Amerika kıtasında diktatörlük devrinin kapanmak üzere olduğunu yazmıştır.

Her iki gazeteden çalışmamıza dâhil edilen diğer 34 haber niteliğindeki yazı ise Küba'da yaşanan gelişmeleri duyurmakta, Küba'nın demokratik rejime kavuştuğunu, Küba'da yeni mahkemelerin kurulduğunu, Batistacıların idamına devam edildiğini, idamlar yüzünden Amerika Birleşik Devletleri ile Küba'nın arasının açılmaya başladığını bilgisini içermektedir.

1960 Senesi: Bu sene içerisinde Küba ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde 117, Milliyet gazetesinde ise 47 haber çıkmıştır. Çıkan haberler Reuters, Anadolu Ajansı, Associated Press, Türk Haberler Ajansı, Telefon, Radyo ve ismi verilmeyen çeşitli ajanslar kaynaklıdır. Cumhuriyet gazetesinde çıkan 117 haberin 3'ü köşe yazısı, 114'ü haber niteliğinde olan yazılardır. Cumhuriyet gazetesinde çıkan 117'haberin

19'u çalışmamıza dâhil edilmiştir. Çalışmamıza dâhil edilen 19 haberin 3'nü Feridun Ergin, M. Piri ve Oğuz Türkkan'ın köşe yazıları oluşturmaktadır. Ferdiun Ergin yazısında Ernesto Che Guevara'nın Merkez Bankası Başkanlığına getirilmesiyle ilgili "*economista*" "*comunista*" anekdotunu aktarmıştır. M. Piri Amerika Devletleri Teşkilatı'nın Kosta Rika'da toplanmasına değinmiş, Oğuz Türkkan ise "*Büyük oyunun son perdesi*" başlıklı yazısında Fidel Castro ile Kruşçev'in New York'ta Birleşmiş Milletler toplantısı sırasında çok samimi geçen görüşlerini aktarmıştır. Diğer 16 haberde ise Küba'da yapılan millileştirme hareketi, Sovyetler Birliği'nin Küba'ya yapacağı 100 milyon dolar değerinde yardım, Küba'nın Sovyetler Birliği'nden aldığı petrolleri işlemediği için Amerikan petrol tasfiyehanelerine el koyması, Küba'daki bütün Amerikan tesislerinin millileştirilmesi, New York'ta Sovyetler Birliği lideri Nikita Kruşçev'le Fidel Castro'nun yakınlaşması haberleri Türk kamuoyuna duyurulmuştur. Amerika ile Küba'nın arasının açılması ve Sovyetler Birliği ile yakınlaşmasına rağmen Cumhuriyet gazetesinde müellifsiz çıkan yazılar haber niteliği taşımakta, her hangi bir taraf tutmamaktadır.

Milliyet gazetesinde çıkan 47 haberin 2'i köşe yazısı, 45'i haber niteliğinde olan yazılardır. Milliyet gazetesinde çıkan 47'haberin 11'i çalışmamıza dâhil edilmiştir. Çalışmamıza dâhil edilen 11 haberin 2'ini Sami Kohen'in köşe yazıları oluşturmaktadır. Sami Kohen "*Rekabet gezileri*" başlıklı yazısında Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Eisenhower'in ve Sovyetler Birliği Başbakanı Kruşçev'in dış ülkelere yaptıkları gezilere değinmiştir. Yazar "*Orta Amerika'da huzursuzluk*" başlıklı diğer yazısında Küba'nın son zamanlarda Komünist Blok'a yaklaşması ve Amerika Birleşik Devletleri'ne sırt çevirmesi üzerinde durmuş, Castro Komünist midir? Sorusuna cevap aramıştır. Fidel Castro'nun komünist olmadığı ama takip ettiği politikanın komünistlerin politikalarına yakın olduğunu yazmıştır. 1960 yılının sonlarına doğru Küba ile Sovyetler Birliği'nin yakınlaşmasına gazete yazarlarının ihtiyatla yaklaştıklarını ve kesin kanılara varmadıklarını gözlemlemekteyiz. Diğer 9 haberde ise genel olarak Küba'da yaşanan gelişmelere yer verilmiştir.

1961 Senesi: Bu sene içerisinde Küba ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde 151, Milliyet gazetesinde ise 75 haber çıkmıştır. Çıkan haberler Reuters, Anadolu Ajansı, Associated Press, Türk Haberler Ajansı, Telefon, Radyo ve ismi verilmeyen çeşitli ajanslar kaynaklıdır. Cumhuriyet gazetesinde çıkan 151 haberin 15'i köşe yazısı, 9'u Le Figaro gazetesinden Max Clos ve 3'ü Cemal Hüsnü Taray imzalı yazı dizileridir.

Cumhuriyet gazetesinde çıkan 151'haberin 38'i çalışmamıza dâhil edilmiştir. Çalışmamıza dâhil edilen 38 haberin 7'ni Amiral Afif Büyüktuğrul, Nadir Nadi (2), M. Piri (3) ve Burhan Felek'in yazdığı köşe yazıları, 9'nu ise Max Clos'un yazı dizisi oluşturmaktadır.

Küba'nın Amerika Birleşik Devletleri ile arasının iyice açılması ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne yaklaşmasıyla Cumhuriyet gazetesinin Amerika Birleşik Devletleri'nden yana tavır almaya başladığını söyleyebiliriz. Bu durumu Cumhuriyet gazetesinde çıkan yazılarda gözlemlemek mümkündür.

Cumhuriyet gazetesi yazarı Afif Büyüktuğrul Domuzlar Körfezi çıkarması zamanı kaleme aldığı yazısında Amerika Birleşik Devletleri'nin sadece hür milletlerin tecavüze uğramaları durumunda harbe girdiğini ve bu milletleri tekrar hürriyete kavuşturduktan sonra getirdiği kuvvetleri geri çektiğini söylemiştir. Dolayısıyla Küba'nın Sovyetler Birliği'ne yaklaşmasını "*hür milletlerin tecavüze uğramaları*" olarak değerlendirmiş, Amerika Birleşik Devletleri'nin desteği ile yapılacak her hangi bir müdahaleyi "*hürriyetçilere yardım*" olarak nitelendirmiştir. Cumhuriyet gazetesi genel yayın yönetmeni Nadir Nadi ise, Küba'yı "*bir çıban başı*" olarak nitelendirdiği yazısında, çıkarma yapan birliklerin yenilgiye uğratılmaları durumunda "*böyle bir sonuca Amerika'nın göz yummaması gerekir*" diyerek, Amerika Birleşik Devletleri'nin duruma müdahale etmesini temenni etmiştir. Bununla birlikte Nadir Nadi, Küba'nın Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile yakınlaşmasını Monroe Doktrini'ni temelden sarstığını ve "*yabancı bir devletin Amerika'nın bir köşesine parmağını değdirdiğini*" belirtmiştir.

Diğer bir Cumhuriyet gazetesi yazarı M. Piri de Fidel Castro'yu "*psikopat Castro*", Küba'yı da "*cehennem*" olarak nitelendirmiştir.

Dönemin önemli gazetecilerinden olan Cumhuriyet gazetesi yazarı Burhan Felek de Domuzlar Körfezi çıkarması zamanı Sovyetler Birliği'nin Amerika Birleşik Devletleri Küba'ya müdahale ederse biz de silahla işe karışırız mealindeki notasına John Kennedy'nin verdiği cevabı erkekce bulduğunu, Truman'ın Kore müdahalesinden beri dünyada erkekce bir sesin işitilmez olduğunu belirtmiştir.

Küba'nın Amerika Birleşik Devletleri ile arasının iyice açılması ve ilişkilerin tamamile kesilmesi ile Cumhuriyet gazetesi Amerika Birleşik Devletleri'nden yana yazılar yayınlamış, Fidel Castro'yu Sovyetler Birliği'nin uydusu olmakla suçlamıştır.

Yukarıda belirttiğimiz gibi Küba'nın Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerini kesmesi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile işbirliği yapmaya başlamasıyla Cumhuriyet gazetesi Amerika Birleşik Devletleri'nden yana tavır sergilemeye başlamıştır. Gazetenin genel yayın yönetmeni Nadir Nadi'nin Amerika Birleşik Devletleri'nden yana eğilimde olması, Küba'yı eleştiren yazılar kaleme alması ve Le Figaro Gazetesi'nde yayınlanan Max Clos imzalı "*Sakallılar diyarında 3 hafta*" başlıklı Küba'yı eleştirel nitelikte olan yazı dizisini yayınlaması gazetede yayınlanan müellifsiz, haber niteliğinde olan yazılara da sirayet etmiştir. Gazetedeki genel izlenim Küba'yı eleştirel niteliktedir.

Milliyet gazetesinde çıkan 75 haberin 5'i köşe yazısı, 10'u Abdi İpekçi imzalı dizi yazısıdır. Milliyet gazetesinde çıkan 75'haberin 28'i çalışmamıza dâhil edilmiştir. Çalışmamıza dâhil edilen 28 haberin 3'nü Sami Kohen'in, 1'ni Çetin Altan'ın köşe yazıları ve 10'nu ise Abdi İpekçi'nin yazı dizisi oluşturmaktadır.

Sami Kohen de Cumhuriyet gazetesi yazarları gibi Küba'nın Sovyetler Birliği'ne yakınlaşmasından sonra Amerika Birleşik Devletleri'nden yana tutum sergilemiştir. Fidel Castro'nun ifade özgürlüğünü kısıtladığını ve diktatör kesildiğini söyleyerek, "*Karaip denizindeki bu adayı Komünistler için bir sıçrama tahtası haline getirdi*" diye belirtmiştir. Domuzlar Körfezi çıkarması arefesinde kaleme aldığı yazısında ise Küba'yı "*çıbanbaşı*" olarak nitelemiş, "*demokrasiyi kurmak için Batista'yı deviren Castro ondan beter bir diktatör kesilmiştir*" diyerek Fidel Castro'yu eleştirmiştir.

Milliyet gazetesinin Amerika Birleşik Devletleri'nden yana tutum sergilemesine rağmen Çetin Altan, Amerika Birleşik Devletleri'nin sosyal sonuçlarını düşünmeden Küba'yı sömürdüğünü, Batista devrilip Castro başa gelince, onu da ele geçireceğini ve Küba'yı sömürmeye devam edeceğini sandığını söylemiş ve Amerika Birleşik Devletleri'nin işine gelen hükumetleri tutup sosyal dengesizlikler yarattığını belirterek Amerika Birleşik Devletleri'ni eleştirmiştir. Çetin Altan'ın bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri'ni tedbirli de olsa eleştirdiğini gözlemlemek mümkündür.

Devrimi yerinde görmek amacıyla Küba'ya giden Abdi İpekçi de Küba'da köylülerin Castro'dan yana olduğunu ama hürriyet ve demokrasi adına bir şeyin kalmadığını, komünist bir rejimin kurulduğunu yazmış, bunu da Fidel Castro'nun Che Guevara ile yakın olmasına bağlamıştır.

Haber niteliğideki yazılar dışında 19 Nisan 1961 tarihinde "*Castro 'ekmek ve hürriyet' temin edemedi*" başlıklı müellifsiz yazıya dikkat ettiğimizde Milliyet gazetesinin de Amerika Birleşik Devletleri'nden yana tutum sergilediğini gözlemlemekteyiz. Yazıda, Fulgencio Batista devrildikten sonra Fidel Castro'dan "*ekmek ve hürriyet*" devrinin başlayacağı beklenmekte ama halkın ümitlerinin suya düştüğünün altı çizilmiştir.

1962 Senesi: Bu sene içerisinde Küba ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde 179, Milliyet gazetesinde ise 129 haber çıkmıştır. Çıkan haberler Reuters, Anadolu Ajansı, Associated Press, Türk Haberler Ajansı, Telefon, Radyo ve ismi verilmeyen çeşitli ajanslar kaynaklıdır. Cumhuriyet gazetesinde çıkan 179 haberin 25'ni köşe yazısı, 5'ni röportaj oluşturmaktadır. Cumhuriyet gazetesinde çıkan 179'haberin 14'ü çalışmamıza dâhil edilmiştir. Çalışmamıza dâhil edilen 14 haberin 2'i M. Piri imzalı köşe yazısıdır.

Cumhuriyet gazetesi yazarı M. Piri "*Kastro artık Komünist*" başlıklı yazısında Amerika'nın kendi menfaatlerini korumak için başvurduğu tedbirlere tepki olarak, sol görüşlüleri ve komünistleri iş başına getirdiğinin altını çizmiş ve Castro'yu da Komünist yapan mekanizmanın da bu olduğunu belirtmiştir.

Küba'nın Sovyetler Birliği'ne yaklaşmasıya Cumhuriyet gazetesinin Amerika Birleşik Devletleri'nden yana tutum sergilediğini daha önce belirtmiştik. 1962 yılında Füze Krizi'nin doğrudan Türkiye ile bağlantılı olması dolayısıyla gazetenin Amerika'nın atdığı her adımı desteklediğini gözlemlemekteyiz.

Milliyet gazetesinde çıkan 129 haberin 12'ni köşe yazısı oluşturmaktadır. Milliyet gazetesinde çıkan 129'haberin 9'u çalışmamıza dâhil edilmiştir. Çalışmamıza dâhil edilen yazılar Füze Krizi zamanında çıkan, haber verme niteliğindeki yazılardır. Milliyet gazetesinin de Amerika'dan yana tutum sergilediğini söyleyebiliriz.

1962 yılında hem Cumhuriyet gazetesinde, hem Milliyet gazetesinde Küba'ya çok geniş yer ayrılmıştır. Bu konu çok geniş yer kapladığından ve bu konu ile ilgili ayrı bir çalışma yapılabileceğinden 1962 senesinde çıkan haberlerin çok az bir kısmı çalışmamıza dâhil edilmiştir.

Küba Devrimi'nin dönemin Türk edebiyatına nasıl yansıdığına bakacak olursak Nâzım Hikmet'e ait bulunan iki şiirde gerilla hareketine sempati duyduğunu görmekteyiz. "*Dağlara çıkmak ve çetecilik yapmak gerekirdi,*" diyecek kadar

Castro'dan ve Küba'da yaşananlardan etkilenmiş ve yazdığı iki şiirinde de Devrim'e güzellemeler yapmıştır.

Türkiye 18 Şubat 1952 yılında resmen NATO üyesi olmuştur. İkinci Dünya Savaşından sonra hızla oluşan iki kutuplu dünyanın liderleri Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, dünya politikasındaki etkinliklerini artırmak düşüncesiyle, kendi bloklarında yer alan ya da kendileriyle yakın ilişki kurmasını istedikleri ülkelere çeşitli yardımlarda bulunmaya başlamışlardır. Amerika Birleşik Devletleri siyasal hedeflerini gerçekleştirmek ve Sovyetlerin ideolojik yayılmasını durdurmak amacıyla Türkiye, Pakistan, Ürdün, Güney Kore vb. ülkelere acil ekonomik yardım gönderme kararı almıştır. Yapılan bu yardımlar ekonomik amaçlara yönelik olmaktan uzaklaşıp, askerî ve siyasal nitelik kazanmıştır. Truman Doktrininin ilanıyla birlikte Türkiye hissedilir miktarlarda Amerikan askerî ve ekonomik yardımı almaya başlamış, bununla da Türkiye'nin askerî ve ekonomik olarak dışa bağımlılığının temelleri atılmıştır. Özellikle Türkiye'nin NATO'ya alınmasından sonra bu yardımların miktarında bir artış görülmüştür. Türkiye'ye yardım gönderirken Amerika Birleşik Devletleri her şeyden önce, NATO'nun, Türkiye üzerinden yapılacak muhtemel bir Sovyet saldırısı dolayısıyla zarar görmesini engellemeyi amaçlamıştır.[727]

1960'ların sonunda orta menzilli Jüpiter füzelerinin Türkiye'ye yerleştirilmesi tamamlanmıştı. Sovyet lideri Kruşçev bunun karşılıksız kalmayacağını dile getirmişti. Kruşçev'in sözünü ettiği karşılık, Küba'ya Jüpiter benzeri Sovyet füzelerinin yerleştirilmesiydi. Bu durum Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği arasında büyük bir gerilime yol açmış, ülkesinde Jüpiter füzeleri bulunan Türkiye de ister istemez bu gerilimin içine girmiştir. Bühran döneminde Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel bir açıklama yaparak, Türkiye'nin dostu ve müttefiki Amerika Birleşik Devletlerini sonuna kadar desteklediğini ifade etmiştir. Başbakan İnönü ise, Türkiyenin Amerika Birleşik Devletleri ile dayanışma içinde olduğunu söylemiştir.[728]

Sonuç olarak yukarıdaki senelere göre yapmış olduğumuz değerlendirmelere göre, 1953-1962 yılları arasında Küba ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde 523, Milliyet Gazetesinde ise 313 yazı kaleme alınmıştır. Küba hakkında Cumhuriyet Gazetesinde

[727] Baskın Oran (ed.), ***Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar***, Cilt I, 6. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002, s. 550-552.
[728] ibid, s. 682-683.

en fazla yazı kaleme alan yazar M. Piri'dir. M. Piri bu süre zarfında 14 yazı kaleme almıştır. Yazılarının hepsi gazetenin 3. sayfasından verilmiştir. Küba hakkında Milliyet Gazetesinde en fazla yazı kaleme alan yazar ise Sami Kohen'dir. Sami Kohen bu süre zarfında 19 yazı kaleme almıştır. Yazılarının çoğu gazetenin 2. sayfasından verilmiştir.

Yukarıda senelere göre yaptığımız teferrüatlı değerlendirmede de belirttiğimiz gibi, Devrim gerçekleştikten sonra, 1960 yılının sonuna kadar Türk basını Küba Devrimi'ne ihtiyatlı yaklaşmış ancak Amerika Birleşik Devletleri ile Küba'nın ilişkilerinin kesilmesi ve Sovyetler Birliği ile işbirliğine girmesiyle Türk basınının Türk devlet politikasını izlediğini ve Küba'da yaşanan gelişmelere eleştirel tarzda yaklaştığını gözlemlemekteyiz.

ÖZET

Küba Devrimi'nin Türk edebiyatında ve basınında yansımalarını incelemek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Milli Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi Latin Amerika Araştırma ve Uygulama Merkezi Kütüphanesi'nden temin edilen bilgiler ışığında hazırlanan bu tezde, Kristof Kolomb öncesinden Küba tarihi üzerinde durulmuş ve Devrim'e kadar tarihsel süreç irdelenmiştir. Bu bölümlerin araştırılacak konu açısından ışık tutacak nitelikte olması hedeflenmiştir.

Araştırma 1953-1962 yılları arasında Küba Devrimi'nin Türk edebiyatında ve basınında yansımalarını konu almasına karşın, tarihsel süreç ele alınırken İspanyol sömürge dönemine ve bağımsızlık mücadelelerine kısa bir şekilde değinilmiş, daha sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin adayı ilhak etmesi, devrim süreci ve devrim sürecine paralel olarak 1953 Moncada kışlası saldırısından itibaren Küba'da yaşanan gelişmelerin Türk basınına nasıl yansıdığı aktarılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise dönemin Türk edebiyatına Küba devriminin yansımaları Nâzım Hikmet Ran'ın iki şiiri temel alınarak aktarılmıştır.

ABSTRACT

This thesis, prepared in the light of the information provided by the National Library of the Republic of Turkey, the Library of the Faculty of Languages, History and Geography of Ankara University and the Library of the Latin American Researches and Practices Center of Ankara University, with a view to study the reflections of the Cuban Revolution on Turkish literature and press, has focused on the history of Cuba before Christopher Colombus and analyzed the historical process until the Revolution. These sections are aimed to be enlightening, concerning the subject to be researched.

Although the study mainly elaborated on the reflections of the Cuban Revolution on Turkish literature and press between 1953 and 1962, the Spanish colonial period and struggles for independence are shortly mentioned while addressing the historical process and then it has been tried to be presented how the developments in Cuba starting with the USA's annexation of the island, the revolution process and the Moncada Barracks attack of 1953, in parallel with the revolution process, were reflected in Turkish press.

Finally, in the third section, reflections of the Cuban Revolution on the Turkish literature of that period have been cited on the basis of two poems by Nâzım Hikmet Ran.

KAYNAKÇA

AKGÜL, Hikmet, **Nâzım Hikmet, Siyasi Biyografi**, Chiviyazilari Yayınevi, İstanbul, 2002.

ALTAMIRA, Rafael, "El texto de las Leyes de Burgos de 1512", Revista de Historia de América, Pan American Institute of Geography and History, No. 4, Aralık 1938.

ANDERSON, Benedict, **Bajo Tres Banderas. Anarquismo e Imaginación Anticolonial** (Üç Bayrak Altında. Anarşizm ve Anti-sömürgeci Muhayyile), Ediciones Akal, S. A., Madrid, 2008.

ANDERSON, John Lee, **Che Guevara: Devrimci Bir Hayat**, (Çeviren: Yavuz Alogan), İthaki Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2005.

ARADILLAS, Antonio, ÍÑIGO, José María, **Viaje Por La España Judía** (Yahudi İspanya'sına Yolculuk), Vision Libros, Madrid, 2009.

ARMAOĞLU, Fahir H., **Siyasi Tarih Dersler I 1789-1919**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No. 136-118, Ankara, 1961.

ATTALI Jacques, **1492**, (Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay) İmge Kitabevi Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1999.

AYVERDİ, İlhan, **Misalli Büyük Türkçe Sözlük**, Kubbealtı Yayınları, II. Baskı, İstanbul, 2011.

BEEDE, Benjamin R., **The War of 1898 and U. S. Interventions 1898-1934: An Encyclopedia** (1898 Savaşı ve 1898-1934 Amerika Birleşik Devletleri Müdahaleleri Ansiklopedisi), Routledge, New York, 1994.

BETHELL, Leslie, **Historia de América Latina** (Latin Amerika Tarihi), Cambridge University Press, Cilt V, Editorial Crítica, Barcelona, 1991.

BETTO, Frei, **Fidel Castro y Religión: Conversaciones con Frei Betto** (Fidel Castro ve Din: Frei Betto ile Söyleşiler), Oficina de Publicaciones del Consejo de Estado, La Habana, 1985.

BEVANS, Charles Irving, **Treaties and Other International Agreements of The United States of America; 1776-1949** (Amerika Birleşik Devletlerinin Antlaşmaları ve Diğer Uluslararası Anlaşmaları; 1776-1949), Department of State Publication, Washington, D.C., 1971.

BOLÍVAR, Simón, **Doctrina del Libertador** (Kurtarıcının Öğretisi), Fundación Biblioteca Ayacucho, Caracas-Venezuela, 2009.

BOSCH, Juan, **De Cristóbal Colón a Fidel Castro, El Caribe Frontera Imperial** (Kristof Kolomb'dan Fidel Castro'ya, İmparatorluk Sınırındaki Karayipler), Editorial

la Embajada de la República Dominicana en México: Miguel Ángel Porrúa, Ciudad de México, 2009.

BRENNER, Philip, JIMÉNEZ, Marguerite Rose, KIRK, John. M., GRANDE, Leo, WILLIAM, M. A., **Contemporary Cuban Reader: Reinventing the Revolution**, Maryland: Rowman & Littlefield, 1. Baskı.

CABALLOS, Esteban Mira, "En torno a la expedición de Sebastián de Ocampo a la isla de de Cuba (1506)" (Sebastian de Ocampo'nun Küba adasına yaptığı sefere dair), Revista de Indias, Cilt 56, Sayı 206, Madrid, 1996.

CABRERA, Ramón Pérez, **La Revolución: Pilares del Socialismo en Cuba** (Devrim: Sosyalizmin Küba'daki Temel Sütunu), Lulu Press, USA, 2013.

CARILLA, Emilio, **Poesía de la Independencia** (Bağımsızlık Şiiri), Biblioteca Ayacucho, Caracas.

CASTELLANOS, Jorge Luis Curbelo, **Cuba y La Habana**, Limite Visiual, Madrid, 1999.

CASTAÑEDA, Jorge G., **Yoldaş**, İkon Kitap, 1. Baskı, İstanbul, 2009.

CASTRO, Fidel, **Havana Bildirileri**, (Çeviren: Sabri Murat Şaşzade), Doruk Yayımcılık, 1. Baskı, İstanbul, 2012.

CASTRO, Fidel, **Tarih Beni Beraat Ettirecektir**, (Çevirenler: İnci Özgüden ve Doğan Özgüden) Yar Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2006.

CASTRO, Fidel, FERNÁNDEZ, José Ramón, **Playa Girón/ Bahía de Cochinos: Primera Derrota Militar de Washington en América** (Girón Plajı/ Domuzlar Körfezi: Amerika Kıtasında Washington'un İlk Askeri Yenilgisi), Pathfinder Books Ltd, USA, 2001.

CASTRO, Fidel, MOLA, Marta Verónica Álvarez, RAVELO, Sergio, FALCATO, Norma Castillo, **Fidel Castro: Selección de Documnetos, Entrevistas y Artículos (1952-1956)** (Fidel Castro: Belgeler, Röportajlar ve Makalelerden Seçmeler (1952-1956)), Editora Política, La Habana, 2007.

CHAPMAN, Charles Edward, **A history of the Cuban Republic; A Study in Hispanic American Politics** (Küba Cumhuriyeti Tarihi; İspanyol Amerikan Siyasetçileri Çalışması), The Macmillan Company, New York, 1927.

CHASTEEN, John Charles, **Latin Amerika Tarihi - Kanla ve Ateşle Yoğrulmuş Toprakların Öyküsü**, Çeviren: Ekin Duru, Say Yayınları, İstanbul, 2012.

COLÓN, Cristóbal, **Los Cuatro Viajes del Almirante y Su Testamento** (Amiralin Dört Yolculuğu ve Vasiyeti), Espasa-Calpe, S. A. Madrid, 1946.

COLTMAN, Leycester, **Yaşayan Devrimci Fidel Castro**, (Çeviren: Şebnem Kırmacı) Elips Kitap, 1. Baskı, Ankara, 2005.

COOK, Bernard A., **Women and War: A Historical Encyclopedia from Antiquity to the Present** (Kadın ve Savaş: Geçmişten Günümüze Tarihi Ansiklopedi), ABC-CLIO, California, 2006.

DANIELS, Roger, **Asian America: Chinese and Japanese in The United States Since 1950** (Asya Amerikası: 1950 Yılından Beri Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Çinliler ve Japonlar), University of Washington Press, 3. Baskı, Washington, 1995.

DAVIS, Belinda, MAUSBACH, Wilfried, KLIMKE, Martin, MacDAUGALL, Carla, **Changing the World, Changing Oneself: Political Protest and Collective Identities in West Germany and the US in the 1960s** (Dünya'yı Değiştirme, Kendini Değiştirme: 1960'larda Batı Almanya'da ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Siyasi Protesto ve Kolektif Kimlikler), Berghahn Books, New York, 2010.

DE BUSTOS, Tomás, **Santo Domingo de Guzmán: Predicador del Evangelio** (Aziz Domingo de Guzmán: İncil'in Vaizi), Editorial San Esteban, Salamanca – İspanya, 2000.

ДЕГТЯРЕВ, Клим, КОЛПАКИДИ, Александр, **Внешняя разведка СССР** , Эксмо, Москва, 2009. (Klim Degtyarev, Aleksandr Kolpakidi, **Vneşnaya Razvedka SSSR** (SSCB Dış İstihbratı), Eksmo, Moskova, 2009.

DE LA CUESTA, Lionel Antonio, **Constituciones Cubanas desde 1812 hasta nuestros días** (1812'den Günümüze Küba Anayasaları), Ediciones Exilio, New York, 1974.

DE LAS CASAS, Bartolomé, **Brevísima Relación de las Destrucción de las Indias** (Yenidünya'nın Tahribatının Kısa Anlatısı), Ediciones de la Presidencia de la República, Caracas-Venezuela, 2003.

DE LAS CASAS, Bartolomé, **Historia de Las Indias** (Yenidünya Tarihi), III. Cilt. Imprenta de Miguel Ginesta, Madrid, 1875.

DE LEUCHSENRING, Emilio Roig, **Cuba No Debe Su Independencia a Los Estados Unidos** (Küba Bağımsızlığını Amerika Birleşik Devletlerine Borçlu Değil), Editorial Oriente, Santiago de Cuba, 1975.

DÍAZ – TRECHUELA, María Lourdes, **Bolívar, Miranda, O'Higgins, S. Martín; Cuatro Vidas Cruzadas** (Dört Kesişen Hayat; Bolívar, Miranda, O'Higgins, S. Martín), Ediciones Encuentro, Madrid, 1999.

DOBBS, Michael, **Geceyarısına Bir Kala – Nükleer Savaşın Beşiğinde Kennedy, Kruşçev ve Castro**, (Çeviren: Erhun Yücesoy), Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2010.

DOSAL, Paul J., **Comandante Che: Guerrilla Soldier, Commander, and Strategist, 1956-1967** (Comandante Che: Guerrilla Askeri, Komutan ve Stratejist, 1956-1967), The Pennsylvania University Press, USA, 2003.

EGE, İzzet, **Türk Devriminin Küba'da Etkileri ve Küba Aydınlarının Türk Devrimi Üzerine Görüşleri**, Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2011.

ELIOT, Charles William, **American Historical Documents, 1000-1904** (Amerikan Tarihi Belgeleri, 1000-1904), The Collier Press, New York, 1910.

ESTEBAN, Ángel, PANICHELLI, Stéphanie, **Gabriel García Márquez ve Fidel Castro: Bir Dostluğun Hikâyesi**, (Çeviren: Süleyman Doğru) Doğan Kitap, 1. Baskı, İstanbul 2011.

FABIÉ, Don Antonio María, **Vida y Escritos de Fray Bartolomé de Las Casas: Obispo de Chiapas** (Chiapas Piskoposu Keşiş Bartolomé de Las Casas'ın Hayatı ve Yazıları*)*, I. Cilt, Imprenta de Miguel Ginesta, Madrid, 1879.

FOSTER, W. Z., **Esbozo de Una Historia Política de las Américas** (Amerika Siyasi Tarihinin Ana Hatları), Editorial Nacional de Cuba, La Habana, 1963.

FOMBONA, Rufino Blanco, **Ensayos Históricos** (Tarihi Denemeler), Biblioteca Ayacucho, Caracas – Venezuela, 1981.

FUENTES, Norberto, **La Autobiografía de Fidel Castro: I. El Paraíso de los Otros** (Fidel Castro'nun Otobiyografisi: I. Başkalarının Cenneti), Ediciones Destino, S. A., Barcelona, 2004.

GALÁN, José María, **Guerras de Independencia en Hispanoamérica** (Latin Amerika'da Bağımsızlık Savaşları), Pueblo y Educación, La Habana, 1971.

GALEANO, Eduardo, **Latin Amerika'nın Kesik Damarları**, (Çeviren: Atilla Tokatlı, Roza Hakmen), Çitlembik Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2010.

GARCINI, Otto Hernández, JIMÉNEZ, Antonio Núñez, VELIZ, Liliana Núñez, **Huellas del Exilio. Fidel en México. 1955-1956**, Casa Editorial Abril, La Habana, 2007.

GIBSON, Charles, **The Spanish Tradition in America**, University of South Carolina Press, Columbia, 1968.

GÓMEZ, Rubén G. Jiménez, "Octubre de 1962: La Mayor Crisis de la Era Nuclear.", Granma Gazetesi, 5 Mayıs 2012.

GONZÁLEZ, Gladys Alonso, **Memorias de la Revolución** (Devrim Anıları), Ediciones Imagen Contemporánea, Casa de Altos Estudios Don Fernando Ortiz, Universidad de La Habana, Ciudad de La Habana, 2007.

GUEVARA, Ernesto Che, **Devrimci Savaştan Kesitler**, (Çeviren: Süleyman Doğru), Everest Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2008.

GUEVARA, Ernesto Che, **Bir Savaşçının Günlüğü**, (Çeviren: Berna Burcu Arıkan) Akılçelen Kitaplar, Ankara, 2012.

GUEVARA, Ernesto Che, **Sobre Literatura y Arte** (Edebiyat ve Sanat Üzerine), Editorial Arte y Literatura, La Habana, 1997.

GUEVARA, Ernesto Che, **Şiirler**, (Çeviren: Adnan Özer)Yar Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2005.

GUERRA, Sergio, MALDONADO, Alejo, **Historia de la Revolución Cubana** (Küba Devrim Tarihi), Editorial Txalaparta S. L. L, Navarra, 2009.

GUTIERREZ, CARLOS, **Fray Bartolomé de Las Casas, Sus Tiempos y Su Apostolado** (Keşiş Bartolomé de Las Casas, Hayatı ve Havariliği ***)***, Imprenta de Fortanet, Madrid, 1878.

HARMAN, Chris, **Halkların Dünya Tarihi**, Yordam Kitap, İstanbul, 2009.

HASGÜLER, Mehmet, ULUDAĞ, Mehmet B., **Devletlerarası ve Hükümetler Dışı Uluslararası Örgütler**, Alfa Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 2010.

HENDRICKSON JR, Kenneth E., **The Spanish – American War** (İspanyol – Amerikan Savaşı), Greenwood Press, USA, 2003.

HENKEN, Ted A., **Cuba: A Global Studies Handbook** (Küba: Küresel Çalışmalar El Kitabı), ABC- CLIO, Inc, Santa Barbara – California, 2008.

HERNÁNDEZ, Rafael, ROJAS, Rafael, **Ensayo Cubano del Siglo XX: Antología** (XX yüzyıl Küba Deneme Yazısı: Seçki), Fondo de Cultura Económica, México, 2002.

HERNÁNDEZ, Carmen R. Alfonso, **100 Soruda Küba**, José Martí Küba Dostluk Derneği Yayınları, İstanbul, 2010.

HERR, Richard, **España Contemporánea** (Çağdaş İspanya), Marcial Pons Ediciones de Historia, S. A., Madrid, 2004.

HEYWOOD, Andrew, **Siyaset**, Editör: Buğra Kalkan, Adres Yayınları, Ankara, 2007.

HİKMET, Vera Tulyakova, **Nâzım'la Son Söyleşimiz**, (Çeviren: Ataol Behramoğlu), Everest Yayınları, İstanbul, 2002.

HİKMET, Nâzım, **Son Şiirleri (1959-1963)**, Yapı Kredi Yayınları, 17. Baskı, İstabul, 2013.

JIMÉNEZ, Antonio Núñez, **En Marcha con Fidel: 1960** (Fidelle İlerlemekte: 1960), Fundación Antonio Núñez Jiménez de la Naturaleza y el Hombre, La Habana, 2003.

KUTLU, Mehmet Necati, **Tılsım, İnanç ve Başkaldırı: Başlangıcından XVIII. Yüzyıla Kadar Latin Amerika Edebiyatı**, Ankara Üniversitesi Yayınevi, Birinci Basım, Ankara, 2012.

KUTLU, Mehmet Necati, **Tılsımdan İnanca: Başlangıcından XVII. Yüzyıla Kadar Latin Amerika Edebiyatı**, Cadde Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2004.

KUTLU, Mehmet Necati, **Nâzım Hikmet Havana'da**, Çizgi Yayınları, İstanbul, 2003.

KUTLU, Mehmet Necati, ATAKAN, Şebnem, YURTAYDIN, Erkan, KAYGUSUZ Özlem, ÇİÇEK, Nazan, ERDEM, Gökhan, **Osmanlı İmparatorluğu-Latin Amerika (Başlangıç Dönemi)**, Latin Amerika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara, 2012.

LENTZ, Harris M., **Heads of States and Governments since 1945** (1945 yılından bu yana Devlet ve Hükümet Başkanları), Routledge, New York, 2013.

LEVILLIER, D. Roberto, **Gobernantes del Perú, Cartas y Papeles, Siglo XVI; Documentos del Archivo de Indias** (Perú Valileri, Mektuplar ve Belgeler, XVI. yüzyıl; Yenidünya Arşivi Belgeleri), Cilt III, Sucesores de Rivadeneyra. S. A., Madrid, 1921.

LINAGE, Raquel Rico, **Las Reales Compañías de Comercio con América: Los Órganos de Gobierno** (Kraliyet Ticaret Şirketleri ile Amerika: Hükümet Organları), Escuela de Estudios Hispano – Americanos de Sevilla, Sevilla – İspanya, 1983.

LYNCH, Ernesto Guevara, **Mi Hijo El Che** (Oğlum Che), Editorial Planeta, S. A., Barcelona, 1981.

LÓPEZ, José Luis Cortés, **Esclavo y Colono: Introducción y Sociología de Los Negroafricanos en La América Española del Siglo XVI** (Köle ve Yerleşimci: XVI. yüzyıl İspanyol Amerikası Siyahi Afrikalılarının Takdimi ve Sosyolojisi), Ediciones Universidad de Salamanca, Salamanca – İspanya, 2004.

MANNE, Robert, **Left Right Left: Political Essays, 1977-2005** (Sol Sağ Sol: Siyasi Denemeler, 1977-2005), Black Inc., Melbourne – Australia, 2004.

MARKS, Karl, **Kapital, Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tahlili**, I Cilt, Eriş Yayınları, 2003.

MÁRQUEZ, Gabriel García, **Labirentindeki General**, Can Yayınları, 2. Basım, İstanbul, 1992.

MARSISKE, Renate, **Movimientos Estudiantiles en la Historia de América Latina** (Latin Amerika Tarihinde Öğrenci Hareketleri), III. Cilt, Universidad Autónoma de México – Plaza y Valdés Editores, S.A. de C. V., Coyoacán – México, 2006.

MARTÍ, José, **Cartas de Amistad** (Dostluk Mektupları), Editorial Arte, Caracas, 2003.

MARTÍ, José, **Obras Completas** (Bütün Eserleri),Cilt I, Editorial de Ciencias Sociales, La Habana, 1991.

MARTÍ, José, **Obras Completas** (Bütün Eserleri),Cilt IV, Editorial de Ciencias Sociales, La Habana, 1991.

MATTHEWS, Herbert Lionel, **The Cuban Story** (Küba Hikâyesi), George Braziller, New York, 1961.

McPHERSON, Alan L., **Encyclopedia of U. S. Military Interventions in Latin America** (Latin Amerika'da Amerika Birleşik Devletleri Askeri Müdahaleleri Ansiklopedisi), ABC – CLIO, LLC, Santa Barbara, California, 2013.

MEHDİYEV, Ramiz, **Azerbaycan: Küreselleşmenin Talepleri**, Da Yayıncılık, İstanbul, 2005.

MILLS, Wright, **Dinle Yankee**, (Çevirenler: İnci Özgüden ve Doğan Özgüden) Yar Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2006.

MIROSHEVSKI, V. M., **El Movimiento Libertador en las Colonias Americanas de España desde la Conquista hasta la Guerra de Independencia (1492-1810)** (Fetihten Bağımsızlık Savaşına kadar İspanya'nın Amerika'daki Sömürgelerinde Kurtuluş Hareketi 1492-1810), Editorial de la Academia de Ciencias de la URSS, Moskova, 1946.

MOLINER, María, **Diccionario de Uso del Español**, Gredos, 3. Basım, I. Cilt, Madrid, 2007.

NÁPOLES, Rubén Pérez, **Martí: El Poeta Armado (Silahlanmış Şair)**, Algaba Ediciones, S. A., Madrid, 2004.

NAVARRO, José Cantón, **Küba Tarihi: Bir Hakın Biyografisi**, (Çevirenler: Gözde Kök, Ali Somel) Yazılama Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 2011.

ODABAŞI, Nazım Sinan, **Küba'da Sosyal Haklar: Bir Sosyal Gelişme Öyküsünün Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

O'DONNEL, Pacho, **Che, La Vida Por Un Mundo Mejor** (Che, Daha İyi Bir Dünya İçin Adanmış Yaşam), Impreso en Novoprint, S. A., Barcelona, 2004.

ORAN, Baskın (ed.), **Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar**, Cilt I, 6. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002.

ÖNALP, Ertuğrul, **Türklerin Esiri Cervantes**, Tiydem Yayıncılık, Ankara, 2011.

ÖZDEMİR, Mehmet, **Endülüs Müslümanları (Siyasî Tarih)**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010.

ÖZTUNA, Yılmaz, **Devletler ve Hanedanlar**, 5. Cilt, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2005.

PAZARCI, Prof. Dr. Hüseyin, **Uluslararası Hukuk Dersleri**, Cilt 1, Turhan Kitabevi Yayınları, 10. Baskı, Ankara, 2004.

PÉREZ, JR., Louis A, **Cuba Under the Platt Amendment, 1902-1934**, University of Pittsburgh Press, Londra, 1991.

RAMONET, Ignacio, **Fidel Castro, İki Ses Bir Biyografi**, (Çeviren: Bülent Levi) Doğan Kitap, 1. Baskı, İstanbul, 2006.

RODRÍGUEZ, José Ignacio, **Vida del Presbítero Don Félix Varela** (Presbiteryen Rahip Don Félix Varela'nın Hayatı), Imprenta de O Novo Mundo, Nueva York, 1878, s. 1-230.

ROLDÁN, José Manuel, **Historia de España** (İspanya Tarihi), EDI-6, S. A. Madrid, 1986.

RUZ, Fidel Castro, **La Victoria Estratégica** (Stratejik Zafer), Oficina de Publicaciones del Consejo de Estado, La Habana, 2010.

SARTRE, Jean Paul, **Jean Paul Sartre Küba'yı Anlatıyor**, Anadolu Yayınları.

SINCLAIR, Andrew, **Viva El Che** (Yaşasın Che), Algaba Ediciones, Madrid, 2007.

SKIERKA, Volkier, **Fidel Castro, Biyografi**, (Çeviren: Ali Çakıroğlu) Hitkitap, İstanbul, 2007.

SYMONDS, Craig L., **Decision at Sea: Five Naval Battles that Shaped American History** (Denizde Karar: Amerikan Tarihini Şekillendiren Beş Deniz Savaşı), Oxford University Press, Inc., New York, 2005.

SUESS, Paulo, **La Conquista Espiritual de la América Española: 200 Documentos-Siglos XVI** (İspanyol Amerikası'nın Manevi Fethi: 200 Belge – XVI yüzyıl), Ediciones Abya-Yala, Quito – Ecuador, 2002.

TABIO, Ernesto E., REY, Estrella, **Prehistoria de Cuba** (Tarihöncesi Küba), Editorial de Ciencias Sociales, Havana, 1985.

TAIBO II, Paco Ignacio, **Namı-ı Diğer Che**, (Çeviren: Gürol Koca), Everest Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, 2008.

TAPSCOTT, Stephen, **Twentieth – Century Latin American Poetry: A Bilingual Anthology** (Yirmici Yüzyıl Latin Amerika Şiiri: İki Dilli Seçme), University of Texas Press, USA, 1996.

TONE, John Lawrence, **War and Genocide in Cuba, 1895-1898** (Küba'da Savaş ve Soykırım, 1895-1898), The University of North Carolina Press, USA, 2006.

TUNÇAY, Mete, **Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi: Seçilmiş Yazılar-Yeni Çağ**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2009.

TÜRKECAN, Pınar, **Latin Amerika'nın Sömürgeleştirme Sürecinde İspanyol Kilisesi'nin Rolü ve Faaliyetleri**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.

URIARTE, Carmen, CAÑEQUE, Sonsoles Taltavul, SUNAL, Bilge Cerah, **Diccionario Turco-Español; Sözlük İspanyolca-Türkçe**, Ediciones Akal, S. A., Madrid-España, 2010.

VEGA, Armando Navarro, **Cuba, El Socialismo y Sus Éxodos** (Küba, Sosyalizm ve Göçleri), Palibrio, USA, 2013.

VITALE, Luis, **Historia Social Comparada de los Pueblos de América Latina** (Latin Amerika Halklarının Karşılaştırılmalı Toplumsal Tarihi), Tomo I, Editado por Instituto de Investigación de Movimientos Sociales "Pedro Vuskovic" (Güemes110-La Reina, Santiago) y por Talleres de Impresos Atalí (Vicente Reyes 1290, Punta Arenas) Chile, 1997, s. 140-141.

VITALE, Luis, **Cuba: de la Colonia a la Revolución** (Küba: Sömürgeden Devrime), Ril Editores, Santiago de Chile, 1999.

WEINER, Tim, **Küllerin Mirası: Bir CIA Tarihi**, (Selim Yeniçeri), Koridor Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2008.

ZINN, Howard, **Öteki Amerika 1**, (Çeviren: Seyfi Öngider) Aykırı Yayınları, İstanbul, 2000.

A Treaty of Peace Between The United States and Spain, Washington, Government Printing Office, 1899.

Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi, Ana Yayıncılık, İstanbul, 1990.

Diccionario de la Lengua Española (İspanyol Dili Sözlüğü), Real Academia Española, Madrid, 2001.

Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana (Avrupa ve Amerika'ya Dair Evrensel Resimli Ansiklopedi), Tomo XVI, Espasa-Calpe, S. A, Madrid 1925.

Gran Enciclopedia Rialp (Rialp Büyük Ansiklopedi), Tomo VI, Ediciones RIALP, S. A., Madrid 1989.

Reflexiones de Fidel, Tomo 3, Oficina de Publicaciones del Consejo de Estado, La Habana, Cuba, 2007.

Cumhuriyet Gazetesi

Milliyet Gazetesi

Gaceta Oficial de la República de Cuba (Küba Cumhuriyeti Resmi Gazetesi), La Habana, 31 Ocak 2003.

http://cuba-embargo.procon.org/

http://www.let.rug.nl/usa/documents/before-1600/the-papal-bull-inter-caetera-alexander-vi-may-4-1493.php

http://www.biografiasyvidas.com/biografia/m/maceo.htm

http://jose-marti.org/jose_marti/biografia/minibiografias/mercado/mercado.htm

dspace.ubu.es:8080/trabajosacademicos/bitstream/10259.1/85/1/Monje_Santillana.pdf leyes de burgos

http://www.nacion.cult.cu/sp/cmc.htm

www.rae.es

EK 1

JOSÉ MARTÍ'NİN MANUEL MERCADO'YA YAZDIĞI MEKTUP

Dos Ríos Kampı, 18 Mayıs 1895[1]

Bay Manuel Mercado.

Çok sevgili kardeşim,

Artık yazma imkânım var ve gerek sizi gerek benim addettiğim evinizi nasıl şefkatle, minnetle ve saygıyla sevdiğimi ifade edebiliyorum. Sizlerle gurur duyuyor ve kendimi sizlere karşı sorumlu hissediyorum. Artık her gün vatanım ve görevim uğruna hayatımı kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyayım. Bu durumu anlıyorum ve üstesinden gelecek cesaretim de mevcut. Küba'nın bağımsızlığını kazanmalı, bu yolla Birleşik Devletlerin Antillere yayılmasının ve bundan alacağı kuvvetle Amerika'da bize ait toprakların üzerine çullanmasını vaktinde engellemeliyiz. Şu ana dek yaptıklarımın tümü de bundan sonra yapacaklarım da bu amaca ulaşmak içindir. Bu hareketlerin sessizce ve dolaylı olarak gerçekleştirilmesi gerekti; zira bazı şeylerin gerçekleşmesi gizli kalmalarına bağlıdır. Bu hareketler aleniyet kazandıkları takdirde, amaca ulaşmayı çok zor kılacak engeller de ortaya çıkar.

Sizin ve benim ve genelde halkın kişisel yükümlülükleri gerekse kamusal görevleri Küba'nın açılmasını ve bu yolla ötemizde bulunan emperyalistlerin ve İspanyolların ilhak yolunun tıkanmasını gerektirmektedir ve biz bu yolu kanımızla tıkıyoruz. Böylelikle bizim Amerikamızın halklarının, bizleri hakir gören korkunç ve karma karışık Kuzey Amerika'ya ilhakının da yolunu kapatıyoruz. Halk katmanlarının bu fedakârlıklara gözle görünür tarzda katılımları ve yardımları yukarıda bahsettiğim yükümlülükler nedeniyle, tamamıyla gerçekleşmemiştir. Ancak yapılanların tamamı onların öncelikli çıkarları için gerçekleştirilmektedir.

Canavarın içinde yaşadım, onun ciğerini bilirim; benim yolumsa Davut'un yoludur. Günler önce Kübalılar zaferin arifesinde olduğumuz gerekçesiyle, on dört gün boyunca altı kişilik bir grupla dağlarda yürüttüğümüz harekâttan özgür bir şekilde çıkışımızı kutladılar. Şimdi ise Herald muhabiri çiftliğimde beni hamağımdan kaldırdı ve bana ilhak yanlısı faaliyetlerden söz ediyor. Bu faaliyetler bu görüşü savunanların düşüncelerinin gerçeklikten yoksun olması nedeniyle daha az ürkütücü. Yaratıcılıktan yoksun, omurgasız bir tür kurul oluşturan, mutluluklarının ve İspanya'ya bağlılıklarının rahatlığı içinde yaşayan bu insanlar inançsız bir şekilde İspanya'dan Küba'ya özerklik vermesini istiyorlar. Bunlar Yanki ya da İspanyol, onlara bakacak ve aracılık görevlerine karşılık olarak onlara inanacak bir efendileri olduğu sürece mutlu olurlar. Buna karşın siyahlardan ve beyazlardan oluşan yaratıcı ve zeki yığınlar, bu ülkenin duygulu, becerikli ve melez yığınları, güçlü yığınlar onların bu yarı insan tavırlarını hor görürler.

[1] Mektubu İspanyolca aslından Türkçeye kazandıran Prof. Dr. Mehmet Necati Kutlu'dur.

Bunlardan başka Herald'ın temsilcisi Eugenio Bryson bir Yanki sendikasından da söz ediyor. Bu sendika aç gözlü İspanyol bankalarıyla içli dışlı olan gümrüklerin garantisi ile kuzeydekilere fırsat yaratmak için kurulmuş. Talihin bir cilvesi olsa gerek siyasal anlamdaki teşkilatının karmaşıklığı nedeniyle işlemiyor ve hükümetin fikirlerini desteklemek üzere harekete geçemiyor. Bryson'un anlattıkları bununla da sınırlı değil, İspanyol ordusunun düzensizliğini, isteksizliğini ve maddi yetersizliklerini de anlattı. Bunlara İspanya'nın önceki savaşta tamamıyla Küba'dan sağladığı kaynakları bu sefer ne Küba'dan ne de dış kaynaklardan sağlayamayacağını ekledi. Bryson bana Martínez Camposla yaptığı görüşmeden de söz etti. Bu görüşmenin sonunda bahse konu kişi ona, günü geldiğinde İspanyolların adayı Kübalılara bırakmaktansa Amerika Birleşik Devletleri ile anlaşmayı yeğleyeceğini ima etmiş. Hatta Bryson bana ortak bir tanıdığımızdan da söz etti. Bu kişi Kuzey tarafından korunuyormuş ve bu kişi hâlihazırdaki başkan yok olduktan sonra Meksika Başkanlığı'na adaymış.

Buralardan haber vermek gerekirse ben görevimi yerine getiriyorum. Küba Savaşı'na gelince, bu savaş ancak ve ancak İspanya hükümeti ile ittifak yaparak belli düzeyde güç elde edebilecek Kübalı ve İspanyol ilhak yanlılarının dağınık ve belirsiz isteklerinin çok ötesinde bir vakıadır. Bu savaş Amerika kıtası açısından bütün bu bahsettiğim güçlerin kullanılmasına karşın Küba'nın Amerika'ya bağlanmasını engellemek üzere tam zamanında ortaya çıkmıştır. Birleşik Devletler, savaş yaşanan bir ülkeyi hiçbir zaman kabul etmeyecektir. Savaşanlar da ilhakı kabul etmeyecektir, aksi takdirde bu Amerika'nın yararına olacak bir bağımsızlığı kendi güçleri ve kendi silahlarıyla sağlamak gibi bir saçmalık olacaktır.

Ya Meksika kendisini savunanların yardımına koşacak çabuk, etkin ve basiretli bir yöntem bulamayacak mıdır? Tabii ki bulacaktır, eğer o bulamazsa o yöntemi ben bulacağım. Bu bir ölüm kalım savaşıdır ve hataya yer yoktur. Bu durumda tutulacak tek yol basiretli olmaktır. Ben de böylesine basiretli bir yolu bulabilir ve önerebilirdim ama bunun için daha fazla yetkimin olması gerekir ya da işe koyulup tavsiyelerimi ortaya koymadan önce kimin yetkili olduğunu bilmem gerekir. Ben de buraya yeni geldim, işe yarar ve karmaşık olmayan bir hükümetin kurulması, eğer bu hükümetin gerçek ve kalıcı olması isteniyorsa iki ayımızı alabilir. Ruhumuz birdir ve ben bunun böyle olduğunu biliyorum, ülkenin isteğinin de bu olduğunu biliyorum ancak bu tür işler ilişkilere, zamana ve imkânlara bağlı. Elimdeki temsil yetkisiyle sanki bu yetkiyi kaprisli bir şekilde kullanıyormuşum görünümü vermek istemiyorum. Ben buraya General Máximo Gómez ve diğer dört kişiyle birlikte bir tekneyle geldim. Teknenin ön tarafındaki küreği hem de fırtınanın altında ben çektim ve sahillerimizden birinde adı belirsiz kayalık bir yerde karaya ayak bastık. On dört gün boyunca dağların tepesinde, dikenlerin arasında çantamı ve tüfeğimi kendim taşıdım. Geçtiğimiz yerlerde insanların baş kaldırmasına vesile olduk. Bende mevcut olan sevginin temelini bu insanların ruhlarındaki güzellikte buluyorum, insanların acılarında ve onlara derman olmanın adaletinde buluyorum. Kırsal kesim kesinlikle elimizde, bu öylesine kesin bir durum ki bir aydır sadece bir kez ateş edildiğini

duydum. Şehirlerin kapıları da bizim, bu kapılara vardığımızda ya bir zafer kazanıyoruz ya da törenle karşılanıyoruz. Dini inanca benzer bir heyecanla üç bin silahlı adamla yolumuza devam ederek adanın orta kesimine doğru ilerliyoruz. Bu yolculuk sürecinde edindiğim liderlik vasfı, ateşini yaktığım devrimin içinde eriyor. Devrim, yeni durumuna uygun bir şekilde kendini yenileyerek var olan Küba halkının vekillerinden ve silahlı devrimcilerden oluşan bir meclis oluşturmalıdır. Devrim kadrolarının tam bağımsız olması gerekir, eskiden olduğu gibi gerçekte yetkili olmayan bir meclisin ona oyun oynamasına imkân verilmemelidir. Aynı şekilde devrim, kuşkucu bir tarzla cumhuriyeti muhafaza eden gençlikten, kıskançlıktan, gelecekte fazlaca sivrilme hırslarından, resmiyet düşkünü ya da vesveseli bir önderden kendini korumalıdır. Bununla birlikte devrim, saygın ve özlü bir cumhuriyet temsiline de ihtiyaç duymaktadır. Bu ruh, insanlığın ve saygının temelinde var olan, bireysel onuru koruma hassasiyetiyle yüklü, bizatîhi cumhuriyeti temsil eden ruhtur ve bu ruh devrimcilerin itici gücünün de ta kendisidir. Ben kendi hesabıma, hiçbir halkın onu harekete geçiren ruhun aleyhine ya da bu ruhtan yoksun olarak harekete geçirilemeyeceğine inanıyorum. Kalplerin nasıl tutuşturulacağını ve tatmin olmuş bu yüreklerin ateşinden inançlı ve sürekli bir devinim yaratmayı biliyorum. Şekiller söz konusu olduğunda birçok fikir öne sürülebilir. Aynı şekilde insanî hususlar ve gerek şekilleri gerek fikirleri ortaya koyan insanlar hakkında da birçok şey öne sürülebilir. Siz beni tanıyorsunuz, ben sadece devrime hizmet için var olan ya da onun teminatı olacak hususları savunacağım. Ben yok olmayı bilirim ancak ne fikirlerim yok olacak ne de karanlıklar beni silikleştirecek. Bir bedenimiz olduğu sürece çalışacağız, dilerim öyle olsun.

(José Martí, **Cartas de Amistad** (Dostluk Mektupları), Editorial Arte, Caracas, 2003, s. 212-215.)

EK 2

21 EKİM 1896 YILINDA GENERAL VALERİANO WEYLER'İN VERDİĞİ BEŞ MADDELİK "YENİDEN İSKÂN" EMRİ

1. Kırda veya tahkimat hattı dışındaki yerleşim yerlerinin sakinleri sekiz gün içinde askeri birlikler tarafından işgal edilmiş kasabalarda toplanacaklardır. Belirtilen sürenin sona ermesinden itibaren terk edilmesi gereken bölgelerde bulunan her kes isyancı sayılacak ve yargılanacaktır.

2. Çıkış noktasındaki askeri yetkilinin izni olmaksızın şehirlerden erzak çıkarılması, deniz ve kara yoluyla bir kasabadan diğerine taşınması kesinlikle yasaktır. Emre karşı gelenler yargılanacak, isyancılara yardım ve yataklıktan cezalandırılacaklardır.

3. Sığır sahipleri hayvanlarını köylere ve çevresine taşıyacaklar; bu yüzden onlara uygun koruma sağlanacaktır.

4. Sekiz günlük sürenin bitiminde, bu emirin yayınlanmasından sonra her kentin girişinde ve çıkışında duyurulacak, ateşli silahla ve özellikle toplu teslim olma durumunda, teslim olan isyancıların yaşadıkları yerleri saptamak ve düşman hakkında faydalanılabilecek haber almak amacıyla teslim olan isyancılar benim emrimde olacaktır.

5. Bu Emir'in hükümleri sadece Pinar del Río eyaleti için geçerlidir.

Habana, 21 Ekim 1896 – Valeriano Weyler.

(Emilio Roig de Leuchsenring, ***Weyler En Cuba: Un Precursor de La Barbarie Fascista*** (Weyler Küba'da: Faşist Barbarlığın Habercisi), Páginas, La Habana, 1947, s. 91.)

EK 3

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ KONGRESİNİN 11 NİSAN 1898 TARİHİNDE TOPLANARAK KÜBA – İSPANYA SAVAŞINA MÜDAHALE ETME KARARI

1. Küba Adası halkı hakkıyla özgür ve bağımsızdır.

2. İspanya Hükümetinin derhal Küba Adasındaki yetki ve idaresinden feragat etmesinin ve Küba'dan ve Küba sularından kara ve deniz kuvvetlerini geri çekmesinin talep edilmesi Birleşik Devletlerin görevi olup, Birleşik Devletler Hükümeti işbu vesileyle bu talepte bulunmaktadır.

3. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı, Birleşik Devletler kara ve deniz kuvvetlerinin tamamını kullanmakla, çeşitli Devletlerin milis kuvvetlerini, bu kararları yürürlüğe koymak için gerekli olabileceği ölçüde Amerika Birleşik Devletleri'nin fiili hizmetine çağırmakla mezun ve yetkilidir.

4. Birleşik Devletler işbu vesileyle, uzlaşmanın sağlanması hariç olmak üzere söz konusu Adalar üzerinde egemenlik, yargı yetkisi veya kontrol uygulamaya yönelik her türlü istek veya niyetinden feragat eder ve bu yerine getirildiğinde Adanın yönetim ve kontrolünü halkına bırakma kararlılığını beyan eder.

(Charles William Eliot, ***American Historical Documents, 1000-1904*** (Amerikan Tarihi Belgeleri, 1000-1904), The Collier Press, New York, 1910, s. 467-468.)

EK 4

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ VE İSPANYA ARASINDA BARIŞ ANTLAŞMASI

10 ARALIK, 1898

"Amerika Birleşik Devletleri ve Majesteleri kral naibi[2] İspanya Kraliçesi Saygıdeğer oğlu XIII Don Alfonso adına iki ülke arasındaki mevcut savaş durumunu sona erdirmek amacıyla şu kişileri tam yetkili kıldılar:

Amerika Birleşik Devletleri adına Amerika Birleşik Devletleri vatandaşları:

William R. Day, Cushman K. Davis, William P. Fryre, George Gray ve Whitelaw Reid;

Ve Majesteleri kral naibi İspanya Kraliçesi adına;

Senato Başkanı Don Eugenio Montero Ríos;

Krallık Senatörü ve eski bakan Don Buenaventura de Abarzuza;

Parlamento mebusu, Yüksek Mahkeme Sulh Hâkimi Don José de Garnica;

Brüksel tam yetkili bakanı ve olağanüstü elçisi Don Wenceslao Ramirez de Villa-Urrutia;

Ve Tümgeneral Don Rafael Cerero.

Paris'te bir araya gelen adı geçen yetkililer, doğru ve olması gereken şekilde tüm yetkilerini kullanarak çözümü beklenen konuları görüştükten sonra, aşağıdakı maddeler üzerinde mutabık kalmışlardır:

Madde I

İspanya, Küba üzerindeki tüm egemenlik ve sahiplik haklarından feragat edecektir. Ve ada, İspanya'nın adadan çekilmesi üzerine Amerika Birleşik Devletleri tarafından işgal edilecektir. Amerika birleşik Devletleri; bu işgal sürdüğü müddetçe, uluslararası hukuk kapsamında, can ve mal güvenliği için, işgalinden kaynaklanabilecek yükümlülükleri yerine getirecektir.

Madde II

İspanya, Puerto Riko adasını ve şu anda İspanyol egemenliğinde bulunan Büyük ve Küçük Antiller'deki diğer adaları ve Marianas veya Ladrones'deki Guam adasını, Amerika Birleşik Devletleri'ne devredecektir.

Madde III

İspanya; Filipin Adaları olarak bilinen Takımadaları ve aşağıdaki satırlarda belirtilen adaları kapsayan yerleri Amerika Birleşik Devletleri'ne devredecektir:

Kuzey enlemin 20. paraleli boyunca veya ona yakın, batıdan doğuya bir çizgi boyunca ve Bachi'nin hareket ettirilebilir kanalının ortasından, Greenwhich'in

[2] İspanya Kralı XII Alfonso (1874-1885) 1885 yılında 28 yaşında vefat ettiğinde eşi María Cristina de Habsburgo Lorena üç aylık hamileydi. María Cristina 1886 yılında İspanya'nın yeni kralı olacak çocuğu XIII Alfonso'yu (1886-1931) dünyaya getirdi. Yeni kral çocuk olduğundan annesi María Cristina, XIII Alfonso Krallığı yönetebilecek olgunluğa erişene kadar İspanya'yı kral naibi olarak idare etti. (Richard Herr, *España Contemporánea* (Çağdaş İspanya), Marcial Pons Ediciones de Historia, S. A., Madrid, 2004, s. 157.)

doğusundaki, yüz on sekizinci (118.)'den, yüz yirmi yedinci (127.) dereceden boylamın meridyenine, oradan Greenwhich'in doğusundaki boylamın yüz yirmi yedinci (127.) dereceden meridyeni boyunca, kuzey enlemden dört derece ve kırk beş dakika (4˚ 45') paralele, oradan kuzey enlemden dört derece ve kırk beş dakika (4˚ 45') paraleli boyunca, Greenwhich'in yüz ondokuz derece ve otuz beş dakika (119˚ 35') doğusundan boylamın meridyeniyle kesişimine, oradan Greenwhich'in yüz ondokuz derece ve otuz beş dakika (119˚ 35') doğusundan boylamın meridyeni boyunca, enlemin yedi derece ve 40 dakika (7˚ 40') kuzey paraleline, oradan yedi derece ve kırk dakika (7˚ 40') kuzey enlemin paraleli boyunca, Greenwhich'in doğusunda yüz onaltıncı (116.) dereceden boylamın meridyeniyle kesişimine, oradan Greenwhich'in doğusundaki enlemin yüz onsekizinci (118.) dereceden meridyeni ile kuzey enlemin onuncu (10.) dereceden paralelinin kesişimine doğrudan bir hat ile, ve Greenwhich'in doğusundaki yüz onsekizinci (118.) dereceden boylamın meridyeni boyunca ve oradan başlangıç noktasına.

Amerika Birleşik Devletleri İspanya'ya yirmi milyon dolar (20.000.000$) toplamı, mevcut antlaşmanın onay değişimini takip eden üç ay içerisinde ödeyecektir.

Madde IV

Amerika Birleşik Devletleri, mevcut antlaşmanın onay değişim tarihinden itibaren on yıllık bir dönem için, Amerika Birleşik Devletleri'nin gemileriyle ve mallarıyla aynı şartlarda, Filipin Adaları'nın limanlarına İspanyol gemilerini ve mallarını kabul edecektir.

Madde V

Amerika Birleşik Devletleri, mevcut antlaşmanın imzalanması üzerine, Amerikan güçleri tarafından Manila'nın ele geçirilmesi üzerine savaş esiri olarak alınan İspanyol askerlerini, kendi maliyetinde İspanya'ya geri gönderecektir. Söz konusu askerler, onlara geri iade edilecektir.

İspanya, mevcut antlaşmanın onay değişimi üzerine, Filipinleri ve Guam adasını tahliye etmeye devam edecektir. Puerto Riko ile Büyük ve Küçük Antiller'deki diğer adaların tahliyesini düzenlemek için görevlendirilen Komisyon tarafından kabul edilen benzer şartlarda, 12 Ağustos 1898 Protokolü kapsamında, hükümleri tamamen yürütülene kadar yürürlükte kalacaktır.

Filipin Adaları ve Guam'ın tahliyesinin tamamlanacağı süre, iki Hükümet tarafından tespit edilecektir. Filipinler ve Guam'daki İspanya'nın kuru ve deniz kuvvetlerine ait olan; uygun renkler, ele geçirilmeyen savaş gemileri, hafif silahlar, arabaları ve aksesuarlarıyla birlikte tüm kalibrelerde silahlar, barut, cephane, hayvanlar, ve her çeşit malzeme, İspanya malı olarak kalacaktır. İstihkamdaki ve sahil savunma içindeki topçu birliklerinin ağır savaş gereç parçaları ve büyük harp silahları, antlaşmanın onay değişiminden sayılarak altı aylık bir süre için tabyalarında kalacaktır, ve Amerika Birleşik Devletleri bu sırada, eğer iki Hükümet arasında bu konuda tatmin edici bir antlaşma sağlanırsa, bu tür materyalleri İspanya'dan alabilir.

Madde VI

İspanya, mevcut antlaşmanın imzalanması üzerine, Küba ve Filipinler'deki ayaklanmalarla ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki savaşla ilgili olarak, tüm savaş mahkûmlarını ve siyasi suçlar için gözaltına alınmış veya tutuklanmış tüm kişileri serbest bırakacaktır.

Karşılıklı olarak Amerika Birleşik Devletleri, Amerikan güçleri tarafından savaş esiri yapılan tüm kişileri serbest bırakacaktır ve Küba ve Filipinler'deki direnişçilerin elindeki tüm İspanyol tutuklularının serbest bırakılmasını üstlenecektir.

Bu Madde altında, sırasıyla, kendi evlerinin durumlarına göre, onlar tarafından serbest bırakılan veya serbest bırakılmasına neden olunan mahkûmlara göre Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti kendi maliyetinde İspanya'ya dönecektir ve İspanya Hükümeti kendi maliyetinde Amerika Birleşik Devletleri'ne, Küba, Puerto Riko ve Filipinler'e dönecektir.

Madde VII

Amerika Birleşik Devletleri ve İspanya, karşılıklı olarak, her türlü ulusal ve bireysel tazminat taleplerini, her bir Hükümetin veya vatandaşlarının, diğer Hükümete karşı olarak, Küba'daki geç ayaklanmanın başından beri ortaya çıkmış olabilen ve mevcut antlaşmanın onay değişiminin öncesinde, savaşın maliyeti için tüm tazminat taleplerinden feragat edecektir.

Amerika Birleşik Devletleri, bu Maddede bırakılan, İspanya'ya karşı, vatandaşlarının tüm taleplerine hüküm ve karar verecektir.

Madde VIII

Bu antlaşmanın 1. 2. ve 3. Maddelerine uygun olarak, İspanya; Küba Puerto Riko, Büyük ve Küçük Antiller'deki, diğer adalar, Guam Adası, ve Filipin Takımadaları'ndaki kamuya ait olan ve İspanya Kraliyeti'ne ait olan tüm binalardan, iskelelerden, kışlalardan, kalelerden, yapılardan, kamu karayollarından ve diğer taşınmaz mallardan, hukuka uygun olarak, feragat edecektir.

Ve bundan dolayı şu ilan edilir ki, önceki paragrafta belirtilen bu feragat etme veya devretme; söz konusu bölgelerde feragat edilen veya bırakılan mülkü elde etme veya mülke sahip olmak için yasal kapasiteye sahip olan her ile, belediyelere, kamu veya özel kuruluşlara, dini ya da sivil kuruluşlara veya diğer her türlü kuruma ait olan ya da her milliyetten olabilen bireylere ait olan her çeşit mülk sahipliklerine barışçıl olarak ait olan mülk veya haklara hiçbir şekilde zarar veremez.

Söz konusu feragat etme veya devretme, Yarımada'nın arşivlerinde yer alabilen feragat edilen veya devredilen egemenliğe özel olarak atıfta bulunan tüm dökümanları içermektedir. Bu tür arşivlerde, belirtilen egemenliğe sadece kısmen ilişkide bulunan her dökümanın, talep edildiği takdirde, bir kopyası döşenecektir. Yukarıda belirtilen adaların arşivlerindeki dökümanlara göre, İspanya lehine karşılıklı olarak gözlenecek kurallar gibi.

Söz konusu feragat veya devir; duruma göre, ayrıca İspanya Hükümdarı ve onun otoritelerinin yukarıda belirtilen adalardaki, söz konusu adalara veya ada

sakinlerinin hak ve mülklerine ilişkili olan yürütme ve yargı ile ilgili resmi arşivler ve kayıtlara göre sahip olduğu o tür hakları da içermektedir. Bu arşiv ve kayıtlar dikkatli bir şekilde korunacaktır ve özel kişilerin, ayrım gözetmeksizin, hukuka uygun olarak; antlaşmanın, vasiyetlerin ve protokolleri veya dosyaları oluşturan diğer araçların doğru olduğu kanıtlanan kopyalarını, veya yürütme veya yargı arşivlerinde yer alabilen dosyaları, sonraki İspanya'da olarak veya önceki belirtilen adalardakileri, elde etme hakkına sahiptir.

Madde IX

İspanya'nın bu antlaşmayla bağımsızlığını devrettiği veya bıraktığı topraklarda ikamet eden Yarımada'nın yerlileri olan İspanyollar, bu topraklarda kalabilir veya oradan ayrılabilir ve her durumda, mülkiyeti veya gelirlerini satmak veya elden çıkarmak da dâhil olmak üzere mülkiyet haklarını elinde tutar; ve aynı zamanda bunların diğer yabancılar için geçerli olan bu yasalar açısından tabi olduğu kendi sanayi, ticaret ve mesleklerine devam etmek hakkına sahiptir. Topraklarında kalmaları durumunda, bu antlaşmanın onay değişimi tarihinden itibaren bir yıl içinde, bir mahkeme kaydından önce, bağlılıklarını koruma kararlarının bir beyanını yaparak İspanya Kraliyeti'ne olan bağlılıklarını koruyabilirler; bundan feragat etmiş olduklarını ve ikamet ettikleri toprakların miliyetini benimsemiş olduklarını beyan etmiş olurlar.

Amerika Birleşik Devletleri'ne devredilen topraklardaki yerli sakinlerin siyasi durumu ve sivil hakları, Kongre tarafından belirlenecektir.

Madde X

İspanya'nın egemenliğini feragat ettiği veya devrettiği topraklardaki sakinlerin dinlerini serbest bir şekilde icra etmeleri koruma altına alınacaktır.

Madde XI

İspanya'nın bu antlaşma ile egemenliğinden feragat ettiği veya devrettiği topraklardaki İspanyollar, sivil ve kriminal konularda, ikamet ettikleri yerdeki ülkenin mahkemelerinin yargısına ve yöneten aynı sıradan yasalara tabi olacaktır, ve bu tür mahkemelerden önce yer almak ve mahkemelerin ait olduğu ülkenin vatandaşlarıyla aynı konuları takip etme haklarına sahiptirler.

Madde XII

İspanya'nın egemenliğini feragat ettiği ya da devrettiği topraklarda yer alan, antlaşmanın onay değişimi sırasında bekleyen adli işlemler, aşağıdaki kurallara göre belirlenecektir:

1. Özel kişiler arasındaki sivil hukuk davasında veya kriminal konularda icra edilen yargılar; belirtilen tarihten önce ve İspanyol yasalarına göre yorum yapma hakkı veya müracaatı yoksa buna göre, son olarak kabul edilir ve bu tür yargıların yürütüldüğü topraklardaki yetkili makam tarafından usulüne göre yürütülecektir.

2. Belirtilen bir tarihte belirsiz olabilen özel kişiler arasındaki sivil davalarda, sonradan beklemede olabilen veya mahkemede ikame edilebilir şekilde, mahkemeden önce dava açılarak yargıya başvurulacaktır.

3. Bu antlaşmada İspanyol olarak devrettiği topraklardaki vatandaşlara karşı, İspanya Yüksek Mahkemesi'nden önce belirtilen tarihte beklemede olan kriminal eylemler, son karara kadar yetkisi altında devam edecektir; ancak, verilen bu kararın yürütmesi, bundan dolayı, vakanın ortaya çıktığı yerin yetkili makamına teslim edilecektir.

Madde XIII

Küba adası, Puerto Riko, Filipinler ve devredilen diğer topraklardaki İspanyollar tarafından elde edilen telif hakları ve patentler tarafından güvenceye alınan mülkiyet haklarına, bu antlaşmanın onay değişimi sırasında, saygı duyulmaya devam edecektir. Söz konusu bölgelerdeki kamu düzenine yıkıcı olmayan İspanyol bilimsel, edebi ve sanat eserleri; bu antlaşmanın onay değişim tarihinden itibaren on yıllık bir dönem için, bu bölgelerde vergiden muaf olmaya devam edecektir.

Madde XIV

İspanya, mevcut antlaşma tarafından egemenliği devrettiği veya feragat ettiği topraklardaki yerlerde ve limanlarda konsolosluk memurları kurma gücüne sahip olacaktır.

Madde XV

Her ülkenin Hükümeti, on yıllık bir dönem için, diğer ülkenin ticaret gemilerine uyum sağlayacaktır ve kıyıdan ticarette yer almayan kendi ticaret gemilerine uyduğu şekilde tüm liman ücretleri; giriş ve çıkış aidatları, ışık ve tonaj aidatlarını içermek üzere aynı işleme tabi olacaktır.

Madde XVI

Şu anlaşılmıştır ki, bu antlaşmada, Küba ile ilgili olarak Amerika Birleşik Devletleri tarafından üstlenilen tüm yükümlülükler, kendi işgal zamanıyla sınırlıdır, bu nedenle; bu tür bir işgalin bitimi üzerine, adada kurulan herhangi bir devlete aynı yükümlülükleri tavsiye edecektir.

Madde XVII

Mevcut antlaşma, Senato'nun öneri ve onayı ile, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı tarafından onaylanacaktır; bu nedenle, Majesteleri kral naibi İspanya Kraliçesi tarafından onaylanacaktır, ve onaylama, onay tarihinden itibaren altı ay içinde veya mümkünse daha erken bir tarihte, Washington'da mübadele edilecektir.

İnancımızdan, biz, ilgili Tam Yetkili Elçiler, bu antlaşmayı imzaladık ve buraya mühürlerimizi ekledik.

Paris'te, Aralık ayının onuncu gününde, Rabbimiz'in bin sekiz yüz doksan sekiz yılında iki nüsha halinde düzenlenmiştir.

[Mühür] William R. Day

[Mühür] Cushman K. Davis

[Mühür] William P. Frye

[Mühür] Geo. Gray

[Mühür] Whitelaw Reid

[Mühür] Eugenio Montero Rios

[Mühür] B. de Abarzuza

[Mühür] J. de Garnica
[Mühür] W. R. de Villa Urrutia
[Mühür] Rafael Cerero”

(***A Treaty of Peace Between The United States and Spain***, Washington, Government Printing Office, 1899, s. 5-11.)

EK 5

ERNESTO CHE GUEVARA'NIN YAZDIĞI "FİDEL'E ŞARKI" ŞİİRİNİN İSPANYOLCASI

Canto a Fidel

Vámonos,
ardiente profeta de la aurora,
por los recónditos senderos inalámbricos,
a liberar el verde caimán que tanto amas.

Vámonos,
derrotando afrentas con la frente
plena de martianas estrellas insurrectas,
juremos lograr el triunfo o encontrar la muerte.

Cuando suene el primer disparo y se despierte
en virginal asombro la manigua entera,
allí, a tu lado, serenos combatientes,
nos tendrás.

Cuando tu voz derrame hacia los cuatro vientos
reforma agraria, justicia, pan, libertad,
allí, a tu lado, con idénticos acentos,
nos tendrás.

Y cuando llegue al final de la jornada
la sanitaria operación contra el tirano,
allí, a tu lado, aguardando la postrer batalla,
nos tendrás.

El día que la fiera se lama el flanco herido
donde el dardo nacionalizador le dé,
allí a tu lado, con el corazón altivo,
nos tendrás.

No pienses que puedan menguar nuestra entereza
las decoradas pulgas armadas con regalos;
pedimos un fusil, sus balas y una peña.
Nada más.

Y si en nuestro camino se interpone el hierro,
pedimos un sudario de cubanas lágrimas
para que cubran los guerrilleros huesos
en el tránsito a la historia americana.
Nada más.

(Ernesto Che Guevara, ***Sobre Literatura y Arte*** (Edebiyat ve Sanat Üzerine), Editorial Arte y Literatura, La Habana, 1997, s. 26-27. Bu konuda farklı kaynaklar için Bknz.Andrew Sinclair, ***Viva El Che*** (Yaşasın Che), Algaba Ediciones, Madrid, 2007, s. 73-74., Stephen Tapscott, ***Twentieth – Century Latin American Poetry: A Bilingual Anthology*** (Yirmici Yüzyıl Latin Amerika Şiiri: İki Dilli Seçme), University of Texas Press, USA, 1996, s. 316-317.)

EK 6

"KÜBA'DAKİ İÇ HARBTE 3000 KİŞİ ÖLDÜ"

"Havana 31 (R) – Küba Cumhurbaşkanı ve asi Fidel Castronun kuvvetleri arasında iki günden beri cereyan etmekte olan kanlı çarpışmalar sonunda 3000 kişinin öldüğü bildirilmektedir. İktidarı elinde bulunduran diktatör, Santa Clara vilayetine yeni takviye birlikleri sevketmektedir. Fidel Castro ise Santa Clara'nın idaresini elinde bulundurduğunu belirtmektedir.

Ayrıca, durumdan ümidsiz bulunan Batista bugün uçakla babasını ve iki çocuğunu New York'a kaçırmıştır.

Havana şehri içindeki hükumet cephaneliği asiler tarafından havaya uçurulmuştur. Başkentin içinde yeraltı teşkilatı hergün biraz daha kuvvetlenmektedir. Şehirde geceleri sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.
Siyasi müşahidlerin belirttiklerine göre, diktatörün günleri sayılıdır."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Ocak 1959, s. 3.)

EK 7

"DİKTATÖR BATİSTA KÜBA'DAN KAÇTI"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ

Küba Reisicumhuru F. Batista iktidarı bırakarak memleketinden ayrılmış ve eski hükûmetin yerine, General Cantillo'nun başkanlığında askeri bir idare kurulmuştur.

57 yaşındaki Kübalı diktatör Batista "memlekette daha fazla kan dökülmemesi için" çekildiğini beyan etmiştir. Ancak Fidel Castro'nun idaresindeki âsiler, yeni askeri idareyi de tanımayacaklarını dün gece açıklamışlardır. Asilerin radyosu bütün Havana ele geçirilinceye kadar çarpışmalara devam edileceğini bildirmiştir.

Aynı şekilde Washington'da Castro'nun temsilcisi yeni idarenin asiler tarafından tasvib edilmediğini, Reisicumhurun ihtilalcılar tarafından seçilmesi gerektiğini söylemiştir.

General Cantillo ise Küba askeri kuvvetleri Kumandanlığını deruhte ettiğini hatırlattıktan sonra gayesinin "kardeş kavgasına son vermek" olduğunu belirtmiştir. Bununla General, asileri silahları bırakmağa davet etmiş olmaktadır.

Batista yanında Başvekili ve Hükûmete mensup 50 kadar şahsiyetle beraber uçakla evvelâ Dominik Cumhuriyetine, oradan da Florida'ya geçmiştir.

BATİSTA VE CASTRO KİMDİR?

Batista, 1930 senesinden beri Küba'nın nüfuzlu şahsiyetlerinden biriydi. 1930 senelerinde bir Çavuş sıfatı ile İhtilâl yapmıştı. Son iki sene zarfında Fidel Castro'nun idaresindeki İhtilâle karşı koymak zorunda kalmıştı. Fidel Castro Meksika'ya sürüldükten sonra, 1956 senesinde Doğu Küba'ya 100 kişilik bir taraftar grubu ile gelmişti. Bunlardan şimdi ancak 12 kişi hayatta bulunmaktadır. Fidel Castro'nun iki sene zarfında kuvveti artmış ve beş bine yakın bir Ordu teşkil etmiştir. General Batista, 1959 senesinin ilk gününde devrilen ilk diktatör olmuştur."

(**Milliyet Gazetesi**, 2 Ocak 1959, s. 1-5.)

EK 8

"YENİ YILIN İLK GÜNÜ BİR DİKTATÖR DEVRİLDİ"

"Havana 1 (Radyo) – Küba Cumhurbaşkanı diktatör Batista bugün memleketinden uçakla Dominik Cumhuriyeti başkentine kaçmıştır. Aynı uçakta Batista'nın aile efradı ile yakın arkadaşları da bulunmaktaydı. Batista, daha önce parlamentoya hitaben "daha fazla kan dökülmemesi için memleketini terk ettiğini" söylemiştir.

Anayasa gereğince, Âli mahkemenin en kıdemli üyesi bulunan Carlos Piedra muvakkaten Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Yeni Cumhurbaşkanı, derhal asilere karşı ateş kesilmesini emretmiştir. Asilerin lideri Fidel Castro ise, ateş kesilmesi emrini reddettiğini bildirerek "yaptığımız ihtilal mutlak surette zafere erişmelidir" demiştir. İdareyi devir almış bulunan askeri heyetin başında bulunan General Cantillo ise hiçbir beyanatta bulunmamış olduğundan çarpışmaların son durumu hakkında kat'i bir şey bilinmemektedir. Diğer taraftan, Fidel Castro'nun idaresinde bulunan asilerin Santa Clara şehrini almak ve Küba adasını ikiye bölmek için girişmiş oldukları çarpışmaların çok şiddetlendiği bildirilmektedir. Fidel Castro'nun Washington'daki temsilcisi ise gerek muvakkat Cumhurbaşkanının, gerekse askeri heyetin asiler tarafından kabul edilmediği durumuna dayanarak "en iyi hal çaresinin hükûmeti asilere terk etmek olduğunu" söylemiştir.

Yağmacılık

Diktatör Devlet Reisi Fulgencio Batista bugün memleketinden kaçışını tesid için Kübalılar Havanada yağmacılık kundakçılıkla karışık taşkınlıklar yapmışlardır.

Halk toplulukları kumarhane ve gazinoları, dükkan ve mağazaları talan etmiş, Batistanın yakın bir arkadaşının sahibi bulunduğu Tiempo de Cuba gazetesinin matbaa ve idarehanesini ateşe vermişlerdir. Bu gazetenin sahibi âyan âzası Roland Masferrer'dir.

Hükûmet konağından iki blok mesafede, Plazza otelinde polis, bu mahallin gazinosuna taarruz eden bir halk topluluğuna ateş açmıştır. Bununla beraber emniyet mensubları kurşunların çoğunu halkı ürkütüp dağıtmak maksadile havaya atmışlardır.

Halk grupları başkentte, yüzlerce siyasi mevkufun yattığı Principe hapishanesini sarmış ve mahpusların tahliyesini istemiştir.

Öte yandan, durumun karışıklığından faydalanan Küba komünistleri "Unio Radyo" istasyonunu ve birçok sendika merkezini ele geçirmişlerdir.

5 yılda 7 diktatör

Batista'nın kaçışı ile son 5 yıl zarfında Güney Amerikada devrilen diktatörlerin sayısı yediyi bulmaktadır."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Ocak 1959, s. 1-5.)

EK 9

"BİR DİKTATÖR KAÇARKEN…"

"Bir diktatör kaçarken…

Yeni yılın ilk günü bir diktatörlük daha çökmüştür. Aylardan beri devam etmekte olan Küba ihtilali sonuna gelmiş; General Batista, isyan eden kuvvetlere karşı koyamıyacağını nihayet anlayarak memleketini bırakıp kaçmıştır.

1955 yılında da aynı şekilde Arjantin diktatörü Peron firar etmişti.

Dikta rejimine hevesli olan devletlerin, bu rejimin tehlikeye düştüğü zamanlarda birbirlerine destek oldukları sık sık görülüyor. Küba ihtilalinin şu son günlerinde de aynı hadiseye şahit olunmuştur. Dikta idaresi altında bulunan Dominik Cumhuriyetinin lideri başkan Trujillo, General Batista'nın devrilmesinden kendisinin de ileride zarar görebileceğini hesablamış ve ona yardım ulaştırmak için gayret sarfetmiştir. Fakat bu yardım netice vermemiş ve sonunda General Batista, ailesi ile taraftarlarından bir grupu yanına alarak uçağa binmiş ve Dominik Cumhuriyetine, Başkan Trujillo'nun yanına kaçmıştır.

Böylelikle, "Şeker memleketi" olarak bilinen Küba'da kardeş kavgası da sona ermiş olacak mı? Daha bir müddet dahili harbin devam edeceği anlaşılmaktadır. Fidel Castro idaresindeki ihtilalciler, ancak kendileri tarafından seçilecek muvakkat bir Cumhurbaşkanını kabul edebileceklerini açıklamışlardır. General Batista'nın memleketten kaçarken idareyi teslim ettiği "askeri grup" ihtilalcilerin bu teklifini kabul etmiş değildir. Fakat bu kardeş kavgası daha bir müddet devam etse bile, gene de uzun süreceğe benzememektedir.

Bu ihtilal karşısında Washingtonun takip ettiği politika üzerinde de durulmalıdır.

Geniş Amerikan sermayesinin yattığı Küba'da, dikta rejiminin Beyaz Saray tarafından desteklenmesi gerektiğini söyleyen Amerikalı idareciler çıkmıştır. Hatta tanınmış bazı senatörler buna taraftar olduklarını gizlememişlerdir. Bidayette Amerikan hükumeti General Batista ile rejiminin takviye edilmesine taraftar iken, ihtilalci kuvvetlerin süratle kuvvetlenmeleri karşısında durumunu tâdil etmiştir. Hatta şimdi General Batista, Washington'un Kübaya silah sevki üzerine ambargo koyması dolayısile rejiminin devrildiğini de söylemektedir. Buna mukabil, ihtilalciler, kaçak yollarla da olsa, Amerikadan mühim miktarda silah almaya muvaffak olmuşlardır.

1930 yılından beri Küba'da rol oynamakta olan General Batista'nın bu şekilde devrilmesinde muhakkak ki ordu mühim rol oynamıştır. Bir zamanlar memleketten sürülmüş olan ve iki yıl evvel Küba'ya dönerek dağa çıkan ve çeteler teşkil eden Fidel Castro'nun elinde bundan pek az zaman önceye kadar fazla bir kuvvet mevcut değildi. General Batista'nın, ordu mensublarına bazı imtiyazlar sağlamasına rağmen, bunlar son zamanlarda kendisine karşı cephe almışlar ve hatta gruplar halinde karşı tarafa iltihak etmişlerdir. General Batista'nın tutunamamasında da bu son gelişme mühim rol oynamıştır. Aynı zamanda sivil halkın da ihtilalcilerden yana dönmesi,

onları koruması mevcut rejimi çökertmiştir. Birleşik Amerika da, Küba'daki geniş sermayesini tehlikeye düşürmemek kaygusu ile esasen çökmekte olan Batista rejiminden elini çekivermiştir."

(Ömer Sami Coşar, **Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Ocak 1959, s. 3.)

EK 10

"ÂSİ TALEBE CASTRO KÛBA'YA HÂKİM OLDU"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-25 aydan beri Kûba'daki Batista hükûmetine karşı çarpışan âsi lider Fidel Castro ve adamları, dün muvaffakiyetlerinin son safhasını de gerçekleştirmiş ve yaşlı adamı Manuel Urrita'yı geçici başkan ilân etmişlerdir.

Batista'nın ihtilâli ile 1952 de memleketi terk etmiş olan eski başkan Carlos Prio Cocarris dün Havana'ya dönmüştür. Castro'nun da bu gün Havana'ya gireceği tahmin edilmektedir.

Batista hükûmetine bağlı askeri birlikler Castro'nun muzafferiyetini kabul ederek emrine girmeye başlamışlardır. Batista tarafından iki sene evvel hapsedilen Albay Ramon Varquin, Genel Kurmay Başkanlığına getirilmiştir.

Fidel Castro tarafından geçici başkan ilan edilen ihtilâlci liderin hocası eski başkan Manuel Urrita, genel seçimler yapılıncaya kadar devlet reisi olarak kalacaktır.

Yeni idare Batista taraftarı iki gazeteyi kapatmış, cinayetlerden suçlu eski subayların yakalanması için polise emir vermiştir. Evvelce mahkûmlara işkence yapmış olan hükûmet mensupları da mahkemeye verileceklerdir.

Evvelce suiistimal yapmış olan memurlar hakkında da tahkikat açılıp mallarına el konulacaktır.

Memleketteki basın sansürü de kaldırılmış, yabancı muhabirler telgraflarını serbestçe çekmeye başlamışlardır. Milletlerarası telefon santralı henüz açılmamıştır.

Yabancı memleketlerdeki Küba temsilcilerinin birçoğu da Castro'nun hükümranlığını kabul etmeye başlamışlardır.

BATİSTA'NIN BEYANATI

Sabık Küba diktatörü Batista, Dominik Cumhuriyetinin başkentinde yaptığı bir basın toplantısında, âsilerin mücadeleyi mükemmel silahları sayesinde kazandıklarını söylemiştir."

(**Milliyet Gazetesi**, 3 Ocak 1959, s. 1-5.)

EK 11

"KÜBA DEMOKRATİK REJİME KAVUŞUYOR"

"Havana 2 (T.H.A) – Kübalı ihtilalcilerin lideri Fidel Castro, bu gece başkent Havanaya girmek niyetinde olduğunu tebliğ etmiş ise de yarın sabahtan önce girmesi beklenmemektedir.

Bugün daha önce Castro, memleketten kaçan General Batista hükumetinin yerini almak üzere basında eski Adalet Bakanı ve yargıçlardan Dr. Manuel Urrutia'nın bulunduğu yeni bir hükumet ilan etmiştir.

Fidel Castro bu beyanatı asilerin Doğudaki merkezi Santiago de Kübada yapmıştır. Fidel Castro bu şehri, hükumet Havanada yerleşinceye kadar muvakkat başkent olarak ilan etmiştir. Âsi kuvvetler başkente girmeğe başlamıştır.

Castro'yu destekliyenler bugün akşamüzeri Havana'nın merkezi parkında bir Açıkhava toplantısı tertiplemişlerdir. Şehirde ihtilalcileri destekliyen bir grev yürürlükte bulunmaktadır. Diğer şehirlerdeki garnizon kuvvetleri de Castro'ya iltihak etmektedirler.

Fidel Castro, yeni Cumhurbaşkanı seçimlerinden sonra demokratik bir rejim kurulacağını bildirmiştir.

Havana'da dün gece cereyan eden nümayişlerden sonra şehir şimdi sükûnete kavuşmuştur. Dün gece bazı gruplar, Batista rejiminin devrilmesini kutlamak için nümayişler tertiplemişlerdir. Bu gruplar şehirdeki bir çok yerleri yakmışlardır. Bu kargaşalık esnasında halk kütleleri General Batista ve arkadaşlarının evlerini de yıkmışlardır.

Batista neler anlatıyor

Ciudad Trujillo (Dominik Cumhuriyeti) 2 (AP) – Dün Küba'dan kaçmağa mecbur kalan ve buraya gelen Küba Cumhurbaşkanı Fulgencio Batista burada verdiği bir beyanatta, memleketinde ihtilalcilerin muvaffak olmalarını onların elindeki silah üstünlüğüne ve dağlık bölgede tam bir çeteci taktiği kullanmalarına atfetmiştir.

Batista, uçaktan indiği zaman gayet yorgun ve bitkin görünüyordu."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Ocak 1959, s. 3.)

EK 12

"KÛBA'DA DİKTATÖRLÜĞE PAYDOS"

"Aralık 1956 da, Fidel Castro adında bir "maceraperest"in, 81 kişilik "çetesi" ile birlikte, Meksika'dan gelerek Kûba'yı "istila ettiği" haberini duyduğu zaman, diktatör Fulgencio Batista bir kahkaha koyvermiş ve yanındakilere "Beni bunlar mı devirecek" diye sormuştu.

Bu sualin cevabını iki sene sonra hâdiseler vermiştir. Yaşadığı müddetçe iktidarda kalacağını sanan Batista artık tutunamıyarak Kûba'dan kaçmak zorunda kalmıştır. 32 yaşındaki Castro ise, 2 senelik mücadelesinin meyvasını almış, Hükûmet merkezi Havana'ya, muzaffer bir milli kahraman olarak girmiştir.

Bu suretle 6 milyon Kûba'lı için hür ve demokratik bir idareye kavuşmak şansları tekrar belirmektedir.

ŞEKER VE PURO DİYARI

Kûba tarihinde demokrasi bir türlü doğru dürüst kökleşememiştir. 1902 de istiklaline kavuşan bu 70.000 km^3 karelik ada 1933 e kadar kötü idare edilmiş, o tarihte iktidara 5 Başkan gelip düşmüştür. Nihayet bu durumdan istifade etmesini bilen o zamanki Çavuş F. Batista bir hükûmet darbesi yaparak idareyi eline almıştır. Batista 1940 da yaptığı seçimleri kazanmış, fakat 1944 seçimlerinde yenilmiştir. 1952 de Batista tekrar bir askeri darbe ile o zamanki Başkan Carlos Prioyu devirerek mevkiine oturmuştur.

Batista'nın kötü idaresi neticesinde tabii zenginliklere sahip bu "şeker ve puro memleketi"nde hele orta sınıf mağdur olmağa başlamış, tenkitlere tahammülü olmıyan diktatör bu sefer insan hürriyetlerini de çiğnemiştir. Batista basın ve söz hürriyetini tamamen ortadan kaldırmış, Meclisi bir kukla haline getirmiş, muhaliflerini hapse attırmıştır.

İşte Castro Kûbaya geldiği zaman, Batista aleyhtarları ona bir kurtarıcı nazariyle bakmışlar ve kendisine para ve silah tedarik etmişlerdir. Genç âsi Oriente eyaletindeki dağlarda karargâhını kurduğu zaman şöyle demişti: "Bizim neslin vazifesi savaşmak, sizin (Batista aleyhtarlarının) vazifesi de zafer elde edilince memleketin idaresine geçmektir."

Castro, Kûba Hükûmeti için bir tehlike olmağa başlayınca Batista onun ve taraftarlarının aleyhinde şiddet tedbirlerine başvurmuştur. Fakat bu politika ancak Castronun halk arasında itibarını ve sempatisini artırmıştır. Nitekim diktatörün güvendiği 30.000 kişilik ordu gittikçe yayılan isyanı bastıramamıştır. Kasım 1958 de Kûbada, bir seçim komedyası onanmış, Batista baskı siyasetiyle mevkiini muhafaza etmiştir.

HASAT ZAMANI

---

[3] Sayın Sami Kohen Küba'nın 70.000 km^2-lik bir ada olduğunu söylemiştir. Ama Küba'nın yüz ölçümü 114.524 km^2-dir. (*Gran Enciclopedia Rialp* (Rialp Büyük Ansiklopedi), Tomo VI, Ediciones RIALP, S. A., Madrid 1989, s. 803.)

Fakat daha o sırada Kûbalı diktatör artık tutunamıyacağını anlamıştır. Bunun başlıca sebebi de şudur: Kûba'nın iktisadiyatı, ihracatın yüzde 85 ini teşkil eden şeker ziraatı üzerine dayanır. Ocak ayı, şeker kamışı tarlalarında hasat devridir. Castro bu sefer tarlaların ateşe verileceği, limanlarda şeker kamışı çuvallarının yakılacağını ihtar etmiştir. Böyle bir şey Kûbayı büsbütün zayıflatacak ve Batistanın hayatını da tehlikeye düşürecekti.

Diktatör hadiseler tamamen aleyhine dönmeden Havanayı terk etmiş ve diğer bir diktatörün hâkim olduğu Dominik Cumhuriyetine iltica etmiştir.

Kûbanın bir diktatörden kurtulmasiyle son yıllarda hürriyetine kavuşan Güney Amerika milletleri (Arjantin, Brezilya, Panama, Nikaragua, Honduras, Haiti, Peru, Kolombia ve Venezuella) 10 u bulmaktadır.

Böylece Amerika kıtasında diktatörlük devri kapanmak üzeredir."

(Sami Kohen, **Milliyet Gazetesi**, 3 Ocak 1959, s. 3.)

EK 13

"KÜBA'DA YENİ MAHKEMELER KURULUYOR"

"Havana 7, (Radyo) – Brezilya hükumeti son toplantısında aldığı bir kararla diktatör Batista rejimini yıkan yeni Küba idaresini tanıma kararı almıştır. Ayrıca yeni Küba hükumeti, Havanadaki İngiliz Büyük Elçiliğine kuruluşunu bildiren bir nota vermiştir. İngiliz resmi çevreleri yeni Küba idaresini tanımak için Amerikanın bu hususstaki kararını beklemektedir.

İhtilal hükumeti, diktatör Batista'nın maksadlı olarak kurmuş olduğunu açıkladığı bütün ceza mahkemelerini lâğvetmiştir. Hâlen Dominik Cumhuriyetine sığınmış bulunan Batista ve taraftarlarını yargılamak üzere ihtilal mahkemeleri de kurulmak üzeredir.

Dün gece yayınlanan bir kararnameye göre, 1954 ve 1958 yıllarındaki seçimlerde adaylığını koymuş bütün siyasi şahsiyetler bundan böyle siyasi faaliyet gösteremiyeceklerdir. Batista rejiminde vazife görmüş siyasi şahsiyetlerin bankalardaki bütün hesabları da dondurulmuştur.

Resmen Havana'ya doğru gelmekte olan ihtilal lideri Fidel Castro yollarda halkın büyük sevgi gösterilerile karşılanıp uğurlanmakta ve bu yüzden seyahat programı aksamaktadır. Ayrıca dün gece yayınlanan yeni bir kararname ile bütün Valiler, Belediye Başkanları ve Belediye Meclisi üyeleri, ikinci bir karara kadar vazifelerinden uzaklaştırılmışlardır."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Ocak 1959, s. 3.)

EK 14

“KÜBALI ÂSİ LİDER CASTRO ORDUDA BİNBAŞI KALIYOR”

“Havana 9 (R.) – Küba’da ihtilal çıkararak Batista’nın dikta rejimini deviren âsi lider Fidel Castro, iktidarı eline almağa niyeti olmadığını ve Orduda Binbaşı olarak kalmayı istediğini belirtmiştir.

Fidel Castro dün muhteşem bir merasimle Havana’ya girmiştir. Bir milyon Havana’lı, âsi lider ve ordularının şehre girişini seyretmiş ve sokaklarda şenlik yapmıştır.

Batista’nın kullanmadığı tank ve toplar ile birlikte şehre giren âsi kuvvetlerin arasında âsiler tarafına geçmiş hükumet kuvvetlerine mensup birlikler de görülmüştür.

Açık bir jeep içinde ve başında zeytunî kepi bulunan Fidel Castro, Cumhurbaşkanlığı sarayı önünde, geçici başkan Urrutia tarafından karşılanmıştır. Sarayın balkonundan halkı selamladıktan sonra Castro, ordu karargahına dönmüştür. Castro bu karargahta hükumet temsilcisi vazifesini üzerine almış fakat rütbesini binbaşılıktan yukarı çıkartmamıştır. Çok yorgun olan âsi lider, uzanabildiği her eli sıkmıştır.

Diğer taraftan yeni Küba hükumetini Yunanistan, İsveç, İtalya ve Norveç bugün tanımışlardır. Amerika ise yeni hükumete her yardımı yapacağını açıklamıştır.”

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 10 Ocak 1959, s. 1-5.)

EK 15

"İHTİLALDEN SONRA…"

"Küba'da ihtilal lideri Fidel Castro dün Birleşik Amerikaya hücum etmiş ve bu devleti "Kübanın iç işlerine müdahale etmekle" suçlandırmıştır.

Birleşik Amerikanın Küba'daki sermaye yuvalarını, bu memleketten almakta olduğu şekeri tehlikeye düşürebilecek olan bu yeni gelişmeye neler sebeb olmuştur?

Diktatör Batista'ya karşı mücadeleyi muvaffakiyetle sona erdirenler, dikta devrinde Batista'nın emri ile cinayetler işleyenleri, halka işkence yapanları veya son dahili harb sırasında Fidel Castro taraftarıdır diyerek bunları gruplar halinde öldürüp, toplu halde çukurlara atanları yakalamışlar ve gayet kısa "askeri mahkeme duruşmaları" sonunda da temizlemişlerdir. Bazı haberlere göre 200, bazılarına göre de 500 Batista ajanı bu şekilde kurşuna dizilmiştir.

Uzun yıllar Batista ile sıkı bağlar tesis etmiş olan Birleşik Amerikada bu geniş tasfiye hareketi bazı tepkiler husule getirmiştir. Birkaç kongre âzası Amerikan hükumetinin süratle müdahale etmesini istemişlerdir. Hatta, Amerikan silahendazlarının Küba sahillerine sevkedilmek üzere olduğuna dair haberler çıkmıştır. Bunun üzerindedir ki Fidel Castro, Birleşik Amerikayı Kübanın dahili meselelerine karışmakla suçlandırmıştır.

İhtilalin kanlı bir tasfiye hareketine giriştiğini, normal duruşma yollarını takip etmediğini, yapılan kısa duruşmaların da gizli olduğunu belirten şikayetlerde bulunanlara karşı ihtilalcilerin cevapları şu olmuştur: "- Batista devrinde katiller siyasi cinayet işlenmesi için kullanılmış, gizli polis ordusu halka işkence yapmıştır. İhtilalin devam ettiği sırada ise Batista'nın kumandanları, yakaladıkları ihtilalcileri bir çukurun başında kurşuna dizmişler, oraya atmışlar ve üstünü de örtmüşlerdir. Biz ise duruşmayı yapıyor ve işkence etmeden kurşuna dizerek tasfiye ediyoruz."

Bu müdafaanameye rağmen ihtilal hükumeti, muvakkaten idamları durdurduğunu bildirmiştir. İleride duruşmaların, yabancı gazetelere de açık olarak devam edeceği, diktatörün emirleri ile cinayetler işlemiş olan kimselerin tasfiye edileceği de söylenmiştir.

Bu hadiselerin Fidel Castro ile Birleşik Amerika arasında bir gerginlik husule getirmiş olması bilhassa bir noktadan dikkati çekiyor. Bugün için zayıf olan, bütün gayretini, memleketin can damarını teşkil eden şeker işçilerine çeviren Küba komünist partisi bu durumdan faydalanamaz mı? Belirtiyorlar ki, Fidel Castronun kardeşi Raul Castro, bu partinin prensipleri için mücadele etmekte; ihtilal liderlerinin yardımcılarından Arjantinli Gevara da aynı yolun yolcusu olarak mücadeleye devam etmektedir. Bunların, benimsedikleri davaya yardım etmek maksadile, evvela bir Amerikan aleyhtarlığını körüklemeye çalışmaları ihtimal dâhilindedir. Fakat ihtilal sonrası devresinde, yanında bulunmuş bazı ihtilal elebaşlarının kendisine karşı giriştikleri ayaklanma hareketlerini süratle bastırmış olan Fidel Castro hem bu komünist teşebbüslerine karşı koyacak ve hem de Birleşik Amerikanın

müdahalelerini durduracak kudrette olduğunu da göstermiştir. Washingtonun da Fidel Castro'nun zayıflamasının Amerikan menfaatlerine çok daha ciddi zararlar getireceğini görmesi muhtemeldir."

(Ömer Sami Coşar, **Cumhuriyet Gazetesi**, 17 Ocak 1959, s. 3.)

EK 16

"BİR DİKTATÖRÜN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ"

"Bir toprağı Cennet haline getirmek veya cehenneme çevirmek, insanların elindedir. Küba'nın ihtilalden önceki durumunu hatırlayalım. Tabiatın zengin hazinelerini sinesinde barındıran bir ada. Ormanlarının geniş bir kısmı tahribata uğramış olmakla beraber, memleket gene güzelliğini muhafaza ediyordu. Bakır, krom, demir, nikel ve daha birçok madenler bol miktarda çıkıyordu. Hiltonun taraçalarını dolduran iş adamlarile turistlerin ceplerinden dolar akıyordu.

Geçen yılın son gününe kadar, Küba'nın idare dizginlerini Batista adında bir politikacı elinde tutuyordu. Altmışına yaklaşmasına rağmen genç görünüşlü bir adam... Arkaya taranmış saçlar, güler bir yüz, şık elbiseler ve kravatlar. Onun demokrasi vaat ederek kalbler fethettiği ve iddialı bir iktisadi programa gönül verdiği biliniyordu.

Küba halkının rahat ve huzurunu kaçıran hadiseler, seçim meselelerile alakalıdır. Batista, prensip itibarile serbest seçim sistemini kabul ettiğini söylerdi. Lakin sistemin tatbikatını görenler bu kanaate iştirak etmezlerdi. Zira televizyon ve radyo şebekesi, gece ve gündüz yalnız Batista'nın propagandasını yapardı. Partizanlar, ölçüsüz vaidlerle reyleri çelmeğe çalışırlardı. Kongrenin çıkardığı kararlar ve kanunlarla toplantı hürriyeti kaldırılmış ve gazeteler sansüre tâbi tutulmuştu. "Yüksek Seçim Mahkemesi", Batista'nın emirlerinden dışarı çıkamazdı. Zabıtanın baskısı, her yerde tesirini hissettirirdi.

Küba seçimlerinde, gizli rey ve aleni tasnif usulü câridi. Fakat baskı ve el çabukluğu sayesinde, Batista seçimlerden yakasını sıyırmağa muvaffak olabiliyordu. Halk, suiistimal şayialarına inanıyor ve diktatörün siyasi manevralarına tahammül edemiyordu. Bir taraftan Batista'nın seçimlerden muzaffer çıkması ve diğer taraftan memnuniyetsizliğin umumî bir karakter arzetmesi, yabancıları iktidar ve muhalefetin gerçek kuvvetleri hakkında müterediddid bırakıyordu.

2 Aralık 1956 da, Fidel Castronun 82 kişilik bir kuvvetle harekete geçmesi, vaziyeti büsbütün karıştırdı. Hükumet ve zabıta kuvvetleri, başlangıçta Batista'nın etrafında saflarını sıklaştırdılar. Buna mukabil üniversite gençliği, işçiler ve serbest meslek sahibleri Fidel Castro'yu desteklediler. Bilhassa kadınların iktidar aleyhine giriştikleri faaliyet, büyük tesir yarattı. Küba'nın 46.000 kişilik ordusu, asilere karşı fazla bir şey yapamadı. İki yıllık bir mücadeleden sonra, isyan kuvvetleri umumî taarruza geçince, ancak cüz'i bir mukavemetle karşılaştılar. Batista, yakınlarını ve servetini beraber alarak kaçmağa mecbur kaldı.

Demokrasi makyajı altında diktatörlüğe kaymış bir rejimin huzursuzluğu, Kübalılara neler kaybettirdi? Hiç şüphe yoktur ki, zararların bilançosu mühim yekûnlara yükselmektedir. Mücadele devam ederken, madencilik ve sanayide istihsal azalmış ve bir hayli can kaybı olmuştur. İhtilalciler, zaferden sonra, iktidar juntasını insafsızca temizlemeğe koyulmuşlardır. Batista'nın silahşorları tarafından muhalefeti

yıldırmak üzere girişilmiş tedhiş hareketleri, bir kin ve intikam dalgasının adayı kaplamasına sebebiyet vermiştir. Baskı rejiminde öldürülen, işkence masasında tırnakları söktürülen ve hapishanelerde süründürülen kimselerle alakalı hesaba, Batista'nın partizanları muhatab tutulmuştur.

Küba diktatörlüğünün yılışık tarzı, iki hakikatin daha iyi anlaşılmasını temin etmektedir. Bu hakikatlerden birincisi, hürriyet ve demokrasi havasını teneffüs etmiş olan memleketlerde, şiddet kullanarak ve hileye başvurarak bir iktidar zümresinin bilamüddet tutunamıyacağıdır. Fakat diktatörlerin ikbal devrelerini uzatmak üzere aldıkları tedbirler, milletin kendilerine karşı gösterdiği reaksiyon ve suçlardan alınan intikam, derin içtimaî yaraların açılmasına ve ağır iktisadi zararlar doğmasına sebebiyet vermektedir. Muhterisler, iktidar mevkiine ne kadar sıkı sarılmak isterlerse, arkalarında bıraktıkları ıztırabın kesafeti o nisbette artmaktadır.

İkinci hakikat, Haiti'deki tecrübenin de gösterdiği gibi, asıl mesullerin mücadele neticesini anlayınca partizanları kendi akıbetlerine terk ederek soluğu hava meydanında almaktan başka bir şey düşünmemeleridir. Onlar kaçabildikleri takdirde, yabancı bir memlekette müreffeh hayat sürmekte ve eski arkadaşlarının başlarına gelenlere seyirci kalmaktadırlar. Diğer bir ifade ile zulüm ve suiistimallerin bedelini ödiyenler, umumiyetle "kraldan fazla kralcı" olan ikinci veya üçüncü derece şahsiyetlerdir. Zulüm gibi, intikam da sayısız şiddet tezahürlerine, haksızlıklara ve ıztırablara yol açmaktadır.

Bir şef, niçin bazı hallerde şerefle zamanında mevkiinden çekilemez ve bu yüzden felaketlere zamin hazırlar? Bir liderin tarih karşısında adını karartmak ve kan dökmek pahasına birkaç ay veya sene daha iş başında kalmak istemesi nasıl izah edilebilir? İhtiras mı, takdirsizlik mi, yoksa korku mu? New York Herald Tribune gazetesi, aylarca evvel bu suallerle alakalı bir haber yayınlamıştır. Bu habere göre, dört Amerikalı mütehassıs, arkalarında sefalet, ıztırab ve kan kokusu bırakmış müstebidlerin hayatları hakkında tetkikler yapmışlar ve çoğunun sinir hastası olduklarına kanaat getirmişler. Belki hakikaten öyledir. Fakat teşhis doğru olsa da, olmasa da neticenin değişmediği malûmdur. Geç anlaşılmış hakikatlerden fayda gelir mi?"

(Feridun Ergin, **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Ocak 1959, s. 2.)

EK 17

"KÜBA'DA İDAMLAR DEVAM EDİYOR"

"Havana 17 (AP) – Asi lider Fidel Castro, şimdiki idamlar serisi sona ermeden önce ortalama 450 kişinin ölmüş olacağını söylemiştir.

Batista rejimi sırasında halka karşı suç işleyen 205 kişi şimdiden kurşuna dizilmiştir. Dün buradaki Cumhurbaşkanlığı sarayı önünde gösteri yapan 2000 işçi ve talebe, ihtilal mahkemelerinin faaliyetlerine devam etmelerini ve suçluların kurşuna dizilmesini taleb etmiştir. Nümayişçilerin bazılarının ellerinde taşıdıkları dövizlerde şu cümleler okunmaktaydı:

"Amerikalılar, iç işlerimize burnunuzu sokmayın!"

"İdamlara devam edelim!"

"Katiller eninde sonunda adaletin pençesinden yakalarını sıyıramıyacaklardır!"

Bu arada, ihtilal lideri General Fidel Castro dün yaptığı bir konuşmada Birleşik Amerikayı ve Washington'un Güney Amerika memleketlerine karşı takib ettiği siyaseti şiddetle tenkid etmiştir.

Bununla beraber, yeni rejimin birçok kimseyi kurşuna dizdirmesi B. Amerika ve diğer memleketlerde şiddetli tenkidlere yol açmıştır.

Castro bu vaziyet karşısında yabancı gazeteci ve diplomatları duruşmaları takibe davet etmiştir.

Brezilya, Peru, Ekvador, Arjantin ve Kostarika gazeteleri Kübada kan dökülmesinin durdurulmasını derpiş etmişlerdir.

B. Milletler nezdindeki Uruguay temsilcisi de idamların durdurulması için Kübanın muvakkat Devlet Reisi Manule Urrutia'ya başvurmuş, Washington'da Amerikan senatörü Wayne Morse, yargılanma ve idam metodlarını kontrol için Castro'nun B. Milletlere bağlı müşahidler davet etmesi teklifinde bulunmuştur."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Ocak 1959, s. 3.)

EK 18

“KÜBA’DA BATİSTACILARIN YARGILANMASINA BAŞLANDI”

“Havana 23 (Radyo) – Kübada Batista rejimi taraftarlarının yargılanması sabaha kadar devam etmiş ve bir stadyomda yapılan muhakeme 30.000 kişi tarafından takip edilmiştir. Muhakemeler ayrıca televizyon ve radyo ile de yayınlanmıştır.

İhtilal mahkemesinin huzuruna ilk olarak 100 kişiyi işkenceyle öldürdüğü tesbit edilen Binbaşı Blanco çıkartılmış ve 12 saat devam eden duruşmadan sonra ölüme mahkûm edilmiştir.

Diğer taraftan Amerika Dış İşleri Bakanlığı dün yaptığı bir açıklamada son ihtilal sırasında Amerikaya iltica eden Batista rejimi taraftarlarının yeni Küba hükumetine iade edilmiyeceğini bildirmiştir.

Kısa devreli bir zatürre hastalığı geçirmiş bulunan Küba ihtilalinin lideri Fidel Castro birkaç gün dinlenmek ve Venezuella ihtilalinin birinci yıldönümü şenliklerinde hazır bulunmak üzere Caracas’a gitmiştir.

Fidel Castro hareketinden evvel yaptığı bir basın toplantısında bazı yabancı gazetecilerin suallerini cevablandırmıştır. Konuşmasını İngilizce yapan ve sık sık öksüren Fidel Castro ihtilal mahkemelerinin suçluları yargılarken karar vermek hususunda acele etmiyeceklerini, harp suçlularının ihtilal ordusunda savaşan avukatların meydana getirdiği mahkemelerde yargılanacağını bildirmiştir.”

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Ocak 1959, s. 3.)

EK 19

"GÜNEY AMERİKA'DAKİ ÜÇ DİKTATÖRE CEPHE ALINIYOR"

"Caracas 25 (Radyo) – Kübanın ihtilalci lideri Fidel Castro, bugün burada, Lâtin Amerikadaki bütün demokrat milletleri, Dominik Cumhuriyeti, Nikaragua ve Paraguaydaki hâlihazır diktatörlük rejimlerini devirmek için müşterek bir gayrete davet etmiştir. Castro, Venezüellalı diktatör Perez Jimenez'in devrilmesinin birinci yıldönümü münasebetile burada tertib edilen şenliklerde hazır bulunuyordu. Konuşmasını, yeni Venezüella Kongresinde yapmıştır. Castro şöyle devam etmiştir:

" – Bu genc Mecliste eski sürgünlerin yer almış bulunduğunu memnuniyetle müşahede etmekteyim. Bu sebebden, Güney Amerikadaki demokrasi ihtilali yolunda bizim önden gitmemiz ve arkamızdan gelecekler için şeref, adalet ve ideal yolunu çizmemiz lüzumunu hatırlatacağım."

Castro, Amerikaya bir daha hücum etmiş, Merkezi Amerikada ortaya çıkmış olan diktatörlükleri sayarak, bunların daima Washington tarafından desteklendiğini söylemiştir. Daha sonra, bir diktatörü devirmenin ne kadar zor olduğunu anlatmıştır. Castro müteakıben şu teklifi yapmıştır:

" – Birçok memleketlerde halkı ezen hükumetere karşı, Güney Amerika hükumetleri birleşerek bir blok teşkil etmelidirler. Bu yolda bir kampanya açarsak, hükumetlerimizin teşkil edeceği grupun, efkârı umumiyenin de desteği ile son diktatörleri kovmağa muvaffak olacağına inanmaktayım. Böyle bir Güney Amerika Demokrasi Bloku kurmanın şerefinin de Venezüellada halk oyu ile başa gelmiş olan Romulo Betancourt hükumetine aid olmasını arzu ederim. Diktatörler arasında bir birlik varsa ve bu ittihad bizim aleyhimizdeyse, biz de onların aleyhinde birleşmeliyiz. İlgili milletler son darbeyi nasıl ve ne zaman indireceklerini bilmelidirler.

Castro son olarak, Güney Amerikadaki diktatorya rejimlerinden kaçarak Kübaya sığınacaklara kucaklarının açık olduğunu belirtmiştir. Böylelerine Kübada mesken, yiyecek, kısacası her türlü konforun sağlanacağını vaat etmiştir.

Castro'nun sözleri, Venezüella parlamentosu mensubları tarafından samimiyetle ve hararetle alkışlanmıştır.

Öte yandan, Küba başkenti Havanadan gelen haberlere göre, Castro memleketteki komünistler aleyhinde geniş ölçüde bir temizlik hareketine girişmiştir. Castro en başta, Milli İşçi Cephesi ve Çalışma Konfederasyonuna dâhil kızılların işbaşından uzaklaştırılmalarını istemiştir. Şimdiye kadar 5 komünistin tasfiye edildiği bildirilmektedir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Ocak 1959, s. 1-5.)

EK 20

"KÜBA CUMHURBAŞKANI DÜN İSTİFA ETTİRİLDİ"

"Londra, 18 (Radyo) – Kübada beş aylık ihtilal devresinden sonra birden patlıyan siyasi buhran Başbakan Fidel Castro'nun yerine Cumhurbaşkanı Urrutia'nın bu sabah istifasile nihayetlenmiştir.

İhtilal lideri Castro, televizyonda yaptığı bir konuşmayla Başbakanlıktan istifasını vermiş ve sürgünden alıp Cumhurbaşkanlığına getirdiği Urrutia'yı itham etmiştir. Castro konuşmasında Cumhurbaşkanı Urrutia'yı yeni ihtilal kanunlarını imzalamayı geciktirerek ihtilal hareketlerini baltaladığını ve onun kendisini komünist olarak tanıdığını iddia etmiştir.

Konuşmayı televizyondan takip eden Cumhurbaşkanı Urrutia derhal istifasını göndermiş ve Fidel Castro'nun kardeşi Ordu Başkumandanı Raul Castro'dan hayatının korunmasını istemiştir. Kendisi Kübayı terk etmek niyetinde değildir.

Yarım milyon şeker endüstrisi işçisi Fidel Castro lehinde yer yer sevgi tezahüratı yapmıştır. Havana'da halk Cumhurbaşkanının sarayına hücum ederek yağma etmiştir. Küba Hükumeti Castro'nun istifasını geri çevirmiş ve Cumhurbaşkanlığına ihtilal kanunlarının tatbikiyle vazifeli Bakanlardan Osvaldo Dorticos getirilmiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 19 Temmuz 1959, s. 3.)

EK 21

“KÜBA’DA BAŞKAN İSTİFA ETTİ, CASTRO KALDI”

“HAVANA, AJANSLAR - Kûbada Başkan Dr. Manuel Urrutia dün istifa etmiş, ihtilâl lideri sakallı Fidel Castro tekrar memleketin Kuvvetli adamı olarak ortaya çıkmıştır.

Dr. Urrutianın istifasından az sonra, yine ihtilal liderlerinden Osvaldo Dorticos’un Başkanlığa getirildiği açıklanmıştır.

Evvelki gün Castro bir televizyon programında Başkan ile ihtilaf halinde bulunduğunu söylemiş ve Başvekillikten istifa ettiğini bildirmiştir. Castroya göre Başkan Urrutia kendisini Komünist olmakla ve ihtilalin gayelerini yerine getirmemekle itham etmiştir. Castro bu vesile ile asla Komünist olmadığını söylemiştir.

Televizyon programı bu sırada yarıda kesilmiş ve Başkan Urrutia’nın istifa ettiği bildirilmiştir. Bunun üzerine halk, Castro’nun tekrar Başvekil olması için gösteriler yapmıştır. Kabine de genç Başvekilin istifasını kabul etmediğini ilan etmiştir.”

(**Milliyet Gazetesi**, 19 Temmuz 1959, s. 3.)

EK 22

"KOMÜNİST Mİ DEĞİL Mİ?"

"Bundan birkaç gün evvel Birleşik Amerika Senatosunun Araştırma Komitesi önüne getirilen Kübalı bir havacıya "Havana'da en kuvvetli komünist kimdir?" sualini tevcih ediyorlar ve kendisinden şu cevabı alıyorlardı:

" – Fidel Castro'nun ta kendisi!"

Diktatör Batista'nın devrildiği gündenberi merkezi Amerikanın bu devleti bir türlü istikrara kavuşamamaktadır. Cumhurbaşkanının zoraki istifası da karışık duruma yeni bir işarettir. İhtilali yürüten Fidel Castro hedefe ulaştıktan hemen sonra Urrutia'yı Birleşik Amerikadan getirtmiş ve onu Cumhurbaşkanı olmağa davet eylemişti. Fakat Başbakan olan Castro'nun hazırlamış olduğu kararnamelere Urrutia'nın itiraz etmesi, ihtilaf yaratmış ve bu anlaşmazlık nihayet Cumhurbaşkanının istifa ettirilmesi ile sona ermiştir. Anlaşılıyor ki Fidel Castro, ihtilali yürütürken devlete, şeklen de olsa demokratik bir çehre vermek istemiştir. Fakat bunun ne kadar zor olduğunu kısa zamanda anlamıştır.

İhtilafa sebeb nedir? Kübanın milli gelirinin hemen hemen tamamını şeker teşkil eder. Bu milli servet ise büyük ölçüde yabancı ve bilhassa Amerikan şirketlerinin elindedir. Diktatör Batista'nın devrildiği günlerde Amerika bilhassa bu bakımdan endişe duyuyor ve bu şirketlere Fidel Castro'nun el atıp atmıyacağını, bunları devletleştirip devletleştirmiyeceğini soruşturuyordu. O günlerdeki endişe, Fidel Castro'nun Birleşik Amerikaya yaptığı bir ziyaretten sonra geniş ölçüde kaybolmuştu. Amerikan şirketlerine dokunulmıyacağı sanılmıştı. Fakat Castro memleketine döndükten sonra devletleştirme yolunda ilk adımlarını atmıştı. Hedefinin, bu geniş toprakları evvela devlete mal etmek ve sonra da bunları parçalamak, topraksızlara dağıtmak olduğu belirtilmişti.

Castro'yu Amerikan Senatosunun komitesi önünde "komünist"likle itham eden Kübalı ise son zamanlara kadar Küba Hava Kuvvetleri Kumandanı bulunuyordu. Başbakan onu ve daha bazı subayları tasfiye ettikten sonra, orduda komünist sızması olduğunu, buna karşı tedbir almakla meşgul bulunduğunu açıklamıştı. Birbirlerini komünist olmakla itham eden bu iki Kübalıdan acaba hangisi hakikaten bolşevizmle elele yürüyor?

Dikkate şayan nokta, "ihtilal kararnamelerinden" bazılarını tasdik etmek istemediği anlaşılan Cumhurbaşkanına yaptığı hücumlarda Castro şöyle bir cümle kullanıyor: " – Benim komünist olduğuma inanmıştı!" Castro ise uzun zaman beraber çalıştıktan sonra azledilen havacı binbaşı da aynı inançta. O da diyor ki: " – Küba ordusuna da komünizmi Castro'nun kardeşleri aşılıyorlar."

Birleşik Amerika askeri şefleri arasında da bundan kuşkulananlar yok değil. Amerikan Deniz Harekât Şubesi Başkanı Amiral Arleigh A. Burke de Küba'da bir komünist sızmasının mevcud olduğunu söylemiş ve hemen Havana'dan bir tekzib

almış. Castro'nun Devlet Bakanı böyle bir sızmanın mevcut olmadığını ileri sürmüştür.

Hadiseler, Kübada hakikaten bir Bolşevik rejimin tesisine mi doğru gidildiğini, yoksa menfaatlerine dokunulan şirketlerden mi bu ithamların ortaya atıldığını gösterecektir."

(Ömer Sami Coşar, **Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Temmuz 1959, s. 3.)

EK 23

“CASTRO BAŞVEKİL OLARAK KALIYOR”

“HAVANA, AJANSLAR - Dr. Fidel Castro, Kûbanın Başvekili olarak kalmağa karar vermiştir. Karar yeni Reisicumhur Osvaldi Dorticos tarafından açıklanmıştır.

Dr. Castro, ihtilalin 1953 de başlamasının yıldönümü münasebetiyle yapılan bir mitingde yüzbinlerce Kûbalıya hitap ederek şöyle demiştir: “Halkın arzusuna uyarak 17 Temmuzda bıraktığım vazifeye tekrar döneceğim. Kûba milletinin şahsıma gösterdiği itimada lâyık olmağa çalışacağım.”

CASTRO SÖZÜNÜ TUTMADI

“Fidel Castro hâlâ halk nezdindeki itibarını muhafaza etmekle beraber, halkın hayat seviyesini yükselteceğine dair verdiği sözü yerine getirememiştir.” Bu satırlar, Amerikanın “News and World” adlı dergisinde intişar etmiştir.

Dergiye göre, Castro’nun Kûbada iktidar günleri sayılıdır demekte ve devamla “Castro halka yüksek bir hayat standardı, topraksızlara toprak ve işsizlere iş vaat etmişti. Fakat bunların hiç birini yerine getirememiştir.” demektedir.”

(**Milliyet Gazetesi**, 28 Temmuz 1959, s. 3.)

EK 24

"CASTRO, BAŞBAKANLIKTA KALACAĞINI BİLDİRDİ"

"Londra 27 (R) – Küba ihtilal lideri Fidel Castro bugün beklendiği gibi Başbakanlık vazifesini tekrar uhdesinde yürüteceğini kendisine teazhürat yapan binlerce taraftarına dün akşam ilan etmiştir. Fidel Castro yaptığı konuşmasında üzerine aldığı vazifenin ağrılığından da bahsetmiştir.

Öte yandan siyasi çevreler Castronun Kübadaki iktidar günlerinin sayılı olduğunu belirtmekte ve "Castro halka yüksek bir hayat standardı, topraksızlara toprak ve işsizlere iş vaad etmişti. İhtilal lideri bunların hiç birini yerine getirememiştir. Her geçen ay Kübanın iktisadi durumu daha kötüye gitmektedir. Castronun yürüdüğü yolda başarı kazanması imkânsızdır" demektedirler.

Fidel Castro'nun en yakın çalışma arkadaşlarından Rafael Del Pino ihtilal hükumeti tarafından vatana ihanetle suçlandırılmıştır. Rafael Del Pino cumartesi günü Castro'nun muhaliflerile buluşmak üzere uçağile yere indiği sırada tuzağa düşürülüp yakalanmıştır."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Temmuz 1959, s. 3.)

EK 25

"AMERİKAN MALLARINA EL KOYMA"

"Önümüzdeki günlerde Birleşik Amerikanın, dikkatini Küba üzerinde toplayacağı, stratejik Panama kanalı bölgesindeki bu devletle münasebetlerinin gergin safhalar arzedeceği anlaşılıyor. Bundan 3 yıl önce Bolşeviklerin veya bunlara taraftar zümrelerin Nikaragua'da iktidarı ele almalarına ramak kalmıştı. Şimdi de Amerikan askeri çevreleri, aynı tehlikenin Küba'da mevcut olduğunu israrla belirtip duruyorlar.

Böyle bir kanaatinin yer etmesinde, Küba ihtilal lideri Castro'nun tatbik mevkiine koymakta olduğu "toprak reformu" da rol oynamıyor değil.

Dün Castro açık bir lisanla izah ediyordu ki, Kübalılara olduğu gibi Amerikalılara da "toprak reformu"nu aynen tatbik edecektir. Bu açıklama, son haftalar içinde Havana'daki siyasi buhranı da izah ediyor. İhtilalin ilk Cumhurbaşkanının, bu yolda yavaş gidilmesi, ihtiyatlı hareket edilmesi hususundaki tavsiyeleri dolayısile istifa ettirildiği, bunu temin için de Castro'nun kendisinin istifa edeceğine dair tehdidi savurduğu anlaşılıyor. Yeni Cumhurbaşkanı ise, Amerikalıların tabiri ile "Yes-man" olarak vasıflandırılıyor, her şeye evet diyen bir adam olarak gösteriliyor.

Küba için toprak reformunun büyük önem taşıdığı inkar edilemez, 6 milyon nüfusu olan bu memleketin halkının yüzde doksanı toprakla meşgul olmakta, buradan hayatını kazanmaktadır. Ekime müsaid arazinin büyük kısmı ise Amerikan şirketlerinin elindedir. Memleketin ihracatının yüzde seksenini şeker temin etmektedir. Bu şekerin yüzde doksanını satın alan da Birleşik Amerikadır. Şeker sanayi de geniş ölçüde Amerikalılardadır.

Kısacası, Amerikan şirketlerinin Küba'da sahibi bulundukları arazinin ve malların değeri "yüzlerce milyon dolar" değerinde hesablanıyor.

Şimdi Küba ihtilal lideri Castro, ne şekilde bu Amerikan mallarına ve arazisine el koyacak? Gizlemiyor ki, toprak reformunun tatbiki dolayısile Amerikalılardan alınacak mallara karşı yalnız tahvil verecektir. Fakat bir teklifi de var. Diyor ki,

" – Diktatör Batista devrinde, onun yardımı ile Küba'dan Amerikaya kaçırılmış olan yüz milyonlarca dolar bize iade edilirse o zaman tahvil yerine Amerikan şirketlerine döviz öderiz!"

Bu vaziyet karşısında Birleşik Amerikanın tepkisi ne olacaktır? Washington'un mesul idarecileri, merkezi ve Güney Amerika memleketlerine yayılmış olan "Amerikan şirketleri"nin faaliyeti dolayısile aleyhinde devamlı surette genişleyen bir cereyan doğduğunu gayet iyi bilirler. Sayın Nixon'un geçen yıl bazı Güney Amerika memleketlerine yaptığı geziler sırasında gösterilen hoşnutsuzluğun kaynağını da bu Amerikan şirketleri teşkil etmişti. Hususi yatırımın bu iktisadi

sömürücülüğünün, Amerikan devletinin iktisadi yardımlarını dahi unutturduğu müşahede olunmuştur.

Diğer taraftan Küba'yı kendilerini örnek alarak başka Lâtin Amerika memleketlerinin de bulunacağı anlaşılıyor. Amerikan Şirketlerinin geniş faaliyet gösterdikleri Venezuella başta geliyor, hazırlık yapıyor.

Küba'da Amerikan mallarına tahvil karşılığı el koyma yoluna gidilmesi ile patlak verecek olan gerginliği Beyaz Saray nasıl geçiştirecektir? Castro'nun sözlerinden de seziliyor ki, Küba ihtilal lideri büyük komşusundan "yüzlerce milyon dolarlık" bir yardım temin etmek ümidindedir. Bunun için de toprak reformunu bir koz olarak kullanacaktır."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 29 Temmuz 1959, s. 3.)

EK 26

“KÜBA’DA, CASTRO ALEYHTARLIĞI GENİŞLİYOR”

“Londra 13 (Radyo) – Küba Başbakanı Fidel Castro dün akşamüzeri beklenmedik bir anda helikopterle Trinidad bölgesine hareket etmiştir. Trinidad’da halen hükumet kuvvetlerile bir asi grupu arasında şiddetli çarpışmalar devam etmektedir. Fidel Castro’ya kardeşi Silâhlı Kuvvetler Kumandanı Raul Castro Trinidad Ordu Kumandanı Camili ve sekreteri Celia Sanchez refakat etmektedir. Küba İhtilal Mahkemesi Savcı Yardımcısı Medina dün televizyonda yaptığı konuşmada Castro aleyhtarı faaliyetlerin yaygın olduğunu ve bu hareketlere iştirak edenlerin istisnasız kurşuna dizileceğini söylemiştir. Savcı Yardımcısı Castro aleyhtarı silahlı faaliyetleri Amerikanın da desteklediğini iddia etmiştir. Medina’nın sözleri tahakkuk ettiği takdirde halen Küba hapishanelerinde bulunan 4.000 Castro aleyhtarının kurşuna dizilmesi gerekmektedir.

Öte yandan Panama Hükumeti bugün bir açıklama yaparak Panama Cumhurbaşkanı La Guardia’yı iktidardan düşürmek için Kübanın yeni bir plan hazırladığını bildirmiştir.

Amerikan Kıt’ası Dış Bakanları Konferansında söz alan Amerika Dış İşleri Bakanı Herter; Karaib bölgesindeki krizin tetkiki için özel bir komite kurulmasını teklif etmiştir. Bu bölgede huzursuzluk Castro’nun Küba’da işleri ele almasından sonra başlamıştır. Konferansa iştirak 7 Orta Amerika Hükumeti Castronun kendi iç işlerine müdahale arzusundan şikâyet etmişlerdir.”

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 14 Ağustos 1959, s. 3.)

EK 27

"KÜBA'DA KARIŞIKLIK ARTIYOR"

"Havana, 14 (R) – Küba ordusu tarafından bugün resmen açıklanan bir habere göre, bugün Las Villas şehri civarında Dominik Cumhuriyetinden Küba âsilerine silah getiren bir uçak ele geçirilmiştir. Bu uçak havada tespit edildikten sonra yere inmesine müsaade edilmiştir. Uçak yere inince pusudaki Fidel Castro kuvvetleri ateş açmışlar ve uçaktakiler ile çarpışmışlardır. Uçakta bulunan 10 kişinin ikisi öldürülmüş ve aralarında baş pilot da olmak üzere sekiz kişi teslim alınmıştır. Uçağın içinde yapılan aramada külliyetli miktarda silah bulunduğı anlaşılmıştır. Teslim olanların bildirdiklerine göre, bu silahları Dominik'ten Fidel Castro'yu devirmek için tekrar teşkilatlanan eski diktatör Batista taraftarlarına gönderilmektedir. Uçağın baş pilotu ise, eski diktatör Batista'yı Dominik'e uçuran pilottur ve Batista'nın en sadık gözde adamlarından biridir.

Diğer taraftan Şili'de toplanmakta olan Amerika kıt'ası üstündeki devletler konferansında Küba ve Dominik delegeleri birbirlerine en ağır şekilde hakaret, hücum ve ithamlarda bulunmuşlardır."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 15 Ağustos 1959, s. 3.)

EK 28

"KÜBA BAŞBAKANI CASTRO AMERİKA'YI İTHAM ETTİ"

"Havana, 15 (Radyo) – Bugün bir televizyon programında kendisine karşı girişilen mukabil-ihtilal teşebbüsünün nasıl bastırıldığını anlatan Küba Başbakanı Castro, Amerikalı idarecileri fırsatçılara yardımla suçlamıştır.

Konuşması sırasında kâh hiddetlenip bağıran, kâh kahkahayla gülen sakallı ihtilal lideri ayrıca Dominik diktatörü Trujillo'ya da çatmış ve Karaibler bölgesindeki gerginliği onun yarattığını söylemiştir. Amerikayı şiddetle tenkid eden Castro; Miamide üslenen uçakların sık sık Kübaya uçup hükumet aleyhinde risaleler attıklarını ve harb suçlularını kaçırdıklarını söylemiştir.

İhtilalci lider Santiago'da toplanan Amerika kıtası Dış Bakanlar konferansını da "bir komedi" olarak vasıflandırmış ve Amerikan Dış İşleri Bakanı Herter'in Karaibler bölgesindeki gerginliği hafifletmek için konferansa sunduğu bir programla alay etmiştir.

Castro kendisine William Morgan isimli bir Amerikalının yardım ettiğini ve bu suretle mukabil-ihtilalcileri ve onları destekliyen Dominika diktatörü Trujillo'nun planlarını daha evvelden keşfettiklerini söyliyerek: "Fesatçılara karşı hazırladığımız planları 15 gün daha gizli tutabilseydik sadece bütün harb suçlularını değil, Trujillo'nun kendisini ve ordusunu ele geçirecektik" demiştir. Castronun bahsettiği William Morgan da Dominikanın şefi Trujillo'nun Castro rejimini devirmek için 10 milyon dolar sarfettiğini söylemiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 16 Ağustos 1959, s. 3.)

EK 29

“HAVANA BOMBALANDI 2 ÖLÜ, 45 YARALI VAR”

“WASHİNGTON, RADYO-Küba Başvekili Fidel Castro dün televizyonda yaptığı 5 saatlik bir konuşmada, Amerika’da üslenmiş olan uçakların, evvelki gece Havana’yı bombardıman ettiklerini bildirmiştir.

Castro, 2 kişinin öldüğünü, 45 kişinin de yaralandığını ilave etmiştir. Hadiseyi müteakip Havana’da işçiler miting yaparak Amerikayı protesto etmiştir.

Amerikan Hariciye Vekâleti bu hususta malûmatı olmadığını ve derhal tahkikata girişildiğini bildirmiştir.

Castro’ya yeni bir suikast teşebbüsünün vaki olduğu da dün açıklanmıştır. Bir toplantıda Castro’nun üzerine bıçağıyla yürümeğe kalkışan meçhul bir şahıs derhal polis tarafından yakalanmış ve halk tarafından linç edilmekten kurtarılmıştır.”

(**Milliyet Gazetesi**, 24 Ekim 1959, s. 1.)

EK 30

“AMERİKAN UÇAKLARI HAVANA’YI BOMBALAMIŞ!”

“Havana, 23 (R) – Küba Başbakanı Fidel Castro, kendisine yapılmak istenen bir suikastten kurtulduktan sonra bugün beş saat süren bir televizyon konuşmasında Amerikan uçaklarının geçen Çarşamba günü Küba’nın Başkenti Havana’yı bombaladıklarını ve makinalı tüfekle ateşe tuttuklarını açıklamıştır. Geçen Çarşamba günü, Havana üzerinde bir hava muharebesi olduğuna dair haberler çıkmış fakat bu muharebeye kimlerin katıldığı ve ne şekilde cereyan ettiği bildirilmemişti.

Dün Havana’da halka hitap eden Başbakan Castro’ya elinde bıçak bulunan bir şahıs yaklaşmak istemiş fakat yakalanmıştır. Sarhoş olan bu şahsı polis derhal tevkif etmiştir. Halk ise suikastçiyi polisin elinden alıp linç etmek teşebbüsünde bulunmuştur.”

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Ekim 1959, s. 3.)

EK 31

"AMERİKAN ALEYHTARLIĞI"

"Bundan yetmiş yıl evvel Washington'da, Amerikan kıtası devletleri temsilcilerinin iştirakiyle bir konferans aktediliyor ve ilk defa o zaman (Panamerikanizm) tâbiri duyuluyordu.

Bu tâbir, Amerikan kıtasındaki milletlerin bir araya gelmeleri için harekete geçildiğine ilk işarettir, denilmişti. Fakat Panamerkanizm, gene on dokuzuncu asırda görülen Pansilavizm, Panhelenizm gibi hareketleri kendisine model ittihaz eylemişti.

Panamerikanizm cereyanının ilk konferansından 70 yıl sonra bu kıtada geniş bir dağınıklığa ve bilhassa bu cereyanı beslemiş olan Birleşik Amerikaya karşı diri bir husumete şahit olunuyor.

Panamerikanizmin de, Panslavizm ve Panhelenizm gibi hegemonya gayeleriyle geliştirilmek istenmiş olması bugünkü durumu yaratmıştır. Uzun yıllar boyunca Birleşik Amerika, kendisiyle aynı kıtada bulunan devletlere daha çok "elverişli iş sahaları" nazarı ile bakmıştır. Başkan Coolidge'in (dolar diplomasisi) Lâtin Amerika memleketlerinde yüksek kâr getiren tesislerin, çiftliklerin büyük şirketlerin kurulmasına yol açmış, fakat Amerika kıtasındaki Anglo-Sakson ve Lâtin memleketlerini bir araya getirememiş, bunları birleştirememiş, aksine olarak aradaki uçurumun daha da açılmasına sebep olmuştur. Wilson devrinde ve daha sonra Franklin Roosvelt'in uzun Başkanlığı sırasında, bu yolda yürümeye devam etmenin bir gün imkânsız hale geleceği, bundan bütün kıtanın zarar görebileceği teslim edilmiş ve (dolar diplomasisi)nin terki istenmişti. Diğer taraftan Cemiyeti Akvam'ın kurulması ile Lâtin Amerika memleketleri de, hegemonyalı bir Panamerikanizm cereyanından kurtulmak için bilfiil harekete geçmişlerdi. Birleşmiş Milletler Teşkilatı içinde çok daha kuvvetli bir duruma kavuşan memleketlerle Birleşik Amerika arasındaki mücadelenin elân devam etmekte olduğu görülüyor. Çünkü Ondokuzuncu asrın sonunda temelleri atılmış olan dolar diplomasisinin yaydığı tesislere dayalı maddi menfaatler hâlâ mühim rol oynamaktadır. Lâtin Amerikanın şu köşesinde petrol, bu köşesinde şeker, diğer bir yerinde meyvacılıkla meşgul bulunan, madenler işleten Birleşik Amerika özel durumdan ayrılmamak için direnmektedir. Bu sebeple de Panamerikanizm cereyanı aynı kıta üzerinde yaşıyan milletlerin eşit şartlar altında işbirliği haline getirilememiştir.

Geçen yıl Birleşik Amerika Başkan yardımcısı Nixon, Latin Amerika memleketlerine yaptığı uzun bir gezide, Washington'a karşı beslenen husumetin ne derece derin olduğuna bizzat şahit olmuştu, Beyaz Sarayı önemle ikaz etmişti. Şimdi de Küba'da mevcut Amerikan aleyhtarlığının Panama'ya da yayıldığı görülüyor. Washington'un kontrolu altında bulunan Panama kanalı gibi stratejik bir su yolu dahi bugün ciddi tehdid altındadır. Her zaman Birleşik Amerika için de bir (Süveyş hadisesi) patlak verebilir.

Temenni edilir ki, Amerikalı idareciler, yalnız kendi kıtalarında değil, fakat dünyanın diğer yerlerinde de bir Amerikan aleyhtarlığının yayılmakta olduğunu realist bir şekilde tetkik etsinler ve âşikâr olan bazı hatalarını da tashihe gitsinler. Her şeyden önce de, kendi kendilerine verdikleri "üstünlük" pâyesini bir tarafa bıraksınlar. Malûm yapının kurulmasında rol oynadıkları Birleşmiş Milletler Teşkilatının anayasasında "İnsanın ana haklarına, şahsın haysiyet ve kıymetine, erkek ve kadınlar için olduğu gibi büyük küçük milletler için de hak eşitliğine olan iman" bilhassa ilan edilmiştir."

(Ömer Sami Coşar, **Cumhuriyet Gazetesi**, 7 Kasım 1959, s. 3.)

EK 32

"VAADLER…"

"Arjantin'le Küba'da iktidar-basın münasebetlerinin çok gergin bir manzara arzetmekte olduğu görülüyor. Bu iki memleket de, uzun zaman dikta rejimi altında kalmıştır. Arjantin'de General Peron basın hürriyetini zincire vurmuş, Küba'da ise General Batista, ancak hoşuna giden neşriyata müsaade eylemiştir.

Fakat her iki memlekette de dikta rejimi devam ettirilememiş, bütün baskılara, ellerinde polis kuvvetini de bulundurmalarına rağmen diktatörler devrilmiştir.

Ne gariptir ki hürriyete kavuşmak için mücadele etmiş ve nihayet diktatörleri devirmiş olan bu iki memlekette de bugün yine bir iktidar-basın mücadelesine şahit olmaktayız. Çünki dikta rejimini, hürriyet vaadleri ile kendilerine bağladıkları halkın yardımı ile devirmiş olanlar kısa zamanda, eski rejimin metodlarını benimsemişlerdir. Tatlı buldukları iktidardan ayrılmamak için, bir zamanlar takbih eyledikleri metodlara dört elle sarılmışlardır.

Küba'nın kurtarıcı olarak gördüğü Fidel Castro'nun devamlı hücumlarına maruz kalmakta olan Diario de la Marina adlı gazete, birden basın hürriyetini zincire vurma hevesine kapılan bu yeni diktatöre hitaben yazdığı bir yazısında hatırlatıyor ki, 1957 yılında millete "namuslu ve dürüst seçim" vaadetmişti. Fidel Castro, 1957 yılında demişti ki: "Diktatör Batista'yı devirdikten 12 ay sonra hemen seçimlere gideceğiz ve bu seçimler gayet namuslu olacaktır!" Şimdi ise Fidel Castro, bu vadini kendisine hatırlatan gazetelere çatmakla meşguldür.

Arjantin'de iktidar-basın mücadelesi ise, dikta rejimlerinin basını kontrol altında bulundurmak veya onu sindirmek için başvurdukları taktiklerden bazılarını göstermek bakımından dikkati çekmiştir. Basının tenkidlerine bir son vermek istiyen Arjantin'in Ekonomi Bakanı da radyoda konuşmalar yapmakta ve kendisine hücum etmekte olan "La Razon" gibi gazetelere ilan verilmemesini talep eylemektedir. Bu Bakan, ciddi iktisadi güçlüklerle karşı karşıya bulunan Arjantin'in ekonomik bünyesini sağlamlaştıracak tedbirleri alamamıştır. Aldığı bazı tedbirlerin de tesirsiz olduğu hemen görülmüş ve bunları süratle değiştirme yoluna gidilmiştir. Bu sebepledir ki, basın kendisine karşı sert bir kampanyaya girişmiştir. Şimdi Arjantin iktidarı buna bir son vermenin çarelerini aramaktadır. Takip etmekte oldukları siyasette görülen hataları tashih ederek değil, basını susturarak… Halbuki, basın hürriyeti ile birlikte daha nice hürriyetler vaat ederek diktatör Peron'u devirdikleri günlerde hiç de böyle niyetler beslediklerinden bahsetmiyorlardı. General Peron, kendisi ile mücadeleden yılmayan "La Prensa" adlı gazeteyi kapattığı zaman isyan edenler, şimdi Arjantin'de iktidardadırlar ve bu defa onlar da, Peron gibi, basını susturmanın yollarını araştırmaktadırlar.

Peron'ları, Batista'ları kurtarmamış olan bu usul, hiç şüphe edilmesin ki bunları da kurtarmıyacaktır."

(Ömer Sami Coşar, **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Aralık 1959, s. 3.)

EK 33

"REKABET GEZİLERİ"

"Dünyanın en büyük iki devletinin liderleri halen kendi kıtalarında bir turneye çıkmış bulunmuyorlar. İkisi de bu ayrı kıtalarda 4 memleketi ziyaret ediyorlar. İkisinin de gayesi bu memleketlerle daha sıkı dostluk ve işbirliği bağları kurmaktır.

BAŞKAN EISENHOWER'in ziyaret programına dâhil olan Brezilya, Arjantin, Şili ve Uruguay Güney Amerika memleketleri arasında Washington'a en yakın olanlar arasındadır. Bu memleketlerin Birleşik Amerika ile kuvvetli siyasi ve iktisadi bağları mevcuttur.

Washington için hayati bir önemi haiz olan Güney Amerika son zamanlarda Rus sızmasına sahne olmağa başlamıştır. Bilhassa Kûba, Sovyet Başvekil yardımcısı Mikoyan'ın son ziyaretiyle, büsbütün Amerikaya sırtını çeviren bir "tarafsızlığa" doğru kaymıştır. Castro'nun Mikoyan ile imzaladığı iktisadi anlaşma (Rusyaya 5 milyon ton şeker ihracatı: Kübaya 100 milyon dolarlık Rus yardımı), Miami'nin güneyindeki bu adayı, Moskovaya adamakıllı yaklaştırmıştır. Havana şimdi bir "Geri Kalmış Memeleketler Konferansı" hazırlamakta ve yavaş yavaş yeni bir Bandung olmak yolunu tutmaktadır.

Dr. Fidel Castro'nun tarafsızlık politikası Güney Amerikada "Fidelizm" olarak tanınmağa başlamıştır. Bu cereyanın yayılması muhakkak ki Washington için endişe vericidir.

Eisenhower'in Güney Amerika seyahatinin en mühim hedefi, işte bu cereyanı frenlemek ve Mikoyan'ın Meksika ve Küba'ya yaptığı ziyaretlere karşı bir nevi muvazene temin etmektir. Sevimli ve cana yakın Ike, Mayıs 1958'de Buenos Aires, Karakas ve Lima'da domates ve yumurta kabuklarıyla karşılanan Nixon'un menfi intibaını da silmeğe çalışacaktır. Eisenhower'in, dış ziyaretlerindeki mutad iktisadi yardım taleplerine burada da muhatap kalacağı muhakkaktır. Washington bu arzuları şimdi daha ciddiye almak zorundadır.

Asya ve Afrikadaki durum Güney Amerikaya da sirayet etmek üzeredir. Yeni gelişen memleketler Amerikadan elde edemediğini Ruslardan temin etmek imkânına sahiptirler. Bu her zaman, milli menfaatlerine uygun olmıyabilir. Fakat Sovyetlerle alış-veriş yapabilme imkânı, bu memleketleri icabında Washington'a sırtlarını çevirme cesaretini vermektedir. Güney Amerika memleketlerinin böyle bir yola sapması ise Washington için çok tehlikeli olur.

Bu yüzden Eisenhower'in şu sırada yaptığı seyahat tam zamanında ve çok yerindedir.

RUS BAŞVEKİLİ KRUŞÇEV'in ziyaret programına dâhil Hindistan, Birmanya, Endonezya ve Afganistan, Güney Asya memleketleri arasında Moskova ile en dostane münasebetlere sahip olan "tarafsız" lardır. Bu devletlerin Rusya ile bilhassa kuvvetli iktisadi bağları mevcuttur.

Kruşçev, bu seyahete birkaç gaye ile çıkmıştır. Bir tanesi, Ike'nin geçenlerde bu bölgeye yaptığı seyahatin tesirlerine karşı muvazene sağlamaktır. İkinci bir gaye, Kızıl Çin'in mütecaviz politikasının sebep olduğu menfi intibaları silmeğe çalışmaktır. Nihayet diğer mühim bir maksat, bu memleketlerle daha sıkı iktisadi, teknik ve kültürel bağlar kurmak, anlaşmalar imzalamaktır.

Nikita, Hindistan'da Ike kadar sıcak alaka görmemiştir. Komşularında Kızıl Çin meselesine temas etmemesi de halk arasında hayal kırıklığı yaratmıştır. Bununla beraber 250 milyon dolarlık bir iktisadi anlaşma ve bir de kültür anlaşması imzalamıştır.

Hindistanda olduğu gibi Birmanya ve Endonezyada da Kruşçev, konuşmalarında Rus yardımının "menfaatsiz" olduğunu, sadece bu memleketlerin gelişmesine hizmet etmek gayesini güttüğünü belirtmekten ve Batı "emperyalizmine" çatmaktan kendini bir türlü alamamıştır. Yani Nikita başkasının malını kötülemek suretiyle kendi malını satmağa çalışan bir seyyar –satıcı- tekniğine başvurmuştur. Sokaktaki Hintli, Birmanyalı veya Endonezyalının bu propagandaya inanacağı çok şüphelidir. Zira batı yardımının bu memleketlerin kalkınmasındaki rölünü şimdiye kadar ne Yeni Delhi, ne Rangun, ne Cakarta inkâr etmiş; bilakis hepsi aynı kaynaklardan daha fazla yardım elde etmeye çalışmıştır.

Şu hadise ibret vericidir: Rusya 12,5 milyon dolarlık bir yardımla Cakarta'da 100.000 kişilik bir stadyum inşa etmektedir. 1962 Asya oyunlarının yapılacağı bu stadyum'da Nikita bir propaganda konuşması yapmıştır. Hâlbuki birçok Endonezyalılar bu hareketten hoşlanmamışlardır. Bunlara göre, iktisadi buhran içinde çalkalanan Endonezya için 100.000 kişilik stadyum, bir lükstür. Yardım daha faydalı bir sahaya yatırılmalı, propaganda gösterilerine mevzu olmamalı idi.
Bu misal Sovyet yardımının "menfaatsiz" olduğu hakkındaki iddiaya karşı halkın tepkisini göstermektedir."

(Sami Kohen, **Milliyet Gazetesi**, 25 Şubat 1960, s. 2.)

EK 34

"CASTRO, AMERİKA'YI KÜBA'YI MAHVETMEKLE İTHAM ETTİ"

"Havana, 7 (a.a.) – Küba Başvekili Fidel Castro, bugün televizyonla yayınlanan ve iki saatten fazla süren konuşmasında, Birleşik Amerikaya yeniden şiddetle hücum etmiştir.

Birleşik Amerikanın Küba'dan şeker ithal kotasından bir indirme yapmak suretiyle Küba halkını "açlığa ve mahvolmağa" sürüklemek istediğini ileri süren Castro, Amerikalılara hitaben: "Şeker kotasını ortadan kaldırabilirsiniz, fakat ihtilali baltalayamazsınız" demiştir.

Eisenhower'in demeci

Washington, 7 (a.a.) – Başkan Eisenhower, şeker kanununu imzaladıktan sonra, basına verdiği yazılı bir demeçte, bu kanun hakkındaki görüşünü şöyle ifade etmektedir:

"Milli menfaat gayeleriyle, 1960 yılı için Küba şekerinin kotasını 39.752 ton olarak tesbit eden kanunu imzalamış bulunuyoruz. Bu suretle kotada 700 000 tonluk bir indirim yapılmış olmaktadır. Bu açık, hür dünyanın şeker satan diğer memleketlerinden yapılacak mübayaalarla kapatılacaktır" demiştir.

Küba'da işçi federasyonu hükümeti destekliyor

Havana, 7 (a.a.) – Başkan Eisenhower'in Küba'dan şeker ithalini tehdit eden kanunu imzalamasından sonra, Küba'nın dün sabah kabul edilen kanuna dayanarak, Amerikalılara ait 36 şeker fabrikasına el koyması beklenmektedir."

Küba işçi federasyonu, Amerikalılara ait mallara el konması ile ilgili kanunu desteklemiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Temmuz 1960, s. 3.)

EK 35

"KRUÇEV, KÛBA İŞİNDE AMERİKA'YI TEHDİT ETTİ"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-SOVYET Başvekili Kruşçev dün Kûba meselesiyle ilgili olarak Birleşik Amerika'ya karşı yeni bir tehdit savurmuştur.

Moskova'da Öğretmenler Kongresinde konuşan Kruşçev, icab ederse Rusya'nın Küba'yı Amerikan emperyalizminden kurtarmak için Amerika'ya karşı roketlerini dahi kullanabileceğini söylemiştir. Rus lideri bu sözlerin "ihtilafları akıl yolu ile değil, fakat kuvvetle halletmek isteyenlere karşı" bir ikaz olarak kabul edilmesi gerektiğini ilave etmiştir. Kruşçev, komünist dünyasının Küba'ya karşı girişilen iktisadi ablukayı ihlâs ettirmeğe yardım edeceğini de belirtmiştir.

Havana'da 3 saatlik bir radyo konuşması esnasında Dr. Fidel Castro da Amerika'ya şiddetle çatmış ve memleketinin, Amerika'nın giriştiği iktisadi ablukaya karşı mücadelesinden muzaffer çıkacağını söylemiştir. Castro halen 19 Sovyet gemisinin Küba'ya ham petrol taşımakta olduğunu da açıklamıştır."

(**Milliyet Gazetesi**, 10 Temmuz 1960, s. 5.)

EK 36

"RUSYA KÛBA'DAN ŞEKER ALACAK"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-Amerika'nın Kûba'dan almağı reddettiği 700.000 ton şekeri Rusya ithal edecektir. Bu haberi veren Küba Cumhurbaşkanı O. Dorticos, Kruşçev'in Dr. Fidel Castro'ya mektupla kararını bildirdiğini açıklamıştır.

Zatürreeden yatmakta olan Castro, dün yatağından televizyon ile halka hitap etmiş ve Kruşçev'in Küba meselesi yüzünden Amerika üzerine roket gönderebileceği hakkındaki beyanatına temasla şöyle demiştir: "Kruşçev'in sözleri Küba'nın mukavemet göstermesi için en müsait şartları temin etmiştir. Sovyet ihtarının içten gelen bir hareket olduğuna inanıyoruz."

Küba Hariciye Vekili Raul Rao dün New York'a gelmiş ve Güvenlik Konseyi Başkanı ile görüşmüştür. Kübanın Amerikayı Konseye şikâyet etmek niyetinde olduğu anlaşılmaktadır.

Küba meselesi dün New Port'ta tatilini geçirmekte olan Eisenhower ile Herter arasında da görüşülmüştür. Başkan, Amerikanın Kruşçev'in tehditlerine kulak asmıyacağını söylemiştir."

(**Milliyet Gazetesi**, 12 Temmuz 1960, s. 7.)

EK 37

"KÜBA'DAKİ BÜTÜN AMERİKAN TESİSLERİ MİLLÎLEŞTİRİLDİ"

"Washington, 7 (R) – Hükümetçe kabul olunan bir kararnameyi bizzat açıklıyan Başkan Fidel Castro, Küba'da bulunan Kuzey Amerika şirketlerine ait elektrik, petrol, şeker ve meyvacılık tesislerinin millileştirildiğini bildirmiştir. Bunların değeri 800 milyon dolar tutmaktadır.

Fidel Castro, malların müsadere edildiğini ve devralınmasını, Havana'da Lâtin Amerikan Gençlik Kongresinde kendisini alkışlıyan ve Amerikan aleyhtarı sloganlar bağıran 50 bin kişi önünde açıklamıştır.

Castro, iki haftadan beri ilk defa olarak halkın önüne çıkmaktaydı. Castro'nun geçenlerde geçirdiği bir zatürre hastalığı yüzünden hala zayıf olduğu anlaşılmıştır. Fidel Castro, kısık bir sesle konuşmaya başlamış, yarım saat sonra ise konuşmasını yarıda kesmek zorunda kalmıştır. Bunun üzerine mikrofon başına Silahlı Kuvvetler Bakanı olan kardeşi Raul Castro gelmiştir. Fakat Fidel Castro az sonra yeniden konuşmaya başlamış, müsadere kararnamesini açıklamıştır.

Kararnamede, bu müsadereye, Amerika'nın Küba aleyhine giriştiği iktisadi ve siyasi tecavüzün sebep olduğu ileri sürülmektedir.

Ellerinden malları alınan Amerikan şirketlerine, 50 yıllık Küba Hükümeti bonoları verilecek ve Küba'nın Amerika'ya satacağı şekerler bu bonolara karşılık gösterilecektir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Ağustos 1960, s. 3.)

EK 38

"TALİH VE TESADÜF"

"Toplantı dağılmak üzere idi. Sakallı adam, salondan çıkmaya hazırlanan arkadaşlarını bir işaretle durdurarak dedi ki: "Bu sabah, Merkez Bankası Umum Müdürünü azlettim. İçinizde, onun yerini alabilecek bir ekonomist var mı?" ve hemen oracıkta, el kaldıran bir genci bu vazifeye tayin etti.

Hâdise, Havanada geçiyordu. O sabah Merkez Bankası Umum Müdürüne yol verdiğini söyliyen adam. Fidel Castro'dan başkası değildi. Azledilen umum müdürün yerini alan genç ise, Che Guevara adında ateşli bir ihtilalci idi. Şef ve arkadaşı, menfâ günlerinden beri birbirlerini tanıyor ve seviyorlardı.

Fidel Castro, Merkez Bankası Umum Müdürlüğünü güvenebileceği bir partizana verdiği için memnundu. Fakat merakla karışık bir memnuniyet… Yalnız kaldıkları vakit "Senin ekonomist olduğunu hiç bilmiyordum" diye dostuna hayretini ifade etti. Fakat bu sefer, şaşırmak sırası yeni umum müdüre gelmişti. Dedi ki: "Ekonomist mi? Ben suali komünist var mı şeklinde anlamıştım."

Ekonomist ve komünist… Bir hatalı anlayış, yılda aşağı yukarı 773 milyon dolarlık ihracat ve 808 milyon dolarlık ithalat kabiliyetine sahip bir ülkenin iktisadi mukadderatını tayin etmişti. Tıp tahsilini yarım bırakmış 22 yaşında bir genç emisyon, kredi ve döviz meselelerinin anahtarlarını eline almış bulunuyordu."

(Dr. Feridun Ergin, **Cumhuriyet Gazetesi**, 14 Ağustos 1960, s. 2.)

EK 39

"LÂTİN AMERİKADA O.E.A. KONFERNASI"

"16 Ağustos günü Kosta Riko'nun küçük başşehri San Jose'de bin kadar diplomat ve gazeteci toplanmışlardı, bunlar Amerika Devletleri organizasyonu konferansına katılıyorlardı. Okuyucular initial harflerle ifade edilen teşekküllerden bıkıp usanmadılarsa, bunlara bir yenisini ilave edebilirler. O.E.A. (Organisation des Etats Americains) bu teşekkül şehrin en büyük tiyatrosunda içtima etti; gündeminde üç mühim mesele vardı:

1- Venezüella'nın Dominique Cumhuriyetinden şikâyeti.

Malumdur ki Venezüella Reisi Betancourt'u, Dominique Cumhuriyeti Diktatörü Trujillo'nun para verdirterek profesyonel katillere öldürtmek istendiği şayi olmuştu. Hatta Dominique Cumhuriyetinde Trujillo'nun Devlet Reisliğinden uzaklaşarak, mevkiini muavinine terk etmesi de bu konferans müzakerelerine atfedilmişti. Dominique Cumhuriyeti suçlu çıkacağını anladığı için konferanstan evvel yüksek idareciler arasında mesuliyeti dağıtmak için değişiklik yapmak lüzumunu duymuştu.

2- Küba'nın Birleşik Amerika aleyhindeki şikâyeti, yine hatırlardadır ki bu mesele daha evvel Güvenlik Konseyinde müzakere konusu olmuş, fakat Konsey bu davayı rüiyette O.E.A teşkilatını salahiyetli gördüğü için işi buraya göndermişti.

Amerika, meselenin müzakeresini tâlik için çok uğraştı. Eğer O.E.A, bir neticeye varamazsa, dava bu sefer Birleşmiş Milletler asamblesinin huzuruna gelecek ve orada Amerika kendi hukukunu daha tarafsız bir cemaat önünde savunma imkânını bulcakatı.

3- Peru'nun kıtalar aşırı siyasi müdahalesi aleyhindeki şikâyeti

Peru bu şikâyeti ile Fidel Castro ve Amerika arasındaki ihtilafta Sovyet Rusyanın Miami sahillerine kadar uzanmasını hoş karşılamıyor ve bu müdahale karşısında Rusyayı takbih eden bir karar verilmesini istiyordu.

Gündemin bu üçüncü noktasının büyük münakaşalara yol açacağı tahmin edilmektedir. Castro'nun Sovyet müdahalesine yol açan politikasını hiç kimse tasvip etmemektedir. Fakat onu böyle bir toplantıda alenen takbih etmeğe de kimse cesaret edememektedir. Çünkü Castro bütün güney Amerikanın basit halk tabakaları nezdinde büyük itibar sahibi olmuştu. Yine tahmin edildiğine göre O.E.A konferansı Dominique Cumhuriyeti hakkındaki şikâyeti gündemine alacak ve Dominique idarecilerini suçlu bulacaktır.

San Jose politik konferansından sonra gelecek ay yine aynı milletler Bogota'da iktisadi bir konferans aktedeceklerdir. Bu konferansa hazırlık olmak üzeredir ki Birleşik Amerika, güney dostlarına mahsus olmak üzere 600 milyon dolarlık bir Marshall planı hazırlamıştır. Bu planın hazırlanmasında Nixon ile Eisenhower'in Lâtin Amerikada yaptıkları ziyaretin tesiri büyük olmuştur.

Hatırlardadır ki Nixon Lâtin Amerika memleketlerini gezdiği zaman çok düşmanca tecavüzlere maruz kalmıştır.”
(M. Piri, **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Ağustos 1960, s. 3.)

EK 40

BİRİNİCİ HAVANA BİLDİRİSİ

2 Eylül 1960

"Amerika'nın özgür ülkesi olan Küba Halkı, doğrudan, genel ve evrensel oy hakkıyla egemenliklerini etkili bir biçimde kullanmaktan kaynaklanan devredilemez güçlerle hareket ederek, José Martí'nin anıtı ve anısı yakınında Ulusal Meclisi kurdu.

Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, kendi eylemi ve Amerika'mızın Halklarının duygularının bir ifadesi olarak:

1. Kuzey Amerika emperyalizminin emri altında, kıtanın diğer halklarının onurunu ve her ulusun kendi kaderini tayin etme hakkını ihlal eden "San José, Kosta Rika Bildirisi" adlı bir belgeyi tümüyle kınar.

2. Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, birçok kez Meksika, Nikaragua, Haiti, Santo Domingo ve Küba topraklarının işgal edilişini gören; Teksas gibi büyük ve geniş arazileri, Panama Kanalı gibi hayati önem taşıyan stratejik bölgeleri ve Puerto Riko vakasında olduğu gibi işgal bölgelerine dönüşen tüm ülkeleri[4] açgözlü emperyalizme kaptıran; Deniz Piyadelerinin eşlerimize, kızlarımıza ve aralarında José Martí'nin[5] de bulunduğu ülkelerimiz tarihinin en değer verilen anıtlarına yönelik saldırılarına uğrayan Latin Amerika'nın tüm halklarına, Kuzey Amerika'nın yarım yüzyıldan daha fazla süren utanç verici ve yasadışı baskısını şiddetle kınar.

Üstün askeri güce, adaletsiz antlaşmalara ve hain hükümetlerin utanç verici işbirliğine dayanan bu baskı, Amerika kıtamızı – Bolívar, Hidalgo, Juarez, San Martín, O'Higgins, Tiradentes, Sucre ve Martí'nin özgürlüğüne kavuşturmak istediği Amerika'yı – bir yüzyıldan uzun zamandır bir sömürü alanı, mali ve politik olarak Amerika Birleşik Devletleri imparatorluğunun arka bahçesi, biz Latin Amerika ülkelerinin her zaman "bizi hor gören kaba ve acımasız Kuzey" için bir yük hayvanı olarak kabul edildiği uluslararası örgütlerde yedek oy deposu haline getirmişti.

Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, Latin Amerika hükümetlerinin, bağımsızlık ideallerine ihanet ettiğini, haklarının egemenliğini yok ettiğini, bu inkâr edilemez ve sürekli olan baskıyı kabul ederek ülkelerimiz arasındaki gerçek bir dayanışmayı engellediğini bildirir. Böyle nedenlerden dolayı, Küba halkı adına bu meclis, ülkelerimizin ölümsüz kurucularını harekete geçiren aynı ruhla, Latin Amerika halklarının umudunu ve iradesini yerine getirmek için baskıyı reddeder.

---

[4] Bu açıklama, Devrim'in herhangi bir sosyalist ya da komünist lakaplı lideri tarafından resmi olarak benimsenmesinden çok önce "*emperyalizm*" kavramını kullandığı için önemlidir. Bu nedenle 1959'dan önceki sürece zemin oluşturan ve sonra radikalleşmenin içini besleyen dolaylı olarak radikal bir antiemperyalist ulusalcılığın derinliğini gösterir. Gerek Amerika Birleşik Devletleri'nin Teksas'ı ilhakı (1845), Puerto Rico (1898) ve Panama Kanal Bölgesi'ni ele geçirmesi (1903), gerekse 1904-1933 yılları arasındaki "*koruyucu emperyalizm*" (ya da Teddy Roosevelt'in "Büyük Sopa" politikası) dönemindeki askeri saldırı ve işgaller gibi, burada adı geçen Amerika Birleşik Devletleri eylemlerinin hepsi 1930'lardan önceki tarihtedir.

[5] Burada, iki Amerikalı deniz piyadesinin Havana'da Martí heykeline çiş yapmasıyla öfkeli protestolara yol açan Mart 1949'daki tartışmalı bir olaydan söz edilmektedir.

3. Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, bu zamana kadar José Martí'nin öngördüğü gibi açgözlü emperyalistlerin Amerika'da baskının kapsamını genişletmek ve aynı zamanda José Martí'nin uzun zaman önce haber verdiği gibi kanal ve demiryolları için "kredi zehrini" daha kolaylıkla enjekte etmek amacıyla yararlandığı Monroe Doktrini'ni sürdürmeyi de reddeder. Bu nedenle, sadece Washington önünde omurgasız hükümetlerin boyun eğmesi ve Amerika Birleşik Devletleri tekelleri tarafından halklarımızın çıkarları üstünde baskı kurması anlamına gelen bu düzmece Pan-Amerikanizme rağmen, Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, Martí ve Benito Juarez'in Latin Amerikanizmini serbest bıraktığını duyurur. Ayrıca, Meclis, Amerika Birleşik Devletleri halkına – işkenceye uğrayan aydınlara, linç edilmekle tehdit edilen siyahlara ve çetecilerin denetimine bağlı olan işçilere – dost elini uzatırken, "sadece bir parçası yerine, tüm dünyayla birlikte" ilerleme iradesini yeniden beyan eder.

4. Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, ülkemiz emperyalist silahlı kuvvetlerinin saldırısına uğrarsa Sovyetler Birliği'nin kendiliğinden yaptığı yardım teklifinin bir müdahale eyleminden çok, açık bir dayanışma eylemi olarak değerlendirilebileceğini açıklar. Pentagon'un olası bir saldırısı karşısında önerilen bu tür destek, Küba'ya karşı alçakça ve yasadışı saldırıların Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin saygınlığını sarstığı kadar Sovyetler Birliği'ni onurlandırır. Bu nedenle, Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, Amerika ve dünyanın önünde, Amerika Birleşik Devletleri silahlı kuvvetleri tarafından ülke topraklarımızın işgalini engellemek için Sovyetler Birliği'nin füze yardımını minnetle kabul ettiğini duyurur.

5. Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, kıtasal bütünlüğü bozmak ve yarıküre halklarının dayanışmasını tehlikeye atmak için, Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin Küba'daki ekonomik, siyasi ve sosyal durumdan yararlanma hedefi olduğunu kesinlikle reddeder. Despot yönetimi devirmek ve Devrim için güç kazanmak amacıyla, ilk yaylım ateşinden son yaylım ateşine kadar savaşan yirmi bin şehidin ilkinden sonuncusuna kadar, Küba halkı kendi iradesiyle hareket etmiştir. Bu nedenle, Amerikan emperyalizmi tarafından işlenen suçlar ve verilen zararlara karşı Küba'nın tek tepkisi olan bir Devrim'in varlığı için Sovyetler Birliğini ya da Çin Halk Cumhuriyetini suçlamanın dayanağı yoktur.

Tersine, Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, yarıkürenin ve dünyanın barış ve güvenliğini, Latin Amerika hükümetlerini politikasını taklit etmeye zorlayan, Sovyetler Birliği'ni ve Çin Halk Cumhuriyeti'ni düşmanca tecrit eden, saldırgan ve kışkırtıcı eylemlerde bulunan ve yaklaşık 600.000.000 Çinlinin tümünü temsil ettiği gerçeğine rağmen Çin Halk Cumhuriyeti'ni Birleşmiş Milletler'den sistematik olarak dışlayan Amerika Birleşik Devletleri hükümeti politikasının tehlikeye attığına inanır.

Bu nedenle, Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, tüm dünya halklarıyla dostluk politikası yürüteceğini doğrular ve diğer ülkeler arasında, dünyanın sosyalist ülkeleriyle diplomatik ilişkiler kurma niyetini tekrar açıklar. Bu andan itibaren Meclis, Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkiler kurmak ve böylece Amerika Birleşik

Devletleri 7. Filosu tarafından korunan Tayvan'daki kukla rejimle ilişkileri iptal etmek için özgür ve egemen iradesini açıklar.

6. Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi – Latin Amerika halklarının genel fikrini ifade ettiğine güvenerek – demokrasinin mali oligraşiyle; siyahlara uygulanan ayrımcılıkla; Ku Klux Klan'ın çıkardığı kargaşalarla bağdaşmadığı gibi; Oppenheimer gibi bilim adamlarını görevlerinden uzaklaştıran, dünyayı yıllarca kendi ülkesinde esir tutan Paul Robeson'un olağanüstü sesinden yoksun bırakan; birçok hükümet ve Papa 7. Pius'un başvurularına karşın, şaşkına dönmüş dünyanın protestoları karşısında Rosenbergleri ölüme gönderen zulme de uymadığını ifade eder.[6]

Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, Küba'nın, demokrasinin sadece bu meclisin şimdi yaptığı gibi halka kendi kaderini belirleme hakkını vermekten çok sahte sonuçlar üretmek için neredeyse her zaman zengin arazi sahipleri ve profesyonel politikacılar tarafından yönlendirilen seçimlerden oluşmadığına ilişkin görüşünü ifade eder. Ayrıca, Latin Amerika'da demokrasi, sadece halk seçim yapmakta gerçekten özgür olduğunda ve yoksullar, - açlık, sosyal eşitsizlik ve eğitimsizlik ve yargı sistemiyle – çok çaresiz duruma düşürülmediğinde gerçekleşecektir.

Bu nedenle, Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi:

Kırsal nüfusun yoksulluk kaynağının verimsiz ekilmiş, geniş topraklara dayanan çağdışı ve acımasız latifundio sistemi olduğunu ilan eder; açlık sınırında ücretin ve insan emeğinin yasadışı ve ayrıcalıklı çıkarlar tarafından acımasızca sömürülmesini kınar; eğitimsizliği, öğretmen, okul, doktor ve hastane açığını, Amerika kıtasındaki ülkelerde yaygın olan yaşlıların bakım eksikliğini kınar; siyahlara ve yerlilere yapılan ayrımcılığı kınar; kadınlara yönelik eşitsizlik ve sömürüyü kınar; halkımızın sefaletini sürdüren ve hem demokrasiye yönelik gelişmelerini hem de egemenliklerini uygulamalarını engelleyen askeri ve siyasi oligarşiyi kınar; ülkelerimizin doğal kaynaklarının imtiyazını yabancı tekellere, halkın çıkarlarını hiçe sayan bir hediye olarak verilmesini kınar; kendi halkının duygularını göz ardı ederken, Washington'a bağlılık gösteren hükümetleri kınar; siyasi oligarşilere ve emperyalist despotun çıkarlarına hizmet eden basın ve diğer medyanın halkı sistematik olarak aldatmasını kınar; Washington'un ve Amerika Birleşik Devletleri kartellerinin aygıtları olan ajanslar tarafından haberlerin tekelleşmesini kınar; her ülkede vatansever ve sosyal hedefler bulmak için bir araya gelen işçileri, çiftçileri, öğrencileri ve aydınları engelleyen baskı yasalarını kınar; kaynaklarımızı yağmalayan, işçilerimizi ve çiftçilerimizi sömüren, kendi tasarıları ve çıkarları uğruna Latin Amerika'daki politikalara boyun eğerken, ekonomilerimizin kanını emen ve geri kalmış bırakan tekelleri ve emperyalist işletmeleri kınar.

[6] Komünizme yönelmeden önce, burada Castro'nun 1940'ların sonu ile 1950'lerin başındaki antikomünist cadı avının başlıca kurbanlarıyla özdeşleştiği açıkça ortaya konmaktadır.

Sözün kısası, Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, insanın insan tarafından istismar edilmesini ve gelişmemiş ülkelerin emperyalist finansal sermaye tarafından sömürülmesini kınar.

Sonuç olarak, Ulusal Meclis, Amerika'nın önünde, çiftçilerin toprak üstündeki hakları, işçilerin emeklerinin karşılığını alma hakları; çocukların eğitim görme hakları; hastaların tıbbi bakım alma ve hastanede bakılma hakları; gençlerin çalışma hakları; çocukların uygulamalı ve bilimsel ücretsiz öğrenim hakları; siyahların ve yerlilerin insan onurundan yararlanma hakları; kadınların medeni, sosyal ve siyasi eşitlik hakları, yaşlıların yaşlılık sigortası hakları; aydınların, sanatçıların ve bilim adamlarının daha iyi bir dünya için çalışmaları yoluyla mücadele etme hakları; devletlerin ülkenin varlıklarını ve kaynaklarını geri almak yoluyla emperyalist tekelleri devletleştirme hakları; ülkelerin dünyadaki tüm diğer ülkelerle serbest ticaret yapma hakları; ülkelerin tam bağımsızlık hakları; halkın malikâneleri eğitim yuvası haline getirme ve tümü ezilmiş, sömürülmüş olan işçilerini, çiftçilerini, öğrencilerini, aydınlarını, siyahlarını, yerlilerini, kadınlarını, gençlerini ve yaşlılarını, haklarını ve geleceklerini kendi elleriyle daha iyi savunabilmeleri için donatma hakları olduğunu ilan eder.

7. Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, işçilerin, çiftçilerin, öğrencilerin, aydınların, siyahların, Kızılderililerin, gençlerin, kadınların ve yaşlıların, ekonomik, siyasi ve sosyal çıkarları için, ezilen ve sömürülen ulusların özgürlükleri için mücadele etme görevleri; uzaklığa ve coğrafi ayrılığa bakmaksızın diğer tüm ezilen, sömürülen, sömürgeleştirilen ve sıkıntılar çeken halklar nerede olurlarsa olsunlar ortak bir amaç doğrultusunda işbirliği yapma görevleri olduğunu bildirir. Tüm dünya halkları kardeştir.

8. Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, birleşik ve zafer kazanmış Latin Amerika'nın kaderinde, ekonomilerini Kuzey Amerika emperyalizmi için değerli yağma malları haline getiren; sindirilmiş bakanların despot zorba efendileri için iğrenç bir koro oluşturduğu konferanslarda gerçek sesinin duyulmasını engelleyen bağlardan kurtulmak olduğunu duyurur. Meclis, bu nedenle, ülkelerimize gerçek bir dayanışma oluşturma fırsatı verecek Latin Amerika'nın bu ortak kaderi için çalışma kararının, tüm ülkelerin tek tek ve ortak amaçlarıyla ilgili verecekleri özgür karara dayandığını onaylar. Latin Amerika'yı özgürleştirme mücadelesinde, devlet görevlerini zorla ele geçirenlerin itaatkâr seslerine karşı, kömür ve kalay madenlerinin derinliklerinden, fabrikalardan ve şeker fabrikalarından, Zapata ve Sandino mirasçıları, rotos, cholos, gauchos ve jibarosların özgürlük silahlarına sarıldığı feodal arazilerden yayılan; şair ve romancılardan, öğrencilerden ve çocuklardan, yaşlılardan ve çaresizlerden duyulan halkın gerçek sesi yenilmez güç olarak ortaya çıkar. Kardeşlerimizin bu sesine, Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi şöyle karşılık verir:

Biz hazırız! Küba başarısızlığa uğramayacak. Küba bugün burada Latin Amerika ve dünya tarihi önünde, tarihsel ve değişmez kararını ilan ediyor. Ya vatan, ya ölüm!

9. Küba Halk İktidarı Ulusal Meclisi, bu bildirinin “Havana Bildirisi” olarak tanınacağını bildirir.”

(Fidel Castro, **Havana Bildirileri**, (Çeviren: Sabri Murat Şaşzade), Doruk Yayımcılık, 1. Baskı, İstanbul, 2012, s. 107-115.)

EK 41

"CASTRO B. M. DE 4 SAAT İRTİCALEN KONUŞTU"

"Birleşmiş Milletler, 27 (a.a.) – Birleşmiş Milletler Genel Kurulu bugünkü ikinci oturumuna 15.15 (Gmt) de başlamıştır.

Söz sırası gelen Küba Başbakanı Fidel Castro, kürsüye elinde bir termos olduğu halde çıkmış, taşıdığı bir çantayı açmakla birlikte irticalen konuşmağa başlamıştır. Daha önce dört saat konuşacağı söylenen Fidel Castro sözlerine, "tercümanların işini kolaylaştırmak için yavaş ve kısa konuşacağını" bildirmekle başlamıştır.

İlk olarak, Küba heyetine New York'ta reva görülen muameleden şikâyet eden Castro demiştir ki:

"Güvenlik Bahanesi altında heyetimiz, Amerikan makamlarının, bu arada özellikle Amerikan Dışişleri Bakanlığının kötü muamelesiyle karşılaşmıştır."

Daha sonra, konuşmasının başından beri devam ettirdiği sakin haliyle Birleşik Amerika'ya hücum eden Castro demiştir ki:

"Küba'daki Amerikan müesseseleri, memleketimizi İspanyol sömürgesinden Kuzey Amerika sömürgesine çevirdi. Küba Birleşik Amerika büyükelçilerinin emirler verebildiği bir sömürge idi. Biz bunu bu kürsüden açıklamaktan utanmıyoruz, çünkü bugün artık milletimize emir veren hiçbir büyükelçiliğin kalmadığını söyliyebilecek durumda olduğumuz için utanacak değil övünecek bir durumdayız. Artık milletimiz kendi kendini idare etmektedir."

Castro'nun konuşmasının bu noktasında Hrutçef kendisini alkışlamış, diğer Doğu bloku temsilcileri de bu alkışa katılmış, bunu da Meksika heyeti takip etmiştir. Castro sözlerine şöyle devam etmiştir:

"Birleşik Amerika, Lâtin Amerikasındaki diktatörleri desteklemekte ve Küba'lı savaş suçlularına kucak açmaktadır. Amerikalılararası Savunma Paktı, aslında "Amerikan İnhisarlarını Koruma Paktı" ndan başka bir şey değildir."

Fidel Castro, yaptığı konuşmada, Küba Hükümetinin Guantanamo üssündeki Amerikan deniz ve kara kuvvetlerinin çekilmesini Devletler Hukuku çerçevesinde göz önünde bulundurduğunu ifade etmiştir.

Castro, "eğer bu üs bizim halkımız için bir tehdit teşkil ederse" harekete geçileceğini bildirmiştir.

Küba heyeti ile komünist blokuna mensup heyetler ve Sovyet Başbakanı Hrutçef ayakta alkışlamışlardır.

Castro, Amerikan Amiralı Arleigh Burke'nin Küba Guantanamo üssünü almağa teşebbüs ederse Amerika'nın çarpışacağını ve Rusya'nın müdahaleye cüret edemiyeceği şeklindeki sözlerini hatırlatmış ve demiştir ki: "Burke yanılıyor ve eğer bu böyle ise dünyanın mukadderatı ile oynamaktadır." Castro'nun konuşması 4 saat sürmüştür."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Eylül 1960, s. 3.)

EK 42

"BÜYÜK OYUNUN SON PERDESİ"

"New York, ekim, - Hrutçef Moskovaya dönüyor. Böylelikle Birleşmiş Milletlerin 15 inci Genel Kurul toplantısı münasebetiyle oynanan traji-komik sahneler her halde son bulacak ve delegeler daha ciddi bir kafayla işe koyulabilecekler.

Dünya meselelerinin mühim ve vahim sahnesi önünde şu birkaç haftadır oynanan propaganda oyununun bazı öyle safhaları oldu ki, hakikaten eğlendirici ve komikti. Ciddi yönlerini gözden geçirmeden evvel, çoğu yayınlanmamış olan bu hafifliklere bir göz atmak her halde iyi olur.

Vodvilin komedi kısmı Rus liderinin New York'a ayak basmasiyle başladı. Baltika gemisi daha rıhtıma yanaşırken, hususi bir motör kiralamış olan işçi sendikaları etrafında fır döndüler ve Rus "sosyalistini" bir güzel yuhaladılar. Tabii Hrutçef bunları, kapitalistler tatafından parayla tutulmuş sahte işçilerin nümayişi diye kabul etmiştir.

Manhattanda Rus Başbakanı nereye gitmişse, esir milletlerin mümessilleri peşini bırakmamış, "Kaatil", "kasap" haykırışlariyle yolunu kesmeğe çalışmışlardır.

Nümayişçilerin taşkınlığını önlemeye çalışan polislerle Ukraynalıların ve Macarların çoğunluğunu teşkil ettiği gruplar arasında çarpışmalar olmuştur.

Hrutçef'in mukabelesi pek çok kimseleri şaşıtmıştır. Park Avenue'deki delegasyonunun balkonuna sık sık çıkan Kızılların şefi, sokakta biriken gazetecilere uzaktan mülakatlar vermiş, beyzboldan silahsızlanmaya kadar her konuda fikir yürütmüş, arada bir de kendisini yuhalıyan nümayişçilerle küfür teatisine girişmiş, arada bir de Komünist Marşını avazı çıktığı kadar söylemiştir. Nümayişçiler "Kahrolsun Komünizm!" "Kahrolsun Hrutçef" "Kahrolsun Kızıl Katiller!" diye bağırdıkları bir günde işi alaya almış, o da "Kahrolsun Gromiko!" diye bağırmıştı. Bu sırada yanından eksik olmıyan Sovyet Dışişleri Bakanı Gromiko bir an apaşikar afallamışsa da kendini çabuk toplamış, nadir gülümsemelerinden birini lütfetmişti!

Bir başka gece, Ghana Başbakanının verdiği bir ziyafete icabet için Plaza Oteline giden Hrutçef, salonda bulunan yaşlı Amerikan bayanları tarafından bir güzel yuhalanmış, sonra hep birlikte asansöre bindikleri zaman Rus Başvekili o muhterem bayanlardan birine dil çıkarmış! Ve gece dönerken, bir yerde Amerikan Milli Marşının çalındığını duyunca, orkestra şefi gibi ellerini sallamaya başlayınca sokakta biriken halk alkışlamaya başlamış, "Amerikalıları kazandım" diye kendinden memnun bir şekilde yoluna devam edince de aynı halk tarafından yuhalanmış.

Dünya muazzam dertler içinde çırpınırken iki tarafın bu çocukça hareketleri insanı şaşırtabilir. Amerikan halkının reaksiyonunu tabiî karşılamak lazımdır. Rus Başbakanının Eisenhower'e yaptığı şahsi ve misline diplomatik tarihte rastlanmamış ağırlıktaki hakaretleri Amerikan halkı affetmemiştir. Sulha doğru gidiliyor gibiyken

Soğuk Harbin en şiddetli safhasına dönüş de büyük hayal sukutuna ve kızgınlığa sebep olmuştur.

Sonra, bütün Komünist kodamanları yanına katıp, tarafsız devlet ve hükümet başkanlarını da ikna edip New York'a adeta müstevli bir edayla geliş de Amerikan halkını sinirlendirmiştir. Hrutçef "Birleşmiş Milletler başka yere nakledilmeli" diye ortaya bir laf atınca, pek çok Amerikalılar da ilk defa olarak onunla – tabii başka sebeplerden – aynı fikirde olduklarını itiraf etmişlerdir.

Hrutçefin sakallı hempâsı Küba Başbakanı Castro da New York'un rahatını kaçırmıştır. Oturduğu otellerde, Afrikalı delegelerin bile yapmadığı acayip işlere kalkışmış, odasında tavuk kestirip tüylerini dört bir tarafa savurmuş, sonra da zenci mahallesi Harleme taşınmış, sırf Birleşmiş Milletlere geldiği için Amerikaya ayak basmasına göz yumulduğunu unutup Amerikanın içişlerine karışmış, sokak başlarında nutuklar çekmiş, arbedelere sebep olmuş, neticede Venezüellalı bir küçük kız, Castro taraftarı birinin attığı bir kurşunla can vermiştir.

Trajediden komediye gene avdet ederek, Castronun Hrutçef'i yarım saat bekletmesini hatırlarız. Güney Amerikalılar randevularına geç gelmekle meşhurdurlar ama, Castro hepsini bastırırmış. Otelinin önünde kaldırımda Rus Başbakanı, Castro'yu yarım saat beklerken gazeteciler etrafına üşüştüler ve takılıp durdular. Biri: "Mr. Hrutçef, kilisede güveği bekliyen gelin gibi sabırsızlanıyor musunuz?" diye sordu.

Beğenmediği hatipleri, Birleşmiş Milletler tarihinde vaki olmamış bir şekilde kürsüye davul çalar gibi yumruk vurarak ve bir kere de pabucunu çıkarıp vurarak taciz eden Hrutçef, Castro'yu bol bol alkışlamış ve kucaklamıştır. Castro'nun saatlerce süren nutukları da meşhurdur. Televizyonda bile 4-5 saatten aşağı konuşmazmış. Birleşmiş Milletlerin kürsüsüne çıkınca "Benim için çok konuşuyor diyorlar. Bu sefer kısa keseceğim ve özlü birkaç noktaya temas edeceğim" diyerek söze başladı. Bir tek yapraktan ibaret notunu önüne serdi ve 4,5 saat konuştuktan sonra indi! Birleşmiş Milletler kuruldu kurulalı bu kadar uzun konuşan olmamaış.

Bütün bunlar, oynanan facianın hafif ve gülünç taraflarını teşkil edebilir. Dün gece televizyonda bir buçuk saat gazeteci David Susskind'in suallerine cevap veren Hrutçef'in babacan haller takınarak yaptığı "sulhçu, iyi niyetli, gadre uğrayan mazlum" gösterisi aslında ciddiyetle, dikkatle takibe değer bir şeydi. Milyonlarca Amerikalı, bir komünist nasıl hileli konuşur, en belirli manaları bile nasıl lastik gibi başka yöne çekebilir, uzlaşıcı görünen bütün laflarına rağmen aslında dediği dedik bir pozisyon alabileceğini ve bunlarla iş yapmanın, anlaşmanın, uzlaşmanın ne çetin olduğunu gözleriyle görmek, kulaklariyle işitmek imkanına kavuştu.

Komiklikler, klişe laflar, malum iddialar şu birkaç haftadır etrafa sis gibi yayıldı. Arkasında gene değişmiyen bir ezeli hakikat duruyor.

Komedinin son perdesi kapanmak üzere. Bu perdenin arkasında cereyan etmiş olan olaylara da gelecek yazımda temas etmek isterim."

(Oğuz Türkkan, **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Ekim 1960, s. 2.)

EK 43

"ORTA AMERİKA'DA HUZURSUZLUK"

"Kûba'nın son aylarda Komünist blokuna gittikçe yaklaşması ve Birleşik Amerikaya karşı tamamen cephe alması karşısında, zihinlerde beliren istifham şu olmuştur: Castro Komünist midir?

Bu suale umumiyetle verilen cevap, genç ihtilalcinin Komünist olarak kayıtlı bulunmamakla beraber, takip ettiği politikanın onların metodlarına yakın olduğu ve Moskova'nın uzun-vâdeli maksatlarına hizmet ettiğidir.

Son günlerde dünya basınına akseden bazı demeçler, bu hususu teyid etmiştir. Kûba Komünist ileri gelenlerinden "Hoy Havana" gazetesi müdürü C. R. Rodriguez, verdiği bir mülakatta Komünistlerin Castro'nun iş başına geçmesinde mühim bir rol oynadığını belirtmiş ve Kûbalıların Komünizmi benimseyerek tamamen Komünist bir idare kuracakları ümidini izhar etmiştir. Fidel Castro'nun sağ-kolu olan kardeşi Raul da bir demecinde "Marksizm-Leninizm asla ayrılmayacağımız yoldur" demiştir. Küba Dışişleri Bakanı ise geçen hafta Şangay'daki bir toplantıya gönderdiği mesajda, memleketinin "Komünist blokunun yanında yer aldığını" belirtmiştir.

Bu beyanlar, Komünizmin yer altı faaliyetiyle Kübaya nasıl hâkim olduğunu göstermektedir. Ancak milletlerarası Komünizm Küba ile iktifa etmemekte, Orta ve Cenubî Amerikaya da sızmak için gayret sarfetmekdedir. Guatemala, Nikaragua ve Kosta Rika'da geçen ay vukubulan isyanların Kübalı ajanlar tarafından ve Komünistlerin tahrikiyle yapıldığı meydana çıkarılmıştır. Venezuella'da Komünist ve Castro taraftarı gençlerin çıkardığı hadiseler; Arjantin, Brezilya ve Şili'de sık sık görülen kaynaşmalar, ilhamını hep aynı kaynaktan almaktadır. Bir zamanlar dünyanın en rahat bölgesi olarak bilinen Orta ve Latin Amerika şimdi bir huzursuzluk diyarı olmuştur.

Geçen gün Moskovada yayınlanan bir tebliğle 81 Komünist parti lideri "birlikte sulh içinde yaşama" prensibini ve harbin önlenebileceği kanaatini teyid etmişlerdir. Kızıl Çin'in de şimdilik benimsemiş olarak göründüğü bu görüş, Kruşçev'in harpsiz yayılma politikasının temelini teşkil etmektedir. "Birlikte sulh içinde yaşama" nın hakiki manası, Orta ve Cenubî Amerikadaki gelişmelerin ve Kûbadaki son demeçlerin ışığı altında daha iyi anlaşılmaktadır."

(Sami Kohen, **Milliyet Gazetesi**, 8 Aralık 1960, s. 2.)

EK 44

"KÜBA, AMERİKAN İŞGALİNDEN KORKUYOR"

"Birleşmiş Milletler (New York) 1 (a.a.) – Küba Dışişleri Bakanı Raul Roa, Güvenlik Konseyine başvurarak Birleşik Amerikanın Küba'yı işgale hazırlandığını iddia etmiş ve bu meseleyi incelemek üzere Konseyin derhal toplanmasını istemiştir.

Birleşmiş Milletlerdeki Küba heyeti mensupları, Dışişleri Bakanı Roa'nın bu hususta Güvenlik Konseyi Başkanına bir mektup gönderdiğini ve mektubun bir kopyesinin de Genel Sekretere verdiğini bildirmektedirler. Konseyde ocak ayı içinde Başkanlık mevkiinde Birleşik Arap Cumhuriyeti temsilcisi bulunacaktır. Güvenlik Konseyinin üyeleri ile istişarelerde bulunması lazım gelmektedir.

Müşahitler Güvenlik Konseyinin pazartesi gününden evvel toplanacağına pek ihtimal vermemektedirler.

Küba'da hazırlıklar

Havana 1 (a.a.) – Castro rejiminin Milis kuvvetlerine mensup sağlık birlikleri bugün "hazır ol" emri almıştır. Havana Radyosu bu birliklere mensup olanların bugün mahallî saatle 10.00 da askerî akademide toplanmalarını bildirmiştir. Hükümet basın organlarının "Küba'nın pek yakında istila edileceğine" dair yayınları üzerine alınan ilk tedbir bu olmuştur.

Hagerty'nin yalanlaması

Washington 1 (a.a.) – Beyaz Saray basın sözcüsü James Hagerty, Küba basınının Küba'nın 18 ocaktan önce Birleşik Amerika tarafından istila edileceğine dair haberlerini "gülünç" olarak vasıflandırmıştır.

Sözcü, Küba'yı ziyaret edecek Amerikan tursitlerinin daha önce Küba'dan vize almaları gerektiği yolunda Havana'da verilen kararı yorumlamaktan kaçınmıştır."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 2 Ocak 1961, s. 3.)

EK 45

"CASTRO, AMERİKAN ELÇİLİK MEMURLARINI MEMLEKETİ TERK ETMEYE DÂVET ETTİ"

"Havana, 3 (AP) – Fidel Castro, A.B.D. nin Küba ile siyasi münasebetleri kesmesini bile göze alarak, 11 kişiden başka bütün Amerikan sefaret erkânının 48 saat içinde memleketi terk etmesini bildirmiştir.

Yedi saatten fazla süren Sovyet ve Çekoslovak yapısı top ve tankların katıldığı ihtilalin ikinci yıldönümü münasebeti ile yapılan geçit resminden sonra, tahminen 250.000 kişilik bir kalabalık önünde konuşan Castro bu kararın, Amerikan casusluğunu önlemek gayesi ile alındığını söylemiştir.

Castro, Havana'daki Amerikan Elçiliğinde %80 i casus olan 300 kişinin çalıştığını iddia etmiş ve "eğer onların hepsi gitmek isterse, bırakalım gitsinler" diye ilave etmiştir. Bu sırada kalabalık "gitsinler gitsinler" diye bağırıyordu.

Geçen aylar içinde zaten Amerikan Elçilik erkânının sayısı 120 den 40 a indirilmiş bulunuyordu. Amerikan Maslahatgüzarı Daniel Braddock bu hususta hemen bir açıklama yapılmayacağını söylemiştir. Castro kabinenin Çarşamba günü toplanarak tedhişçilere ölüm cezası derpiş eden bir kanunu çıkaracağını söylemiştir.

Bilindiği gibi Castro A. B. Devletlerinin Kübayı istila niyetinde olduğunu iddia etmektedir. Castro: "Biz de bütün dünyanın koştuğu tehlikeye koşmaktayız, diye sözlerine devam etmiştir, bütün dünyanın harbe koştuğunu herkes biliyor, ve yine herkesin ikide bir atom harbini ileri sürerek dünyayı bu tehlikeye sürükliyenin kim olduğunu da bilmektedir."

Amerikan Dışişleri Bakanlığı susuyor

Washington 3 (a.a.) – Dün Küba Başbakanı Fidel Castro'nun Havana'daki Amerikan Birleşik Devletleri Büyük Elçiliğinin 300 kişilik kadrosunun on bir kişiye indirilmesi yolunda elçiliğe tebliğat yapıldığına ve bunun meydana gelmesi için 48 saatlik bir mehil verildiğine dair yaptığı açıklama Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı tarafından her hangi bir şekilde yorumlanmamıştır. Amerikan Dışişleri Bakanlığına Küba hükümetince henüz başvurulmamış olup Bakanlık çevreleri şimdiden bir şey söylemiyeceklerini belirtmektedirler."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Ocak 1961, s. 3.)

EK 46

"AMERİKA KÜBA İLE DİPLOMATİK MÜNASEBETLERİNİ DÜN KESTİ"

"Washington, 4 (R) – 20 Ocakta vazifesi sona erecek Cumhurbaşkanı Eisenhower bugün, Amerikanın sol temayüllü Küba ile diplomatik münasebetlerini kestiğini açıklamıştır. Başkent Havana'daki sefarethane ile diğer Küba şehirlerindeki Amerikan konsoloslukları kapatılacaktır. Kennedy, kararın verilmesinden önce durumdan haberdar edilmiştir. Kennedy'nin basın sözcüsü Salinger, karar hakkında, "şimdilik bir tefsirde bulunamıyacağız" demiştir. Mamafih 2 ileri gelen Demokrat Senato Dış Münasebetler Komitesi Başkanı Fullbright ile yeni idare işbaşına geçtiği zaman Amerikanın Birleşmiş Milletler başdelegeliğine deruhte edecek Stevenson kararı tasvip etmişler, "Kübalıların bizi bu şekilde harekete mecbur edecek kadar ileri gitmelerine esef etmekteyiz" demişlerdir. Moskova ise tepkisini, "yeni bir tecavüz hareketi" şeklinde ifade etmiştir.

Eisenhower yayınladığı dramatik bir beyannamede "Amerikanın yapılan taşkınlıklara tahammülünün bir sınır vardır ve bu sınır da aşılmış bulunmaktadır" demiştir.

Küba ile Amerikan münasebetleri, on dokuzuncu yüzyılın başında Amerikanın İspanya ile savaşarak Kübaya bağımsızlığını kazandırdığında kurulmuştu. Diktatör Castro'nun ilk reaksiyonu, "Küba her şeye hazırdır" demek olmuştur. İspanya – Amerika savaşı için de, "İspanya-Amerika harbi Kübayı İspanyolların siyasi baskısından kurtarmış, buna mukabil Amerikanın iktisadi baskısı altına sokmuştur" şeklinde konuşmuştur.

Eisenhower beyannamesinde diplomatik münasebetlerin kesilmesi sebebini, Salı günü Kübanın Amerikaya verdiği bir ültimatomu olarak göstermiştir. Castro, yüzde sekseninin casus olduğunu ileri sürdüğü Amerikan sefareti mensuplarının 48 saat zarfında 11 kişiye indirilmesini istemişti. Amerikanın Küba ile diplomatik münasebetleri kesme kararı, Küba ültimatomunun alınmasından 18 saat sonra verilmiştir.

Kararın zahiri sebebi ültimatom olmakla beraber aslında Amerika, Kübanın son zamanlarda Rus peyki olmak yoluna girmesini büyük bir alaka ve hiddetle takip etmekteydi. Dışişleri Bakanı Herter, Amerika adına Amerikanın Kübadaki menfaatlerinin korunmasının İsviçreden isteneceğini açıklamıştır. Eisenhower beyannamesinin sonunda, "Sempatimiz, bir diktatörün baskısı altında inliyen Küba hakliyle beraberdir" demektedir.

Amerika, Küba'daki üssünü muhafaza edecek

Diplomatik münasebetlerin kesilmiş olmasına rağmen Amerika, Kübadaki Quantanamo deniz üssünü tahkim etmekte kararlı gözükmektedir. Resmi çevrelere göre, Amerikanın deniz üssünü belli olmıyan bir süre için kiralamasını istihdaf eden 1903 antlaşmasını değiştirmeğe hiçbir niyeti yoktur. Esasen Küba da şimdiye kadar

Amerikanın üsten çekilmesini veya 1903 antlaşmasının tadili hususunda hiçbir talepte bulunmamıştır.

Kararın açıklanmasından önce Kübada biri sefaret memuru 3 Amerikalı açıklanmıyan bir sebepten ötürü tevkif edilmiştir. Kararın açıklanmasından sonra Küba Dışişleri Bakanlığı, Kübadaki Amerikalılara can ve mal emniyetlerine dair her türlü teminatı vermişse de, bundan 2 saat sonra 3 Amerikan sefaret memuru daha tevkif edilmiştir.

Diplomatik münasebetlerin kesilmesi kararı, Batılılar ve bilhassa Latin Amerika memleketleri arasında memnuniyet uyandırmıştır.”

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 5 Ocak 1961, s. 1-5.)

EK 47

"AMERİKA KÛBA İLE MÜNASEBETİNİ KESTİ"

"WASHİNGTON, A.A. – A.P. – RADYO-Birleşik Amerika, Kûba ile diplomatik münasebetlerini kesmiş ve bu memleketteki elçilik erkâniyle 3500 kişiyi bulan Amerikan kolonisine derhal Amerika'ya dönmelerini bildirmiştir.

Amerikan hükûmeti, Kûba'daki Guantanamo üssünü terketmiyeceğini, zira mevcut anlaşmanın hâlâ meriyette bulunduğunu ve tâdilinin de mevzubahis olmadığını açıklamıştır.

Diplomatik münasebetlerin kesildiğini bildiren Başkan Eisenhower, "Amerikaya yapılan taşkınlıklara tahammülün bir sınırı vardır ve bu sınır artık aşılmış bulunmaktadır" demiş ve kararına sebep olarak Kûba'nın verdiği son ültimatomu göstermiştir. Bu ültimatomda Amerikanın Kûba'daki sefaret erkânını 11 kişiye indirmesi istenmiştir. Başkan, Rus peyki olma yoluna giren Kûba'nın son zamanlarda Amerika aleyhinde sistematik hareketlerde bulunduğunu da hatırlatmıştır.

Amerikanın Kûba'daki temsil işini İsviçre Elçiliği deruhte edecektir. Kûba da Washington'daki temsilciliğini Çekoslovakyaya devretmiştir.

Eisenhower yeni Başkan Kennedy'yi bu mühim kararından zamanında haberdar etmiştir.

Kûba'da, biri Sefaret memuru olmak üzere 3 Amerikalı dün tevkif edilmiştir. Sebep açıklanmamıştır."

(**Milliyet Gazetesi**, 5 Ocak 1961, s. 3.)

EK 48

"İKİ "K" ARASINDA"

"U-2 uçağı hadisesi ve zirve Konferansı fiyaskosundan beri ilk defa olarak Moskova'dan daha ılık rüzgârlar gelmeğe başlamıştır. Sovyet Başbakanı Kruşçev evvela Kennedy'ye gönderdiği tebrik mesajında Amerika ile Rusya arasındaki münasebetlerin "adım adım" düzeltileceği ümidini izhar etmiştir. Kennedy de cevabında Amerikanın barışın tesisi için işbirliğine hazır olduğunu bildirmiştir. Bu mesaj teatisi protokoler bir hareket olmaktan çıkmış, Kruşçev Moskovadaki Amerikan Büyük Elçisi I. Thompson'u Kremlin'e davet ederek kendisiyle 2 saat görüşmüştür.

İşte bu mülakat ve bunun üzerine Thompson'un Washington'a gönderdiği rapor, yeni ümitler yaratmıştır. Genç Başkan 4 gün arka arkaya Dış İşleri Bakanı Dean Rusk ve diğer yardımcılarıyla bu rapor üzerinde görüşmütür. Rusk evvelki gün Rusya ile temasların diplomatik yollardan devam edeceğini ve ancak mühim bir gelişme olduğu takdirde efkârı umumiyeye açıklanacağını söylemiştir.

Normal diplomatik yollardan bu temaslar müspet netice verdiği takdirde önümüzdeki baharda iki "K" arasında bir zirve toplantısı fikri gerçekleşebilir.

Sovyet Başbakanı "K", önümüzdeki Mart ayında New York'a gelerek B.M. Genel Kurulunda hazır bulunmak ve bu vesile ile Amerikan Cumhur Başkanı "K" ile görüşmek arzusundadır. Washington bu görüşme yapılmadan önce, zeminin iyice hazırlanmasına taraftardır.

Kennedy müzakerelerden çekinmediğini ilk nutkunda şu sözlerle ifade etmiştir: "Korktuğumuz için müzakereye girmiyelim; fakat müzakereden de korkmıyalım." Ancak genç Başkan yüksek seviyede, ciddi görüşmeler için, evvela tamamen sessiz bir şekilde diplomatik temasların yapılmasını istemektedir.

Bu "sakin diplomasi" ancak tarafların yalnız sözle değil, fiiliyatla hüsnüniyet ve gayret göstermesiyle iyi netice verebilir. Amerika şimdiden birkaç misal vermiş bulunuyor.

LAOS meselesinde Washington, İngilterenin teklifini desteklemiştir. İngiliz Hükûmeti Laos için Hindistan, Polonya ve Kanada'dan müteşekkil Milletlerarası Kontrol Komisyonunun toplanmasını istemiştir. Eisenhower idaresinin tereddütlerine mukabil, Kennedy Hükûmeti teklifi müsait karşılamıştır. Rusya da bunu kabul ederse, 1957'den beri bir iş görmeyen Komisyon tekrar faaliyete geçebilecektir.

KIZIL ÇİN meselesinde Amerikanın yeni B.M. baş temsilcisi Adlai Stevenson Senatodaki Dış İşleri Komisyonunda yaptığı konuşmada bu memleketin Dünya Teşkilatına alınabileceğini söylemiştir. Eisenhower idaresi 650 milyon nüfuslu Asya'daki bu dev devleti bir realite olarak hiçbir zaman kabul etmemişti. Yeni idare daha realist bir görüşle hareket etmektedir. Hatta şimdi Washington'da, açlığın hüküm sürdüğü Komünist Çin'e yiyecek yardımının yapılması lehinde bir cereyan dahi mevcuttur.

Bunun gibi, Kennedy idaresinin şimdi silahsızlanma ve diğer ihtilaflar üzerinde insiyatifi ele alarak yapıcı gayretler sarfetmesi beklenebilir.

Bu gayretlerin ve anlayışın karşılıklı olması icap eder. Şimdilik Kûba Hükûmeti bir jest yapmıştır. Dr. Castro, Kennedy hakkında mutedil bir lisan kullanmış ve sözde Amerikan tecavüzüne karşı silah altına çağırdığı binlerce erkek ve kadını serbest bırakmıştır. Tabii, iki memleket arasındaki gerginliğe son vermek için daha yapılması icap eden çok şey vardır. Fakat Castro'nun bu tutumu, ne de olsa, ümit vericidir.

Rusya'nın da şimdi Washington'a gönderdiği mesajın ruhuna uygun, iyi niyet misalleri vermesi beklenmektedir. Laos, Kongo, Küba, Berlin, silahsızlanma gibi meseleler, bu niyetleri ölçecek mevzulardır.

Maalesef Moskova'da yayınlanan bir manifesto, ümitleri gölgelemiş bulunuyor. Ay başlarında Kruşçev tarafından yapılan bir konuşma, tam Kennedy Beyaz Saray'a girerken yayınlanmıştır. Buna göre, Rusya harp istememektedir; ancak "kapitalistler" Komünist zaferine mani olacaklarına, silah kullanmak icap edebilir. Kruşçev'e göre bu zafere kavuşmak için metod "birlikte sulh içinde yaşama" yolu olmalıdır. Kruşçev ayrıca "kurtuluş mücadelelerinin" destekleneceğini de söylemiştir. Tabii, Rus liderinin anladığı manada mesela Macar ihtilali bir "kurtuluş mücadelesi" değildir; buna mukabil Laos veya Kongo'daki Komünist hareketler birer "kurtuluş mücadelesi" dir.

İşte bu Komünist manifesto'su, Kennedy'nin işe başlamasıyla beliren ümit ışıklarının, havanın muhakkak ısınacağı manasına gelmediğini ve ihtiyatlı davranmak icap ettiğini hatırlatmaktadır."

(Sami Kohen, **Milliyet Gazetesi**, 26 Ocak 1961, s. 2.)

EK 49

"KÜBA'NIN İSTİLASI DÜŞÜNÜLÜYOR"

"New York, 23 (A.P.a.a.) – Yeni birleşen Castro aleyhtarı sürgünler sözcüsü, vakit geçirmeden yapılacak bir istila hareketinin Küba'yı kurtarabileceğini söylemiştir.

Castro aleyhtarı hareketin tertipçisi Dr. Manuel Antonio de Varona bu beyanatı Miami'den buraya gelişinde vermiştir. Hava alanında Varona büyük bir taraftar kitlesi tarafından karşılanarak omuzlarda taşınmıştır.

İstila planı hakkında sorulan suallere Varona, "Bu, bir askeri sırdır. Ancak çok kısa bir zaman içinde Küba'yı kurtarabileceğimizi umuyoruz. Küba'daki çarpışmalar yakın zamanda çok şiddetlenecektir" demiştir.

Yine bu gruptan Dr. Jose Miro Cardona adındaki bir hukukçu, ancak Castro hükümetinin devrilmesiyle Küba'daki kurşuna dizilmelerin son bulabileceğini söylemiştir.

Daha sonra, Cardona'nın "Küba'daki komünist mezalimine karşı" açılan savaşı sevk ve idare edecek olan ihtilal konseyinin başına getirildiği resmen açıklanmıştır. Dr. Cardona, Küba'daki ihtilal konseyinin ne zaman kurulacağını açıklamamışsa da, pek yakında olacağını bildirmiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Mart 1961, s. 3.)

EK 50

"CASTRO GİZLİ AMERİKAN SERVİSLERİNİ İTHAM ETTİ"

"Havana, 8 (a.a.) – Kübalı işçiler konfederasyonunun bir toplantısında söz alan Başbakan Fidel Castro, Küba'nın istila edileceği haberlerine temas ederek, "Küba'yı istila teşebbüsünde bulunulacaktır. Çünkü sürgündekilerin askeri hazırlıkları o derece ilerlemiştir ki, gelmelerinden başka yapacakları birşey yoktur." demiştir.

Küba Başbakanı, "emperyalizmin kuklaları" olarak tavsif ettiği Guatemala ve diğer ülkelerde kurulan ücretli asker eğitim merkezlerinin boşuna faaliyet göstermediğini işaret etmiş ve gizli Amerikan servislerini itham etmiştir.

Castro, son olarak 1 Mayısta işçilerin yapacakları nümayişin bir kuvvet gösterisi olacağını ve böylelikle "ihtilalin kuvvet, disiplin ve teşkilatlanma bakımınlarından her zamankinden daha fazla kuvvetli olduğu" nun gösterileceğini söylemiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 9 Nisan 1961, s. 3.)

EK 51

"KÜBA'NIN AMERİKA HAKKINDAKİ ŞİKÂYETİ G. KURULDA GÖRÜŞÜLÜYOR"

"Birleşmiş Milletler (New York) 16 (a.a.) – Siyasi Komisyon Küba'nın dün sabah bazı Küba hava alanlarına yapılan hücumların Amerika tarafından desteklendiği yolundaki şikayetini görüşmüştür.

Küba Dışişleri Bakanı Raul Roa'nın Amerika Birleşik Devletlerini itham eden konuşmasından sonra söz alan Amerikan temsilcisi Stevenson bu iddiaları tamamen reddetmiş ve bu arada Miami'ye inen iki uçağın pilotlarının Kübalı olduğunu ve cumartesi günü yapılan hava hücumlarına Amerikan personelinden hiç kimsenin katılmadığını belirtmiştir. Stevenson, Amerikan Hükümetinin uçaklarının Küba'ya doğru uçmasını önleyecek tedbirler aldığını da ilave etmiştir.

Amerikan temsilcisi, Kübalı pilotlardan birinin açıklamasını naklettikten sonra, Amerikan hava meydanlarına inen iki Küba uçağına haciz konduğunu da söylemiştir.

Yeniden söz alan Küba Dışişleri Bakanı Raul Roa, Başkan Kennedy'nin Amerika Birleşik Devletlerinin Kübanın iç işlerine karışmaktan kaçınacağı tarzındaki demeçlerinin "hiçbir şekilde teminat" sayılmayacağını ve bunun gerçekte Amerika Birleşik Devletlerinin Küba'ya karşı bir tecavüz hazırlığını örtmek için perde olarak kullanıldığını ileri sürmüştür.

Küba Dışişleri Bakanı bundan sonra Amerika temsilcisi Stevenson'un şahsına hücum etmiş ve demiştir ki:

" – İki türlü Stevenson var. Kennedy Beyaz Saraya girmeden önce ve Kennedy iktidara geldikten sonra."

Küba Dışişleri Bakanı ayrıca cumartesi sabahı taarruz eden uçakların Küba işaretleri ile gizlendiğini öne sürmüştür.

Sovyetler Birliği adına söz alan Valerian Zorin, Küba Hükümetine tecavüz etme faaliyetleri yetkili makamların bilgisi dahilinde Amerikan topraklarında cereyan ettiğini ve bu hazırlıklar sonunda "Askeri harekatın şimdi tesirli bir şekilde başladığını" söylemiştir.

Başkan Kennedy'nin daha üç gün önce Küba'ya askeri müdahalede bulunmama politikasını izah etmesine temas eden Zorin, "Amerikan siyaseti gerçekte böyle olsaydı, Başkan Kennedy'nin bir tek sözü bu tecavüz hazırlıklarını kaynağında durdurabilirdi" demiştir.

Zorin, Küba'nın yalnız olmadığını ve Sovyetler Birliğinin kendi hesabına bu ülkeye yardım etmeğe hazır olduğunu söylemiş ve Birleşmiş Milletlerin Stevenson'un demeci ile tatmin olamıyacağını ve son dakikada dahi olsa, Küba'ya karşı tecavüzü durdurabilecek acil tedbirler alabileceğini, alması gerektiğini ifade etmiştir.

Amerika Birleşik Devletlerini doğrudan doğruya tecavüzle suçlamıyan Zorin, Küba'ya karşı tecavüzün Amerikan topraklarından kaynağını aldığını, Amerikan silah yardımı ile başarıldığını ve bütün bunlardan Washington hükümetinin de haber alamamış olamıyacağını ifade etmiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 17 Nisan 1961, s. 3.)

EK 52

"KÛBA'NIN BOMBARDIMANI B. M.'DE DÜN GÖRÜŞÜLDÜ"

"WASHİNGTON, RADYO, A.A.-HAVANA yakınlarındaki San Antonio Delos Banos, Havana ve Santiago hava alanlarını bombardıman eden Kübalı pilotlar, Amerika'da siyasi mülteci olarak kabüllerini istemişlerdir. Bir uçakla Florida'ya inen Küba hava kuvvetleri kumandanı ve diktatör Castro'nun yaveri olan iki pilot da Amerikan makamları tarafından nezaret altına alınmış ve uçağa haciz konmuştur.

6 kişinin ölümüne ve 44 kişinin yaralanmasına sebep olan bombardıman Küba'da heyecan yaratmış, başbakan Castro bütün ordu ve sivil teşkilatı seferberliğe çağırmıştır. Bombardımandan Amerikanın mes'ul olduğuna dair Küba şikâyeti, B.M. siyasi kurulunda görüşülürken Amerikan delegesi Stevenson, iddiaları reddetmiş ve bombardımanı intikam almaya çalışan Kübalı pilotların idare ettiğini bildirmiştir.

Bombalanan hava alanlarının resmini çekmeye çalışan bir İngiliz fotoğrafçısı Havana'da tevkif edilmiştir. Fotoğrafçı Alan Oxley'in bu bir yıl içinde dördüncü tevkifidir."

(**Milliyet Gazetesi**, 17 Nisan 1961, s. 3.)

EK 53

"KÛBA'DA DÂHİLİ HARB PATLADI"

"WASGINGTON, A.P., A.A., RADYO-Menfadaki Kûbalılar Castro'yu devirmek üzere dün adaya çıkartma yapmışlardır.

Guatemala'da üslenmiş binlerce silahlı Castro aleyhtarı, deniz ve hava yolu ile Matanzas ve Oriente eyaletlerine çıkmış ve mukavemet görmedikleri noktalarda ilerlemişlerdir. Bazı bölgelerde asilerle Castro'nun milis kuvvetleri arasında şiddetli çarpışmalar cereyan etmektedir.

Menfadaki Küba ihtilal Komitesinin başkanı Jose Miro Cardona, "Kübayı kurtarma savaşının başladığını" ilan etmiş ve hareketin "Kübalı vatanseverler tarafından Kübayı müstebit Castro'dan ve milletlerarası Komünizmden kurtarmak için" yapıldığını belirtmiştir. Cardona asi kuvvetlerle birlikte Küba'ya ayak basmıştır. Bir sözcü "kurtarılmış Küba topraklarına yeni bir hükumetin kurulacağını ve başına Cardona'nın getirileceğini" bildirmiştir.

MUHABERE KESİK

Kûba ile muhabere ve hava trafiği kesildiği için, iç savaşın gidişatı hakkında sarih malûmat alınamamaktadır. İstilanın adanın doğusundan, güneyinden ve batısından yapıldığı, Castro kuvvetlerinin bir kısmının da asilerin tarafına geçtikleri anlaşılmaktadır. Bir habere göre, Oriental eyaletinin başkenti Santiago asilerin eline geçmiştir. Diğer bir habere göre de Havana sokaklarında da çarpışmalar başlamıştır. Havana Radyosu memleketin muhtelif taraflarında halkın baltalama hareketine giriştiğini açıklamıştır.

Havana radyosu bütün milis kuvvetlerini vazife başında bulunmağa davet etmiştir.

CASTRO'NUN DEMECİ

Castro istilayı müteakip dün yaptığı bir konuşmada "Amerika tarafından teşkilâtlanmış para ile tutulmuş kimseler" olduğunu iddia etmiştir. Kûba Dış İşleri Bakanı Raul Roa da Birleşmiş Milletlerde Amerikayı itham etmiş, asi kuvvetlerinin Guatemala'dan geldiklerini bildirmiştir.

Amerikan Dış İşleri Bakanı Dean Rusk dün verdiği bir demeçte, Kûbada bir iç savaşın patlak verdiğini belirttikten sonra, Amerikanın hürriyet için savaşanlara sempati beslediğini söylemiş, fakat hükûmetinin bu harbe müdahalede bulunmayacağını belirtmiştir.

TEYİD EDİLMEYEN HABERLER

Teyidine imkân bulunmayan ve daha ziyade Castro aleyhtarı çevrelerden alınan haberlere göre, Santiago şehri zaptedilirken Castro'nun kardeşi ve Savunma Bakanı Raul Castro da esir düşmüştür. Fidel Castro'nun Savunma Bakanlığını bu sebeble üzerine aldığı söylenmektedir.

Bir diğer habere göre, Havana sokaklarında çarpışma başlamış ve Pinar del Rio şehri de ihtilalciler tarafından zaptedilmiştir. Fidel Castro'nun bütün

muhafızlarının öldürüldüğü, Castro'nun kaçtığı iddia edilmektedir. Bir başka haberde Matanzas eyaletinde bir radyo istasyonunun ele geçirildiği ve Pinos adasının zaptedilerek buradaki 10 bin siyasi mahkûmun serbest bırakıldığı bildirilmektedir."

(**Milliyet Gazetesi**, 18 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 54

"CASTRO ALEYHTARLARI KÜBA'YI İSTİLÂYA BAŞLADI"

"Washington, 17 (R.-a.a.) – New York'taki bir radyo istasyonu bugün saat 19.00 daki (gmt) yayınında, Küba radyosundan naklen, Küba'nın Kuzey eyaletinde bir istila kuvvetinin karaya ayak bastığını ve istilacı kuvvetlerle Küba birlikleri arasındaki ateş teatisinin gittikçe şiddetlenmekte olduğunu bildirmiştir.

Aynı Amerikan istasyonu daha sonraki bir yayınında bu sabah Küba topraklarına çıkarma harekâtına girişen Castro aleyhtarı kuvvetlerin üç köprü başı kurduklarını nakletmiştir.

Çıkarma harekâtı, Natannas eyaleti kıyılarında, Havana'nın 100 kilometre doğusunda başlamıştır. Yine aynı radyonun bildirdiğine göre, üç ayrı grup halinde hareket eden ve sayıları açıklanmıyan çıkarma kuvvetleri, Matannas şehri yakınındaki geniş bir kumsalda tutunmuşlardır. Bu kesimde şiddetli çarpışmaların vuku bulduğuna işaret edilmektedir.

Asi liderin bildirisi

Amerika'da kurulmuş olan Castro aleyhtarı Küba hükümetinin başkanı Dr. Jose Miro Cardona "Küba'yı kurtarma savaşının bu sabah şafaktan önce başladığını" haber vermiştir. Miro Cardona şunları ilave etmiştir:

"Küba'lı vatanseverler, Küba'yı müstebit Fidel Castro'nun elinden ve milletlerarası komünizmin baskısından kurtarmak için bu sabah gün doğmadan önce, savaşa başlamıştır."

Washington'a göre durum

Küba'daki harekât hakkında bu sabahtan beri buraya gelen haberler, son derece müphemdir ve harekâtın genişliği hakkında hiçbir fikir vermemektedir. Yalnız Küba hükümetinin çıkarma bölgesine takviye birlikleri gönderdiği de bildirilmektedir.

Amerika ile Küba arasındaki telefon konuşması kesildiğinden, Amerikan makamları, çıkarma hakkında kesin hiçbir haber alamamışlardır.

Castro aleyhtarı kuvvetlerin böyle bir harekâta girişmek için nereden yola çıktıkları bilinmemektedir. Kuvvetlerin Guatemala kıyılarından gemiye binmiş olmaları ihtimal dâhilindedir.

Çarpışmalar devam ediyor

Amerikan radyosu, çıkarma hakkındaki haberlerini fasılalı olarak vermeğe devam etmektedir. Radyo son olarak Metannas kumluklarına çıkan kuvvetlerin toplanmaya çalıştıkları ve Havana'yı doğu Küba'ya bağlıyan yolu kesmek üzere harekete geçtiklerini söylemiştir. İstila kuvvetlerinin sahile tank ve kamyonlar da çıkardıkları ayrıca tasrih edilmektedir. Ancak bu haber henüz doğrulanmamıştır.

Diğer taraftan sürgündeki Küba hükümeti başkanı Cardona'nın Küba'yı işgale başlıyan kuvvetlerle birlikte adaya çıktığı açıklanmıştır. New York'taki Küba

ihtilal komitesi basın sözcüsü "Kurtarılmış Küba topraklarında bir hükümet kurulacağını ve bunun başına Cardona'nın geçeceğini" söylemiştir.

Castro, Milis kuvvetlerini çağırıyor

Miami'den dinlenen bir radyosundan, Milis kuvvetlerinin bütün mensuplarının, evvelce tayin edilmiş merkezlere derhal giderek vazife almalarının sık sık tekrar edildiği tesbit edilmiştir.

Diğer taraftan bugün bir konuşma yapan Castro, Amerika'ya şiddetle çatarak asileri maddi bakımdan desteklemekle itham etmiştir.

Moskova radyosu, bugünkü yayınında Küba'nın istilası meselesine temas etmiş, bunun silahlı bir müdahale olduğunu bildirmiş ve istilanın bilavasıta Amerika tarafından yapıldığını imâ etmiştir. Fakat Moskova radyosu, Hrutçef'in "icap ederse, Küba'yı roketlerimizle müdafaa edeceğiz" şeklindeki konuşmasından bahsetmiştir.

Dean Rusk'in demeci

Washington, 17 (R) – Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk bugün tertiplediği bir basın toplantısında, Amerikanın Küba'ya müdahale etmediğini söylemiştir. Dışişleri Bakanı, buna rağmen Amerikanın istilacı kuvvetlerin gayelerine sempati duyduğunu sözlerine ilave etmiştir.

Dean Rusk, bir gazetecinin: "Ruslar bu işe müdahale ederse, Amerikanın tutumu ne olacaktır?" sorusuna, "Böyle hayali bir soruya cevap verememem" demiştir. Amerikan Dışişleri Bakanı bu defaki istila teşebbüsünün ufak çapta olduğunu zannettiğini ayrıca tasrih etmiştir.

Son durum

Küba Başbakanı Castro bugün geç vakit yaptığı ikinci bir konuşmasında, Küba'nın hava ve karadan düşman taarruzuna uğradığını bildirmiş, bu kuvvetlerin Amerika tarafından para ve silah yardımı gördüklerini, fakat emperyalistlerin bir defa daha mağlup olacaklarını ileri sürmüştür. Castro, istilaya teşebbüs eden bütün kuvvetlerin durdurulduğunu, yalnız bir kesimde şiddetli çarpışmaların devam ettiğini belirtmiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 55

"KÛBA'DA İÇ HARBİN SEBEPLERİ"

"1959 yılının ilk gününde, genç âsî lider Fidel Castro Havana'da diktatör F. Batista'yı devirerek iktidara geçtiği zaman, bütün dünya, Kûba'nın artık demokrasiye ve huzura kavuşacağını ümit etmişti.

Castro evvelâ içte toprak reformu, devletleştirme gibi bazı tedbirler almış; dışta da tarafsızlık politikası gütmeğe başlamıştı. Fakat genç Başbakan birkaç ay sonra, daha ileriye gitti: Dâhilde söz ve yazı hürriyetini kısmağa başladı ve neticede diktatör kesildi. Dış politikada Amerikaya sırtını çevirdi: Adada Amerikalılara ait milyonlarca dolarlık mal-mülke el koydu. Rusyaya meyletti: ondan silah ve iktisadi yardım temin etti. Castro süksesinden cesaret alarak "Fidelizm"i bütün Güney Amerikaya yaymağa çalıştı; yer yer hadiseler çıkarttı ve Karaip denizindeki bu adayı Komünsitler için bir sıçrama tahtası haline getirdi.

STRATEJİK ADA

Kûba'nın stratejik mevkii çok mühimdir. 135.000 km karelik, 6,5 milyon nüfuslu, Ada, Panama Kanalı ve Meksiko körfezini kontrol edecek durumdadır. Ada Floridaya 140 kilometredir. Yani jet uçuşu ile 15 dakikalık mesafededir.

Küba, Castro iktidara geçtiği zaman zengin bir diyardı. Şeker ve puro'dan başka, turizm küçük ülkeye büyük para getiriyordu. Fakat Amerika geçen sene şeker almaktan vazgeçtikten ve adaya turist gelmez olduktan sonra, bir sıkıntı devri başladı. Vergiler arttı, birçok maddeler ve eşyalar piyasadan çekildi; halk arasında şikâyetler başladı. Castro, şikâyetleri sert metodlarla susturmağa kalkıştı: Her hafta birkaç kişi kurşuna dizilmeğe başladı. Başta yargıçlar, profesörler seslerini çıkaramaz hale düştüler.

İHTİLAL HAZIRLIĞI

Castro aleyhindeki cereyan geçen sene yer altı faaliyeti olarak teşkilatlandı. Yer yer sabotajlar ve gerilla savaşlar başladı. Castro aleyhtarlarının bir kısmı da Floridaya ve Orta Amerika ülkelerine sığındı. Bunlar menfada bir İhtilal Komitesi kurdular. Başına Castro'nun ilk 45 günlük Başbakanı Jose Miro Cardenas'ı geçirdiler.

Cardenas haftalardan beri Castronun Kübalılar tarafından devrileceğini adanın "Hür Kübalılar" tarafından kurtarılacağını söylüyordu. İhtilal lideri toprak reformu ve diğer iktisadi ve sosyal tedbirlere muhalif değildir. Sadece seçim yapılmasını demokrasinin kurulmasını ve Amerika ile iyi münasebetlerin kurulmasını istiyor.

İşte dün Kübaya yapılan çıkarma, Cardona ve adamlarının işidir. Bunlar Castroyu devirebilecek mi? Sakallı diktatörün 50.000 kişilik bir ordusu ve 140.000 kişilik bir milis kuvveti var.

KARDEŞ KAVGASI

Buna mukabil menfadaki Kübalıların sayısı 50.000 civarındadır. Ancak kendilerini adada destekleyenler ve Castro'nun gitmesini isteyenler de çoktur.

Meselenin bir başka cephesi de var: Rusya Castro'yu destekliyor. Castroya göre bu "tecavüz" ü tertipleyen Amerikadır. Sovyetler Amerikan müdahalesi olduğu takdirde seyirci kalmıyacaklarını söylüyorlar."

(Sami Kohen, **Milliyet Gazetesi**, 18 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 56

"KÜBA OLAYI DÜNYA SİYASETİNDE GERGİNLİK YARATTI"

"New York, 18 (Radyo-a.a.-A.P) – İstilacı kuvvetlerin Castro'ya karşı harekete geçtikleri andan 24 saat sonra, Küba adası üzerine kalın bir gizlilik perdesi indirilmiştir. Resmi kaynakların kesin bilgi vermemesine mukabil, Pinar del Rio, Matanzas ve Oriente eyaletleriyle Pins adasında asilerin zaferlerini bildiren birçok söylenti dolaşmaktadır. Hatta bazı emin kaynaklar, karmakarışık bir manzara arzeden Kübanın altı eyaletinden beşinde asilerle Castro'nun milis kuvvetleri arasında kıyasıya kanlı çarpışmaların cereyan ettiğini belirtmektedirler. Antillerin incisi Pins adasının kontrolünü ele geçirmek için bir ölüm – kalım mücadelesi yapılmaktadır.

Fakat bu arada Sovyet şefi Hrutçef, Amerika Cumhurbaşkanı Kennedy'ye bugün gönderdiği bir mesajda, "Küba aleyhinde girişilen askeri tecavüz hareketine derhal son vermesini" istemiştir. Hrutçef devamla, aksi halde Rusyanın, askeri tecavüzü defetmesi için Küba'ya ihtiyacı olan bütün yardımı yapmakta kendini muhtar telâkki edeceğini belirtmiştir. Sovyet Şefi şunları ilave etmiştir:

"Dünya sulhü ciddi bir saat yaşamaktadır. Rusya sulh istemektedir. Fakat diğer bazı kuvvetler sulhü tehlikeye koyacak bazı teşebbüslere yeltenirlerse, Rusya bütün takati ile mukabele edecektir."

Hrutçef şöyle devam etmiştir:

" – Sonradan düzeltilmesi imkânsız bir hareketi önlemek için daha vakit vardır. Amerika Hükümeti henüz, Kübaya müdahalede bulunanların tutuşturdukları savaş alevinin yayılmasını ve büyük bir yangın haline gelmesini önliyecek durumdadır.

Bir yandan modern teknik, öte yandan da dünyanın bugünkü hali öyle bir durum yaratmaktadır ki, küçük bir savaş bütün dünyada zincirleme bir tepki uyandırabilir."

Hala denizden ve havadan gelen istilacı kuvvetlerin nereden yola çıktıkları ve ikmal gördükleri ve kaç yerden çıkarma yaptıklarına dair kesin bir bilgi yoktur. Son saatlerde o kadar değişik ve birbirini tutmaz haberler gelmeğe başlamıştır ki, bizzat New York'taki Küba İhtilal Konseyi dahi bunlara inanmakta tereddüt göstermektedir. Mesela bir habere göre, 4 mevkide paraşütle birlikler indirilmiş ve Las Villas'a çıkan asiler, Küba'nın ortalarına kadar ilerlemiş durumdadır.

Castro ölümden zor kurtuldu

Birbirini tutmıyan haberlere göre, asi uçakları, Castro'nun milislerine ağır zayiat verdirmektedirler. Başbakan Castro, bir uçak filosunun bombardımanından zor kurtulmuştur. Las Villas Radyosunun spikeri Havana ile konuşurken, Fidel Castro'nun bulunduğu Boca mevkiine bir bomba düştüğünü söylemiş ve şöyle devam etmiştir.

" – Bombardıman devam ediyor. İnfilaklar duyuyorum. Duvarlar sarsılıyor. İkinci bir emre kadar yayınları tatil etme emrini aldım."

Havanadaki hariç, Küba'daki diğer bütün radyo istasyonlarının neşriyat yapmaları yasak edilmiştir. Castro rejiminin hâkimiyetinde bulunan Havana Radyosu da, istilacı kuvvetlerin durumu hakkında sükûtu muhafaza etmekte, daha önce Amerika ve Katolik Kilisesine karşı açılmış olan takbih ve ayıplama kampanyasını kesifleştirmektedir. "Kuzeyli emperyalistlerin tecavüzüne" karşı vatan sathını savunmak üzere bütün Kübalılar mücadeleye çağrılmakta, sadece hükümet kuvvetlerinin birkaç yerde istilacı birliklerle temas sağladığını ileri sürmektedir.

"Küba evet, Rusya hayır!"

Havana Radyosunun yayınları sırasında şu haykırışlar işitilmiştir:

" – Küba evet, Rusya hayır!"

Bu sözler, Havana Radyosu ile aynı dalga uzunluğunda yayın yapan bir asi radyo spikeri tarafından yapılmıştır. Daha sonra da Castro taraftarı teknisyenlerin sesleri işitilmiştir. Teknisyenler, asi radyo yayınları kendi radyolarının yayınlarını karıştırdıkça, frekans değiştirilmesini istemektedirler.

Kati olarak bilinen, 29 yaşındaki Yüzbaşı Manuel Artime kumandasında karaya çıkan bir Castro aleyhtarı birliğin durumunu sağlamlaştırmış olmasıdır. Miami'deki asi kaynaklara göre, istilacılar Cochinos koyunda, Pinar del Rio ve Oriente eyaletlerinde köprü başları tutmuşlardır. Oriente'deki köprübaşı Baracoa limanında tesis edilmiştir. Teyit edilmiyen bazı haberlere göre asiler daha önce bombardımana tuttukları Pins adasında da duruma hâkim olmuşlar ve orada bulunan 10.000 kadar siyasi mahkûmu serbest bırakmışlardır. Havana Radyosu, asilerin Rovennalos şehrini işgal ettiklerini, Matanzes eyaletinde bir radyo istasyonunu ele geçirdiklerini ve halkı derhal Castro'ya karşı ayaklanmaya davet ettiklerini bildirmiştir.

Asiler esas kuvvetlerini, kitleler halinde kendilerine iltihak eden Castro milislerinden ve halktan almaktadırlar.

Castro itiraf ediyor

Küba diktatörü Castro, Havana Radyosu ile yayınladığı son bildiride şunu itiraf etmektedir:

- "İhtilal kuvvetleri, emperyalistlerin desteği ile karaya çıkan ücretli askerlere karşı Las Villas eyaletinin güneybatısında kahramanca mücadele etmektedirler."

Castro daha önce de, Havana'nın 160 kilometre kadar güneyindeki sahillerde savaşlar olduğunu ve böyle bir harekâtın Amerika ile Guatemala tarafından tertiplendiğini ileri sürmüştü.

New York'taki Küba İhtilal Konseyi, istila harekâtının önemli bir kısmının başarılmış olduğunu ve nihai darbenin birkaç saat içinde vurulacağını söylemiştir. Castro'nun 400,000 kişilik milis kuvvetinin daha şimdiden kendisini tek başına bıraktığını, asıl savaşın bugün yapılacağını belirtmiştir. Yayınladıkları tebliğde şunlar ilave olunmaktadır:

"Bütün Küba'daki taraftarlarımız, (Balık çok geçmeden doğrulacak) parolasını aldıkları zaman harekete geçmişlerdir. Bütün Küba tek bir vücut halinde komünizm taraftarlarını silip süpürmek üzere ayaklanmıştır."

Küba'da tevkif ve idamlar

Havana Radyosu, aralarında Castro'nun eski Ziraat Bakanı, bir Amerikalı ve 9 kadın bulunan 27 kişi, Küba Başbakanı aleyhinde komplo hazırlamak ithamiyle tevkif edilmişlerdir. Gene aynı kaynak, Havana'da tedhişçilik yapmağa yeltenen 8 kişinin kurşuna dizildiğini açıklamıştır. Havana Radyosu bu sabah erken saatlerde Castro'nun ağzından, 2-3 saat sonra İhtilal kuvvetlerinin asilere karşı sağladığı başarıların açıklanacağını bildirmişti. Fakat aradan 10 saat geçmiş, başarılardan hala hiçbir ses çıkmamıştır.

Castro'dan sonra Küba Dışişleri Bakanı Raul Roa da bugün Birleşmiş Milletler Siyasi Komisyonunda Amerika ile Guatemalayı, istilayı desteklemek ve tertiplemekle itham etmiştir. Birleşmiş Milletlerdeki Guatemala Başdelegesi Carlos Alejos ile Amerikan Başdelegesi Adlai Stevenson, iddiaları yalanlamışlardır. Kesin bir ifadeyle konuşan Stevenson, "Bunun yalan olduğunu bugün söyledim, yarın da söyliyeceğim" demiştir.

Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk da demiştir ki:

- "Amerika, esas itibariyle Kübalılar arasında bir mesele olan harekâta katılmamıştır ve katılımıyacaktır. Fakat sempatimiz, zalim bir diktatöre karşı ayaklanan asilerle birliktedir."

Amerikaya karşı protestolar

Kübadaki istila hareketinden kendilerine göre Washington'u mesul tutan kalabalıklar, bugün Moskova, Prag, Brezilya'da Recife şehri, Uruguay başkenti Montevideo, Tokyo ve Kolombiya başkenti Bogota'daki Amerikan Sefaretlerinin önlerinde nümayişler yaparak binaları taş ve şişe yağmuruna tutmuşlardır. Öte yandan Endonezya başkenti Cakarta'da toplanmış bulunan Asya – Afrika Dayanışma Konferansı, Küba'ya yapılan çıkarma ve indirme hareketine, Amerikanın müzahir olmasını takbih etmiştir.

Öte yandan Meksika'da bulunan Küba Demokratik İhtilal Cephesinin bildirdiğine göre, yarın Oriente eyaletinin bir yerinde Dr. Jose Miro Cardona'nın başkanlığında geçici bir hükümet kurulacaktır.

Beri yandan istilâ kuvvetlerinin mevcudu gizli tutulmaktadır. Ancak Florida Senatörü George A. Smathers, mevcudun şimdiki halde 4 ilâ 5,000 den fazla olmadığını söylemiştir. Washington'da iyi haber alan çevreler ise, mevcudun sadece 580 civarında bulunduğunu tahmin etmektedirler."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 19 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 57

"İSTİLÂ HAREKETİNE SON VERİLMEDİĞİ TAKDİRDE: RUSYA CASTRO'YA YARDIM EDECEK"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-KÛBA'da dün asilerle Castro'nun emrindeki kuvvetler arasında şiddetli çarpışmalar cereyan ederken Rusya, Amerika'yı bu "tecavüz"e son vermeğe davet etmiştir.

Sovyet Başbakanı Kruşçev, Başkan Kennedy'ye gönderdiği bir mesajda, Rusyanın "Tecavüzün püskürtülmesi için bütün yardımı yapmağa kararlı olduğunu" belirtmiş ve şöyle demiştir: "Sovyet hükûmeti milletlerarası gerginliğin azalmasını samimiyetle arzu etmektedir. Fakat başkaları durumu bozarlarsa biz de onlara en geniş ölçüde cevap vereceğiz."

Rus lideri mesajına şöyle devam etmiştir: "Bir yandan modern teknik, diğer taraftan dünyanın bugünkü hali öyle bir durum yaratmaktadır ki, küçük bir savaş dünyada zincirleme bir tepki uyandırabilir."

Kûbada Castro kuvvetlerinin Rus yapısı Mig uçakları ve tanklarla istilacılara karşı hücuma geçtikleri, istilacıların ise benzinsizlik yüzünden uçak ve araçlarını kullanamadıkları bildirilmektedir. İhtilalciler bir hava alanını zaptettiklerini söylemektedirler.

MOSKOVA'DA NÜMAYİŞ

Moskovada dün yüzlerce talebe Amerikan Elçiliği önünde toplanmış binayı taşlamış ve camları kırmıştır.

Belgrad ve Varşovadaki Amerikan elçilikleri de taşlanmıştır.

KÜBA'DA TEVKİFLER

Havana radyosu, Fidel Castroyu öldürmeğe teşebbüs eden 27 kişinin tevkif edildiğini açıklamıştır. Bunların arasında eski Tarım Bakanı da vardır.

Sabotaj yapıp silah taşıdıkları iddiasiyle 8 kişi idam edilmiştir.

GEÇİCİ HÜKÛMET

İhtilalciler dün Geçici bir hükûmet kurmuşlardır. Jose Miro Cardona'nın başkanlığındaki bu hükûmette, Castronun iktidara geçmesinden sonra onun ilk kabinesinde yer almış kimseler vazife almıştır.

ÇARPIŞMALAR

Kübada sıkı bir sansür konduğu ve komünist muhabirler hariç, hiçbir gazeteci oradan haber gönderemediği için çarpışmalar hakkında malûmat alınamamıştır. Castro hükûmeti birçok bölgelerde şiddetli çarpışmaların cereyan ettiğini bildirmiş, fakat herhangi bir zaferden bahsetmemiştir. Castro aleyhtarları ise Havananın 140 km yakınlarına kadar sokulduklarını bildirmişlerdir. Las Villas radyosu 4 uçağın Cochinos üssünü bombardıman ettiklerini ve orada bulunan Castronun canını güç kurtardığını açıklamıştır."

(**Milliyet Gazetesi**, 19 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 58

"CASTRO "EKMEK VE HÜRRİYET" TEMİN EDEMEDİ"

"TEMMUZ 1953 de bir sabah henüz şafak sökerken, 160 Kûbalı genç, bir çiftlikte buluşmuş ve 26 otomobille Kûba'nın güneyindeki Oriental eyaletinin merkezi Santiago'ya doğru yola çıkmıştı. Silahlı gençler orada askeri barakalara hücum etmişler ve böylece diktatör Fulgencio Batista'ya karşı isyan bayrağını çekmişlerdi. Bu ilk çatışmada, gençlerin yarısından fazlası ölmüştü.

Kurtulanlar arasında, o zaman 26 yaşında bulunan avukat Fidel Castro da bulunuyordu. İsyan hareketinin lideri Castro, bundan sonra Sierra Maestra dağlarına çekildi ve Batista'ya karşı açılan mücadeleyi idare etti.

1959 yılının ilk günü, bütün dünya yılbaşı eğlencelerinin mahmurluğu içinde iken, Fidel Castronun Havana'ya girerek Batista'yı devirdiği ve idareyi bizzat eline aldığı ilan edildi. Kübalıların yıllardan beri beklediği mesut an gelmişti. Artık Fidel Castro'nun vaad ettiği şekilde Küba için "pan y libertad" yani "ekmek ve hürriyet" devri başlıyacaktı.

Fakat asrın başından beri birkaç defa tekerrür ettiği gibi, bu sefer de halkın ümitleri suya düştü. Castro, Batista'ya taş çıkartan bir diktatör kesildi. Daha geçen sene, Batista'yı devirmek için Castro ile çarpışanlar veya işbirliği yapanlar ona karşı cephe aldılar. Sakallı diktatör muhalefete katiyen müsaade etmediği için, bu kimseler yer altı faaliyetine başladılar. Hareket evvela sabotajlar ve gerilla savaşlarıyla kendini belli etti. Nihayet geçen gün yapılan çıkarma ile Kübada yeni bir ihtilal koptu.

Tezatlar ülkesi

Kûbadaki durumu, son olarak oraya giderek bir röportaj serisi yazan İsviçreli gazeteci F.R. Allemann şöyle anlatıyordu:

Küba tam manasiyle bir tezatlar ülkesi haline gelmiştir. Castro hükumetinin birçok işler başardığı inkâr edilemez. Mesela iki yıl zarfında Kûbada binlerce okul inşa edilmiş, okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı epey azalmıştır. Köylerde kurulan kooperatifler sayesinde on binlerce kişi rahat ve modern evlere kavuşmuştur. Kübalı köylü – ki nüfusun beşte ikisini teşkil eder – nihayet kendisine ilgi gösteren bir hükûmet bulmuş ve uyanmıştır.

Ancak madalyonun öbür tarafı üzücüdür: Kûba Machado ve Batista gibi diktatörlerden çekmediğini, son zamanlarda Castro'dan çekmeğe başlamıştır. İhtilal rejiminin vaad ettiği bütün hürriyetler arka arkaya ortadan kaldırılmıştır. Kûba basını demirperde gerisindeki basının durumuna düşmüştür. Batista devrinde bile bağımsızlığını kısmen muhafaza edebilmiş olan sendikalar, basit birer devlet organı haline gelmişlerdir. Bunların liderleri dahi Çalışma Bakanının emriyle istendiği zaman değiştirilmiştir. Grev hakkı kaldırılmıştır. Geçenlerde kabul edilen bir kanuna göre, mahkemeler "reform"a tabi tutulmuştur. Yani hükumetin hoşuna gitmeyen bütün yargıçlar vazifelerinden atılmıştır. "Partido Socialista Popular" adını taşıyan

komünsit partisi hariç, bütün siyasi gruplar ya kapatılmış veya faaliyetlerine son verilmiştir. Küba tam manasiyle bir polis devleti olmuştur. Her tarafta hükumet ajanları durumdan şikâyet edenleri "ihtilal aleyhtarı" diye ihbar etmeğe başlamıştır.

Milis kuvveti

Kendisine komplo hazırlandığı endişesi içinde yaşayan Castro, bir de milis kuvveti kurmuştur. On binlerce Kübalı işçi, çiftçi, talebe ve hatta kadınlar bu milis kuvvetine katılmağa mecbur edilmiştir. "Boş zamanlarda" bu kimseler sıkı bir askeri eğitime tabi tutulmuştur. Her ne kadar milis kuvvetine "gönüllü" olarak girildiği söylenmişse de, bu iş daha ziyade baskı ile yapılmıştır. Fabrikalarda bütün işçilerin askeri talim terbiyeye ve siyasi eğitime tabi tutulması şart koşulmuştur. Bu kurslarda "Fidelizm" doktrini telkin edilmiştir.

Castro rejimi daha birkaç ay evveline kadar dış seyahatleri serbest bırakmıştı. Bu imkândan faydalanan 50.000 kişi, Birleşik Amerikaya ve Guatemala, Kosta Rika, Uruguay ve Paraguay gibi yakın ülkelere sığınmıştır. Bu kimselerin beraberlerinde şahsi eşyalarını ve paralarını dahi almalarına müsaade edilmemiştir. Fakat son olarak Castro bu kapıyı da kapatmış, buna mukabil hapishaneleri tıka basa doldurmuştur.

İktisadî zorluklar

Halkı bezdiren bir şey de iktisadi zorluklardır. Endüstrinin yüzde 80'i, bütün bankalar, büyük dükkânların ve otellerin çoğu ve ecnebi firmalar devletleştirilmiştir. Bu yüzden milli ekonominin hususi sektöründe kimse iş bulamaz olmuştur. Hükumet iki ay önce daha ileriye giderek bir emirle evler üzerinde hükumet inhisarını koymuştur. Kiracılar yine kira ödemekte, ancak bu para mal sahibi yerine devlete gitmektedir. Devlet de mal sahibine bu paranın ancak bir cüzünü ödemektedir.

Toprak reformunda da buna benzer bir durum hâsıl olmuştur: Castro toprağı köylüye vermeği vaad etmişti. Ancak pratikte, şeker kamışı tarlaları istihsal azalacağı için ailelere bölünerek verilememiştir. Neticede toprağın pek azı tevzi edilmiştir. Büyük arazi devlet malı olmuştur. Eskiden toprak sahibi için çalışan köylü bu sefer yeni patron olan devlet için çalışmağa başlamıştır. Mamafih birçok köylüler devamlı iş buldukları, daha iyi evlerde oturdukları ve parasız ilaç temin ettikleri için bu değişikliği iyi karşılamışlardır.

Fakat şehirlerde vaziyet tamamen farklıdır: Yalnız orta tabaka değil, münevverler ve hatta işçiler dahi Castro'nun dâhili ve harici politikasını beğenmemeğe başlamışlardır. Vergiler artmış, ücretler dondurulmuştur. Bazı yiyecek maddeleri piyasadan çekilmiştir. Milis kuvvetlerine girme mecburiyeti de memnuniyetsizliği artırmıştır. Hükumet işçilerin şikâyet etmelerini önlemek için de sendikaları kontrol altına almıştır.

İşte bütün bu şikâyetler ve memnuniyetsizlik, Kübadaki son kaynaşmalara ve nihayet yeni ihtilale sebebiyet vermiştir."

(**Milliyet Gazetesi**, 19 Nisan 1961, s. 3.)

EK 59

"KRUŞÇEV'İN KÛBA İLE İLGİLİ TEHDİDİNE KARŞI KENNEDY'NİN CEVABI SERT OLDU"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-BAŞKAN Kennedy, Rus Başbakanı Kruşçev'in Kûba konusundaki mesajına dün, beklendiğinden çok daha sert cevap vermiştir.

Kennedy, "Dışarıdan herhangi bir müdahale olduğu takdirde" Amerika'nın harekete geçeceğini ihtar etmiş ve şöyle demiştir:

"Kûba'daki durumu dünyanın başka taraflarını alevlendirmek için bir vesile olarak kullanmayacağınızı umarım. Hangi memlekette vatandaşların seçme hakkı yok edilirse, o memlekette hürriyet için bu gibi mücadeleler doğar. Castro'nun diktatörlüğünden kurtulmak isteyenlerin gayesi, vatandaşlarına hürriyet savaşında yardım etmektir. Bunların arasında, Castro'nun kendi adamları dahi bulunmaktadır."

Amerikanın Kûbaya askeri bir müdahalede bulunmıyacağını tekrarlayan Kennedy, Amerikalıların Kûba vatanperverlerine büyük sempati beslediklerini belirtmiş ve Kruşçev'den milletlerarası havayı yumuşatmak için gayret sarfetmesini istemiştir.

ASKERİ DURUM

Kûbadaki askeri harekât hakkında dün az malumat alınmış, iki taraf da kazançlar iddia etmiştir.

Havana radyosu dün gece asilere ait 4 uçağın düşürüldüğünü, bu uçaklardan birinin Leo F. Bell adında bir pilotun idaresinde bulunduğunu ve pilotun öldüğünü bildirmiştir. Radyo birkaç saate kadar Castro kuvvetlerinin nihai zaferi elde edeceğini de belirtmiştir. Daha önce radyo, Havana'nın bombalandığını ve birkaç kişinin yaralandığını bildirmişti.

Meksikadaki İhtilal Komitesi, asi uçaklarının Havana yakınlarındaki bir jet üssünün ve petrol tasfiyehanelerinin havadan bombalandığını bildirmiştir. Komite, Las Villas eyaletinde asi kuvvetlerinin başkent Santa Clara'ya doğru ilerlediğini ve bunlara birçok köylü ve milis mensuplarının katıldığını ileri sürmüştür. Las Villas ve Matanza'daki çarpışmalar üzerinde iki tarafın iddiaları birbirini tutmamaktadır. Ancak iki bölgede de çok şiddetli muharebelerin cereyan ettiği ve kayıpların da büyük olduğu anlaşılmaktadır.

TEVKİF VE İDAMLAR

Kûbada dün kütle halinde tevkifler yapılmıştır. Çoğu gazeteci olmak üzere 150 Amerikalı ve 1500 Kübalı polis tarafından yakalanmıştır. 4 İngilizin de tevkif edildiği dün Avam Kamarasında açıklanmıştır.

Evvelce tevkif edilen 7 Kûbalı ile 2 Amerikan vatandaşı dün sabah "Castro aleyhtarı faaliyetten dolayı" kurşuna dizilmiştir.

NÜMAYİŞLER

Kûba olayları dolayısıyla Güney Amerika başkentlerinde Castro taraftarları ile Komünistler dün nümayişler tertiplemişlerdir. Caracas'ta Parlamentoya doğru

yürüyen nümayişçiler polis tarafından göz yaşartıcı bombalarla dağıtılmıştır. La Paz'da Amerikan bayrağı yakılmış, Buenos Aires'te "Yaşasın Castro" diye bağrılmıştır.

B. MİLLETLERDE

B.M. de Küba meselesi tartışılmış ve yeni karar suretleri sunulmuştur. Rusya, "karşı ihtilal kuvvetlerinin silahtan tecridini" ve Castro talep ettiği takdirde "bütün B.M. üyelerinin Kübaya yardım etmesini" isteyen bir teklif sunmuştur. Romanya daha mülayim bir karar sureti, 6 Latin Amerika memleketi de "meseleye sulh yolu ile bir hal tarzı bulunmasını" teklif etmiştir."

(**Milliyet Gazetesi**, 20 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 60

"AMERİKA İLE RUSYA ARASINDA KÜBA YÜZÜNDEN SERT ÇATIŞMA"

"New York, 19 (R.-a.a.-A.P.) – İki günden beri Küba'da cereyan eden harekâtta hem Castro hükümeti kuvvetlerinin, hem de asi kuvvetlerin faaliyetini kuşatan esrar perdesi henüz kalkmamıştır.

Miamide sürgünde bulunan Kübalıların çevrelerinde karamsarlık gittikçe kendini daha fazla belli etmektedir. Bunlara göre adaya çıkartma yapan kuvvetlerden hâlâ bir haber alınmaması iyi bir alamet değildir.

Diğer taraftan Pinos adasının düştüğü, Santiago şehrinin alındığı ve Kübanın iç bölgelerine doğru ilerlemeler vuku bulduğu şeklindeki haberlerin hiç birini teyit edici bilgi alınamamıştır.

Öte yandan Küba resmi radyosu programlarına normal olarak devam etmektedir. Bu programlar arada bir kesilmekte ve "kuzeylilerin emperyalizmine", Başkan Kennedy'ye ve Dışişleri Bakanı Dean Rusk'a hücumlarda bulunulmaktadır. Bundan sonra yeniden müzik yayınları yapılmaktadır.

Fidel Castro'nun sesi, pazartesi sabahı çıkarma başladıktan sonra okuduğu ilk resmi bildiriden bu yana, Küba radyosundan hiç işitilmemiştir. Küba Başbakanının harekâtı idare etmek üzere cepheye gittiği söylenmektedir.

Miami'deki Küba çevrelerinde, Castro rejimine karşı girişilen harekâtın erken başladığı fikri gittikçe kuvvetlenmekte ve yine bu çevreler Küba topraklarında kurulması düşünülen hükümetin başına geçecek olan Miro Cardona'nın Floridada gizli tutulan bir yerde bulunduğunu da saklamamaktadırlar.

Havana'nın bombardıman edildiği hakkındaki haberleri teyit edecek bilgiler ne Küba'dan, ne de dışarıdaki herhangi bir kaynaktan henüz alınamamıştır. Miamideki Kübalılar için tek iyimserlik sebeb olarak Castro'nun hala istila kuvvetlerinin yok edildiğini bildirmemiş olması kalmaktadır.

Mübalağalı haberler

Küba meselesi ile yakından ilgili Miami kaynaklarına göre, Küba'ya karşı girişilen sözde "istila" hareketi, aslında Küba içlerinde mukavemet grupları kurarak büyük ölçüde bir istila için hazırlıkta bulunmak üzere karaya biraz kuvvet çıkarılmasından ibarettir. Bu kaynaklara göre, 55 bin kişinin Küba'ya çıkarıldığı şeklindeki haberler son derece mübalağalıdır, ancak 1000 kişiden biraz fazla mevcudu olan bir kuvvet karaya çıkmıştır.

Kennedy – Hrutçef söz düellosu

Bütün bunlardan başka, savaş alanından alınan müphem havadislerin de üstünde, Küba mevzuunda hâkim olan haberler, Başkan Kennedy ile Hrutçef arasındaki mesaj teatisinden doğabilecek sonuçlarla ilgili olanlarıdır. Müşahitlerin çoğu, Küba mücadelesinin bilhassa diğer Latin Amerika memleketlerinde uyandıracağı tepkiler konusunda endişe duymaktadırlar. Çünkü bu memleketlerde Amerika aleyhinde esasen mevcut olan cereyan şimdi daha da şiddetlenmek

istidadını gösterebilir. Kısaca bütün siyasi müşahitler, Kübada patlak veren kavganın ne şekilde sona ereceğinin ancak önümüzdeki saatlerde anlaşılacağını tahmin etmektedirler.

Kennedy'nin Hrutçef'e cevabı

Başkanın Küba olayları ile ilgili olarak Sovyet Başbakanı Hrytçef'e verdiği cevap dün gece yarısından sonra yayınlanmıştır. Kennedy bu cevabında, Kübaya dışarıdan herhangi bir müdahalede bulunulması halinde, Amerikanın bu kıtayı dışarıdan gelecek tecavüze karşı korumak üzere Amerikalılar arası sistem çerçevesi içindeki vecibelerini derhal yerine getireceğini bildirmiştir.

Amerika Cumhurbaşkanı, Amerika Birleşik Devletlerinin Kübaya askeri müdahalede bulunmak niyetinde olmadığını, Hrutçef'in bu konuda edindiği kanaatin "vahim bir şekilde yanlış" olduğunu söylemiştir.

Küba olaylarının bütün dünyada barışa halel verebileceği yolunda Hrutçef'in dünkü mesajında belirttiği hususa da temas eden Başkan Kennedy, Sovyet hükümetinin dünyanın diğer bölgelerinde ihtilal çıkarmak için bu olayı bahane saymıyacağını ümit ettiğini bildirmiştir.

Başkan Kennedy, mesajında, Amerikan halkının Kübalı vatanseverlere karşı sempati duyduğunu da ayrıca ifade etmiştir.

Cevabın Washington'daki yıllardan beri alışılmamış bir tonda yazıldığı belirtilmektedir.

Havana radyosu, 2 Amerikalının kurşuna dizildiğini ve pilotlarından birinin Amerikalı olduğu iddia edilen 4 uçağın düşürüldüğünü bildirmiştir.

Diğer taraftan UPİ Ajansının son dakikada verdiği bir habere göre Kübaya çıkan 5 bin istilacıdan bir kısmı dağlardaki taraftarlarına iltihak etmiş, büyük bir kısmı ise bertaraf edilmiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Nisan 1961, s. 1-7.)

EK 61

"KÛBA'DA KARDEŞ KAVGASI"

"Fezaya gidiş rüyadan çıkıp hakikat olmak üzere, ama şu yeryüzünde huzur ve sükûnet hâlâ bir hayal… Sükûneti bozan birkaç müzmin çıbanbaşı mevcut: Kongo, Laos, Kûba… Daima bunlardan biri muhakkak havayı bulandırıyor. Dünya bloklara bölünmüş bir halde olduğu için, bu memleketlerde olup bitenler milletlerarası bir mesele ve tehlike oluveriyor

Kongo meselesinin yatıştığı, Laos probleminin de hal yoluna girer gibi olduğu bir sırada Kûba işi çıktı ortaya… Geçen yazdan beri gazetelerde Kûba'nın ismi pek geçmiyordu. Gerçi Ajans haberlerinde sık sık Castro aleyhtarlarının idam edildiği, pek çok kimsenin hapse atıldığı, arada bir sabotajların vukubulduğu bildiriliyordu ama bunlar pek alakayı çekmiyordu.

Bu hafta adada patlak veren dâhili harp, aslında bu "ufak-tefek hadiseler" in neticesidir. Demokrasiyi kurmak için Batista'yı deviren Castro ondan beter bir diktatör kesilmiştir. Genç sakallı lider gerçi köylüleri tatmin eden işler yapmıştır, fakat memlekette beliren iktisadi güçlükler ve sıkıntılar bilhassa orta sınıfı memnun etmemiştir. Castro sistematik bir Amerika aleyhtarlığı politikasıyla Rusyaya yaslanmış, bununla da kalmıyarak Orta Amerikaya nüfuzunu yaymağa kalkışmıştır.

Bir zamanlar Castro'nun en yakın mesai arkadaşı olanlar dahi selâmeti Kûba'dan kaçmakta bulmuştur. Bunlar Florida'da, Guatemala'da ve diğer Orta Amerika ülkelerinde ihtilal Komiteleri kurmuşlardır. Bir seneden beri adada 600 den fazla kimsenin idam edilmesi, 16.000 kişinin de komşu memleketlere sığınması, Kûba'da memnuniyetsizliğin had safhaya vardığını gösteren bir işarettir. Bu itibarla Castro aleyhtarı Kûbalıların silaha sarılarak isyan etmesinde her şeyden önce bu hoşnutsuzluk rol oynamıştır.

Castro idareye geçtikten kısa bir müddet sonra Amerikaya karşı cephe almıştır. Başlıca mahsulü olan şekeri, daha yüksek bir fiyat veren Amerika yerine Rusyaya satmış, Amerikalılara ait yarım milyar dolarlık mal-mülke el koymuş; silah için Komünist ülkelere başvurmuştur. Castro'nun Latin Amerikaya da "Fidelizm"i yaymaya çalışması Washington'u çileden çıkartmıştır.

Amerika burnunun dibinde kendisine düşman olan ve netice itibariyle Komünistlere bu bölgeye sızma imkânı veren bir idarenin mevcudiyetinden endişe duymuştur. Eisenhower'in sert hareketlerinden sonra, Kennedy'nin baştaki tatlı sözleri de fayda etmemiştir.

Amerika fiilen Kûbalıların Castro'yu devirme teşebbüsünü teşvik etmiştir. Nitekim Florida ve Guatemaladaki ihtilalciler silahlarını Amerikadan temin etmişlerdir. Laos'ta Pathet Lao kuvvetlerine açıkça silah yardımında bulunan Komünistler, bu sefer Kûba'daki iç harbi "Amerikanın bir tecavüzü" olarak vasıflandırmışlardır.

Kuşçev ile Kennedy arasında teati edilen sert mesajlarla, Kûba yine Kongo ve Laos gibi milletlerarası bir ihtilaf mevzuu olmuştur. Bermutad Moskova ve

Washington "karşı taraf müdahale ederse harekete geçeriz" tehdidini savurmuşlardır. Neyse ki, karşılıklı olarak bu nevi ihtarların yapıldığı hallerde, iki tarafın da fazla ileriye gitmekten çekindiği de tecrübe ile sabittir.

Ancak Kûba olayları Sovyetlere yeni diplomatik hücumlara geçme ve Amerika aleyhindeki propagandasını artırma fırsatını vermiştir. Bu iç harp Castro'nun devrilmesiyle mi, yoksa kuvvetlenmesiyle mi sonuçlanır; bu ayrı mesele… Muhakkak olan şey, Karaip'lerdeki bu eski cennet adasının önümüzdeki günlerde bir taraftan kardeş kavgasına sahne olurken, diğer taraftan bütün dünyanın havasını bulandıracağıdır.

FEZA POLİTİKASI

KREMLİN'deki muhteşem resepsiyonda, en neş'eli haliyle Kruşçev, ecnebi diplomatları etrafına topladı ve şöyle dedi: "Gagarin'in fezaya gidiş gelişi savunma gücümüz hakkında bir fikir vermiştir. Eğer bize karşı bıçağını bileyen varsa, Gagarin'in her şeyi gördüğünü iyi bilsin" Kruşçev bir kahkaha attı ve şöyle devam etti: "Biz her şeyi biliyoruz…"

Sovyet lideri bu sözlerle Rusyanın feza uçuşu sayesinde askeri sahada elde ettiği üstünlüğü belirtmek istemiştir. Gagarin'in başarısı gerçekten Rusyaya ilimden başka sahalarda da avantajlar sağlamıştır.

Psikolojik sahada: Sovyetler büyük çapta propaganda yapmak ve geniş kütlelere tesir etmek imkânını elde etmişlerdir.

Siyasi sahada: Moskova daha üstün bir devlet tavrıyla silahsızlanma teklifini tekrarlamıştır. Kruşçev Rusya ve peykler âlemindeki durumunu da sağlamlaştırmış, umumiyetle dışta prestijini yükseltmiştir.

Askerî sahada: Rusya yeni bir "feza stratejisi" ile ilerde içinde insan da bulunan peykleri askeri maksatlarla kullanabileceğini ima etmiştir.

Rusya ilk feza seyahatinden elde edilen ilmî malûmatı kendisine saklarken, diğer sahalardaki kazançlarını elinden geldiği kadar bütün dünyaya yaymağa çalışmıştır. Moskova bilhassa Gagarin'in başarısını, Komünist sistemin üstünlüğüne delil olarak göstermiştir.

Sovyetlerin bu ilmi başarısı muhakkak ki muazzamdır. Sovyetler son yıllarda evvelâ askeri üstünlük sağlamak için büyük roketler, sonra da fezanın fethi için de peykler inşa etmek üzere çok gayret sarfetmişlerdir. Rusya güdümlü ekonomisini bu gayeye yöneltmiş, bütçesinin mühim bir kısmını bu işlere ayırmıştır.

Amerika ise daima halkın hayat seviyesine, istihsale ve konfora en büyük önemi verdiği için, feza işini ikinci planda bırakmıştır. Rusyanın feza yarışında Amerikayı geçmesinin sebebi işte budur. Kruşçev dahi son bir konuşmasında Rusların gözlerini yalnız fezaya çevirmemeleri gerektiğini, Amerikanın hayat standardında ilerde olduğunu söylemiştir…"

(Sami Kohen, **Milliyet Gazetesi**, 20 Nisan 1961, s. 2.)

EK 62

"GÜNÜN PORTRELERİ"

"Miro Cardona'nın da Havanadan kaçtığı bundan birkaç ay evvel haber alındığı zaman, bu haber hayret ve heyecanla karşılanmıştı.

Hatta Fidel Castro'nun yakınlarından ve ilk mücadele arkadaşlarından olan birçok kimseler, bu haberin doğruluğuna ihtimal vermediler.

Miro Cardona'yı hepsi tanıyor, onun ne kadar dürüst ve ne kadar aklı başında bir adam olduğunu hepsi biliyordu. Bizzat Fidel Castro, Batista'nın bir daha dönmemek üzere kaçmasından birkaç gün evvel onu bütün arkadaşlarının içinde en temiz ve mübarek adam olarak takdim etmişti. İlk Castro hükümeti teşekkül ettiği zaman, Cardona, Başvekilliğe getirilince buna hiç kimse şaşmamıştı.

1959 senesiydi. Yorgun yüzü ve diken diken, intikamcı sakaliyle bütün gazetelerde, dergilerde ve televizyonlarda görülen Fidel Castro, sadık adamı Jose Miro'yu öne sürerek:

- Kendim "ordular murahhası" ünvanı ile yetineceğim demişti.

İki arkadaş, uzun zamandan beri tanışıyorlardı. Cardona'nın fakültede Profesör, Castro'nun Havanada avukat olarak çalıştıkları tarihte, İkisi de, 1943 te, Belen'de Cizvitler okulunda bulunmuşlar, sonra ikisi de ihtilal saflarında çalışmışlardı.

Castro ile Cardona, Oriente eyaleti halkındandırlar. Yalnız aileleri ayrı ayrı sınıflara mensuptur. Castro, o bölgenin en zengin çiftçi ailelerinden birinin oğludur. Miro ise daha mütevazı bir ailenin çocuğudur. Yalnız, her ikisinin aldığı terbiyede, din tarafı son derece kuvvetlidir. Castro, sonraları koyu bir din aleyhtarı, bir Allah inkârcısı, bir papaz katili olmuş, Cardona ise, onun başvekili olduktan sonra bile, dini bütün bir Katolik kalmıştır.

Hayat, Fidel Castro ile Miro Cardona'yı ilk olarak 1947 senesinde bir kere biribirinden ayırmıştır. Küba diktatörünün hayatındaki bu devre, hiçbir zaman gereği gibi aydınlanmış değildir. Yalnız Castro'nun, Dominik Cumhurbaşkanı aleyhinde hazırlanan bir suikasd işine karıştığı, Havana'ya geçip hayatını kurtarmak için köpek balıkları ile dolu denize atılmış olduğu bilinmektedir.

Küba diktatörü böylece, ihtilal metodlarını denemekle meşgulken Cardona, tahsiline devam etmek üzere Havana'da kalmıştır.

Sonra, 1950 senesinde, bir talebe toplantısında karşılaştılar. O tarihte Castro, henüz komünist olmamasına rağmen komünistlikle mimlenmişti. Cardona ise, üniversitede profesör olmağa hazırlanıyor, açılacak bir kürsüyü bekliyordu.

Havana ihtilalini hazırlamakta olan Fidel Castro ile Raul Castronun Mexico'ya yerleşmelerinden birkaç ay sonra da Miro Cardona oraya gitmiş, ihtilal hareketinde faal bir rol almak istediğini söylemişti. 1956 da, Meksika bandıralı bir eski yatla Küba kıyılarına çıkan Fidel Castro ve kardeşinin yanında, Cardona, yine

hazır bulunuyordu. İzleri keşfedilip kuşatıldıkları ve dağlara sığınmak zorunda kaldıkları zaman yine hep beraberdiler.

Bu dağa çıkış çabucak duyulmuş, o günden itibaren üç sene müddetle, binlerce genç adam ve genç kız, Castroculara iltihak etmeğe başlamıştı. Bunların hepsi, Fidel Castro ve Jose Miro Cardona arasındaki canciğer arkadaşlık bağının ne kadar kuvvetli olduğunu görüyor ve biliyordu. Onun için, ihtilalden sonra, Cardona'nın Başbakanlığa getirilmesini herkes pek tabii bulmuştu.

Fakat çok geçmeden, bu iki eski arkadaş arasındaki dostluk, kin haline geldi. Cardona, artık Castro'yu dinlemiyordu. Onun Amerika aleyhtarlığına iştirak etmiyordu. Sonra da, din aleyhtarı fikirlerine katılmıyordu.

Bundan altı ay evvel, Castronun bir Meryem Ana heykeline tükürme jesti yaptığını haber alınca şöyle demişti:

- Onunla hiçbir münasebetim kalmamıştır. Memleketi mahva sürüklüyor. Onu yere sermek şarttır."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Nisan 1961, s. 3.)

EK 63

"CASTRO "İSTİLACILAR YOK EDİLDİLER" DEDİ"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-FİDEL Castro dün yayınladığı bir tebliğde, "istilâcıların tamamile yok edildiğini ve kalıntılarının da bataklıklarda kısıldıklarını" bildirmişdir.

Bildiride, son âsi kuvvetlerinin adanın güneyindeki Giron plajında kuşatılıp denize döküldükleri, bir kısım asilerin de kurtulmaları imkânsız olan bataklık bölgeye kaçtıkları belirtilmiştir.

Castronun emrindeki Rus yapılı "Mig" uçakları, asilerin kaçmasını önlemek için, bütün deniz araçlarını batırmıştır. Ayrıca, istilacıları imha etmek için "Stalin" tipi ağır tanklar kullanılmaktadır. Son temizlik hareketine, Kûbaya "müşavir" olarak gelen Sovyet ve Kızıl Çin askeri personelinin de katıldıkları söylenmektedir.

Castro, bildirisinde, asilerin Kûbada 72 saatten fazla tutunamadıklarını belirtmiş ve kendi kuvvetlerinin de çok ağır kayıplara mâruz kaldıklarını açıklamıştır.

ÂSİLERE GÖRE

Kûbanın "Escambray" dağlarında faaliyete geçen yeni bir asi radyo istasyonu, Castro aleyhtarı kuvvetlerin vazifelerini başardıklarını iddia etmiştir. Radyoya göre, asi birlikler bu dağlarda aylardan beri çarpışan çetelere katılmışlar ve onlara silah ve muhimmat getirmişlerdir.

Kûba ihtilal Komitesi de yayınladığı bir tebliğde, "Çıkarmaların Castroyu devirmek için girişilen savaşın sadece bir safhası" olduğunu bildirmiştir. Bildiride "Bu akın, aslında bir istila teşebbüsü değildi. Esasen Castroyu derhal ve gerilemelere uğramaksızın devirmeyi beklemiyorduk" denmektedir.

TEVKİFLER VE İDAMLAR

Kûbada Castro Hükûmetinin geniş çapta tevkiflere giriştiği bildirilmiştir. Yakalanan Kûbalı ve ecnebilerin sayısı birkaç bini bulmaktadır. Amerikan Hükûmeti, İsviçre Sefarethanesinden tevkif edilen Amerikalılar mevzuunda Kûba Hükûmetini protesto etmesini istemiştir. Ayrıca Kûbada yapılmakta olan geniş tevkifler mevzuunun, Birleşmiş Milletlere getirileceği de bildirilmektedir.

Havanada dün 7 Kûbalı daha kurşuna dizilmiştir. Bunların arasında Castronun eski mesai arkadaşı ve şimdiki asi liderlerden biri olan T. Marin de bulunmaktadır."

(**Milliyet Gazetesi**, 21 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 64

"KÜBA'DA DURUM KARIŞIK; F. CASTRO BAŞKA, ÂSİLER BAŞKA TÜRLÜ KONUŞUYOR"

"New York, 20 (Radyo-AP-a.a.) – Durumun hâlâ karışık olduğu Küba üzerindeki kalın esrar perdesi bugün de kalkmamıştır. Zira Küba'da sadece komünist memleketlerin gazetecilerinin faaliyet göstermelerine müsaade edilmektedir. Diktatör Castro'nun kontrolündeki Havana Radyosu ile asilerin gizli istasyonları ve muhtelif memleketlerdeki kaynakları, birbirini tutmıyan iddialar ileri sürmeğe gene devam etmişlerdir. Çarpışmaların nasıl bir manzara arzettiği ve hangi tarafın ağır bastığı hakkında edinilen malumat tatmin edici değildir.

Nitekim Castro imzasını taşıyan ve bugün Havana Radyosu tarafından yayınlanan bildiride, "istilacıların tamamiyle yok edildikleri" bildirilmektedir. Asi kuvvetlerin dün Giron plajında kuşatıldıkları ve denize döküldükleri ileri sürülmektedir. Bildiriye göre, asilerden bir kısmı yeniden karaya çıkmak istemişlerse de, hükümet kuvvetlerine mensup uçaklar bütün deniz araçlarını batırmıştır. Bir kısım asiler de, kurtulmaları imkânsız olan bataklık bölgeye kaçmışlardır. İstilacılar çok sayıda silah, birçok Sherman tankı ve taşıt aracı bırakmışlardır. Bunların hepsi Amerikan yapısıdır. Castro kuvvetlerinin de ağır zayiat verdiğini kaydeden bildiri şöyle sona ermektedir:

"Ücretli istila kuvvetleri, Küba topraklarında 72 saatten az tutunabilmişler Çarşamba gecesi saat 23.30 da (Gmt) en son bulundukları yerlerden de atılmışlardır."

İstilacılar aksini iddia ediyorlar

Castro imzalı bildiriden iki saat önce asiler, Küba diktatörünün eski mesai arkadaşlarından Nino Dias kumandasında bir başka müstevli grupunun kuzeyde bir plajdan karaya çıktığını bir tebliğle açıklamışlardır. Haber, Sovyet resmi Tass Ajansı tarafından da teyid edilmiştir. Tebliğde, Kübada girişilen hareketin "geniş ölçüde" olmadığı, "istila" diye adlandırılamıyacağı, maksadın Castro'ya dağlarda meydan okumakta olan vatanseverlere yardım ulaştırmak bulunduğu bildirilmektedir. Tebliğe göre Escambray dağlarında hedefe ulaşılmış ve gerilla kuvvetleri ile temas sağlanmıştır. Asiler, bütün kuvvetlerini seferber etmemişler, fakat gene de tasarladıkları işi başarmışlardır.

Puerto Rico'da dolaşan haberlere göre, bugün bir çıkarma daha yapılacaktır.

Asilerin Miami'deki karargâhında, haberlerin "kötü" olduğu gizlenmemektedir. Fakat karargâh buna rağmen, Castro aleyhtarı kuvvetlerin Küba'nın doğu ve batı uçlarında Oriente ile Pinar del Rio'da başarı sağlamış olduklarını ifade etmiştir. Kübadaki asi radyo istasyonu ise, müstevli kuvvetlerin kurmuş oldukları köprübaşlarını tutmakta devam ettiklerini bildirmiş ve şifreli haberleri vermeğe başlamıştır. "Ay doğdu", "Genio'dan mektup aldık" gibi sözlerle devam eden esrarlı konuşma, uzun zaman fasılalarla sürüp gitmiştir. İstila arefesinde

de bu gibi konuşmaları duyanlar, yeni çıkarmalar hazırlandığı haberlerine daha fazla iltifat etmektedirler.

Bir radyo istasyonu daha faaliyete geçti

Kübalı sürgünleri birleştirip harekâtı tertiplemiş olan Küba İhtilal Konseyi, çıkarmaların, Castro'yu devirmek için girişilen savaşın sadece bir safhası olduğunu kaydetmiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 65

"KENNEDY, "KÛBA'YI KOMÜNİSTLERE TERKE NİYETİMİZ YOK" DEDİ"

"WASHINGTON, A.P. – RADYO-BAŞKAN Kennedy, "Kûba'yı Komünistlere terk etmeye asla niyetimiz yok" demiştir.

Başkanın Amerikan Gazeteleri Yazı İşleri Müdürleri Cemiyetinde yaptığı bu konuşma radyo vasıtasıyla bütün dünyaya yayınlanmıştır.

Başkan, Amerika'nın Kûbaya tek taraflı olarak müdahale etmesinin beynelmilel anlaşmalara aykırı olabileceğini söylemiş ve "Fakat cebire tahammülümüz hudutsuz değildir. Amerikan kıt'asındaki milletlere, komünistler dış müdahalede bulundukları takdirde kendi milletimizin güvenliğini temin için taahhütlerimizi yerine getirmekte tereddüt etmiyeceğiz. Birgün kendimizi müdafaa etmek mecburiyetinde kalırsak, Budapeştenin kanlı sokaklarında hakiki yüzlerini gösterenlerden "müdahalede bulunma" dersi almaya niyetimiz yoktur." demiştir.

Başkan Kûba'da canlarını kaybedenleri hürmetle anmış ve "Bu, komünist tankların, hürriyetleri için mücadele etmekte olan milletler üzerine ilk yürüyüşleri değildir" demiştir.

Kennedy "Kûba halkı henüz son sözünü söylemiş değildir. Onların hür ve müstakil bir Kûba için çalışmaya devam edeceklerine şüphem yoktur" diyerek ihtilalcilere sempatisi olduğunu göstermekten de kaçınmamıştır."

(**Milliyet Gazetesi**, 21 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 66

"GÜNÜN KONULARI"

"Küba adasındaki komünist idareye karşı askeri bir hareket başladı. Malum olduğu üzere bu adadaki rejim değişikliği, adayı, Sovyet Rusyanın Amerikaya karşı bir ileri üssü haline getirmişti. Ruslar tarafından buraya savunma maksadiyle mühim tank ve tayyare kuvvetleri da taşındı. Mütaarrız yoktu ki, ada savunmak zorunu hissetsin. Herhalde savunmadan maksat, Amerikaya ve Panama Kanalına taarruz etmek maksadiyle hazırlanan roket tesis ve meydanlarını kurmak olacaktı.

Harekâttan evvel adanın stratejik durumuna bakmak faydalı olacaktır:

Sovyet Rusya neden dolayı ileri karakol, daha doğrusu ileri taarruz mevzii olarak adayı seçmiştir?

Adanın kara ve deniz olmak üzere iki stratejik önemi vardır. Kara bakımından ehemmiyeti Amerikanın sanayi merkezlerine kuvvetli roket ve hava taarruzları yapmak durumunda bulunuşudur.

Amerikanın kuzeyinde, Rusların yapması muhtemel roket ve hava taarruzlarını haber almak için kuvvetli radar şebekeleri vardır. Buna mukabil haber alma bakımından Atlantik ve Pasifik sahilleri zayıf durumda kalır. Teknik imkânlar muvacehesinde Küba adasından havalanacak tayyare ve atılacak roketler Amerikaya daha zararlı olacaktır.

Deniz stratejisine gelince: Kübanın Panama Kanaliyle Kuzey Amerikadan Güney Amerikaya, Güney Amerikadan da Avrupaya gelen deniz yollarını kontrol eder bir durumu vardır. Bu yollar, Avrupadaki muhtemel bir kara harbinin idamesi üzerinde büyük etki sahibidirler.

Bundan dolayı nispeten ufak bir ada olmakla beraber (Kıbrıs adasının on misli cesamette) Küba'nın stratejik önemi büyüktür. Hususiyle bu adaya hâkim olan bir kuvvet kolaylıkla Haiti ve diğer adaları da alıp stratejik durumunu büsbütün takviye edebilir.

Stratejik durumu ne kadar kuvvetli olursa olsun Amerikanın zorla bu adayı almak istiyeceği asla tasavvur edilemez. Zira Amerikan harbinin başlayacağı nokta hür milletlerin tecavüze uğramalarıdır. Böyle bir tecavüz karşısında Amerika gereken yardımını yapar ve bu milletleri tekrar hürriyete kavuşturduktan sonra getirdiği kuvvetleri geri çeker. Nitekim İkinci Dünya Harbinde tekmil Kuzey Afrikayı işgal eden Amerika, kuvvetlerini buradan hemen çekmiştir. Binaenaleyh Amerika Küba'daki harbin bir tahrikçisi olarak mütalea edilemez. Onun harble alakası sadece İkinci Dünya Harbinde buraya hicret eden büyük bir Amerikan kütlesinin can ve mal emniyetini sağlamaktan ibarettir.

Görünüşe göre baskı rejimi Küba halkını çileden çıkarmış ve ufak kütleler halinde Amerikaya hicrete zorlamıştır. Harbi hazırlayanlar hürriyet mücadelesi uğruna Amerikada veya Kübaya bağlı diğer küçük adalarda yaşayan Kübalılardır.

Adanın üç çeşitli yerinden ve havadan taarruza başlanmasiyle iyi hazırlanmış bir planın tatbik edildiği anlaşılmaktadır. Bizce harekâtın neticesini denizler hâkimiyeti temin edecektir. Hangi taraf denizlere hâkim olursa o tarafın galip geldiğini muhakkak göreceğiz.

Bildiklerimize göre, Küba'nın deniz kuvvetleri pek azdır; 5 refakat gemisi, 2 karakol gemisi, 3 hücumbotu ve 20 emniyet botundan ibarettir. Bu gemilerin mahiyeti deniz hâkimiyeti almak uğruna mücadeleden daha ziyade hava ve denizaltı taarruzlarına karşı ticaret gemilerinin emniyetini sağlamaktan iberettir. Bu kuvvetler hürriyet taraftarlarının denizden yardım almasına asla mani olamaz.

Her iki tarafın hareketleri de deniz yollarından gelecek yardımlarla besleneceğine nazaran, ikmal durumu, hürriyet taraftarlarının lehine bir vaziyet yaratmaktadır.

Hrutçef hadiseyi büyük bir tehdit savurarak karşılamıştır. Kennedy de kendisine aynı şekilde sert bir tonla cevap vermiştir. Bu hadise bir dünya harbinin çıkmasına sebep teşkil edebilir mi?

Tarih boyunca diktatörlerin dünyayı ateşe vermesi bir hesap veya kitaba istinat etmemiştir. Burada da hesapsız ve kitapsız bir karar dünyayı ateşe verebilir ve bunu kimse önceden tahmin edemez.

Lakin hesap ve kitap sahibi insanlar için Küba'daki askeri durum, herhangi bir dünya harbi mevzuu değildir.

Bunun dışında Rusyanın komünistlere, Amerikanın da hürriyetçilere yardım ettiği bir durum hâsıl olabilir. Nitekim Kamoy adasında da böyle bir durum meydana gelmişti. Orada Amerikalılar, Milliyetçi Çin kuvvetleriyle birlikte aldıkları deniz hâkimiyeti sayesinde kısa zamanda mütecavizi durdurmasını bildiler. Çok yüksek irtifalara havalanan Amerikan tayyarelerinin, aynı kabiliyette olmıyan Rus tayyarelerini, harb vazifesi yapmaktan menetmeleri de bu hâkimiyette rol oynadı.

Deniz ve hava üstünlüğü, bizi, Küba adasındaki komünist rejimin bir gün son bulacağı kanaatine götürmektedir."

(Amiral Afif Büyüktuğrul, **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Nisan 1961, s. 3.)

EK 67

"KÛBA'LI ÂSİLER ÇETİN SAVAŞA HAZIRLANIYOR"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-FİDEL Castro, asileri imha etmekle kazandığı zaferin 1 Mayısta büyük şenliklerle kutlanacağını bildirmiştir. Kûbalı genç diktatör, hâlen Matanzas eyâletinde bulunmaktadır. Kendisi askerî harekâtın başında bulunmuştur.

Dün Castro'nun "bedeni ve aklî bakımından çalışmaz hâle" geldiği ve tedavi altında bulunduğu için halka görünmediği iddia edilmişse de söylentiler sonradan yalanlanmıştır.

Castro Hükûmeti, yakalanan esirlerin, istilâ hareketi için Guatemala'da Amerikalı subaylar tarafından yetişdirildiklerini iddia etmiştir. Ele geçirilen esirler arasında ihtilâl hareketinin lideri Dr. Miro Cardona'nın oğlu da bulunmaktadır.

İhtilâl Komitesi hâlen "Kurtuluş kuvvetleri"nin adanın merkezindeki Escambray dağlarında mevzilendiklerini ve bunların, kendilerine iltihak etmekte olan sayısız Kûbalı vatanseverle birlikte "çetin bir savaş"a hazırlandıklarını bildirmiştir. İhtilâl Komitesi, son çarpışmalarda "Castro kuvvetlerine Rusyadan başka Kızıl Çin ile Çekoslovakyanın da fiilen yardım ettiklerini" ileri sürmüştür.

KENNEDY'NİN TEMASLARI

Başkan Kennedy eski Başkan yardımcısı Richard Nixon'u Beyaz Saraya davet etmiş ve kendisiyle Kûba meselesini görüşmüştür. Nixon, Kennedynin politikasını desteklediğini ifade etmiştir.

Kennedy Kûba ihtilal lideri Dr. Cardona ile de bir görüşme yapmıştır. Görüşme Cardona'nın isteği üzerine vukubulmuş ve 10 dakika sürmüştür.

HARB SAHASININ HALİ

Yugoslav Ajansının muhabiri ilk defa olarak Las Villas'taki harb sahası hakkında bir yazı göndermiştir. Muhabire göre, şiddetli savaşların cereyan ettiği dolaylar, ikinci dünya harbinde Müttefiklerin çıkarma yaptığı Avrupa sahillerine benzemektedir. Yüzlerce ev yıkılmıştır. Meydandan birçok tank, zırhlı araba ve silah enkazları görülmektedir. Castronun askerlerinden 300 kadar yaralı, hastanelere kaldırılmıştır."

(**Milliyet Gazetesi**, 22 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 68

"CASTRO'NUN KÜBA'DA DURUMA TEKRAR HÂKİM OLDUĞU BİLDİRİLİYOR"

"New York 21 (R. a.a. A.P.) – Fidel Castro aleyhtarlarının Küba sahillerine yaptıkları çıkarma harekâtının neticesi hakkında, asiler tarafından henüz kesin bir açıklama yapılmamış olmasına rağmen Miami'deki siyasi çevreler, harekâtın bu safhasına bitmiş nazariyle bakmaktadırlar.

Özel bir teşekkül olan "Amerikalılararası Meseleler Komisyonu" Başkanı Wendell Rollason dün, Miami'de yaptığı bir basın toplantısında, çıkarma harekâtı hakkında şunları söylemiştir: "Esas itibariyle bu çıkartmadan maksat işgal olmayıp, sızmaktır. Harekâtın üç gayesi vardır.

1- Küba'nın genel savunması hakkında sondaj yapmak (Savunmanın beklenenden daha kuvvetli olduğu anlaşılmıştır),

2- Escambre dağlarındaki gerillaları takviye etmek,

3- Küba'da karışıklık çıkarma kampanyasına başlamak."

Rollason, bundan sonra nasıl bir harekâta girişileceği ve Küba istila komisyonu üyelerinin nerede olduklarına dair tevcih edilen soruları cevapsız bırakmıştır.

Başkan, Havana'dan aldığını ileri sürdüğü bir haberde Castro'nun Tesora bombardımanları sırasında yaralanarak bedeni veya akli bakımdan çalışamaz hale geldiğini iddia etmiştir. Bu haber ayrıca doğrulanmamıştır. Castro'nun henüz nerede olduğu bilinmemekle beraber, kendisinin hala cephede bulunduğuna dair gelen haberlerin daha ağır bastığına muhakkak nazariyle bakılmaktadır.

Diğer taraftan çıkartmanın vuku bulduğu bölgelerde çarpışmaların hemen hemen kesildiği, yalnız dağlık bölgede ufak bir iki çarpışmanın husule geldiği bildirilmektedir. Bütün bunlardan anlaşıldığına göre, Castro hükümeti çıkarma harekâtının ilk ravundunu kazanmış görünmektedir.

Küba'da basın ve radyo artık daha fazla 1 Mayıs günü yapılacak gösteriler üzerinde durmakta ve bunun Castro'nun zafer gösterisi olacağını ileri sürmektedirler.

Dün de Havana'da ihtilala aleyhtarı 7 kişi kurşuna dizilmiştir. Bu suretle son üç gün zarfında kurşuna dizilenlerin sayısı 29 a yükselmiştir. Havana'da durum sakin gözükmektedir. Milis kuvvetlerinin Castro ve zafer lehinde yaptıkları gösterilerden başka dikkati çeken bir olay yoktur. Sovyet yapısı Mig uçaklarının buraya geldiğine dair dolaşan haberleri teyid edici bir ipucuna rastlanmamıştır.

Küba hükümet radyosu bugünkü bir yayınında Castro aleyhtarları, Küba ihtilal komisyonu başkanı Dr. Cardona'nın oğlunun son çarpışmalarda esir edildiği bildirilmiştir. Radyo asilere karşı girişilen harekâtı bizzat Castro'nun idare ettiğini ayrıca tasrih etmiştir.

Nehru'nun görüşü

Hindistan Başbakanı Nehru, parlamentoda yaptığı bir konuşmada, Küba olaylarına temas ederek: "Küba istilasının Birleşik Amerikadaki özel veya resmi müesseselerin yardımı olmadan yapılabileceği hususunda şüpheliyim" demiş ve "İstilanın aslında müdahale olduğunu zannettiğini" söylemiştir.

Nehru, Birleşik Amerikanın Kübaya silahlı bir müdahalede bulunmıyacağı hakkında Kennedy'nin verdiği beyanatı memnuniyetle karşıladığını belirtmiş, fakat böyle silahlı bir müdahale ile Amerikada yaşıyan Kübalı sürgünlere cesaret verip Küba'yı istila etmelerine göz yummak arasında ne fark var anlayamıyorum demiştir.

Amerikalı gazeteciler serbest bırakıldı

Associated Press ajansının Kübalı muhabirlerinden birinin Miami ile bir telefon konuşması sırasında bildirdiğine göre, Küba'daki bütün Amerikalı gazeteciler serbest bırakılmıştır. Bunlar halen Matanzas eyaletinde Fidel Castro ile birlikte bulunmaktadırlar. Bu muhabir Castro'nun sıhhatinin çok iyi olduğunu ayrıca bildirmiştir.

Çıkarma bölgesinin hali

Tanjug Ajansının Havana muhabiri, Las Villas eyaletinin güney batısındaki çıkarma noktalarından biri olan "Playa Larga" adlı kumsalın "İkinci Dünya Savaşının en çetin çarpışmalarından birinin cereyan ettiği bir meydanı andırdığını" bildirmiştir. Muhabir, şunları anlatmaktadır: "Binlerce obüsün ve bombaların kumsalda açtığı çukurlar kovan yığınları arasında alabildiğine uzanmaktadır. Hala dumanları tüten bina yıkıntıları arasında Shermen tanklarının iskeletleri göze çarpıyor. Açıkta çıkarma mavnalarının enkazı yüzmektedir."

Küba Radyosunun iddiaları

Küba savaşı sırasında Castro kuvvetlerinin eline geçen esirler, buraya Guatemala'dan Amerikan uçakları ile getirdiklerini, Guatemala'ya ise yine Amerikadan nakledildiklerini itiraf ettiklerini Havana Radyosu ileri sürmüştür. Yine bu radyonun yayınına göre, bozguna uğrıyan istila birliklerinin geri alınmasında Amerikan deniz kuvvetleri büyük bir rol oynamıştır.

Radyo, adaya çıkarma yapan asilerin kurdukları köprübaşlarının tamamiyle ezildiğini, katıksız bir zafer kazanıldığını tekrar etmiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Nisan 1961, s. 1-5.)

EK 69

"BİR ÇIBAN BAŞI"

"Sovyet Rusya ile Birleşik Amerika Devletleri arasında kimi zaman soğuk harb, kimi zaman flört, kimi zaman da bilimsel yarışma şeklini alan karşılıklı itişmelerin içyüzünü yakından incelemek şüphesiz çok güç oluyor. Bu konuda ilgili hükümetlerin dayandığı gerçeklerden yoksun bulunduğumuz için biz olayları ancak dış görünüşleri ile ele almak zorundayız. Küba'da patlak veren son ayaklanma hareketi bundan ötürü üzerimizde bir sürpriz etkisi yaptı. Oysa Sovyet Başbakanı Hrutçef, Amerikalı politika yazarı Walter Lipman'a geçenlerde verdiği bir demeçte yakında böyle bir hareketi beklediğini, buna göz yummayacağını söylemiş. Bunu çıkarma yapıldıktan sonra Batı gazetelerinde okuyoruz. Hrutçef, kendi hükümetinin "istihbarat"ını karşı taraf basınınından gizlemediğine göre, Küba'da olup bitenleri devlerarası bir politika savaşına, bir gövde gösterisine benzetmek belki daha doğru olacaktır.

Batista rejimini devirdikten sonra yanındaki hürriyetçi arkadaşlarını, kimini hapse atarak, kimini bir köşeye iterek Sovyetlere ve komünizme kayan Fidel Castro Birleşik Amerikayı gittikçe rahatsız etmeğe başlamıştı. Bu rahatsızlığın nedenini herkesten iyi Sovyet Rusya ve özellikle Sayın Hrutçef'in anlaması gerekirdi. Macar devrimi sırasında Rus tanklarını gönderip halk ayaklanmasını zorla bastırırken Sovyetler Birliği güvenlik kordonu gerekçesini ileri süren kendisi değil mi idi? Birleşik Amerika Devletlerinin güvenliği bakımından Küba'nın durumu ise elbette Sovyetlere kıyasla Macaristanın geopolitik durumundan daha önemlidir. Güney Amerika milletleri arasında Kuzeye karşı ötedenberi zaten bir hoşnutsuzluk vardı. Genel olarak buralarda üretim şartları geridir, hayat seviyesi düşüktür. Komünist propagandası için alan oldukça uygundur ve bu konuda Ruslar hiçbir fırsatı kaçırmamaktadırlar.

Bu şartlar altında Küba'ya yerleşecek komünist, ya da komünistimsi bir idare Birleşik Amerikanın kalçasına şüphesiz kocaman bir iğne gibi batacaktır. Birleşik Devletlerin Güney Amerikadaki prestijini bir yana bırakınız, adanın stratejik önemi bile Kuzey hesabına başlıbaşına bir tehlikedir.

Bununla beraber Washington Hükümeti bugüne değin herhangi bir teşebbüse girişmemiş, Küba'daki rejim buhranını Kübalıların kendi aralarında çözmelerini beklemiştir. Böyle bir buhranın adada gittikçe kızıştığı meydanda idi.

Ekonomik bağları Birleşik Devletlerden koparılmakla halkın sefaleti büsbütün artmış, Castro'nun başvurduğu gelişigüzel tedbirler memleketteki sosyal düzeni altüst etmiş. Kiliseye ve papazlara reva görülen işlem, çoğu koyu Katolik olan Kübalıları gücendirmişti. Rejime karşı cephe alan, silahlanıp dağa çıkan, yabancı memleketlere sığınarak kurtuluş teşkilatına katılanların sayısı son zamanlarda gittikçe artıyordu.

Bu itibarla Başkan Kennedy'nin Başbakan Hrutçef'e karşı verdiği sert cevabı yadırgamamak gerekir. Burnunun dibindeki bir adayı bir Sovyet üssü haline getirmek isteyenler karşısında bu hareketi önlemeye çalışanlara Birleşik Amerika sempati besler, hatta yardım ederse bunu olağan saymalıdır.

Şimdi bu sert cevabın Moskovada uyandıracağı tepkiler ne olacaktır? Sovyet Rusya, yeryüzündeki biricik rakibinin kaygularını anlayıp gerileyecek midir? Yoksa adadaki çıbanbaşını tırmalamaya devam edecek midir? Küba yüzünden üçüncü cihan savaşına geçilmesi akla pek yatkın gelmediği için ortada biz bir üçüncü olanak göremiyoruz. Herhalde karaya ayak basanların denize dökülmesi ile isyanın yakında bastırılacağını sanmak güçtür. Böyle bir sonuca Amerikanın göz yummaması gerekir."

(Nadir Nadi, **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Nisan 1961, s. 1-3.)

EK 70

"PSİKOPAT CASTRO"

"Geçen cumartesi günü saat 20.21 geçe ivedilikle toplantıya çağırılan Birleşmiş Milletler Politik komisyonunda Cuba, Amerikayı itham ve şikâyetlerini açıklamıştı. Nitekim Castro'nun Hariciye nazırı Raul Roa, Amerikanın korsanlık yaptığını, Castro rejimine rahat vermediğini, çıkarma hareketleri için, Amerika gizli teşkilatiyle, meteoroloji istasyonlarının hainlere yardımcı olduklarını söyledi ve sözlerini şöyle bitirdi: "Cuba'yı yalnız kalmış zannederseniz aldanıyorsunuz, bizim de büyük dostlarımız var, bizim de yardımımıza geleceklerdir!"

Bu iddiaları Stevenson (Amerika delegesi) şiddetle reddetti, fakat Amerikanın yardımı olmasa da hazırlıklar devam ediyordu ve nihayet malûm olduğu üzere istila başladı.

Castro bütün psikopatlar gibi, ihtilali kazandı, fakat zaferi hazmedemedi. Umumî efkârın siniri ile oynıya oynıya elindeki oyuncak patladı. İstiladan bir gün evvel bütün Havana halkı, asilerin uçaklarla yaptıkları bombardımanlarda ölen üç kişinin cesedi önünden Castro lehinde nümayişler yaparak geçmişlerdi. Fakat bu büyük tezahürat hiç kimseyi yıldırmadı. Castro ve rejimini yıkmak için teşebbüse geçmiş olan İhtilal Konseyi Başkanı Miro Cardonanın sözleri ve nutukları elden ele dolaşıyordu. Gençler bunları teksir ediyorlardı. Cardona, hava kuvvetlerinin ayaklanmasını büyük bir heyecanla karşılamış ve "havacılarımızı bir kahramanlık ruhu kapladı!" demiştir. Gerçekten de bu havacılar, yeni bir hürriyet mücadelesine kanatlanmadan evvel yerde Fidel Castro'ya bağlı ne kadar uçak varsa hepsini meydanlarda imha etmişlerdir. Miami Cuba cehenneminden kaçan insanlarla doludur. Bu uçaklardan biri Miami'ye indiği zaman, Cuba'lı mülteciler onu omuzlarda gezdirmişler, deli gibi alkışlamışlardır. Cardona, Cuba'ya çıkış hareketinin kumandanının da ismini vermiştir. Bu zat Mexico'da karargâh kurmuş olan Roberto Verdaguer'dir. Cuba adasındaki büyük şehirlerde başta Havana olmak üzere bütün dükkânların vitrinleri sür'atle boşalmış ve halk adeta dükkânları yağma etmiştir. Daha istila başlamadan bu istila hissi halkı baştanbaşa sarmış bulunuyordu.

Castro, halkı sükûna davet ediyor ve mağazalara hücum edilmemesini istiyordu. Tuhaf tesadüf ayni tavsiyeler mukabil cepheden de geliyordu. Castro her işi berbat etmişti. Döviz yoktu, ithalat da ihracat da durmuştu. Adalet yerini örfi muamelelere terk etmişti. Halk sabun bulamıyor, otomobil lastiği karaborsaya intikal etmişti. Jilet tedarik etmek mümkün değildi. Her dükkânın önünde beliren uzun uzun kuyruklar Castro rejimi için menfi bir propaganda olmuştu. Tehlike çanları çalmağa başladığı zaman Castro "herkes askeri vazifesinin başına koşmalıdır, diye beyanlarda bulundu, fakat istihsal hayatındaki vazifesini ihmal etmemelidir" dedi. Bittabiî Cubalılar, ne istihsalin başında bulundular, ne de askeri vazifelerini yaptılar.

Şimdi Cuba'da muharebeler devam etmektedir ve inkişaflar Castro'nun lehine değildir. Castro zafer sarhoşluğu içinde mahv-u perişan olan insanların ne birincisidir, ne de sonuncusu olacaktır."

(M. Piri, **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Nisan 1961, s. 3.)

EK 71

“HADİSELER ARASINDA FELEK”

“Truman’ın Kore müdahalesinden beri dünyada erkekce bir ses işitilmez olmuştu. “Kennedy” Rusyanın Küba iç harbi dolayısıyla Amerikaya gönderdiği “Amerika Kübaya müdahalede devam ederse biz de silahla işe karışırız” mealindeki notasına verdiği cevapta erkekce konuşuyor. “Rusya silahla müdahale ederse karşısında Amerikan silahlarını bulur” diyor. Aman biraz erkekce konuşalım yahu!

Diplomasiyi anladık… Mülâyemet, soğukkanlılık, itidal… Hepsi iyi ama bir taraf ağzına geleni söyler, aklına geleni yapar… Dünyayı karıştırır ve dünya ihtilali namına dünyayı karıştıracağını söyler… Öbür taraf:

- Aman deliye uymıyalım… Sakin olalım… Diye meskenete düşerse şimdi istiklaline kavuşan ve aklı gözünde, kulağı radyolarda olan milyonlarca halk itidal taraftarlarını korkaklık ve cesaretsizlikle malûl görebilirler…

Mister Kennedy’nin sesini yükseltmesini dünya muvazenesi için yerinde bulurum. Buna da sussa idi komünistler büsbütün tepemize çıkarlardı.”

(Burhan Felek, **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Nisan 1961, s. 3.)

EK 72

"AMERİKAN İDARECİLERİ KÜBA HÂDİSESİNDE İKİYE AYRILDILAR"

"New York, 22 (R., AP., a.a.) – New York Times bugün Devlet Başkanı Kennedy'nin, Dışişleri Bakanı Dean Rusk ve Hariciye Müsteşarı Chester Bowles'un tavsiyeleri hilafına, Kübalı asileri yetiştirmek ve silahlandırmaya devam etmek yolunda bir karar verdiğini açıklamıştır.

Gazete ayrıca bu konuda şunları yazmıştır: "Yüksek kademede bulunan idareciler arasında Küba meselesinde görüş ayrılıkları bulunduğu ve bu işde yanlış bir hesaba düşüldüğü kanaati hâkimdir. İstila hazırlıklarına Kennedy daha iktidara gelmeden başlanmış olması dikkati çeken bir noktadır."

Gazetenin Washington bürosu şefi James B. Reston ise, Küba istila harekâtı ile ilgili olarak şu bilgileri vermiştir: "Kennedy, bu macerada hükümetinin oynadığı rolün tam mesuliyetini üzerine almıştı. Başkanın bu kararı bilhassa, Küba halkının çoğunluğunun ayaklanmaya hazır olduğuna kanaat getiren merkezi istihbarat ajansının (CIA) kendisine verdiği raporlara dayanmaktaydı. Eisenhower iktidarında geliştirilen bir CIA planına göre, Kübalı sürgünlerin adada bir köprübaşı kurmalarına yardım edilecekti. Kennedy iktidara gelince bu projeyi durdurup durdurmamak gibi çetin bir kararla karşılaşmıştı."

Avrupa gazetelerinin tepkileri

Batı Avrupa gazeteleri, birkaç istisna ile bugün Kübada akim kalan istila teşebbüsünün Birleşik Amerika Devlet Başkanı John F. Kennedy'nin prestijine ağır bir darbe indirildiği görüşünü belirtmişlerdir. Birkaç gazete, Kennedy'nin Küba yolu ile Batı yarı küresine komünist süzülüşüne karşı ittihaz ettiği metin davranışını övmüş, fakat başyazarların çoğu Amerikan – Sovyet bloku maçının bu raundunun büyük bir puan farkıyla doğu blokunun kazandığı kanaatini belirtmişlerdir.

İtalyanın nüfuzlu gazetelerinden bağımsız Corriere Della Sera şunları yazmıştır: "Amerikan prestiji, Eisenhower'in çekingenlik ve kararsızlığı sebebiyle 8 yılda indiği seviyenin tek bir günde daha aşağısına düştü."

Münih'te çıkan bağımsız Sueddeutsche Zeitung şunları yazmıştır: "Birçok Amerikalı nihayet Kübada yer alan cinsten sosyal bir ihtilalin silahla halledilemiyeceğini idrake başlamıştır."

Londrada çıkan muhafazakâr Evening News, Kennedy'nin Küba'yı bırakmıyacağını komünistlere ihtar etmekle iyi yaptığını yazmış ve şunları ilave etmiştir: "Bu cesaret ve bazı tehlikelerin göze alınmasını istiyen bir davranıştır. Ancak beklemeyi gerektirmekteydi. Zira başka türlü davranmak ilerde çok daha felaketli neticelere yol açabilir."

Castro aleyhtarlarını yanıltan sebepler

Havanadaki diplomatik çevreler, Kübaya karşı girişilen ve muvaffak olamıyan istila hareketinin sorumlularını ciddi şekilde itham etmektedirler.

Aynı çevrelere göre, bunlar bir görüş hatasında bulunmuşlardır. Bu hata Castro rejiminin zaaf içinde bulunduğuna dair görüşten doğmuştur. Oysa Castro rejimi bu denemeden daha kuvvetli çıkmış bulunmaktadır. Castro aleyhtarları elde edilen bu tecrübenin, Castro'nun pek çok silaha sahip bulunduğunu ve taraftarlarının oldukça kalabalık ve gün geçtikce teşkilatlandıklarını ortaya koyduğunu belirtmektedirler.

Kennedy – Eisenhower

Başkan Kennedy'nin Küba meselesi hakkında eski Başkan Eisenhower'le Cumartesi günü bir görüşme yapacağı bildirilmektedir.

Öte yandan Başkan Kennedy'nin Amerikan moral takviyesi ve biraz da para ve silah yardımı ile yapılan geçen haftaki istila hareketinin tam bir bozguna uğramasının sebeplerinin iyice incelenmesini emrettiği bildirilmiştir.

Hrutçef'in Kennedy'e cevabı

Moskova 22 (AP) – Sovyet Başbakanı Nikita Hrutçef, bugün Küba ile ilgili kesin kanaat ve görüş ayrılıklarına rağmen Birleşik Amerika ile iyi münasebetler adame ettirmek istediğini söylemiştir.

Hrutçef şunları yazmıştır: "Sovyet Hükümetinin beynelmilel durum muvachesindeki tutumunda değişiklik yoktur. Dünyanın en kudretli iki devleti olan Sovyetler Birliği ve Birleşik Amerika'nın birbirlerine kılıç şakırdatmaları veya askeri ve iktisadi üstünlükleriyle övünmeye kalkışmaları sadece beynelmilel gerginliğin artmasına yol açabilir. Bu itibarla Birleşik Amerika ile münasebetlerimizi buna meydan vermiyecek bir tarzda kurmak istiyoruz. Sizinle ve diğer Dünya memleketleriyle silahsızlanma ve diğer meselelerde anlaşmaya varmayı samimiyetle arzulamaktayız."

Kennedy 18 nisan mektubunda Amerikanın Batı Yarımküresini dış tecavüzlere karşı korumak gibi bir vecibe altında bulunduğunu söylemişti. Hrutçef bu beyanı ele alarak: "Bay Başkan, gayet tehlikeli bir yoldasınız. Bunu iyice düşünün" demiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 23 Nisan 1961, s. 1-7.)

EK 73

"KRUŞÇEV, KENNEDY'YE CEVABINDA "KILIÇ ŞAKIRDATMAYALIM" DEDİ"

"MOSKOVA, A.P.-Rus Başbakanı Kruşçev, Başkan Kennedy'ye gönderdiği cevabi mesajda, Amerikanın Kûba işine müdahale ettiğini ileri sürmekte ve "Başkan, gayet tehlikeli bir yoldasınız, bunu iyice düşünün" demektedir.

Görüş ayrılıklarına rağmen Amerika ile dost kalmak istediklerini belirten Kruşçev, mesajına şöyle devam etmektedir:

"Sovyet hükûmetinin beynelmilel durum muvacehesindeki tutumunda değişiklik yoktur. Dünyanın en kudretli iki devleti olan Sovyetler Birliği ve Birleşik Amerikanın birbirlerine kılıç şakırdatmamaları veya askerî ve iktisadi üstünlükleriyle övünmiye kalkışmaları sadece beynelmilel gerginliğin artmasına yol açabilir. Bu itibarla Birleşik Amerika ile münasebetlerimizi buna meydan vermiyecek bir tarzda kurmak istiyoruz. Sizinle ve diğer dünya memleketleriyle silahsızlanma ve diğer meselelerde anlaşmaya varmayı samimiyetle arzulamaktayız."

(**Milliyet Gazetesi**, 23 Nisan 1961, s. 1-7.)

EK 74

"KÛBA VE KENNEDY'NİN GAFI"

"İHTİLÂLİN, Menderes'i yıkıp fikrî bir rahatlık getiren havası, eski battal zihniyetin Menderes'siz de devam edeceğini isbat eden demagojik, bencil ve zümreci kımıldanışlariyle bozulmaya başladı.

Artık sap saman mahsus birbirine karıştırılıyor ve toplumun uyanarak iktisadî hesaplar üzerine eğilmesi önlenmek isteniyor.

İktisadî hesaplar üzerine eğilmek, memleketi kalkındırıcı fikirler ileri sürmek, sosyal adalet istemek, dünya siyaseti üzerinde incelemeler yapmak başka şeydir; mikrafonu Moskova'da olan bir komünist hoparlörü olmak başka şeydir.

Ama bizde her türlü hesap tenkidinden ve memleket gerçeklerinin su üzerine çıkarılmasından menfaatleri bozulacak olanlar, bütün bunları kasden birbirine karıştırıyorlar ve işlerine gelmeyen her iyi niyete ellerindeki komünist damgasını uzatarak eski kapkaççı hayatlarına devam etmenin zeminini hazırlıyorlar. Bu tehditler gitgide fikir hürriyetini kısacak ve sonunda gene kimse ağzını açamaz olacaktır.

Biz artık sosyal kanunlar önünden netice vermiyen bu pespaye usullerle ayakta duramayız. Ayakta durabilmemiz için mutlaka gerçekçi olmamız şart.

Gagarin mi fezayı delip döndü? Bunu üzülerek de olsa kabul etmemiz şart. Yok, gitmediydi, gitti ama önemli değildi diye alaturka bahanelerle avunmaktan bir şey çıkmaz. Bu avunma milliyetçi bir duygudan da ileri gelmiyor. Muayyen bir zümrenin hesaba ait tenkitleri komünistlik diye kenara itmiye çalışmasından ve bu çeşit tenkitlerle Rusya arasında bir bağ kurarak hepsini topyekûn karalamaya çalışmasından ileri geliyor. Asıl maksat sosyal düşüncelere meydan vermemek, Rusyayı lanetlerken bu tip düşünceleri olanları da, lanetlenen bir memleket taraftarıymış gibi gösterip sindirmeye uğraşmak… Tabii bu taktik birçok gerekçelerin konuşulmasına engel oluyor.

Meselâ şu Kûba meselesini ele alalım. Bu mesele bizim basında Avrupa basınına nisbetle pek ters şekilde ortaya kondu. Rusya'ya çatmak için Amerikanın yaptığı büyük bir hata mubah gösterilmek istendi. Oysa kazın ayağı hiç de öyle değildi. Bu konuda Birleşik Devletler Hükûmeti dahi ikiye bölündü. Ve maalesef Kennedy'nin gafı şimdi büsbütün ortaya çıkmış bulunuyor.

Kazara Menderes yıkıldıktan sonra Cemal Gürsel, Amerika'nın Menderes tutumunu desteklediğini zannetmekten doğan bir reaksiyonla Rusya'ya kaysaydı, Amerika da bunu kendi çıkarı için tehlikeli görüp, Menderes taraftarlarını kışkırtsa ve Gürsel'e karşı bir isyan hareketine girişseydi…

İşte durum Kûba'da bu… Sosyal neticelerini düşünmeden ötedenberi Kûba'yı istismar edip durdu Amerika… Batista devrilip Castro başa gelince, onu da ele geçireceğini zannetti. Fakat Ruslar buna meydan vermediler ve memleketteki sosyal dengesizlikten doğan hoşnutsuzluğu kullanarak Castroyu kendilerinden yana çektiler.

Rusyanın böyle sosyal durumlardan nasıl faydalandığı ve kendi perdesi içindeki peykleri inim inim inletirken sokulmak istediği yerlerde nasıl bir kurtarıcı rolüne büründüğü malûm.[7]

Amerikan politikasının en büyük hatası geri memleketlerde işine gelen hükûmetleri tutup sosyal dengesizlikler yaratmak ve bir gün iş ihtilale varınca Amerikanın bencilliğine kızanların Rusyanın kucağına düşmesine meydan vermek… Küçük çıkarlar yüzünden geleceği hesaplayamadığı için Amerikan politikası, Asyada da, Afrikada da boyuna açık verdi.

Biz Kennedy'nin iş başına gelmesine çok sevindik ve bunu da birçok defa belirttik. Fakat bu son davranışının bir gaf olduğunda bütün dünya basını hemen hemen müttefiktir.

Kennedy daha seçimler arifesinde Kûba'yı zorla Rus tesirinden koparacağını ilân etmiş ve Nixon'u dahi endişelendirip, rakibine bu genç adam dünya savaşına yol açabilir dedirtmişti. İktidara geçtikten sonra da ters bir istihbaratla bütün Kûba'nın Castro'nun aleyhinde olduğu kanısına vardı. Gizli muhalefeti ihtilale kışkırttı. Rusya da ta oraya kadar sokulmuşken elbet de kolay kolay çekilmezdi. Üstelik Castro hükûmeti hukuken meşrû sayılıyordu. Amerika ise gayrı meşru bir hareketi destekliyordu. Kennedy söktüreceğinden emin olmadığı bir çıkış yaparak Amerikanın prestijini tehlikeye düşürmüştü. Şayet biraz daha dayatsa, Rusya da prestijini kaybetmemek için dayatacak ve Dünya sulhü pek tehlikeli bir yola girecekti. Kennedy'nin böyle bir durumda Rusyanın geri çekilmeyeceğini hesap etmesi gerekirdi. Nitekim sonunda Castro isyancıları yendi. Kennedy'nin sert notası boşa gitti. Şimdi Avrupa basını, genç Başkan bir anda Birleşik Devletlerin prestijini, Eisenhower zamanındakinden de daha berbat etti diyor.

Gerçekleri görmemiz ve olayları daha yakından incelememiz lazım. Hoşumuza gideni söylememiz, olayları hoş şekle sokmaz ki… Kennedy'nin gafından bahsetmek komünistlik olurmuş… Ne münasebet, Kennedy bu gafı yapmasa Rusya bir puan daha kazanmıyacaktı. Küba meselesi hiç de hür dünyanın lehinde olmadı… Kim ne söylerse söylesin gerçek bundan ibaret…"

(Çetin Altan, **Milliyet Gazetesi**, 24 Nisan 1961, s. 2.)

[7] Çetin Altan sıkı komünist bilinir ama burada değil!

EK 75

"KENNEDY MESULİYETİ SIRTLADI"

"Washington, 25 (a.a. - AP) – Kennedy, dün gece Beyaz Saray basın sözcüsü Piere Salinger tarafından okunan bir demecinde, Amerikanın Cumhurbaşkanı olarak, Kübada son günlerde cereyan eden olaylarla ilgili olarak Amerikan hükümetinin takip ettiği siyasetten tek sorumlunun kendisi olduğunu bildirmiştir. Cumhurbaşkanı bu demecinde, kendisinin bu sorumluluğu belirtmekten hiçbir vakit geri kalmadığını ve bugün de bunu herkesin bilmesi için bir kere daha tekrarladığını bildirmektedir.

Kennedy, "Gerek idare içinde, gerekse idare dışında herhangi bir kimsenin bu sorumluluğu başka birine yüklemeğe çalışmasına tamamiyle muarız olduğunu" belirtmektedir.

Beyaz Saraya yakın çevrelerden öğrenildiğine göre, Kennedy'nin bu açıklamayı yapmasına sebep bir televizyon yayınıdır. Gerçekten de, Pazar günü Amerikan İçişleri Bakanı Stewart Udall, bir televizyon konuşmasında, Küba meselesindeki sorumluluğun her şeyden önce eski Cumhurbaşkanı Eisenhower'e ait olduğunu ima etmişti.

Udall, daha sonra bu sözlerini geri almış ve böyle bir düşünceyi ileri sürdüğünden dolayı özür dilemiştir.

Udall şöyle demiştir:

" – İşin tuhaf tarafı, Küba işinin 2 İdare tarafından yürütülmesidir. Şöyle ki, işin planı Eisenhower zamanında yapılmış. Kennedy zamanında da tatbikine geçilmiştir.""

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Nisan 1961, s. 3.)

EK 76

"KENNEDY'NİN İTİBARI!"

"Küba'da Fidelist ve Antifidelistler birbirleri ile çarpışıp dururken, bu muharebe, dünyanın bir çok yerlerinde kendine mahsus özellikler içinde tepkiler yaratmağa mani olmadı. Mesela antifidelist askerlerin yetiştirildikleri iddia edilen Guatemala'da Castronun taraftarları ile aleyhtarları birbirlerine girdiler ve bunun neticesinde dört kişi öldü ve yirmi kişi yaralandı. Yine Güney Amerika'da Bogota'da fidelistlerle komünist düşmanları birbirleri ile boğuştular, ve hükümet ancak tank kıtalarını seferber etmek suretiyle, bunları birbirinden ayırabildi.

Komünist Çinde hükümet, Küba hükümetinin yardımına 650 milyonluk nüfusu ile koşacağını ifade etti. Mexico'da binlerce talebe sokaklara dökülerek Castronun lehinde nümayiş yaptı. Tezahüratın büyüğü Tokyo'da oldu, yirmi binden daha kalabalık Sosyalist kütle, Amerika sefaretine hücum etti. Bu fırsattan istifade ederek, Japonya ile Amerika arasındaki son anlaşmanın iptali için de harekete geçti.

Kahire'de geçen Çarşamba günü bütün hayat felce uğramıştı. Üniversite talebeleri sokağa dökülmüş, Castro'nun resimlerini taşıyarak Amerika aleyhine nümayiş yapıyorlardı. Çekoslovakyada Devlet Reisi Amerikaya karşı hücuma geçmekten çekinmedi. Bay Norotony "Küba'ya vâki tecavüz, Amerika emperyalizminin fikridir! dedi. Bu tecavüzü püskürtmek için Çekoslovakya milleti elinden geleni esirgemiyecektir."

İtalya'da Nenni Sosyalistleri, hükümeti sorguya çekerek, İtalyanın bir tecavüz karşısında takınacağı durumu sordular. Moskova'da polis, Amerika seafretini muhafaza altına aldı.

Birleşmiş Milletlerde Irak delegesi Paçaci, bu çapta bir istila hareketinin mutlaka maddi kaynaklara dayanması icap ettiğini söylüyor ve bu maddi kaynakların ancak Amerika tarafından asilere temin edilmiş olabileceğini iddia ediyordu. Ukrayna delegesi Palamarsuk ise, bu tecavüz planının Eisenhower tarafından hazırlandığını ve Kennedy tarafından tatbik mevkiine konduğunu ifade ediyordu.

New York Times gazetesi ise, Amerikanın ilgisini saklıyan bir lisanla konuşuyor ve şöyle diyordu: "Küba'da başlıyan harb, uzun sürecek bir yıpratma harbi olacaktır. Muharebe, önümüzdeki günlerde ya kazanılacak veya kaybedilecektir. Fakat harb… Asıl harb devam edecektir. Birleşik Amerika, Batı dünyasını komünizmden koruyacak büyük bir mücadelenin içine girmiş bulunmaktadır. Bu mücadele, demokrasinin zaferi tahakkuk edinciye kadar devam edecektir. Küba ihtilalinden Amerikanın alacağı ders vardır. Latin Amerikada işlerin iyi gitmediğini görmeliydik… artık kötü gidişe paydos demek lazımdır!"

Tito ile Nâsır da beraberce bir tebliğ neşrettiler ve bu tecavüzün milletlerin istiklal ve hürrüyetine ve Birleşmiş Milletler Anayasasına bir tecavüz olduğunu söylediler.

Dâvanın başında Castro'ya hak verenler çok değildi, fakat olayların inkişafı esnasında İngiltere bile Amerikayı müdafaa edemez oldu, çünkü Küba istilası Amerikanın sırtında kaldı. Amerika Hariciyesi de çok müşkül bir duruma düşmüş bulundu. Castro, istilacılarla başa çıkınca, bu Kennedy politikasının mağlubiyeti demekti. İşbaşına yeni gelmiş, ümitleri üzerine toplamış olan bu genç adam, şimdi kırılan itibarını acaba nasıl tamir edecekti?"

(M. Piri, **Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Nisan 1961, s. 3.)

EK 77

"DEĞNEK KISA GELDİ"

"Cezayir işi, De Gaulle'ün itibarını ne derece artırdı ise Küba meselesi de Kennedy'nin prestijine o derece darbe vurdu. İngiliz gazeteleri, Kennedy'nin salladığı büyük sopanın "Big Stick" küçük geldiğini söylemekte, Amerika Devlet Reisinin kendi hayalinde kurduğu bir âlemin içinde bulunduğunu iddia etmektedirler. Bu hayal şudur: Kennedy, kendisine doğru olmıyan telkinlerde bulunan mesai arkadaşlarının da sözüne kapılarak zannetmiştir ki José Miro Cardona, Küba topraklarına ayak bastığı zaman, yüz binlerce insan onları kurtarıcı olarak karşılıyacak, ayaklanacak ve Castro'yu da devirecektir. C.İ.A., yani mukabil casusluk teşkilatının Reise temin ettiği bu istihbaratın aslı çıkmamıştır. Çünkü köylüler, bu sıralarda toprak reformiyle serbest seçimlerden çok daha fazla ilgilidirler, toprak reformu yapan bir diktatörü, serbest seçim vadinde bulunacak bir demokrata tercih etmektedirler. Kastro hususi teşebbüsü devletleştirmiş olduğu için, üzerine hücumlar çekmiştir. Fakat Küba halkının şimdi, daha çok yeni yolu vardır. Ve bugün Küba köylüsü düne nazaran daha rahat yiyebilmektedir. Zenginler, demokrasi uğruna mücadele edenler, tüccar ve sanayiciler, esasen memleketi terk ederek Amerikaya daha evvel kaçırmış oldukları paraların yanına gitmişlerdir. Gençlik bu gibilerini zaten sevmemektedir.

Kennedy'nin bu yarım kalmış hamlesi Londra'da iyi karşılanmıştır. Hele Muhafazakâr çevreler, Amerika'nın Süveyş işinde takındığı tavırdan dargın oldukları için Amerikanın Demokrat Başkanının bu tutumunu neşriyata dökmemekle beraber acı acı tenkid etmektedirler. İngiltereye nazaran Kennedy'nin bu muvaffakiyetsizliği, garp dünyasına büyük zarar vermiştir. Parlamentoda sorulan suallere Butler kaçamaklı cevaplar vermiş, fakat Parlamento bu cevaplardan çok şeyler anlamıştır. İngiliz siyasi çevrelerine nazaran Amerikanın bu tutumu, bütün dünyada Amerikanın dünya liderliği vasfı üzerine şüphe ve tereddütler davet etmiştir.

Sovyet Rusya gizli bir memnuniyet duymaktadır. Castro'nun, istilacıları denize döktüğü hakkındaki tebliğini bir saat içinde yedi kere radyoda ilan eden Moskova, ertesi günü, sükûnete girmiş ve gazeteler, çok muhtemel ki yukarıdan aldıkları talimat gereğince, bu havadise sayfalarının altında yer vermişler ve Amerika hakkında hiç bir tefsirde bulunmamışlardır. Bunun sebebini Rusyanın Kennedy idaresini zedelemek istemeyişinde görenler olduğu gibi, bu olayı Rusya lehinde istismar etmek istiyen Sovyet idarecilerinin arka planda hazırladıkları yeni hamlelere atfedenler de vardır.

Yine Sovyet Rusya idarecilerine göre eğer Castro mağlup olsaydı, bu mağlubiyet Rusyanın mağlubiyeti olacaktı, Havana'lı sakallı lider, bu hamlesiyle Rusyaya prestij temin etmiştir.

Amerika bu muvaffakiyetsizliği küçültmek için elinden geleni yapmaktadır. Nitekim Stevenson "Eğer biz, bu işe müdahale etmiş olsaydık, netice böyle olmazdı,

Amerika girdiği bir teşebbüste mutlaka muvaffak olur!" demiştir. İstilacılar ise, esasen maksatlarının, Küba'yı, işgal olmadığını, icap ettiği zaman Adaya çıkabileceklerini bu hareketin kâfi derecede ispat ettiğini, memlekette ayakta olan canlı muhalefet kuvvetleri ile temasa bu suretle girişmiş olduklarını, bu hareketten de böylece netice alınmış olduğunu söylemişlerdir.

Castro'nun zaferi Latin Amerikadaki Amerika düşmanlığını da harekete getirmiş ve bu cereyana büyük cesaret vermişlerdir. Dâva Amerika için yalnız Küba meselesi değil, bütün Latin Amerikadaki Amerikan prestiji meselesidir. Amerikan düşmanlığı, Brezilya, Venezüella, Arjantin gibi memleketlere de Küba'daki kesafetiyle intikal ettiği takdirde, Amerikan ekonomisinin bundan zarar görmemesine imkân yoktur."

(M. Piri, **Cumhuriyet Gazetesi**, 30 Nisan 1961, s. 3.)

EK 78

"CASTRO DÜN, KÜBA'NIN "PEYK"LİĞİNİ İLÂN ETTİ"

"Key West (Florida) 2 (A.P. – a.a.) – Başbakan Fidel Castro pazartesi gecesi, Küba'nın Rusya, Kızıl Çin, Çekoslovakya gibi, sosyalist bir millet olduğunu ve bundan sonra artık seçim yapılmıyacağını ilan etmiştir.

1 Mayıs Bayramı dolayısıyla Havana'nın Civic Plaza'sında toplanan yüz binlerce kişi Castro'nun kararını alkışlarla tasvip etmiştir. Son istila hareketine temas eden Castro, "Eğer Mr. Kennedy sosyalizmi sevmiyorsa, biz de emperyalizmi sevmiyoruz, kapitalizmi sevmiyoruz" demiştir.

Toplantı radyo ile naklen yayınlanmış ve Havana'dan yapılan yayın, Key West'ten dinlenmiştir. Castro konuşmasının bir yerinde, "Seçimlere ihtiyaç var mı?" diye sormuş, kalabalık da "Hayır, hayır" diye cevap vermiştir. Bunun Castro İhtilal Hükümetinin doğrudan doğruya halka dayanarak çalışacağını ve iktidarı değiştirmeyi hedef tutacak hiçbir harekete müsaade edilmiyeceğini söylemiştir.

Castro sık sık Amerikayı ateşle oynamakla da itham etmiş, Amerikanın takip ettiği mütecaviz politikanın bir savaşa sebep olabileceğini söylemiştir.

Küba'da 1 Mayıs Bayramı dolayısıyla Amerika aleyhinde mümkün olan her şey yapılmış bu arada Kennedy'nin bir de mankeni yakılmıştır. Kennedy'ye benziyen mankenin içi kurt doldurulmuş bulunuyordu.

Kennedy ayrıca, bütün yabancı özel okulların kapatılacağını, ecnebi tebaalı din adamlarının Küba'da çalışmak için müsaade almaları gerekeceğini bildirmiştir.

Bilindiği gibi, Demirperde gerisindeki komünist memleketler de kendilerinin birer "sosyalist devlet" olduğunu ileri sürerler. Böylece Küba, Batı yarımküresindeki aşağı yukarı ilk peyk haline gelmektedir.

Öte yandan Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk, Ayan Dış Münasebetler Tâli Komitesine verdiği izahat sırasında, Kennedy idaresinin Küba'ya silahlı müdahelede bulunmak için bir tasavvuru olmadığını bildirmiştir.

Rusk, akamete uğrıyan Küba çıkarmasının Küba'lı mülteciler tarafından hazırlandığını, Amerikanın kendilerine biraz mali yardımda bulunduğunu ve kısmen de malzeme tedarik ettiğini açıklamıştır.

Rusk'un Tâli Komitenin gizli bir oturumunda verdiği bu izahat, Tâli Komite Başkanı Wayne Morse tarafından basına açıklanmıştır.

Morse, idarenin "Küba fiyaskosu" diye adlandırılan harekâtı idare ediş tarzını tenkidden vazgeçtiğini söylemiş, "fakat durumu tarafsız bir görüşle ve gayet açık şekilde izah eden Dışişleri Bakanını övmekten de geri kalmıyacağım" demiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 3 Mayıs 1961, s. 1-5.)

EK 79

"KÜBA PEYK OLURKEN"

"1 Mayıs akşamı Havana'da şehir meydanında büyük bir kalabalığa karşı nutuk çeken Fidel Castro Küba'nın yeni rejimini resmen ilan ederek artık memlekette seçim yapılmıyacağını açıklamış ve halk tarafından çılgınca alkışlanmıştır. Haber ajanslarının bildirdiği bu sevgi gösterilerine bakacak olursak, balkondan sesini güç duyuran diktatör, eliyle meydana bir sus işaret verdikten sonra:

Var iken gönülde muhabbet

Seçime ne hacet!

Gibilerden herhalde o an için pek elverişli bir tekerleme söylemiş olmalıdır. Bununla beraber, Castro çapında bir diktatörün değişik toplum davranışları karşısında niyetlerinden cayacağını sanmak da çocukluk olur. Havana'daki Kent meydanını dolduran kalabalık diktatöre karşı soğuk dursa, onu hiç alkışlamasa, hatta ağır ağır homurdansa sanki ne olacakt? O zaman Castro açıkça değilse bile içinden:

Elimde balyoz

Seçime paydos

Demiyecek miydi? Daha doğrusu 1 Mayısta Küba'da resmen yürürlüğe giren rejim, hukuk yönünden, bir balyoz rejimi değildir de nedir?

Evet, şüphesiz öyledir. Fakat çağımızın henüz pek farkına varılmıyan büyük dramı da şudur ki, ekonomik sefalet arttığı nispette halk yığınları hukuki balyozun ağırlığını duymaz oluyorlar. Bir başka deyimle, ekonomik sefaletin kaynağı olarak gösterilen rejime karşı kışkırtıldığı zaman artık halkın gözü başka bir şey görmüyor. Bütün dikkatler yıkılması istenen kuvvetler üzerine toplanıyor.

- Hele şunlar bir gitsin de sonrası kolay!

Deniyor.

Şimdi 1 mayıstanberi Küba'da Demirperde tipi bir komünist idaresi resmen yürürlüktedir. Bu idarenin Moskova ile sıkı bir işbirliğine girişeceğine şüphe yoktur. Böylece Sayın Kennedy'nin kısa bir süre önce gönderdiği sert mesaja Sayın Kruçef fiilen cevabını vermiş oluyor, demektir. Bu da Birleşik Devletlerin yeni Cumhurbaşkanı hesabına herhalde parlak bir başarı sayılmıyacaktır. Gerçi, Küba'ya karşı girişilen son çıkarma hareketini Amerikalılar hazırlamış değillerdi. Fakat bu hareketi maddeten ve mânen destekledikleri, kendi sorumlu devlet adamlarının sözleriyle, ortadadır.

Bugün Küba'da bir Sovyet üssü kurulduğundan söz açmak için belki vakit henüz erkendir. Zaten Sovyetlerin de bu hususta acele etmiye ihtiyaç duyacaklarını biz sanmıyoruz. Küba olayının asıl önemini Latin Amerikada uyandıracağı tepkilerde aramalıdır. Bugün Monroe doktrini temelinden sarsılmış, bir yabancı devlet Amerikanın bir köşesine parmağını değdirmiştir.

Bu yüzden tarafların hemen birbirine gireceğini ve üçüncü cihan harbinin patlıyacağını düşünmek doğru olmasa gerekir. Doğu ile Batı arasında San Francisco

konferansından beri sürüp giden ideoliji savaşı, Rusya sınırlarından uzaklaşmakta, gitgide yer yuvarlağının her yanına yayılmakta, böylece Batı dünyasını kendi kabuğuna sıkıştırmaya çalışmaktadır. Asya, Afrika derken, işte nihayet Güney Amerikada da bir köprübaşı kurulmuştur. Milletleri içeriden alevlendirmek istiyen bu savaşın bir hayli uzayacağı düşünülebilir. Uzay çağında toplumlar kendilerine yeni bir yaşama düzeni bulmanın sancısını çekiyorlar. Daha da çekecekler."

(Nadir Nadi, **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Mayıs 1961, s. 1-3.)

EK 80

"SAKALLILAR DİYARINDA ÜÇ HAFTA"
"TİYATRO GİBİ MEMLEKET"

"Congo bir canbazhaneydi, Cuba bir tiyatrodur. Asil jestler ve gürültülü tiradlarla dolu romantik bir tiyatro. Bol bol tabancalar çekiliyor, aktörler mütemadiyen ölümden bahsediyorlar. Bir de baş aktör var ki (Castro) sahneye bayılıyor (sahne burada kürsüdür). Ve günde dört ila sekiz saat orayı işgal ediyor. Buna, biraz da gülünç tafra ilave ederseniz, Fidel Castro'nun ve Cuba'daki tiyatronun dünya muvacehesindeki hali hakkında doğru bir fikir edinmiş olursunuz.

Siyasi müşahitlerin gerçekleri görmemek için tuttukları hareket tarzının hayranıyım. Her şeyi bahane edip bilgiç bilgiç siyasi tahliller yapıyorlar. Congo'da önemli bir problemi inceliyorlardı. Lumumba bir komünist mi idi, bir solcu sosyalist mi? Halbuki Lumumba esas itibariyle, Afrikalı sihirbazdı.

Amerikalı müşahitlere bakarsanız Castro uzun zamandanberi komünisttir. Her noktadan Pekin'dekine yahut Hanoi'dekine benzer bir rejim kurmuştur. Havana tedhiş altında ezilmektedir.

Ben böyle bir şey görmedim. Cuba'da hiç kimse gerçekten korku içinde değildir. Pek az kimse kurşuna dizilmiştir.

Bir gazeteci için güçlük rejime muhalefet edenlere rastlamakta değil, muhalif olmanın sebeplerini durup dinlemeden size anlatmak istiyen tahammül edilmez gevezelerin elinden kurtulabilmektedir.

Esas mesele olan "bu komünizm midir?" sualine gelince, Fidel Castro'nun ve sakallılarının komünisten başka her şey olduklarına kanaat getirmek için, birkaç ay müddetle tel veya bambo örgüler gerisinde yaşamak kâfidir.

Komünistler son derece daha az tuhaf ve çok daha ciddidirler. Sonra da tiyatroyu sevmezler.

Hakikatte Cuba palavracı bir anarşist çetesinin elinde, harikulade bir memlekettir. Burjuva ve entelektüel anarşistler. Yani, kan dökücülükleri laftan ibaret fantezi adamları.

Havana aşırı bir şehir. İlk anda bu isteri, endişe uyandırıyor, ne tarafa baksanız milis üniforması giymiş, belleri tabancalı, elleri tüfekli kadınlar ve erkekler, dört yol ağızları, bina damları, umumi gezinti yerleri, otellerin ve mağazaların kapıları bile kum torbalarından yapılmış istihkâmların muhafazası altında.

Başkent gazetelerinden birinde bir meslekdaşla konuşmağa gidiyorsunuz. Yazı heyeti odası pürsilah gazetecilerle dolu. Duvarlarda ve mağaza vitrinlerinde, inanılmıyacak kadar bol propaganda afişi. Üzerlerinde gayet acayip vecizeler okunuyor. "Sabunumuz yok, ama cesaretimiz var" yahut "Papazları şeker kamışı kesmeğe göndermeli" gibi. Klasikleri de var: "Ölüme kadar Fidel'in peşinde", yahut "Ölü bir kahraman, diri bir kahpeden yeğdir" gibi. Sonra her tarafta aynı nakarat: "Yeneceğiz, yeneceğiz, yeneceğiz, yeneceğiz."

Cicili bicili kadın eşyası satan bir mağazanın vitrininde şu yazı okunuyor: "Burada yenmeğe yahut Fidel'le beraber ölmeğe azimliyiz." Otelin holünde şu düstur asılı: "Müşteri, ihtilale zarar vermediği nispette daima haklıdır" Yan tarafta, otel müstahdemleri sendikasının bir afişi: "Önce vatan, sonra turist"

Zaten turistler de Cuba'yı ziyaret etmekten vazgeçmişer.

Çılgınca bir propaganda

Bu propaganda hem aşırı, hem zihne musallat bir tarafı var. Bir telefon numarası çeviriyorsunuz. Zil çalarken, hararetli bir kadın sesi şunları söylüyor: "Yaşasın Fidel. Yaşasın Sosyalist ihtilal. Yaşasın Cuba, Amerikanın ilk hür toprağı."

Eğer resmi bir daireye telefon ediyorsanız telefoncu kız, telefonu açtığı zaman "Alo!" demiyor, "Ya vatan, ya ölüm. Burası Dışişleri Bakanlığı" diyor.

Sabah kahvaltınızı istiyorsunuz. On dakika ile bir buçuk saat arası değişen bir süre sonra, kapınızda büyük bir gürültü kopuyor. Bu bir garsonun çıkardığı gürültüdür. Silah takımı, getirdiği sahanda yumurta ile birbirine karışmıştır, tehlikeli şekilde bunu kurtarmağa çalışmaktadır.

Hepsi bundan ibaret değil. Umumi yerlerde, barlarda, lokantalarda, hatta yüzme havuzlarında, radyo ve televizyon, sabahtan akşama kadar kıyametleri koparıyor. İki dakikada bir duyulan kelimeler "Revolucion", "Sosialismo", "İmperialismo" gibi şeyler. Bilhassa "muerte" ölüm çok tekrarlanıyor. Bu öüm, Cuba'da hayatın ayrılmaz parçasıdır.

Ama ne var ki, bütün bunların tiyatrodan ibaret olduğu çabucak anlaşılıyor. Siperleri gerisinde nöbet bekliyen kadın – erkek milisler harıl harıl flörtle meşgul. Taksi şoförleri müşteriye evvela Rus olup olmadıklarını soruyorlar, sonra Fransaya olan sevgilerinden bahsediyorlar. Sonra ciddi şeylere sıra geliyor. Muhavere hep şöyle başlıyor:

- Cuba'yı nasıl buluyorsunuz?
- Çok güzel.
- Havana'yı?
- Mükemmel,
- Peki, Cuba kızlarını beğeniyor musunuz? İsterseniz bende adresleri var.

(Arkası var)"

(Max Clos, **Cumhuriyet Gazetesi**, 16 Haziran 1961, s. 3.)

EK 81

"SAKALLILAR DİYARINDA ÜÇ HAFTA"
"CUBADA BİLİNEN MÂNASİYLE HÜKÜMET İDARESİ ARAMAYIN!"

"Afişleri, ne zamandan beri kimsenin okuduğu yok. Televizyona gelince, barmen Castro'nun dört saatten beri çene çaldığı ekrana dönüyor, gözlerini havaya kaldırıyor, elini yanağında gezdirerek traş işareti yapıyor. Hazır bulunanlar, kahkahayı koyuveriyorlar.

Havana, yine eski Havana

Cuba ihtilali, Sosyalist ihtilaldi ama, namuslu değil. Komünist olmadığına kesin delil bu. Havana, ötedenberi ne idiyse yine öyle kalmış. Zevk için yapılmış. Mutlaka üstün vasıflarda olmasına lüzum görülmemiş bir şehir. Zengin Amerikalı turistler için damlarında yüzme havuzları bulunan yirmi katlı muhteşem otelleri, yer altında gece kulüpleri ve oyun salonları vardı. Bir metre mesafeden müşterilerin yüzleri seçilmiyen gayet loş, yüzlerce barı vardı. Buralara son derece dekolte roplar giymiş genç kadınlar gelirdi. Bir de, şöhreti bütün dünyaya yayılmış, programlarının alabildiğine açık şaşılığı ile tanınan Shanghai dedikleri bir temsil salonu vardı. Bunların hiç biri değişmemiş, yalnız Shanghai'nin programlarında belki az çok tadilat yapılmış. Fakat barlar hala duruyor. Dekolte genç kadınlar, sokağın köşesinde nöbet bekliyen kadın milislerle, iki seans arası çene yarıştırdıktan sonra, rahat rahat alışverişlerine devam ediyorlar.

Bütün oyun salonları açık

Bütün oyun salonları açık. Resmi bir propaganda broşürü şöyle diyor: "Vaktiyle gazinolar ve gece kulüpleri, işsiz güçsüz zenginlere mahsustu. Şimdi halka açıktır." Aslında "halk" buralara pek az devam ediyor. Gerçi müşteri değişmiştir. İhtilalden önce, oyuncular daha ziyade. Amerikada bulamadıkları çeşitli eğlenceleri Havana'da aramağa gelen zengin Amerikalılardı. Günde otuz uçak, Miami'den yarım saatte Havana'ya geliyordu. Zengin kumarbazlar, uçakta oyuna başlıyorlardı. Hatta bazı uçak şirketleri, uçaklarına otomatik makineler yerleştirmişlerdi.

New Yorklu ve Chicagolu iş adamları cumartesi günleri öğleden sonraki uçakla geliyorlar, pazarı pazartesiye bağlıyan gece dönüyorlar, pazartesi sabahı erkenden işleri başında bulunuyorlardı. Kumar salonları, yine Birleşik Amerikadan gelmiş olan mütehassıslar tarafından idare ve kontrol ediliyordu. Belli başlı gazinolardan birinin direktörü bana şöyle dedi:

" – Bugün bütün bunlar bitti. Hakiki oyun oynıyan kalmadı. Müşterilerin azamî kaybı on bin, yirm, bin dolar. İş artık, iş olmaktan çıktı."

Bu adam bana şunları da söyledi: "Hükümet, ne olursa olsun, kumar salonlarını açık tutmağa mecburdur, çünkü oteli yaşatanlar onlar. Turist gelmez oldu. Odaların dörtte üçünü, hükumetin davetlileri işgal ediyor. Onlar da para vermiyorlar. Bugünkü durumda, gazino, günde 150,000 dolar getiriyor. Eskisinin yarısı, ama, müesseselerin işlemesine ve personel ücretlerine yetiyor."

Kim oynuyor? Komünist memleketlerden gelmiş birkaç eksperdir ki, kumar salonuna çekine çekine giriyorlar, endişeli bir tavırla etrafı süzüyorlar. Bir de Cuba'lı kapitalistlerin son kalıntıları var. Bir gün bunlardan birini tetkik ettim. Bir saatten daha az zaman içinde 30,000 dolar kaybetmişti. Yanımdaki arkadaşıma şöyle dedim:

- Acayip bir sosyalist memleket. Üniformalı milislerin gözleri önünde bu kadar büyük para ile nasıl oyun oynanıyor?

Oynıyan adam, bana döndü, cevap verdi:

- Bunda ne mahzur görüyorsunuz? Bütün topraklarımı elimden aldılar, iflas ettim. Bugün yarın elimde kalanı da alacaklar. Mevcut nakit paramı eğlence uğrunda harcamağı daha doğru buluyorum. Sizin üstünüze vazife mi?

Castro, eşsiz bir adam

Her tiyatroda, en çok ilgi toplıyan başaktördür. Burada, bu başaktör, lider Fidel Castro'dur. Hakikaten eşsiz bir adam. Bu hayat temposuna vücutce nasıl tahammül edebildiğine hiç kimse akıl erdiremiyor. Bu derece düzensizliğe rağmen rejimini nasıl tutturabildiğine de şaşanlar vardır.

Bilinen manasiyle bir hükümet idaresi mevcut olmadığı aşikâr. Hatta kalem odalariyle, dosyalariyle hükümet memurları bulunduğu bile şüpheli. Herhalde bir tek devlet memuruna rastlamak imkânı yok. Daima ya bir konferanstalar yahut başka bir yerde. Devamlı bir idarei maslahat sistemi. Ayaküstü, alelacele içilen bir fincan kahve, ortalığı fena fena kokutan iri yaprak sigaraları, görünürde hiç sebep yok iken koridorlarda koşuşan adamlar.[8]

Rejimin ileri gelenleri bu halle çok övünüyorlar. "Castro, gerçek demokrasiyi, direkt demokrasiyi kurdu, diyorlar. Halkla devamlı temas halinde. İnsanların bütün arzularını biliyor. Nelerden hoşlanmadıklarını yahut nelere içerlediklerini derhal anlıyor ve gereken kararları birer birer alıyor."

Ne kadar acayip görünürse görünsün, işler sahiden de böyle cereyan ediyor. Castro, günde on sekiz saat hareket halinde. Özel helikopterine binip adanın bir ucundan öbür ucuna seğirtiyor. Herkesle konuşuyor. Bir randevudan ötekine giderken küçük bir meyhaneye uğruyor, burada çok sevilen cinsten bir küçük fincan gayet koyu kahve içiyor, hemen orada bulunanlarla hararetli hararetli konuşmağa başlıyor.

Sonra bir yabancı heyeti kabul ediyor. Bir kokteylde yahut resmi bir ziyafette şöyle bir gözükmeden evvel televizyonda bir nutuk söylüyor.

Bu sisteme hiçbir program dayanmaz. Nitekim program da yapmıyorlar.

Mesela üç gazete, aynı akşam bir yıldönümü ziyafeti veriyordu. Castro, bu ziyafetlerin üçünden birine iştirak edecekti. Ama hangisi olduğunu bilen yoktu. Büyük liderin nerede bulunduğunu kâtipleri hiçbir zaman bilmezler.

[8] Bu durum da genel düzenin sanki günümüz kuralarını ve durumunu anlatıyor, halen de böyle. Aynı durum günümüzde Venezuela'ya da sirayet etmiş durumda, çok çok toplantı yapılıyor, sürekli reorganizasyon (yeniden yapılanma) ama tam olarak kitlenmiş, işlemeyen bir sistem mevcuttur. Havana'daki Türk Kültürü Kürsümüzün havalandırma cihazı 1.5 yıldır takılamamış, süs olarak duruyormuş.

Lider ile konuşmayı beklerken…

Basın çalışma arkadaşlarından biri olan Conchita Fernandez ile temas fırsatını bulmuştum. Cuba'lı bir yüksek şahsiyetten Castroya hitaben bir tavsiye mektubu almıştım. Bir parça beklememi söylediler. "Castro, bitişik odada müzakere halinde. Ama yarım saate kadar çıkar. Belki de kendisini hemen görürsünüz."

Bekledim. Bulunduğum yerde orta yaşlı bir kadınla, onun eteklerine yapışmış sümüklü iki de küçük çocuk vardı. Direkt demokrasinin icaplarından biri de her vatandaşın ihtilal başkanına yaklaşabilmesidir.

Kadın, durumunu anlattı. Milismiş. Kocası gitmiş. Kadın işsizmiş. Castro'da yirmi pesosluk yardım istemeğe gelmiş.

Castro'nun kâtibesi, bu kadını nezaketle uzaklaştırmak istedi. "Mahallenizdeki komiteye müracaat edin" dedi. Kadın, ısrar etti. Sesler yükseldi. Nihayet kadını kapıdan dışarı ettiler. O zaman öfkelendi, bağırmağa başladı:

"Utanmıyor musunuz? Dün anneler bayramıydı, Castro, radyoda söyledi, Cuba'lı anneler için her şey yapılmalıdır, dedi. Törenler için binlerce pesos harcandı. Burada hepiniz milyarder gibi lüks içinde yaşıyorsunuz da, bana hiçbir yardımda bulunmak istemiyorsunuz. Ben de bir Cubalı anne değil miyim?"

Kadın çıktı. Orada bulunanlar, şaşkın şaşkın yüzüme baktılar. Ben, hiçbir şey anlamamış gibi yaptım. Bir saat daha bekledim. Tekrar kâtibeye müracaat ettim.

- Müzakere hala bitmedi. Ama biraz daha sabredin, dedi.

O sırada birisi televizyonun düğmesini çevirdi. Ekranda kim gözüktü dersiniz? 200 kilometre ötede bir nutuk söylemekle meşgul Fidel Castro'nun ta kendisi.

Conchita Fernandez: "Olur şey değil, dedi. Oraya gideceği hiç hesapta yoktu. Bana bir şey söylememişti."

(Arkası var)"

(Max Clos, **Cumhuriyet Gazetesi**, 17 Haziran 1961, s. 3.)

EK 82

"SAKALLILAR DİYARINDA ÜÇ HAFTA"
"CASTRO'NUN ALTI HATTA BAZEN SEKİZ SAAT SÜREN NUTUKLARI"

"Fidel Castro haftada üç dört defa halka bir nutuk söyler. Bu nutukların en kısası üç dört saat sürer. Formunda olduğu zaman altı hatta sekiz saat dayanır. Kürsüden pek zevk aldığı besbellidir. Kürsüde iken kendini gerçekten hükümetin başında hisseder. Büyük lider, Küba diliyle Lider Maximo zahmetsiz konuşur. Sözlüğü harikulade zengindir, not tutmadan, plan yapmadan, hiçbir hazırlık görmeden söyler. İspanyolca kelimeler uğuldayan ve çınlayan kelimelerdir, zincirlemedir, mucize kabilinden birbirine eklenerek fikirler haline gelir ve başka fikirleri doğurur Castro, karmakarışık her şeyden dem vurur. Emperyalizmden, inekleri en iyi sağma usulünden, bomba imalinden, çalışma haysiyetinden, keçi sütiyle inek sütü arasındaki farklardan, Kennedy'den, vatan hainlerinden ve fakirlerden, zulüm gören ve hiçbir şeye sahip bulunmıyan zavallılardan, sinemaya ve yüzme havuzuna gidemiyenlerden okula gidemiyenlerden ve et yiyemiyenlerden, tiyatroları olmıyanlardan, gezmeğe gidemiyenlerden falan ve filan.

Diplomatların kâbusu:

Halk arasıra bitmez tükenmez bir alkış tutturur, arada heyecanla bağırır, basmakalıp ezberlenmiş sloganlar söyler. Castro, sabrı tükenince kalabalık sussun, diye sinirli sinirli elini sallar, susmazlar. O zaman bir hileye başvurur. Birisi Milli marşı söylemeğe başlar. Hazır bulunanlar susmağa mecbur olurlar. Castro bunu fırsat bilir, nutkuna yeniden başlar.

Bu sonu gelmez nutuklar diplomatların kâbusudur. Hepsi, bunları sonuna kadar dinlemekle mükelleftirler. Çünkü Küba'da neler olup bittiğini öğrenmenin ve hükümetin politikası hakkında az çok fikir edinmenin biricik yolu budur.

Castro kamulaştırma gibi, Birleşik Amerikaya kafa tutma gibi en önemli milli kararlarını, hemen hemen her zaman, görünüşte büyük önemi olmıyan nutuklarının tam ortasında haber vermiştir: bunun en canlı misali nisan ayındaki çıkarma hareketi esnasında alınan 1200 esirin 500 traktörle mübadelesine dair Castro'nun yaptığı acayip tekliftir.

O akşam, batılı bir diplomatın evinde yemekte idim. Yemek bitmek üzere idi. İlk viskileri içmeğe başladığımızdan beri Castro televizyonda konuşuyordu. Çok sıkıcı bir şeydi. Mısır ziraatinden ve hayvan yetiştirme usullerinden bahsediyordu. Küçük ölçüde ziraat işleriyle kooperatifler arasında mukayeseler yapmıştı. Castro, kalabalık arasında patırtı eden birkaç talebeye sert sert çıkıştı:

- Gevezelik edenler var. Eğer talebeler rahat durmazlarsa, bir daha sefere beni dinlemeleri için kendilerini davet etmiyeceğim.

Halk pek hevesli değildi. Liderin anlattıkları sıkıcı şeylerdi. Sonra birdenbire, mükemmel bir komedi sahnesine şahit olduk. Castro damdan düşer gibi, hararetli bir dille, çalışmayı övmeğe koyuldu.

- Çalışmalı! Çalışmalı! Çalışmalı. İşçi için, köylü için, namuslu adam için, çalışmak bir ceza değildir. İşçi için, köylü için, namuslu adam için, çalışmak bir zevktir, bir ödevdir, o bu ödevi memnunlukla yapar. Fakat tufeyliler için, dünyada çalışmaktan berbat şey yoktur.

Dinliyenler şiddetle alkışladılar. Castro, etrafını kuşatmış olan sakallılara doğru eğildi, onlarla bir müzakereye girişti. Herkes bıyık altından gülüyordu. Castro tekrar mikrofona geldi ve memnun bir tavırla iki yana salınarak devam etti.

- Tufeylilerden artık bıktık. Hepsini çalıştıracağız. Ekmek paralarını kazanmaları lazım. Hapishanedeki vatan hainlerine gelince onları beslemekten de artık usanç getirdik.

Bu sefer halk coştu:

- Çalışsınlar! Çalışsınlar!

Castro, sakallılarla bir kere daha müzakerede bulundu. Bu sefer herkes, açıktan açığa kahkahayı koyuverdi, dizlerini döverek gülüyorlardı.

Castro bir daha mikrofon başına geçti. Halinden çok memnun görünüyordu. Halkı güçlükle susturabildi.

- Eğer emperyalistler, vatan hainlerinin çalıştığını görmekten korkuyorlarsa, onları beş yüz traktörle mübadele etmeği teklif ediyorum.

Halk avazı çıktığı kadar bağırmağa başladı.

- Mübadele edilsinler! Mübadele edilsinler!

Fidel, kürsüde kahkahalarla gülüyordu. Halk, bir ağızdan bir şarkı tutturdu.

"Sosyalist Kübalılar, ileri, ileri! Gelmiyenler müshil alsınlar! Pim, Pom, ileri!"

Fakat başında geniş bir hasır şapka bulunan bir köylü memnun olmamıştı. Seslendi.

- Papazları ne yapıyorsun? Onları da mı mübadele ediyorsun?

- Hayır, papazları prim olarak veriyorum.

Alkışlar, haykırışlar oldu.

- Kabul edenler el kaldırsın!

Herkes el kaldırdı.

- Tarih yazar ki, İspanyol milleti, Napoleon'un askerlerini domuzlarla mübadele etmiş. Biz daha kurnazız, Emperyalist askerleri traktörlerle mübadele ediyoruz. Üstelik de Kennedy, Napoleon değildir.

Bu acayip nutukları sonra bütün müşahitler kendi kendilerine ayni suali sordular. İnsanlarla malzemenin bu misli görülmedik mübadelesi teklifi acaba önceden mi tasarlanmıştı. Yoksa Castro bunu oracıkta, konuşmasının harareti arasında mı düşünüvermişti? Kendi hesabıma ben ikinci ihtimali kabul ediyorum.
(Arkası var)"

(Max Clos, **Cumhuriyet Gazetesi**, 18 Haziran 1961, s. 3.)

EK 83

"SAKALLILAR DİYARINDA ÜÇ HAFTA"
"MEMNUN OLMIYAN 3 BÜYÜK SINIF VAR"

"Başkent rejime aleyhtardır. Gerçi, ilk anda, propagandanın, geçit törenlerinin, nutukların ve silahlı milislerin tesirleri altında kalındığı muhakkak. Ama bütün bunların yapmacık olduğu çabucak anlaşılıyor. Büyük kütle bunları artık yutmuyor. Fidelci tiyatrodan usanmıştır. Ekmek ve et kuyruklarından şikâyetçidir, "Lider Maximo" nun nutuklarından sıkılıyor, istikbalden endişeleniyor, artık yakamı bıraksalar demek istiyor.

Aleyhtar olanlar kimlerdir? En başta turistler sayesinde yaşıyanlar geliyor. Dekolte bayanlar müşterilerini kaybetmiş oldukları için şikâyetçidirler.

Memnun olmıyan üç büyük sınıf daha var. Büyük burjuvalar, entelektüeller ve daha garibi, işçiler bir milyon nüfuslu bir şehirde bu, büyük bir kalabalık teşkil ediyor.

Onun için imkânları müsait olanların hepsi çıkıp gidiyor. Uçak şirketlerinin gişeleri önünde kuyruklar var. Birleşik Amerikaya giden bütün uçaklarda yerler iki ay evvelinden tutuluyor. Hükümet makamları çıkış vizesi vermek hususunda hiç güçlük göstermiyorlar. Fakat memleketten çıkmak istiyenlerin, rejime muhalif olduklarını bizzat beyan etmeleri lazım. Neticede, bütün malları millet yararına müsadere ediliyor. Havana'nın kibar mahallesi olan Cabanacana'da vaktiyle zengin Kübalıların oturduğu muhteşem villaların dörtte üçü boş yahut başka işlerde kullanılmakta.

Yüzde ikisi müstesna bütün tüzel işler kamulaştırılmış. İş başına getirilen idare amirleri, yetkilerinden ziyade rejime bağlılıkları yüzü suyu hürmetine seçilmiş kimseler. Başına geçirildikleri fabrikaları, devlet teşkilatı tarafından verilen talimata göre, işçilerden kurulma bir nevi Sovyetle mutabakat halinde idare ediyorlar. Arjantinli bir sanayici bu işin nasıl yapıldığını şöyle anlattı:

- Ben radyo malzemesi imal ediyorum. Bir sabah, fabrikayı milislerin işgal etmiş olduğunu gördüm. İçeri giremedim. İçeride ne varsa, kendi arabam dâhil, bütün evrak, kasada bulunan para milletin malı olmuştu. Bir aydan beri bekliyorum. Ne yapmam gerektiğini bildirecekler, bana nasıl tazminat verecekler diye fazla bir ümidim yok. Arasıra bana, sabretmemi tavsiye ediyorlar.[9] Ertesi gün, haşin bir memur bana: "İstibdat zamanında milleti soydunuz, ne suratla tazminat istiyorsunuz?" dedi. Eski işçilerimi arasıra görüyorum. Sizi temin ederim, hiç de memnun değiller… Fabrikaya gelince, şimdi bir rezalet halinde. Yani müdür, vaktiyle bakkalmış. Radyodan ne kadar anlar malum.

Halk düşmanları

Toprak reformu arazi mülkiyetini dört yüz hektara indirmiş. Büyük arazi "kooperatifler" yahut "halk çiftlikleri" haline getirilmiş. Aslında, hakları olan toprağı

[9] Halen bu sabır meselesi aynıdır. Küba'da her yazışma, her soru sabır ister ve kaybolup gider.

muhafaza etmek istiyenler adeta yenilmez güçlüklere uğruyorlar. Resmi propaganda, bunları "halk düşmanları" ve vatan hainleri gibi göstermekte ısrar ediyor. Bu da, köylülerle olan münasebetleri kolaylaştıracak mahiyette değil, nazari olarak, bu toprak sahiplerine tazminat verilecek, ama hangi esas dâhilinde ve ne zaman? Kimsenin bir şey bildiği yok. Doğrusu, bu büyük arazi sahipleri beni bazen hayretler içinde bıraktılar.

Size, konuşmalarımdan bir örnek vereyim.

Havana'nın en lüks kulüplerinden biri olan "Miramar Yacht Club" de idik. Tatlı su yüzme havuzu, teknelere mahsus ayrı havuzu, plajında buzlu su çeşmeleri vesaire. Giriş kapısı önünde, sahipleri on sekizle otuz yaş arasında kızlar ve delikanlılar olan lüks arabalar.

On on iki kadar zengin aile çocuğu arasındayım. Jose otuz yaşında. Birleşik Amerikaya iltica etmiş bir büyük mülk sahibinin oğlu. On beş gün hapiste yatmış.

- Niçin? Diye sordum.

Herkes kahkahalarla gülmeğe başladı.

- Çünki bu herifler benim dağa çıkacağımı biliyorlardı.

- Niçin rejimin aleyhindesiniz?

- Niçin olacak, bu herifler bir hırsızlar ve bir katiller sürüsü de ondan…Castro, Moskova'nın emrinde bir komünist. Memleketi mahvediyor. Ziraat kooperatiflerinin başına kabiliyetsizleri getirdi. Verim korkunç derecede azalıyor. Köylüler memnun değil. Eskisinden fazla çalışıyorlar, eksik kazanıyorlar.

İtiraz ettim, ben böyle bir hal görmedim, dedim. İçerilerde on günlük bir gezinti yapmıştım. Köylüleri, ziraat reformundan memnun ve rejime tamamiyle bağlı görmüştüm.

Hazır bulunanlar gülüştüler:

- Ayol, sizden korkmuşlardır da ondan böyle söylemişlerdir, dediler. Siyasi memurların yanında konuşmaktan da çekinirler. İnanın bana, ben bu memleketi tanırım. Köylüler, ayaklanmak için fırsat bekliyorlar. Eskiden şimdikine nazaran çok daha mesuttular. Eski efendileri arıyorlar.

Genç kızlardan Rosa isimli bir tanesi lafa karıştı. Çok güzel ve haşin bir kız.

- Fidelist dostlarınız geçen hafta ne yaptılar biliyor musunuz? dedi. Burası gibi hususi bir kulübü kamulaştırdılar, zencileri getirdiler. Evet efendim, zencileri yüzme havuzunda yıkansınlar diye.

Bu konuşmadanberi "Miramar Yacht Club" de kamulaştırılmış ve "gezip eğlensin diye milletin emrine tahsis edilmiştir" sokak kapısı önünde artık lüks arabalar durmuyor. Jose ile Rosa'nın yüzme havuzunda zencilerin yıkanmasından dolayı pek memnunum.

Entelektüellerin büyük çoğunluğu rejimin aleyhinde. Menfaatlerine dokunulduğu için değil, idealizm meselesi. Bir hekim bana şöyle dedi:

- Başlangıçta hepimiz Castro taraftarı idik, ama ihtilale ihanet etti. Küba'ya komünizm sokuyor, şu anda da Batista'nınki kadar tahammül edilmez bir şey olan bir diktatörlük kurmakla meşgul.

Köleleştirilen Basın

Küba'da fert hürriyetlerinin büyük tehdit altında olduğu muhakkak. Basın tamamen köle haline getirilmiştir. Gerçi sansür yok. Fakat gazete direktörleri çizgiden çıkmamağa çok dikkat ediyorlar. Küba'da çıkan bir gazete ile Prague'de yahut Hanai'de yayınlanan bir gazete arasında pek fark yok. Bir "sosyalist cephe" var, faziletli ve asil, bir de "emperyalist cephe". İğrenç ve şüpheli maksatlara sahip. Evian konferansı şu başlıkla neşrediliyor:

"De Gaulle ve faşistler, konuşmaları akim bırakmak için ellerinden geleni yapacaklar". Vietnam yahut Congo'daki "meşru hükümet" ten bahsedilirken, Ngo Din – diem yahut İleo değil, Ho Chi – minh ve Gi – Zenga kastediliyor.

Yabancı muhabirler tarafından çekilen telgraflar resmen hiçbir sansüre tabi değil. Yalnız, şöyle oluyor. Bir takım mütehassıslar mukaveleyi alıyorlar, işlerine gelmiyen taraflarını kesip çokarıyorlar, icabında kendi bildikleri gibi ilaveler yapıyorlar. Birkaç yorum ekliyorlar. Havana'nın 1 Mayıs gösterileri hakkında gazeteye bir yazı göndermiştim. Yazıda, ezcümle mahalle "ihtilal komiteleri" nin, halka, bu gösterilere iştirak etmelerini sıkı sıkıya tenbih ettiklerinden, aksi halde vatan haini ilan edileceklerini söylediklerinden bahsediyordum. Yazıda bunlardan eser bile kalmamış. Gazeteye giden makale rejim lehinde bir yazı olmuş. Ertesi gün, başkentteki üç gazete, benim gazetemin ilk defa olarak Küba hakkında doğruyu yazdığını dört sütun üzerine ilan ediyordu.

Siyasi zabıta, burada ciddi olarak çalışan biricik teşkilat. Bu teşkilatta komünizm nüfuzu açık halk demokrasilerinden kopya edilmiş. Merkezinde devlet zabıtası bulunan muazzam bir örümcek ağı. Casusların ve hafiyelerin raporları dönüp dolaşıp burada karar kılıyor. Tabii, bunlara bu isimler verilmiyor. Resmen adları "ihtilal koruma komiteleri" bir de "açıkgözler".

100.000 yeni komite ihdas edildi. Yalnız Havana için 100.000 komite var. Bütün tertibat tamamlandığı zaman, şehirlerin her mahallesinde, her kasabada, hatta her fabrikada bir komite bulunacak Komiteler, siyasi bakımdan emin adam olarak tanınmış 10 ila 30 kişiden mürekkep. Rolleri şöyle tarif ediliyor: "İhtilal aleyhtarlarını ihbar etmek, icabında zarar vermiyecek hale getirmek". Komitelere yardım etmek üzere 500 bin kişilik bir açıkgözler ordusu ihdas edilmiştir. Bunlar erkek ve kadın olmak üzere silahlıdırlar. Ödevleri, halkı ihtilale iştirak ettirmek ve vatan hainlerini ihbar etmek.

(Arkası var.)"

(Max Clos, **Cumhuriyet Gazetesi**, 19 Haziran 1961, s. 3.)

EK 84

"SAKALLILAR DİYARINDA ÜÇ HAFTA"
"MUHALİFLER VE ÇETELER"

"Doğrusunu söylemeli, hiç olmazsa şimdiye kadar hakikat, görünüşü kadar korkunç olmamıştır. Cuba henüz aşırı gitmiyor. Davranışları insancadır. Komünist memleketlerdeki amansız mekanizma ile benzerliği yok. Buna mukabil "İhtilal Komiteleri" üyeleri, bazen hakiki komünistlerin de bilmedikleri aşırılıklara baş vuruyorlar.

Bir akşam, Kübalı dostlarla beraberdim. Rejime muhalif olduklarını hiç gizlemiyorlardı. Bir takım milisler çıkageldi bir arama yapmağa başladılar. Bir şey bulamadılar. Evde ne silah vardı, ne de muzir evrak. Elleri boş çıkıp gitmek üzere idiler ki, amirleri mutfak dolabını açtı, on dokuz kadar süt hülasası buldu, aldı. Süt hülasası Küba'da nadir bulunur bir şeydir. Ev sahibesi:

- Buna hakkınız yok, diye çıkıştı. Hırsızlıktır bu. Hem bu sütler hasta çocuğum için alınmıştır.

Milis şefi, süt kutuları kucağında, pür hiddet cevap verdi:

- Cuba'da binlerce hasta çocuk var ki, içecek sütü yoktur. Birkaç kutusunu sana bıraktığıma şükret!

Büyük mülk sahipleriyle entelektüellerin rejime muhalif olmalarında pek şaşılacak bir şey yoktur. Asıl hayret uyandıran şey, işçi sınıfının açık açık muhalefetidir. Rejim bu hali inkâr etmekte ise de vakia ortadadır. Karşılaştığım bütün işçiler bana ayni şeyi söylediler.

- Hiç hürriyetimiz kalmadı. Eskisinden fazla çalışıyoruz, eskisinden az kazanıyoruz.

Eski rejimde, işçiler genel olarak Amerikalı sanayi müesseselerinde çalışıyorlardı. Ayda 100 ila 300 pesos gibi iyi bir para alıyorlardı. Çoğunun bir küçük evi, arabası vardı. Şimdi hayat şartları baştan başa değişmiştir. Evvela birçok fabrikalar, kapılarını kapamışlar, yahut işçilerinin bir kısmını çıkarmışlardır.

Bazı istisnaların dışında ücretler azaltılmıştır. Yalnız, devlet, bağış adı altında, bazen yüzde yirmiyi bulan bir vergi almaktadır.

Ücretsiz cumartesi çalışmaları var; millet yararına hafta içinde ücretsiz çalışma saati var; okuma yazma seferberliğine yardım var; "Emperyalist istila" mağdurları yararına muhtelif para yardımları var; bir hava bombardımanında hasara uğrıyan televizyon anteninin tamirine iştirak için bağışlar var. Bunların hiç biri, tabii, mecburi değil. Gazeteler, sık sık, patırtılı yayınlarla şu veya bu fabrika işçilerinin, içten gelen bir arzu ile böyle bir karara vardıklarını ilan ediyorlar.

Hakikat bundan bir hayli başkadır. Bir menuscat fabrikasının ustabaşısı bana bu işin nasıl yapıldığını şöyle anlattı:

- Bizim fabrikada, gündelikler iki ile on iki pesos arasında değişir. Komite evvela en az yevmiye alan işçi arasında hararetli bir kampanyaya girişti. Sonra günün

birinde hepimizi topladılar. Arka arkaya nutuklar verildi. Sosyalist bir rejimde herkesin kudreti nispetinde halk yararına çalışması adet olduğunu söylediler. Neticede, ücretlerin tek tip olarak dört pesos üzerinden hesaplanmasını teklif ettiler. Tabii, ücretleri bu miktardan az olanların hepsi el kaldırdı. Ben de onlar gibi yaptım. Belki bu kahbelik, ama başka nasıl hareket edeyim? Ertesi gün, gazetelerde şu haber çıktı: "Fabrika işçilerinin takdire şayan sosyalist davranışı". Sizi temin ederim ki kalifiye işçiler hiç de hevesli değillerdi.

Böylece, rejime iyiden iyiye muhalif üç sınıf insan var ki onun düşmesini açıkça arzu ediyor. Ama bunlar ne yapabilirler? Kendilerine bir sual sorulduğu zaman, evvelce, üstü kapalı şekilde "mukavemet" den bahsediyorlar. Bu bir masal değil. Mukavemet için kurulmuş teşekküller var. Ama bunlar kendi aralarında rekabet halindeler. Zaman zaman, Havana sokaklarında ufak bombalar patlıyor. Başkent'in göbeğindeki bir büyük mağazanın tutuşturulması gibi gösterişli birkaç olay görüldü, bazı tedhişçiler birkaç suikast yaptılar.

İçerlerde, ezcümle Escambray dağlarında, küçük çeteler dolaşıyor. Bunlar Florida sahillerinden besleniyorlar. Ama bu hareketlerin hiç birisi pek tesirli şeyler değil. Herhalde, Castro'yu ciddi surette güçlüğe düşürmeğe kafi gelmez.

Üstelik, nisan ayındaki o gülünç istila teşebbüsü, rejime geniş bir tenkil hareketi yapmak fırsatı verdi. Emniyet servisleri o kadar ince eleyip sık dokumadılar. Öteden beri "İhtilal aleyhtarları" diye tanınmış kimselerin hepsini içeri tıkıverdiler. Takriben otuz bin kişi tevkif edildi. Büyük bir kısmını, ileri geri gevezelik etmekten başka suçu olmıyan zavallılar teşkil ediyordu. İçlerinde birkaç da ciddi muhalif vardı. Bunların talihi yaver oldu. Küba'da hüküm süren kargaşalık sayesinde, ancak birkaç tanesi teşhis edilebilmişti. Ötekiler on beş gün kadar mevkuf tutulduktan sonra salıverildiler. Ama o zamandan beri rahat duruyorlar. Birden bire, işin şakası olmadığını, facia ile bitebileceğini anlamışlardı.

Bütün müşahitler esaslı bir noktada birleşiyorlar. Nisan ayındaki çıkarma hareketinin belli başlı neticesi, Küba'da zahmetle kurulan mukavemet teşebbüsünü, daha tohum halinde iken başsız bırakmak olmuştur.

İmdadımıza koşsunlar:

Muhaliflere bu söylendiği zaman, evvela böbürleniyorlar, sonra, düşüncelerinin özünü açıyorlar. Şu sözleri belki yüz defa dinledim:

- Doğru tek başımıza bir şey yapamayız. Bizimkiler çok kuvvetli, kıpırdansak derhal haber alıyorlar. Elimiz ayağımız bağlı.

- O halde?

- O halde imdadımıza koşmaları icap eder. Burada olup biten şeyler yalnız Kübalıları değil, bütün hür dünyayı ilgilendirir. Amerikalılar bizi kurtarmak için asker göndermelidirler. O gün bütün millet, Castro diktatörlüğü aleyhinde ayaklanacaktır.

Bu konuşmayı Fidelci'lere naklettim. İşte cevapları:

- Bunları hep biliyoruz. Burada vatan hainleri bulunduğunu pekâlâ biliyoruz. Garplıların, Castro'nun rejimine "Polis rejimi" dedikleri zaman onların bu riyakârca

ithamları çok canımızı sıkıyor. Polis rejiminin mevcut olmasının sebebi, bizde, eski imtiyazlarını yeniden tesis etmek uğrunda yabancı kuvvetlere başvurmağa hazır bir ihtilal aleyhtarları sınıfı bulunmasıdır. Sizce, ne yapmamız lazımdır. Aferin, devam edin mi diyelim? Böyle bir niyetimiz yok. Niyetimiz böylelerini kurşuna dizmek.

Bir memlekette, kim rejime taraftardır, kim aleyhtardır, kesin olarak tayin etmek daima zordur. Küba'da muhalefet mevcuttur. Muhalif sayısı çoktur. Ama bunlar nüfusun ne kadarını temsil ediyorlar? Kendilerine sorsanız büyük çoğunluğu, Fidelist'ler nazaran küçük bir azınlığı. Hangisi doğru?

Nisan ayında "Kurtuluş ordusu"na mensup 1500 er, Adanın güneyindeki Playa Goron'da karaya çıktı. Modern silahlarla cihazlanmışlardı, topları, tankları, hatta bir de küçük bir havacı birlikleri vardı. Karşılarında, ilk on saat içinde mahalli milise mensup elli kadar köylüden ve hafif silahlardan başka bir şey bulmadılar. Köylüler, kurtarıcılara ne iltihak ettiler, ne teslim oldular, takviye gelmesini bekliyerek son nefere kadar öldüler.

İnsanların, propaganda uğruna ölümü göze alacaklarını sanmıyorum. Playa Goron köylüleri sonuna kadar dayandıklarına göre, demek ki savunacakları bir şey vardı. Havanadaki muhalif burjuvalarla entelektüeller işte bunu anlamaz gibi görünüyorlar.
(Arkası var)"

(Max Clos, **Cumhuriyet Gazetesi**, 20 Haziran 1961, s. 3.)

EK 85

"SAKALLILAR DİYARINDA ÜÇ HAFTA"
"HALK İHTİLÂLE NEDEN İNANIYOR"

"17 Nisanda, 87 kişi, Fidel muhalifi kurtarıcıların karaya çıkmalarına mani olmak için "Domuz koyu" denilen mevkide can verdi. Bunlar milis ve okul öğrencisi köylüler ve gençlerdi. Hücum edenler arasında yüzde seksenden fazla aile çocuğu vardı. Bu bir tesadüf olamaz. Bir sebep olduğu meydanda.

Küba ihtilalinin mânasını anlamak için önce köylülerin ve fakir aile çocuklarının rejim uğrunda can vermeğe neden dolayı hazır bulunduklarını bilmek lazımdır.

Havana'dan 200 kilometre ileride Varadero dedikleri bir yer vardır. Burası Batista zamanında inşa edilen lüks bir eğlence yeridir. Üç büyük oteli, yatlara mahsus limanı, üzerinde muhteşem villalar inşa edilmiş bulunan güzel bir yarımadası vardır. Mal sahipleri içinde, birçok şeker milyarderinin ismini sayarlar. Bugün her şey değişmiştir. Milyarderler Amerika'ya göçmüşlerdir. Varadero kamulaştırılmış ve halkın emrine verilmiştir. Bu bir formülden ibaret değildir. Otel odaları eskisinden üç defa daha ucuzdur. Villalar müsadere edilmiştir. Turizm Enstitüsü, İşçiler ve aileleri için ya çok ucuz yahut büsbütün bedava ikamet programları tertiplemektedir. Varadero bir halk plajıdır. Pek hoş bir yer olduğunu iddia etmiyorum. Tatillerimi, ben olsam, herhalde orada geçirmem. Ama faydalananlar için burası bir yeryüzü cennetidir.

"Milyarder Agula" nın burada muhteşem bir villası var. Gölgeler altında bir park, yirmi arabalık bir garaj, soğukhava tertibatlı on beş oda, tatlı su yüzme havuzu, beyaz kumlu muazzam bir plaj, rengârenk kuşların uçuştuğu bir kuşhane, elektrikli mutfak falan. Ama korkunç bir zevksizlik nümunesi. Kolonyal tipi stil mobilye, kakmalı masalar, bronz taklidi süs eşyası. Çin vazoları. Turizm Enstitüsünden üç genç kadın bana villayı gezdirdiler. Vazifeleri bu hazinenin bir envanterini yapmak. Bu eşsiz lüksün karşısında hayran kaldıkları hallerinden belli. Milyarderlerin yatak odasını, milyarderin banyo salonunu, milyarderin kanapesini, milyarderin kitaplığını gördük. Kıymetli şeyleri küçük odaya yerleştirmişler. Büyük ressamların tablolarından, elli kadar kopye.

Genç kadınlardan biri bana ciddiyetle şöyle dedi:

- Bir sanat sergisi tertip edeceğiz. İhtilal sayesinde halk kültüre kavuşacak.

Bir yandan gülünç, bir yandan dokunaklı bir laf. Ben biraz hüzünlendim.

Varadero ayni zamanda Okutma Seferberliği kollarını yetiştiren merkez vazifesi görüyor. Castro, 1961 yılı sonunda, Küba'da, okuma yazma bilmiyen bir tek kişi kalmamasına karar vermiş. Şimdi, köylülerin yüzde kırk beşi okuma yazma bilmez. 16 yaşla 20 yaş arasında yüz bin kız ve oğlan derhal gönüllü yazılmışlar. Beşer bin kişilik gruplar halinde gelip, merkezde bir hafta kalıyorlar, sonra sekiz ay veya bir sene oturmak üzere bir köye gönderiliyorlar. Kendilerine bir üniforma, bir

madenci lambası (çünkü köylerde elektrik yoktur), on tane kadar da kitap ve defter veriyorlar. Ders kitapları hayli ibret verici şeyler. Fasıl başlarından bazıları şunlar: "İhtilal", "İhtilal Şefimiz Fidel", "İhtilal bütün meydan muharebelerini kazanır", "Toprak halkın malıdır".

Kitapların sonunda garip bir sözlük var. Şu misalleri alıyorum:

Antiemperyalist – Büyük memleketlerin küçük memleketlere zulüm etmelerine muhalif olan kimse.

Halk yaygaraları – Milletin iradesi.

Basın hürriyeti – Gazetelerde fikrini yayınlamak hakkı. İhtilal, basın hürriyetini, halkın menfaatlerine zarar verecek şekilde kullanmaması şartiyle tekeffül eder.

A.P. ve U.P.İ. – Küba hakkında yalan neşriyat yapan ajanslar.

Prensa Latina – (Küba Basın Ajansı) yukarıki ajansların yalanlarına cevap vermek üzere İhtilal idaresi tarafından kurulmuş ajans.

State Department – (Amerika Hariciyesi) Birleşik Amerikanın yabancı memleketlerle olan münasebetlerini idare eden teşkilatı. Bu münasebetler Birleşik Amerikanın askeri ve iktisadi kudretini kullanarak tahakküm etmesi prensipi üzerine kurulmuştur.

Ben Varadero'ya vardığım zaman bir staj dönemi bitmişti. Otobüsler stajalarını bitiren kolları almağa gelmişti. Hükümet makamları, Havana'dan manikürcüler, berberler getirtmişti. Her villa bir güzellik salonu haline gelmişti. Güzel güzel genç kızlar, bellerinde kalın kemerleri, ayaklarında çizmeleri, makyajlarını gözden geçiriyorlardı. 18 yaşında, Mamella isimli bir genç kız, sıcak suya koyduğu ufacık ayaklarını hayran hayran seyrediyordu.

- Tırnaklarıma ilk defa olarak pedikür yaptırıyorum, dedi. Bakın Fidel bizim için neler yaptı. Eskiden olsa, Varadero gibi bir yere gelmeme zerre kadar imkan yoktu. Burada eşsiz bir hafta geçirdim. Ailem beni görmeğe geldi. Fidel bütün bu işleri halk için yaptı. Köylülere okuma öğretmemiz için kendisine yardımda bulunmamızı istedi, biz de geldik. Bizden her şey istiyebilir.

Escambray eyaletine bağlı Ciro Redondo haritalarda bile adı yazılı olmıyan bir küçük kasaba. Ortalık karardığı için, yorgun olduğum için, ışık da gördüğüm için, tesadüfen orada mola verdim. Yolun nihayetinde, madenci lambalariyle aydınlanmış, hangara benzer bir yer vardı. Bu hangarın içine okul sıraları yerleştirilmişti. Duvarda bir kara tahta vardı. Birçoğu ihtiyarlardan mürekkep olan otuz kadar köylü, uslu uslu, bu sıralarda oturuyordu. Burası sınıftı. Herkes ağır ağır, şu cümleyi tekrarlıyordu: "Fidel Castro bizim şefimizdir". Sonra, hepsi birer birer kara tahtaya gidiyorlardı. Titrek ve acemi elleriyle isimlerini yazıyorlar, sonra koltukları kabararak yerlerine dönüyorlardı.

(Arkası var)"

(Max Clos, **Cumhuriyet Gazetesi**, 21 Haziran 1961, s. 3.)

EK 86

“SAKALLILAR DİYARINDA ÜÇ HAFTA”
“KÖYLÜLER MEMNUN!”

“Gönüllü öğretmen izahat verdi:

- Öğrenmek istedikleri ilk şey bu. Kendi isimlerini yazmak. Eskiden imza yerine parmak basarlardı.

Ciro Redondo bir halk çiftliği. Hangar, ayni zamanda hem çiftliğin kalem odası, hem okul. Çiftlik müdürü, bir köşede bir seyyar karayolda yatıyor, o anlattı.

- Bu çiftlik yepyeni kurulmuştur. 1960 senesi kasımında. Henüz tecrübe devresindeyiz. 5000 hektar toprağımız var. Eskiden burada yalnız şeker kamışı yetiştirilirdi. Toprak reformu Enstitüsünün direktifleri gereğince şimdi çeşitli ziraat yapıyoruz. Tütüne başladık. Gelecek sene daha başka cins tütünleri tecrübe edeceğiz, eğer işler yolunda giderse, şimdi çalışmakta olan 300 rencberden başka 300 rencber daha alacağız.

Çiftlik devlet malı. Köylüler ücretle çalışan müstahdem. Bana şunları anlattılar:

- Ben rençberdim. 25 hektar tütün alıyordum. Usul şöyle idi. Mal sahibi hasadın üçte ikisini alıyordu. Üst tarafı benimdi. Ama bu hissemden tohum ve gübre parasını ben verirdim. Aşağı yukarı bana senede bin pesos para kalıyordu. Hemen hiçbir zaman nakit param bulunmazdı. O zaman mal sahibinden ödünç alırdım. Tabii, faizle. Hâsılı bir sene çalışırdım, elime hemen hemen bir şey geçmezdi. Şimdi günde 2.85 pesos kazanıyorum.

Başka birisi de şunları söyledi:

- Ben ziraat işçisi idim. Şeker kamışı hasadı yapılacağı zaman günde on iki saat çalışır, bir pesos kazanırdım. Ama hasat iki üç aydan fazla sürmez. Sonra çoğu zaman işsiz kalırdım.

- Otuz pesos para kazanarak bir sene dört çocuk beslenir mi?

Adam acı acı güldü:

- Birkaç tane tavuğum vardı, yumurtalarını satar, fasulye alırdım. Ara sıra da oraya buraya işe giderdim.

Çiftlik müdürü Carvallo, çok memnundu.

- Eskiden ben bakkaldım, dedi. Ama işimden hoşnut değildim. Başkaları için çalışmak, yoktan var ettiğini duymak fevkalade bir şey…

Çiftliğin işletmesi devlete büyücek bir kar bırakıyor. Bu paranın bir kısmı mesken inşaatına harcanıyor. Şantiyeyi gezdik. Kırk evin yapısı adeta bitmiş. Gelecek ilkbaharda 150 ev tamam olacak. Üç dört odalı, çimentodan yapılma binalar. Tuvaleti ve banyosu var. Elektrik de gelecek. Kasabanın merkezine, bütün mutfaklara gaz vermek üzere bir bütün gaz haznesi kurulacak.

Köylüler eskiden nerede oturuyorlardı? Kuru dallardan yapılma bohios dedikleri kulübemsi yerlerde. Havananın büyük mülk sahipleri bana:

- Köylüler ahşap kulübelerini tercih ediyorlar, dedi. Çimentodan yapılma bu tavşan kümesleri çok sıcak oluyor, üstelik de alışkanlıklarını kaybediyorlar. Tuvaletleri ve yıkanacak yerleri sahiden kullanacaklar mı zannediyorsunuz?

Bu türlü lafları on yerde daha dinlemiştim, ama hiçbir zaman doğruluğuna inanamadım. Hala kulübelerde oturan bazı kadınlara sordum. Hepsi, yakında yeni evlerine taşınacakları için memnundular.

Ciro Redondo'dan yer almadan önce köylülere sordum:

- İyi düşünün de öyle cevap verin, şimdiki haliniz eskisinden daha mı iyi?

Hayretle yüzüme baktılar. Besbelli, latife ettiğimi sanıyorlardı. Sonra, içlerinden biri, derdini iyi anlatabilmek için kelimelerini seçerek ve tartarak cevap verdi:

- Şimdi yaşayabiliyoruz. Küba'da ilk defadır ki bizimle meşgul olan bir hükümet var.

Zannederim, işin esası bu. Gerçi her şey tam manasiyle mükemmel değil. Hatalar, beceriksizlikler olduğu muhakkak. Rejimin vaad ettiği birçok şeylerin yapılmamış olması ihtimali var. Ne var ki, hiç değilse şimdilik, Fidel Castro köylüler için, yani Küba halkının yarısı için ümidin timsali. Topraklarının mülkiyetini alan 32.000 küçük çiftçinin, yiyecekleri ve evleri kooperatiflerde, halk çiftliklerinde, yeni fabrikalarda, diğer kurulan şantiyelerde teminat altına alınan 500.000 insanın, Castroya niçin aleyhtar olmaları gereksin, bunu anlamadım. Dahası var. Bu köylüler, haklı veya haksız bir rejimin ilk defa olarak kendileriyle meşgul olduğuna inanıyorlar, ilk defa olarak insan gibi muamele görüyorlar.

Havanalı büyük mülk sahipleri:

- Köylülerin banyo odasına ve tuvalete hiç ihtiyaçları yoktu. Eskiden çok daha mesuttular, diyorlar.

Ama galiba bunlar bir noktada yanılıyorlar. Tuvalet ve banyo odası dışında, adamları bağlayan başka bir şey var: İnsanlıklarını duymaları.

Esasen, toprak reformunun verdiği iktisadi neticelerin Fidel aleyhtarları tarafından iddia edildiği gibi felaketli olduğu ispat edilmiş değildir. Resmi istatistikleri ihtiyatla okumak icap ettiğine şüphe yok. Bu istatistiklere inanmak icap ederse, ekilen sahalar ve bu sahaların verimi, her tarafta dikkati çekecek derecede yükselmiştir. Durum herhalde bu kadar parlak değil, ama muhakkak olan bir şey var. On seneden beri iktisat uzmanları Küba'daki ekonomik sistemin iki kusurunu belirtiyorlardı. Bir kere, ziraat hemen hemen şeker kamışına inhisar ediyordu. Domates suyu ve portakal suyu gibi bazı maddelerin dışarıdan ithali zarureti vardı. Öte yandan, her sene, binlerce ton domates ve portakal, istifade edilemediği için atılıyordu. Sonra, hafif sanayi hemen hemen mevcut değildi. Bu yüzden, köylünün onda dokuzu senenin dörtte üçü zarfında işsizliğe mahkûm kalıyordu.

İktidara geldikten iki sene sonra, Castro'nun tedbirler aldığı bir vakıadır. Ziraat çeşidi çoğaltılmıştır. Birçok yerlerde zirai mahsulleri işleyen fabrikalar çalışmağa başlamış değilse bile inşa halindedir. Hepsi Çek veya Yugoslav yapısı

malzeme ile cihazlandırılmıştır. Tekrar edelim, köylüler niçin bu rejimin aleyhinde olsunlar?
(Arkası var)”

(Max Clos, **Cumhuriyet Gazetesi**, 22 Haziran 1961, s. 3)

EK 87

"SAKALLILAR DİYARINDA ÜÇ HAFTA"
"CASTRO KOMÜNİST MİDİR?"

"Birleşik Amerikada, Castro uzun zamanın komünisti sayılmaktadır. Küba'da zaten bir Komünist rejim vardır. Ada, yakında Amerika sahillerine 200 kilometreden daha az mesafede kurulmuş bir Sovyet askeri üssü olacaktır, deniliyor. Bundan çıkarılacak mantiki hüküm şudur: Birleşik Amerika, her vasıtayı kullanarak bu rejimle savaşmalıdır. Gerekirse silah kuvvetiyle milletin güvenliğini sağlamak için müdahalede tamamiyle haklıdır.

Şimdiye kadar Küba kurtuluş hareketini mânen desteklemekle maddeten finanse etmek ve cihazlandırmakla yetinilmiştir. Fakat gazetecilere ve Amerika siyaset adamlarına bakılırsa, Birleşik Amerika daha ileri gidebilir.

Küba'nın şimdi Sovyetler Birliğine bağlılığı, Birleşik Amerikaya ötedenberi olan bağlılığından son derece fazla olduğu muhakkaktır. Evvela siyasi bakımdan, fakat daha ziyade iktisadi bakımdan, Birleşik Amerika, Kübayı hayli patavatsızca, havasızlıktan boğmağa teşebbüs etti. Gayet sıkı bir iktisadi abluka istemedi, böylece onun esaslı döviz kaynaklarını kesti ve her türlü ithalatı yasak etmek suretiyle, Adanın petrolünü durdurdu. Amerika Dışişleri Bakanlığı "böylece yakın zamanda bir iktisadi buhran muhakkaktır diyordu. Castro boyun eğmeğe mecbur olacaktır."

Ne yazık ki bu gibi tabiyeler bu devirde artık tesirli olmaktan çıkmıştır. Ruslar derhal harekete geçtiler. Moskova, her sene, en az Birleşik Amerikanın alacak olduğu miktarda şeker almağı taahhüt etti. Petrol musluğunu mu tıkıyorlar? Ondan kolay ne var? Sovyet petrol gemileri, icap eden miktarda yakıtı getireceklerdir. Benzin hiçbir zaman tahdide tabi tutulmamıştır, hala serbest satılıyor, fiyatı da bir santim artmamıştır. Havana limanında, Sovyetler Birliğiyle Çin tarafından verilmiş kamyonlar, arabalar, buldozerler ve ziraat makinaları sıra sıra dizili duruyor. Çekoslovakyadan ve Polonyadan gelme tonlarla sinai malzeme boşaltılıyor.

İstatistikler açıkça gösteriyor. 1958 de Küba dış ticaretinin yüzde doksan beşi batı bloku ile idi. Daha 1960 da, yüzde yetmiş nispetinde Sosyalist memleketlere geçti. 1961 senesinin ilk üç ayı içinde, rakamlar yüzde sekiz nispetinde kapitalist memleketler, yüzde 92 nispetinde Doğu memleketleri lehinedir. Bu rakamın yüzde otuzu Çinle, yüzde elli dördü Sovyet Rusya ile olan alış verişi gösteriyor.

Amerika ablukası, rejimi devirememiştir. Hatta hissedilir derece sarsmamıştır bile. Bunun bir tek vahim neticesi olmuştur. Castro'yu Komünistlerin kucağına atmış ve Amerikaya olan bağlılığından son derece daha fazla nispette onlara bağlamıştır. Çünkü Amerikalılar, şekeri serbest dövizle alıyorlardı. Küba muhtaç olduğu diğer malzemeyi dilediği yerden alabiliyordu. Ruslar, aldıkları malın pek az bir kısmını dövizle ödüyorlar. Üst tarafı mübadele sistemine bağlıdır. Yani Castro'nun en küçük bir kaypak hareketinde Moskova mal teslimini durdurabilir ve tesirliliğine Washington'un inandığı usullerle rejimi dize getirebilir.

Castro aleyhtarları "iyi ama diyorlar, kaypaklık akla bile gelmez çünkü Küba'da zaten Komünist bir rejim var".

Mesele bu kadar basit değildir. Gerçi Havana'da Komünizm kokusu vardır. Kamulaştırma var, iktisadın sosyalleştirilmesi var, kökleşmeğe başlıyan totaliter metotlar var. Castro ve Sakallıları kırmızı boyun atkıları takıyorlar; hükümet, dış politikasını, inadına "dost" memleketlere göre ayarlıyor; sokaklarda, işportacılar, orak çekiçli rozetler satıyorlar, kadın milsiler, göğüslerine, Castro ile Kruçef'in sarmaş dolaş resimlerini takıyorlar.

Bir memleketin komünist olması için bu kadarı yeter mi? Bu suali birçok Sovyet gazetecisine sordum. Temkinli cevaplar verdiler: "Küba dost bir memlekettir, o kadar" dediler. Rejim hakkında biraz fazla övücü sözler söyliyen bir Polonyalı muhabire şu tabirlerle ihtarda bulunulduğuna şahit oldum: "Bize maddi olaylar getirin, edebiyatı kesin".

Kelimeler üzerinde oynamağa lüzum yok. Bir rejimin komünist olabilmesi için, Moskova tarafından Komünistliğinin tasdik edilmesi lazımdır. Castro'nun durumu böyle değildir. Müşahitler böyle olacağını da pek muhtemel görmüyorlar.

Evvela, komünistlerin Castro'ya fazla güvenleri yok. Bu yeni bir şey değil. Castro Sierra Maestra'da dövüşürken Küba Komünist partisi kendisine yardım için hiçbir şey yapmamıştır, hatta tersine. Bugün Fidel Komünist partisinin desteklemesinden faydalanıyor. Fakat Komünist partisi ile 26 Temmuz hareketi arasında bir kaynaşma mevcut değildir. Bunun sebebi belki de Castro'nun, Komünistlerin nefret ettiği şeyleri temsil etmesidir. Derbederlik, idarei maslahat, demagoji, düzensizlik, burjuvalık; Komünistler kırtasiyecisidirler ve ince eleyip sık dokurlar.[10] İtina ile hazırlanmış hiç kusurlu tarafı bırakılmamış planlara bayılırlar. Castro fazla tecrübesiz ve atılgan olduğu için ona güvenemezler.

Mesela rejime top, tüfek, mitralyöz, tank vesaire gibi fazla miktarda silah verildi. Fakat hiçbir taarruz silahı yoktu. Mesela Küba'da uçak bulunmamaktadır. Amerikan gazetecileri nisan ayında Playa Guion'a çıkan kurtarıcı kıtaların Sovyet Mig uçakları tarafından nasıl püskürtüldüğünü izah ettiler. Galiba bu uçakları görenler yalnız onlar olmuştu, çünkü ortada uçak yoktu. Yoktu, çünkü Moskova, kimseye müracaat etmeksizin Amerika toprağına taarruz etmeğe pekâlâ muktedir bir kimsenin emrine uçak tahsis etmek gibi bir rizikoya girmek arzusunda değildir.

Aslında, Küba'da Sovyetlerin hedefi nispeten mahdut gibi gözükmektedir. Bir komünist rejim kurmak, bir askeri üs tesis etmek bahis konusu değildir. Hedef sadece halk tarafından tutulduğuna hiç şüphe olmıyan bir hareketi desteklemektir. Bu hareket, şimdiye kadar Amerikanın inhisarında bulunan coğrafi bir sektörde Amerika ile rekabet etmekten ibarettir. Bu da hiç ihmal edilecek bir sonuç değildir.

Küba ihtilalinin tesirleri daha şimdiden Latin Amerikanın ve Orta Amerikanın daha geniş memleketlerinde tesirini göstermeğe başlamıştır. Bir hükümetin, Amerika menfaatlerine zararsız meydan okuyabileceği ilk defa olarak ispat edilmiş bulunuyor.

[10] Bunlar ne yazık ki günümüz Küba'sında da geçerlidir.

Bu dersten herhalde ibret alınmış olsa gerektir. Küba'daki Sovyet tutumu 1956 dan sonra Mısırda olup bitenlere pek benziyor. İki sene zarfında, Nasır, Moskovanın iktisadi yardımı ve askeri garantisi sayesinde, bütün Orta-Şarkta, emperyalizme karşı mücadelenin sembolü olmuştur. Her şeyi altüst etmesine ramak kaldı. Nasır'ın da bir komünist ajanı olduğu ileri sürülmüştü. Olaylar, bu tahminin yanlış olduğunu göstermiştir.

(Arkası var)"

(Max Clos, **Cumhuriyet Gazetesi**, 23 Haziran 1961, s. 3.)

EK 88

"SAKALLILAR DİYARINDA ÜÇ HAFTA"
"MOSKOVA VE CASTRO"

"Küba meselesiyle meşgul olanların hepsi aynı şeyi düşünüyorlar. Castro neden bu kadar ileri gitti? Rakipleri diyorlar ki: "Esaslı reformlar şüphesiz ki zaruri idi. Toprak reformu lazımdı. Amerikanın iktisadi emperyalizminden sıyrılmak lazımdı. Fakat Birleşik Amerika ile münasebetleri kesmeğe ne lüzum vardı? Komünist blokunun emrine bu şekilde topyekun girmenin ne lüzumu vardı? Ekonominin bu derece aşırı sosyalleştirilmesi niçin?"

Bu sualler, Fidel'cileri çileden çıkarıyor.

- Bir ihtilal yarı yolda durdurulamaz, diyorlar. İhtilal ya yapılır, ya yapılmaz. Ekonomiyi sosyalleştirmeğe başlar başlamaz, Amerika gırtlağımıza sarıldı. Castro ya boyun eğecek, yahut uğraşacaktı. Amerikanın kuvvetiyle tek başımıza mücadele edemezdik. Bir yardımcıya ihtiyacımız vardı. Karşımıza çıkan tek yardımcıyı, komünist memleketleri ne diye reddedelim?

Rejim düşmanları şöyle itiraz ediyorlar:

- Castro bir demagogdur. Bütün siyasi sistemi, memleketin en aşağı tabakalarına mütemadiyen kavuk sallamak esasına dayanıyor. Köylüleri, lüks bir otelde bir hafta barındırmakla gözlerini boyamak o kadar güç bir iş değildir. Ama ne işe yarar bu? Yaşama hakkı yalnız fakirlerin değil ki! Ötekiler de yaşayacak.

Doğrudur. Castro, köylü sınıfına fazla önem veriyor. Toprak reformunu şahsan ele almıştır ve bu reformu tatbikle ödevli enstitünün başına geçmiştir. Nutuklarında evvela köylüye, "en fakir", "en yoksun" sınıfa hitap ediyor, orta sınıfları bir kalemde hazfetmiş gibi davranıyor.

Bunun iki nedeni olsa gerek. Birincisi hissidir. 1956 da, Fidel Castro Sierra Maestra'da yerleştiği zaman güç durumda idi. Batista kıtaları peşine düşmüştü. İaşesini sağlamak için ve çete harbında çok muhtaç olacağı bilgileri elde etmek için köylülerle iyi geçinmek zorunda idi. Onlarla konuşuyordu. Kendisi büyük toprak sahibi bir aile çocuğu idi. O zamana kadar, refah içinde yaşamış, realitelerin farkına bile varmamıştı. Köylülerin ne kadar kötü şartlar içinde yaşadıklarını görünce derin surette müteessir oldu. Bu, burjuva bir genç entelektüelin mensup olduğu içtimai sınıfa karşı gösterdiği tepkidir. Castro, günün birinde iktidara geçecek olursa adaleti tesis edeceğini böylece aklına koydu. Adalet, köylülerin hayat şartlarını düzeltmek ve onlara insan haklarını geri vermekti. Aynı zamanda, büyük mülk sahiplerini, şimdiye kadar ödevlerini yapmadıkları için cezalandırmaktı. Castro sözünde durdu.

İkinci sebep şudur: Castro, hangisi olursa olsun politik bir kuvvete dayanmağa mecburdur. Havanada 1958 de iktidarı ele aldığı zaman yanında kim vardı: Entelektüel burjuvazi. O kadar. Bugün, rejim, Küba ihtilalinin, başından beri proleter olduğu fikrini kabul ettirmeğe uğraşıyor. İddiaya göre işçilerle köylüler, müstebidi devirmek üzere Fidel'in daveti üzerine ayaklanmışlardır. Bundan daha

yanlış bir şey olamaz. İşçiler bigâne, komünistler aleyhtar, köylüler sefalet yüzünden sersemlemiş ve kadere boyun eğmiş oldukları için hiç birinin kıpırdamağa niyeti yoktu. Sierra Maestrada Castro'nun yanında, hiçbir zaman binden fazla insan bulunmadı. Bunların çoğunluğunu da burjuvalar ve burjuva çocukları teşkil ediyordu. Castro, Batista ordusunu gerçekten yenmiş değildir. O ilerledikçe, ordu dağılmıştır. Bu hal, manevi kuvvetlerin zaferine dair, tarihin verdiği nadir örneklerden biridir.

Fakat ihtilalı yapan bu burjuvalar, şeflerinin sosyalist fikirlerinden çabucak ürktüler. Fidel Castro, sosyalleştirme Birleşik Amerika ile münasebetleri kesme, komünist blokuna yaklaşma çarkının dişlilerine kendini kaptırır kaptırmaz, onu kendi haline bıraktılar. Yahut onunla boğuşmağa başladılar. Entelektüeller, büyük mülk sahipleriyle beraber Birleşik Amerikaya göçtüler. İdare başındakiler ihtilali baltaladılar, subaylar mevkilerini bıraktılar yahut ayaklanmağa teşebbüs ettiler. Castro ne yapabilirdi? Tasfiye yapmağa mecbur kaldı. Sonra, sağlam bir siyasi destek sağlayan yeni bir platform aradı. Köylüler lehine demagojinin kaynağı budur. Sonra da, gevşeyen kadroları tazelemek lazımdı. Bu gibi durumlarda her zaman olduğu gibi, bu yardımları komünistlerden buldu.

İşte şimdi hareket noktamıza dönüp gelmiş bulunuyoruz. Kübada hüküm süren görülmemiş anarşi içinde, zaman zaman, düzenli gibi gözüken kısımlara rastlanmaktadır. Mesela siyasi polis gibi, toprak reformu gibi, her defasında, komünist kadroların mevcudiyeti müşahade ediliyor.

Üçüncü bir kısım, hem önemli bir kısım daha var. Halk milisi denilen teşkilat. Sierra Maestrada harb etmiş olan halk ordusu ortadan kaybolmuştur. Subaylarının bir kısmı ordudan ayrılmış, bir kısmı rejim düşmanı olduğu için kaçmıştır. Castro'nun en eski silah arkadaşlarından olan Binbaşı (Komutan) Hubert Matos'un 20 sene kürek cezasına mahkûm edilmesi, nizami ordu ile rejimin arasını büsbütün açmıştır.

Başka bir şey bulmak icap etmiştir. Halk milisi bu suretle teşekkül etti. Yine komünistlere baş vuruldu. İdeolojik sebeplerle değil, onlar daha kabiliyetli oldukları için.

Voradero'daki milis kadroları okulunu gezdim. Teğmen veya binbaşı olan öğretmenlerin hepsi eski işçilerdir. Yarısından fazlası sendika işlerinde önemli yerler işgal etmişler. Bana söylemediler ama yine eminim ki hepsi partide üyedir.

İşte durum bu. Castro komünist değildir, rejimi de öyle. Eğer, bu hal Moskovanın startejik planlarına uygun düşerse komünistlerin, günün birinde Kübada iktidarı ele alacakları düşünülebilir, ama muhakkak ki Fidel Castro'suz olarak.

Bununla beraber, komünist blok için önemli olan belki de bu değildir. Önemli olan şey Küba'da bütün Latin Amerikaya yayılması kuvvetle muhtemel bir fitne ocağını körüklemektir. Bu vazifeyi, hiç değilse, şimdilik, Castro ile sakallıları mükemmel surette yerine getirmektedirler. Bununla beraber, Moskova bir sorumluluk yüklenmiyor.

(Bitti)"

(Max Clos, **Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Haziran 1961, s. 3.)

EK 89

"BİR DEVRİÂLEMİN İNTİBALARI; DERTLİ ÜLKELER KÜBA"
"SÜRPRİZLER, TEZATLAR, GARİPLİKLER…"

"Oooooh, rahatlamıştım. Pasaportumun sayfalarını dolduran vizeler arasında artık Küba'nınki de vardı. Az uğraşmamıştım bunun için. Hindistan'da, Japonya'da sefirlerimiz bizzat meşgul olmuşlar müracaatımı resmen desteklemişlerdi. Ama ne Delhi'den Havanaya çekilen telgraflar, ne de Japonyada her gün tekrarlanan teşebbüsler netice vermişti. Tokyo'da on gün boş yere beklemiş, neticede ümidimi keserek Meksika'ya gelmiştim.

SÜRPRİZLER

İŞTE burada beklenmedik bir sürprizle karşılaştım. Maslahatgüzarımız Orhan Ermete "Verin bakayım pasaportunuzu, bir kere de ben deneyeyim" demiş, bir saat sonra Küba'ya giriş müsaadesini mühürletip getirivermişti.

Artık Kastro'nun Kübasına gidip gerçekleri bizzat görmek için hiçbir engel kalmamıştı. Biletimi almak üzere tayyare acentesine koştum. Havana'ya hareket edecek ilk uçakta bir yer istedim.

Memur gülümsedi:

"Havana'ya hareket eden ilk uçaktaki yerinizi derhal ayırtalım sinyor" dedi "fakat Havana'dan kalkan uçakların hiçbirinde Ekimden evvel yer bulamıyacağınızı biliyor musunuz?"

Ekime daha üç ay vardı… "Şu Latin ırkı da şakayı ne kadar seviyor diye" diye düşündüm. Düşüncemi memura söylediğimde adamın gülmesini bekliyordum. Fakat o gayet ciddi başını iki yana salladı:

"Hayır, sinyor" dedi "söylediğim gerçektir. Ekim ayına kadar Havana'dan kalkan bütün uçaklar hangi istikamete giderlerse gitsinler komple. Ve hepsinin bekleme listesinde asgari 150 kişi var. Size yapabileceğim yegâne iş, bu bekleme listelerinden birine isminizi kaydetmektir. Eğer onlar gibi her gün hava alanına gidip uçakta bir yer açılmasını beklemek istiyorsanız…"

Havana hava alanında üç ay 151 inci yedek olarak uçak beklemek… Hiç de cazip bir iş değildi bu.

"Bakın" dedim, "ben gazeteciyim, Kübayı görmek için taaa dünyanın öbür ucundan kalkıp geldim. Öyle üç ay 151 inci yedek olarak beklemek bahis konusu olamaz benim için. Fakat muhakkak gitmeliyim Kübaya. Hiçbir şey yapamaz mısınız?"

Adam evvelâ omuzlarını ve kaşlarını kaldırdı. Sonra:

"İsterseniz laf olsun diye Havana'ya bir telgraf çekip sorayım" dedi. "Siz akşama uğrayıp durumu öğrenirsiniz."

Ümitlerim kırılmış olarak oradan ayrılıyordum ki aklıma geldi:

"Nedir kuzum" dedim, "Küba'dan ayrılan uçakların böyle aylarca dolu olmasının sebebi?"

"Aaaaaa… Bilmiyor musunuz? Herkes Küba'dan kaçıyor."

ERTESİ günü bir Meksika tayyaresiyle Küba'ya uçarken bu konuşmayı düşünüyordum. Üç ay Küba'dan çıkış için yer olmadığını söylemişler, üç saat sonra yer bulunduğunu bildirmişlerdi. Herhalde 150 kişilik bekleme listeleri, herkesi Küba'dan kaçtığı böyle mübalağacı bir muhayyilenin uydurduğu hikâyelerdi…

HOŞ GELDİN ÇA ÇA ÇA

TAYYARE alana konar konmaz yerimden fırladım. Merdivenin ilk basamağına adımımı atmıştım ki güzel bir Ça ça ça melodisi başladı. Üç Kübalı müzisyen tipik elbiseleriyle uçağın yanına gelmişler, gitarlarını çala çala, marakazlarını sallaya sallaya şarkıya başlamışlardı. Ne güzel bir "hoş geldin"di bu…[11]

Alandaki binaya doğru ilerlerken karşılaştığım manzara beni şaşırttı. Etraf salkım saçak insan doluydu. Bu mahşerî kalabalık bizim tayyareden çıkan bir avuç yolcuyu karşılamaya gelmiş olamazdı. Yoksa… Yoksa Meksika'daki memurun söylediği doğru muydu? Biraz daha yaklaşınca şüphem kalmadı.

Kalabalığın arasında bavullar, sandıklar, denkler yığılmıştı. Evet, bunlar Küba'yı terk edebilmek için uçakların yedek yolcu listelerinde aylardır bekleyen mültecilerdi.

Gümrük binasına yaklaştıkça etrafta elleri tabanca ve mitralyözlü, başları bereli, üstleri muharebe üniformalı milislerin sayısı artıyordu. Ve karşıdaki binalardan birinin cephesini tamamen kaplayan cesamette İspanyolca şu yazı okunuyordu:

KÜBA: AMERİKA'NIN İLK HÜR ÜLKESİ

Bir yanda Ça ça ça çalınıyor, bir yanda binlerce insan memleketi terk için bekleşiyor, bir yanda mitralyözlü askerler dolaşıyor ve bir yanda da Küba'nın Amerika kıtasında ilk hür ülke olduğu yazılıyor.

Adımımı atar atmaz karşılaştığım tablo böylesine tezatlarla doluydu…

ÖĞLEYİN girdiğimiz gümrük binasından akşama doğru çıktık!

Önce aşı kâğıtlarımız kontrol edildi. Sonra pasaportlarımız incelendi, biletlerimize bakıldı. Derken elimize bir kâğıt verdiler, doldurmamızı istediler. Kaç bavulunuz var? İçinde neler var? Ne zaman aldınız? Nereden aldınız? Kaça aldınız? Böyle ahret sualleri vardı kâğıtta… Daha sonra cüzdanımızdaki paralar ortaya döküldü. Bunlardan dolar cinsinden olanlar bir bir sayıldı, kaydedildi. Oradan meydandaki bankaya götürüldük. Bütün dolarlarımızı aldılar, karşılığında Küba pesosu verdiler. Dolarlarımızdan istediğimiz miktarı değil, hepsini bozdurmaya mecburduk. (Sonra öğrendik ki bu mecburiyet karaborsayı önlemek için konmuş. Banka bir dolara bir pesos veriyor ama gerçekte bir doların karşılığı yedi pesos)[12].

---

[11] Aynı karşılama Küba Halk Sağlığı Bakanı Dr. Carlos Dotres Martínez'in resmi davetlisi olarak 8 Mart 1997 yılında tez danışmanım Prof. Dr. Mehmet Necati Kutlu'nun da yer aldığı Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanı Yıldırım Aktuna başkanlığındaki heyetin dört günlük resmi bir ziyaret için Havana'ya gittiği bakan düzeyinde bu ülkeye yapılan ilk gezi zamanı da yapılmıştır.

[12] *Peso Cubano Convertible (Çevrilebilir Küba Pesosu)*, Küba para birimi iki farklı şekilde kullanılmaktadır. Resmi para birimi olan, Kübalılar tarafından kullanılan Küba Pesosu (CUP) ve

Bütün bu muameleler sonunda meydandan çıkış için gereken müsaadelerin ilkini alabildik. İkincisini ise bavullarımızdaki eşyaları bir bir ortaya döken gümrük memuru verecekti. Önemli bulduğu eşyalarımızı değerleri ile gösteren bir liste düzenliyecek, bunu pasaportumuza iliştirecek ve sıkı sıkı tenbih edecekti: "Sakın kaybetmeyin; başınıza bela gelir."

Ondan da müsadeyi alan, kapıdaki mitralyözlü subaya selam verip çıkabiliyordu.

GARİP, ÇOK GARİP

Bu hikâye hiç de hoş değildi. İnsanları daha ilk adımda bu kadar sıkı bir kontrolden geçiren memlekette hürriyet olamazdı. Terör rejimine girdiğimiz belliydi. Ne var ki ortadaki hava hiç de öyle değildi. Bu kadar uzun ve sıkı muayeneye rağmen yolcuların yüzünde bir korku veya endişe havası görünmüyordu. Bizi tayyareden inerken karşılayan müzisyenler bütün muamelelerin her safhasında başımızdan ayrılmıyor. Ça ça ça'nın birini bitirip diğerine geçiyorlardı. Önümde kuyruğa girmiş 65 yaşlarındaki ihtiyar şişman kadın, onların temposuna ayak uydurup, durduğu yerde kendi kendine Ça ça ça yapıyor, ara sıra da sesini yükseltip şarkı söylüyordu. Pasaportları kontrol eden bıyıklı polisin dikkati etraftaki güzel kadınlardaydı. Vizelere şöyle bir bakıyordu ama güzel bir kadın yakaladı mı tepeden tırnağa dakikalarca süzüyordu.

Hava alanından çıkıp taksiye bindiğim zaman zihnimdeki suallerin henüz hiçbirinin cevabını bulmamıştım. Ama bir hususta kararım kat'iydi ve değişmeyecekti:

Burası garip bir ülkeydi. Hem de çok garip…

Orta Amerika'da Antil adalarının en büyüğü olan Kûba'nın yüz ölçümü 115, 524 km kare, nüfusu da 6,5 milyondur. Halkın çoğunluğu (yüzde 72,8'i) beyaz ırka mensuptu. Zencilerin nispeti yüzde 14,5 dur. Konuşulan lisan İspanyolcadır. Halkın büyük kısmı Katoliktir.

Kûba nüfusunun yarısından fazlası ziraatla meşguldür. İhracatın yüzde 90 ını da ziraî mahsuller-bilhassa şeker, tütün ve kahve – teşkil eder.

Kûba, Batista'nın Kastro tarafından devrildiği 1 Ocak 1959'a kadar dikta rejimine tâbi idi. Dr. Fidel Kastro iktidarı aldıktan sonra bir takım reformlar yapmağa başlamış ve bu arada Amerikalılara ait topraklara ve tesislere el koymuştur. Bunun üzerine Amerika Kûba'ya karşı bazı ekonomik tedbirler almış, neticede Kastro, Komünist blokuna meyletmeğe başlamıştır. Bu yılın başlarında Amerika'nın teşvikiyle Florida'daki mülteci Kûba'lılar Kûba'ya bir çıkarma yapmışlar, fakat mağlup edilmişlerdir. Bu hadiseden sonra Kastro dışta büsbütün Sovyetlere meyletmiş ve içte de daha otoriter bir idare kurmuştur."

(Abdi İpekçi, **Milliyet Gazetesi**, 6 Ağustos 1961, s. 3.)

---

turistlerin kullandığı para birimi Çevrilebilir Küba Pesosu (CUC). Her iki para birimi de bir birinden farklıdır. CUC uluslararası geçerliliği olmayan bir para birimidir, sadece ülke içinde kullanılmaktadır.

EK 90

"BİR DEVRİÂLEMİN İNTİBALARI; DERTLİ ÜLKELER KÜBA" "BOMBALAR PATLIYOR, ÇA ÇA ÇA'LAR ÇALIYOR VE İLK GECEMİ KARAKOLDA GEÇİRİYORDUM…"

"ŞOFÖR beni "Habana Libre" (Hür Havana) oteline getirdi. 20 katlı modern bir bina. Lüks mü lüks. İçeri girer girmez her türlü konfora sahip olduğu hissediliyor. Ama in cin top oynuyor. Etrafta müstahdemden başka kimse görünmüyor.

Meğer burası Havana Hilton'muş. Kastro Amerika'lıları kovup mallarına el koyunca, otelin ismini de ihtilale uygun bir adla değiştirmişler. Bavullarımı 16 ncı kattaki odaya çıkaran çocukla beraber Servis Şefi de geldi. 35 yaşlarında hoş ve sempatik bir adamdı Roberto. Oturdu, benimle ahbaplık etti. İhtilale dair ilk dersi ondan aldım.

Kübalı zenginlerin işçileri korkunç şekilde istismar ederek ihtilali bizzat hazırladıklarını söyledi. Amerikalıların doları çok ama dostu yok dedi. Ruslara güvendiklerini, hallerinin henüz iyi olmadığını fakat geleceğe inandıklarını anlattı.

BOMBALAR PATLIYOR

ROBERTO gittikten sonra bir duş yapmak üzere banyoya girmiştim ki müthiş bir infilakın tarrakası ile dışarı fırladım. Odanın camları sallanıyor, bina yerinden oynar gibi oluyordu.

Bir tayyare hücumuna mı uğramıştık yoksa?

Belki de yeni bir istila teşebbüsü başlamıştı.

Hemen radyoyu açtım. Sayıları bir hayli kabarık olan Küba istasyonlarının hepsi ça ça ça çalıyor ve her parçanın arasında ihtilal propagandası yapıyordu. Spikerlerin ağzından sadece "revolucion" kelimesi çıkıyor, bir tecavüzden bahsedilmiyordu. Derken canavar düdükleri ötmeye başladı. Pencereye koştum. Caddede telaşlı bir hava vardı ama şehirde başka bir fevkaladelik görünmüyordu. Canavar düdüklerinin alarm işareti değil, cankurtaranların sesi olduğunu anladım.

Giyinip aşağıya indim. Resepsiyondaki memurlar sakin sakin birbirleriyle konuşuyorlardı. İnfilâki sordum. Dudaklarını büktüler, omuzlarını silktiler:

"Sabotaj" dediler.

"Sık sık olur mu bu iş?"

"Eeeeh…"

"Emniyet tedbiriniz var mı?"

"Sokağa çıkın görürsünüz"

Sokağa çıktım. Köşede kum torbalarından yapılmış bir siper, içinde makineli tüfeğini kurmuş bir genç kız.

Gezmeye başladım. Hava kararmıştı. Şehir canlılığını muhafaza ediyordu. Adım başında bir, bizdeki seyyar köfteci misali seyyar kahveciler vardı. Başlarına biriken Kübalılar yüzük kadar küçük fincanlardan kahve içiyorlardı.

Her taraf ihtilal dövizleri, sloganları ve Fidel'in portreleriyle donanmıştı. Ve her tarafta milis üniforması giymiş genç kızlar, erkekler dolaşıyordu. Bazıları kapanmış mağazaların, bankaların vitrinlerinde oturmuş, bazıları kum torbalarını içine çökmüştü. Kimi çene çalıyor, kimi iş işliyor, kimi flört ediyordu.

İşte bunlardı sabotajlara karşı emniyet tedbirleri…

ŞALOM'U ARARKEN

ELİMDE bir adres vardı. İstanbullu Şalom Namer'in adresi… Meksika'daki maslahatgüzarımız vermiş, onu muhakkak bul, çok yardımı dokunur demişti. Beş yıldır ailesiyle birlikte Küba'da bulunan Şalom Namer, diplomatik temsilcimiz olmayan bu memlekette gerçek bir fahri konsolosumuz gibiydi. Türk bayrakları, İstanbul afişleriyle donanmış evi Havana'ya uğrayan her Türke açıktı. Şileplerimiz limana gelince kaptanından tayfasına kadar bütün mürettebat soluğu Şalom'un evinde alıyor, o da hepsini gezdiriyor, eğlendiriyor, müşküllerini hallediyordu.

Adresi araya araya Havana'nın eski kısmında, mağazaların, hanların doldurduğu dar bir sokağa geldim. Şalom'un dükkânını buldum. Kepenkler inikti. Yandaki büyük mağazanın önünde milis üniformalı, eli tüfekli, biri sarışın, biri esmer iki genç ve güzel kız nöbet bekliyordu. Onların arkasında kaldırıma iskemle atmış yaşlıca erkekler, kadınlar oturmaktaydı. Arandığımı gören milis kızlardan esmeri yanıma yaklaştı. Yarım yamalak İngilizce konuşuyordu. Meksika'da öğrendiğim birkaç İspanyolca kelimeyi de ben onun İngilizcesine ilave edince çat pat anlaşmaya başladık.

Kübalılar çok cana yakın ve dost insanlar. Mağazanın önünde oturanların hepsi etrafımı aldı. Hemen ahbap oluverdik. Ben onlara Türk sigarası ikram ettim, onlar bana Küba şekeri…

Gazeteci olduğumu, Küba'ya ihtilali görmeye geldiğimi, Fidel Kastro ile görüşmeyi ümit ettiğimi söyledim. Ben bu sözü söyler söylemez de ortalık karıştı. Sarışın kız bir sevinç çığlığı atarak tüfeğini havaya fırlattı. Etrafımızdaki kalabalık büyüdü, esasen dostane olan muamele büsbütün samimileşti.

Fidel Kastro ismi bir heyecan yaratmış, büyü gibi tesir etmişti. Hepsi bir birine beni gösteriyor "Fidel'le konuşacak" diye gıpta, sevinç takdir dolu gözlerle bana bakıyorlardı. Koluma girdiler, mahalleyi gezdirip izahat vermeye başladılar. Milis kızlardan sarışın Marta 18 yaşındaydı. Margaret ise 22…Önünde nöbet bekledikleri mağazada çalışıyorlardı. Mağaza müstahdemi her akşam iş bittikten sonra münavebe ile nöbet tutardı. Ve ertesi günü hiç uyumadan çalışmaya devam ederlerdi.

"Sabotörler çok Küba'da" diyorlardı. "Onlardan gelecek tehlikeye karşı bütün müesseselerde böyle tedbirler alındı. Gündüzleri çalışıyor, geceleri nöbet bekliyoruz."

Nöbete mukabil bir ücret almıyorlardı. Gönüllüydüler. Daha doğrusu bir kısmı ister istemez gönüllü gözükmek zorunda kalmıştı. Zira bu vazifeyi kabul etmeyenlerin başına hiç te hoş olmayan şeyler geldiğini görmüşlerdi. Ama gençlerin hemen hemen hepsinin bu işi benimsedikleri söylenebilirdi. Heyecanlıydılar,

ateşliydiler, Kastroya hayran, ihtilale taraftardılar. Hem sonra bu gece nöbetleri eğlenceliydi de…

KARAKOLDA BİR GECE…

MÜESSESELERİN önünde daha ziyade kızlar nöbet tutuyor, erkekler devriye gezip, karakollarda görev alıyorlardı. Nitekim o gece milis kızlar beni kendi mahallelerinde dolaştırıp izahat verirken karşımıza 16-18 yaşlarında gençlerden mürekkep bir devriye kolu çıktı. Etrafımdaki halk onları durduttu, beni tanıttılar, "Fidelle görüşecek" dediler.

Çocukların ilgisi, öbürlerinden az olmadı. Beni aldılar, karakollarına götürdüler. Burada Kastro ile birlikte dağlarda çarpışmış sakallı ihtilalciler, 65-70 yaşlarında ihtiyar milisler vardı. Fakat çoğunluk henüz lise talebesi çağında gençlerdeydi. Bunların bir kısmı, simsiyah fakat şipşirin ve oldukça güzel bir zenci milis kızını aralarına almışlar dalga geçiyorlardı. Duvarlar ihtilal liderlerinin resimleri, sözleri ile süslenmişti. Köşedeki televizyonda ihtilal idarecilerinden biri, kim bilir kaç saat evvel başladığı nutkuna devam ediyordu.

Etrafımı alan gençler anlatmak, mütemadiyen anlatmak istiyorlardı. Kafaları aylardır, yıllardır dinledikleri, okuduklarıyla dolmuş, saf yürekleri ve körpe hisleri heyecanlanmıştı. Şimdi karşılarında bunları boşaltacak bir yabancı bulmuşlardı ya, yarış ediyorlardı adetâ birbirleriyle… Biri bırakıyor, öbürü başlıyordu:

İhtilal çok iyi olmuştu… Fidel aslandı… Amerikalılar kötüydü… Ruslar iyiydi… Batista 20.000 kişiyi öldürmüştü… Şimdi gerçek demokrasi kurulmuştu… Seçime ne lüzum vardı? Fidel sormuş, halk ta "Hayır seçim istemiyoruz, seni istiyoruz" demişti… Bundan daha açık, bundan daha kesin, bundan daha güzel bir seçim olabilir miydi? Artık Küba gerçek hürriyete kavuşmuştu… Şimdi herkes eşit şartlarla çalışacak ve Küba yükselecekti… Komünizm mi? Hayır henüz komünist olmamıştılar. Komünizm öyle birden bire erişilen bir hedef değildi. Ona doğru safha safha ilerleyecekler ve nihayet kavuşacaklardı.

O gece o karakolda iki buçuk saat kaldım. Gençlerin heyecanı, safiyeti hoşuma gitmişti."

(Abdi İpekçi, **Milliyet Gazetesi**, 7 Ağustos 1961, s. 3.)

EK 91

“BİR DEVRİÂLEMİN İNTİBALARI; DERTLİ ÜLKELER KÜBA”
“GENÇLİK KASTRO İLE BERABER, ÇÜNKÜ…”

“Gerçeği olduğu gibi kabul etmekte fayda var:

Küba’da gençlik, ihtilali benimsemiş, Kastro’ya peygamber gibi inanmıştır. Bir yabancı için gülünç görünen kesif propaganda görevini mükemmel bir şekilde başarmıştır. Başarının aydınlar, yaşlılar hatta bazı işçiler arasında ayni mükemmeliyette olduğu belki iddia edilemez. Ama gençlik için bu sonuç kesin olarak ileri sürülebilir.

Küba’da genç nesil her yerde olduğu gibi heyecanlıdır, asi ruhludur, milliyetçidir. Onu mazinin tecrübeleri değil, geleceğin ümitleri ilgilendirir. Ve Küba’daki ihtilal gençliğin heyecanlarını, asi ruhunu okşayıp kamçılamakta, milliyetçi hislerine hitap etmekte ve ona geleceğe dair büyük ümitler vaad etmektedir.

Yalnız bu kadar değil. İhtilal gençliğe, hatta küçücük çocuklara önemli görünen vazifeler, sorumluluklar vermiş, onların bir yandan da ihtilalin bekçileri olduğu fikrini aşılamıştır. 7-12 yaşlarındaki çocuklar “Öncü asiler” teşkilatına, daha büyükleri de “Genç asiler” organizasyonuna katılmaktadır. Bunlara milis üniformaları, hakiki tüfek ve tabancalar verilmektedir. Havana’da, havadan gelecek bir taaruza karşı büyük otellerden birinin önünde mevzilenmiş uçaksavar bataryalarının başında bekleyen çocukların, yaş ortalamasının, 15 ten yukaru olmadığını söyleselerdi inanmazdım. Ama bizzat gördüm.

Bunların diğer ülkelerdeki yaşıtları topun tüfeğin oyuncağından zevk duyuyor, asker olmanın, kumanda etmenin hayallerini oyunlarında tatmin ediyor. Hâlbuki Küba’da ihtilal, çocuklara topun tüfeğin oyuncağını değil, hakikisini teslim etmiş, onları gerçek bir asker hüviyetine getirmiştir. Bu davranış ciddi değil. Hatta komik, çok komik… Ama gelin görün ki ihtilalin geleceği için en büyük teminat olan gençlik, bu psikoloji içersinde ihtilale sımsıkı bağlı olarak yetiştiriliyor.

Gençliği elde etmenin biraz daha ciddi şekli de var:

Bugüne kadar köylerde çok ilksel bir hayat yaşamış çocuklar, gençler gruplar halinde Havana’ya getiriliyor. Bunlar turistlerden boşalan lüks otellere, zenginlerden gaspedilen şahane villalara, aristokratik klüplere yerleştiriliyorlar. Orada hayatlarında ilk defa görüyorlar birçok şeyleri: Dunlopilo yataklar, kokulu sabunlar, televizyon, yüzme havuzu, banyo, soğuk hava tertibatlı odalar, nefis plajlar V.S., V.S. Buralarda gençler sıkı bir ihtilal eğitimine, aşılanmasına tabi tutulurken bir yandan da ihtilalin müşahhas faydalarını görüyorlar. “İşte” diyorlar bunlara, “eskiden siz köylerinizde sefil bir hayat yaşarken sizi sömüren kapitalistler böyle sefa sürerlerdi. Bütün bu gördüklerinizi, sizin, babalarınızın sırtından yaptılar. Şimdi herşey herkesin…”

Ve çocuklar, gençler, ihtilal sayesinde zevkini çıkarıyor her şeyin…

Yeni yetişen nesilleri ihtilalin sadık müdafileri olarak hazırlama gayretleri bunlardan ibaret değil. Kastro 1961 yılını analfebetizm (okuma yazma bilmeme) ile mücadele yılı ilan etmiş. Sokaklarda, binalarda sık sık rastlanan dövizlerden biri (ve bence en güzeli) şu: "Biliyorsan öğret, bilmiyorsan öğren…" Milis birlikleri gibi eğitim birlikleri kurmuşlar. Yollamışlar hepsini köylere, dağlara… Söylediklerine göre 100.000 genç, gönüllü olarak bu işe talip olmuş. Zaten Küba'da gönüllü olmayan yok. Herkes bir şeye gönüllü… Veyahut öyle gözükmek zorunda.

İşte bu gönüllü eğitim birlikleri evvela merkezlerde özel bir kurstan geçiriliyor sonra köylere cehaletle mücadeleye gönderiliyor. Bana sorarsanız bunların asıl görevleri cehaletle mücadeleden ziyade ihtilal ve komünizm fikirlerini cahil köylülere aşılamak. Ders malzemesi olarak kullandıkları kitap sadece ihtilalden ve komünizmin temel fikirlerinden bahsediyor.

HERŞEYE rağmen Küba'da, bilhassa Havana'da muhalifler henüz çok… Bunu Küba'ya adım atar atmaz hissediyorsunuz. Her tarafa asılmış ihtilal dövizlerinin birçoğu "Hainler"e yani muhaliflere karşı. Ve muhalifler sabotajlara devam ediyorlar. Havana'ya geldiğim gün ayağımın tozunu almadan burnumun dibinde patlayan bomba bunlardan biriydi. Civardaki hükûmet dairelerinin önünde bekleyen resmi bir otomobile yerleştirilmişti. Muhtemelen otomobile binecek idarecilerin hayatına kastederek… Ertesi günü olay yerine gitmiştim. Bomba, otomobille birlikte civarındaki diğer vasıtaları da kâğıttan akordeon haline getirmiş, yandaki binanın camlarını kırmıştı. Fakat insanca zayiat yoktu. Oraya geldiğimde otomobilin etrafını kurdela ile çevirmişler, önüne kürsü kurmuşlar, "hainler" hakkında nutuk atıyorlardı. 30-40 kişi nutukları dinlediler, sonra kafile halinde bir ihtilal şarkısı söyleye söyleye gittiler:

"Somos Socialistas palante y palante… Y al que no le gusta que tome un purgante!" (Biz sosyalistiz, ilerleyelim ilerleyelim. Beğenmiyen bir müshil alsın!)

GECE gündüz, köşe bucak bekleyen genç milislere rağmen sabotajların önü alınmamıştı.

Ve bunun için Kastro yeni bir teşkilat kurmuştu: VİGİLANTES… Yani uyanıklar… Herşey gibi bu teşkilatın üyeleri de gönüllü. İşte bu gönüllü uyanıklar gizli polisin görevini yapıyor, herkesi kolluyor, rejime muhalif olduğunu sezdiklerini ihbar ediyor. Gerekirse ihbara dahi lüzum görmeden meseleyi halletmek yetkileri varmış uyanıkların… Her mahallede, her fabrikada, her iş yerinde kurmuşlar uyanıklar komitelerini… Ben Havana'da iken sayılarının 100.000 e yükseldiği alâyişiyle ilan ediliyordu. Ama yalnız Havana'daki 100.000 komite dahi sabotajların önünü almaya yetmemişti."

(Abdi İpekçi, **Milliyet Gazetesi**, 8 Ağustos 1961, s. 3.)

EK 92

"BİR DEVRİÂLEMİN İNTİBALARI; DERTLİ ÜLKELER KÜBA"
"İHTİLÂL MADALYASININ TERSİ VE YÜZÜ"

"İSTANBUL'lu Şalom Namer'in Havana'da küçük bir manifaturacı mağazası vardı. Küba'da Kızıllaşmaya başlayan rejim şimdilik onu müteessir etmiyor. Bilakis faydalarını bile görmüş: Hükûmet ikâmetgahlara el koyduktan sonra kiraları yarı yarıya indirince Şalom, bütçesinde hatırı sayılır bir tasarruf sağlamış. Şimdi bütün endişesi dükkânının elinden alınması ihtimalinde… "Ne yaparım ben o zaman" diyor. "85 Pesos (serbest borsada takriben 12 dolar) aylıkla çalışıp geçinemem ki…"

Şalom gerçi Türk tabiyetini muhafaza ediyor ama Kastro kamulaştırma konusunda tabiyete falan bakmıyor. Ve işte Şalom'un bütün korkusu da bu…

Bir gün bulunduğu lokantaya Fidel'in gelip halkla sohbete başlamasından faydalanmış, yanına sokulmuş ve sormuş "benim de dükkânımı elimden alacak mısınız?" diye… Kastro, Şalom'un işçi ve çalıştırdığı kimselerin sayısı hakkında bilgi edindikten sonra şu cevabı vermiş:

"Seyyar köftecileri de kapatacak değiliz…"

Şalom, Kastro'nun kendisi ile alay edip etmediğini bilmiyor ama yine de rahatlamış…

KAMULAŞTIRMA TAMAM

EVET, Küba'da kamulaştırma hareketi henüz Şalom'unki gibi sadece iki tezgâhtar çalıştıran dükkânlara sirayet etmemiş ama büyük, hatta orta çaptaki bütün mağazalar, iş yerleri devletleştirilmiş. Kastro, el koyduğu müesseselerin sahiplerine tazminat vermiyor. "İsterseniz" diyor, "gelin vaktiyle sizin olan bu fabrikada, mağazada diğer işçiler gibi çalışın. O zaman size ehliyetinize göre bir maaş veririz."

Şimdi mağazalara kadar yayılmış olan devletleştirme hareketi neticesinde Küba'da özel teşebbüsün elinde kalmış hiçbir ciddi müessese yok. Fabrikalar, oteller, eğlence yerleri, villalar, apartmanlar, umumî nakil vasıtaları, akla gelebilecek her şey artık devletin.

Tabii toprak, kamulaştırma hareketinin ilk hedefini teşkil etmiş. Özel şahısların elinde bulunan arazi çoktan alınmış. Bu arada Küba'da yıllardan beri esaslı yatırımlar yapmış olan Amerikalıların ellerinden alınan mallarının değeri söylendiğine göre bir milyar dolara yakınmış. Amerikan hükumeti bu yüzden zarar gören Amerikan vatandaşlarına, ellerine geçirebildikleri Küba menşeli mal ve değerleri gaspedebilme hakkı vermiş. Gazetelerde Amerikaya kaçırılan Küba tayyarelerine dair okuduğunuz haberlerin sebebi bu.

Arazinin kamulaştırılması ile birlikte Kastro, toprak reformuna girişmiş. El koyduğu araziyi köylüye, ferdi mülkiyete yol açmıyacak bir şekilde dağıtmış. Ziraat kooperatifleri halk çiftlikleri kurmuş. Köylüler buralarda çalışıyorlar şimdi. Toprak reformu, Kastro'nun en önem verdiği konu. Reformu düzenleyen Enstitünün başında bizzat çalışıyor, sık sık köylere gidip kooperatiflerin faaliyetini takip ediyor.

Kamulaştırılan müesseselerin başında komünist müesseselerin başında komünist idareciler var. Çalışanlar maaşlarını sendikaları vasıtasiyle alıyorlar.

Kastro'dan evvel köle muamelesi gören köylüler şimdi insanlıklarını anlıyor. Evvela mesken problemleri ele alınmış. Hepsini konforlu bir eve sahip kılmak üzere inşaat başlamış.

Şehirlerde yaşayan işçilerin iskân meselesi ise hemen hemen halledilmiş. Şimdi bunların çoğu Küba'lı zenginlerden kalma evlerde, villalarda, apartmanlarda devlete ödedikleri cüz'i kiralar karşılığında oturuyorlar.

Kastro, bütün sosyalist rejimlerin üzerinde önemle durdukları iki konuyu da ele almış. Sanayileşme ve milli eğitim.

İktisadiyat yıllardan beri sadece şeker kamışı, kahve ve meyva ziraatine dayanan Küba'da şimdi Rusların ve diğer doğulu ülkelerin yardımı ile hafif bir sanayi kurulmasına çalışılıyor.

Milli Eğitim alanında, okuma yazma bilmeyen nüfusun yarısını, cehaletten kurtarmak üzere genç gönüllülerden faydalanıyorlar.

PAPAZLAR KOVULUYOR

KASTRO'nun, diğer komünist rejimler gibi aldığı başka tedbirler de var: Dinle ve kilise ile mücadele ediyor. Papazların cani ve tedhişçi olduklarını ilan etmiş. Küba'da bulunan takriben 600 yabancı uyruklu papazı kovmuş. Birçok kiliselerin dini faaliyetlerine son verilip buraları Marksist sosyalizmi öğreten, aşılayan merkezler haline getirmiş.

İhtilalin otoriter idaresinin sağladığı bazı sonuçlar var: Devlet mekanizmasını sarmış olan suiistimaller önlenmiş. Memurların daha iyi çalışmaları sağlanmış. Rüşvet diye bir adet kalmamış. Kumar korkunç bir salgın olmaktan çıkmış. Kaçakçılığın önü alınmış. İşsizlik hemen hemen yok gibi. İnsanlar artık dinlerine, ırklarına ve sosyal-iktisadi durumlarına göre ayrılmıyor.

Şimdi madalyanın tersini çevirelim:

1 İktisadi durumu hiç de parlak değildir. Bir yıldır başlayan yokluklar gittikçe artıyor. İnşaat malzemesi, yedek parça buhranı yanında sabun, şişe, fasulye (Kuba'lıların en büyük gıdaları), yumurta, portakal gibi halkın günlük ihtiyaçları da bulunamaz olmuş. Et ve ekmek kuyrukları var.

Buhranı yaratan sebep, Amerikanın Küba ile munasebetini kesip, iktisadi bir boykot ilan etmesi. Ekonomisi yıllardanberi Amerika ile kurulmuş bağlara dayanan Küba bu yüzden sarsılıyor. Gerçi şekerlerini şimdi Amerika yerine Ruslara satıyorlar ama mukabilinde serbest döviz yerine sadece mal almak mecburiyetinde bırakılmışlar. Ayrıca Amerika kendilerine şekerleri için dünya piyasalarındaki fiata ilaveten her yıl 180 milyon dolarlık bir prim de ödermiş. Şimdi bundan da mahrumlar.

Amerikan boykotunun kesin bir blançosunu yapmak için de 180 milyonluk prime turistlerden sağlanan 200 milyon dolarla meyve ihracatından elde edilen 80 milyon doları da eklemek lazım. Bu hesaba göre Amerikanın münasebeti kesmesinin Küba'ya maliyeti 500 milyon dolara yükseliyor.

Küba şimdi ticaretinin büyük kısmını Rusya ve komünist blokla yapıyor. Verdiği mallara mukabil getirttikleri, halkın günlük ihtiyaç maddelerinden ziyade memleketin zirai ve sanayi kalkınmasını sağlayacak araçlar.

İşte halen Küba'nın içinde bulunduğu iktisadi güçlüğün sebepleri bunlar… Mamafih hemen belirtmek lazım ki, durum tahammülü güç bir buhran halini almamıştır. Daha uzun bir müddet alması da beklenmez.

2 Küba'da hürriyet ve demokrasi namına bir şey kalmamıştır.

KANUN TEMİNATI YOKTUR: Rejim aleyhtarı olduğu iddia edilen kimseler, sorgusuz sualsiz tevkif edilmektedir. Bilhassa Nisan ayındaki istila teşebbüsü sırasında hapse atılanların sayısı on binlere yükselmiştir. Bunları almaya hapishaneler yetmediğinden bütün büyük binalar, tiyatrolar hapishaneye çevrilmiş, binlerce insan kütle halinde buralara doldurulmuştur. Aralarında yaşlı kadınlar, küçük çocuklar da bulunan bu insanların çektikleri sefalet ve izdirabı anlata anlata bitiremiyrolar. Bütün gün bir lokma ekmekten başka yiyecek bir şey bulamayan bu zavallılar, helâya gidebilmek için en az 6 saat kuyrukta beklerlermiş.

SİYASİ HÜRRİYET DE YOKTUR: Solcu olmayan bütün partiler kapatılmış, solcular da tek bir partide toplanmıştır. Küba'da artık seçim de yapılmayacaktır. Esasen bu vaziyette seçim yapmanın manası da kalmamıştır ki…

BASIN HÜRRİYETİ YOKTUR: Devlet tarafından çıkarılan gazetelerin görevi hükumeti tenkit değil meth etmektir.

3 İhtilal, çalışanların istismar edilmesine son vermek amacıyla yapıldığına göre, işçilerin durumlarının düzelmiş olması gerekmektedir. Ama vaziyet pek böyle gözükmüyor.

İşçi ücretleri eskisine nazaran daha yüksek değil, daha düşüktür. İşçiler bir yandan daha az para alırken, bir yandan da daha fazla çalışmak zorunda bırakılmışlardır.

Üstelik evvelden çift maaş üzerinden değerlendirilen fazla mesaileri şimdi karşılıksız kalmaktadır. Ayrıca milis gibi ihtilal teşekküllerinde de çalışmak zorunda kalıyorlar.

İhtilalden evvel 85 pesos alan asgarî ücret değiştirilmemiştir. Buna mukabil eskiden 85 pesos alan işçiler vergiden muaf tutulduğu halde şimdi vergi vermektedirler.

Şu hususu da unutmamak lazım:

Evvelce işverenden şikâyeti olan işçi sendika veya bakanlık vasıtasıyla hakkını arayabilirdi. Şimdi işveren devletin kendisi olmuş, işçinin şikayet hakkı kalmamıştır.

KUBA'da kapitalistlerin istismarı kalkmış, köylüler köle olmaktan çıkmış. Bunda şüphe yok. Ama hürriyetlerin tamamen kaldırıldığına ve istismarın bir şekil değişikliği ile devam ettiğine de şüpheniz olmasın."

(Abdi İpekçi, **Milliyet Gazetesi**, 9 Ağustos 1961, s. 3.)

EK 93

"BİR DEVRİÂLEMİN İNTİBALARI; DERTLİ ÜLKELER KÜBA"
"KIZIL ÇA ÇA ÇA… VE ÇILGIN PROPAGANDA"

"KÜBA'ya gelen denizcilerimizden biri demiş ki:

"Kim uydurmuş bu Kübalıların komünist oldukalarını? Böyle komünizm mi olur? "Patria o muerte" diye bir şirket var, benzerine Amerika'da bile rastlamadım. En büyük oteller onun, en güzel mağazalar onun. Bir sürü de fabrikası var. Bu komünizm değil, kapitalizmin dik âlâsı…"

Çok güldüm.

Gerçi hakikaten saf denizcimizin müşahade ettiği gibi en büyük otellerin, en güzel mağazaların ve birçok fabrikaların kapısında "Patria o muerte" yazılı. Ama bu bir şirket ismi değil, bir ihtilal dövizi… "Vatan veya ölüm" demek…

ÇILGIN VE GÜLÜNÇ

İnkılâp yapmış bir rejimin kesif bir propaganda sistemine muhtaç olduğunu kabul etmek lazım. Ama tarihin Küba'daki gibi çılgınca, Kübadaki gibi gülünç bir propaganda sistemini kaydettiğini hiç zannetmiyorum.

Havana'da ihtilal dövizine rastlamadan, Fidel'in resmini görmeden adım atmaya imkân yok. Sokağa çıkıyorsunuz bu, otele gidiyorsunuz bu, mağazaya giriyorsunuz bu, bara gidiyorsunuz bu, affedersiniz helâya koşuyorsunuz yine bu… Bir kasap dükkânı gördüm, yan yana iki vitrinin birinde koca bir yazı: "Fileto 79 sent", diğer vitrininde Fidel Kastro'nun kocaman bir portesi…

Radyoyu açıyorsunuz. Güzel ça ça ça melodisi dinlerken heyecanlı bir spiker araya giriyor, bağırmaya başlıyor: Revolucion… Revolucion… Socialismo…

Televizyonu çeviriyorsunuz. Eğer Fidel o anda meşgulse başka bir ihtilal lideri birkaç saatlik nutuklarından birine başlamıştır.

Tabii gazetelerden bahse lüzum yok. İsmi bile Revolucion… Ama ben merak ettim. Acaba şu gazetenin ihtilalden bahsetmeyen, propaganda yapmayan hiçbir köşesi yok mudur diye. Ve kadın okuyucuların suallerine verilen cevaplar sütununu görerek tercüme ettirdim. Aynen naklediyorum:

Sual: Çillerim var. Ne yapmamı tavsiye edersiniz?

Cevap: Milislere yazılın. O kadar meşgul olur, o kadar iyi vakit geçirirsiniz ki, aynaya bakmaya, cildinizle uğraşmaya vaktiniz kalmaz.

Sual: Şişmanım. Zayıflamak için ne yapayım?

Cevap: Milislere yazılın. Dağlara inip çıkarken yağlarınız erir, zayıflarsınız.

HER tarafı kaplayan ihtilal dövizleri arasına her nasılsa sıkışmış, bayatlamış bir ilan görmüştüm: "Tropicana, dünyanın en güzel, en büyük, en meşhur gece klübüdür." Galiba o yazılar arasında en doğrusu buyudu.

Bir gece Şalom Namer ve eşi beni almışlar bu klübe götürmüşlerdi… Böyle nefis bir yere az değil hiç rastlamamıştım. Tarif edilebilecek gibi değil… Barından, oyun salonundan ve açık hava gazinosundan geçip, lokanta ve klüp kısmına geldik.

Burası anfi teatr şeklinde yüksek tavanlı, her tarafı cam bir bina idi. İçeri girdiğiniz halde kendinizi hala dışarıda, bahçede zannediyordunuz.

Şalom ve eşi, lokalin asıl özelliğinin bina ve dekordan ziyade atraksiyonlarında olduğunu söylediler.

Enfes orkestra, güzel ça ça ça'lar çalarken büyük pist olduğu yerde yükseldi ve program başladı. Dört bir yandan şahane tuvaletler giymiş cazip kadınlar dans ede ede piste girerken orkestranın gerisindeki camdan duvarın ve yüksek damın arkasında da enteresan bir sahne cereyan ediyordu. Burası palmiyeler ve rengârenk tropik çiçekleriyle dolu bir bahçeydi. Yüzlerce dansözün bir kısmı pisti doldururken, bir kısmı da palmiyeler arasındaki salıncaklarda sallanıyor, renkli projektörlerin ışık oyunları arasında dans ediyordu. Şeffaf duvar sayesinde bir yanda pisttekileri bir yandan da bahçedekileri görüyordunuz. Bu, şahane bir kompozisyondu…

ÇA ÇA ÇA A LA KOMÜNİSTA

DALMIŞ, seyrediyorum. Birden kulağıma söylenen şarkılardan kelimeler çarpmağa başladı. Yine mahut "Revolucion" kelimesini duyar gibi olmuştum. Başımı hayretle Şalom'a çevirdim. O da bende bu reaksiyonu beklermiş ki, dudaklarında tebessüm bana bakıyordu.

"Evet" dedi, "düşündüğün doğrudur. Bu şarkılar, bu danslar da ihtilalin propagandası…"

İşte her şey olabilirdi ama bu olmazdı.

Karşımda dünyanın en aristokrat klübünde bulunmıyacak şatafat ve azamette bir manzara vardı. Dans eden kadınların parmaklarında, boyunlarında kıymetli mücevherler, üstlerinde mükellef tuvaletler vardı. Ça ça ça yapıyorlardı ve…söyledikleri şarkı ihtilalden bahsediyordu.

Ça ça ça ile komünizm propagandası…

Şu iki kelimeyi yan yana yazmak bile komik olmuyor mu?

Yüzlerce kız ça ça ça figürleri yaparken şantözün söylediği şarkı şuydu:

"Mama jo ni quirea
Que jo vaya a la iglesia
Porque el Cura Falangista
Me convierte en terorista."

(Annem benim kiliseye gitmemi istemiyor. Çünkü papaz beni tedhişçi yapar.)

Bu, "Papaz ça ça ça sı"ydı. Ve her komünist rejimde olduğu gibi Kastro'nun da din ve klise aleyhinde açtığı kampanyadan sonra moda olmuştu.

Daha başka ça ça ça'lar da yapılıp söyleniyordu dünyanın en büyük ve en güzel gece klübünde: Gagarin ça ça ça'sı, geriye tepen Amerikan füzesi ça ça ça'sı.

Gagarin'in fezaya çıkışı müthiş romantik bir melodi ile anlatılıyor, kahramanlığı övülüyordu. Geriye tepen füze ça ça ça'sında ise Amerikalılarla feci şekilde alay ediliyor, şarkı sona ererken piste üstünde Kennedy'nin eşek kulaklı bir resmi bulunan yumru yumru bir füze çıkarılıyordu.

TARİHİN, Küba'daki gibi çılgınca, Küba'daki gibi gülünç bir propaganda sistemini kaydetmemiş olduğu hususundaki kanaatimin doğru olduğunu zannediyorum."

(Abdi İpekçi, **Milliyet Gazetesi**, 10 Ağustos 1961, s. 3.)

EK 94

"BİR DEVRİÂLEMİN İNTİBALARI; DERTLİ ÜLKELER KÜBA"
"KÜBA'DA MUKABİL İHTİLÂL NE ZAMAN ÇIKAR"

"KUMAR ve dans, Kübalının hayatında ekmek ve su kadar önemlidir.

Paris'ten Küba'daki ihtilali görmeye gelmiş genç bir Fransız kızı ile konuşuyorduk. Kıpkızıl bir komünist bu kız. Üç aydır Kübadaydı ve buradaki sosyalist ihtilalin mükemmel bir inkilap olduğunu anlatıyordu. Köylere kadar her tarafı gezmiş, görmüştü. "Yalnız" diyordu, "daha halledilmesi gereken bazı meseleler var. Yaşayış tarzlarında burjuazinin dejenere kalıntıları devam ediyor. Hala kumar oynuyorlar, hala çalışmaktan çok, dans etmeyi düşünüyorlar. Yakında bunlar da düzelecek…"

Sözün burasında bizi dinlemekte olan Şalom ve karısı müdahale ettiler:

"Bakın işte o zaman mukabil ihtilal çıkar" dediler. "Bu milletin elinden evlerini alın sesleri çıkmaz, topraklarını alın sesleri çıkmaz, fakat dansı yasak ederseniz ayaklanırlar!.."

Gülünç veya mübalağalı gözüken bu iddia doğrudur. Rumba, Ça ça ça, merenge, paçanga gibi Güney Amerikadan çıkıp dünyaya yayılan bütün dansların anavatanı olan Küba'da insanlar danssız yaşayamaz.

Havana'da bir plakçı mağazasının önünden geçiyordum. Kapıda üç milis, ellerinde makineli tüfekleriyle oturmuş bekliyorlar, yedi yaşlarında melez bir çocuk ta ayakkabılarını boyuyordu. Birden içerden müzik sesi gelmeye başladı. Milisler de, küçük çocuk da otomatik olarak şarkıya başladılar. Askerler elleriyle makineli tüfeklerine vurup tempo tutuyor, yedi yaşındaki çocuk da bir yandan onların ayakkabılarını boyarken bir yandan da küçük küçük ça ça ça adımlarıyla gidip geliyordu.

İlk yazılarımdan birinde Havana havaalanında beklerken müzik sesi duyan yaşlı şişman bir kadının da aynı şekilde şarkıya başlayıp kendi kendine dansa koyulduğunu anlatmıştım.

Dans ve müzik bunların vücutlarına girmiş, ruhlarına işlemiş.

Kumar da öyle…

Ötedenberi salgın olan bu iptila diktatör Batista devrinde büyük teşvik görünce Küba'lının hayatında danstan sonra en önemli konu haline gelmiş.

GÜNDE 3 DEFA PİYANGO!

KUBA'da piyango ayda bir değil, günde 3 defa… Bu da yetmemiş de, İspanya'da çekilen piyangoda kazanan biletlerin son numaraları üzerine kurulan başka bir piyango sistemi icat etmişler.

Piyango'dan başka hergün yapılan at yarışları, horoz dövüşleri var.

Fakat asıl kumar, bütün otellerde ve bütün gece kulüplerinde bulunan oyun salonlarında cereyan ediyor. Rulet, bakara ve 21 masalarının başı sabahlara kadar dolu.

Kumar ihtilalden evvel Küba'nın en önemli endüstrisiymiş… Her yarım saatte bir Amerika'dan gelen uçaklar zengin ve kumarbaz Amerikalıları taşırmış. Yüzlerce oyun salonu 24 saat durmadan işler, masalarda yüzbinlerce dolar dönermiş.

Kastro, dansa müdahaleye cesaret etmemiş ama kumara el atmış. Piyango çekilişini günde üç defadan haftada bire indirmiş. At yarışlarını, horoz dövüşlerini tehdit etmiş. Ve ruleti, bakarayı, 21 i kaldırıp bütün oyun salonlarını kapatmış. Ama kısa bir süre sonra tekrar açmak zorunda kalmış. Rulet, bakara, 21 yine serbest…

Sebeb şu:

Oyun salonları, otellerin en önemli gelir kaynağı. Havana'da sayısı çok olan büyük ve lüks oteller devletleştirildikten ve Amerikalılarla münasebetler kesildikten sonra otel olarak hemen hemen hiç iş yapmaz olmuşlar. Eskiden binlerce odaları hergün dolduran Amerikalı tursitler yerine şimdi koca koca otellerde sadece birkaç Rus veya Çekoslovak misafir kalıyor. Onlar da davetli olduklarından para vermiyorlar. Bu durumda bir de oyun salonları kapatılınca binlerce otel müstahdeminin maaşı, devlet bütçesinden ödenmesi gereken büyük bir yük olarak Kastro'nun karşısına çıkmış.

Çarnaçar tekrar açmışlar oyun salonlarını. Şimdi her oyun salonu günde ortalama 100.000 dolar bırakıyor. Eskiden bu miktar üç dört misli imiş.

KİM OYNUYOR?

AMERİKA'lı turist gelmiyor. Küba'lı zenginlerin çoğu memleketi terk etmiş. Kalanların ise malları ellerinden alınmış. Şu halde kimler oynuyor bakarayı, Ruleti, 21 i?

Havana'da bir gece sabaha kadar belli başlı bütün oyun salonlarını gezdim. Kimi tamamen kadifeden, kimi tamamen mermerden şahane bir lüksle döşenmiş bu salonlarda eski bir sefahat âleminin gölgesi yaşıyordu. Vaktiyle buraya erkekler smokinsiz, kadınlar tuvaletsiz gelmezlermiş. Şimdi ceketli adam nadirdi. Kadınlar arasında şık olanlar yine çoktu ama tuvaletli olanına rastlanmıyordu.

Aralarına sokuldum. Bir kısmı evvelce bu gibi salonlara girmek imtiyazına sahip olmayan halk adamları, kadınlarıydı. Zevkleri için ufak ufak oynuyorlardı. Bazı masalarda ise oldukça büyük meblağlar dönüyordu. Bunlar hayatlarının son kumarlarını oynayan ümitleri kaybolmuş kişilerdi. Kiminin elinden bütün malı mülkü alınmıştı. Kalan nakit parasını bir işe yatırmak imkânı olmadığına göre kumar masasında yemeyi tercih ediyordu. Bunlar Küba'yı terk etmek imkânına sahip olmayanlardı. Bazıları bu imkâna maliktiler ama ellerindeki para yeter miktarda değildi. Kumarda paralarını çoğaltabilirlerse gideceklerdi.

Ne için oynarlarsa oynasınlar, o gece kadife, mermer salonların aşırı lüks dekorunda rulet masaları başındaki dekolte elbiseli güzel kadınları, ellerinden içki kadehi eksilmeyen adamları ve dönen paraları gördükten sonra bu memlekette komünist reformu yapıldığına inanmak imkansızdı. Burası bir tiyatro idi ve oynanan piyes te bir komedi…"

(Abdi İpekçi, **Milliyet Gazetesi**, 11 Ağustos 1961, s. 3.)

EK 95

“BİR DEVRİÂLEMİN İNTİBALARI; DERTLİ ÜLKELER KÜBA”
“NÂZIM HİKMET KÛBA’DAYDI”

“Evet, Nazım Hikmet Küba’daydı.

Ve tanıştığım her Küba’lı Türk olduğumu öğrenir öğrenmez bana Nazım Hikmet’ten bahsediyordu. Benden takriben iki ay evvel Küba’ya gelmişti. Radyolar, televizyonlar, gazeteler onun hakkında neşriyat yapmışlar, röportajlar, mülakatlar yayınlamışlardı.

Nazım Hikmet ile Küba’da tanışıp görüşmek istedim. Fakat köyleri gezmeye gittiğini, Havana’ya ne zaman döneceğini bilmediklerini söylediler.

Sonra elime 17 Mayıs tarihli “Revolucıon” gazetesi geçti. Nazım Hikmet’in Küba ihtilali için yazmış olduğu bir şiir ile beraber onunla yapılan uzun bir röportaj yayınlanmıştı bu gazetede.

Şiir, Küba’da ihtilali herkesin destekleyip benimsemedğini, Kübalının çalışmaktan çok eğlenmeyi seven bir insan olduğunu açıkça ihsas ediyordu:

“Rençberler şarkı söyler
İnşa etmek şarkı söylemeye benzemez
Bu daha zor bir iştir
Rençberin kalbi
Parlak bir Luna Park gibi parlar
Fakat yaptığı şey bir Luna Park değil
Burada çamur, kar ve rüzgâr var
Ve kanayan eller
Ekmek her zaman taze değil
Kahve de her zaman sıcak değil
Bazen şekeri bile yok
Burada herkes kahraman değil
Arkadaşlar da her zaman sadık değil
İnşa etmek şarkı söylemeye benzemez
Fakat rençberler sabırlı insanlardır
Bina da göklere doğru yükselir
Yukarıya, yukarıya daima daha yukarıya
Ve şimdiden birinci kata
Çiçek dolu bazı saksılar koydular
Ve kuşlar taşıyor kanatlarında
Güneşi üçüncü katın balkonuna
Bina mütemadiyen yükseliyor
Kan ile ve ter ile yükseliyor.”

Nazım Hikmet Küba’ya niçin gelmiş?

“Revolucion” gazetesinde yayınlanan röportajda bu sualin cevabını bulabiliyoruz:

Ona göre Küba ihtilali hakikat olmuş bir rüyadır. Ve Nazım Hikmet bu rüya kadar güzel gerçeği görmek, hakkında bir röportaj bir şiir yazmak istiyor. Küba’ya bunun için gelmiş.

Gazete, Nazım Hikmet ile mülakatını birinci sayfasından takdim etmiş ve dört sütununu bu konuya ayırmış. Tercümesini naklediyoruz:

“Nazım Hikmet Küba üzerinde bir röportaj-şiir yazmak istiyor. Fikir iyidir.

Kendisile çok konuştuk. Gerçi şimdi fazla konuşmanın zamanı değil ama, bizi heyecanlandıran mevzular üzerinde konuştuk onunla.

Nazım Hikmet zamanımızın en büyük şairlerinden biridir. Kendisi Küba’da tanınır ve sevilir. İşte bu yüzden kendisine bazı sualler sormak istedik.

- Sizi Küba’ya getiren sebeb nedir?

- Bence Küba ihtilalinden sonra, insanlığın refahına inananlar için Küba’yı görmeden ölmek yazıktır. Buraya davet edildiğim zaman diyebilirim ki, son yılların en büyük sevincini yaşadım. O sıralarda Paris’te bulunuyorum. Paris’teki bütün arkadaşlarıma; otobüs biletçisine, gazete satan bayie, Türk içkisi hazırlayan Rum lokantacıya Küba’ya gitmekle neden bu kadar memnun olduğumu anlattım.

- Yoldaş Nazım, hayatınız hakkında, Küba halkını aydınlatmak ister misiniz?

- Ben aristokrat-bürokrat bir aileye mensubum. Aynı zamanda ailemde bir ihtilal ananesi de vardır. Annemin soyundan biri Polonya’da çarlığa karşı ve hürriyet için savaşmış ve Türkiye’ye iltica etmişti. Baba tarafından, dedem bir kunduracının oğlu idi, fakat kendisi evvela şair sonra Vali olmuştu. Gençliğinde 19 uncu asırda Sultanların istibdadına karşı mücadele eden ilk Türk ihtilalcilerinin arasına katıldı.

Evimde bir taraftan annemin Fransız ihtilalinden mülhem Avrupa kültürü gelenekleri, öte yandan da babamın ve hizmetkârlarının getirdiği klasik ve popüler şark ananeleri hâkimdi. Bu suretle iki kültürün tesiri altında yetiştim. Çocukluğumda sandalları çok severdim. O zaman Boğazda oturuyorduk. Annem denizciliğe istidadım olduğunu düşünerek beni Deniz Harp Okuluna verdi. O sıralarda şiir yazmaya başlamıştım. İlk şiirim 17 yaşında iken yayınlandı.

Harpte, Alman emperyalizminin müttefiki olan Osmanlı İmparatorluğu mağlup oldu. Şehrim, İstanbul, işgal edildi. Padişah Türkiye’nin bir müstemleke olmasını istiyordu. O sırada, Anadolu’da bir gerilla kuvveti tarafından ilk mukavemet hareketi başladı. Gerillacılar arasında daha evvel Rusya’da esir olan ve Rus ihtilalini gördükten sonra Türkiye’ye dönen kimseler de vardı. Mustafa Kemal adında bir general bu hareketin başına geçti. Emperyalist istilacı kuvvetlere karşı bir mukavemet ordusu kurdu. Bu hareketin ve aynı zamanda Rusya’da olup bitenlere dair duyduklarımızın tesiri altında idik. O sırada astsubay olarak bulunduğum bir harp gemisinde milli hareketi destekleyen bir ayaklanma tertipledik. Hareketin liderlerinden biri idim. Beni ordudan kovdular ve bu suretle denizcilik mesleğim de sona erdi.

Bundan sonra işgal kuvvetlerine karşı şiirler yazarak Anadolu'daki hareketi desteklemeğe başladım. Çocukluğumda Anadoluyu gezmiştim, fakat bir Paşa'nın oğlu olarak… Bu sefer Anadoluyu başka türlü gezdim: Karadenizden Ankara'ya kadar yayan yürüdüm. Bu seyahat ayaklarımın Anadolu topraklarile ilk teması değildi ama kalbimin ve kafamın halk ile ilk teması idi. Öyle bir halk ki, okuma yazması yok, ezilmiş, hastalık dolayısile sinek gibi ölüyordu. Öyle bir halk ki kadınları ancak evlendikleri gün ayakkabı giyer ve bilahare bu ayakkabılarını kızlarına miras olarak bırakırlardı. İşte milletim, bu sıkıntılar içinde feci şartlar altında milli hâkimiyeti için mücadele ediyordu.

Seyahatim sırasında Almanya'da bulunmuş Türk aydınları ile de tanıştım. İşte o zaman ilk defa Marx'tan, sosyal adalet ideallerinden bahsedildiğini duydum. Bunun üzerine Moskova'ya gitmeğe, Lenin ile konuşmağa ve milletimin refahı için bir sosyal ihtilalin nasıl yapılabileceğini öğrenmeğe karar verdim. Birkaç ay sonra Sovyetler Birliğine gittim. Bana dediler ki "bir ihtilal yapmanın sırrını öğrenmek için evvela Marx'ın, Engels'in ve Lenin'in kitaplarını okumak lazım." Moskova'daki Şark İşçileri Komünist Üniversitesi'ne girdim. Rus Hükumeti o zaman Türkiye'deki milli uyanma hareketine yardım ediyordu.

Türk milletinin istiklal mücadelesini temsil eden Atatürk, Türk Komünist Partisine cephe aldı. Ben Komünist Partisinin kanuni kollarında çalıştım. Fakat Birinci Kürt isyanını Hükumet bizi ezmek için fırsat olarak kullandı. Arkadaşlarla birlikte 15 sene hapse mahkûm oldum. Fakat Sovyetler Birliğine kaçtım.

1928 de memleketime döndüm. 1928 ile 1950 arasında 10 şiir kitabı ve bir o kadar da tiyatro piyesi yazdım. Bunlar yüzünden ceman 60 yıl hapse mahkûm oldum. 60 yıllık mahkûmiyetin dördünü muhtelif aralarla 13 senesini de aralıksız olarak doldurdum. Bundan sonra benim serbest bırakılmam için milletlerarası bir kampanya başladı. Bu harekete siyasi düşüncesi ne olursa olsun, bütün aydınlar katıldı. Türkiye'de "Nazım Hikmet" adında haftada iki defa yayınlanan bir gazete dahi çıkmağa başladı. Ben de 17 gün süren bir açlık grevi yaptım.

Seçimden sonra, yeni hükumet, af ilan etti. Ben de böylece hürriyetime kavuştum. O sırada 50 yaşlarında idim ve kalbimden de rahatsızdım. Buna rağmen beni askere çağırdılar. Bunun üzerine ufak bir motor kiraladım ve Karadenize açıldım. Şiddetli bir fırtınada, bir Rumen şilebine rastlamak talihine mazhar oldum. Bu suretle yine şehrimden, sevdiğim İstanbul'dan ayrıldım. O İstanbul ki, şiirlerimde yazdığım gibi rüyalarımın beyaz şehridir. Şimdi 10 seneden beri Moskova'da yaşıyorum.

Moskova'daki kültür hayatına faal olarak katılıyorum. Orada kendimi evimde hissediyorum. Bütün sosyalist şehirlerde kendimi evimde hissederim zaten. İşte Sosyalist bir şehir haline gelen Havana'da da kendimi bir davetli veya turist olarak değil, bir Havana'lı gibi görüyorum."

Bundan sonra Küba'daki ihtilali metheden Nazım Hikmet şunları söylüyor:

"Bu adada sizler cehalete karşı mücadele ediyor, okullar kuruyorsunuz. Bu ada – bizim adamız, benim adam – bütün geri kalmış ülkeler için büyük bir mektep;

bilhassa koloniler ve yarı koloniler için… Ben şahsen birkaç günden beri bu okulun sıralarında bulunuyorum. Bu sıralarda çok şey öğrendim. Kendimi daha kuvvetli ve bilgili hissediyorum. Yazık ki bu ada bir sandal gibi hareket edemez; edebilseydi bütün dünyanın limanlarında gidecekti ve böylece muazzam bir netice elde edilecekti."

Nazım Hikmet Kûba ihtilali üzerindeki eserinin ne olacağını şu şekilde izah ediyor:

"Bugün Kûba üzerinde bir şiir yazılacaksa, bu şiir ihtilale layık olmalı, yani klasik ve orijinal olmalıdır. Bir röportaj-şiir yazmak istiyorum. Eğer bu eserim Küba milletini temsil edebilirse ve ben bu eserimden dolayı mahcup olmıyacaksam, yayınlamak niyetindeyim. Eğer başaramazsam, halka layık olmayan sahte ve adi şiirler yazmaktansa, makaleler hazırlamayı tercih ederim.""

(Abdi İpekçi, **Milliyet Gazetesi**, 12 Ağustos 1961, s. 3.)

EK 96

"BİR DEVRİÂLEMİN İNTİBALARI; DERTLİ ÜLKELER KÜBA"
"KASTROİZM Mİ? KOMÜNİZM Mİ?"

"Bazılarına göre Küba artık komünisttir. Bazılarına göre değil… Kim haklı?

"Bir sürü insanın her gece avuç dolusu para bıraktığı, şahane kumar salonlarına; şık, dekolte elbiseler giymiş, makyajına, süsüne düşkün kadınların dans ettikleri lüks gece klüplerine, caddeleri dolduran hususi plakalı Amerikan otomobillerinin bolluğuna bakarsanız bu memlekete komünizmin gelip yerleştiğine haklı olarak inanmazsınız.

Küba'yı terk etmek isteyenlere mani olunmadığını görürseniz kanaatiniz kuvvetlenir.

Hele devletin elinde diğer komünist ülkelerin 5 yıllık, 10 yıllık kalkınma planlarının bulunmadığını, katı program ve projelere dayanan bir bürokrasinin kurulmadığını öğrenirseniz kararınız kesinleşebilir.

Ama…

Küba'da kamulaştırma hareketi hemen hemen tamamlanmıştır. Ferdi mülkiyet kalmamış, her türlü gayrimenkule ve işletmelere devlet el koymuştur.

Toprak, yalnız devletin istediği şeyi eken ve mahsulünü yalnız devlete satabilen halk çiftliklerine ve ziraat kooperatiflerine verilmiştir.

İktisat tamamen sosyalleştirilmiştir.

Bütün partiler kapatılmış, yalnız sosyalist denen parti açık bırakılmıştır. Siyasi hürriyet kalmamış, totaliter bir idare kurulmuştur.

Dine, kliseye cephe alınmıştır.

Bütün bunlar Küba'daki sosyalizmin Marksist bir sosyalizm, yani komünizmin ta kendisi olduğunu ortaya koyan objektif vakıalardır. Ve dış görünüşlere, satıhlara bakıp Küba'nın komünist olmadığını ileri sürenlerin aldandığını gösterir.

Kaldı ki, dış görünüşler de rejimin ne derecede sola kaydığını belirtmektedir.

Yakalara takılan orak-çekiç rozetleri, Kruşçev resimleri, sinemalarda oynayan Sovyet filmleri, devlet dairelerini dolduran Rus, Çek, Macar uzmanları, Havana'da açılan Çin ve Çekoslovak sergileri, rıhtımlara doklara yığılan malların sadece Kızıl Çin, Doğu Avrupa ve Sovyet Rusya'dan gelmesi Küba'daki rejimin rengini tayin eden manzaralardandır.

İktisadi teşkilatlanma, komünist ülkelerden gelen eksperlerin eline bırakılmıştır. Devlet mekanizmasında görev alan bütün memurlar komünizmin esaslarını öğreten kurslardan geçirilmektedir. Gazeteler, radyolar ve televizyonlariyle bütün propaganda mekanizması Sovyet bloku lehine çalışmaktadır. Hücum ettikleri devlet yalnız Birleşik Amerika değil, bütün Batılı, bütün kapitalist ülkelerdir.

Esasen Fidel Kastro'yu perde arkasından idare eden iki lidere bakmak bütün meseleyi bir anda çözmeye yeter:

Bunlardan biri Fidel'in kardeşi Raul Kastro'dur. Despot ve hunhar hareketleri ile Küba'da çok kimsenin nefret ve kinini toplamış olan Raul, ihtilalden evvel milletlerarası Komünist talebe hareketinde faal rol oynamıştı.

Kübadaki ihtilalin iplerini eline geçiren diğer önemli şahıs Ernesto Guevara'dır. Arjantinli profesyonel ihtilalci Guevara'nın müfrit bir komünist olduğu herkes tarafından bilinmektedir.

Bütün bu gerçeklere rağmen, Küba'da halen komünizmle bağdaşması imkansız hususları dikkate alıp Kastro'nun komünist olmadığına inananlar, mevcut rejimde bir özellik buluyor ve adına "Fidelizm" yahut "Kastroizm" diyorlar.

Bence Küba ihtilali kendine mahsus, şimdiye kadar görülmemiş orijinal bir felsefeye, bir ideolojiye sahip değildir. Küba'da teşekkül etmeye başlayan rejim, komünizm dışında yeni bir rejim değildir. Şimdi Marksist ihtilale uygun düşmeyen bazı haller görülüyorsa bu, ya ihtilalin henüz çok yeni çok taze olmasından ya da Latin ırkının kendine has özelliklerinden ileri gelmektedir.

Eğer Küba'daki rejime bir ad bulmak gerekiyorsa bu, bizim bildiğimiz manada "komünizm"den başka bir şey olamaz. Kübalı bir idarecinin bana söyledikleri şu söz meseleyi açıkça izah etmektedir:

"Sosyalizm, komünizme doğru ilk adımdır; komünizmin gelişmemiş halidir. Biz şimdi sosyalist safhadayız. Nihai amacımız komünizmdir.""

(Abdi İpekçi, **Milliyet Gazetesi**, 13 Ağustos 1961, s. 3.)

EK 97

"BİR DEVRİÂLEMİN İNTİBALARI; DERTLİ ÜLKELER KÜBA" "KİMLER KALIYOR? KİMLER GİDİYOR?"

"Küba'da halk ihtilalden memnun değil; Kastro, rejimi, baskı ve terör idaresi sayesinde ayakta tutuyor dersem, gerçeği aksettirmiş olmam.

Evet, Küba'da rejime ve Kastro'ya muhalif olanlar vardır ve sayıları az değildir. Fakat ne sadece bunlara bakıp bütün Küba'lılar için bir hüküm doğru olur, ne de Kastro'nun ayakta kalmasının tek sebebini baskı ve teröre bağlamak.

Amerikalılar bu gerçeği göremedikleri için Nisan ayında yapılan çıkartmayı teşvik ettiler. Zannettiler ki Küba kıyılarında bir avuç Kastro düşmanı görünür görünmez bütün memleket ayaklanacak, onlara katılacak ve rejimi devirecek. Halbuki Küba'da hiç de böyle bir durum yoktu.

Gençliğin yeni rejime nasıl bağlandığını evvelki yazılarımdan birinde anlatmış olduğum için tekrar üzerinde durmayacağım. Esasen Küba'da nüfusun çoğunluğunu Kastro'dan yana gösteren unsur köylülerdir.

Köylü memnundur. Zira Kastro onları kölelikten kurtarmış, insanlığa kavuşturmuştur. Vaktiyle büyük arazi sahiplerinin verdikleri çok cüzi bir para ile, çalı çırpıdan kurdukları evlerinin içinde sefil ve iptidai bir hayat yaşayan bu insanlar, şimdi yeni rejimin imtiyazlı sınıfıdır. Ellerine daha çok para geçiyor. Onlar için konforlu meskenler inşa ediliyor. Kendilerine okuma yazma öğretiliyor. Kafileler halinde büyük şehirlere götürülüyorlar, lükas otellerde, villalarda, klüplerde kalıp, hayatlarında görmedikleri şeyleri görüyorlar. Küba'da siyasi hürriyet, ferdi hürriyet yokmuş. Umurlarında değil! Zira onlar hürriyeti hiçbir zaman tanımamışlar. Ellerinden alınmış malları, mülkleri de yok ki mutazarrır olsunlar.

İşçilerin durumu köylülerinki gibi değil. Onların arasında yeni rejimden memnun olmıyanlara rastlanıyor.

Hürriyetlerin kısılması konusunda köylüler kadar bigâne değildirler. Fakat memnuniyetsizliklerinin asıl sebebi iktisadidir.

İşçilerin kapitalistler tarafından istismarına son verdiğini iddia eden yeni rejim, onların ellerine geçen parayı arttırmamış, azaltmıştır. Mükellefiyetlerini ise azaltmamış, çoğaltmıştır.

Eskiden Küba'daki Amerikan müesseselerinde çalışan büyük sayıda işçinin eline oldukça iyi bir para geçiyordu. Fazla mesai yaptıkları zaman kendilerine iki misli ücret ödeniyordu. Bunlar şimdi aynı maaşı alamıyorlar. "Millet yararına" ücretsiz mesai yapıyorlar. Bazı hallerde maaşlarının yüzde yirmisine yükselen vergiler veriyorlar. Her fırsatta kendilerinden toplanan bağışlar da caba…Bütün bunların dışında milis teşkilatında görev almak, milli eğitim kalkınmasına hizmet etmek gibi sureta "gönüllü" mükellefiyetleri de var.

Bütün bu sebepler işçileri yeni rejime muhalif yapmış. Ama hepsini değil. Konuştuğum işçilerin bir kısmının ihtilale samimiyetle bağlandıklarını gördüm.

Bunlar şimdiki durumlarının geçici olduğuna inanıyor, fedakârlık yapmak gerektiğini kabul ediyor ve geleceğe ümitle bakıyordu.

Kısacası Küba'da köylü ve gençlik Kastro'dan yanadır. İşçiler onunla birlik olmasalar bile şimdilik ona karşı değildirler. Ve Kastro kendi kefesindeki bu kuvvet sayesinde rejimini rahatça ayakta tutabilecek durumdadır.

Terazinin öbür kafesine gelince…

Malları elinden alınan zümrenin durumunun ne olacağı malum. Önemli cihet, aydınlar ve yarı aydınların tutumudur.

Doktor, mühendis, avukat gibi serbest meslek erbabı, sanatkârlar ve bürolarda, müesseselerde çalışan "beyaz yakalı işçiler" Kastro'ya ve yeni rejime şiddetle muhaliftirler. Kastro'nun diktatör Batista'ya karşı mücadelesinde ona en büyük destek olan, iktidara geldikten sonra kapitalistlerin korkunç istismarını önlemek üzere giriştiği demokratik sosyalist reformlarda onu alkışlayan bu insanlar, şimdi onun en büyük düşmanları kesilmişlerdir. Zira hürriyetlerinin birer birer elden gittiğini görmüşler, Küba'nın Amerika'ya karşı iktisadi bağımsızlığını sağlarken bu sefer Rusya'nın kucağına atılması ve komünistleştirilmesi karşısında infiale kapılmışlardır. Bunların arasında Kastro ile Batista'ya karşı omuz omuza dövüşmüş olanlar, Kastro iktidara geldikten sonra reisicumhurluk, başbakanlık, bakanlık yapmış olanlar vardır.

HEPSİ GİDİYOR

KÜBA'lı zenginlerin hemen hemen hepsi memleketi çoktan terk etmişti. Şimdi hava alanlarında, rıhtımlarda bekleşen mülteciler, memleketin kültür, bilgi ve ihtisas bakımından kremasını teşkil eden kimseler. Bunların hepsi Küba'yı terk edince Kastro'nun büyük bir buhranla karşılaşması muhtemel ama onların ayrılması ile de rejime muhalefette liderlik yapabilecek kimse kalmayacak Küba'da…

Miami'de şimdiden biriken Küba'lı mültecilerin sayısı 40.000 i geçmiş. Birkaç bin de Jamaika'da var. Bazıları diğer Güney Amerika ülkelerine gidiyor.

Küba'dan Jamaika'ya yaptığım tayyare yolculuğu, bana birçok bakımlardan trenle Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelişimi hatırlattı. Semplon ekspresiyle Sofya'dan İstanbul'a dönerken kompartımanımda Bulgaristanlı bir ermeni ailesi vardı. Türk hududuna girinceye kadar ağızlarını açmamışlar, sınırı geçer geçmez birbirilerine sarılıp ağlamışlar, ilk istasyonda inip toprağı öpmüşler "yaşasın hürriyet" diye bağırmışlardı.

Havana'dan Jamaika'ya giden uçakta da benden başka bütün yolcular Küba'lı mültecilerdi. Havana hava alanında tam 4 saat süren bir muayeneden geçirilmişler, sessiz sedasız tayyareye binmişlerdi. Hemen hepsi orta halli insanlardı. Ağızlarını bıçak açmıyordu. Vakta ki pencereden bakanlardan biri aşağıda Jamaika adasının göründüğünü müjdeledi, hepsinin yüzü değişti. Kalktılar, birbirlerine sarılıp öpüştüler.

Aralarından birine sordum: "Bir daha Küba'ya dönmeyecek misiniz?" diye… "Allah göstermesin" dedi…sonra ilave etti: "Küba'da Kastro adında bir deli var. O gebertilmeden adımımı atmam Küba'ya…""

(Abdi İpekçi, **Milliyet Gazetesi**, 14 Ağustos 1961, s. 3.)

EK 98

"BİR DEVRİÂLEMİN İNTİBALARI; DERTLİ ÜLKELER KÜBA" "YAZIK!.."

"Kastro, Guevara'nın hazırladığı çarka kendini kaptırınca güzel başlayan ihtilâlin yönü değişmiş" demiş ve eklemiştir:

"KÜBA ve sebeplerini kanaatimce iki safhada incelemek gerekir.

Birinci safha Kastro'nun diktatör Batista'yı devirip iktidara gelmesiyle başlar. Küba iktisaden derin bir uçurumla ikiye bölünmüştür. Bir tarafta sırtını her devrin iktidarına dayayıp görülmemiş bir suiistimal ve istismar hikâyesi içinde milyoner, milyarder olmuş zenginler; diğer tarafta aç ve sefil bir hayat yaşayan köylüler ve durumları onlardan ancak bir nebze daha iyi olan işçiler. Köylüleri şeker kamışı tarlalarında köle gibi çalıştıran arazi sahiplerinin Havana'da sürdükleri safahat âlemi dillere destan olmuş. Her birinin çifter çifter villası bir saray, bir antikacı dükkânı gibi döşenmiş. Dünyanın en lüks klüplerinde en şahane hayatı yaşıyor, her gece kumar masalarında küçük birer servet yiyorlar.

Devlet dairelerinde çalışanlar ahlaken çökmüş. Rüşvetsiz iş yürümüyor.

Memleketin eğitim problemiyle, iktisadi kalkınmasıyla meşgul olan yok.

Amerika, Küba'yı turisti, yatırımları ile iktisaden kendine bağlamış. Her yıl bu memlekete Amerika'dan akmakta olan yarım milyar dolara yakın para halka santim intikal etmeden değirmenin başındaki kapitalistlerin, devlet idarecilerinin cebine giriyor. Ve Amerika hem bunu görmemezlikten geliyor hemde Batista'nın despotik idaresini.

Kastro idealist. Memleketini sadece bir diktatörden kurtarmakla yetinmiyor, bu feci durumu bir an evvel islah edecek acil reformlara girişiyor. Devlet dairelerinde suiistimalleri kaldıracak, kapitalistlerin iktisadi istismarını önleyip sosyal adaleti gerçekleştirecek, iktisadi kalkınmayı sağlayack, milli eğitim davasını halledecek ve Küba'yı Amerikan ekonomisinin esiri olmaktan kurtaracak… Başlangıçta eski rejimin mesullerine karşı biraz gaddar davranmasına rağmen bütün memleket, bilhassa aydınlar onunla beraber. Ve Kastro ölçülü bir sosyalist inkilabı gerçekleştirmeye koyuluyor. Mesela mülkiyet haklarını tamamen kaldırmıyor ama kira ücretlerini yarı yarıya indiriyor. Herkes memnun. Derken işin gidişi birdenbire değişmeye başlıyor. Ve işte ihtilalin ikinci safhası başlıyor.

Artık Kastro'nun sosyalizmi marksisttir. Komünizm kokuları duyulmaya başlanıyor burada…İşte Amerika bu esnada Küba'da ötedenberi yapmış olduğu hatalara bir yenisini ilave ediyor; sırtını çevirip münasebetlerini kesiyor ve Küba'yı esasen yaklaşmakta olduğu komünist bloğun kucağına itiveriyor.

ESAS itibariyle Kastro'nun Küba'da yapmak istediği şey, Nasır'ın Mısır'da yaptığından farklı değildir. Böyle olduğu halde neden işleri Mısır gibi hiçbir bloğa teslim olmadan yürütememiş, neden sosyalleştirmenin temposu birden bire komünistleştirmeye inkilap edivermiştir?

Ben bu sualin cevabını Kastro'nun çevresinde ve Amerika'nın tutumunda buluyorum:

Kastro'nun akıl hocası Guevara gibi koyu bir komünistti. Bu adam, Kastro reformlarına giriştiği gün, komünist bir mekanizmanın çarklarını hazırladı. Kastro bir kere kendisini bu çarkın dişlilerine kaptırınca asla bir daha kendini kurtaramadı ve Küba bugünkü durumuna sürükleniverdi.

Nasır'ın yanında ne Guevara gibi komünist bir akıl hocası vardı, ne de Amerika'nın Mısır politikasında Küba'da olduğu gibi feci hatalar işlenmişti.

Şimdi ne olacak?

Geleceği Küba'nın içerisinden ve dışarısından ayrı ayrı incelemek lazım.

Küba'da bugün Kastro'yu destekleyenler istikbale ümitle bakanlardır. Ümitler önümüzdeki birkaç yıl içinde gerçekleşmezse (ki bu ihtimal büyüktür) Küba'da büyük bir huzursuzluk çıkacaktır. Bu takdirde Kastro terör rejimine gidecek, baskıyı, şiddet tedbirlerini arttıracaktır.

İşte o zaman dışarıdan gelecek kuvvet neticeye müessir olacaktır. Rusya, Küba'nın güçlüklerini hal için yardıma dört elle koşarsa komünistler davayı kazanabilir. Aksi takdirde Küba ikinci bir Macaristan olacak ve Sovyet tanklarının bu sefer kolay kolay erişemeyeceği bu adaya Amerikan tayyareleri yarım saatte iniverecektir.

Esasen Amerika'nın bu kadar uzun zaman sabredemeyeceği de düşünülebilir. Komünizm Küba ile Sam amcanın burnunun dibine sokulmaktadır. Ve Küba'daki ihtilalin tesirleri bütün Güney Amerika'da duyulmaya başlanmış, yeni yeni Kastrolar türemiştir. Midesi fena halde bulanmaya başlamış olan Birleşik Amerika bu manzarayı 200 kilometre mesafeden kollarını kavuşturup seyredemez. Ama herhalde şimdiye kadar yaptığı yanlışlıklardan ders alıp bu sefer adımını hesaplı atacaktır.

Velhasıl dünyanın en neşeli en cana yakın insanlarının doldurduğu güzel Küba, geleceği karanlık bir adadır. Ve Kastro'nun güzel başladığı ihtilale yazık olmuştur."

(Abdi İpekçi, **Milliyet Gazetesi**, 15 Ağustos 1961, s. 3.)

EK 99

"KASTRO ARTIK KOMÜNİST!.."

""Hayat bize tecrübe verdikçe, ve zamanla emperyalizmin ne olduğunu milletimizin etinde kanında gördükçe, Marksizm doktrininin gerçeklerine daha iyi nüfuz ediyoruz."

"Marksizm hakkında şüphe ve tereddütlerim mi var??? Hayır hiçbir şüphe ve tereddütüm yok, bir ihtilalin zorlukları ile karşılaştıkça, Marks'ın ve Engelsin yazdıklarına ve dahi Lenin'in tefsirlerime inancımız artıyor."

"Kapitalizm ve sosyalizm arasında mutavassıt bir rejim yoktur."

"İktidara geçmeden bu fikirlerimi bu kadar açık söyleyemiyordum. Çünkü ihtilal fikri etrafında mümkün olduğu kadar çok insan toplamak lâzımdı."

Bu sözleri 1 aralık 1961 nutkunda Fidel Castro söylüyordu, şimdi artık onun %100 komünist olduğundan kendisi bile şüphe etmemektedir. Herkesin merak ettiği mesele şudur: Acaba bu sözleri söyliyen Kübalı sakallı lider, eskidenberi komünist mi idi, yoksa zaman ile bu hale geldi? Şimdi bu konuda Le Monde gazetesinde fikirlerini yayınlıyan Clande Julien'in mütalaasını beraber takip edelim.

1958 yılına kadar Kübadaki komünist partisi Castro'ya şüphe ile bakıyordu, nitekim komünist partisi Castro'nun ihtilaline ancak Batista'nın sukutundan üç ay evvel katıldı. O tarihe kadar, bir diktatörün yerine diğer kapitalist bir diktatörün gelmesi, Kübadaki komünist partisi için mühim değildi. Batista kaçıp gittikten sonra, Castrocular ve komünistler yine birbirlerine çok sokulmadılar, fakat şimdi artık iki teşekkül aynı kalıpta mı eridi? Bunun cevabını canlı olayların içinde Amerika politikası verecektir.

1960 yılında Amerikan Petrolundan daha ucuz olan Rus petrolu fakir Küba'ya geldiği zaman, komünist partisi dişlerini gösterecek halde değildi, fakat bu petrola Standart, Texaco ve Shell gibi kumpanyaların rafinerileri, kapılarını açmayınca, Castro bu rafinerileri devletleştirmeğe mecbur oldu. Eishenhower, Castro'nun bu hareketine oradan aldığı 700.000 ton şekeri almamakla mukabele etti. İş karıştı, Castro bunun üzerine diğer Amerikan müesseselerini millileştirdi, Amerika Castroya yaptığı ihracata ambargo koymak suretiyle mukabele etti ve böylece Castro, Kruçef'in kucağına doğru itildi.

17 Nisanda Amerikada hazırlanan bir çıkarma hareketi de akim kalınca, artık bağlar tamamiyle kopmuş oldu ve Washington ile Havana arasında mücadele kızıştıkça, mutedil insanlar arkaya ve gölgeye sürüklendiler, buna mukabil komünistler yavaş yavaş onların yerini doldurmağa başladılar.

Yani Amerikanın kendi menfaatlerini korumak için başvurduğu tedbirler, tepki yaparak, solları ve komünistleri iş başına getirdi.

İşte Castro'yu da komünist yapan mekanizma bu oldu. Claude Julien'e göre Castro ilk zamanlarda, hatta mücadelesinin başında komünist değildi, dağa çıktığı

tarihte Marks'ın kapital ismindeki kitabını 370 inci sahifeye kadar okumuş ve canı sıkıldığı için kitaba devam etmemişti.

Yalnız Castro'nun bir sözü doğru idi, bilhassa iktisaden az gelişmiş Milletlerde Norveçin ve İsveçin sosyalizmini tatbik etmek mümkün değildi, zemin çok kaypak olduğu için en iyi niyetli sosyal adalet nizamı, komünizm kuyusuna yuvarlanıyordu. Çünkü sosyal adalet mefhumunun işleyebilmesi için dahi bir varlıklı ortam'ın mevcudiyetine ihtiyaç vardı. Milli geliri asgari yaşama haddinin altında olan milletlerde sosyalist hamleler, komünizme ulaşmaktadırlar.

Claude Julien'in bu kıssasından alınacak çok hisse vardır."

(M. Piri, **Cumhuriyet Gazetesi**, 8 Ocak 1962, s. 3.)

EK 100

"ÇEKİŞME WASHİNGTON LEHİNE NETİCELENDİ"

"Punta del Este, 31 (a.a.) – "Amerika Devletleri Teşkilatı" Dışişleri Bakanlarının sekizinci istişarî toplantısının genel komisyon toplantısı bugün, Venezüella Dışişleri Bakanının başkanlığında açılmıştır. Komisyon, Amerikalılararası sistemin komünizm karşısındaki tutumuyla ilgili on karar tasarısını ve Küba'nın "Amerika Devletleri Teşkilatı"ndan çıkarılmasını görüşmüştür. Küba'nın teşkilattan çıkarılması teklifi 14 oy almıştır, yani kararın kabulü için gerekli 2/3 çoğunluk sağlanmıştır.

Komisyonun kabul ettiği tasarıların bazıları şunlardır:

- "Rejimleri temsili demokrasinin tesirli bir şekilde yürütülmesine elverişli olmıyan Amerikan hükümetlerine, halkın isteklerinin belirmesinde en iyi vasıta olan serbest seçimlere başvurulmasını tavsiye etmek" amacıyla Ekvatörün sunduğu tasarı. Bu tasarı 1 çekimsere (Küba) karşı 20 oyla kabul edilmiştir.

- "Başka ülkelerin iç işlerine karışmamak ve kendi kaderini tayin haklarını teyit eden ve "Amerika Devletleri Teşkilatı" üyelerini düzenli bir şekilde serbest seçimler yapmağa çağıran" Bolivya tasarısı 1 e (Küba) karşı 20 oyla kabul edilmiştir.

- Konferans bundan sonra, çalışmalarının en önemli noktasına geçmiş ve "Marxist – Leninist bir hükümetin Amerikalılararası sistemin ilke ve amaçlariyle bağdaşamıyacağı" göz önünde tutularak, Küba'nın "Amerika Devletleri Teşkilatı" nın bütün organlarından çıkarılması 1 2 (Küba) 14 oyla kabul edilmiştir. 6 üye (Arjantin, Brezilya, Bolivya, Şili, Ekvatör, Meksika) çekimser kalmıştır. Böylelikle üçte iki çoğunluk sağlanmış bulunmaktadır.

Küba'nın teşkilattan çıkarılmasiyle ilgili karar tasarısının oylaması şu şekilde olmuştur: Tasarının bütünü, 1 aleyhte oya karşı 14 oyla (Panama, Paraguay, Nikaragua, Honduras, Salvador, Peru, Kolombiya, Kosta Rika, Venezüella, Haiti, Guatemala, Dominik Cumhuriyeti, Birleşik Amerika, Uruguay) kabul edilmiş, 6 ülkeye çekimser kalmıştır.

Tasarılar konusundaki müzakereler sırasında, bu konferansta Dışişleri Bakanının yetkilerini üzerine alan Küba Cumhurbaşkanı Osvaldo Dorticos, "Emperyalist" Amerika hükümetine şiddetle çatmış ve bu ülkeyi "Küba'nın takbih edilmesi amaciyle en çirkin vasıtalara ve baskıya başvurmakla" suçlandırmıştır.

Öte yandan Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk, dünkü müzakereler sonunda yaptığı konuşmada, Küba'nın teşkilattan çıkarılması konusunda konferansta yapılan oylamanın, "Amerika Devletleri Teşkilatı"nın, komünizmin yıkıcı faaliyetine karşı korunmak ihtiyacında olan ülkeleri savunacağını bir daha ispat ettiğini söylemiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Şubat 1962, s. 3.)

EK 101

"PUNTA DEL ESTE KARARLARI VE KASTRO"

"Kruçef'in damadı Acubey, Kennedy'nin sofrasında oturduktan sonra Mexico'ya gitti, orada Sovyet elçisinin verdiği bir ziyafette söz alarak kendisinin İzvestia'nın muharriri olmaktan fazla bir şeyler olduğunu ifade eden bir konuşma yaptı ve ezcümle şunları söyledi: "Rusya sulhü tercih eder, barışı ister, fakat Küba'yı korumak icap ettiği zaman bir harbden çekinmez, eğer Amerika, Rusyadan Küba'ya sevkettiğimiz silahları durdurmağa veya bunlar üzerine ambargo koymağa kalkarsa, bu hareketi bir harb sebebi telâkki edeceğimizi şimdiden beyan ederiz!"

Damat bey bu yolda ateşin nutuklar irat ededursun, Punta- del- Este'de toplanan Latin Amerika Milletleri, komünizme karşı müttehit bir hareket hattı takip etmeğe karar vermişler ve bu hususlarda ittifaka ulaşmışlardır.

a) Lâtin Amerika milletleri insan haklarına, milletlerin bağımsızlığına saygı gösterirler,

b) Her milletin kendi rejimini, serbest seçimlerle tâyin etmesini isterler ve milletlerin iç işlerine dış müdahalelerin yapılmasını tasvip etmezler,

c) Komünizmle mücadele namı altında sert totaliter rejimlerin kurulmasını tasvip etmezler,

d) Amerikada içtimaî adalete demokrasi yoluyla ulaşılacağına kanidirler ve komünizmin içtimaî adaleti tesis edeceğine inanmazlar. Bu konularda ittifak eden Lâtin Amerikalı delegeler, Küba'nın O.F.A. dan yani (Organisation des Etats Americains) den ihracı konusunda ittifaka varamamışlardır. Meselâ Brezilya bu konuda muhalif kalmıştır. Bir başka teklif de Fidel Castro'nun memleketini birlikten çıkarmayıp, onun mevcudiyetini dondurmaktır, yani Küba O.E.A dan atılmıyacak fakat, O.E.A dan istifade etmiyecek, toplantılara katılmıyacak, kovulmadan, dışarıda yaşıyacaktır. Yani bir nevi muvakkat ihraç mahiyetinde ceza görecektir. Zira O.E.A nın tüzüğünde ihraç salahiyeti yoktur. Küba, kulübün dışında bırakıldıktan sonra, konsey toplanacak, yeni bir anlaşma ile ihraç kaidelerini de tesbit edecektir.

Punta – del – Este toplantısı Castro'yu çok kızdırmıştır, hemen bir aydanberi, Havana'daki gazeteler Birleşik Amerika ile Lâtin Amerika memleketleri aleyhine çok ağır yazılar yazmaktadırlar, fakat bu yazılar aşağıdaki kararlara ittifakla ve ekseriyetle ulaşılmasına mâni olamamıştır.

1 – Küba'nın O.E.A. organizmalarından uzak tutulmasına,

2 – Silah ticareti üzerine ambargo konulmasına,

3 – Bir emniyet komitesinin kurulmasına ve bu komitenin buhranları daima göz önünde tutmasına,

4 – Küba'nın Amerikalılar arası savunma komisyonundan da ihracına,

Bu münasebetle bir demeçte bulunan Chester Bowles, Küba hakkında şu sözleri söylemiştir: "Gerek Castro ve gerek onun rejimi, kendi kendilerini mahveden hastalığın mikroplarını kendileri taşımaktadırlar, Castro'nun Lâtin Amerikada

itibarını bu kadar süratle kaybedeceğini düşünemezdim. Bir zamanların kahraman ihtilalcisi, şimdi, Lâtin Amerika memleketlerinde gülünç bir insan oldu. Küba'da işler gayet kötü gidiyor. Ve halk memnun değildir, Castro âdeta bir divane gibi hareket etmiştir. Biz Amerikalılar için tutulacak tek yol, sabırla beklemektir, o zaman göreceksiniz ki, Castro kendi zehiriyle kendi kendisini öldürecektir.""

(M. Piri, **Cumhuriyet Gazetesi**, 4 Şubat 1962, s. 3.)

EK 102

İkinci Havana Bildirisi

4 Şubat 1962

"Küba Halkından Amerika ve Dünya Halklarına

18 Mayıs 1895'de, bağımsızlık önderimiz José Martí, kalbine aldığı bir İspanyol kurşunuyla ölümünün arifesinde, arkadaşı Manuel Mercado'ya yazdığı bir mektupta şunları söyledi: "Artık yazma imkânım var… Artık her gün vatanım ve görevim uğruna hayatımı kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyayım… Küba'nın bağımsızlığını kazanmalı, bu yolla Birleşik Devletlerin Antillere yayılmasının ve bundan alacağı kuvvetle Amerika'da bize ait toprakların üzerine çullanmasını vaktinde engellemeliyiz… Şu ana dek yaptıklarımın tümü de bundan sonra yapacaklarım da bu amaca ulaşmak içindir… Halkın kişisel yükümlülükleri gerekse kamusal görevleri Küba'nın açılmasını ve bu yolla ötemizde bulunan emperyalistlerin ilhak yolunun tıkanmasını gerektirmektedir ve biz bu yolu kanımızla tıkıyoruz. Böylelikle bizim Amerikamızın halklarının, bizleri hakir gören korkunç ve karma karışık Kuzey Amerika'ya ilhakının da yolunu kapatıyoruz. Halk katmanlarının bu fedakârlıklara gözle görünür tarzda katılımları ve yardımları yukarıda bahsettiğim yükümlülükler nedeniyle, tamamıyla gerçekleşmemiştir. Ancak yapılanların tamamı onların öncelikli çıkarları için gerçekleştirilmektedir. Canavarın içinde yaşadım, onun ciğerini bilirim; benim yolumsa Davut'un yoludur."

1895'te Martí zaten Amerika'nın üstüne çöken tehlikeyi göstermiş ve emperyalizme adıyla hitap etmiştir: emperyalizm. Latin Amerika halkına, onları hor gören açgözlü Kuzey Amerikalılara teslim olmamalarının herkesten çok kendi çıkarları için önemli olduğunu söyledi. Anısını saygıyla anan Küba halkı, Küba ve Amerika için akıttığı kanla yazdığı sözleri, bu bildirinin başına yerleştirir.

Altmış yedi yıl geçti. Puerto Rico bir sömürgeye dönüştürüldü; burası, hâlâ askeri üslerle tıka basa dolu bir sömürgedir. Küba da emperyalizmin pençelerine düştü. Emperyalizmin orduları topraklarımızı işgal etti. Platt Değişikliği ilk anayasamızda, yabancı güçlerin iğrenç müdahale hakkına izin veren küçük düşürücü bir madde olarak uygulanmaya kondu. Ülkemizin zenginliği yabancıların eline geçti, tarihimiz çarpıtıldı, hükümetimiz ve politikacılarımız tamamen denetçilerin çıkarlarına göre biçimlendiriliyordu; ülke altmış yıl, siyasi, ekonomik ve kültürel bunalıma maruz kaldı.

Ancak, Küba ayağa kalktı. Kendisini yasadışı vesayetten kurtarabildi. Küba varlıklarını sömürgeci despotunkilere bağlayan zincirleri kırdı, zenginliklerini geri aldı, tekrar kültürüne kavuştu ve Amerika Halklarının Özgür Ülkesi bayrağını açtı.

Artık Birleşik Devletler, Küba'nın gücünü Amerika'ya karşı asla kullanamayacaktır, ancak diğer taraftan, Birleşik Devletler diğer Latin Amerika devletlerine baskı kurarak Amerika'nın gücünü Küba'ya karşı kullanmaya çalışmaktadır.

Latin Amerika tarihinden ayrı olarak, Küba tarihi nedir? Ve Asya, Afrika ve Okyansuya tarihinden ayrı olarak, Latin Amerika tarihi nedir? Dünyanın her tarafındaki emperyalizm tarafından en acımasız ve en korkunç biçimde sömürülme tarihinden ayrı olarak, tüm bu halkların tarihi nedir?

En sonunda içinde bulunduğumuz yüzyılın başında, bir avuç gelişmiş ülke, insanlığın üçte ikisine ekonomik ve siyasi baskı kurarak dünyayı kendi aralarında paylaşmayı tamamlamışlardı, böylece bu insanlar ekonomik açıdan ileri kapitalist ülkelerin egemen sınıfları için çalışmak zorunda kaldılar.

Belirli Avrupa ülkelerine ve Amerika Birleşik Devletlerine yüksek düzeyde endüstriyel kalkınma fırsatı veren tarihsel koşullar, onları dünyanın geri kalanına egemen olacak ve sömürecek bir konuma getirdi.

Hangi gerekçeler endüstriyel güçleri yayılmaya zorladı? İddia ettikleri gibi bunlar ahlaki ve uygarlık gerekçeleri miydi? Hayır: Ekonomik gerekçelerdi.

Avrupalı fetihçileri, denizlerin üstünden diğer kıtaları işgal etmek ve topraklarıyla halklarını sömürmek için savuran Amerika'nın keşfinden itibaren, onların davranışlarının temel gerekçesi servet arzusuydu. Amerika, malları Avrupa'da çok pahalı olan Doğu'ya giden kısa yollar ararken keşfedildi.

Ortaçağ çökerken efendi ve kölelerden oluşan feodal düzenin kökeninden, ticaretle uğraşan yeni bir tüccar ve imalatçı sınıfı doğdu.

Bu yeni sınıfın çabalarını teşvik eden neden altın tutkusuydu. İmalatın ve ticaretin büyümesinin sosyal etkisi de büyük oldu. Feodal toplumun bağrında gelişen yeni üretici güçler, toplumun bağımlılıklarıyla, yasalarıyla, kurumlarıyla, felsefesiyle, ahlakıyla, sanatı ve siyasi ideolojisiyle giderek daha çok çatıştı.

Yeni felsefi ve siyasi fikirler, yeni hak ve devlet kavramları burjuva sınıfının aydın temsilcileri tarafından duyuruldu – çünkü sosyal hayatın yeni ihtiyaçlarına cevap veriyorlardı; bu fikirler sömürülen kitlelerin bilincine yavaş yavaş giriyordu. Daha sonra, feodal toplumun bu çağdışı düşüncelerine devrimci fikirler karşı çıktı burjuvazi öncülüğünde, çiftçiler, esnaf, imalat işçileri, feodal düzeni, felsefesini, fikirlerini, yasalarını ve iktidar sınıfının ayrıcalıklarını, yani kalıtsal asaleti yıktı.

O zaman, burjuvazi devrimin gerekli ve adil olduğunu düşünüyordu. Feodal düzenin sonsuza kadar sürebileceğini ve süremesi gerektiğini düşünmedi – günümüzde kapitalist sosyal düzeni düşündüğü gibi.

Çiftçilerin kendilerini feodal hizmetkârlıktan kurtarmaya teşvik etti, esanfı ortaçağ loncalarına karşı siyasi iktidar hakkı istemeye teşvik etti. Mutlak krallar, asiller ve yüksek rütbeli din adamları, kralın kutsal haklarını ve sosyal düzenin değişemezliğini ilan ederek, kendi sınıflarının haklarını azimle savundular. İktidar sınıflarının gözünde, liberal olmak, burjuva felsefesinin sözcüleri, Voltaire, Diderot ya da Jean-Jacques Rousseau'nun fikirlerini duyurmak, günümüzde sosyalist olmak ve Marks, Engels ile Lenin'in fikirlerini duyurmak kadar ciddi bir suç oluşturuyordu.

Burjuvazi iktidarı ele geçirip, kapitalist üretim biçimini feodal sınıf kalıntıları üstüne kurunca, devletini, yasalarını, fikirlerini ve kurumlarını, bu üretim biçimi

üstüne inşa etti. Bu kurumlar, ilk olarak sınıf egemenliğini, özel mülkiyeti kutsallaştırdı.

Üretim araçlarının özel mülkiyetine ve serbest rekabete dayanan yeni toplum, böylece iki temel sınıfa ayrıldı: biri her zamankinden daha modern ve verimli üretim araçlarının sahibi; diğeri, yaşamak için pazarda zorunluluktan başka bir ticari mal parçası olarak satılan, tüm refahtan yoksun sadece emek gücünün sahibi.

Feodal bağların kırılmasıyla, üretim güçleri olağanüstü biçimde gelişti. Giderek daha çok sayıda işçinin montaj yaptığı fabrikalar ortaya çıktı.

En modern ve teknik olarak en işlevsel fabrikalar, sürekli pazarda daha az verimli rakiplerin yerini aldı. Sanayi ekipmanlarının maliyeti sürekli olarak arttı. Giderek daha çok sermaye biriktirmek gerekli oldu. Üretimin büyük bir bölümü, daha az sayıdaki ele geçti. Bu nedenle, daha büyük kapitalist işletmeler ve sonra ilişkinin düzeyi ve yapısına göre, hisseleri büyük pay sahipleri, yani sanayinin en güçlü liderleri tarafından kontrol edilen karteller, sendikalar, tröstler ve sermaye şirketleriyle birleşen büyük sanayi birlikleri doğdu. İlk aşamada kapitalizmin özelliği olan serbest rekabet, kendi aralarında antlaşmalar yapıp, pazarı kontrol eden tekellere boyun eğdi.

Bir avuç tekelci sermayenin milyarlarca dolar toplamasını sağlayan devasa kaynak nereden geliyordu? Sadece insan emeğinin sömürülmesinden. Açlık sınırında bir ücretle çalışmak zorunda bırakılan milyonlarca insan, güçleriyle tekeller için dev sermaye yarattılar. İşçiler, her zamankinden daha zengin, her zamankinden daha güçlü olan ayrıcalıklı sınıfların servetlerini biriktirdiler. Bu sınıflar, bankacılık kurumlarıyla sadece kendilerinin değil, tüm toplumun parasını da kullanabildiler. Bu nedenle, bankalar büyük sanayilerin birleşmesine neden oldu ve finansal sermaye doğdu. Giderek daha büyük miktarlarda biriken artık sermaye ile ne yapmaları gerekirdi? Dünyayı ele geçirmek. Her zaman kâr elde etme peşinde olarak, tekelci sermaye ekonomik açıdan tüm zayıf ülkelerin doğal kaynaklarını el koydu ve o ülke vatandaşlarının emeğini kendi gelişmiş ülkelerinde işçilere ödemek zorunda olduğundan daha yetersiz ücretlerle sömürdü. Böylece dünyanın bölgesel ve ekonomik paylaşımı başladı. 1914'ten itibaren, sekiz – on emperyalist ülke, kendi sınırlarının ötesinde 83.700.000 km'yi kaplayan, nüfusu 970 milyon olan toprakları işgal etti. Basitçe dünyayı bölüşmüşlerdi.

Ancak, dünya sınırlı büyüklüğüyle son bölgesine kadar paylaşıldığı için, farklı tekelci ülkeler arasında, bazı tekelci ülkelerin kendi dengesiz kalkınmalarında ulaştıkları sanayi ve ekonomik gücün orantısız paylaşılmasından kaynaklanan bir çatışma doğdu ve yeni paylaşım savaşları çıktı. İnsanlığa, elli milyon ölüye, on milyonlarca yaralıya ve hesap edilemez boyutta maddi ve kültürel zenginlik kaybına mal olacak emperyalist savaşlar çıktı. Bu gerçekleşmeden çok önce, Karl Marx "Sermayenin dünyaya baştan aşağı her gözeneğe kan ve kir damlatarak girdiğini" yazmıştı.

Kapitalist üretim sistemi, elinden gelen her şeyi yaptığında, insanlığın gelişimi için korkunç bir engel oluşturdu. Ancak onun kökenlerinden gelen

burjuvazi, kendi içinde çelişkisini taşıdı. Rahminde devasa üretim araçları oluştu, ancak zamanla yeni ve dinamik bir sosyal güç gelişti: Proletarya. Onun eski ve yıpranmış kapitalizm sistemini, sosyal mülkiyeti sadece halkın çalışmasıyla yaratıp biriktirdiği devasa üretim araçlarıyla dönüştürerek insan toplumunun tarihsel olanaklarına uygun olarak üstün bir sosyoekonomik biçim haline getirmesi kaçınılmazdı. Böyle bir gelişim aşamasında, üretici güçleri özel mülkiyeti simgeleyen ve bununla milyonlarca insanı, ekonomik yönden bağımlı hale getiren eskimiş ve çağdışı rejimi, tamamen küçük sosyal bir azınlığın isteklerine uygun hale getirdi.

İnsanlığın çıkarlarının, üretim kargaşasını, kaynak savurganlığını, ekonomik krizleri durdurmaya ve kapitalist sistemin parçası olan açgözlü savaşlara aşırı derecede gereksinimi vardı. İnsan ırkının artan ihtiyaçları ve onları karşılama imkânları, ekonominin planlı kalkınmasını ve üretim araçlarıyla doğal kaynakların rasyonel kullanımını gerektiriyordu.

Emperyalizm ve sömürgeciliğin, derin ve çözümsüz bir krize girmesi kaçınılmazdı. Kapitalist kuşatma ve saldırganlığın en zor koşulları ortasında, Rusya'da çarlığı yıkarak insanlık tarihinde yeni bir çağ açan, dünyanın ilk sosyalist devletini kuran işçilerin ve çiftçilerin devrimiyle birlikte, Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle, yaygın kriz başladı. O zamandan günümüze kadar, emperyalist sistemin krizi ve yozlaşması sürekli olarak kötüye gitmiştir.

İkinci Dünya Savaşı, emperyalist güçlerin zincirlerinden kurtulan – ve Sovyetler Birliği ile, yasalara aykırı biçimde işgal edilen Asya ve Avrupa'nın kanlı bir özgürlük mücadelesine giren diğer halklarını içine sürükleyen – faşizmin yenilmesiyle, dünya sosyalist kampı oluşumuyla, sömürülen ve bağımlı halkların egemenlikleri için mücadele etmesiyle sonuçlandı. 1945 ile 1957 arasında, Asya ve Afrika'da 1,2 milyar insan bağımsızlığını elde etti. İnsanların akıttıkları kan boşa gitmedi.

Bağımlı ve sömürülen halklar hareketi, dünyayı sarsan ve emperyalizmin son krizine damga vuran evrensel bir yapının olgusudur.

Küba ile Latin Amerika dünyanın parçasıdır. Sorunların parçasını oluşturan bizim sorunlarımız, emperyalizmin genel krizi ve boyun eğdirilen halkların mücadelesiyle; doğmakta olan dünya ile ölmekte olan dünya arasındaki çatışmayla oluştu. Ülkemize karşı yürütülen iğrenç ve acımasız savaş, emperyalistlerin halkların özgürlüğünü umutsuz olduğu kadar boşuna bir çabayla engellemeye kalktığını göstermektedir. Küba emperyalistlere özel bir biçimde zarar vermektedir. Amerikalıların Küba Devrimi'ne karşı duydukları nefretin ardında bu durum mu vardır? Küba, sadece yedi milyon nüfuslu, başka bir ülkenin güvenliği ya da ekonomisi için tehdit oluşturacak mali ve askeri araçları olmayan, ekonomisi az gelişmiş küçük bir ülkedir. Çağdaş dünyanın en güçlü ve en zengin emperyalist kuvvetini, birlikte 350 milyonluk nüfusu temsil ettiği sanılan tüm kıtanın oligarşilerini, Küba'ya karşı aynı saldırgan amaç doğrultusunda birleştiren komployu ne gerçekçi olarak açıklar? Onları birleştiren ve harekete geçiren şey korkudur. Bunu

açıklayan şey, korkudur. Bu korku, Küba Devrimi'nden değil, Latin Amerika Devrimi'nden duyulan korkudur. Küba'da iktidarı devrimci yollarla ele geçiren işçilerden, çiftçilerden, aydınlardan, öğrencilerden ve orta sınıfın gelişen tabakalarının devrimci yollarla Küba'da iktidarı ele geçirmesinden duyulan korku değil; işçilerin, çiftçilerin, öğrencilerin, aydınların ve orta sınıfın gelişen kesimlerinin, Amerikan tekellerinin ve muhafazakâr oligarşilerinin sömürdüğü, ezilen ve aç ülkelerde iktidarı devrimci yollarla ele geçirecek olmasından duyulan korkudur.

Küba Devrimi'ni bastırarak, onları rahatsız eden korkuyu, onları tehdit eden devrim görüntüsünü dağıtmayı umut ediyorlar. Küba Devrimi'ni yok ederek, halkın devrimci ruhunu öldürmeyi umur ediyorlar. Kendi hezeyanları içinde, Küba'nın bir devrim ihracatçısı olduğunu sanıyorlar. Huzursuz tüccarlarının ve tefecilerinin zihninde, devrimlerin bir ticari mal gibi alınıp satılabileceği, kiralanabileceği, ödünç verilebileceği, ihraç ve ithal edilebileceği düşüncesi vardır. İnsan toplumlarının gelişimini yönlendiren nesnel yasalardan habersiz olarak, tekelci, kapitalist ve yarı feodal rejimlerinin sonsuza kadar süreceğine inanıyorlar. Kendi muhafazakâr ideolojileriyle, batıl inanç, cehalet, öznelcilik, işlevselcilik ve diğer ruhsal sapmalar karışımıyla eğitilen, sömüren sınıflar olarak dünya ve tarihin ilerleyişiyle ilgili kendi çıkarlarına uygun hayalleri var.

Devrimlerin, bireylerin zihinlerinde doğup öldüklerini ya da kutsal yasalardan ve dahası kendi yanlarında olan tanrılardan kaynaklandıklarını sanırlar. Her zaman böyle düşünmüşlerdir – ilk Hıristiyanları arenada aslanlara atan Roma köleci toplumunun soylu dindar paganlarından, feodalizm ve mutlak monarşinin bekçileri olarak yeni türeyen burjuvazinin liberal düşüncesinin ilk temsilcilerini yakarak öldüren ortaçağın engizisyon mahkemesi üyelerinden, burjuva ve tekelci rejimi savunurken proleter devrimleri aforoz eden günümüzdeki piskoposlara kadar.

Sömürenler ile sömürülenler arasındaki düşmanlık doruğa çıktığı zaman, tarihin tüm çağlarındaki muhafazakâr sınıfların hepsi yeni bir sosyal rejimin doğuşunu öngörerek, düşmanlarına silahların en kötüsü olan baskı ve iftirayı yöneltmiştir. Eski Hıristiyanlar, Roma'yı yakmakla ve çocuklarını sunaklarda kurban etmekle suçlanarak idama mahkûm edildiler. Giordano Bruno gibi filozoflar, Jasn Hus gibi reformistler ve feodal düzene uyamayan diğer binlerce kişi, dine aykırı düşünceyle suçlandı ve engizisyon tarafından kazıkta yakılma cezasına mahkûm edildi.

Günümüzde proleter savaşçılar hakkında işkence konusu şiddetle tartışılmakta ve bu suç tekelci burjuva basında en kötü iftiralara neden olmaktadır. Her tarihi çağda, egemen sınıflar, sömürülen çoğunluklara karşı ayrıcalıklı azınlıkları savunmak için – toplumu, ülkeyi, düzeni savunmaya çağırarak – cinayet işlemişlerdir: "sınıf egemenlikleri", malı mülkü elinden alınanlara karşı kan ve ateşle sürdürülür; onlar herkes için yeni bir toplum, adil bir düzen, yeni bir ülke arzulayan devrimcileri bastırmak için halkın geri kalanını bu getirilerden yoksun bırakarak, "ülkeyi" sadece getirilerinden dolayı severler.

Ancak, tarihin gelişimi, insanlığın ilerleyişinin hızlanması durdurulamaz, durdurulamadı. Kendi varlıklarının maddi koşulları ve refah, özgürlük gibi daha yüksek amaçların özlemiyle belirlenen, insanlığın bilim, teknoloji ve kültür alanlarında ilerleyişi mümkün olduğunda ortaya çıkan, tarihin asıl yapıcısı olan halkı harekete geçiren güçler, egemen oligarşilerin iradesinden ve saçtıkları dehşetten üstündürler.

Her ülkenin öznel koşulları, başka bir deyişle, bilinç faktörü, örgütlenme ve liderlik, gelişime daha çok ya da daha az oranda uyarak, devrimi hızlandırabiliyor ya da yavaşlatabilir, ancak, tarihin her çağında, er ya da geç nesnel koşullar olgunlaşır, bilinç kazanılır, örgüt kurulur, liderlik ortaya çıkar ve devrim gerçekleşir.

Bu ister barış yoluyla, ister sancı çekerek gerçekleşen bir doğum olsun devrimcilere bağlı değildir, eski toplumun kökeninde barındırdığı çelişkilerin neden olduğu yeni toplumun doğmasına karşı koyan muhafazakâr güçlere bağlıdır. Tarihte devrim, yeni bir canlının dünyaya gelmesine yardım eden doktora benzer. Gereksiz yere güç araçlarını kullanmasa da, esir ve sömürülen kitlelere yeni ve daha iyi bir hayat umudu getiren bir doğuma yardım etmek gerektiğinde hiç düşünmeden onlardan yararlanacaktır. Günümüzde, Latin Amerika'nın birçok ülkesinde devrim kaçınılmazdır. Bu gerçek, herhangi bir kişinin iradesiyle değil, Amerikalı insanların yaşadıkları korkunç sömürü koşullarıyla, kitlelerde devrimci bilincin gelişmesiyle, emperyalizmin yarattığı dünya kriziyle ve boyunduruk altına alınan halkların evrensel mücadele hareketiyle belirlenir.

Bugün hissedilen kaygı, isyanın açık bir belirtisidir. Kıtanın asıl yerli sakinleri olan Afrika'dan getirilen kölelerle başlayan bu kaygı, daha sonra ortaya çıkan ulusların çekirdeklerine günümüzde hör görülme, aşağılanma, Amerika Birleşik Devletleri boyunduruğuyla ve daha iyi bir gelecek umuduyla kardeş olan beyaz, siyah, mulatto, mestizo ve yerlilere kadar dört yüzyıldır köleliğe, yarı köleliğe ve feodal sömürüye tanık olan bir kıtanın içlerine kadar işledi.

Amerikan halkları kendilerini, geçen yüzyılın başında İspanyol sömürgeciliğinden kurtarmış olsa da, sömürüden kurtulamadılar. Feodal toprak sahipleri, İspanyol sömürge yöneticilerinin otoritesini üstlendi, yerlilerin acı verici esareti devam etti, Latin Amerikalı insanlar şu veya bu şekilde köle olmaya devam etti, halkın en küçük umut kırıntıları, oligarşilerin gücü ve yabancı sermayenin boyunduruğu altında tükendi. Amerika'nın gerçeği buydu – değişik bir tonda, değişik bir çeşitlikte. Günümüzde Latin Amerika, İspanyol Sömürge İmparatorluğundan çok daha güçlü ve acımasız olan vahşi bir emperyalizm altında bulunmaktadır.

Nesnel gerçeklik ve tarihsel olarak boyun eğmez Latin Amerika devriminin karşısında, Amerika Birleşik Devletleri emperyalizminin tavrı nedir? Latin Amerika halklarına karşı bir sömürge savaşına hazırlanmak; Latin Amerika halklarının mücadelesinin muhafazakâr oligarşiler tarafından kan ve ateşle bastırılması için katkı sağlayan bir şiddet makinesi, siyasi bahaneler ve sözde yasal aygıtlar yaratmaktır.

Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin, Latin Amerika ülkelerinin iç işlerine karışması her deafsında daha açık ve ölçüsüz hale gelmiştir.

Örneğin, Amerika Kıtası Savunma Konseyi, daha sonra tekellerin hizmetinde hücum birlikleri olarak kullanılmak için Latin Amerika ordularının en muhafazakâr ve en Amerika Birleşik Devletleri yandaşı subaylarının eğitildiği yuva oldu.

Latin Amerika'da Kuzey Amerika askeri heyetleri, o subaylara en tutucu düşünceler aşılayarak ve orduları kendi siyasi ve ekonomik çıkarlarının araçlarına dönüştürmeye çalışarak, her ülkede doğrudan Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Haber Alma Teşkilatı'na bağlı kalıcı bir casusluk ağı oluşturdu.

Günümüzde, Panama Kanalı Bölgesi'nde, Kuzey Amerika üst komutası, çifçi kitlelerinin uğradıkları feodal sömürüye karşı silahlı hareketini bastırma hedefiyle devrim gerillalarıyla savaşan Latin Amerikalı subayları eğitmek için özel kurslar düzenlemiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde CIA, Latin Amerikalı ajanları eğitmek için en incelikli suikast biçimlerini öğreten özel okullar kurmuştur; Amerika Birleşik Devletleri ordusunda antiemperyalist önderlerin yok edilmesi, benimsenen bir politikadır.

Amerika Birleşik Devletleri elçiliklerinin, farklı Latin Amerika ülkelerinde, terörü yaymak; işçi, öğrenci ve düşünce kuruluşlarına saldırmak için faşist grupları örgütlemesi, eğitim vermesi ve donatmasıyla adı çıkmıştır. Oligarşilerin çocuklarını, lümpenleri, ahlaki karakteri en düşük düzeydeki insanları toplayan bu gruplar, kitle hareketlerine karşı zaten bir dizi saldırı eylemlerinde bulunmuşlardı.

Emperyalizmin niyetleriyle ilgili hiçbir şey, Santo Domingo'daki olaylardaki son tavrından daha açık ve net değildir. Amerika Birleşik Devletleri herhangi bir haklı gerekçe olmadan, hatta o cumhuriyetle diplomatik ilişkiler bile kurmadan, Dominik başkentinde savaş gemilerini görevlendirdikten sonra, olağan küstah tavrıyla, eğer Balaguer hükümeti askeri yardım isterse, isyancı Dominik halkıyla savaşması için Santo Domingo'ya çıkartma yapacağını açıkladı. Balaguer'in gücünün tamamen sahte olması, Latin Amerika'nın iç sorunlarını dış müdahale olmadan çözme hakkına sahip olması gerektiği, uluslararası kurallar ve dünya kamuoyunun var olması, Amerikan Devletleri Örgütü (OAS)'nün bulunması bile, Amerika Birleşik Devletleri'nin değerlendirmelerinde hiç mi hiç önemsenmemiştir.

Amerika Birleşik Devletleri, Dominik Devrimi'ni engelleme planlarına ve zorba, yasadışı ve kriz batağında olan devlet başkanının basit isteğinden daha fazla dayanak ya da ön koşul olmadan, bu yeni korsanlık hukuku kavramını oluşturmak için deniz piyadelerine çıkarma harekâtı yaptırmaya ilişkin iğrenç politikayı yeniden belirlemeye ağırlık veriyordu. Bunun önemi Latin Amerika halklarının gözünden kaçmamalıdır. Latin Amerika'da, krizde olduklarını fark ettiklerinde kendi halklarına karşı Amerika Birleşik Devletleri ordularını kullanmaya hazır olan gereğinden çok devlet başkanı vardır.

Kuzey Amerika emperyalizmi, herhangi bir Latin Amerika ülkesindeki devrimci hareketle savaşmak için, başka bir deyişle, işçileri, öğrencileri, çiftçileri, Latin Amerikalı kadınları ve erkekleri öldürmek için asker gönderme politikasını ilan

etti. Kendi tekelci çıkarlarını ve desteklediği hain oligarşilerin ayrıcalıklarını sürdürmekten başka seçeneği yoktur.

Hiç kimsenin herhangi bir yerde fark etmediği, varsayıma dayalı dış tehditleri kullanarak Amerika Birleşik Devletleri'nin Latin Amerika hükümetleriyle imzaladığı askeri antlaşmaların – çoğunlukla gizli ve asla halkın haberinin olmadığı antlaşmaların – tek ve yegâne amacı halkın mücadelesini engellemekti; bunlar halka, tek tehlikeye – Amerika Birleşik Devletleri çıkarlarını tehlikeye atacak yerel halkın özgürleşme hareketine – karşı olan antlaşmalardı. Halkın kendisine şu soruyu sorması mantıksız değildi: Neden bu kadar çok askeri antlaşma var? Teknolojik olarak eskimiş olmalarına rağmen, neden sevk edilen silahlar hala grevleri dağıtmakta, halk gösterilerini bastırmakta ve ülkeyi kana bulamakta etkili oluyorlar? Neden askeri heyetler, Rio de Janeiro Antlaşması var ve bin bir uluslar arası konferans düzenleniyor?

İkinci Dünya Savaşı sonuçlandığından beri, Latin Amerika ülkeleri her zamankinden daha fazla yoksullaşmıştır. İhracatlarının değeri giderek azalır, ithalat maliyetleri artar, kişi başına düşen milli gelir düşer, korkunç bebek ölüm oranları gerilemez, okuma yazma bilmeyenlerin sayısı artar, insanlar, iş, toprak, yeterli barınma, okul, hastane, iletişim ve yaşam araçlarından yoksun kalır. Diğer yandan, Kuzey Amerikan yatırımları on milyon doları aşar. Dahası, Latin Amerika, ucuz hammadde tedarikçisidir ve pahalı ürünleri alır. Altın ve gümüş karşılığında ayna ve biblo takas eden ilk İspanyol işgalciler gibi, Amerika Birleşik Devletleri Latin Amerika ile böyle ticaret yapar. Askeri antlaşmaların, askeri heyetlerin ve Washington'un diplomatik lobiciliğinin ardında, sermaye akışını korumak, Latin Amerika'nın kaynakları üstünde daha fazla kontrol sağlamak ve çileli halkı sömürmek yatmaktadır.

Latin Amerika ülkelerinin egemenliğini aşamalı olarak boğma politikası ve iç işlerine sınırsız müdahale yetkisi, Punta del Este'deki son dışişleri bakanları toplantısında doruğa çıktı. Amerika Birleşik Devletleri – siyasi baskı ve bu kıtanın en güvenilmez bir grup devlet başkanıyla gizlice anlaşarak yaptıkları eşi görülmemiş ekonomik şantaj yoluyla – emperyalizmi halklarımızın ulusal egemenliğini ve Amerikalıların Latin Amerika'nın iç işlerine müdahale etme hakkını; Bolivar'dan Sandino'ya kadar büyük insanlarımızın mücadele ettiği Amerika Birleşik Devletleri iradesine halklarımızın tamamen boyun eğmesinin kutsanmasını elde etmek için dışişleri bakanlarını bir araya getirdi. Ne Amerika Birleşik Devletleri hükümeti, ne sömürücü oligarşilerin temsilcileri, ne de tekellerden ve feodal efendilerden para alan büyük muhafazakar basın, bir kalem darbesiyle bu kıtanın hatırındaki en rezil komplosunu ortadan kaldırarak halklarımızın kendi kaderlerini tayin hakkını resmen engellenmesini belirleyen anlaşmaları açıkça talep ettiklerini gizlediler.

Amerikalı sömürge bakanlarının tüm günlerini, bazı bakanların direnişini ve şüphelerini bastırmaya adadığı kapalı kapılar ardında yapılan zoraki toplantılarda, açıkça oy avcılığı yapmak için Amerika Birleşik Devletleri hazinesinden milyonlarca doları, hep birlikte kıta nüfusunun yaklaşık üçte birine karşılık gelen ülkelerin

oligarşilerinin bir avuç temsilcisini kullanarak, bağımsızlık savaşlarından beri tüm ülkelerdeki nice insanların kanlarına mal olan bir temel ilkeyi altın tepside Amerikalı efendiye sunan anlaşmalar dayatıldı. Emperyalizmin böylesine hazin ve aldatıcı başarılarının Pirus zaferi yapısı, ahlaki zayıflığı, ittifakta bozulma ve evrensel skandal, Latin Amerika halklarını bu kadar yakınlaştıran anlaşmaların yüklediği böylesine bir bedel olan ciddi tehlikeyi azaltmaz. Bu şer toplantısında, Küba tüm Amerika ve dünya halkları önünde güçsüzlük ya da suçlanma korkusu olmadan, sadece Küba'nın haklarını değil, Amerika kıtasındaki tüm kardeş ülkelerimizin vazgeçilen haklarını da mertçe ve onurluca savunmak için inanılmaz derecede çaba göstereceğine ve bunun açıkça tarihin kayıtlarına geçeceğine gürleyerek söz verdi. Küba'nın sözleri bu ehlileşmiş çoğunlukta yankı bulmasa da, tekzip de edilemedi; sadece etkisiz suskunluk, bu sözlerin tartışılmasını, açıklığını ve coşkusunu yok etti. Küba, bakanlar adına değil, sözlerinin yankılanıp karşılık bulacağı halk ve tarih adına konuştu.

Punta del Este'de, Küba Devrimi ile Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmi arasında büyük bir ideolojik savaş gözler önüne serildi. Orada kimleri temsil ettiler, her biri kimler adına konuştu? Küba halkı temsil etti; Amerika Birleşik Devletleri tekelleri. Küba Amerika'nın sömürülen kitleleri adına konuştu; Amerika Birleşik Devletleri sömürü, oligarşik ve emperyalist çıkarlar adına. Küba egemenliği, Amerika Birleşik Devletleri müdahaleyi; Küba yabancı işletmelerin devletleştirilmesini, Amerika Birleşik Devletleri yabancı sermaye tarafından yapılan yeni yatırımları. Küba kültürü; Amerika Birleşik Devletleri cehaleti. Küba toprak reformunu; Amerika Birleşik Devletleri büyük arazileri. Küba sanayileşmeyi; Amerika Birleşik Devletleri az gelişmişliği. Küba istihdam yaratmayı, Amerika Birleşik Devletleri, ajanlarıyla sabotaj ve devrim karşıtı terör faaliyetleri yürütmeyi – şeker kamışı tarlalarını ve fabrikalarını imha etme, özel uçaklarla barışçı halkın emeğini bombalama. Küba öldürülen öğretmenleri, Amerika Birleşik Devletleri suikastları. Küba ekmeği; Amerika Birleşik Devletleri açlığı. Küba eşitliği; Amerika Birleşik Devletleri ayrıcalık ve ayrımcılığı. Küba gerçeği; Amerika Birleşik Devletleri yalanları. Küba özgürlüğü; Amerika Birleşik Devletleri baskıyı. Küba insanlık adına parlak geleceği; Amerika Birleşik Devletleri umutsuz geçmişi. Küba ülkeyi yabancıların egemenliğinden kurtarmak için Girón'da hayatlarını kaybeden kahramanları; Amerika Birleşik Devletleri ülkelerine karşı yabancılara hizmet eden paralı askerleri ve vatan hainlerini. Küba halklar arasında barışı; Amerika Birleşik Devletleri saldırganlık ve savaşı. Küba sosyalizmi; Amerika Birleşik Devletleri kapitalizmi temsil ediyordu.

Amerika Birleşik Devletleri tarafından son derece utanç verici yöntemlerle elde edilen antlaşmaları tüm dünyanın eleştirmesi, Küba'nın direnişinin erdemini ve gerekçesinin gücünü azaltmaz, artırır; bu durum oligarşilerin ulusal çıkarları ele verip ihanet ettiğini gözler önüne serer ve halka özgürlüğe giden yolu gösterir. Temsilcileri Punta del Este'de konuşan, sömüren sınıfların yozlaşmasını gösterir. Amerikan Devletleri Örgütü (OAS)'nün, aslında bir Amerika Birleşik Devletleri Sömürgeler

Bakanlığı, askeri bir ittifak, Latin Amerika halklarının özgürlük hareketine karşı bir baskı aygıtı olduğunu ortaya çıktı.

Küba, Amerika Birleşik Devletleri'nin içişlerimize yaptığı aralıksız zalim müdahalesi altında üç yıl devrim yaşadı. Hava korsanları tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nden Küba'ya kaçırılan uçakların attığı yanıcı maddeler, milyonlarca metreküp şeker kamışını yaktı; La Coubre gemisinin havaya uçurulması gibi Amerikalı ajanlar tarafından yapılan uluslararası sabotaj eylemleri onlarca Kübalının hayatına mal oldu; topraklarımız üstünde yıkıcı faaliyetleri desteklemek için binlerce Amerikan silahı Amerika Birleşik Devletleri askerleri tarafından paraşütle indirildi; sabotaj ve terörizmi teşvik etmek için yüzlerce ton patlayıcı madde ve bomba Amerika Birleşik Devletleri savaş gemilerinin filikalarıyla gizlice kıyılarımıza çıkardı; Kübalı bir işçiye Guantanamo deniz üssünde işkence yapıldı ve süreç öncesinde ya da sonrasında herhangi bir açıklama yapılmadan hayatını kaybetti; ekonomimizi mahvetmek için şeker kotamız aniden kesildi, fabrika parçalarına, hammaddelerine ve Amerikan inşaat makinelerine ambargo kondu. Küba limanları ve tesislerine, Amerika Birleşik Devletleri tarafından donatılan üslerden gelen zırhlı gemiler ve bombardıman uçakları baskın düzenledi. Amerika Birleşik Devletleri hükümeti tarafından Orta Amerika ülkelerinde örgütlenip eğitilen paralı askerler, Amerika Birleşik Devletleri donanmasının eşliğinde ve yabancı üslerin verdiği hava desteğiyle saldırgan bir tavır içinde çok sayıda can ve servet kaybına neden olarak topraklarımızı işgal ettiler; karşıdevrimci Kübalılar Amerika Birleşik Devletleri ordusu tarafından eğitilmektedir ve Küba'ya karşı yeni saldırı planları yapılmaktadır. Tüm bu yaşananlar bütün kıtanın gözleri önünde üç yıl boyunca aralıksız devam etti ve Amerikan Devletleri Örgütü (OAS) durumun farkına varmadı.

Bakanlar, Punta del Este'de toplanırlar ve Amerika Birleşik Devletleri hükümetini ya da bu saldırıların asıl suç ortakları olan hükümetleri bile kınamazlar. Latin Amerika'nın mazlum ve mağdur ülkesi Küba'yı ihraç ederler. Amerika Birleşik Devletleri'nin tüm kıtalardaki ülkelerle askeri antlaşmaları vardır; dünyada var olan her türlü faşist, askeri ve muhafazakâr hükümetlerle, askeri bloklar kurar: NATO, SEATO ve CENTO, şimdi bunlara OAS'yi eklememiz gerekir; Laos'a, Vietnam'a, Kore'ye, Formoza'ya, Berlin'e müdahale eder. Kendi kanunlarını iradesini dayatmak için Santo Domingo'ya alenen gemilerini yollar ve Küba'yla ticareti engellemek için NATO müttefik kuvvetlerini kullanma önerisinde bulunur. Ve OAS bunun farkında değildir! Bakanlar toplantı yapar ve herhangi bir ülkeyle askeri antlaşması olmayan Küba'yı ihraç eder. Dünyanın her yerinde hükümet darbesi örgütleyen ve dört kıtada askeri ittifaklar oluşturan devlet, hükümet darbesinden aşağı kalır yanı olmayan biçimde, Küba'nın kıta dışında ilişkiler kurduğu suçlamasıyla örgütten ihracı için baskı yapar.

100.000'den fazla küçük çiftçiyi arazi sahibi yapan, tüm tarım işçilerine devlet çiftlikleri ve kooperatiflerinde yaz kış istihdam sağlayan, garnizonları okula dönüştüren, üniversite, orta öğretim ve meslek lisesi öğrencileri için 70.000 burs veren, tüm çocuk nüfusu için sınıflar yapan, herkesin okuma yazma bilmesini

sağlayan, sağlık hizmetlerini dört kat artıran, yabancı işletmeleri devletleştiren; konutlaşmayı halkı sömürme aracı haline getiren istismar sistemini durduran, neredeyse işsizliği gideren, ırka ya da cinsiyete bağlı ayrımcılığı önleyen, kendisini, kumar, ahlaksızlık ve yönetim yozlaşmasından kurtaran, kadın ve erkekleri sömürüden, kültür eksikliğinden, sosyal eşitsizlikten arındırarak insan haklarından yararlanmayı bir gerçek haline getiren, kendisini tüm yabancı himayeden kurtararak tam bağımsızlığa ulaşan ve artık tek ürün üretip sadece hammadde ihracatı yapmamak için ekonomisini kalkındırma temelleri oluşturan Küba, halkları için bu hedeflerden birine bile ulaşmayan hükümetler tarafından Amerikan Devletleri Örgütü'nden ihraç edilir. Bu hükümetler, Amerika ve dünya halkları önünde tavırlarını nasıl haklı gösterebileceklerdir? Kendi anlayışlarında toprak, geçim, iş, sağlık, özgürlük, eşitlik, kültür, ekonominin ivme kazanan kalkınması, tam kendi kaderini tayin etme ve bağımsızlık politikasının, Güney Yarımküre'ye aykırı olduğunu nasıl reddedebileceklerdir?

Halk çok farklı düşünür: Latin Amerika'nın kaderine aykırı olan tek şeyin, sefalet, feodal sömürü, okuma yazma bilmeme, açlık sınırında ücretler, işsizlik, işçi, çiftçi ve öğrenci kitlelerine karşı baskı politikası uygulanması, oligarşi altında ezilen kadınlara, siyahlara, yerlilere, mestizolara karşı yapılan ayrımcılık, zenginliklerinin Amerikalı tekelci sermaye tarafından yağmalanması, aydınlarının ve sanatçılarının ahlaki durgunluğu, küçük üreticilerin dış rekabet yüzünden iflas etmesi, ekonomik az gelişmişlik, yolları, hastaneleri, konutları, okulları, sanayileri olmayan insanalar, emperyalizme boyun eğme, ulusal egemenlikten vazgeçilmesi ve ülkeye ihanet etmek olduğunu düşünür.

Emperyalistler Küba'ya yönelik davranışlarını ve mahkum edilmesi gereken tavırlarını nasıl haklı gösterebilirler? Her zaman sömürerek uzun süredir yok saydıkları o halklara hangi sözleri ve hangi tezi anlatacaklar?

Amerika'nın sorunlarını araştıranlar, şu soruyu sormaya alışkındırlar: Eksik çalıştırılanların, yoksulların, yerlilerin, siyahların ve 1950'de otuz milyon (sekiz yıl sonra elli milyon olacak) olan çok sayıda çaresiz bebeğin durumuna – çare bulmak amacıyla – hangi ülke, kim odaklanmıştır? Evet, kim? Hangi ülke?

Tüm Amerika kıtasının omurgasını otuz iki milyon yerli – And dağları gibi – oluşturur. Yerliyi insandan çok başka bir şey olarak görenlerin, bu insan kitlesini hesaba katmadıkları ve hesaba katmayı asla düşünmedikleri açıktır. Elbette, vahşi bir işgücü olarak gördüklerinden dolayı, bir öküz boyunduruğu ya da traktör olarak kullanılmaları gerekiyordu.

Kıtanın güneyindeki yerliler, kaşiflerin yaklaşık beş yüz yıl önce geldiği dönemlerde atalarının yaptığına benzer biçimde hala çadır alanlarında yaşayan Patagonya'dakiler gibi emperyalizmin kutsal korumasının, cinayetlerinin, zülmlerinin etkisi altında olduklarında, herhangi biri – hangi yemin altında – emperyalizmle birlikte Gelişme İttifakı'nın bir yararı olduğuna nasıl inanabilir? Vahşice katledilen, hayvanlar gibi avlanan ve ormanın derinliklerine gömülen Guaraní ırkı gibi Kuzey Arjantin, Paraguay ve Bolivya'da yaşayan o büyük ırklar

nerededir? Büyük Amerikan uygarlığı için temel bir işlevi yerine getirebilecek yöreye özgü – hızla nesli tükenen – o ırk nerededir? Amerika (sadece beslenmeden dolayı değil), yaşadıkları insanlık dışı koşullarda en azından hayatta kalmak için bağımlı hale geldikleri alkol ve uyuşturucuyla acımasızlaştırılan bu ilkel, melakolik ırkları, Paraguay'ın bataklıklarına ve Bolivya'nın ıssız dağlık arazileri üstüne, kendi içlerine doğru sürmüştür. Yüzyıllar boyu boşu boşuna uzanan bu eller nereye yönelmiştir? And dağları zirveleri ve yamaçları üstünde, büyük nehirler ve karanlık ormanlar boyunca, yavaş yavaş helak olan Brezilyalı kabileler, kıtanın ve kıyıların kuzeyindeki diğerlerinin sefaletleriyle birleşerek, Venezuela'nın yüz binlerce yerlisinin ulaştığı Amazon ormanının en olağanüstü ve vahşi sınırlarına ya da Perija sıradağlarına kadar, şimdi sonlarını bekleyen Guyana'nın sıcak bölgelerinde neredeyse nesli tükenen insan ırkı tecrit edilmiş, Vapicharna'lılara uzanır. Evet, Amerika Birleşik Devletleri sınırından, Güney Yarımküre'nin sınırlarına kadar yayılan tüm bu otuz iki milyon yerli ve çoğunlukla yerlilerden çok az farklı olan kırk beş milyon mestizoya, hakları ayaklar altına alınan, büyük işgücü deposu olan, tüm bu yerlilere emperyalizm ne sunabilir? Uzun süredir yok sayılan bu insanlar böylesine kana bulanmış ellerden herhangi bir yarar sağlanabileceğine nasıl inandırılabilir?

Çıplak yaşayan tüm kabileler; yamyam oldukları sanılan diğerleri; kabile üyelerinin uygarlığı ele geçirenlerle kurdukları ilk ilişkide sinekler gibi ölürler; sürgüne gönderilen, yani topraklarından çıkarılan diğerleri, kültürün, ışığın, ekmeğin ya da herhangi bir şeyin en küçük zerresinin girmediği ormanın içlerine, dağlara ya da en uzak alanlara atılır.

Yüzyıllardır kamçılanan, topraklarına el konulabilmesi için vurulan, emperyalizm için sömürülürken işlerinde daha hızlı çalışmadıkları için ölesiye dövülen ırklar – kendilerinin daha hızlı imha edilmesinden başka bir şey olmayan – hangi ittifaka inanacaklardır?

Ya siyahlar? Kuzey'deki kardeşlerinin beyaz vatandaşlarla aynı araçlara binemediği gibi, aynı okullara gidemediğinden, hatta aynı hastanelerde bile ölemediğinden korku ve hiddetle haberi olan, Latin Amerika'nın on beş milyon siyahına ve on dört milyon mulattosuna, siyahların linç edilme ve acımasız dışlanma sistemi hangi ittifakı önerebilir?

Bu haklarından yoksun bırakılan ırk grupları, bu emperyalizme, yararlarına ya da onunla (linç etmek ve onları sömürmek için olmayan) herhangi bir "ittifaka" nasıl inanacaklardır? En makul kültürel, sosyal ya da mesleki fırsatlara sahip olmalarına izin verilmeyen bu kitleler, - çoğunlukta olduklarında ya da sayıları milyonları bulduğunda bile – Ku Klux Klan kostümleri içindeki emperyalistlerin kötü davranışlarına uğrarlar, en sağlıksız mahallelere kapatılırlar, özellikle onlar için gecekondular inşa edilir, en bayağı mesleklerde, en ağır görevlerde ve en az kazançlı işlerde çalışmaya zorlanırlar. Üniversitelere, gelişmiş akademilere ve özel okullara devam edemezler.

Koyu tenleri yüzünden – siyah, mestizo, mulatto, yerli – yeni sömürgecilerce hor görülen, şehirlerdeki ve tarlalardaki işgücünün omurgası olan, Amerika'mızın 0 107 milyon kadın ve erkeği için, Gelişme İttifakı hangi teşvik işlevini görebilir? Sözde İttifaka – Panama'da Amerikalılar için bir ücret cetveli, aşağılık bir ırk olarak görülen Panamalılar için farklı bir ücret cetveli olduğunu gören acı güçsüzlükleriyle – nasıl güven duyacaklardır?

İşçiler, açlık sınırındaki ücretlerle, en ağır işlerle, en acınacak koşullarla, beslenme yetersizliğiyle, hastalık ve sefaleti besleyen tüm kötülüklerle, ne umut edebilir?

Emperyalistler, acımasız yabancı efendilerin çıkarları uğruna ciğerleri sökülürcesine öksüren kalay, demir ve kömür madencilerine, oduncular ile kauçuk tarlalarında çalışan baba oğul işçilere, meyve fidanlıklarında çalışan işçilere, kahve ve şeker fabrikalarındaki işçilere, sağlıkları ve hayatlarından olarak sömürenlerin servetine servet katan, bozkırlarda ve ovalarda çalışan gündelikçilere, ne gibi sözler söyleyebilir, hangi kazançları sağlayabilir?

O geniş kitleler – zenginliği üreten, değerleri yaratan, yeni bir dünyanın oluşmasına yardım edenler – ne bekleyebilir? Sonuçta, sefaletten başka vizyonu olmayan, o doymak bilmeyen ağızların, açgözlü ellerin oluşturduğu emperyalizmden, mutlak yoksulluk, soğuk ve kayıt dışı ölümden başka ne bekletileri olabilir?

Başka yerlerde dünyada devrim yaratan, tarihin akışını değiştiren, tüm mütevazı ve sömürülen insanların öncüsü olan bu sınıfın, en uzlaşılmaz düşmanı emperyalizmden ne beklentisi olabilir?

Ve emperyalizm, öğretmenlere, profesörlere, uzmanlara, aydınlara, şair ve sanatçılara ne verebilir? Sonra emperyalizmin tüketeceği çocuklarının ve gençlerinin neslini özveriyle yetiştirenlere, ilk basit adımları atmanın ötesinde başarı göstermeleri, ustalık kazanmaları için ne tür kazançlar, daha iyi ve daha adil bir yaşam için ne gibi fırsatlar, hangi amacı, hangi teşviki, hangi arzuyu sunabilir? Çoğu ülkelerde utanç verici ücretlerle geçinen, siyasi ve sosyal yönden kendilerini ifade etme haklarının kısıtlanmasına maruz kalan, ekonomik gelecekleri belirsiz kaynak ve ücretlerinin açık sınırlarını aşmayan, yaşam standardının yarısını bile karşılamayan bir emekli maaşıyla sonuçlanan, beklentileri olmayan, kasvetli bir hayata gömülen bu insanlara, emperyalizm ne verebilir? Tamamen yararına katkı yapanları kurtaracak hangi "kazançları" ya da "ittifakları" sağlayabilir?

Emperyalizm, mesleklere, sanatlara ve yayınlara yardım kaynakları sağlarsa, ürünlerinin çıkarlarını, hedeflerini ve "boşluğunu" yansıttığı her zaman iyi anlaşılır. Emperyalizmin açgözlü eylemler dünyasının gerçekliğini yansıtmaya çalışan romanların; onun köleleştirmesine, hayata, düşünceye, ülkelerin kurumlarına ve insanların bedenlerine müdahalesine karşı protestoların aktarılmasını arzulayan şiirlerin ve anlatımlarıyla emperyalizmin saldırganlığını ve yaşayan, nefes alan ilerici ve devrimci yapıdaki her şeye yaptığı sürekli baskının biçimlerini ve içeriğini ele geçiren, öğreten, insanları ve halkları daha iyi bir kadere, hayatın ve adaletin en yüksek zirvelerine – aydınlık ve bilinç, açıklık ve güzellikle dolu olarak –

yönlendirmeye çalışan militan sanatların hepsi emperyalizmin en şiddetli sansürüne uğrar. Engellerle, mahkumiyetle ve McCarthyvari bir zulümle karşılaşırlar. Basın onlara kapalıdır; isimleri gazete sütunlarından kaldırılır ve onlara karşı son derece acımasız bir susturma kampanyası yürütülür – bu emperyalizmin başka bir çelişkisidir. Yazar, şair, ressam, heykeltıraş, herhangi bir gerecin mucidi o andan itibaren, gerçekten halkın dilinde, dünyanın her yerindeki milyonlarca insanın kalbinde yaşamaya başlar. Emperyalizm her şeyi geri kalmış bırakır, çirkinleştirir, halkları ve onların ihtiyaçları için mücadele eden devrimcileri, ilerici insanları resimlerini satın alıp ya da sözlerini susturup kendilerini ifade etmesini engelleyerek kârını, dolarlarını çoğaltmak için kendi kanallarına yönlendirir.

Bu hüzünlü tabloda, Amerika'nın temel sosyal haklardan yoksun, ihmal edilmiş, geleceği olmayan çocuklarını unutamayız.

Doğum oranı yüksek olan Amerika kıtasında, ölüm oranı da yüksektir. Birkaç yıl önce, on bir ülkede bir yaşının altındaki çocuklarda ölüm oranı, binde 125'in üstündeydi ve diğer on yedi ülkede bu oran binde 90'lara dayanıyordu. Öte yandan, dünyanın 102 ülkesinde bu oran 51'dir. O zaman, orada çocukların binde 74'ü doğumdan sonraki ilk yılda, acı bir şekilde bakımsızlıktan ölmektedir. Latin Amerika'nın bazı bölgelerinde bu oran 300'e ulaşır; yedi yaşına gelinceye kadar binlerce çocuk akıl almaz hastalıklardan, diyare, pnomoni, kötü beslenme ve açlıktan ölür. Binlerce hasta çocuk, hastanede tedavi alma imkanından yoksundur; binlercesi endemil kretenizm, sıtma, trohom ve kirlilikten kaynaklanan diğer hastalıkların, susuzluk ve diğer zorunlu ihtiyaç eksikliğinin kurbanıdırlar.

Bu doğaya özgü hastalıklar, binlerce çocuğun, toplum dışına itilmiş çocukların, zor bir hayatları ve istikrarsız gelirleri olan yoksulların ve küçük burjuvazinin çocuklarının acı çektiği Latin Amerika ülkeleri arasında yaygındır. Burada aşırı olan istatistikler, insanın kanını dondurur. Uluslar arası kurumların herhangi bir resmi yayını onların yüzlercesini bir araya getirir.

Eğitimle ilgili olarak, insan sadece Amerika'nın kültürel düzeyde nelerden yoksun kaldığını düşünerek öfkelenir. Amerika Birleşik Devletleri, on beş yaşındaki ya da on beşten büyük nüfusuna sekiz – dokuz yıl okul eğitimi verirken, Amerika Birleşik Devletleri tarafından yağmalanıp yoksullaştırılan Latin Amerika'da okul eğitimi, aynı yaş grubu için onaylanandan bir yıl daha azdır.

Beş ile on dört yaş arasındaki bazı ülkelerde çocukların sadece yüzde 20'sinin ve en üst düzeyde olanlarda yüzde 60'ının kaydının yapıldığını bilmek insanı daha da öfkelendirir. Başka bir deyişle, Latin Amerika'da çocukların yarısından fazlası okula gitmemektedir. Ancak, ilk üç sınıfa kaydolanların, bu kaydolanlardan yüzden 80'inden daha fazlasını oluşturduğunu ve altıncı sınıfta kayıtların birinci sınıfa başlayan her yüz öğrenciden altısı ile yirmi ikisi arasında değiştiğini öğrendiğimizde acı büyümeye devam eder. Çocuklarına özen gösterdiklerine inanan bu ülkelerde bile, birinci ve altıncı sınıf arasında okulu bırakma oranları ortalama yüzde 73'tür. Küba'da, devrim öncesi bu oran yüzde 74 idi. "Temsili Demokrasi" olan

Kolombiya'da oran yüzde 78'dir. Ve insan kırsal alana dikkatle bakarsa, çocukların en iyi durumda sadece yüzde 1'inin beşinci sınıfa ulaşabildiğini görür.

Kişi korkunç öğrenci devamsızlığını araştırdığında, bunu açıklayan tek neden vardır: sefalet ekonomisi. Okul eksikliği, öğretmen eksikliği, aile kaynaklarının eksikliği, çocuk işgücü; son tahlilde emperyalizm, baskı ve geri kalmışlık ürünü.

Amerika'nın bir ucundan diğerine yaşadığı bu kabusun özeti, üçte ikisi yerlilerden, mestizolardan ve siyahlardan oluşan neredeyse iki yüz milyon insanın yaşadığı – "ayrımcılık yapılan" – bu yarı sömürgeler kıtasında, dakikada yaklaşık dört kişinin açlıktan, tedavi edilebilir hastalıklardan ya da günde 5500, yılda iki milyon ve her beş yılda bir on milyon insanın zamanından önce yaşlanmadan ölmesidir. Kolaylıkla kaçınılabilmesine rağmen, bu ölümler gerçekleşir. Latin Amerika nüfusunun üçte ikisi kısa ömürlüdür ve sürekli ölüm tehlikesi altında yaşarlar. On beş yılda, Birinci Dünya Savaşı'nda ölümlerden iki kat büyük toplu ölümler gerçekleşmiştir ve bu durum devam etmektedir. Bu arada, Latin Amerika'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne sürekli bir para akışı olur: yaklaşık dakikada dört bin dolar, günden beş milyon dolar. Bizden çıkan her bin dolar, karşılığında bir ölü bırakır. Ölü başına bin dolar: Adına emperyalizm denilen şeyin bedeli budur! Dakikada dört kere, ölü başına bin dolar!

Bu Amerikan gerçekliğine rağmen, neden Punta del Este'de toplandılar? O kötülükleri dindirecek bir damla getirmek için mi?

Hayır!

Halk, Küba'dan sürgüne gönderilen bakanların, Punta del Este'de, ulusal egemenlikten vazgeçmek için toplandıklarını; Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin orada sadece Küba'ya karşı saldırı için temel oluşturmakla kalmayıp ayrıca herhangi bir Amerika ülkesindeki halkların özgürlük hareketine karşı müdahale ilkesini belirlediğini; Amerika Birleşik Devletleri'nin Latin Amerika için kanlı bir dram hazırladığını; tıpkı şimdi sömüren oligarşilerin egemenlik ilkesinden vazgeçmesi gibi onların Amerika Birleşik Devletleri ordularından kendi halklarına karşı müdahalesini istemekte tereddüt etmeyeceklerini ve bu amaç uğruna Kuzey Amerika heyetinin Amerikan Kıtası Savunma Konseyi'nin yıkılmasına karşı tüm yürütme güçleri ve toplu önlemlerin benimsenmesiyle bir izleme komitesi önerdiğini bilmektedir. Amerikalı emperyalistler için düzenin bozulması, aç insanların ekmek için, çiftçilerin toprak için mücadelesi ve halkların emperyalist sömürüye karşı mücadelesi demektir.

Amerika Kıtası Savunma Konseyi'nde yürütme güçleri olan bir izleme komitesi, halklara karşı Pentagon'un emrinde bir baskı kuvveti anlamına gelir. Toplu önlemler, Amerikalı deniz piyadelerinin herhangi bir ülkeye çıkartılması demektir.

Küba'nın devrimini ihraç etmeyi istediği suçlamasına, devrimlerin ihraç edilmediğini, insanlar tarafından yapıldığı cevabını veririz.

Küba'nın halka verebildiği ve zaten vermiş olduğu şey, bunun örneğidir.

Ve Küba Devrimi ne öğretir? Bu devrimin mümkün olduğunu, halkın yapabileceğini, çağdaş dünyada halkların özgürlük hareketinin durdurabilecek hiçbir gücün olmadığını.

Devrimin kendisi sosyoekonomik gerçeklikte, büyük ölçüde hatırı sayılır miktardaki Latin Amerika ülkelerinde var olan koşulları acımasızca ortaya çıkarmaya mahkûm olmasaydı, zaferimiz mümkün olmayacaktı.

Amerikalı tekellerin kontrolünün güçlü olduğu ülkelerde, oligarşinin sömürüsünün en acımasız, işçi ve çiftçi kitlelerinin durumunun en dayanılmaz hal alması ve siyasi iktidarın çok katı görünmesi kaçınılmazdır. Kuşatma durumu alışkanlık haline gelir, kitlelerin gösterdiği her memnuniyetsizlik gösterisi güç kullanılarak bastırılır. Demokratik yol tamamen kapalıdır. Diktatörlüğün acımasız yapısı, egemen sınıflar tarafından benimsenen yönetim biçimi, kendisini her zamankinden daha açıkça belli eder. Ondan sonra, halkların devrimci patlamaları kaçınılmaz olur.

Amerika'nın az gelişmiş ülkelerinde emekçi sınıf göreceli olarak az olmasına rağmen, yaşadıkları insanlık dışı koşullar yüzünden, işçilerin ve devrimci aydınların önderliğinde potansiyel bir güç oluşturan ve ulusal özgürlük için mücadele eden bir sosyal sınıf vardır: çiftçiler.

Ülkelerimizde, feodal bir yapıda toprak rejimi olan az gelişmiş bir sanayinin koşulları yerine getirilmektedir. Bu nedenle, şehirli işçilerin yaşam koşullarının tüm zorluğuyla birlikte, kırsal kesim daha da korkunç baskı ve sömürü koşullarında yaşar; ancak istisnalarla birlikte mutlak çoğunluğu oluşturan kesim dönem dönem Latin Amerika nüfusunun yüzde 70'ini de aşar.

Genellikle şehirlerde yaşayan arazi sahipleri dikkate alınmazsa, bu büyük kitlenin geri kalanı yok denecek kadar az ücretlerle büyük tarım alanlarında gündelikçi olarak çalışmakla, ya da ortaçağa yaraşır sömürü koşullarında toprağı işlemekle geçimini sağlar. Bu koşullar, Latin Amerika'nın kırsal bölgelerinde yaşayan yoksul halkın çok büyük bir potansiyel devrimci güç oluşturmasına yol açar.

Sömürücü sınıfların iktidarını dayandırdığı güç olan ordular, geleneksel savaşa uygun biçimde kurulmuş ve donatılmıştır. Bu silahlı güçler, kendi arazilerinde çiftçilerin düzensiz çarpışmalarıyla karşılaşınca kesinlikle etkisiz kalırlar. Düşen her devrimci savaşçıya karşılık on adam kaybederler ve, şehirlerdeki işçiler ile öğrencilere baskı uygulamak için harp okullarında öğrendikleri ve askeri gösterilerde çok kullandıkları taktikleri, şamata ve tantanayı sergilemelerine fırsat vermeyen görünmez ve yenilmez bir düşmanla karşılaştıklarından dolayı aralarında moral bozukluğu hızla yayılır.

Küçük savaşçı çekirdeklerinin başlangıçtaki mücadelesine sürekli yeni güçler katılır, kitle hareketleri patlak vermeye başlar, eski düzen yavaş yavaş yıpranıp yıkılır: Artık savaşın kaderini belirlemek, işçi sınıfının ve şehirli kitlelerin elindedir.

Mücadelenin başından beri, düşmanların sayısından, gücünden ve kaynaklarından bağımsız olarak bu ilk kadroları yenilmez kılan nedir? Bu, halkın yardımıdır ve halkın sürekli artan yardımına güvenebilecek olmalarıdır.

Çiftçi sınıfı, içinde bulunduruldukları kültürsüzlük ve tecrit ortamından dolayı, emekçi sınıfının ve devrimci aydınların, devrimci ve siyasi liderliğine ihtiyaç duyan bir sınıftır, çünkü onlar olmadan kendi kendine mücadeleye başlayıp zafer kazanamayacaktır.

Latin Amerika'nın asıl tarihsel koşullarında, ulusal burjuvazi anti-feodal ve antiemperyalist mücadeleye öncülük yapamaz. Ülkelerimizdeki bu sınıfın çıkarları Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmiyle çelişkili olsa da, sosyal devrim korkusuyla felce uğradığı ve sömürülen kitlelerin sesiyle korkutulduğu için, deneyim Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmine karşı koyamayacağını göstermektedir.

Emperyalizm ya da devrim ikilemiyle karşılaşınca, sadece en ilerici katmanlar halkla birlikte olacaktır.

Dünya güçlerinin karşılıklı ilişkisi ve sömürülen ve bağımlı halkların evrensel özgürlük hareketi, Latin Amerika'daki işçi sınıfı ve devrimci aydınların gerçek rolüne işaret eder, onlar kendilerini kararlılıkla emperyalizm ve feodalizme karşı mücadelenin öncüsü konumuna getirirler.

Büyük sinema tekellerinden, onun telgraf-grafik ajanslarından, süreli yayınlarından, kitaplardan ve muhafazakar gazetelerden yararlanan emperyalizm, sadece maddi çıkarları ve ayrıcalıkları olan güçlü sömürücüleri korkutacak devrimci fikirlere karşı en cahil halkın arasında bölücülük saçmak, korku ve batıl inanç aşılamak için en incelikli yalanlara başvurur.

Her türlü önyargıların, yanlış inançların ve yalanların bir ürünü olan bölücülük; mezhepçilik, dogmatizm, her sosyal tabakanın, partilerinin, kurumlarının ve liderlerinin rolünü incelemekte hoşgörü eksikliği, halklarımızın demokratik ve ilerici güçlerinin eylem birliğini güçleştirir. Bunlar, devrimci hareketin geride bırakılması gereken büyüme kusurları ve çocukluk rahatsızlığıdır. Anti-feodal ve antiemperyalist mücadelede, halk çoğunluğunu, işçi sınıfını, çiftçileri, fikir işçilerini, küçük burjuvaziyi ve ulusal burjuvazinin en ilerici tabakalarını birleşitiren özgürlük hedeflerinin ardından sürüklemek mümkündür. Bu kesimler nüfusun çoğunluğunu oluşturur ve hep birlikte emperyalist ve muhafazakâr feodal egemenliği ortadan kaldırabilecek büyük sosyal güçlere katılırlar. Bu geniş harekette, eski militan Marksist'ten Amerika Birleşik Devletleri tekelci sermaye ve toprağın feodal efendileriyle hiçbir ilgisi olmayan samimi Katolik'e kadar, hep birlikte ülkelerimizin, haklarımızın ve Amerika'nın çıkarı için mücadele edebilirler, etmelidirler.

Aynı zamanda, bu hareket Amerika Birleşik Devletleri askeri heyetleriyle, feodal oligarşilerle birlikte ulusal çıkarlara ihanet etme ve Washington'un emirleriyle ulusal egemenliği gözden çıkarma sonucunda küçük düşen silahlı kuvvetlerin en ilerici unsurlarını yanına çekecekti.

Halklar için yolların kapandığı, işçi ve çiftçilere sert baskı uygulandığı, Amerikalı tekelci firmaların egemenliğinin güçlü olduğu yerde, ilk ve en önemli görev, tüm devlet makamlarına yerleşen egemen sınıfların yok edici safsata ve – yasal yollarla var olmayan, olmayacak – uygun yanılsamayla halkı aldatmasının ne onurlu ne de doğru olduğunu anlamaktır. Eğitimi tekelleştirme, tüm kitle iletişim

araçlarına sahip olma, sınırsız mali kaynakları elinde bulundurma – tekellerin ve oligarşilerin, kanla, ateşle, polis ve ordularının gücüyle savunacağı bir güçtür.

Her devrimcinin görevi devrim yapmaktır. Görüldüğü gibi devrim Amerika'da ve dünyanın her yerinde zafer kazanacaktır, ama evlerin kapısının önünde oturup emperyalizm naşının geçmesini beklemek devrimci bir tutum değildir. Ama Eyüp'ün görevi bir devrimciye uymaz. Amerika'nın özgürleşmesinin her yıl hız kazanması, milyonlarca çocuğun hayatının kurtulması, milyonlarca aydının kültüre kazandırılması, sonsuz miktarda bir acıdan kaçınılması anlamına gelecektir. Amerikalı emperyalistler Amerika için kanlı bir drama hazırlasalar bile insanların mücadelelerini bastırmayı başaramayıp sadece kendilerine karşı evrensel nefret uyandıracaklardır. Ve böyle bir dram açgözlü ve yiyip bitiren sistemlerinin sonuna da damga vuracaktır.

Amerika'da hiçbir ülke zayıf değildir – çünkü her biri aynı sefaletleri çeken, aynı duyguları barındıran, aynı düşmana sahip olan, daha iyi gelecek için aynı düşü kuran ve dünyanın her yerindeki tüm dürüst kadın ve erkeklerin dayanışmasına güvenen 200 milyon kardeşin üyesi olduğu ailenin bir parçasını oluşturur.

Latin Amerika bağımsızlık destanı kadar büyük, bu mücadele kadar kahraman olan, günümüzdeki Latin Amerikan kuşağı, insanlık için her zamankinden daha büyük ve daha belirleyici olan bir destana katılma çağrısı alır. Bu nedenle, İspanyol sömürge gücünden, Napolyon'un orduları tarafından işgal edilen çökmüş bir İspanya'dan kurtulmak için mücadele verildi. Günümüzde mücadele çağrısı, dünyanın en güçlü emperyalist merkezinden, dünya emperyalizminin en güçlü kuvvetinden kurtuluş ve insanlığa atalarımız tarafından verilenden daha büyük bir hizmet vermek için yapılmaktadır.

Ancak, eskisinden daha büyük ölçüde olan bu mücadele, kitleler tarafından sürdürülecek, halk tarafından gerçekleştirilecektir; şimdi halk öncekinden çok daha önemli bir rol oynayacaktır, liderler bu mücadelede eskisinden daha az önemli olacaktır.

Bu destan huzurumuzda, aç yerli kitleler, topraksız çiftçiler ve sömürülen işçiler tarafından yazıldı. Bu yüzden, acı çeken Latin Amerika ülkelerinde büyük ölçüde, çok sayıda olan ilerici kitleler, dürüst ve zeki aydınlar tarafından yazılacaktır. Kitleler ve fikirler mücadele eder. Destan, emperyalizm tarafından hor görülen ve kötü davranılan halkımız tarafından aktarılacaktır, halklarımızın artık uykudan silkinmeye başlayacağı şimdiye kadar hesaplanmadı. Emperyalizm bizi zayıf ve uysal bir sürü olarak değerlendiriyordu, şimdi bu sürüden, yani Amerikalı tekelci kapitalizminin artık mezar kazıcıları olarak gördüğü 200 milyon Latin Amerikalı sürüsünden, korkmaya başladı.

Kırbaç ve denetçi sistemiyle kontrol edilen, çok çalışan, insanlık dışı bir biçimde sömürülen bu insanlar, bu yoksullar, ya hesaba katılmadılar ya da çok az hesaba katıldılar. Bağımsızlığın başlangıcından beri kaderleri aynı oldu: "ulusun" sınıflarını oluşturan, para kazanmayan, milyonlarcası ölen, parçalara ayrılan, burjuvazi için bağımsızlık kazanan, gelirden pay alması engellenen, sosyal çıkarlar

merdiveninin en alt basamağında bulunmaya devam eden, yerliler, gaucholar, mestizolar, zambolar, quadroonlar, mülkü ya da geliri olmayan beyazlar açlıktan, tedavi edilebilir hastalıklardan ve bakımsızlıktan ölmeye devam ettiler, çünkü onlar için hayat veren ürünler – sıradan ekmek, hastane yatağı, tedavi eden ilaçlar, yardım eden el – yeterince yoktu.

Ancak,şimdi kıtanın bir ucundan diğerine, açıklıkla zamanlarının – kurtulma zamanlarının – geldiğini işaret ediyorlar. Kıtanın her yerinde aynı hüzün ve hayal kırıklığıyla imza atan bu isimsiz kitle, bu rengin Amerika'sı, hüzünlü, suskun Amerika, artık kendi tarihine kesin olarak katılmaya, onun için acı çekip ölmeye başlıyor.

Artık, Amerika'nın dağlarında ve tarlalarında, yamaçlarında, çayırlarında ve ormanlarında, şehirlerin kalabalığında ya da trafiğinde; işte bu yüzden bu dünya topyekûn ateşe sürükleniyor. Herkesin beş yüz yıldır alay ettiği o hakları kazanmak için endişeli insanlar, kendilerine ait olan şey için ölmeye hazır olarak ileri atılıyorlar. Evet, şimdi tarih, kendileri için her zaman tarih yazmaya karar veren yoksul Amerika'yı, sömürülen ve küçümsenerek reddedilen Amerika'yı dikkate almak zorunda kalacaktır. Daha şimdiden yollarda, yaya olarak haklarını almak için, günden güne devletin "zirvelerine" yüzlerce kilometrelik sonu gelmeyen bir yürüyüşte görülebilirler.

Zaten, her gün, bir yönde arazileri işgal ederek, onlara ait olan toprağı kancaları saplayıp canlarıyla savunarak taşlar, sopalar, machetelerle donandıkları görülebilir. Dağ ya da ova rüzgârlarıyla dalgalanan, işaretler, sloganlar, bayraklar taşıdıkları görülebilir. Ve Latin Amerika topraklarını silip süpürmeye başlayan öfke dalgası, adalet talepleri, hak iddiaları durmayacaktır. Bu dalga her geçen gün kabaracaktır. Bu yüzden dalga, serveti biriktiren ve tarihin çarklarını döndüren, çok sayıda, her yönden çoğunluk olan işçilerden oluşur. Artık, maruz kaldıkları uzun, acımasız uykudan uyanıyorlar.

Bu yüzden, büyük insan kitlesi "artık yeter" deyip, yürümeye başlamıştır. Ve büyük yürüyüşleri, uğrunda birçok kere boşuna öldükleri gerçek bağımsızlıklarını elde edinceye kadar durmayacaktır. Bununla birlikte, günümüzde hayatlarını kaybedenler, Playa Girón'daki Kübalılar gibi öleceklerdir. Gerçek ve asla teslim edilmeyecek bağımsızlıkları uğruna can vereceklerdir.

Vatan ya da Ölüm! Kazanacağız!"

(Fidel Castro, **Havana Bildirileri**, (Çeviren: Sabri Murat Şaşzade), Doruk Yayımcılık, 1. Baskı, İstanbul, 2012, s. 177-152.)

EK 103

"FİDEL CASTRO NEREDE?"

"New York, 24 (A.P) – Fidel Kastro nerededir? Bu suali Havana'da herkes sormaktadır. Küba Başbakanı sakallı Kastro 13 gündenberi meydanda görünmemektedir.

Fidel Kastro'nun nerede olacağını bilecek vaziyette bulunan Kübalı hükümet ileri gelenleri bu hususta gazeteciler tarafından sorulan sualleri cevapsız bırakmaktadırlar.

Fidel Kastro'nun Havana'daki Meksika Büyükelçiliğine sığındığına dair Meksikada çıkan bir haber teyid edilmemiştir. Meksika makamları bu haberi yalanlamış ve Küba'nın Birleşmiş Milletler Teşkilatındaki delegesi bu haberi "tamamen uydurma ve saçma" olarak vasıflandırmıştır.

Bununla beraber Kastro meydanlarda görünmemektedir. Kastro son olarak 5 şubatta görünmüş ve o gün Jose Marti meydanında 13 bin kelimelik bir nutuk okumuştur. Daima irticalen konuşan Kastro'nun hazırlanmış bir nutuk okuması o gün bilhassa göze batmış ve artık Küba'da Kastro'nun tek başına kararlar alamadığı ve bir Komünist Grup'un kontrolü altında olabileceği şüphelerini uyandırmıştır.

Diğer bir habere göre Kastro gizli olarak Moskova'ya gitmiş bulunmaktadır. Sovyet makamları bu hususta hiçbir açıklama yapmamışlarsa da bu ihtimalin de üzerinde ciddiyetle durulmaktadır."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 25 Şubat 1962, s. 3.)

EK 104

"FİDEL CASTRO MUAMMASI DEVAM EDİYOR"

"Miami (Florida), 25 (AP) – Birleşik Amerikada yerleşmiş olan Kübalı mülteciler şu tek suali sormaktadırlar: "Fidel Kastro nerede?"

Küba ihtilal kuvvetleri sözcüsü şu kanaati izhar etmektedir: "Kastro muhakkak surette Kübadadır. Fakat kaçmaya yeltendiği takdirde komünistler kendisini temizliyeceklerdir."

Diğer mülteci çevreler Kastro'nun Havana yakınlarında bir çiftlikte olduğunu ve kendi taraftarları tarafından korunduğunu ve bunların etrafında da komünistlerin bir çember kurmuş olduklarını bildirmektedirler. Bu vaziyette komünistler Kastroya yanaşmamakta, fakat Kastro da komünist çemberinden dışarıya çıkamamaktadır.

Kastro'nun kalmakta olduğu çiftliğin yakınındaki çiftliklerde yaşıyan Kübalıların başka yerlere nakledilmekte oldukları da öğrenilmiştir. Kastro'nun yabancı bir Büyükelçiliğe sığınmış olduğu haberleri de duyulmakta ise de, bunların "balon" olduğu kuvvetle tahmin edilmektedir.

Bunlardan maada Kastro'nun öldürülmüş olduğu veya Moskova'da bulunduğu şayiaları da dolaşmaktadır. Kati olan bir şey bilinmekte ise, o da Kastro'nun tam 15 günden beri ortalarda görülmemiş olmasıdır.

Küba'dan gelen son raporlar, son zamanlarda Kastro'nun yanındaki komünistler idareye fazlaca karışmakta olduklarından Kastro'nun hiddetlenmiş olduğunu ve iktidarın elinden gitmekte olduğunu sezmiş olmasıdır. Bazı diplomatik çevreler Kastro'nun kendisini içkiye vermiş olduğunu bildirmektedir.

Kastro ortada görünmemekle beraber ismi Küba'da devamlı olarak anılmaktadır. Çok sevilen sakallı liderin ismi bilhassa gençlik teşekküllerinde anıldığında çılgınca alkışlar kopmaktadır.

Komünistler Kastro'nun elinden idareyi almayı düşünseler bile bunu tedricen yapacakları tahmin edilmektedir. Çünkü sakallı lideri aniden ortadan kaldırmanın memlekette beklenmedik tepkiler yaratacağı ihtimali çok kuvvetli olduğunu komünistler de idrak etmektedirler."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 26 Şubat 1962, s. 3.)

EK 105

"CASTRO, KÜBA'DAKİ KITLIKTAN AMERİKA SORUMLUDUR, DEDİ"

"Washington, 14 (a.a.) – Birleşik Amerika Dışişleri Bakanlığı sözcülerinden Joseph Reap, Küba'da hüküm sürmekte olan kıtlıktan Amerika'nın mesul olduğu hakkında Castro'nun ileri sürdüğü ithamları reddetmiş ve "komünizm gittiği her yere açlığı da beraber götürür" demiştir.

Joseph Reap "Küba ziraatinin uzun zamandan beri sıkıntı içinde olduğu bilinmekteydi" demiş ve "Birleşik Amerika'nın Castro'nun idaresizliğinin kurbanı olan Küba halkına karşı iyi niyetler beslediğini" söylemiştir.

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Birleşik Amerikanın Küba'ya karşı tatbik etmekte olduğu ticari ambargo'dan ilaçlar, tıbbi malzemeler ve bazı hayati gıda maddelerinin istisna edildiğini ve bunun sırf insani gayelerle yapıldığını söylemiş ve "komünizmin Küba'ya getirdiklerini, Amerika'nın kabahati imiş gibi göstermek en hafif tabiri ile gülünçtür" demiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 15 Mart 1962, s. 3.)

EK 106

"CASTRO, KÜBALI BİR KOMÜNİSTİ DÜN İTHAM ETTİ"

"Havana, 27 (A.P) – Küba Başbakanı Fidel Castro, radyo – televizyonda yaptığı bir konuşmada, Kübalı komünist liderlerden Anibal Escalante'yi "memleketin tümüne hakiki kargaşalık" getirmekle itham etmiştir.

Herkesi hayretler içinde bırakan bu konuşmasında, Fidel Castro, Kübalı komünist Escalante'nin şahsi ihtiraslara kapılarak Birleşik Sosyalist İhtilal Partisinin istikbalini "tefrik" usulü esasına göre teşkilatlandırmaya yeltendiğini söylemiş ve vahim yanlışlıklara kurban gittiğini ileri sürmüştür.

Bu ay, 25 üyeli Birleşik İhtilal Teşkilatı Müdürlüğüne namzet gösterilen Escalante, Küba İhtilalinin ileri gelen nazariyecilerinden ve Stalincilik hareketini yakinen takip eden biri olarak tanınmaktadır.

Castro, bu kadar mücadeleye, bu kadar kana ve bu kadar gayrete malolan ihtilalin şahsi ihtiraslara âlet edilemiyeceğini söyliyerek Escalante'yi bekliyen istikbalin pek parlak olmadığını belirtmek istemiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Mart 1962, s. 3.)

EK 107

"AMERİKAN KUVVETLERİ DÜN KÜBA'YI ABLUKA ETTİLER"

"Washington 23 (a.a. ve Radyo) – Başkan Kennedy, bugün Amerikan Millî Güvenlik Kurulu, Kabine Kongre liderleri ile yaptığı toplantıdan sonra saat 23.00 (GMT) de (Türkiye saati ile sabaha karşı 2 de) yaptığı radyo ve televizyon konuşmasında Küba'nın abluka edildiğini ilan ederek Amerika Birleşik Devletlerinin, Küba'nın mütecaviz bir kızıl ülke olmasına mâni olmak üzere sevkedilmekte olan askeri malzemenin bu memlekete ulaşmasına mani olunacağını açıklamıştır.

Sebep nedir?

Sovyet silahlarının Küba'yı "Amerika'yı kalbinden vurabilecek mütecaviz bir üs haline getirdiğini" belirten Kennedy, bu tedbirin zaruri olduğunu ifade etmiştir.

Başkan konuşmasına devamla, hangi millete mensup olursa olsun veya hangi limandan kalkmış bulunursa bulunsun, içinde silah bulunduğu tesbit edilen bütün gemilerin geri çevrileceğini söylemiştir.

Başkan ayrıca Küba'daki Guantanamo Amerikan deniz üssünün de geniş ölçüde takviye edildiğini belirtmiştir.

Alınan askerî tedbirler

Küba ve bu memleketle yapılan askeri hazırlıklar devamlı kontrol altında bulundurulacaktır. Silahlı kuvvetlere "herhangi bir ihtimale karşı hazırlıklı bulunmak üzere" emir verilmiştir.

Batı yarım küresinde herhangi bir milletin topraklarına Küba'dan atılacak herhangi bir nükleer füzeyi, "Sovyetler Birliğinin Amerika'ya bir tecavüzü şeklinde kabul ederek buna en kuvvetli bir şekilde mukabele edileceğini" ilan etmek.

Küba'daki Guantanamo Amerikan deniz üssünü takviye ederek, orada bulunan Amerikan silahlı kuvvetler mensuplarının ailelerini tahliye etmek.

"Batı yarım küresinin güvenliğini tehdit eden" bu durumu görüşmek üzere Amerikan Devletleri Teşkilatı "istişare organını" derhal toplantıya çağırmak.

Kennedy'nin konuşmasından evvel

Başkan Kennedy bu sabah gizli askeri toplantılar yapmış ve bu toplantıların neticeleri gayet gizli tutulmuştur. Washington siyasi çevreleri Kennedy'nin son seyahatten acele geri dönmesine sebep olarak soğuk algınlığını göstermişlerse de, bunun askeri toplantılarla ilgili olduğu muhakkaktır.

Savunma Bakanı Yardımcısının 15-30 ekim tarihleri arasında Karaib Denizinde yapılacağı bildirilen manevraların Küba'nın işgali veya herhamgi bir Latin Amerika memleketine yapılacak bir taarruzla ilgili olmadığını bildirmesine rağmen, askeri harekatın Küba'nın karşısına düşen sahillere teksif edilmesi dikkati çekmiştir.

Key West deniz üssü

Key West üssündeki donanmaya mensup gemiler bugün meçhul bir istikamete doğru hareket etmişlerdir. Genel olarak bu üstte 5 muhrip, 8 muhrip

refakat gemisi ve 13 denizaltı bulunmaktadır. Havana'dan yapılan bir tetkikte buranın takriben 24 kilometre kuzeydoğusunda bulunan Sugarloaf Key'de askeri birlikler görülmüştür. Askerler portatif radar cihazlarına benzer aletler taşımaktadır.

Bu arada helikopter imal eden Skorsky hava araçları şirketi, bugün B. Amerika Hükümetinin şirkete geçen hafta sonunda "Hazır Ol" emri verdiğini açıklamıştır. Emirle ilgili sebebin gizli tutulduğu bildirilmektedir. Bridgeport Post gazetesinin verdiği bilgiye göre, bu emir Washingtonda yapılan yüksek kademe görüşmeleriyle ilgili bulunmaktadır.

Senatörler jetlerle getiriliyor

Hükümet ileri gelenlerinin hemen hepsi seçim kampanyası münasebetiyle memleket sathına yayılmışlarken, verilen bir emirle bütün senatörler ve parti ileri gelenleri jetlerle Washington'a getirilmişlerdir. Başkan Kennedy bugün Dışişleri Bakanı Dean Rusk ve Savunma Bakanı Robert Mc Namara ile bir süre görüşmüştür.

Bu durum karşısında büyük çapta bir beynelmilel gelişmenin vukuu muhtemel görülmekte ve askeri bir hareket şeklinde çıkan söylentiler kuvvet kazanmaktadır.

Liderler toplantısı

Washington'daki resmi makamların hummalı faaliyeti ile Karaip bölgesinde askeri yığınağa başlanması büyük bir gelişme ile ilgili görülmektedir. Bunun Küba ile alakalı olması en akla yakın ihtimaldir.

Başkanın Kongre liderlerini belki de bazı hususlarda aydınlatmak istediği ve bunun için Washington'a çağırdığı ileri sürülmüş, fakat Beyaz Saray basın sözcüsü Pierre Sallinger bu fikri yorumlamaktan çekinmiştir.

Âcil mesele

Başkan Kennedy bugün "Milli menfaatleri çok acilen ilgilendiren" bir konu üzerinde televizyondan Amerikan halkına hitap edecektir. Konuşma mahalli saatle akşam 19 da (Türkiye saatiyle Salı günü sabaha karşı saat 2 de) yapılacaktır.

Beyaz Saray basın sözcüsü Pierre Sallinger, "Milli menfaatleri çok acilen ilgilendiren" konunun ne olduğunu açıklamamış, yalnız konuşma için televizyonda yarım saatlik bir sürenin ayrıldığını açıklamıştır.

Savunmanın açıklaması

B. Amerika Savunma Bakanlığı bu akşam mahalli saatle 20 de (Türkiye saatiyle Salı sabahı 3 te) gazetecilere bir açıklamada bulunacaktır. Bu açıklama Başkan Kennedy'nin televizyon konuşmasından yarım saat sonra yapılacaktır.

Müttefik devlet elçileri

Müttefik devletlere mensup büyükelçilerle bazı tarafsız memleketlerin temsilcileri bugün B. Amerikada Dışişleri Bakanlığına davet edilmişlerdir.

Kennedy'nin konuşması

Başkan Kennedy bu akşam yaptığı konuşmada, Sovyetler Birliğinin Küba'da mütecaviz füze üsleri kurduğuna dair kati deliller olduğunu söylemiştir. Batı Yarı Küresi ve Dünya Sulhunun emniyetini korumak için, Başkan Kennedy "mütecaviz

askeri silahlar taşıyan bütün gemilerin sıkı bir karantina altına alınacağını" bildirmiştir.

Başkan Kennedy bu akşam yaptığı bir radyo-televizyon konuşmasında, "Kübaya gidecek ve içinde askeri silahlar bulunduğu anlaşılan bütün gemilerin hangi limana ve hangi bandıraya mensup olursa olsun geri çevrileceğini" bildirmiştir.

Başkan Kennedy'nin yaptığı açıklamaya göre, Sovyetlerin, Küba'da orta menzilli balistik füzeler tesis ettikleri ve bunların "1000 millik bir vuruş kuvvetine sahip harb başlıkları taşıdıklarını" ve bu saha içinde Meksika, Merkezi Amerika, Karaib bölgesi ile Amerika Birleşik Devletlerinini Güneydoğu bölgesini ateş bölgesine aldığını belirtmiştir.

Başkan Kennedy'nin bildirdiğine göre, Sovyetler Birliği ve Küba rejiminin alenen ve hususi olarak bu silah yığılmasının Kübanın tamamen savunma maksatlarına matuf olduğunu iddia etmelerine rağmen, bu tecavüzi mahiyetteki füze üsleri gizlice ve süratle inşa edilmiştir. Başkan demiştir ki: "Geçen Perşembe günü Sovyet Dışişleri Bakanı Gromyko bana ofisimde, Sovyetlerin Küba'ya yardımları tamamen savunma gayelerine matuf olduğunu söylemiştir."

Küba halkına hitap eden Başkan, "Amerika sizin sıkıntıya düçar olmanızı veya üzerinize herhangi bir sistem empoze etmek istemiyor. Hayatınızın ve topraklarınızın hürriyetinizi inkâr edenler tarafından bir piyon olarak kullanıldığını biliyoruz" demiş ve devam etmişir:

"Kübalıların çoğunun bugün, hakikaten hür olacakları günü yabancı hâkimiyetinden azat, kendi liderlerini seçmekte hür, kendi sistemlerini tercih etmekte hür, kendi topraklarına sahip olmakta hür, korkusuzca konuşmak ve yazmakta hür olacakları günü hasretle beklediklerine hiç şüphem yok. İşte o zaman Hür Milletler camiasına memnuniyetle yeniden kabul edilecektir."

Mütecaviz askeri teçhizat üzerine konan, "karantina" dan başka Başkan Kennedy Amerika'nın alacağı "ilk tedbirleri" de şöyle açıklamıştır:

- "Küba ve askeri durumunu takviye etme faaliyeti yakinen takip edilecektir… Bu mütecaviz askeri hareketler devam ettiği ve böylece Batı Yarı Küresine olan tehditlerini artırdığı takdirde, daha şükmullü tedbirlerin de alınması icap edecektir."

- "Birleşik Amerika, Küba'dan Batı Yarıküresindeki herhangi bir millete bir nükleer füze fırlatılmasını, Sovyetler Birliğinin Amerikaya yaptığı ve Amerikanın da Sovyetlere karşı aynı mukabelede bulunmasını gerektirecek bir tecavüz addedecektir."

- Guantanamo'daki Amerikan üssünün takviye edilmesi, oradaki Amerikalı personel ailelerinin Guantanamo'yu terk etmesi.

"- Bu tehididi nazari itibare almak ve gerekli hareketin desteklenmesi için Rio Antlaşmasının 6 ve 8 inci maddelerinin tatbiki için Amerika Devletler Teşkilatı (OAS) tahtında, istişare organının derhal bir toplantıya çağırılması".

" – Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin olağanüstü bir toplantıya çağırılması.""

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 23 Ekim 1962, s. 1-5.)

EK 108

"TARAFLAR BİRBİRİNİ "ATOM HARBİ" İLE TEHDİT EDİYOR"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-BAŞKAN Kennedy'nin evvelki gece Kûba'ya karşı ilan ettiği abluka kararı dün tatbik sahasına konmuş, yüzlerce Amerikan harb gemisi adayı çevreleyen suları sararken, Amerika keşif uçakları da devriye uçuşlarına başlamıştır.

Bu sırada Amerika bütün yabancı memleketlerdeki üslerine "Hazır ol" emrini vermiş, Kennedy'nin kararına şiddetle hücum eden Rusya da ordudaki bütün izinleri iptal ettiğini açıklamıştır.

Kûbada umumî seferberlik ilan edilmiştir. Amerika, Rusya ve Kûba B. M. Güvenlik Konseyinin acele toplanmasını istemiştir.

SAVAŞ TEHLİKESİ

Amerika Savunma Bakanlığı, donanmasına "dur" emrini dinlemeyen ve aranmasına müsaade edilmeyen gemilerin batırılması için talimat vermiştir. "Dur" emrine itaat etmeyen gemilere bir top atışı ile ihtar yapılacak ve bundan sonra ateş açılacaktır.

Önümüzdeki 24-28 saat içerisinde bazı Rus gemilerinin Kûba kara sularına yaklaşması beklenmektedir. Bu arada, Kûbaya balistik füzeler götüren bir Sovyet şilebi de bulunmaktadır.

Rusya, gemilerinin aranmasına müsaade edip etmiyeceğini resmen açıklamamıştır. Ancak Japonyayı ziyaret etmekte olan "Tass" Ajansı Müdürü Goryunov, 4 Sovyet gemisinin halen Kûba'ya gitmekte olduğunu açıklamış ve "Eğer Amerikalılar Sovyet gemilerine taarruz ederse, Rusya da Amerikan gemilerini batıracaktır" demiştir.

Meksiko'da bulunan Amerikan Maliye Bakanı Pillou ve Kennedy'nin yakın mesai arkadaşı "Bu hafta sonundan önce nükleer bir harbin başlıyabileceğini" söylemiştir.

ASKERÎ HAZIRLIK

Verilen "Hazır ol" emrinden sonra halen dünyadaki bütün Amerikan üsleri alarm durumundadır. Ayrıca Batı Almanya, Japonya ve birçok NATO memleketi de kendi kuvvetlerine hazırlıklı bulunmalarını bildirmiştir. Bilhassa Berlin'deki Müttefik Kuvvetleri, Rusların o bölgeler yeni bir hadise çıkarmalarına karşı uyanık bulunmaktadır.

Varşova Paktı Başkumandanı Sovyet Mareşali Grecenko, üye devletlerin askeri temsilcilerini olağanüstü bir toplantıya davet etmiştir. Moskova Radyosu, Rus ordusunda bütün izinlerin kaldırıldığını ve füze, denizaltı ve uçaksavar sınıflarında bütün terhislerin geri bırakıldığını açıklamıştır.

Kûbada seferberliğin ilanını bildiren Havana Radyosu "Millet herhangi bir taarruzu püskürtmeğe hazırdır" demiştir. Radyo yayınını zaman zaman keserek eli

silah tutan bütün vatandaşları derhal askerlik şubelerine başvurmağa çağırmaktadır. Dün gece Kûba askeri birlikleri harb mevzilerine girmişlerdir.

Kûba makamları yabancı nakliye şirketlerine Havana hava alanının kapatıldığını bildirmiştir.

RUSYA'NIN CEVABI

Sovyet hükumeti dün yayınladığı bir bildiride Kennedy'nin kararını bir tecavüz hareketi olarak vasıflandırmış ve bu tedbirin "dünya çapında bir atom savaşının patlamasına sebep olabileceği" tehdidini ifade ettikten sonra şöyle demiştir: "Amerikan hükumeti, Başkan Kennedy tarafından Küba hakkında tasarlanan tedbirleri gerçekleştirmekle, dünyanın kaderi konusunda ağır bir sorumluluk yüklenmektedir. B. Amerika, bir savaşa yol açtığı takdirde, en güçlü ve en kesinde mıkabele edecektir." Rus hükumeti, Amerika ve Kûbadan sonra, ihtilafın görüşülmesi için Birleşmiş Milletlere başvurduğunu ve Güvenlik Konseyinin acele toplanmasını istediğini de açıklamıştır.

Amerika, Konseye sunduğu teklifte, Rusya'nın Amerika kıtasını tehdit eden füze ve tecavüzî silahları geri çekmesini istemiş ve bu yapıldığı takdirde Amerikanın ablukaya son vereceğini bildirmiştir. Karar sureti Amerika ile Rusya arasında bu konuda direkt görüşmelerin yapılmasını da teklif etmektedir.

Dün toplanan Amerika Devletleri Teşkilatında Amerikan Dışişleri Bakanı Dean Rusk bir konuşma yaparak, Amerikayı bu tedbire başvurmağa zorlayan sebepleri izah etmiştir. Rusk, Küba'nın mütecaviz bir Rus üssü haline geldiğini ve Sovyet üslerindeki füzelerin Amerika'nın en uzak köşelerine kadar ulaşabileceğini ve böylece bölgenin güvenliğini tehlikeye düşürdüğünü belirtmiştir.

TÜRKİYE'YE VERİLEN SİLAHLAR[13]

[13] Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği 4 Ekim 1957 yılında Sputnik I uydusunu taşıyan roketi uzaya göndermeyi başardı. Yaklaşık bir ay sonra da Sputnik II uydusu yörüngeye yerleştirildi. Sovyetlerin orta ve uzun menzilli balistik füzelere sahip olduğunu gösteren bu gelişmeler, Soğuk Savaş'ın toptan nükleer bir çatışmaya dönüşebileceğinin ilk işaretçisiydi. Amerikalı savunma uzmanlarına göre, SSCB'nin kıtalararası balistik füzelere sahip olması, olası bir çatışma halinde Amerika Birleşik Devletleri topraklarının da doğrudan hedef haline gelmesi anlamını taşıyordu. İkinci Dünya Savaşını kıtasal topraklarına tek bir bomba düşmeden kazanan Amerika Birleşik Devletleri, bu kez yoğun bir tehdit hissetmekteydi. 1954 yılında Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (North Atlantic Treaty Organization, NATO) kabul ettiği Kitlesel Karşılık Stratejisine göre, Doğu Blokundan gelecek konvansiyonel ya da nükleer bir saldırıya, nükleer silahlarla karşılık verilecekti. Ortaya çıkan yeni durumda ilk vuruş üstünlüğünün önemi artmıştı. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Dwight D. Eisenhower, SSCB'yi bir saldırıdan caydırmak ve NATO'nun ilk vuruş yeteneğini arttırmak için, üye ülkelere, nükleer başlık taşıyan orta menzilli Jüpiter füzeleri yerleştirilmesini önerdi. Sadece üç NATO ülkesi, İngiltere, İtalya ve Türkiye Jüpiter füzelerinin yerleştirilmesini kabul edeceklerini Amerika Birleşik Devletleri'ne bildirdiler. Jüpiterlerin Türkiye'ye yerleştirilmesine ilişkin gizli anlaşma 25 Ekim 1959 yılında Paris'te imzalandı. Bu anlaşma da, pek çok ikili anlaşma gibi, teknik işbirliği anlaşması görüntüsüne sokuldu ve TBMM'nin onayına sunulmadı. Anlaşmayla Türkiye 15 Jüpiter füzesini yerleştirmeyi kabul ediyordu. İngiltere'ye 60 Thor füzesi ve İtalya'ya ise 30 Jüpiter füzesi yerleştirilecekti. Füzelerin Türkiye'ye yerleştirilmesi 1960 yılı sonunda tamamlandı. Gelişmiş teknik donanımların montajı ve Türk askerî personelinin eğitimi geciktiği için füzeler ancak 1962 yılının Temmuz ayında kullanıma hazır hale geldi. (Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt I, 6. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002, s. 572-573.)

Amerikan Savunma Bakanlığının bir sözcüsü, Sovyetler Birliği etrafında Amerikanın aldığı tedbirlerle ilgili soruya verdiği cevapta, Rusyanın Batı Avrupayı tehdit etmeleri sonucunda Türkiye ve İtalya'ya muayyen nükleer silahlar verdiklerini bildirmiş ve "Taarruz tehdidi altında silahlanmakla, taarruz için silahlanmak arasında bariz fark vardır" demiştir. Bu silahlar, menzili 2400 kilometre olan Jüpiter güdümlü roketlerdir.

Roketleri ateşleyen ve kullanan Türk ve İtalyan birlikleri Amerikada staj görmüştür. Nükleer harp başlıkları ise Amerikan personeli idaresindedir.

DÜNYADAKİ TEPKİLER

Amerika'nın kararı bütün dünyada büyük tepkiler yaratmıştır. Londra'da dün endişeli bir hava hâkim olmuş, borsada dahi bu endişe hissedilmiştir. Nitekim altın ile ham madde fiatları yükselmiştir.

İngiliz Kabinesi, yaptığı olağanüstü toplantıdan sonra, Amerikan hükumetini yeni kararında desteklediğini ilan etmiştir. Genel olarak dün bildiri yayınlayan NATO üyesi hükumetler, karar üzerinde müspet bir görüş ifade etmişlerdir. Batı Avrupa'da bazı gazeteler ve siyasi şahsiyetler ya Amerika'nın müttefiklerile bu konuda önceden istişarede bulunmadığından şikâyet etmişler veya bu tedbirin tehlikeli sonuçlar verebileceğini belirtmişlerdir.

Latin Amerika devletlerinin çoğu da dün Amerika'yı bu kararında desteklediklerini ve bu tedbirin lüzümlu ve yerinde olduğunu bildirmişlerdir. Arjantin, Guatemala, Peru, Kosta Rika, Venezuella, Meksiko, Panama, Nikaragua bu konuda tasvip edici bildiriler yayınlamışlardı."

(**Milliyet Gazetesi**, 24 Ekim 1962, s. 1-7.)

EK 109

"BİR TARAFTAN MOSKOVA HÜKÜMETİ, DİĞER TARAFTAN KÜBA İLE AMERİKA, GÜVENLİK KONSEYİNİ TOPLANTIYA ÇAĞIRDILAR"

"Londra, 23 (a.a. – AP - Radyolar) – Rusyanın, Amerika Cumhurbaşkanı Kennedy'nin Kübayı abluka kararına karşı tepkisi, tahminlerden oldukça yumuşak ve munis olmuştur. Kennedy'nin bu sabah yaptığı televizyon konuşmasından sonra siyasi çevreler, barış veya savaş arasında bir tercih yapmanın doğrudan doğruya Kremlin'e kaldığını ve Rusyanın şiddetli bir cevap vermesinin muhtemel bulunduğunu belirtmekteydiler.

Sovyet Hükümetinin beyanatı

Tass Ajansının bildirdiğine göre, Sovyet Hükümeti "Birleşmiş Milletler yasasının çiğnenmesi ve Birleşik Amerikanın barış için meydana getirdiği tehdit konusunda" Güvenlik Konseyinin derhal toplantıya çağırılmasını istemiştir.

Sovyet Hükümetinin beyanatı şöyle devam etmektedir:

"Amerikan Hükümeti, Başkan Kennedy tarafından Küba hakkında tasarlanan tedbirleri gerçekleştirmekle, dünyanın kaderi konusunda ağır bir sorumluluk yüklenmektedir."

Sovyet Hükümeti, "Bütün hükümetlere, bütün milletlere çağırı" olarak yayınladığı bu beyanatında, Küba'ya karşı "fiili bir abluka" nın uygulanmasının devletler hukukunun çiğnenmesi demek olduğunu ileri sürmektedir. Sovyet Hükümetinin beyanatında şöyle denilmektedir:

"Birleşik Amerika bir savaşa yol açtığı takdirde, en güçlü ve en kesin mukabeleyi görecektir."

Kuvvet politikası

Sovyet Hükümetinin resmi beyanatı şöyle devam etmektedir:

"Bütün dünya milletleri şurasını açıkça bilmelidirler ki, Amerika böyle bir maceraya kendini atmakla, dünya çapında bir termenükleer savaşın patlaması yolunda bir adım atmaktadır.

Birleşik Amerika, şimdiye kadar olduğu gibi kendisini askeri görüş noktasından büyük bir devlet sanıyorsa, böyle bir tutum artık hiçbir esasa dayanmamaktadır. Şimdi, ancak aklı başında olmıyan kimseler bir "kuvvet politikası" na dayanabilirler.

Birleşik Amerikanın yabancı gemilere hücum etmesi bir korsanlık olacaktır."

Sovyet hükümetinin resmi beyanatında, Küba'ya yapılan Sovyet yardımının, bu memleketi karşılaştığı devamlı tehditlere karşı savunmak amacını güttüğü ileri sürüldükten sonra denizaşırı ülkelerdeki bütün yabancı birliklerin geri alınması ve bütün yabancı üslerin tasfiyesi istenmektedir. Beyanat şöyle devam etmektedir:

"Amerikalı devlet adamları kanuna uymaktan söz açmayı severler, fakat bunlar kanunların kendileri için konmadığı düşüncesindedirler. Küba'nın ablukası bir kışkırtma hareketi ve bütün milletlere bir meydan okumadır."

Birleşik Amerikanın bir kere daha milletlerarası jandarma rolü oynamağa kalkıştığını ileri süren beyanatta, bütün dünya hükümetleri ve milletleri "Küba'ya karşı tecavüzi hareketleri" kesin olarak takbihe çağırılmaktadırlar.

Sovyet beyanatında, Sovyetler Birliğinin açık denizlerdeki gemilerinin neler taşıdığını açıklaması yolunda Birleşik Amerikanın ileri sürdüğü istek reddedilmektedir.

Rusyadan önce Amerika ile Küba da Küba buhranı ile alakalı olarak Güvenlik Konseyini toplantıya çağırmış bulunmaktaydılar.

Güvenlik Konseyi geceyarısından itibaren Amerikanın "Rusyanın Küba'da kurduğu Güney ve Kuzey Amerikayı tehdit eden termonüklear başlıklı balistik füze rampalarının kaldırılması" na dair teklifini incelemeye başlamıştır.

Sovyet hükümeti bugün Savunma Bakanlığına, bütün izinlerin iptal edilmesi, bütün birliklerin savaşa hazırlık seviyesinin yükseltilmesi ve ayrıca stratejik füzeler, uçaksavar ve denizaltı filosu birliklerindeki en eski sınıfların terhisinin geçici olarak geri bırakılması talimatını vermiştir.

Varşova Paktının diğer üyeleri de aynı mahiyette kararlar almışlardır.

Küba yolundaki Sovyet gemileri ne olacak?

Siyasi çevreleri şu anda meşgul eden soru, Kruçef'in çatışmayı geciktirmek için Küba yolunda bulunan Sovyet gemilerine yavaşlamaları veya geri dönmeleri için bir emir verip vermiyeceğidir. Pentagon Küba yolunda bulunan Sovyet gemilerinin yanlarında muhafız gemilerin bulunmadığını bildirmektedir.

Tass Ajansı müdürünün demeci

Tass Ajansı müdürü D. P. Goryunov, bugün Japonyada, Hiroşimada verdiği beyanatta, 4 Sovyet gemisinin Küba'ya doğru gitmekte olduğunu bildirmiş ve demiştir ki:

" – Eğer Amerika, Sovyet gemilerine taarruz ederse, Rusya da Amerikan gemilerini batıracaktır. Bunun için kâfi miktarda silaha sahibiz."

Öte yandan Rusyanın Londrada "Overseas Freighters" Deniz Yolları Kumpanyasının kiraladığı 16.241 tonilatoluk "Sirius" Yunan tankeri, Kübaya doğru yol almaktadır. Hafta sonunda Kübaya varacağı tahmin edilen bu gemi, 250.000 ton Sovyet petrolu taşımaktadır.

Güdümlü roketler sevki için inşa edilen ve halen Kübaya doğru yola çıktığı bildirilen bir Sovyet gemisinin yakında Amerikan donanması ile karşılaşması beklenmektedir. "Polotavia" adlı Rus gemisi muhtemelen Amerikalılar tarafından durdurulacak ilk gemi olacaktır.

Tankere benziyen geminin havadan resimleri çekilmiş ve tetkik edilmiştir. Amerikan uçak gemileri "Polotavia" ile 24 saat içinde karşılaşmayı beklemektedirler.

Eğer Ruslar, ablukayı yarmaya teşebbüs ederlerse, Üçüncü Dünya Harbine sebep olabileceklerdir. Nitekim önümüzdeki günlerde Kübaya yaklaşacak bazı Sovyet şilepleriyle Amerikan harb gemileri arasında bazı hesaplaşmalar olması beklenmektedir.

Küba'nın tepkisi

Küba hükümeti tarafından açıklandığına göre, Başbakan Castro, bütün silahlı kuvvetlere "savaşa hazır ol" emri vermiş ve memleketin bütün silahlı kuvvetleri savaş nizamına geçirilmiştir.

Yayımlanan resmi bir bildiride Castro'nun bu kararı dün mahalli saatle öğleden sonra 17.45 te aldığı ve Küba Silahlı Kuvvetler Başkumandanı olarak Kennedy'nin almış olduğu karar karşısında, genel seferberlik ilan ettiği açıklanmaktadır.

Bildiride yüz binlerce kişinin birkaç saat içinde silahlandırıldığı ve bütün vatanperverlerin beliren tehlike karşısında birlik olarak silahlanmaya devam ettiği belirtilmektedir.

Amerika da ordusuna "Hazır ol" emri verdi

Bütün dünya üzerindeki Amerikan hava üslerine ve diğer askeri birliklerine "hazır ol" emri verilmiş olduğu bir Pentagon sözcüsü tarafından açıklanmıştır. Verilen "hazır ol" emri, Küba ablukasına karşı Rusyanın mukabil harekete girişmesine karşı bir tedbir olarak düşünülmüştür.

Cumhurbaşkanı Kennedy'nin bu sabah televizyonda tarihi konuşmasını yaparken Küba civarında manevra yapmakta olan Amerikan donanması, adaya gelmekte olan Rus bandıralılar dâhil bütün gemileri durdurarak Küba'ya harb malzemesi nakletmelerine engel olmak üzere emir almış bulunmaktaydılar.

Savunma ve Dışişleri Bakanlıkları, Amerikan donanmasının Kübaya nakliyat yapan gemilerin kontrol yapılması için verilecek olan "dur" emrine itaat etmedikleri takdirde evvela bir top atışı ile ikaz edileceklerini dinlemedikleri takdirde batırılacaklarını açıklamış bulunmaktadır.

Kararı uygulamak için

Amerikan silahlı kuvvetlerine mensup gemiler, uçaklar, birlikler ve ikmal vasıtaları, Kennedy'nin Küba'yı abluka kararını uygulamak üzere güney doğu Amerika bölgesinde mevzi almaya başlamışlardır.

Virginia'da Norfolk'tan Floridada Key West'e kadar bütün Amerikada muhtelif deniz üslerinden harb gemileri yola çıkmış tepkili avcı uçaklarının kulak tırmalıyan sesleri Florida halkını telaşa düşürmüştür.

Başkan Kennedy'nin Küba'yı abluka kararının açıklanmasından oldukça önce bütün vasıtalar, gerekli mevzilere intikal için hazırlıklarını tamamlıyarak yola çıkmış bulunuyordu.

Askeri makamların Kennedy'nin abluka kararını açıklamasından önce, girişilen harekât konusunda herhangi bir açıklamada bulunmaktan kaçınmış olmalarına rağmen harb vasıtalarının intikalinin olağanüstü bir duruma göre yapıldığı hissediliyordu.

Gerekli mevkilerde mevzi almak üzere hareket etmiş olan başlıca deniz kuvvetleri şunlardır:

1 – Key West üssünden 9 deniz altı ile 5 muhrip,

2 – Florida'dan dün hareket eden 2 muhribe ilaveten 6 muhrip,

3 – Virginia'dan henüz sayısı tesbit edilemiyen bir çok harb gemisi,

4 – Charleston deniz üssünden sayısı açıklanmıyan muhripler,

5 – Key West'ten 5,000 kişilik bir deniz piyade birliği,

6 – Muhtelif üslerden helikopter filoları.

Bunlara ilaveten bir çok hava ve kara birlikleri de aldıkları emre göre mevzilerine intikal etmektedirler.

Kuvvet kullanılacak

Basın mensuplarının sorularına cevap veren Savunma Bakanlığnın bir sözcüsü, Sovyet gemilerinin Kübaya harb malzemesi götürmesini önlemek üzere Amerikanın bu gemileri batırmaya hazır olduğunu teyid etmiştir.

Sözcü, Kübaya giden gemilerin hamulelerinin aranacağını ve eğer tecavüzi silahlar bulunursa gemi kaptanına Kübadan başka bir limana gitmesinin ihtar edileceğini belirterek arama harekâtının her hangi bir safhasında deniz kuvvetlerinin gemileri durdurmak, yollarını değiştirmek bakımından icap ederse kuvvet kullanacağını söylemiştir.

Kennedy, "Milli Güvenlik Konseyi" ne bağlı olarak bir Yürütme Komitesi kurmuştur. Bu komite, ikinci bir işara kadar, Küba buhranının gelişmesiyle ilgili konuları Cumhurbaşkanı ile her gün görüşecektir.

Beyaz Saray Basın Sözcüsü Pierre Sallinger yeni kurulan "Yürütme Komitesi" ile ilgili olarak yaptığı açıklamada bu yüksek kademe strateji grupunun bugünden itibaren Başkan Kennedy'nin başkanlığında her gün saat 14 te toplanacağını söylemiştir.

"Nükleer harb başlıyabilir"

Halen Mexico'da Amerika kıtası Maliye Bakanları toplantısına katılmakta olan Birleşik Amerika Maliye Bakanı Douglas Dillon, Washington'a dönmeye hazırlanmaktadır.

Dillon derhal memleketine dönmesi lazım geldiğini, zira "bu hafta sonundan önce nükleer bir harbin başlayabileceğini" söylemiştir.

Öte yandan sivil havacılık çevreleri bugün ilgili makamlara yolcu uçaklarının Küba civarından geçmemelerinin ihtar edildiğini bildirmiştir.

İhtar, Beyaz Saraydan Amerikan Savunma Bakanlığı kanalıyla uçak şirketlerine ve sivil pilotlar birliğine tebliğ edilmiştir. Bu arada Kübaya uğrayan uçaklar, Küba için satmış oldukları biletleri iptal etmişlerdir.

Esasen Küba, bir emri âhara kadar Havana hava alanının her türlü trafiğe kapatıldığını ilan etmiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Ekim 1962, s. 1-7.)

EK 110

"ANKARA'DA DÜN KÛBA İLE İLGİLİ ÜÇ AYRI TOPLANTI YAPILDI"

"ANKARA, ÖZEL-ÇANKAYA Köşkünde dün Kûba olayları ile ilgili iki saat süren bir toplantı yapılmıştır. Toplantıya Başbakan, Dışişleri Bakanı ve Genelkurmay Başkanı katılmıştır.

Bakanlar Kurulu Kûba olayları hakkında dün iki toplantı yapmıştır.

Türkiyedeki bütün Amerikan birliklerine "Hazır ol" emri verilmiştir.

BAKANLAR KURULU

Çankaya Köşkünde birbuçuk saat süren toplantıdan çıkan Başbakan ile Dışişleri Bakanı, doğruca Başbakanlığa gelmişler ve kabine toplantısına katılmışlardır.

Bakanlar Kurulu toplantısından çıkan hükûmet sözcüsü Bekala, şu demeci vermiştir:

"Amerikanın son tutumu üzerinde Dışişleri Bakanı Erkin tarafından verilen izahat dinlenmiş, dış siyasi durum gözden geçirilmiştir. Olayların gelişmesinin dikkatle takibi kararlaştırılmıştır. Hükumet icabında Millet Meclisine izahat verecektir."

Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin, Kûba olayları hakkında "Hükumete rapor ve şifahi izahat verdim. Vaziyetin inkişaflarını dikkatle takip ediyoruz" demiştir.

"Hükumet, Kennedy tutumunu tasvip ediyor mu?" şeklindeki soruya Erkin, "Tabii, bir iki gün içinde daha mütemim malumat veririz. Etraflıca tetkikat yapıyoruz" demiştir.

Bakanlar Kurulu akşamüzeri saat 18'de yeniden toplanarak Kûba olaylarını görüşmüştür.

TÜRK VEFAKÂRLIĞI

Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel dün, "Kennedy'nin tutumunu tasvip ediyor muyuz?" sorusuna şu cevabı vermiştir: "Zannederim, Hükumet bu konuda kararını verecektir. Amerika bizim müttefikimizdir. Onun güç zamanlarda yanında bulunmak sadece müttefikliğinin değil, Türk vefakârlığının da bir zaruretidir."

Gürsel, sabahkı toplantıların safahatı hakkında da, "Toplantıda icap eden tedbirler görüşülmüş ve alınmıştır" demekle yetinmiştir.

UYARICI TEDBİRLER ALINDI

Genelkurmay İkinci Başkanı General Memduh Toğmaç, Küba olayları ile ilgili olarak, Türk silahlı Kuvvetlerine verilen direktif hakkındaki bir soruyu şöyle cevaplandırmıştır:

"Bu konuda NATO'dan herhangi bir direktif almadık. Fakat her türlü uyarıcı tedbirlerimizi almış bulunuyoruz."

"HAZIR OL EMRİ"

Türkiyedeki bütün Amerikan kuvvetlerine dün "Hazır ol" emri verilmiştir. Şehrimizdeki gerek askeri yardım kurulunda gerek askeri birliklerde görevli bütün Amerikalılara yapılan ikazda durumun ciddiyeti belirtilmiş, birlikleri ile irtibatı muhafaza etmeleri bidirilmiştir.

Amerikan Büyükelçiliği sözcüleri, Başkan Kennedy'nin dünyadaki bütün Amerikan kuvvetlerine vermiş olduğu hazırlık emrini tekrarlamış, fakat Türkiyedeki emrin tatbikatı hakkında bir açıklamada bulunmamışlardır.

Başkan Kennedy'nin kararı Washington Büyük Elçiliğimiz kanalı ile hükumete ulaştırılmış, Türk Hükumetinin bu karar hakkındaki görüşü istenilmiştir.

Washington Büyük Elçimiz Pazartesi gecesi Amerika Dışişleri Bakanlığına diğer NATO Büyük Elçileri ile birlikte davet edilmiş ve Başkan Kennedy'nin konuşmasının esasları kendisine verilmiştir.

PARTİ GRUPLARI TOPLANIYOR

Bütün partiler bugün Gruplarını Küba olayları ile ilgili olarak toplantıya çağırmışlardır. Bu çağrı radyo ile dün akşamüzeri ilan edilmiştir.
Hükumetin öğleden sonra Mecliste izahat vermesi beklenmektedir."

(**Milliyet Gazetesi**, 24 Ekim 1962, s. 1-7.)

EK 111

"DÜNYA HÜKÜMETLERİ KARAR İÇİN NE DEDİLER?"

"Washington, 23 – Kennedy tarafından Kübaya karşı alınan abluka tedbiri, bütün Amerikada memnunluk uyandırmış ve gerek Demokrat, gerekse Cumhuriyetçi bütün politikacılar, bu konuda Başkanla birlikte olduklarını belirtmişlerdir.

Bu arada New York eyaletinin Cumhuriyetçi Valisi Nelson Rockfeller, şöyle demiştir:

" – Bütün Amerika, Kennedy'nin ardında yer almalı ve hürriyetin korunması yolunda alacağı her tedbiri ve kararı, candan desteklemelidir. Uzun bir süredir, Küba'dan bize tevcih edilen komünist tehdidinin belirtileri gözden kaçmamaktaydı. Buna göz yumamazdık."

Başkan Kennedy'nini Küba politikasını her fırsatta tenkid eden Cumhuriyetçi Senatörlerden Kenneth Keatin ise Başkanı övmüş ve "alınan kararın tehlikeli tarafları olduğunu biliyoruz. Bundan birkaç ay önce davranılmış olaydı, o zaman, tehlikeler daha azdı. Bugün bunlar çok daha artmıştır. Başkan, harekete geçmek için daha altı ay beklemiş olsaydı, Amerika Birleşik Devletleri, bir felaketle karşılaşabilirdi" demiştir.

New York'un Demokrat Belediye Başkanı Robert Wagner, şunları söylemiştir:

" – Kremlin idarecilerinin, Başkanın, Amerikan milleti adına konuştuğunu, akıllarına koymaları gerekir."

Öte yandan her eğilimi temsil eden Amerikan basını da Başkanı bütün güçleriyle desteklemektedirler.

Diğer Amerika hükümetleri ne diyorlar?

Öte yandan 20 üyeli Amerika Devletleri Teşkilatı (OAS), Washington'un, Küba'daki askeri yığınağın daha çok kuvvetlenmesine mani olmak için aldığı abluka kararını geceyarısına doğru 19 reyle tasvip etmiştir. Sadece Brezilya müstenkif kalmıştır. Kanada ve Küba hariç, Kuzey ve Güney Amerika kıtalarındaki bütün Latin Amerika Devletleri OAS'a âzadırlar.

Kanada

Amerikanın Batılı müttefikleri abluka kararını destekleyici mahiyette beyanatlar vermektedirler. Kanada Başbakanı Dieffenbaker, Washington'un kararını tasvip etmiş ve 8 tarafsız memleket temsilcilerinden müteşekkil bir heyetin, Küba hakkındaki Amerikan iddialarını tetkik etmesini istemiştir. Dieffenbaker ayrıca, Kübaya gidecek Sovyet Uçaklarının bundan böyle Kanada topraklarına iniş yapmalarını yasak ettiğini açıklamıştır.

Brüksel'de toplantı halinde bulunan Müşterek Pazar Dışişleri Bakanları Amerikanın endişelerini anlayışla karşıladıklarını ve abluka kararını haklı bulduklarını açıklamışlardır.

Mareşal Tito da, Küba buhranına muslihane bir hal tarzı bulacak yegâne makamın Birleşmiş Milletler olduğunu söylemiştir.

Alman hükümeti ne dedi?

Batı Alman Hükümetinin bir sözcüsü, "Kennedy, Sovyetlerin Kübayı nükleer silah üssü haline getirmesinin Hür Dünyayı tehdit ettiğine dair görüşünde haklıdır" demiş ve Adenauer Hükümetinin Amerikanın Küba hakkında almış olduğu tedbiri meydana gelebilecek tehlikelere rağmen iyi karşıladığını belirtmiştir.

İngiliz hükümeti ne dedi?

İngiliz Dışişleri Bakanlığı, Sovyetlerin, Kübayı nükleer üs haline getirmelerinin, medeni dünya için bir tehlike olduğunu daha evvel de belirtmişti. Bir sözcünün bildirdiğine göre, Başbakan Mac Millian, Küba probleminin almış olduğu yeni şekli müzakere etmek üzere İngiliz kabinesini bugün toplantıya çağıracağını bildirmiştir.

Neticede İngiliz kabinesi toplanmış ve Amerikanın Güvenlik Konseyinde desteklenmesine karar verilmiştir.

Londra'da nümayişler

Bu arada İngilteredeki silahsızlanma taraftarları, Londradaki Amerikan Büyük Elçiliği önünde gece yarısından hemen sonra ellerinde: "Küba için harb yok" yazılı dövizlerle nümayişe başlamışlardır.

İspanya hükümeti ne diyor?

Madrid'de Kennedy'nin, abluka kararı karşısında hükumet, henüz resmi bir açıklamada bulunmamakla beraber, bazı hükümet adamları "Amerikanın, Kübanın silahlanmasını durdurmak için böyle bir tedbir almasını, çoktandır bekliyorduk" demişlerdir.

Japon hükümeti ne diyor?

Japon hükümetinin sözcüsü, bu sabhaki basın toplantısında, Küba olaylarının, Başkan Kennedy'yi abluka kararına götürmesinden Japon hükümetinin üzüntü duyduğunu söylemiş ve sözlerine şöyle devam etmiştir:

" – Japonya, olayların, Amerika Birleşik Devletlerini öyle bir şiddetli tedbir almağa mecbur ettiğini takdir etmekle beraber, Küba buhranına, Birleşmiş Milletlerin derhal bir hal çaresi bulmasını temenni eder."

Milliyetçi Çin ne diyor?

Milliyetçi Çin, Küba ablukası konusunda Amerikayı tam manasiyle desteklediğini ve Birleşmiş Milletlerdeki delegelerine bu konuda yapılacak görüşmelerde Amerikan talebini desteklemek üzere talimat verilmiş olduğunu açıklamıştır.

Avustralya ne diyor?

Avustralyada Başbakan Robert G. Memzies, hükümetinin, Birleşmiş Milletlerdeki delegelerine Amerikanın, Kübadaki nükleer silahların tahliyesi talebini desteklemeleri için talimat vermiş olduğunu açıklamıştır.

Güney Kore ne diyor?

Güney Kore Geçici Cumhurbaşkanı General Hee, bir beyanname yayınlayarak, Başkan Kennedy'nin Kübada vâki komünist tecavüzünü durdurmak için girişmeye karar verdiği azimli harekâtı selamlamıştır.

Holânda

Hollanda Dışişleri Bakanlığı sözcüsü, Başkan Kennedy'nin dün Küba hakkında açıkladığı tedbirleri söz konusu ederek demiştir ki:

" – Hollanda hükümeti, Birleşik Amerikanın harekete geçmek zorunda olduğu bir durumda bulunduğunu tamamiyle kabul etmektedir.

Hollanda hükümeti, bu açık siyasi beyandan memnunluk duymaktadır. Böylelikle taraflar ne yapacaklarını bilmektedirler."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Ekim 1962, s. 1-7.)

EK 112

"RUSYA HARBE YOL AÇACAK HER TÜRLÜ HAREKETTEN KAÇINACAK"

"MOSKOVA, A.P., A.A.-Sovyet Başbakanı Kruşçev, Kûba olayları ile ilgili olarak Rusya'nın pervâsız bir karar vermiyeceğini, Amerikanın hareketleri dolayısıyla de tahrik olmayacağını bildirmiştir.

Başkan Kennedy'ye bir Amerikalı iş adamı vasıtasiyle mahiyeti açıklanmayan mesaj da gönderen Kruşçev, bir zirve konferansı toplanmasını da teklif etmiştir. İngiliz Filozofu Russel'e gönderdiği mesajda Sovyet Başbakanı, "Harbin patlamasına mâni olmak için elimizden gelen her şeyi yapacağız" demiştir. Russel, Sovyetlerden nükleer harbe mâni olmalarını istemişti.

Kruşçev, zirve toplantısı hakkında görüşünü şöyle açıklamıştır:

"Bu konuda beliren bütün meseleleri ele alacak ve nükleer harbin tehdidini ortadan kaldıracak en yüksek kademede bir toplantı faydalı olacaktır."

Kruşçev, Amerika'nın Kûba ablukasını kaldırmasını da talep etmiş ve bu talebini birkaç kere tekrarlamıştır.

Sovyet lideri, durumun kontroldan çıkabileceğini ve bir harbin patlak verebileceğini belirtmiş ve cevabına şu şekilde devam etmiştir:

"Bir harb patlarsa, bunun başlayacağı andan itibaren bir nükleer harb olacağını tam manasiyle idrak ediyoruz. Fakat anlaşılan, bu hususu A.B.D. hükumeti sarahatle anlamıyor.

Sovyetler Birliği ne pervasız bir karar alacak, ne de Amerika'nın salâhiyetsiz hareketleriyle tahrik edilebilecektir.

Amerika hükumeti ihtiyatlı davranmalı ve en ciddi neticelere yol açabilecek korsanca tehditlerinin manasını idrak edebilmelidir."

KÛBA'NIN ABLUKASI

Başkan Kennedy'nin abluka kararını "çılgınlık" olarak vasıflandıran Kruşçev şöyle devam etmiştir:

"Bu çılgınlık, dünyayı, mahvolmasına sebebiyet verecek bir nükleer harbe sürükleyebilecektir. Amerika'nın bu tutumunu milyonlarca insan hayatlariyle ödeyebilecektir.

Amerikalılar bu korsanca hareketlerinde ısrar ederlerse biz de, gayet tabii olarak, mütecavize karşı savunma cihetine gideceğiz. Bundan başka çıkar yol yoktur.

"Roket" nükleer silah ortaya çıkarılmadan evvel bile harbe mani olmak mümkündür. Fakat Amerikalılar tecavüze başladıkları bir an bir zirve konferansının imkânsız ve faydasız olacağı aşikârdır."

MESAJIN İLK TEPKİSİ

Kruşçev'in mesajının Amerikan resmi çevrelerindeki ilk tepkileri bu beyanatın "gerginliği hafifçe yumuşatıcı mahiyette" olduğu merkezindedir.

KRUŞÇEV, KENNEDY'YE MESAJ GÖNDERDİ

Sovyetler Birliği Başbakanı Nikita Kruşçev, Amerikalı iş adamı William Nox'a, Başkan Kennedy'e hitaben kaleme alınmış bir mesaj vermiştir.

Kruşçev'le üç saat on beş dakika süre ile görüşen şirket başkanı, mesajın muhtevasını açıklamayı reddetmekle birlikte, görüşmede Kûba meselesinin ele alındığını belirtmiştir.

(**Milliyet Gazetesi**, 25 Ekim 1962, s. 1-7.)

EK 113

"KÜBA'DAKİ ABLUKA HATTINDA BEKLENEN SOVYET GEMİLERİNDEN BAZISI ROTALARINI DEĞİŞTİRDİLER"

"Londra, 24 (a.a. – A.P. - Radyo) – Küba krizinin üçüncü günü, infilak seviyesine varan gerginlik devam etmiş olmasına rağmen, nispeten sakin geçmiştir. Kruçef, dünkü Sovyet resmi tebliğine uyan yumuşak bir mesaj göndermiş, harbe sebep olmıyacağını söylemiştir. Beklenen ilk ve en önemli gelişme, harb malzemesi yüklü Sovyet şileplerinin Amerikan Deniz ve Hava Kuvvetlerinin bütün şiddetiyle tatbik etmekte oldukları kısmi abluka dolayısıyla Küba etrafındaki savaş gemileri ve uçaklardan müteşekkil çembere çarpmasıdır. Türkiye saatiyle 17 de bir basın toplantısı yapan Amerika Savunma Bakanı Mac Namara, harb malzemesi taşıyıp taşımadıklarını bilmediği 25 kadar Sovyet gemisinin Atlantiği geçerek Küba'ya doğru yol almakta olduğunu açıklamış, "Sovyet gemilerinin Amerikan harb gemileri ve uçaklariyle 24 saat içinde karşılaşmaları ihtimal dâhilindedir" demiştir.

Mac Namara şunları ilave etmiştir:

"Halen Küba'da 1,000 balistik füze harekâta hazır vaziyette bulunmaktadır.

Hâlihazırda yedekleri silah altına çağırmayı düşünmüyoruz. Bununla birlikte, Kennedy'nin talebi üzerine Kongrenin 3 Ekimde kabul ettiği kararlara göre 150.000 kişiyi silah altına çağırabiliriz."

Yasak edilen silahlar

Öte yandan, Kennedy'nin imzalamasından sonra yürürlüğe giren kararnameye göre, Amerikanın, Küba'ya sokulmasını yasak ettiği silahlar şunlardır:

"Karadan – karaya güdümlü mermiler, bombardıman uçakları, bombalar, havadan-karaya roketler ve güdümlü mermiler, bu güdümlü mermiler için başlıklar, güdümlü mermilerin işletilmesine yarıyan her türlü mekanik ve elektronik cihazlar, Savunma Bakanı Mac Namara tarafından belirtilen diğer tip silahlar."

Tehlikeli bölge

Amerikan Deniz Kuvvetleri bu sabah Küba etrafındaki Amerikan ablukası dolayısıyla Küba karasularının ve civarının bütün ticari gemiler için tehlikeli olduğunu ilan etmiştir.

Atlantikte seyir halinde bulunan bütün gemilere gerekli ihtar radyo ile yapılmış bulunmaktadır. Gemilere gönderilen mesajda: "Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Kennedy, Küba'ya taarruz silahlarının sokulmasına mani olmak üzere bir karantina koymuş bulunmaktadır" denilmektedir. Mesajda ayrıca Küba ile Haiti arasındaki geçitin, Florida ile Küba arasındaki Florida Boğazının ve Meksika Körfezindeki Yucatan Boğazında seyretmenin tehlikeli olduğu ihtar edilmektedir. Gemilere Dominik Cumhuriyeti ile Puerto Riko arasındaki Mona Boğazından geçmeleri tavsiye edilmektedir. Florida Boğazında seyreden gemilerin Florida sahillerine yakın geçmeleri de ayrıca tavsiye edilmektedir.

Hizmet süresi 1 yıl uzatıldı

Öte yandan Amerika, deniz kuvvetleri personelinin hizmet süresinin bir yıl uzatıldığını bildirmiştir. Pentagon, Küba ablukasının devamlı ve dünyanın içinde bulunduğu kriz göz önünde tutularak Amerikan deniz kuvvetlerindeki yedek personelin hizmet sürelerinin bir yıl uzatılmasına karar verdiğini açıklamıştır.

Kararın, ablukayı devam ettirmek için lazım olan insan gücünün temin edilmesi için alınmış olduğu bildirilmektedir.

Şimdiki halde Amerikan bahriyesinin mevcudu 661,294, deniz piyadelerinin yekûnu ise 192,311 dir.

Abluka nasıl tatbik edilecek?

Amerika Savunma Bakanlığı, ablukanın nasıl tatbik edileceği hususunda aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

"Amerikan donanması, gemileri durduracak ve deniz piyadeleri ile deniz kuvvetlerine mensup yeterli sayıda silahlı müfrezeler gemilere çıkarak, araştırma yapacaklardır. Durdurma ve arama sırasında herhangi bir mukavemetle karşılaşıldığı takdirde asgari ölçüde kuvvet kullanılması yoluna gidilecektir."

Hububat satışı durduruldu

Amerikan Ziraat Bakanlığı da, Küba krizini göz önünde tutarak Amerikan hükümetinin elinde bulunan hububatın satışını ikinci bir emre kadar yasak etmiştir.

Bu konuda konuşan Ziraat Bakanı: "Satışları durdurarak Küba krizi devamınca ihtiyaçlarımızı ve elimizdeki stokları gözden geçirmek kararındayız" demiştir.

Meçhuller

Amerikan hükümeti mensupları Küba etrafındaki abluka kordonunun adadan ne kadar uzaklıkta olacağı hususunda kesin bir bilgi vermemektedirler. Kennedy'nin kararnamesinde "münasip bir uzaklık"tan bahsedilmiştir. Macnamara ise, kordonun karasuları dışında olacağını söylemiş bulunmaktadır.

Fakat karasularının kaç mil olarak kabul edildiği açıklanmamıştır. Birleşik Amerika karasularını 3 mil kabul etmektedir. Buna karşılık komünistler, karasularını 12 mil olarak tanımaktadırlar.

Küba'yı abluka harekâtını Oramiral Dennison idare etmektedir.

Aynı zamanda Atlantik Müttefik Kuvvetleri Yüksek Kumandanı ve Kuzey Amerika İttifakı Atlantik Kuvvetleri Kumandanı da bulunan Dennison'un emrinde bulunan kuvvetler takriben şöyledir:

- 200 uçak,
- 400 harb gemisi,
- Atom enerjisi ile işleyen polaris füzeleri ile mücehhez denizaltılar.

Kritik nokta

Krizin dönüm noktasını teşkil edecek husus hala karanlıktır. Sovyet şilepleri Amerikan kordonuna çarptıkları zaman nasıl hareket edeceklerdir? Bu hususta şimdiye kadar hiçbir aydınlatıcı bilgi elde edilememiştir.

Sadece "Washington Post" gazetesinin bugün bildirdiğine göre, Amerikadaki Sovyet askeri ataşeleri, Küba yolunda olan Sovyet gemilerine Amerikan

donanmasının emrini dinlemiyerek kendilerini aratmaya müsaade etmemeleri hakkında emir verilmiş olduğunu kulaktan kulağa yaymaktadırlar.

Sovyet Deniz Ataşesinin ayrılması ve yerine yenisinin gelmesi dolayısıyla Sovyet Sefaretinde verilen davete Büyük Elçi Dobrynin son dakikalarda katılmıştır.

Misafirlerin dağılmasına yakın salona gelen Dobrynin, Washington Post muhabirinin bildirdiğine göre, çok düşünceli görünmekteydi. Fakat Dobrynin kendisini bu zamana kadar sefaretin üçüncü katında meşgul eden meselenin ne olduğuna dair sorulan sualleri cevapsız bırakmıştır.

Kruçef'in ilk demeci

Sovyet Başbakanı Kruçef, İngiliz folozofu Russel'a gönderdiği bir cevabi mesajda ilk defa olarak Amerikan ablukasına temas etmiş, "bir savaşı önlemek için bütün imkânlarımızı kullanacağız" demiştir. Sovyet Hükümet Başkanı, "Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti soğukkanlı olmalı ve en ciddi sonuçlar doğurabilecek korsanlık hareketlerinin yapılmasını önlemelidir" diye ilave etmektedir.

Sovyet Başbakanı şöyle devam etmektedir:

" – Amerika Birleşik Devletleri korsanlık planlarını tatbik mevkiine koyarlarsa, Sovyet hükümeti mütecavize karşı savunma tedbirleri almaya mecbur kalacaktır."

"O sırada yapılacak başka bir şey olmıyacaktır" diyen Sovyet Hükümet Başkanı, "Atom silahı kullanılmadıkça, bir felaketin önüne geçmenin mümkün olduğunu" işaret etmektedir.

Kruçef, Sovyetlerin ne pervasız bir vereceğini, ne de "Amerikanın salahiyetsiz hareketleri dolayısıyla tahrik edilebileceğini" bildirmiştir.

Tass Ajansının bildirdiğine göre, Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanlığı, Küba'ya karşı aldığı tedbirler hakkında Birleşik Amerikanın verdiği notayı reddetmiştir. NATO Moskovadaki Amerikan Büyükelçiliğine iade edilmiştir.

Amerikan notasına ek olarak, Küba'nın denizden ablukası için Amerika tarafından alınan ihtiyati tedbirlerin bir listesi de sunulmuştu.

Neşredilen resimler

Sovyet Deniz Ataşesinin Küba yolundaki Sovyet gemilerine Amerikan donanmasının emirlerini dinlememeleri ve yüklerinin kontroluna müsaade etmemeleri hakkında emir verildiğine dair söylediği sözler hakkında bir açıklamada bulunmak istemiyen Büyük Elçi, "O askerdir, ben siyaset adamıyım. Donanmayı ne emir verilmiş olduğunu o benden iyi bilir" demiştir.

Amerikan Savunma Bakanlığı, Küba'da inşa edilen Sovyet füze üslerinin havadan çekilmiş olan 14 adet fotoğrafını neşretmiştir.

Aynı resimlerin bir kısmı da Londrada neşredilmiştir.

Fotoğraflarda Küba'ya jet bombardıman uçakları getirmiş olan 2 Sovyet gemisinin resimleri bariz olarak görülmektedir.

Diğer resimlerde orta ve uzak mesafe füze üsleri görülmektedir.

Castro konuştu

Küba Başbakanı Fidel Castro, bugün Kübalılara hitaben televizyonda yaptığı konuşmada, Birleşik Amerikanın Kübayı abluka altına almasını, "İkinci Dünya Savaşındanberi en tehlikeli macera" olarak vasıflandırmıştır.

Birleşik Amerikanın, Küba ihtilalini ezmek için aldığı bütün tedbirlerin başarısızlığa uğraması üzerine bu yola başvurduğunu ifade eden Kübalı lider, "Bir İmparatorlukta, küçük ve zayıf bir milletin ihtilali arasında ölüm kalım savaşına girişildiğini" söylemiştir.

Birleşik Amerikanın Kübaya karşı Castro rejiminin kurulduğu ocak 1959 dan beri tecavüze giriştiğini iddia eden Castro, iktisadi sahada Amerikanın aldığı tedbirlerden örnekler vermiş ve Amerikayı Amerikan Devletleri Teşkilatı içinde Küba aleyhtarı "oyunlar" çevirmekle itham etmiştir.

Dün gece saat 22 den (GMT) itibaren Küba Silahlı Kuvvetlerinin "Savaş durumuna" getirildiğini bildiren Castro, Küba'nın abluka altına alınmasına sebep olarak Kennedy'nin ileri sürdüğü hususların "tamamiyle asılsız" olduğunu söylemiş ve Kennedy'yi "Rio Paktını harekete geçirebilmek için" Kübanın atom silahlarına sahip olduğu iddia etmekle itham etmiştir.

Tahminler

Öte yandan Kübada seferberlik tedbirleri taviye edilmiştir. İlgili makamlar hava alanlarını kapatmışlardır. Bu suretle memleketin dış dünya ile irtibatı kesilmiştir.

Başkan Fidel Castro Başkumandanlığı üzerine almıştır. Sokaklarda çok sayıda subay görülmektedir. "Küba'ya evet, Yankee'lere hayır" teması üzerine nümayişler tertiplenmektedir. Yol kavşaklarındaki hoparlörlerle devamlı olarak marşlar çalınmaktadır. Ağır makineli tüfek uçaksavar bataryaları limanın giriş yerlerine ve sahildeki yollar boyuna yerleştirilmiştir. Tren istasyonlarında, radyo binasında Bakanlıklarda nöbetçilerin sayısı artırılmıştır. Harbiye Bakanlığına giden yol bir tank ile kapalıdır.

İki Sovyet yük gemisi bu sabah limana girmiştir. Denizcilik çevreleri, abluka tedbirlerinin henüz hissedilir bir tesir yapmadığını söylemektedirler. Limanda halen 25 gemi bulunmaktadır. Önümüzdeki günlerde Sovyet Rusya tarafından kiralanmış olan birçok geminin limana girmesi beklenmektedir.

Amerikanın Küba'yı askeri abluka altına alması burada dün gece endişe ve gerginliğin başlamasına sebebiyet vermiştir.

Ev kadınları, zaten yokluğu çekilen birçok maddelerin büsbütün ortadan kalkmasından korkarak yiyecek satan dükkânlara akın etmişlerdir.

İngiliz sigorta şirketleri, Küba'ya gidecek olan gemilerden "harb" primi alınmasına karar vermiştir.

Karar, Küba'daki Amerikan ablukası devam ettiği müddetçe devam edecektir.

İkinci buhran Türkiyede mi?

Âyan Meclisinde New York'u temsil eden Jacob Javits, dün "esir milletler meclisi"nin bir toplantısında yaptığı konuşmada demiştir ki:

“ – Küba buhranı, daha sonra ortaya çıkacak buhranların birincisidir. İkinci buhran Berlin’de, Türkiye’de, Asyada veya bir başka yerde çıkacaktır. Amerikan halkı bu ilk buhranda Başkan Kennedy’yi elbirliğiyle desteklediği takdirde, ikinci buhran memleketimizin azimli davranışının daha az olacağı bir bölgede çıkabilir.”

Moskova’da nümayiş

Kübaya karşı girişilen abluka hareketini protesto etmek maksadiyle 100 kadar Moksovalı genç, Amerikan Büyük Elçiliği önünde nümayiş yapmışlardır.

Nümayişçilerden 75 dakika sonra ortaya çıkan polisler ekseriyetini orta mektep talebelerinin teşkil ettiği kalabalığı dağıtmıştır.

Son Dakika:

Amerikan Savunma Bakanlığının bugün sabaha karşı saat 03 te yaptığı açıklamaya göre, Küba’ya gitmekte olan Sovyet gemilerinin bazısı yol değiştirmişlerdir. Bu gemilerden rotalarını Küba’dan başka bir istikamete çevirmelerinin Amerikanın Küba’ya sokulmasını yasak ettiği silahlarla yüklü gemiler oldukları sanılmaktadır.”

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 25 Ekim 1962, s. 1-5.)

EK 114

"BAKANLAR KURULU DÜN DE İKİ TOPLANTI YAPTI"

"ANKARA, ÖZEL-BAKANLAR Kurulu dün saat 10 da ve 17.30 da yaptığı iki toplantıda, Kûba olaylarını görüşmüştür.

Genel Kurmay Başkanı Cevdet Sunay iki toplantıya, Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel de öğleden sonrakine iştirak etmişlerdir.

GÜRSEL'İN DEMECİ

Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, dün ikinci bir demeç vererek, "Amerika'nın tutumunu anlayışla karşılamak gerektiğini" açıklamıştır.

Cumhurbaşkanı şunları söylemiştir:

"Amerika bizim dostumuz ve müttefikimizdir. Binaenaleyh, Amerika'nın tutumunu anlayışla karşılamak lazımdır. Bir Türk milleti olarak, bağlı olduğumuz andlaşmalara mutlak surette riayet edeceğimiz gibi, milletimizin ruhunda mevcut asil vefakârlık dolayisiyle de dostlarının müşkül zamanında yanında bulunması kadar tabii bir şey olamaz."

ERKİN'İN TEMASI

Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin de saat 16 da Amerikan Büyükelçiliği Müsteşarını makamına davet ederek İnönü'nün konuşması hakkında bilgi vermiştir.

Rusya'nın Ankara Büyükelçiliği dün Dışişleri Bakanlığı ile temasa geçmek için teşebbüste bulunmamış, İnönü'nün Meclisteki konuşması arasında da hiçbir Rus diplomatının salonda olmadığı görülmüştür."

(**Milliyet Gazetesi**, 25 Ekim 1962, s. 1-7.)

EK 115

"İNÖNÜ DÜN MİLLET MECLİSİ İLE SENATOYA İZAHAT VERDİ"

"Ankara, 24 (Cumhuriyet-Teleks) – Millet Meclisinin bugün saat 15 te, Başkan vekillerinden Rafael Aksoy'un başkanlığında yaptığı toplantıda, gündeme geçilmeden söz istiyen Başbakan İsmet İnönü, Amerika Birleşik Devletlerinin, Küba hakkındaki kararı müvacehesinde Türkiyenin durumuna dair şu konuşmayı yapmıştır:

"Muhterem arkadaşlar,

Bildiğiniz gibi, müttefikimiz Amerika Birleşik Devletleri, kendi aleyhine taarruz hazırlıkları yapıldığı endişesi ile Küba'ya karşı abluka ilan etmiştir. Gerek açık beyanatında ve gerek bize gönderdiği bilgide, Amerika emniyetine karşı duyduğu tehlikeyi anlatmakta ve tehlike unsurlarının ortadan kalkması için barış yolu ile mümkün olan gayreti göstereceğini söylemektedir.

Birleşik Amerika milletinin sulh içinde yaşamayı samimiyetle arzu eden büyük bir millet olarak ihtilafların sulh yolu ile halledilmesine çalışmakta, iyi niyet sahibi olduğuna emniyetimiz vardır.

Bütün temennimiz ve ümidimiz, dünya ölçüsündeki ihtilafın barış vasıtalariyle halledilmesidir. Ancak hadiseler, tamamiyle bizim kontrolümüz haricinde husule gelmiştir ve bu şekilde cereyan etmektedir. Buhranın ne neticeye müncer olacağını kestirmek, bizim için mümkün değildir. Bütün milletlerin yardımı ile barışçı bir hal şekli muhtemel olduğu gibi, soğuk harbin, yeni ve şiddetli bir uzun devrine her memleketin girmesi, ihtimali de mevcuttur. En fena ihtimal, hadiselerin, insanları ve devletleri sürüklemesi önlenemiyerek hiç kimsenin arzu etmediğini söylediği bir genel hab şekline girmesidir.

Dündenberi, Küba ablukasının dünyadaki akisleri ile biz de yakından ilgiliyiz. Güvenlik Konseyine, Amerika Birleşik Devletleri başvurmuştur. Aynı şekilde Küba ve Sovyet Rusyanın da başvurduğu haber verilmektedir. Birleşmiş Milletlerde büyük ölçüde endişe ve araya girme arzusu görülüyor. Müzakereler, ne kadar şiddetli sözler içerisinde cereyan etse, bu hal, yine barış yolu içinde bir çare aramak teşebbüsüdür. Ablukanın, iki tarafta göreceği tatbikat şekli, bugün ihtilafı arttıracak ilk tehlike gibi görülüyor. Bu akşamdan itibaren bir iki gün zarfında enternasyonal durumun istikameti daha açık görülebilecektir.

Türkiyenin durumu şudur:

Barış içinde yaşamak istiyen bir milletiz. Milletlerarası ihtilafların barış yolu ile hallini candan arzu ediyoruz. Vahim tehlikelere maruz kalmış bir millet olarak aynı kaderde bulunan milletlerle tamamiyle tedafüi ittifaklarımız vardır. Biz, tehlike karşısında bulunduğumuz vakit, müttefiklerimizden tesanüt vazifelerini yapmalarını istiyeceğimiz gibi, müttefiklerimizden biri, bizden vazifemizi ifa etmemizi talep ettiği vakit biz de mükellefiyetimizi elbet yerine getireceğiz. Bugünkü vaziyette Birleşik Amerikanın şikâyetini ve ciddi endişesini sadık bir müttefik olarak

ehemmiyetle göz önünde bulunduruyoruz. Bu nazik zamanlarda umumi buhrana yeni unsurlar katılmasına sebep olmıyacak bir sükûn ve itidal havası içinde vaziyeti takip ediyoruz.

Böyle zamanlarda, dünyanın her tarafında bazı havadis ve haberler sızar. Bunları dürüst hareketine emin olan insanların soğukkanlılığı ile karşılıyacağız. Memleket içinde sabotaj hareketleriyle vaziyetimizi karıştırmak ve zayıflatmak teşebbüsleri olacağı sezilmektedir. Kaynağı, tabiatiyle dışarıda olacak bu gibi teşebbüsleri, kuvvetle ve metanetle karşılıyacağız. Büyük buhran günlerinde haklı, kararlı ve vecibelerine sadık barışçı bir milletin yolunda yürüyeceğiz.

Maruzatım, bugün bundan ibarettir. Hadiseler, inkişaf ettikçe, Dışişleri Bakanımız, Büyük Meclise daha geniş maruzatta bulunacaktır. Sizi hürmetle selamlarım."

Başbakan İsmet İnönü, bu konuşmasını, bugün saat 15,40 ta Cumhuriyet Senatosunda da tekrarlamıştır.

Dünya müspet karşıladı

Londra, 24 (Radyo) – Dünya radyoları ve akşam gazeteleri Türkiye Başbakanı İsmet İnönü'nün bugün öğleden sonra Millet Meclisi ve Senatoda yaptığı konuşmaya geniş yer vermişler ve politik yazarların tefsirleri müspet olmuştur. Mesela resmi Paris radyosunun tefsircisi şunları söylemiştir:

" – İnönü, Küba buhranı karşısında Türkiyenin durumunu vazih olarak belirtti. Türkiye lideri bahse konu konuşmasiyle, Küba buhranı karşısında NATO'nun âzaları tarafından gösterilen metanete kuvvet vermektedir."

Öte yandan Kuzey Atlantik Paktı Teşkilatı Daimi Konseyi son 3 gün içindeki üçüncü toplantısını yapmıştı. Yetkili çevrelerden öğrenildiğine göre, teşkilata üye memleketler, Küba'nın abluka altına alınması ile ilgili Amerikanın kararını tam olarak desteklediklerini ifade etmişlerdir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 25 Ekim 1962, s. 1-5.)

EK 116

"HARP ÇIKACAK MI?"

"Amerika'nın abluka kararından sonra ortaya çıkan tehlikeli durum karşısında şimdi herkesin endişe ile sorduğu sual şudur: Kûba meselesi yüzünden bir dünya harbi çıkabilir mi?

Şüphesiz kimse bu soruya kat'i bir cevap veremez. Başkan Kennedy dahi kararını açıklarken bundan sonraki gelişmeleri kestirmenin zor olduğunu söylemiştir. Amerikan Hükumeti kararını verirken harp riskini de göze almıştır. Şimdi Ruslar da aynı riski göze alarak icap ederse Sovyetlerin Amerikaya karşı nükleer bir harbe girişeceğinden bahsediyorlar.

Halen muhakkak ki Soğuk Harbin en kritik ve tehlikeli bir devresinde bulunuyoruz. Bundan önce de Süveyş, Laos, Kongo, Berlin gibi ihtilaflar ciddi buhranlar yaratmış ve her seferinde "harp çıkacak mı?" suali sorulmuştur. Geçmişteki krizlerin silahlı çatışmaya yol açmaması, şimdi veya gelecek için bir garanti değildir. Ancak bütün tehditlere ve gerginliğe rağmen, tarafların nükleer bir harbe girmek istemedikleri ve bunu önlemek için çalışacakları da bir gerçektir. Nitekim bir hal çaresi için derhal Birleşmiş Milletlere başvurulmuştur.

Tehlike Amerikalıların, Kûbaya harp malzemesi taşıyan Rus gemilerini kontrol etmek ve geri çektirmek istemesi üzerine patlak verebilir. Moskova buna müsaade etmiyeceğini ve gemileri batırıldığı takdirde aynı şekilde mukabelede bulunacağını söylüyor. Bu takdirde, Karaip denizinde silahlı bir çatışma cereyan edebilir. Bu, dünya çapında bir atom harbine yol açar mı? Risk mevcut olmakla beraber, tarafların işi bu raddeye getirmemeleri beklenebilir.

Şimdiki buhrana sebep, Washington'un abluka kararıdır. AMERİKA NEDEN BÖYLE BİR TEDBİR ALMAK LÜZUMUNU DUYDU?

Kennedy'nin de izah ettiği gibi, sebep Rusların gizlice ve sür'atle Kûba'ya, taarruz için kullanılan orta menzilli, atom başlıklı balistik füzeler yığmaları, adayı bir Sovyet üssü haline getirmeleridir. Böylece yalnız Birleşik Amerika değil, bütün Amerika kıt'ası Rus füzelerinin tehdidi altına girmektedir.

Amerika bu kararı her şeyden önce askeri mülahazalarla vermiş ve Kûba'daki Komünist rejimini devirmek için değil, fakat sadece adaya yeni füzelerin naklini önlemek için harekete geçmiştir. Mamafih Kennedy'nin iç ve dış politika mülahazalarile de bu tedbirlere başvurduğu şüphesizdir.

Önümüzdeki ay yapılacak Kongre seçimleri için hararetlenen kampanyada en mühim mevzu Kûba olmuştur. Kennedy bu meselede zayıf davranmakta itham edilmiş, Demokrat veya Cumhuriyetçi herkes, "bir şeyler yapılmasını" istemiştir. Genç Başkanın ani kararında muhakkak ki bunun da tesiri olmuştur.

Son olayı daha iyi anlayabilmek için biraz geriye dönmek lazım. KÛBA NEDEN YENİ BİR ÇIBAN BAŞI OLDU?

Ocak 1959'da Castro diktatör Batista'yı devirdiği zaman, bütün dünya onu alkışlamıştı. Sakallı ihtilalci, iktidara geçer geçmez bazı köklü reformlar yapmağa başladı. Bu arada Amerikalılara ait büyük çiftlik ve topraklara el koydu. Washington buna aynı setlikle mukabele etti ve Kûbadan şeker ithalini kesti. Havanada Marksistleri iş başına getiren Castro bu sefer ticaret ve iktisadi yardım için Rus blokuna döndü. Amerikanın karşı tedbirleri neticede Kûbayı tamamen, Sovyet nüfuz sahasının içine itti. Geçen yıl Amerikan Hükumetinin teşvikile yapılan istila fiyaskosu Havana ile Washington'un arasını büsbütün açtı. Castro bu sefer Sovyetlerden büyük çapta askeri yardım talep etti ve bunu sağladı. Nitekim geçen Temmuzdan itibaren Rus askeri personeli, Rus yapısı modern silahlar ve füzeler Kûbaya aktı. Neticede Karaip'lerin cennet adası, bir Sovyet askeri üssü haline geldi.

Milletine hür ve demokratik bir rejim vaad ederek ihtilali yapan ve iş başına geçen Castro'nun başka bir yol tuttuğu ve memlekete Komünizmi getirdiği bir gerçektir. Keza Castro'nun bütün Latin Amerikaya kendi Amerika aleyhtarı ve Marksist düşüncelerini yaymağa çalıştığı ve ihtilal propagandası yaptığı da hakikattir. Washington'u endişelendiren ve harekete geçmeğe sevkeden esas amil de budur.

Buna karşı ne yapılabilir? Kennedy bazı iktisadi tedbirlere başvurmak istemiş, mesela müttefik gemilerinin Kûba mallarını boykot etmesi için çağrıda bulunmuş, fakat bunda muvaffak olamamıştır. Aslında bu kısmi boykot da durumu değiştirecek değildi. Bu sefer daha zecri bir tedbir olarak, deniz ablukasına karar verilmiştir.

AMERİKANIN KARARI SİYASİ BAKIMDAN NE NETİCE VEREBİLİR?

Bir kere Kûbanın tehlikeli bir füze üssü haline gelmesi, Latin Amerika devletlerini Washington'un politikasını desteklemeğe sevketmiştir. Batı Avrupa ve diğer hür devletler, Rusları Amerika kıtasında yeni bir buhran yaratmakla suçlandırmakta, fakat hepsi alınan tedbiri tasvib etmemektedir. Sovyet bloku ise bilhassa Asya ve Afrikadaki tarafsızların desteğini kazanmak için son gelişmeleri istismar etmektedir.

Asıl politik mücadele Birleşmiş Milletlerde cereyan edecektir. Veto neticesinde mesele herhalde Güvenlik Konseyinden Genel Kurula gelecek ve tavsiyeler ihtiva eden bir karar çıkacaktır.

Meselenin kökünden halli için diğer bir ümit vardır: O da Kennedy il Kruşçev arasında bir görüşmedir. Kûba buhranı bunu artık kaçınılmaz bir zaruret haline getirmektedir.

İş konuşmağa gelince, hiç olmazsa şimdiki gerginlik ve tehlike uzaklaşmış olacaktır."

(Sami Kohen, **Milliyet Gazetesi**, 25 Ekim 1962, s. 2.)

EK 117

"AMERİKA VE RUSYA ANLAŞMA YOLUNA GİRDİ"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'ın Kûba ihtilâfını barış yoluyla hâl için girişmiş olduğu gayretler sonuç verme yoluna girmiştir. Başkan Kennedy ile Sovyet Başbakanı Kruşçev, B. M. Genel Sekreterinin barış çağrısına verdikleri cevaplarda konuyu barışçı yollarla halletmek istediklerini bildirmişlerdir.

Genel Sekreter U Thant, Kennedy ve Kruşçev'e gönderdiği mesajlarda Kûba buhranının halli için tarafların görüşmeleri gerektiğini ifade etmiş ve bunun için de 2-3 hafta için Rusya'nın Kûba'ya sevkiyatı durdurmasını, Amerikanın da bu zaman içinde ablukaya ara vermesini istemiştir.

MESAJLAR

B. M. Genel Sekreteri mesajlarının dışında, Güvenlik Konseyinde yaptığı konuşmada teklifini savunmuştur. U Thant'a ilk cevabı Sovyet Başbakanı Kruşçev vermiş ve teklifi Amerika'nın ablukaya ara vermesi şartı ile kabul ettiğini bildirmiştir.

Tass Ajansı tarafından açıklanan Sovyet Başbakanının cevabı mesajı şöyledir:

"Sayın Bay Thant

Mesajınızı aldım ve ihtiva ettiği teklifi dikkatle okudum. Teşebbüsünüzü memnuniyetle karşılamaktayım. Sovyet hükumeti de durumu B. M. in derhal müdahalesini icap ettiren gayet tehlikeli bir durum saymaktadır.

Teklifinizin, barışın menfaatlerine uygun olduğunda da sizinle mutabık bulunduğumu beyan ederim.

Saygılarımla N. Kruşçev"

Başkan Kennedy'nin mesajı ise dün gece B. M. deki Amerikan baş delegesi Stevenson tarafından açıklanmıştır. Başkan mesajında şöyle demiştir:

"Siz dün göndermiş olduğunuz mesajı yazmaya sevkeden sebepleri takdir ediyorum.

Güvenlik Konseyinde de açıkça belirttiğimiz gibi mevcut tehlike Kûba'ya taarruz silahlarının gizli olarak sokulmasından doğmuştur. Meselenin hal şekli silahların Kûba'dan çıkarılmasına bağlıdır.

Mesajınızda ve Güvenlik Konseyinde dün akşamki konuşmanızda bazı telkinlerde bulundunuz ve memnuniyet verici hal çarelerinin bulunabilmesi hususunda karar verebilmek için hazırlık müzakerelerine girişilmesini istediniz.

Büyükelçi Stevenson bu hususta sizinle derhal görüşmeye hazırdır.

Meselenin memnuniyet verici bir şekilde ve barış yolu ile hallini arzuladığımız hususunda sizi temin etmek isterim."

STEVENSON'UN KONUŞMASI

Mesajın açıklanmasından sonra konuşan Stevenson, Amerikanın Sovyet gemilerinin doğrudan doğruya bir karşılaşmayı ortadan kaldıran rota değiştirme

kararını memnuniyetle karşıladığını belirterek, "Sovyetler Birliğinin sadece barışa yönelen bu yeni tehdidi azaltmak amacı ile değil, fakat askıda bulunan bütün meselelere bir çözüm aramak için bizimle birlikte çalışacağını ümit ediyoruz" demiştir. Stevenson konuşmasında, Kûba'daki füze üsleri arasında 24 saat gibi kısa bir süre içinde inşa edilenlerin bulunmasının ve buradan atılacak bir füzenin 5 dakika içinde New York'a varabileceğinin belli olmasının nasıl bir taarruzî hazırlığı gösterdiğini ifade etmiştir.

ABLUKA KALKMIYOR

Beyaz Saray yetkilileri, Kûba'ya karşı ablukanın devam ettirileceğini ve adada Sovyet üsleri inşasının devam ettiğini bildirmişlerdir. İlgililer, Kennedy'nin U Thant'a cevabını izah ederken bu durumu da açıklamışlardır. Yetkili sözcü, Sovyet gemilerinin Kûba'ya doğru yol aldıklarını, bunların ne taşıdıkları hakkındaki bilgiyi ancak abluka sayesinde edinebileceklerini de belirtmişlerdir. Savunma Bakanlığı da halen nerede oldukları bilinmeyen 12-20 Sovyet gemisinin abluka sahasına girmeleri halinde mutlaka aramaya tâbi tutulacağını da belirtmiştir.

KÛBADA RUS GENERALLERİ

Kûba'daki ihtilal aleyhtarı bir yer altı teşkilatı, Castro'nun ordusuna halen, Sovyet generallerinin kumanda ettiğini iddia etmişlerdir. Teşkilat reisi Luis Fernandez Rocha'nın ifadesince, son 3 ayda Kûba'ya silah ve personel yüklü 87 Sovyet gemisi gelmiştir. Rocha, Kûba ordusunun halen 300.000 kişiden mürekkep olduğunu, hava kuvvetlerinin 185 Mig uçağile techiz edildiğini, Mariel koyunda da gizli Rus denizaltı üslerinin inşa edildiğini söylemiştir. Havana'dan gelen haberlere göre, Kûba'da halen endişeli bir hava huküm sürmekte, sokaklarda silahlı nöbetçiler devriye gezmektedir.

RUS MAREŞALİ NE DİYOR?

Rus Savunma Bakanı Mareşal Malinovski dün yaptığı bir konuşmada, Rus silahlı kuvvetlerinin herhangi bir duruma karşı koymağa hazır olduğunu söylemiş ve her çapta nükleer silahlar taşımağa muktedir roketlerden bahsetmiştir. Mareşal, son olarak Kuzey Kutbunda yapılan Rus denemelerinin nükleer silahların muazzam tahrip gücü ile roketlerin isabetini teyid ettiğini söylemiştir"

(**Milliyet Gazetesi**, 26 Ekim 1962, s. 1-7.)

EK 118

"SOVYET RUSYA KÜBA MESELESİNE NİHAYET TÜRKİYE'Yİ DE KARIŞTIRDI"

"Londra, 27 (a.a. – A.P. ve radyolar) – Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'ın müdahalesiyle gevşeme belirtileri gösteren Küba olayı yeni bir safhaya girmiştir. Sovyet Başbakanı Nikita Kruşef bugün Başkan Kennedy'ye hitaben bir demeç vermiş ve Küba'daki Sovyet üslerine karşılık Amerikan üslerinin de Türkiyeden çekilmesini istemiştir. Kruçef "Küba'daki ve Türkiye'deki üslerin 2 veya 3 hafta içinde aynı anda tahliyesini" teklif etmiştir.

Kruçef'in demeci

Moskova radyosu tarafından yayınlanan bu demecinde Kruçef, "Amerikanın güvenliği bakımından duyduğunuz endişeye tamamen hak vermekteyim. Fakat biz de aynı endişeleri duymakta ve aynı mesuliyetleri taşımaktayız" demiş, Sovyetler Birliğinin de askeri üslerle çevrili olduğunu, Türkiyede ve İtalyada bulunan füze üslerindeki füzelerin Sovyetler Birliğine tevcih edilmiş bulunduğunu ileri sürerek şunları söylemiştir:

Kruçef'in ileri sürdüğü şart

" – Sizin tecavüzi mahiyette telakki ettiğiniz silahları Kübadan çekmeğe ve böyle bir taahhüde Birleşmiş Milletler önünde de girişmeye hazırız. Şu şartla ki, Amerika da Sovyet Rusyanın endişelerini göz önünde tutarak, aynı mahiyetteki silahları Türkiyeden çeksin."

Kruçef, Kübadan ve Türkiyeden füze üslerinin tahliyesi konusunda bir anlaşmaya varılırsa, karşılıklı olarak girişilen bu taahhüdün tatbikını mahallinde kontrol edecek bir tahkik heyetinin teşkilini teklif etmiştir.

Kruçef mesajına şöyle devam etmiştir:

" – Küba ve Türk hükümetlerinin bu tedbirlerin uygulanması hususunda gerekli müsaadeyi vermelerinin icap edeceği tabiidir. En iyisi tam yetkili şahısların, aynı zamanda Güvenlik Konseyi ve ilgili devletlerin, yani Amerika Birleşik Devletleri Sovyetler Birliği, Türkiye ve Kübanın itimadına mazhar olmalarıdır. Bu şartlara uygun kimseler bulmanın mümkün olduğu kanaatindeyim.

Kruçef'in garantisi

Küba ve Türkiye halklarını tatmin etmek ve gerekli güvenlik garantilerini vermek maksadiyle bu taahhüde girişirken Türkiyenin egemenliğine ve sınırlarının bütünlüğüne riayet etmek, iç işlerine karışmamak, bu memleketi istila etmemek, Sovyet topraklarını böyle bir istilanın hazırlanması maksadiyle üçüncü bir memleketin emrine tahsis etmemek ve hatta Sovyet toprakları veya Türkiye'ye komşu diğer bir memleketin topraklarından hareketle bu memleketi istila etmek niyetinde olanlara mani olmak hususunda Sovyet hükümetinin resmen taahhüde gireceği bir deklarasyonu Güvenlik Konseyinde açıklayacağız."

Kruçef, füzelerin geri çekilmesi konusunda bir mutabakata varıldığı takdirde bunun "özellikle nükleer silahların yasaklanması konusunda bir anlaşmaya

varılmasına hizmet edeceği" düşüncesinde olduğunu belirtmiştir. Sovyet Başbakanı, Kübada mevzilendirilmiş olan silahların Sovyet subaylarının kontrolünde bulunduğunu, bu sebepten ötürü bu silahların A.B.D. nin zararına kullanılmasının ihtimal dışı olduğunu iddia etmiştir.

Washingtonda bir açıklama yapan Beyaz Saray sözcüsü Pierre Salinger, Moskova Radyosu tarafından yayınlanan demecin, Amerika hükümetinin eline geçmiş bir mesaj olmadığını belirtmiştir. Buna karşılık Kruçef'in demecinde yaptığı tekliflerle ilgili olarak bugün akşamüzeri Beyaz Saraydan bir açıklama yapılmıştır. Bildiride Amerika Birleşik Devletlerinin herhangi bir teklifi nazarı itibare almadan önce Kübada üsler kurulmasiyle ilgili çalışmalara son verilmesini, tecavüzi silahların işlemez hale getirilmesini ve Kübaya tecavüzi silah sevkiyatının durdurulmasını istemiştir. Beyaz Saray böylece zımmi olarak Kruçef'in Türkiye ve Kübadaki üslerin karşılıklı olarak tahliyesi teklifini reddetmiş olmaktadır.

Türkiyenin adının zikredilmediği bu bildiride şöyle denilmektedir:

Birbirini nakzeden bildiriler

"Sovyetler Birliği son 24 saat içinde birbirini nakzeden bazı teklifler yapmıştır. Birkaç saat önce Moskovada yayınlanan teklif de bunlar arasında yer almaktadır.

Bu sabah yayınlanan teklif, batı yarık küresi dışındakı milletlerin güvenliğini ilgilendirmekte ise de, son buhranın yaratılmasına sebep olan Sovyetlerin gizlice Kübadaki tecavüzi silahlar mevzilendirmeleri ile ilgili tehdit aslında batı yarım küresi memleketlerine müteveccihtir.

Bu tecavüzi silahların yerleştirilmesi ile ilgili ameliyeye süratle devam edilmektedir. Müzakerelerin makul bir şekilde yürütüleceğini temin etmenin ilk şart bu tehdidin derhal durdurulmasıdır. Bu bakımdan Amerika Birleşik Devletleri, herhangi bir teklifi ihzari mahiyette nazarı itibare alabilmezden önce, Kübada üsler kurulması ile ilgili çalışmalara derhal son verilmesli, tecavüzi silahlar işlemez hale getirilmeli ve Kübaya tecavüzi silah sevkiyatı durdurulmalıdır. Batı yarım küresinin dışında bulunan memleketlerin güvenliği meselesine gelince, Amerika Birleşik Devletleri ile müttefikleri uzun zamandanberi iki tarafta silahların tahdidi için münasip kontrol şekli aramaktadır. Sovyetlerin yarattıkları buhran ortadan kalkar kalkmaz bu gayretlere devam edilebilir."

Birleşmiş Milletlerde

Öte yandan Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant bugün Birleşmiş Milletlerdeki Amerikan Başdelegesi Adlai Stevenson ile üçüncü görüşmesini yapmıştır. Görüşme sonunda basın mensuplarına demeç veren Stevenson, "Mesele şimdi bütün yönleriyle tavazzuh ediyor" demiştir. Birleşmiş Milletlerdeki A.B.D. heyeti Kruçefin Kübadaki balistik üslerin sökülmesine karşı, Türkiyedeki NATO üslerinin kaldırılması yolundaki trampa teklifi hakkında yorumda bulunmayı reddetmişlerdir. Bununla birlikte U Thant'ın arabuluculuğu ile gelişen müzakerelerin "ana noktası"nı Kübadaki balistik füze üslerinin inşaatının süratli bir tempo ile devam etmekte olması teşkil etmektedir.

İngilterenin tepkisi

Büyük Biritanya, Kübaya karşı Türkiyeyi pazarlık konusu haline sokmağa matuf herhangi bir Sovyet teklifine kesinlikle karşı olduğunu açıklamıştır. Yetkili İngiliz siyasi çevreleri "trampa" hakkındaki Amerikan görüşünü paylaşmakta ve Doğu ile batı arasındaki müzakerelerin alanını genişletme imkânını düşünebilmek için önce Kübadaki Sovyet füze tesisleri ile ilgili çalışmalara devam edilmesinden meydana gelen ani tehdidin bertaraf edilmesi gerektiği üzerinde durmaktadırlar.

Sovyet gemileri abluka hattına girmiyecek

Öte yandan, Sovyet Başbakanı, füze üsleri ile ilgili bu açıklamasının yanı sıra, Küba buhranında Amerika ile Sovyetler Birliği arasında arabuluculuk yapmakta olan U Thant'a gönderdiği bir mesajda "Sovyet gemilerinin abluka sahası dışında kalmaları için emir verdiğini" bildirmiştir.

Kruçef bu emri, U Thant'ın talebi üzerine vermiş olduğunu belirtmektedir. U Thant, Kruçef'e gönderdiği bir mesajda, Küba'ya doğru seyretmekte olan Sovyet gemilerinin Amerikan abluka hattını teşkil eden gemilerle karşılaşmaları ihtimalinin, meselenin barışçı yollardan halledilmesini önliyeceğini belirtmiş ve bunun vahim sonuçlara yol açabileceğini ifade etmiştir."

(**Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Ekim 1962, s. 1-7.)

EK 119

"KRUŞÇEV TÜRKİYE'DEKİ ÜSLERİ PAZARLIK KONUSU YAPIYOR"

"MOSKOVA, A.P., A.A.-SOVYET Başbakanı Kruşçev, dün Başkan Kennedy'ye gönderdiği bir mesajda, Birleşik Amerika'nın kendi füzelerini Türkiyeden çekmesi halinde, Rusya'nın da Kûba'dan taarruz silahlarını geri çekeceğini bildirmiştir.

Başkan Kennedy, Kruşçev'in mesajı daha eline geçmeden Sovyet Başbakanının Türkiye'deki üslerle iligli teklifini reddetmiştir.

Kruşçev, Moskova radyosu tarafından yayınlanan bu mesajında, Türkiye'nin toprak bütünlüğüne ve içişlerine karışmamayı taahhüt etmeğe hazır olduğunu söylemiş, ancak Birleşik Amerika'nın da Kûba için buna benzer bir taahhütte bulunmasını istemiştir.

TÜRKİYE'DEKİ FÜZELER

Kruşçev'in Kennedy'ye gönderdiği mesajda, Rusya'nın Amerika'nın güvenliğini tehdit eden tehlikeler karşısındaki endişelerini gayet iyi anladığı belirtilmekte ve şöyle denilmektedir: "Biz de askeri üslerle çevriliyiz ve Türkiye'de, İtalya'da kurulmuş olan füze üslerindeki füzeler bize tevcih edilmiştir. Türkiye'de tesis edilmiş olan füze üsleri hududumuz üzerindedir. Bu bakımdan memleketlerimiz aynı durumda bulunuyorlar."

Rus Başbakanı, Kûba ve Türkiye'deki üslerin iki veya üç hafta içinde aynı zamanda tahliyesini teklif etmiş ve bunun Birleşmiş Milletler teftiş ekiplerinin nezaretinde yapılmasını istemiştir. Kruşçev'e göre bu ekiplerin, topraklarında kabulü bahsinde, Kûba ile Türkiye'nin müsadesini istihaal etmek güç olmayacaktır.

KÛBA'DAKİ ÜSLER

Mesajda Kruşçev şöyle demiştir: "Bütün dünya endişe içindedir ve bizlerden hareket beklemektedir. Ben, aramızdaki ihtilafın halline büyük bir ehemiyet atfediyorum. Bu ihtilafın halli nükleer silahların tasfiyesinde doğru bir adım teşkil edebilir. Kûba'daki Sovyet füzeleri esasen Sovyet subaylarının elindedir. Bu durumda bu füzelerin gelişigüzel kullanılması bahis konusu olamaz."

Sovyet lideri, Rusya'nın Türkiye, Amerika'nın da Kûba için vereceği taahhüdün resmen Birleşmiş Milletler önünde yapılmasını teklif etmiştir.

Mesajın başka bir yerinde Kruşçev, Kennedy'nin abluka kararını yürüten harb gemilerine, Sovyet gemilerile herhangi bir çatışmaya meydan vermemeleri hususunda emir vermesini "mâkul bir davranış" olarak vasıflandırmış ve "Bu, Birleşik Amerika bakımından olumlu bir adımdır" demiştir.

İNGİLTERE DE MUHALİF

Amerika hükûmetinin bir sözcüsü, Kruşçev'in Kennedy'ye gönderdiği ve evvelki gece Beyaz Saraya ulaşan mesajla dün Moskova radyosu tarafından yayınlanan mesaj arasında farklar olduğunu bildirmiştir. Evvelki geceki mesajda

Türkiye'den bahsedilmemektedir. Bir İngiliz resmi şahsiyeti de Sovyet teklifine katiyetle muhalif olduğunu ilan etmiştir."
(**Milliyet Gazetesi**, 28 Ekim 1962, s. 1-7.)

EK 120

"TEHDİT ETMİYORUZ, SULH İSTİYORUZ DİYEN SOVYET BAŞBAKANININ ÖNEMLİ KARARI: RUSYA KÛBA'DAKİ ÜSLERİNİ SÖKÜYOR"

"DIŞ HABERLER SERVİSİ-SOVYET Başbakanı Kruşçev dün Küba'daki üslerin sökülmesini ve füze ve roketlerin Rusya'ya geri getirilmesini emretmiştir.

Kruşçev, bu emri dünya sulhunun istikbalini düşünerek vermiş olduğunu bildirmiştir.

Başkan Kennedy de Kruşçev'in kararını memnuniyetle karşıladığını açıklamış ve Kûba buhranının başlangıcından beri ilk defa olarak özel çiftliğinde istirahate çekilmiştir.

Kruşçev üslerin sökülüşünde B.M. müşahitlerinin de hazır bulunabileceğini söylemiştir.

B.M. Genel Sekreteri U-Thant bu konuda bütün meseleleri karşılamaya hazır olduğunu bildirmiştir.

Sovyet Başbakanının bu kararı, Başkan Kennedy'ye bir mektupla bildirildiği gibi Moskova radyosu ve televizyonunda da yayınlanmıştır.

Kruşçev'in NATO ve Varşova Paktı kuvvetleri arasında da müzakerler yapılmasını istediği bildirilmektedir. Kruşçev, radyodaki konuşmasında "Tehdit etmiyoruz, sulh istiyoruz" demiştir.

Kûba üzerinde uçan Amerikan uçaklarından şikâyet eden Sovyet Başbakanı bu gibi hareketlerin harbe sebep olabileceğini ihtar etmiştir.

Konuşmasında bir gün evvel Kûba'daki üslerin Türkiyedeki üsler kaldırıldığı takdirde kaldırılacağına dair yapmış olduğu tekliften hiç bahsetmeyen Kruşçev, bu durumda Amerikadan artık Kûba ablukasını kaldırmasını istemiştir.

Kruşçev Başkan Kennedy'nin Küba'daki üslerin sökülmesi işinin NATO ve VARŞOVA Paktı üsleri meselesinden ayrı mutalaa edilmesi gerektiğine dair Vaşingtondaki Sovyet elçiliğne vermiş olduğu mektuptaki teklifi kabul ettiğini belirtmiştir.

KRUŞÇEVİN MESAJI

LONDRA, A.P.-Kûba olayları ile ilgili olarak Kruşçev'in Başkan Kennedy'ye gönderdiği mesajda şöyle denilmektedir:

"Muhterem Cumhurbaşkanı, 27 Ekim 1962 tarihli mektubunuzu aldım. Dünya sulhünün korunması için göstermiş olduğunuz hassasiyeti takdir etmekteyim.

İkimizin de ne cins silahlar olduğunu pek iyi bildiğimiz Kûba'daki silahların mevcudiyetinin Amerikan milletinde meydana getirdiği huzursuzluğu anlamış bulunmaktayım.

Tehlikeli bir safhaya doğru sür'atle gitmekte olan anlaşmazlığı ortadan kaldırmak ve Düya sulhuna hizmet etmiş olmak, sulh isteyen herkese itimat telkin etmek ve sulh istediklerinden emin olduğum Amerikan milletini teskin etmek için

Sovyet Hükumeti Kûba'daki üslerin sökülmesini emretmeye ve bu üslerdeki füze ve roketlerin Rusya'ya geri getirilmesine karar vermiştir.

Emir ilgililere tebliğ edilmiş bulunmaktadır.

Muhterem Başkan, size evvelki mektuplarımda yazmış olduğum gibi şunu belirtmek isterim ki, Sovyet Hükumeti kendisini bir istila tehlikesi karşısında gören Kûba Hükumetinin talebi üzerine, bu memlekete iktisadi sahada olduğu gibi askeri alanda da yardım etmeyi kabul etmiştir.

Havana limanı bombardıman edilmiştir. Bunun hiçbir mesuliyetleri bulunmayan Kûbalı mülteciler tarafından yapıldığı bildirilmiştir. Böyle olması mümkündür. Fakat, bu topraksız kimselerin nerede barındıkları ve kimden yardım gördükleri suali ortaya çıkmaktadır. Birisinin bu kimselerin ellerine silah vermekte olduğu açıkça gözükmektedir.

Muhterem Başkan, şunu bir defa daha tekrar etmek isterim ki, Sovyet hükumeti Kûba'ya sadece bu memleketin talebi üzerine ve savunma maksadı ile askeri yardımda bulunmuştur.

Rusya, Kûba'nın âni bir hücuma karşı koyabilmesi için tesisler kurmuştur. Siz bu tesislerde taarruz silahlarının da bulunduğunu iddia ediyorsunuz. Sizin, Kûba'ya, ne Amerika'nın ne de herhangi bir Batı yarım küresi devletinin taarruz etmiyeceğini bildiren 27 Ekim 1962 tarihli mektubunuzu kat'i bir teminat kabul ederek bu memlekette savunma üslerinin bulunmasına artık lüzum olmadığı kanaatine varmış ve bu üslerin sökülerek malzemenin Rusya'ya geri getirmesini emretmiş bulunmaktayım.

Bu üslerin sökülüşü, Birleşmiş Milletlerin tayin edeceği bir hey'et tarafından da takip edilebilecektir.

Bu arada muhterem Başkana şunu da hatırlatmak isterim ki, 1960 yılındaki U-2 hadisesinden sonra büyük bir ihtilafın doğmuş olmasına rağmen Amerikan keşif uçakları Sovyet semalarındaki faaliyetlerine devam etmektedirler."

KENNEDY'NİN CEVABI

Kennedy, Kruşçev'in açıklamasına verdiği cevapta kararın bir devlet adamına yakışacak mahiyette bulunduğunu ifade ile buhranın hallinden sonra dikkatin silahlanma yarışına son verilmesine çevrileceğine işaret etmiştir.

Beyaz Saray sözcüsünün Kennedy adına yaptığı bu açıklamada B. M. Genel Sekreteri ile derhal temasa geçeceklerini bildirmiştir.

B. M. Genel Sekreteri U-Thant Kûbaya bizzat gideceğini ifade etmiştir.

Amerikan Savunma Bakanı dün gece Kûbanın havadan kontrolüne devam edildiğini ve füzelerin sökülmesi konusunda bir faaliyete henüz rastlanmadığını söylemiştir.

DÜNYADAKİ AKİSLER

Kruşçev'in kararı bütün dünyada memnuniyetle karşılanmıştır. Moskovada hakın rahat bir nefes aldığı müşahade edilmiştir. Mac Millan kararın Doğu ve Batı silahlanma yarışına bir son vereceğini söylemiş ve bu konuda Sovyet Başbakanına bir mesaj göndermiştir.

Brezilya Cumhurbaşkanı da kararı: “Bu bütün dünyanın ümitle ve istekle beklediği bir haberdir” diye karşılamıştır.

Castro ise buhranın halli için Amerikanın Kûbadaki “Quantanama” üssünden çekilmesi, iktisadi ablukaya da son vermesi gerektiğini söylemiştir.

(**Milliyet Gazetesi**, 29 Ekim 1962, s. 1-7.)